

Marek Cieciora

PRZEWODNIK TURYSTYCZNO-EDUKACYJNY POWAŻKI WOJSKOWE

OPIS MIEJSC

Na prawach rękopisu

Opracowanie dostępne jest pod adresem:
https://graedu.pl/pw/miejsca_przewodnik_pw.pdf

Ostatnia aktualizacja
17 września 2021 16:24

Niniejsze opracowanie zawiera informacje zamieszczone w przewodniku po Powązkach Wojskowych, który jest dostępny jest adresem: <https://graedu.pl/pw>

SPIS TREŚCI SKRÓCONY

WPROWADZENIE	21
GENEZA PRZEWODNIKA	21
CHARAKTERYSTYKA PRZEWODNIKA	21
PLANOWANY ROZWÓJ PRZEWODNIKA	22
PUNKT 1	25
MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC	25
POMNIK I KWATERA POWSTAŃCÓW ŚLĄSKICH I WIELKOPOLSKICH	26
POMNIK „ORLĄT POLSKICH”	30
POMNIK "PAMIĘCI TYSIĘCY POLAKÓW ZAMORDOWANYCH W PONARACH K/WILNA W LATACH 1941-1944”	31
TABLICA "PAMIĘCI DZIECI OFIAR DZIAŁAŃ WOJENNYCH"	33
PUNKT 2	38
MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC	38
POMNIK I KWATERA WETERANÓW POWSTANIA STYCZNIOWEGO 1863 ROKU	39
GRÓB STRAŻAKÓW, OBROŃCÓW ZAKŁADU "CZERWONY PAROWÓZ"	45
SYMBOLICZNA MOGIŁA SYBIRAKÓW	46
PUNKT 3	49
MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC	49
POMNIK "PAMIĘCI POLEK I POLAKÓW DEPORTOWANYCH DO PRAC NIEWOLNICZYCH W III RZESZY W LATACH 1939-1945"	50
POMNIK PAMIĘCI REPRESJONOWANYCH POLITYCZNIE ŻOŁNIERZY GÓRNIKÓW W LATACH 1949-1959	52
GROBY ZAŁOGI SAMOLOTU PLL, OFIAR KATASTROFY NA OKĘCIU W WARSZAWIE 14 MARCA 1980 ROKU	55
PUNKT 4	58
MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC	58
KWATERY OFIAR TERRORU HITLEROWSKIEGO	59
GROBY ZAŁOGI SAMOLOTU PLL, OFIAR KATASTROFY W LESIE KABACKIM 9 MAJA 1987 ROKU	63
POMNIK "CHWAŁA LOTNIKOM POLSKIM"	66
GROBY SPORTOWCÓW I DZIAŁACZY	78
PUNKT 5	83
MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC	83
POMNIK I KWATERY ŻOŁNIERZY POLEGŁYCH WE WRZEŚNIU 1939 ROKU W OBRONIE WARSZAWY	84
ŻOŁNIERZE POLEGLI WE WRZEŚNIU 1939 ROKU W OBRONIE WARSZAWY	88

PUNKT 6.....	96
MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC.....	96
SYMBOLICZNY GRÓB JERZEGO LEWSZECKIEGO ORAZ INNYCH PATRIOTÓW ZAMORDOWANYCH W PRL W LATACH 1944-1956	97
POMNIK PAMIĘCI OFIAR KATASTROFY RZĄDOWEGO SAMOLOTU POD SMOLEŃSKIEM W DNIU 10 KWIETNIA 2010 ROKU	98
GROBY SŁAWNYCH OSÓB	101
PUNKT 7.....	105
MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC.....	105
KWATERA ŻOŁNIERZY ROSYJSKICH POLEGŁYCH W I WOJNIE ŚWIATOWEJ	106
KWATERA NA ŁĄCZCE.....	108
PANTEON – MAUZOLEUM WYKLĘTYCH - NIEZŁOMNYCH	110
PUNKT 8.....	116
MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC.....	116
NAJSTARSZE GROBY I NAGROBKI	117
KWATERA "DĄBROWSZCZAKÓW".....	119
KWATERA KOMBATANCKA BYŁYCH ŻOŁNIERZY POLSKICH 1 ARMII FRANCUSKIEJ "REN I DUNAJ"	123
GROBY ŻOŁNIERZY ARMII CZERWONEJ ZMARŁYCH W OBOZACH HITLEROWSKICH W LATACH 1941-1945.....	128
GRÓB JULIANA KRZYŻANOWSKIEGO	130
PUNKT 9.....	131
MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC.....	131
GROBY SŁAWNYCH OSÓB	132
PUNKT 10.....	136
MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC.....	136
POMNIK - ZBIOROWA MOGIŁA POLEGŁYCH W WALCE Z HITLEROWSKIM OKUPANTEM W OBRONIE ELEKTROWNI NA POWIŚLU	137
GROBY WYBITNYCH WOJSKOWYCH.....	140
ALEJA PROFESORSKA.....	144
PUNKT 11	164
MAPKA Z POŁOŻENIEM GROBÓW SŁAWNYCH OSÓB.....	164
GROBY SŁAWNYCH OSÓB	165
PUNKT 12.....	169
MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC.....	169
VII ZGRUPOWANIE AK "RUCZAJ"	170
II BATALION SZTURMOWY AK "ODWET" I 1. SZWADRON STRZELCÓW MOTOROWYCH	171
ODDZIAŁ "JERZYKI"	175

POMNIK PAMIĘCI POLEGŁYCH SYNDYKALISTÓW POLSKICH POLEGŁYCH W LATACH 1939-1945	177
POMNIK-MOGIŁA SANITARIUSZEK POWSTANIA WARSZAWSKIEGO POLEGŁYCH W DNIU 2 IX 1944 ROKU.....	181
PUNKT 13.....	186
MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC.....	186
ZGRUPOWANIE AK "ŻYWICIEL"	187
7 PUŁK PIECHOTY AK "GARŁUCH"	189
PUŁK AK "BASZTA"	191
PUNKT 14.....	193
MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC.....	193
GŁAZ UPAMIĘTNIAJĄCY KATASTROFĘ GIBRALTARSKĄ	194
POMNIK ŻOŁNIERZY PIERWSZEJ SAMODZIELNEJ BRYGADY SPADOCHRONOWEJ I CICHOCIEMNYCH	196
POMNIK I KWATERA ŻOŁNIERZY SIŁ ZBROJNYCH NA ZACHODZIE	201
TABLICE UPAMIĘTNIAJĄCE POLEGŁYCH Z OJCZYZNĘ 1939 – 1945 ORAZ W POWSTANIU WARSZAWSKIM	213
PUNKT 15.....	229
MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC.....	229
VII OBWÓD AK "OBROŻA"	230
ZGRUPOWANIE AK "CHROBRY II"	232
BATALION "GOLSKI".....	235
BATALION "GUSTAW"	237
BATALION AK "PIĘŚĆ"	240
ODDZIAŁ "OSA" - "KOSA"	241
NARODOWE SIŁY ZBROJNE.....	242
GROBY SANITARIUSZEK SZARYCH SZEREGÓW, ROZSTRZELANYCH PRZEZ HITLEROWCÓW W SZPITALU NA WOLI	245
GRÓB OFIAR OBOZU KONCENTRACYJNEGO W RAVENSBRÜCK Z LAT 1939-45	247
PUNKT 16.....	250
MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC.....	250
POMNIK ŻOŁNIERZY POLSKICH POMORDOWANYCH PRZEZ NKWD W 1940R., POGRZEBANYCH W KATYNIU, MIEDNOJE K. TWERU I PITICHATKACH K. CHARKOWA.	251
GROBOWIEC CZTERECH DOWÓDCÓW: SŁUŻBA ZWYCIĘSTWU POLSKI, ZWIĄZEK WALKI ZBROJNEJ, ARMIA KRAJOWA 1939 – 1945	253
ZGRUPOWANIE AK "RADOSŁAW"	258
BATALION "MIOTŁA".....	262
BATALION "PARASOL"	265

BATALION "WIGRY"	269
SYMBOLICZNY GRÓB POLEGŁYCH KANADYJSKICH LOTNIKÓW RCAF POLEGŁYCH PODCZAS NIESIENIA POMOCY POWSTAŃCOM WARSZAWSKIM	271
PUNKT 17	273
MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC	273
BATALION "CZATA 49"	274
BATALION "HARNAŚ"	278
PUŁK "JELEŃ"	280
BATALION "KILIŃSKI"	281
ZGRUPOWANIE "KRYBAR"	283
POMNIK "GLORIA VICTIS"	284
PUNKT 18	285
MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC	285
GROBY ŻOŁNIERZY Z I KORPUSU WSCHODNIEGO GEN. JÓZEFA DOWBORA- MUŚNICKIEGO	286
KWATERA BATALIONU AK "ZOŚKA"	294
POMNIK SZARYCH SZEREGÓW I GROBY DZIAŁACZY	298
GRÓB KRZYSZTOFA KAMILA BACZYŃSKIEGO	304
GROBY ZNANYCH OSÓB	305
PUNKT 19	313
MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC	313
PRASKI BATALION SAPERÓW "CHWACKI"	314
PANTEON ŻOŁNIERZY POLSKI WALCZĄCEJ	315
PUNKT 20	324
MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC	324
MIEJSCE PAMIĘCI OFIAR PRZEWROTU MAJOWEGO W 1926 ROKU	325
PUNKT 21	332
MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC	332
GROBY ŻOŁNIERZY POLEGŁYCH W WOJNIE POLSKO-BOLSZEWICKIEJ	333
SYMBOLICZNY GRÓB GENERAŁA GEN. AUGUSTA EMILA FIELDORFA	341
PUNKT 22	343
MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC	343
POMNIK I KWATERA POWIESZONYCH PIĘCDZIESIĘCIU PATRIOTÓW POLSKICH	344
KWATERY ODDZIAŁÓW WALCZĄCYCH W POWSTANIU WARSZAWSKIM NA STARYM MIEŚCIE	351

PUNKT 23.....	367
MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC.....	367
POMNIK I GROBY ŻOŁNIERZY BATALIONÓW CHŁOPSKICH	368
POMNIK W HOŁDZIE POLEGŁYM POD LENINO ŻOŁNIERZOM I DYWIZJI PIECHOTY IM. TADEUSZA KOŚCIUSZKI	373
POMNIK ŻOŁNIERZY 1. WARSZAWSKIEJ DYWIZJI PIECHOTY IM. TADEUSZA KOŚCIUSZKI POLEGŁYCH W WALKACH O WYZWOLENIE PRAGI.....	374
GROBY ŻOŁNIERZY 1 ARMII LUDOWEGO WOJSKA POLSKIEGO	375
GRÓB GENERAŁA ZYGMUNTA BERLINGA	384
PUNKT 24.....	385
MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC.....	385
POMNIK I GROBY ORGANIZATORÓW I PRZYWÓDCÓW ZWIĄZKU WALKI MŁODYCH.....	386
POMNIK I GROBY ŻOŁNIERZY BATALIONU SZTURMOWEGO ARMII LUDOWEJ IM. CZWARTAKÓW	389
PUNKT 25.....	394
MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC.....	394
POMNIK I GROBY LEGIONISTÓW	395
GROBY OSÓB ZASŁUŻONYCH.....	409
PUNKT 26.....	433
MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC.....	433
GROBY SŁAWNYCH OSÓB	434
PUNKT 27.....	438
MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC.....	438
ZGRUPOWANIE "GURT"	439
ZGRUPOWANIE "LEŚNIK"	441
ZGRUPOWANIE "KRYSKA"	443
BATALION "BEŁT"	445
HARCERSKA BATERIA PLOT "ŻBIK"	447
POMNIK-MAUZOLEUM OFIAR OBOZÓW KONCENTRACYJNYCH	448
GROBY ZNANYCH OSÓB	450
PUNKT 28.....	459
MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC.....	459
GROBY ZASŁUŻONYCH OSÓB.....	460
PIŚMIENNICTWO.....	475
ZAŁĄCZNIK 1. WYKAZ MIEJSC Z PRZYPORZĄDKOWANIEM DO PUNTÓW.....	477
ZAŁĄCZNIK 2. INDEKS NAZWISK POCHOWANYCH OSÓB Z ZAMIESZCZONYMI ICH ZDJĘCIAMI, ZDJĘCIAMI GROBÓW I KRÓTKIMI ŻYCIORYSAMI.....	481

SPIS TREŚCI PEŁNY (Z NAZWISKAMI POCHOWANYCH)

WPROWADZENIE	21
GENEZA PRZEWODNIKA	21
CHARAKTERYSTYKA PRZEWODNIKA	21
PLANOWANY ROZWÓJ PRZEWODNIKA	22
PUNKT 1	25
MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC	25
POMNIK I KWATERA POWSTAŃCÓW ŚLĄSKICH I WIELKOPOLSKICH	26
Heliodor Cępa	27
Władysław Spatek	28
Tadeusz Puszczynski	29
POMNIK „ORLĄT POLSKICH”	30
POMNIK "PAMIĘCI TYSIĘCY POLAKÓW ZAMORDOWANYCH W PONARACH K/WILNA W LATACH 1941-1944”	31
TABLICA "PAMIĘCI DZIECI OFIAR DZIAŁAŃ WOJENNYCH"	33
Jolanta, Jadwiga i Maria Buchowska	35
Edward Żebrowski	37
PUNKT 2	38
MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC	38
POMNIK I KWATERA WETERANÓW POWSTANIA STYCZNIOWEGO 1863 ROKU	39
Edmund Taczanowski	42
Maria Bentkowska	43
Aleksandra Janiszewska	44
GRÓB STRAŻAKÓW, OBROŃCÓW ZAKŁADU "CZERWONY PAROWÓZ"	45
SYMBOLICZNA MOGIŁA SYBIRAKÓW	46
Wacław Roman Jagas	47
Józef Marian Tropaczyński	48
PUNKT 3	49
MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC	49
POMNIK "PAMIĘCI POLEK I POLAKÓW DEPORTOWANYCH DO PRAC NIEMOLNICZYCH W III RZESZY W LATACH 1939-1945"	50
Lucjan Hasikowski	51
POMNIK PAMIĘCI REPRESJONOWANYCH POLITYCZNIE ŻOŁNIERZY GÓRNIKÓW W LATACH 1949-1959	52
Wojciech Barański	54
GROBY ZAŁOGI SAMOLOTU PLL, OFIAR KATASTROFY NA OKĘCIU W WARSZAWIE 14 MARCA 1980 ROKU	55
Paweł Lipowczan	56

PUNKT 4.....	58
MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC.....	58
KWATERY OFIAR TERRORU HITLEROWSKIEGO	59
Władysław Karaś	61
Władysław Tadeusz Surmacki	62
GROBY ZAŁOGI SAMOLOTU PLL, OFIAR KATASTROFY W LESIE KABACKIM 9 MAJA 1987 ROKU	63
Zygmunt Pawlaczyk.....	64
POMNIK "CHWAŁA LOTNIKOM POLSKIM"	66
Franciszek Hynek.....	67
Tomasz Turbiak	68
Wacław Makowski	69
Wacław Król.....	71
Roman Paszkowski	72
Andrzej Marian Abłamowicz.....	73
Benedykt Dąbrowski.....	74
Mieczysław Pawlikowski	75
Wacław Nycz	76
Marek Szufa	77
GROBY SPORTOWCÓW I DZIAŁACZY	78
Położenie grobów sportowców i działaczy.....	78
Stanisław Paszczyk	79
Jerzy Kulej.....	80
Piotr Nurowski	81
Irena Szewińska	82
PUNKT 5.....	83
MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC.....	83
POMNIK I KWATERY ŻOŁNIERZY POLEGŁYCH WE WRZEŚNIU 1939 ROKU W OBRONIE WARSZAWY	84
ŻOŁNIERZE POLEGLI WE WRZEŚNIU 1939 ROKU W OBRONIE WARSZAWY	88
Stanisław Grzmot-Skotnicki.....	88
Mikołaj Bołtuć	89
Franciszek Wład	90
Stanisław Rawicz-Dziewulski.....	91
Marian Frydrych.....	93
Mieczysław Leonard Olszewski	94
Edward Maliszewski	95
PUNKT 6.....	96
MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC.....	96
SYMBOLICZNY GRÓB JERZEGO LEWSZECKIEGO ORAZ INNYCH PATRIOTÓW ZAMORDOWANYCH W PRL W LATACH 1944-1956	97
POMNIK PAMIĘCI OFIAR KATASTROFY RZĄDOWEGO SAMOLOTU POD SMOLEŃSKIEM W DNIU 10 KWIETNIA 2010 ROKU	98

GROBY SŁAWNYCH OSÓB	101
Kazimierz Brusikiewicz i Lidia Korsakówna	102
Marian Meller i Wanda Łuczycka-Meller	103
Bronisław Halicki i Antonina Halicka	104
PUNKT 7	105
MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC.....	105
KWATERA ŻOŁNIERZY ROSYJSKICH POLEGŁYCH W I WOJNIE ŚWIATOWEJ	106
KWATERA NA ŁĄCZCE.....	108
PANTEON – MAUZOLEUM WYKŁĘTYCH - NIEZŁOMNYCH	110
Stanisław Kasznica.....	112
Hieronim Dekutowski.....	113
Antoni Olechnowicz	114
Bolesław Kontrym.....	115
PUNKT 8.....	116
MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC.....	116
NAJSTARSZE GROBY I NAGROBKI	117
KWATERA "DĄBROWSZCZAKÓW".....	119
Stefan Duchliński.....	120
Mieczysław Edgar Szleyen.....	121
KWATERA KOMBATANCKA BYŁYCH ŻOŁNIERZY POLSKICH 1 ARMII FRANCUSKIEJ "REN I DUNAJ"	123
Rudolf Larysz.....	124
Jan Gerhard.....	126
Teofila Bobko-Jankowska	127
GROBY ŻOŁNIERZY ARMII CZERWONEJ ZMARŁYCH W OBOZACH HITLEROWSKICH W LATACH 1941-1945.....	128
GRÓB JULIANA KRZYŻANOWSKIEGO	130
PUNKT 9.....	131
MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC.....	131
GROBY SŁAWNYCH OSÓB	132
Położenie grobów sławnych osób.....	132
Magdalena Samozwaniec	133
Jan Cybis.....	134
Jan Szancer.....	135
PUNKT 10.....	136
MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC.....	136
POMNIK - ZBIOROWA MOGIŁA POLEGŁYCH W WALCE Z HITLEROWSKIM OKUPANTEM W OBRONIE ELEKTROWNI NA POWIŚLU	137
Stanisław Skibniewski	139
GROBY WYBITNYCH WOJSKOWYCH	140
Położenie grobów wybitnych wojskowych	140
Jerzy Maria Józef Kirchmayer	141

Tadeusz Kutrzeba.....	142
Wiktor Thommée	143
ALEJA PROFESORSKA.....	144
Waldemar Milewicz.....	145
Marek Karp.....	146
Stanisław Skalski.....	147
Elwira Seroczyńska	148
Kazimierz Górski	149
Tadeusz Ulatowski.....	150
Marian Zieliński.....	151
Sławomir Jan Petelicki.....	152
Jerzy Ficowski	153
Jerzy Janicki.....	154
Ryszard Kapuściński	155
Jerzy Kawalerowicz	156
Jerzy Ofierski.....	157
Zbigniew Eugeniusz Religa	158
Henryk Czarnik.....	159
Aleksander Bożydar Żabczyński.....	160
Stefan Kuryłowicz	161
Michał Sumiński.....	162
Teresa Torańska	163
PUNKT 11	164
MAPKA Z POŁOŻENIEM GROBÓW SŁAWNYCH OSÓB.....	164
GROBY SŁAWNYCH OSÓB	165
Położenie grobów sławnych osób.....	165
Marian Falski	166
Leonid Teliga	167
Grażyna Bacewicz.....	168
PUNKT 12.....	169
MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC.....	169
VII ZGRUPOWANIE AK "RUCZAJ"	170
II BATALION SZTURMOWY AK "ODWET" I 1. SZWADRON STRZELCÓW MOTOROWYCH	171
Juliusz Sobolewski	173
ODDZIAŁ "JERZYKI"	175
Jerzy Strzałkowski.....	176
POMNIK PAMIĘCI POLEGŁYCH SYNDYKALISTÓW POLSKICH POLEGŁYCH W LATACH	
1939-1945	177
Jędrzej Moraczewski	179
Kazimierz Puczyński.....	180
POMNIK-MOGIŁA SANITARIUSZEK POWSTANIA WARSZAWSKIEGO POLEGŁYCH W DNIU	
2 IX 1944 ROKU.....	181
Maria Świerczewska.....	182
Hanna Bińkowska.....	183
Teresa Krassowska	184

Nina Janina Wyleżyńska	185
PUNKT 13.....	186
MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC.....	186
ZGRUPOWANIE AK "ŻYWICIEL"	187
Mieczysław Niedzielski	188
7 PUŁK PIECHOTY AK "GARŁUCH"	189
Stanisław Babiarz	190
PUŁK AK "BASZTA"	191
PUNKT 14.....	193
MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC.....	193
GŁAZ UPAMIĘTNIAJĄCY KATASTROFĘ GIBRALTARSKĄ	194
POMNIK ŻOŁNIERZY PIERWSZEJ SAMODZIELNEJ BRYGADY SPADOCHRONOWEJ I CICHOCIEMNYCH	196
Stefan Bałuk	198
Marian Gołębiowski	199
POMNIK I KWATERA ŻOŁNIERZY SIŁ ZBROJNYCH NA ZACHODZIE	201
Jan Zumbach.....	203
Włodzimierz Bernhardt	205
Zygmunt Piotr Bohusz-Szyszko.....	207
Jan Olimpiusz Kamiński	209
Franciszek Maria Skibiński	211
TABLICE UPAMIĘTNIAJĄCE POLEGŁYCH Z OJCZYZNĘ 1939 – 1945 ORAZ W POWSTANIU WARSZAWSKIM	213
Stanisław Srzednicki.....	215
Maria Wittek.....	216
Wanda Gertz	217
Zofia Sikorska-Leśniowska	219
Witold Orzechowski	221
Ludwik Muzyczka	222
Władysław Zajdler	225
Antoni Szczęsny Godlewski.....	226
Leon Korzewnikjanc	228
PUNKT 15.....	229
MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC.....	229
VII OBWÓD AK "OBROŻA"	230
ZGRUPOWANIE AK "CHROBRY II"	232
Zygmunt Brejnak	233
Wojciech Zalewski	234
BATALION "GOLSKI".....	235
Stanisław Łętowski	236
BATALION "GUSTAW"	237
Ludwik Gawrych	238
Jerzy Bartnik.....	239

BATALION AK "PIĘŚĆ"	240
ODDZIAŁ "OSA" - "KOSA"	241
NARODOWE SIŁY ZBROJNE	242
Tadeusz Kurcysz	244
GROBY SANITARIUSZEK SZARYCH SZEREGÓW, ROZSTRZELANYCH PRZEZ HITLEROWCÓW W SZPITALU NA WOLI	245
GRÓB OFIAR OBOZU KONCENTRACYJNEGO W RAVENSBRÜCK Z LAT 1939-45	247
Zofia Pociłowska-Kann	248
Maria Maniak	249
PUNKT 16	250
MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC	250
POMNIK ŻOŁNIERZY POLSKICH POMORDOWANYCH PRZEZ NKWD W 1940R., POGRZEBANYCH W KATYNIU, MIEDNOJE K. TWERU I PITICHATKACH K. CHARKOWA. 251	
GROBOWIEC CZTERECH DOWÓDCÓW: SŁUŻBA ZWYCIĘSTWU POLSKI, ZWIĄZEK WALKI ZBROJNEJ, ARMIA KRAJOWA 1939 – 1945	253
gen. broni Michał Tadeusz Tokarzewski-Karaszewicz ps. "Doktor"	254
gen. dyw. Stefan Paweł Rowecki ps. "Grot"	255
gen. dyw. Tadeusz Marian Komorowski ps. "Bór"	256
gen. bryg. Leopold Okulicki ps. "Niedźwiadek"	257
ZGRUPOWANIE AK "RADOSŁAW"	258
Jan Mazurkiewicz	260
Wacław Janaszek	261
BATALION "MIOTŁA"	262
Franciszek_Mazurkiewicz	264
BATALION "PARASOL"	265
Witold Modelski	268
BATALION "WIGRY"	269
SYMBOLICZNY GRÓB POLEGŁYCH KANADYJSKICH LOTNIKÓW RCAF POLEGŁYCH PODCZAS NIESIENIA POMOCY POWSTAŃCOM WARSZAWSKIM	271
PUNKT 17	273
MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC	273
BATALION "CZATA 49"	274
Henryk Krajewski	275
Tadeusz Runge	277
BATALION "HARNAŚ"	278
Marian Krawczyk	279
PULK "JELEŃ"	280
BATALION "KILIŃSKI"	281
Henryk Roycewicz	282
ZGRUPOWANIE "KRYBAR"	283
POMNIK "GLORIA VICTIS"	284

PUNKT 18.....	285
MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC.....	285
GROBY ŻOŁNIERZY Z I KORPUSU WSCHODNIEGO GEN. JÓZEFA DOWBORA-MUŚNICKIEGO	286
Gustaw Macewicz.....	288
Gustaw Ostapowicz.....	289
Juliusz Szychiewicz von Haubicki-Szychiewicz.....	290
Włodzimierz Tarło-Maziński	291
Mieczysław Poniatowski	292
Stanisław Tatar	293
KWATERA BATALIONU AK "ZOŚKA"	294
Ryszard Mieczysław Białous	296
POMNIK SZARYCH SZEREGÓW I GROBY DZIAŁACZY	298
Stanisław Broniewski	300
Aleksander Kamiński	301
Tadeusz Zawadzki	302
Zygmunt Kaczyński	303
GRÓB KRZYSZTOFA KAMILA BACZYŃSKIEGO	304
GROBY ZNANYCH OSÓB	305
Antonina Gordon-Górecka.....	307
Andrzej Kłopotowski	308
Włodzimierz Maxymowicz-Raczyński	309
Michał Rola-Żymierski	310
Stanisław Franciszek Sosabowski.....	311
Andrzej Strug.....	312
PUNKT 19.....	313
MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC.....	313
PRASKI BATALION SAPERÓW "CHWACKI"	314
PANTEON ŻOŁNIERZY POLSKI WALCZĄCEJ	315
Tadeusz Chciuk-Celt.....	317
Roman Bratny.....	318
Lidia Lwow-Eberle	319
Stanisław Likiernik	320
Eugeniusz Ajewski.....	321
Maria Pilecka.....	322
Witold Kieżun.....	323
PUNKT 20.....	324
MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC.....	324
MIEJSCE PAMIĘCI OFIAR PRZEWROTU MAJOWEGO W 1926 ROKU	325
Eugeniusz Mięśowicz	327
Kazimierz Hodbod	328
Tadeusz Frank-Wiszniewski	330

PUNKT 21.....	332
MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC.....	332
GROBY ŻOŁNIERZY POLEGŁYCH W WOJNIE POLSKO-BOLSZEWICKIEJ	333
Bronisław Lubański.....	336
Władysław Ciechoński.....	337
Jan Hubel	338
Walerian Zamiara	339
SYMBOLICZNY GRÓB GENERAŁA GEN. AUGUSTA EMILA FIELDORFA.....	341
PUNKT 22.....	343
MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC.....	343
POMNIK I KWATERA POWIESZONYCH PIĘCDZIESIĘCIU PATRIOTÓW POLSKICH	344
Położenia grobów	345
Henryk Sandler-Romanowicz	345
Witold Trylski	347
Sylwester Bartosik	348
Henryk Święcicki	349
Stanisław Szawleski	350
KWATERY ODDZIAŁÓW WALCZĄCYCH W POWSTANIU WARSZAWSKIM NA STARYM MIEŚCIE.....	351
Szczegóły 1 Szczegóły 2 Szczegóły 3.....	352
Położenie grobów dowódców	352
Gustaw Billewicz.....	354
Tadeusz Majcherczyk	355
Lucjan Giżyński	357
Olgierd Ostkiewicz-Rudnicki.....	359
Adam Borys.....	361
PUNKT 23.....	367
MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC.....	367
POMNIK I GROBY ŻOŁNIERZY BATALIONÓW CHŁOPSKICH	368
Eugeniusz Mikulski.....	369
Leon Jańczak	370
Wiktor Prandota.....	371
Alojzy Horak	372
POMNIK W HOŁDZIE POLEGŁYM POD LENINO ŻOŁNIERZOM I DYWIZJI PIECHOTY IM. TADEUSZA KOŚCIUSZKI	373
POMNIK ŻOŁNIERZY 1. WARSZAWSKIEJ DYWIZJI PIECHOTY IM. TADEUSZA KOŚCIUSZKI POLEGŁYCH W WALKACH O WYZWOLENIE PRAGI.....	374
GROBY ŻOŁNIERZY 1 ARMII LUDOWEGO WOJSKA POLSKIEGO	375
Jakub Kryczewski	376
Jan Makowski	376
Władysław Popławski	377
Piotr Szynekarenko	378
Władysław Krawczyk	379
Czesław Mazur	380

Lucyna Herc	382
Jerzy Fotek.....	383
GRÓB GENERAŁA ZYGMUNTA BERLINGA.....	384
PUNKT 24.....	385
MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC.....	385
POMNIK I GROBY ORGANIZATORÓW I PRZYWÓDCÓW ZWIĄZKU WALKI MŁODYCH.....	386
Jan Krasicki.....	388
POMNIK I GROBY ZOŁNIERZY BATALIONU SZTURMOWEGO ARMII LUDOWEJ IM. CZWARTAKÓW.....	389
Ryszard Suski.....	391
Lech Matawowski.....	392
Bohdan Czeszko	393
PUNKT 25.....	394
MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC.....	394
POMNIK I GROBY LEGIONISTÓW	395
Bogusław Szul-Skjoldkrona	395
Władysław Gniady	396
Rudolf Brandys	396
Józef Mączka.....	397
Stefan Juliusz Marian Liszko	399
Janusz Żułowski	400
Karol Antoni Maszkowski.....	401
Wiktor Wielkopolanin-Nowakowski	403
Jan Budzianowski.....	404
Juliusz August Ulrych	405
Stanisław Tessaro.....	406
Jerzy Kazimierz Dobrodzicki.....	407
Ignacy August Boerner	408
GROBY OSÓB ZASŁUŻONYCH.....	409
Bogna Sokorska	410
Mieczysław Franciszek Rakowski.....	411
Ryszarda Hanin-Pasternak.....	412
Eryk Lipiński	413
Jan Świdorski	414
Henryk Jabłoński	415
Andrzej Bączkowski.....	416
Czesław i Alina Centkiewiczowie	417
Kazimierz Wichniarz	418
Zdzisław Krzyszkowiak.....	419
Lech Falandysz	420
Franciszek Wawrzyniec Kamiński.....	422
Piotr Sobociński.....	423
Władysław Szpilman.....	424
Tadeusz Konwicky.....	425
Teodor Kocerka	426
Tadeusz Ślusarski i Władysław Komar	427

Mikołaj Kozakiewicz.....	428
Wanda Jakubowska.....	429
Edward Osóbka-Morawski.....	430
Wojciech Żukrowski.....	431
Andrzej „Ibis” Wróblewski.....	432
PUNKT 26.....	433
MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC.....	433
GROBY SŁAWNYCH OSÓB.....	434
Władysław Dec.....	435
Tadeusz Kossakowski.....	436
Konstanty Gałczyński.....	437
PUNKT 27.....	438
MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC.....	438
ZGRUPOWANIE "GURT".....	439
Kazimierz_Czapla.....	440
ZGRUPOWANIE "LEŚNIK".....	441
Jan Szypowski.....	442
ZGRUPOWANIE "KRYSKA".....	443
Zygmunt Netzer.....	444
BATALION "BEŁT".....	445
Erwin Brenneisen.....	446
HARCERSKA BATERIA PLOT "ŻBIK".....	447
POMNIK-MAUZOLEUM OFIAR OBOZÓW KONCENTRACYJNYCH.....	448
GROBY ZNANYCH OSÓB.....	450
Jan Brzechwa.....	451
Leonard Buczkowski.....	452
Stanisław Grzesiuk.....	453
Tadeusz Kuchar.....	454
Stanisław Jerzy Lec.....	455
Józef Mroszczak.....	456
Marian Wnuk.....	457
Jacek Woszczerowicz.....	458
PUNKT 28.....	459
MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC.....	459
GROBY ZASŁUŻONYCH OSÓB.....	460
Ryszard Kukliński.....	461
Jan Lityński.....	462
Barbara Marta Wachowicz-Napiórkowska.....	463
Janusz Andrzej Głowacki.....	464
Leszek Kołakowski.....	465
Bronisław Geremek.....	466
Jacek Jan Kuroń.....	467
Adam Stanisław Hanuszkiewicz.....	468
Zbigniew Jan Romaszewski.....	469

Karol Cyryl Modzelewski	470
Henryk Wujec	471
Kornel Morawiecki	473
Jan Ferdynand Olszewski	474
PIŚMIENICTWO.....	475
ZAŁĄCZNIK 1. WYKAZ MIEJSC Z PRZYPORZĄDKOWANIEM DO PUNTÓW	477
ZAŁĄCZNIK 2. INDEKS NAZWISK POCHOWANYCH OSÓB Z ZAMIESZCZONYMI ICH ZDJĘCIAMI, ZDJĘCIAMI GROBÓW I KRÓTKIMI ŻYCIORYSAMI.....	481

WPROWADZENIE

GENEZA PRZEWODNIKA

Opracowanie przewodnika jest kontynuacją działań przeprowadzonych przez autora w 2015 roku, które obejmowały umieszczenie na Cmentarzu, po uzyskaniu [zgody Wojewody Mazowieckiego](#), w kwaterach oddziałów AK i grobach dowódców AK kilkudziesięciu tabliczek z kodami QR udostępniających opracowane informacje.

Pod adresem: <http://armiakrajowa.org.pl/tabliczki/> → WYKAZ OPRACOWANYCH OPISÓW DLA TABLICZEK INFORMACYJNYCH są dostępne daty umocowania tabliczek, opracowane opisy (po kliknięciu w QR kod) oraz liczby odczytów.

Kolejną podstawą opracowania przewodnika jest kilkadziesiąt przewodników, ostatni z których dotyczył [Starych Powązek](#).

Część z opracowanych przewodników została opisana w artykułach opublikowanych ostatnio w Gazecie Wyborczej:

- <https://sosnowiec.wyborcza.pl/sosnowiec/7,93867,27433463,powstal-interaktywny-przewodnik-po-sosnowcu-w-wybranych-lokalizacjach.html>
- <https://lodz.wyborcza.pl/lodz/7,174987,27349096,przewodniki.html>
- <https://warszawa.wyborcza.pl/warszawa/7,54420,27461286,profesor-informatyki-tworzy-interaktywne-przewodniki-miejskie.html>
- <https://zielonagora.wyborcza.pl/zielonagora/7,35182,27559510,powstal-interaktywny-przewodnik-po-zielonej-gorze-wlasciwie.html>
- <https://trojmiasto.wyborcza.pl/trojmiasto/7,35612,27551358,interaktywny-przewodnik-po-sopocie-pomaga-dotrzec-do-miejsc.html>

Z uwagi na bardzo trudne uzyskanie zgody na umieszczenie tabliczek z kodami QR na grobach prywatnych wykorzystano rozwiązanie przyjęte w poprzedniej wersji „Szlaku Pamięci”:

<https://warszawa.gosc.pl/doc/1767844.Z-komorka-na-cmentarz>, w szczególności zachowano 28 tabliczek z kodami QR, ale są teraz umieszczone w innych miejscach i mają zupełnie inną treść. W poprzedniej wersji ograniczono się do podawania usytuowania pomników, obelisk i tablic oraz ich nazw, bez podawania informacji objaśniających. Były także podane nazwiska i imiona kilkunastu pochowanych osób bez podania informacji biograficznych. Wskazówki dotarcia do kolejnych miejsc Szlaku były podawane w formie opisowej, na przykład 100 metrów po prawej stronie.

CHARAKTERYSTYKA PRZEWODNIKA

Przewodnik obejmuje:

- **28** punktów z tabliczkami QR, zamieszczane informacje są zgodne ze spisem treści opracowania
- Opisy **96** miejsc przyporządkowanych do punktów – zał. nr 1
- Życiorysy **258** osób pochowanych na Powązkach Wojskowych wraz ze zdjęciami portretowymi i zdjęciami grobów – zał. nr 2
- Pytania testowe dotyczące miejsc (po jednym dla osób i po trzy dla kwater, pomników i tablic)

[Rozmieszczenie punktów i miejsc](https://graedu.pl/content/mapki/skupienia_wszystkie6.html): https://graedu.pl/content/mapki/skupienia_wszystkie6.html

[Postać tabliczek](https://graedu.pl/pw/tabliczkiqr_16wrzesnia.pdf): https://graedu.pl/pw/tabliczkiqr_16wrzesnia.pdf

Niektóre miejsca obejmują od kilku do kilkunastu grobów.

Dla wszystkich miejsc w postaci pomników, tablic czy obelisków podawane są informacje o pochowanych osobach, które są upamiętniane, także wtedy jeśli groby znajdują się w innych częściach cmentarza.

W opisach miejsc wymienione jest wiele innych osób, które nie są pochowane na Powązkach Wojskowych, podane są dla nich linki do informacji biograficznych.

Przyporządkowanie miejsc do punktów zostało dokonane na podstawie wyników analizy skupień. Na tej podstawie ustalono też nowe lokalizacje punktów z tabliczkami QR.

Dla każdego punktu podana jest mapa z rozmieszczeniem miejsc, możliwe jest wyświetlenie trasy do następnego miejsca i punktu oraz wyświetlenie opisu miejsca.

Dla każdego grobu pokazywana jest jego lokalizacja, wygenerowana na podstawie wyszukiwarki <http://www.cmentarzekomunalne.com.pl/mapa/szukaj.php>, możliwe będzie wyświetlenie życiorysu.

Na tabliczkach z kodami QR podawany jest wykaz przyporządkowanych miejsc, a po zeskanowaniu kodu QR wyświetlana jest strona internetowa z ich opisem.

Opracowanie i przewodnik będą rozszerzone o:

- Uzupełnienie niektórych opisów miejsc i życiorysów, w tym o uzyskane zdjęcia portretowe.
- Wykaz pytań testowych jednokrotnego wyboru, każde z trzema odpowiedziami

Przewodnik może być wykorzystywany przy pieszym zwiedzaniu cmentarza lub przy zwiedzaniu przez Internet.

W tym pierwszym wariantcie przewodnik generuje trasy dojścia do poszczególnych miejsc oraz pokazuje lokalizacje grobów, jest to wykorzystanie turystyczne przewodnika.

Wykorzystanie edukacyjne możliwe jest przy obu sposobach zwiedzania. Polega na dostarczaniu wiedzy, nie tylko za pomocą opracowanych opisów, ale także pytań testowych z podpowiedziami. Podpowiedzi polegają na skreślaniu błędnych odpowiedzi.

Oprogramowanie przewodnika w porównaniu do wcześniejszych wersji jest modyfikowane o:

- Wykorzystywanie captchy przy rejestracji dla ochrony przed spamem.
- Rejestrowanie wejść na strony poszczególnych miejsc.
- Możliwość częściowego odpowiadania na pytania i uzupełniania odpowiedzi.
- Możliwość uzupełniania danych podawanych podczas rejestracji
- Możliwość automatycznego tłumaczenia na wybrany język
- Możliwość wyświetlenia życiorysu na podstawie lokalizacji grobu
- Możliwość automatycznego odczytywania opisów w języku polskim
- Ustalanie rankingu na podstawie oddzielnie rejestrowanych wejść na strony poszczególnych miejsc z uwzględnieniem faktycznego czy internetowego odwiedzenia oraz poprawności udzielenia odpowiedzi na pytania testowe.

PLANOWANY ROZWÓJ PRZEWODNIKA

Do opracowania i oprogramowanie przewodnika będą wprowadzane z własnej inicjatywy poprawki i uzupełnienia, jak również zgłaszane.

Uzupełnienia będą dotyczyć:

- brakujących zdjęć
- rozszerzeń opisów
- pytań testowych
- kolejnych grobów
- krzyżówek

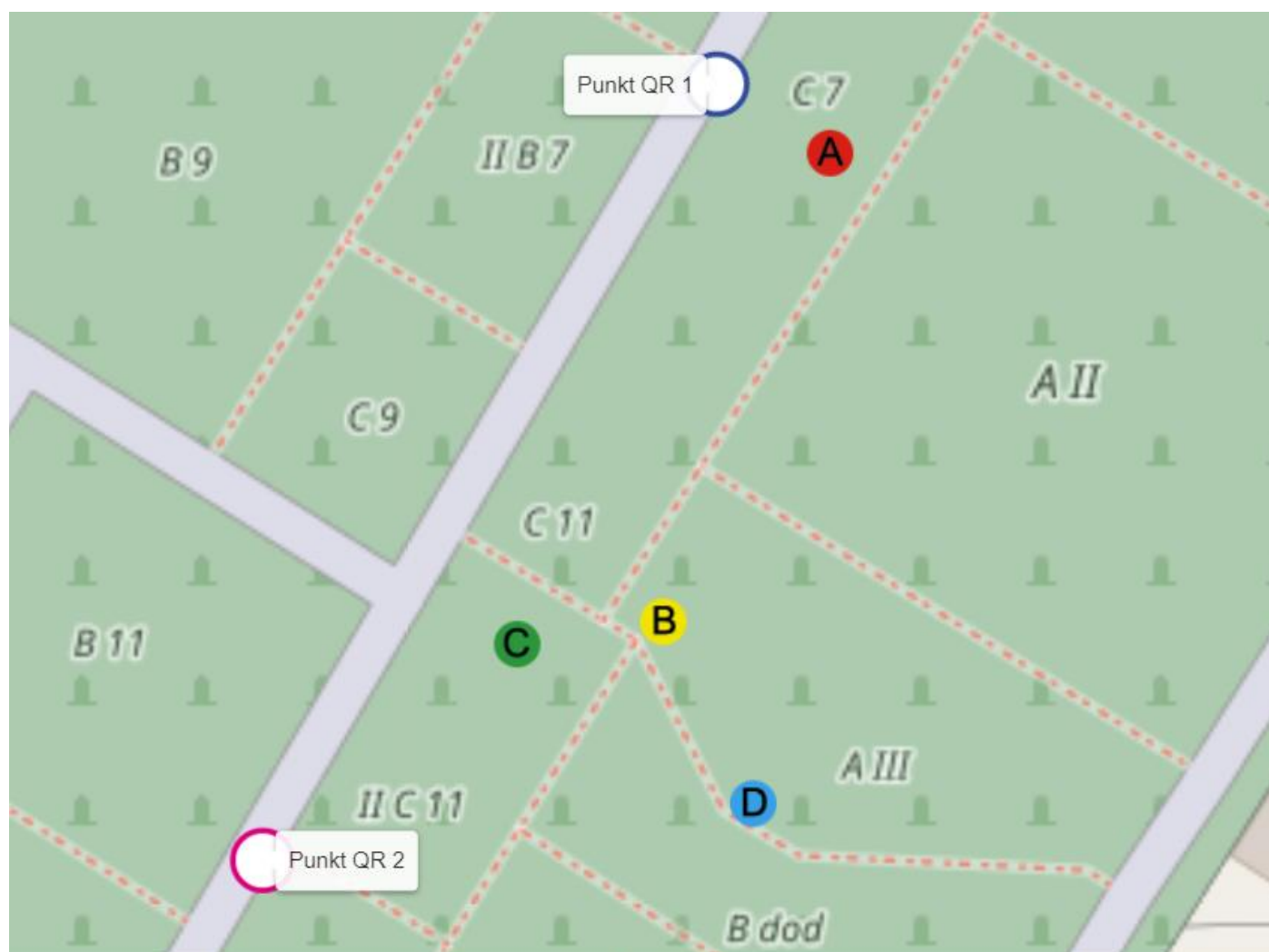
Po zakończeniu opracowywania przewodnika przewiduje się wydanie niniejszego opracowania w postaci książki.

Planowane potem jest opracowanie:

- uzupełnienia przewodnika o możliwość wyboru grobów w zakresie zał. nr 2, które wyświetli ich mapę i będzie generowało trasy dojścia do kolejnych grobów, wymaga to zmierzenia współrzędnych położenia grobów
- dedykowanych przewodników, np. po grobach cichociemnych

PUNKT 1

MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC

Punkt QR 1

A - Pomnik i Kwatera Powstańców Śląskich i Wielkopolskich,

B - Tablica Pamięci Dzieci Ofiar Działań Wojennych,

C - Pomnik Orłąt Polskich,

D - Pomnik Pamięci Tysięcy Polaków Zamordowanych w Ponarach k/Wilna w latach 1941-1944

POMNIK I KWATERA POWSTAŃCÓW ŚLĄSKICH I WIELKOPOLSKICH

Pomnik poświęcony jest powstaniom śląskim z lat 1919, 1920 i 1921 oraz powstaniu wielkopolskiemu z 1918 r.

Został odsłonięty w 1986 roku.

W kwaterze z jednej strony pochowani są powstańcy ze Śląska, a po drugiej z Wielkopolski.

Część mogił znajduje się po stronie z kolumną z datami, a część – po drugiej stronie tuj.

Na kolumnie widnieją orły z czapek powstańczych oraz daty powstań.

[Źródło](#)

Na cmentarzu znajdują się m.in. groby:

Heliodor Cępa

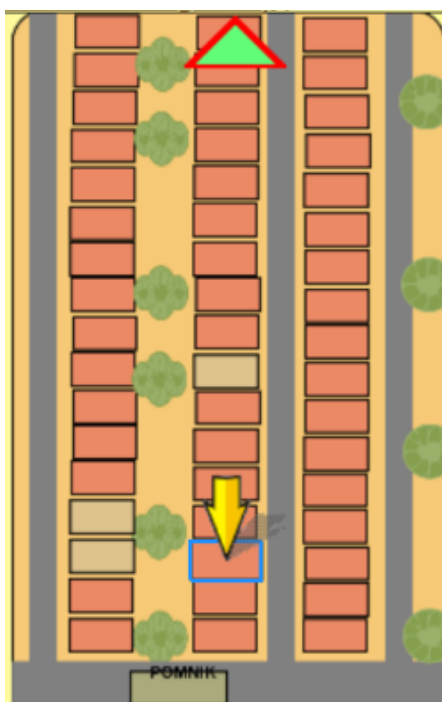

Położenie grobu: kwatera C7, rząd 2, miejsce 27

Heliodor Cępa (ur. 29 listopada 1895 w Mieszkowie, zm. 16 kwietnia 1974 w Warszawie) – generał brygady Wojska Polskiego, uczestnik I wojny światowej, powstaniec wielkopolski, naczelny dowódca łączności w Sztabie Naczelnego Wodza w czasie kampanii wrześniowej 1939 i dowódca łączności Polskich Sił Zbrojnych, ofiara represji stalinowskich.

[Szczegóły](#)

Położenie grobu - oznaczone strzałką

Władysław Spalek

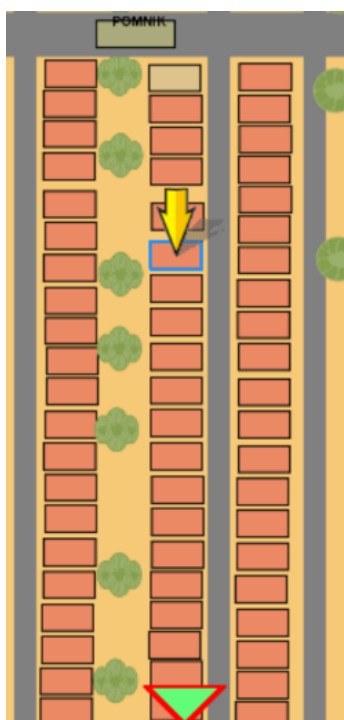
Położenie grobu: kwatera C7, rząd 2, miejsce 19

Władysław Spalek (ur. 14 grudnia 1887 w Krzemieńcu, zm. 24 kwietnia 1977 w Warszawie) – pułkownik saperów Wojska Polskiego II Rzeczypospolitej i Polskich Sił Zbrojnych, kawaler Orderu Virtuti Militari.

W 1921 roku brał czynny udział, jako ochotnik, w III powstaniu śląskim. Pełnił funkcję szefa inżynierii i saperów przy Grupie Wschodniej i Naczelnym Dowództwie Powstania Górnos Śląskiego. Kierował robotami przy odbudowie mostów, budowie obiektów fortyfikacyjnych i brał udział w walkach pod Górą św. Anny.

[Szczegóły](#)

Położenie grobu - oznaczone strzałką

Tadeusz Puszczyński

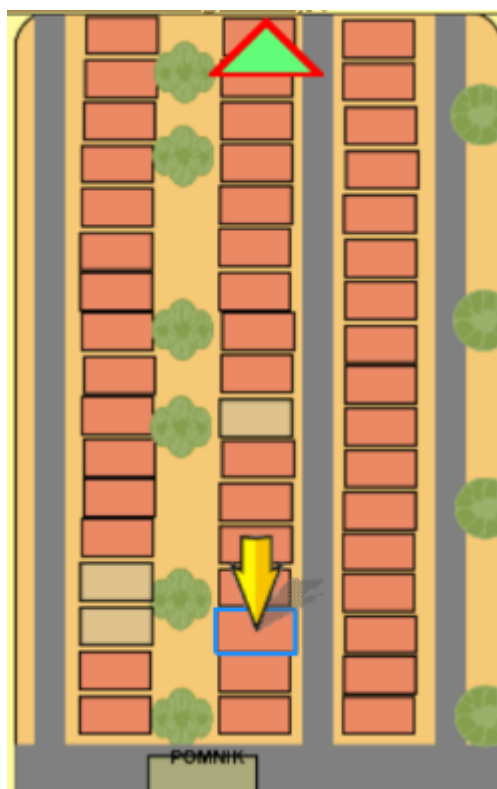
Położenie grobu: kwatery B5, rząd 1, miejsce 4

Tadeusz Puszczyński ps. „Zapała”, „Konrad”, „Konrad Wawelberg” (ur. 2 lutego 1895 w Piotrkowie Trybunalskim, zm. 24 lutego 1939 w Warszawie) – podpułkownik dyplomowany piechoty Wojska Polskiego, uczestnik III powstania śląskiego, dowódca „Grupy Wawelberga” prowadzącej działania specjalne.

Pośmiertnie awansowany do stopnia pułkownika. Odznaczenia m.in.: Krzyż Srebrny Orderu Wojennego Virtuti Militari, Krzyż Walecznych (czterokrotnie).

[Szczegóły](#)

Położenie grobu - oznaczone strzałką

POMNIK „ORLĄT POLSKICH”

W czasie wojny polsko-bolszewickiej w latach 1919-1920 przełomowym momentem była Bitwa Warszawska.

W czasie obrony Warszawy poległo wielu żołnierzy określonych mianem orląt polskich.

Po zakończeniu wojny ich ciała ekshumowano z pól bitewnych i przeniesiono na Powązki Wojskowe.

W 1929 r. ich pamięć uczczono pomnikiem w zakończeniu głównej alei nekropolii. Pomnik Orląt stał tutaj do lat sześćdziesiątych XX w., do czasu przeniesienia go na obecne miejsce do kwatery B-11.

Pomnik Orląt Polskich ma formę kolumny zwieńczonej rzeźbą orla i krzyżem, po bokach pomnika znajdują się dwie tablice z płaskorzeźbami przedstawiającymi sceny z walk. Na jednej z nich widnieje postać ks. Ignacego Skorupki, na drugiej zaś marszałka Józefa Piłsudskiego.

[Źródło](#)

POMNIK "PAMIĘCI TYSIĘCY POLAKÓW ZAMORDOWANYCH W PONARACH K/WILNA W LATACH 1941-1944"

Nieopodal miejscowości Ponary pod Wilnem w latach 1941–1944 były przeprowadzane przez okupantów niemieckich i ich litewskich kolaborantów zbiorowe egzekucje. Była to największa zbrodnia popełniona w okresie okupacji niemieckiej na Kresach Północno-Wschodnich II Rzeczypospolitej. Liczbę zamordowanych osób szacuje się na około 80/100 tys., w tym 72 tys. Żydów i 1,5–2 tys. Polaków.

Prawdopodobnie pierwszych Polaków rozstrzelano w Ponarach już we wrześniu 1941 roku. Na przełomie 1941/42 roku okupanci rozbili konspiracyjną organizację „Związek Wolnych Polaków”. Około 90 konspiratorów zostało rozstrzelanych w Ponarach podczas trzech egzekucji przeprowadzonych w pierwszej połowie maja 1942 roku. Czwarta egzekucja członków ZWP miała miejsce we wrześniu 1943 roku. W styczniu 1942 roku pod zarzutem niesienia pomocy Żydom aresztowano [ks. Romualda Świrskiego](#) – proboszcza parafii św. Ducha w Wilnie, kapelana Okręgu Wilno Armii Krajowej. Rozstrzelano go w Ponarach podczas zbiorowej egzekucji w dniu 5 maja 1942 roku. W lutym tegoż roku został aresztowany i dwa miesiące później rozstrzelany [Zbigniew Skłodowski](#), komendant ZHP na Litwę Kowieńską.

W lutym i marcu 1942 roku w Wilnie aresztowano blisko 200 członków konspiracji zaangażowanych w tzw. akcję legalizacyjną (podrabianie kartek żywnościowych i dokumentów tożsamości). Trzydziestu dwóch zatrzymanych zostało rozstrzelanych w Ponarach. Kolejne aresztowania uczestników „akcji legalizacyjnej” nastąpiły między lutym a kwietniem 1943 roku. Zatrzymano wtedy około 70 osób, z czego dwadzieścia pięć stracono w Ponarach.

Gdy w maju 1942 roku sowieccy partyzanci zabili w okolicach Święcian trzech niemieckich urzędników, z więzienia na Łukiszkach zabrano 150 więźniów narodowości polskiej, których następnie rozstrzelano w Ponarach.

W lipcu 1942 roku miały miejsce kolejne egzekucje, w których rozstrzelano około 40–50 Polaków. 2 grudnia tegoż roku w Ponarach rozstrzelano kilkudziesięciu Polaków, w tym kilku żołnierzy AK. Jedną z ofiar był [Stanisław Węślawski](#) – adwokat, kompozytor, konspiracyjny prezydent Wilna. Wiosną 1943 roku aresztowano i stracono w Ponarach osoby aresztowane pod zarzutem udziału w druku i kolportażu konspiracyjnego pisma „Niepodległość”.

W nocy z 16 na 17 września 1943 roku w Wilnie zatrzymano 140 polskich zakładników, z czego dziesięciu rozstrzelano następnego dnia w Ponarach. W gronie ofiar znaleźli się: [prof. Mieczysław Gutkowski](#) (wykładowca skarbowości i prawa skarbowego na Uniwersytecie Stefana Batorego) [prof. Kazimierz Pelczar](#) (dziekan wydziału lekarskiego Uniwersytetu Stefana Batorego), Mieczysław Engiel (adwokat), Kazimierz Antuszewicz (inżynier), Stanisław Gryniewicz (chemik),

Eugeniusz Biłgorajski (kapitan rez. WP), Kazimierz Iwanowski (porucznik rez. WP), Tadeusz Lothe (pracownik teatru), Włodzimierz Maurik (kierownik biura), Aleksander Orłowski (robotnik). Zbrodni dokonano w odwecie za zabicie przez żołnierzy AK inspektora litewskiej policji w Wilnie, Marijonasa Podabasa.

[Szczegóły](#)

TABLICA "PAMIĘCI DZIECI OFIAR DZIAŁAŃ WOJENNYCH"

Tablica odsłonięta 7 maja 2010 roku, z okazji 90-tej rocznicy działalności Towarzystwa Przyjaciół Dzieci, 65-tą rocznicę zakończenia drugiej wojny światowej.

<https://zg.tpd.org.pl/pl/aktualnoci/276-odsonicie-tablicy-powiconej-pamici-dzieci-ofiar-dziaa-wojennych-na-powzkach.html>

W czasie wojny szczególnie okrutny był los dzieci polskich. Dzielili one dół swoich bliskich – byli wysiedlane, wywożone na roboty przymusowe, trafiały do wszelkiego rodzaju obozów. Pozbawiono je możliwości kształcenia. Tysiące zmuszono do pracy w okolicach miejsca zamieszkania i także na terenie Niemiec. Początkowo zatrudniano je głównie w rolnictwie, a potem również w przemyśle.

Dolna granica wieku robotników młodocianych była stale obniżana. Pod koniec 1943 roku zatrudniano już 10 latki. Dzieci musiały pracować 10 do 12 godzin dziennie, często były szykanowane i poddawane karom cielesnym. Otrzymywały połowę i tak niewystarczających racji żywnościowych dorosłych. Chorowały z wyczerpania i niedożywienia.

W sumie wywieziono do Niemiec około 700 tys. dzieci. Były także stworzone specjalne obozy karne dla dzieci i młodzieży. Umieszczano w nich dzieci uznane za kryminalistów, trudne wychowawczo, oraz dzieci rodziców uznanych za zagrażających Rzeszy i tym samym zgładzonych lub umieszczonych w obozach.

Młodocianych więźniów poddawano resocjalizacji przez wyczerpującą pracę.

Niemieckie władze okupacyjne dość szybko doszły do wniosku, iż natychmiastowa germanizacja ziem polskich włączonych do Trzeciej Rzeszy nie dokona się tylko poprzez osiedlanie na terenach polskich Niemców. Coraz popularniejsza stawała się koncepcja częściowego zniemczenia także ludności rodzimej, za którą przemawiały argumenty ekonomiczne. Rodziny zgermanizowane stanowiły źródło nowych rekrutów dla Wehrmachtu a poprawa ich warunków bytowych miała wpłynąć na wydajniejszą pracę. Pod wpływem tej argumentacji Hitler zezwolił na masową germanizację ludności zamieszkującej Śląsk a w późniejszym czasie i Pomorze.

Szczególnie okrutną i nieludzką formę przybrała germanizacja dzieci polskich. Niemcy poszukiwali

polskie dzieci, odpowiadające ustalonym przez władze hitlerowskie kryteriom rasowym. W pierwszej kolejności przeszukano sierocińce. Następnie odbierano sieroty pełnoprawnym opiekunom, zabierając dzieci rodziców aresztowanych za udział w konspiracji, opierającym się germanizacji, z małżeństw mieszanych.

Na terenie Niemiec akcją objęto dzieci polskich robotnic przymusowych. Dzieci umieszczano w obozach germanizacyjnych gdzie przechodziły szczegółowe badania rasowe. Te, które nie spełniały wymogów rasowych, kierowano do obozów koncentracyjnych, również tych stworzonych specjalnie dla nich (np. w Łodzi i Konstantynowie).

Dzieci, u których stwierdzono wady genetyczne, nierzadko poddawano eutanazji lub przeprowadzano na nich okrutne eksperymenty. Te natomiast, które pozytywnie przeszły badania rasowe poddawano dalszej germanizacji. Ich personalia, dla zatarcia śladów, wyłączano z kartotek ogólnej ewidencji ludności. Nadawano im nowe niemieckie imiona i nazwiska, zmieniano daty urodzenia, wystawiano fałszywe metryki i przekazywano do adopcji rodzinom niemieckim.

Szacuje się, że w czasie drugiej wojny światowej germanizacji poddano od 50 do 200 tys. dzieci, tylko od 15 do 20% powróciło do Polski, do swoich rodzin.

[Szczegóły](#)

Poniżej zamieszczono informacje o dzieciach, które zginęły podczas Powstania Warszawskiego i są pochowane na Powązkach Wojskowych.

Jolanta, Jadwiga i Maria Buchowska

Kwaterna: A 25 Rząd: 14, Grób: 6

Siostry Buchowskie: Jolanta – 13 lat, Jadwiga – 10 lat i Maria - 7, ukrywały się na Żoliborzu, przy ulicy Haukego 15. W ostatnich godzinach Powstania, kiedy rozpoczął się szturm na Żoliborz, spadły bomby, jedna z nich trafiła ten dom, dziewczynki zginęły pod gruzami.

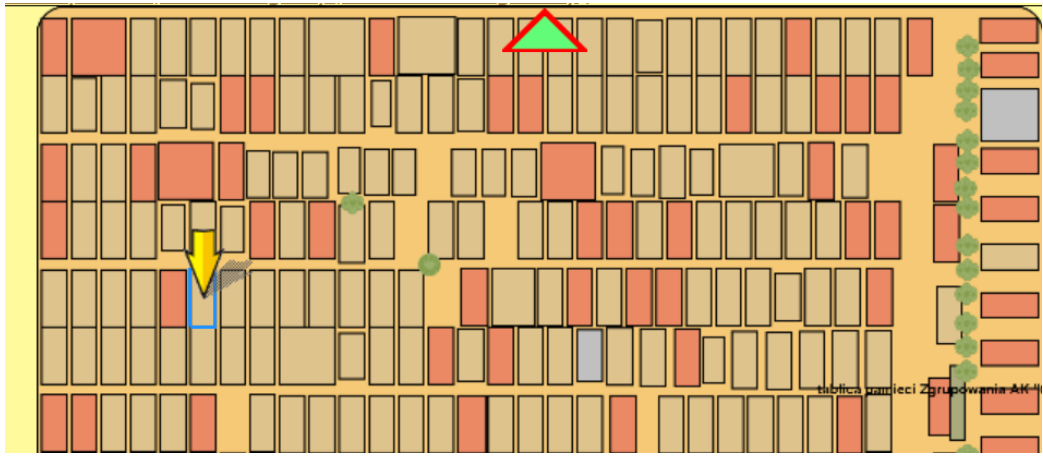
W tym grobie jest pochowana także ich matka - Jadwiga Teofila - przełożona pielęgniarek w Szpitalu Sióstr Elżbietanek na Mokotowie, która została zamordowana w egzekucji przy ulicy Dworkowej.

Ich grób przez wiele lat był zniszczony i całkowicie zapomniany. Został odnowiony przed 1 sierpnia 2020 rokiem dzięki finansowemu wsparciu internautów, zbiórka została przeprowadzona przez komitet „Nie zapomnij o nas, Powstańcach Warszawskich”, organizator akcji Patryk Markuszewski.

<https://warszawa.tvp.pl/49213883/na-wojskowych-powazkach-odslonieto-groby-dzieci-z-powstania-warszawskiego>

<https://www.1944.pl/ofiary-cywilne/jadwiga-buchowska,3884.html>

Edward Żebrowski

Kwata: A 23 Rząd: 4, Grób: 13

Grób 9-letniego Edwarda Żebrowskiego, który zginął 30 września 1944 roku.

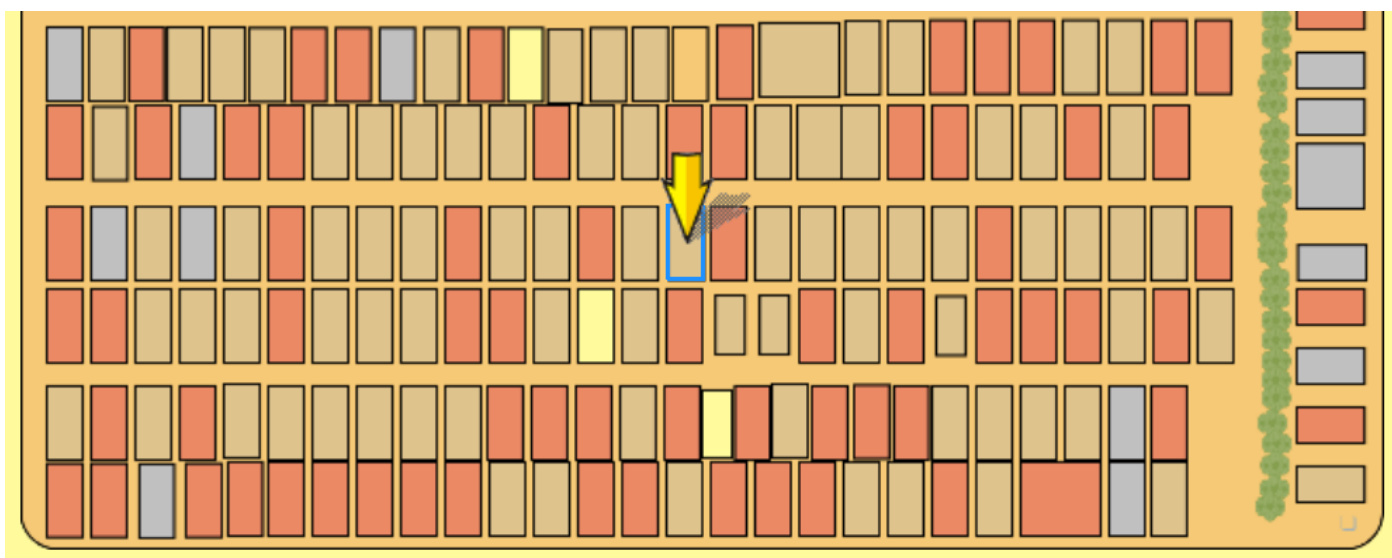
Nowy nagrobek (po prawej stronie) został odsłonięty przed 1 sierpnia 2020 rokiem dzięki finansowemu wsparciu internautów, zbiórka została przeprowadzona przez komitet „Nie zapomnij o nas, Powstańcach Warszawskich”, organizator akcji Patryk Markuszewski.

Firma Granity Skwara - nagrobki, pomniki, rzeźba, pokryła część kosztów oraz wykonała nagrobek.

Wcześniej w miejscu nowego nagrobka znajdował się jedynie stary, przewrócony krzyż (po lewej stronie). Jediną informacją o pochowanym była zamieszczona na laminowanej kartce przyklepionej przez społeczników sprzątających groby.

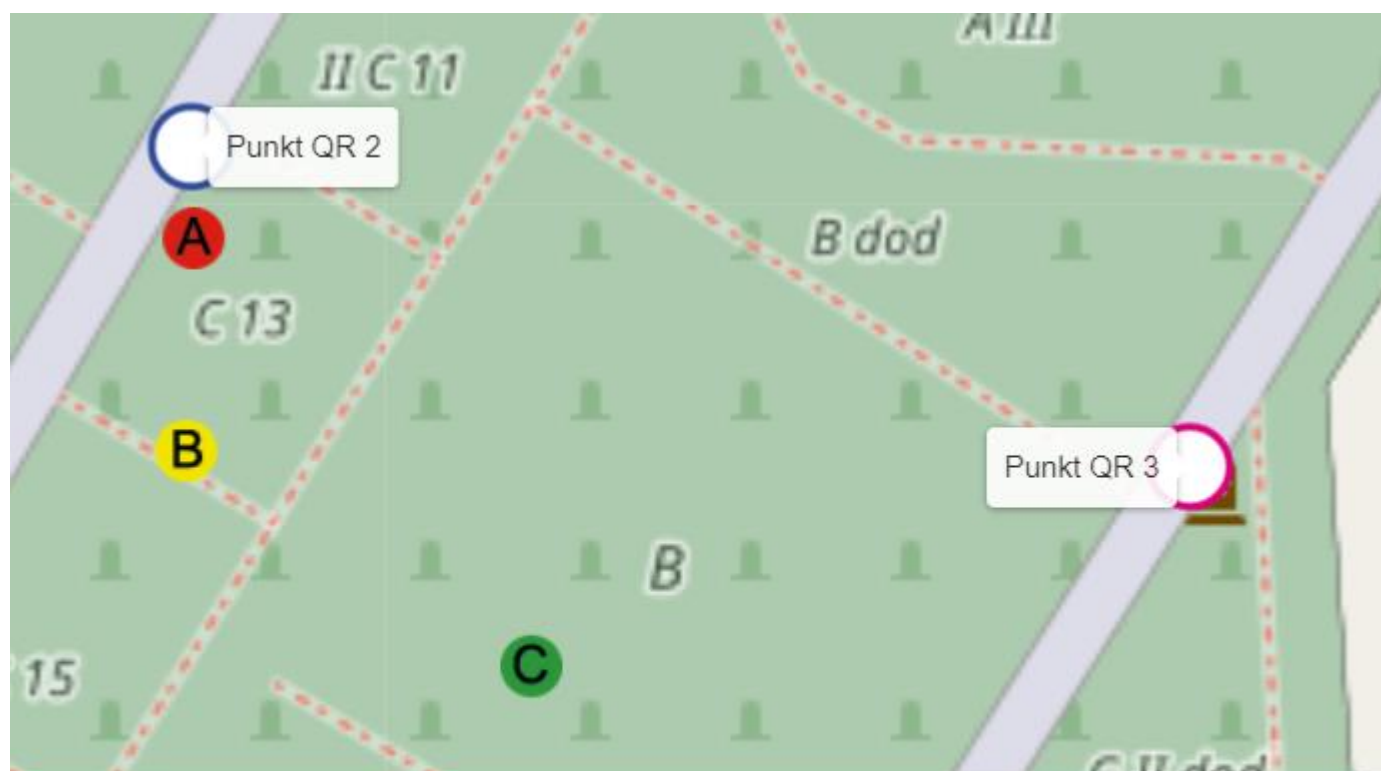
<https://www.facebook.com/niezapomnijonas/posts/3042771225949472>

Położenie grobu

PUNKT 2

MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC

Punkt QR 2

- A - Pomnik i Kwatera Weteranów Powstania Styczniowego 1863 r.,
- B - Symboliczna Mogiła Sybiraków,
- C - Grób strażaków obrońców zakładu Czerwony Parowóz,

POMNIK I KWATERA WETERANÓW POWSTANIA STYCZNIOWEGO 1863 ROKU

Kwaterna C13

Powstanie styczniowe było jednym z ważniejszych zrywów niepodległościowych Polaków. Władze carskie prowadziły bezwzględną walkę z polskimi oddziałami.

Powstańców 1863 roku uczczono pomnikiem i kwaterą na warszawskich Powązkach Wojskowych. Pomnik składa się z wysokiego krzyża oraz muru, na którym widnieją tabliczki z nazwiskami powstańców.

Cmentarzyk weteranów powstania styczniowego został założony w latach 1933-1938, dla uczczenia 70-tej rocznicy wybuchu powstania, z inicjatywy Towarzystwa Przyjaciół Weteranów 1863 roku na terenie kwatery C13. Kwaterę zaprojektował architekt, malarz, Wojciech Jestrzębowski.

Spoczęło w niej 63 uczestników powstania zamieszkałych po wojnie w Warszawie, a zmarłych w okresie II Rzeczypospolitej. Na ich grobach umieszczono imienne, żeliwne tablice w kształcie tarczy, umocowane na skośnie odchylonych betonowych płytach.

Kwaterna liczy cztery rzędy.

Na murze oddzielającym cmentarzyk od strony wschodniej umieszczono 212 tabliczek z nazwiskami uczestników powstania styczniowego zmarłych w więzieniach carskich, w kraju i na obczyźnie.

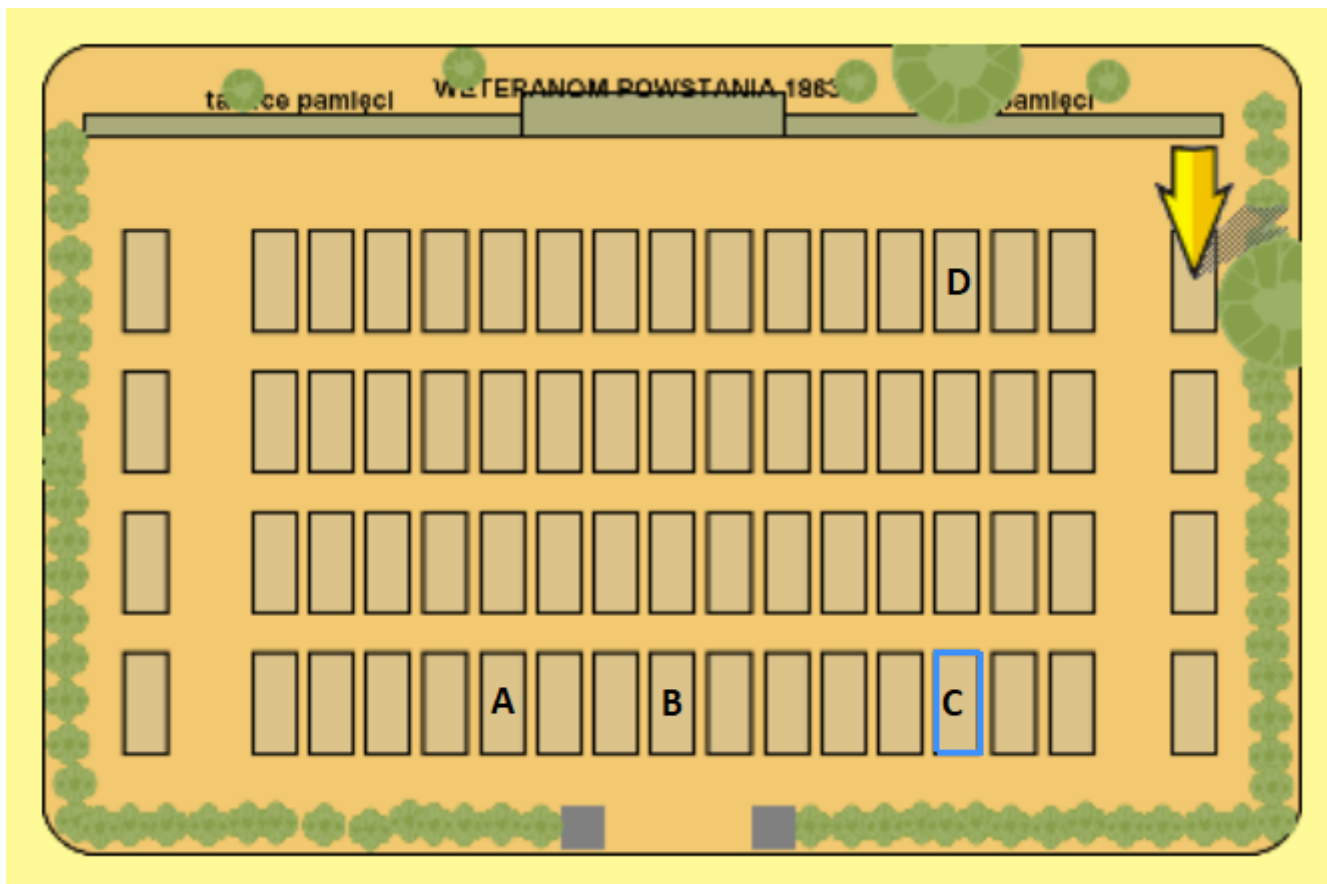
Kilkunastu innych spoczywa w kwaterze A16.

Źródła:

1. <http://www.polskaniezwykla.pl/web/place/30499,warszawa-pomnik-bohaterom-powstania-1863-r-.html>
2. <https://histmag.org/Bohaterom-1863-r.-kwaterna-powstancza-na-Powazkach-Wojskowych-7536>
3. <http://www.polskaniezwykla.pl/web/gallery/photo,346538.html>
4. http://www.kombatantpolski.pl/archiwum/2016_01_art3.php

W kwaterze C13 znajdują się m.in. groby:

Położenie grobów

A - Joanna Podlaska B - Edmund Taczanowski C - Maria Bentkowska D - Aleksandra Janiszewska

Joanna Podłuska

Położenie grobu: kwatera C13, rząd 1, miejsce 6

Joanna Podłuska (ur. 1843 r. w Sanockim, zm. 28 grudnia 1934 r.), z domu Radziszewska, podporucznik Wojska Polskiego. Pełniła służbę w powstaniu jako kurierka, przewoziła broń i rozkazy. Brała także udział w akcjach mających na celu uwolnienie więzionych powstańców, pielęgnowała chorych i rannych.

Odegrała dużą rolę w rozszyfrowywaniu rosyjskich wiadomości wojskowych, które przekazywała oddziałom powstańczym. Organizowała i prowadziła lazarety i kuchnie polowe dla powstańców, angażując w to dworską służbę i właścicieli innych szlacheckich dworów.

Odznaczona Medalem X-lecia Odzyskania Niepodległości, 200. Rocznicy Odsieczy wiedeńskiej na wstążce Virtuti Militari, Krzyżem „Bojownikom Niepodległości”, Krzyżem „Powstańcom 1863 r. w 70. Rocznicę Powstania Styczniowego”, Medalem „Polska Swemu Obrońcy”.

[Szczegóły 1](#)

[Szczegóły 2](#)

Edmund Taczanowski

Położenie grobu: kwatera C13, rząd 1, miejsce 9

gen. Edmund Taczanowski (ur. 23 listopada 1822 roku w Wieczynie koło Pleszewa, zm. 14 września 1879 roku w Choryni) - generał wojsk powstańczych, ppor. artylerii pruskiej 1843 roku, dowódca oddziału artylerii w powstaniu wielkopolskim 1848 roku, major republikańskiej armii włoskiej Garibaldiego w 1849 roku, generał i naczelnik wojskowy województwa kaliskiego i mazowieckiego w powstaniu styczniowym 1863 roku. W czasie powstania walczył pod Pyzdrami (29.IV.1863 roku), gdzie odparł wojska carskie; pod Ignaczewem (8.V.1863 roku) poniósł klęskę. Po powstaniu przystąpił do tworzenia dużego oddziału kawalerii w sile 700 ludzi, na czele którego prowadził walkę partyzancką: 27 sierpnia 1863 roku stoczył zwycięską potyczkę pod Radziejowicami — w tym czasie oddział wzrósł do 2 tys. koni i był największym oddziałem jazdy w powstaniu. 29 sierpnia 1863 roku pod Krzyszyną poniósł klęskę, po której opuścił kraj i udał się do Francji. Pochowany w grobie rodzinnym w Choryni, w Wielkopolsce. 2 listopada 1938 roku prochy przewieziono do Warszawy.

[Szczegóły](#)

Maria Bentkowska

Położenie grobu: kwatera C13, rząd 1, miejsce 14

Maria Bentkowska (19 XI 1848/47 – 3 XI 1938), córka Adama Wyleżyńskiego i Konstancji z Burczak–Abramowiczów, podporucznik Wojska Polskiego.

Jako kilkunastoletnia dziewczynka należała do organizacji powstańczej w Kijowie. Była posłańcem i łączniczką Edmunda Różyckiego, naczelnika Wydziału Prowincjonalnego Rusi i dowódcy największego oddziału partyzanckiego na Ukrainie, który ukrywał się w domu jej rodziców. Przewoziła bron, amunicję, rozkazy i instrukcje. Po zajęciu majątku przez Rosjan ojciec Marii Bentkowskiej został powieszony, a majątek zrabowany. Maria została aresztowana i przez 6 tygodni była więziona o chlebie i wodzie w Berdyczowie.

Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości, w czasie obrony Lwowa, aktywnie brała udział w pomocy walczącym. W 1930 roku została odznaczona Krzyżem Niepodległości z Mieczami. W styczniu 1938 roku została odznaczona Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski.

[Szczegóły](#)

Aleksandra Janiszewska

Położenie grobu: kwatera C13, rząd 4, miejsce 14

Aleksandra Janiszewska (1837- 21 XII 1932). Pełniła służbę w powstaniu jako kurierka Rządu Narodowego, a także dostarczała broń i żywność powstańcom. Cały swój majątek poświęciła sprawie powstania, wykupując więźniów politycznych i opiekując się sierotami po poległych. Źródło: Malczewski Juliusz Jerzy (red.), Cmentarz Komunalny Powązki **Dwany** Wojskowy. Wydawnictwo Sport i Turystyka, Warszawa 1989

GRÓB STRAŻAKÓW, OBRONCÓW ZAKŁADU "CZERWONY PAROWÓZ"

C15

Przy ul. Kolejowej od 1920 roku działała Fabryka Parowozów, znana później jako "Czerwony Parowóz" (od strajków załogi).

W okresie II wojny światowej w fabryce produkowano pistolety maszynowe dla podziemia, załoga fabryki prowadziła też liczne akcje sabotażowe.

W zakładzie działała fabryczna straż pożarna, a jej członkowie podczas powstania warszawskiego brali udział w obronie zakładów. Dziewięciu strażaków zostało rozstrzelanych 18 sierpnia 1944 roku przy ul. Grójeckiej.

Źródła:

1. <https://www.tubylotustalo.pl/mapa-tbts/149-warszawskie-zaklady-maszyn-budowlanych-im-l-warynskiego>
2. https://pl.wikipedia.org/wiki/Warszawska_Sp%C3%B3%C5%82ka_Akcyjna_Budowy_Parowoz%C3%B3w
3. https://www.sgsp.edu.pl/?page_id=10506

052. KAZIMIERZ FORST- prezes OSP Fabryki „Parowóz” w Warszawie. Z zawodu technik-mechanik. Działał w ZWZ/AK. Prowadził sabotaż. Aresztowany w maju 1942r., przy okazji wykrycia przez Niemców radiostacji przy ul. Kolejowej 57- w siedzibie fabryki i osadzony na Pawiaku. Wywieziony, w transporcie 400 więźniów i 107 więźniarek do obozu Auschwitz. Znalazł się w nim 29.IX.1943r. Tam został rozstrzelany tego roku.

Przegląd Pożarniczy 8 2014

Pamiętamy o 1 sierpnia 1944

<https://www.ppoz.pl/images/dokumenty/pp/pppw/82014pw.pdf>

ZESPÓŁ REDAKCYJNY

Redaktor naczelna mł. bryg. Anna ŁAŃDUCH tel. 22 523 33 99 lub tel. MSWiA 533-99 alanduch@kgpsp.gov.pl

Zastępca redaktor naczelnej mł. kpt. Emilia KLIM tel. 22 523 33 06 lub tel. MSWiA 533-06 eklim@kgpsp.gov.pl

Sekretarz redakcji Anna SOBÓTKA tel. 22 523 34 27 lub tel. MSWiA 534-27 asobotka@kgpsp.gov.p

SYMBOLICZNA MOGIŁA SYBIRAKÓW

kwatery C-15

Pomnik odsłonięty 24 września 2010 roku

Pomnik upamiętnia ponad 200 lat zsyłek Polaków na Syberię.

Od 1940 roku okupujący polskie tereny Sowieci rozpoczęli masowe deportacje ludności polskiej na Syberię i Daleki Wschód.

Deportacje były realizowane w czterech masowych wywózkach:

- I masowa deportacja: początek 10 lutego 1940 roku
- II masowa deportacja: początek 13 kwietnia 1940 roku
- III masowa deportacja: początek 29 czerwca 1940 roku
- IV masowa deportacja: początek 20 czerwca 1941 roku

Polacy trafiali do łagrów, zagubionych wsi syberyjskich i kazachskich. Wielu z nich nie powróciło już do ojczyzny.

Wywózki i zesłania Polaków trwały do 1956 roku, liczbę deportowanych szacuje się na od 700 tys. do 1 miliona.

Źródła:

1. <http://www.polskaniezwykla.pl/web/place/30375,warszawa-pomnik---symboliczna-mogila-sybirakow.html>
2. <https://policjanciwhistorii.ipn.gov.pl/pol/form/r2612059032,Wiktoria-Kozon.html>
3. <https://www.sybiracyzg.pl/?p=248>
4. http://skarbywarszawy.pl/wycieczka_powwojskowe.html

Poniżej przedstawiono dwóch Sybiraków.

Wacław Roman Jagas

kwatery FII-11-12

Wacław Roman Jagas (ur. 5 grudnia 1922 w Suwałkach, zm. 18 grudnia 2018 w Warszawie) – polski dowódca wojskowy, generał dywizji Wojska Polskiego.

W 1940 roku wraz z rodziną wywieziony na Syberię, pracował przy wyrębie tajgi. W 1943 zmobilizowany do 1 Dywizji Piechoty im. Tadeusza Kościuszki. W sierpniu 1943 ukończył Szkołę Podchorążych tej dywizji w Sielcach nad Oką i jako dowódca plutonu fizylierów uczestniczył w bitwie pod Lenino.

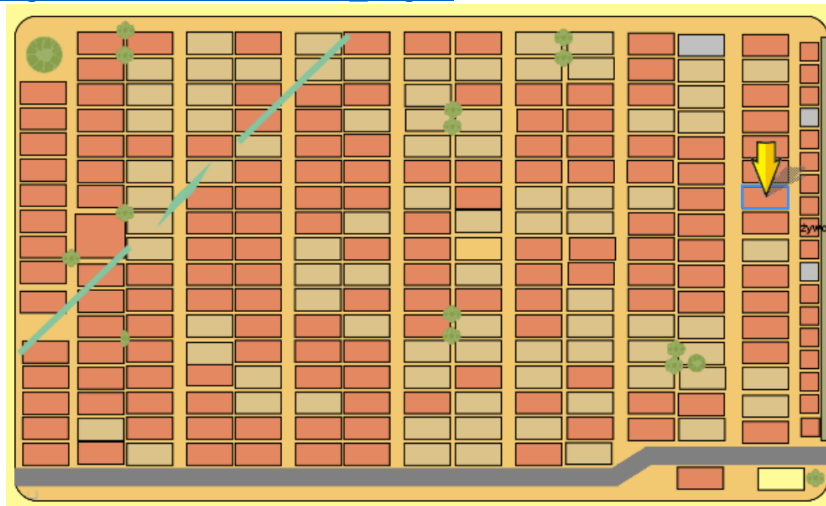
W trakcie ofensywy 2 Armii Wojska Polskiego na odcinku Nysy Łużyckiej dowodził kompanią desantową na czołgach – brał udział w forsowaniu Nysy, uczestniczył w walkach pod Budziszynem i nad Sprewą aż do Drezna.

W 1946 jako dowódca samodzielnego batalionu konno-zmotoryzowanego) WOP brał udział w walkach z UPA w rejonie Baligrodu.

W czasie służby wojskowej pełnił szereg odpowiedzialnych funkcji dowódczych, sztabowych i w szkolnictwie wojskowym Wojska Polskiego, w latach 1982–1986 był zastępcą Głównego Inspektora Obrony Terytorialnej do spraw szkolenia poza wojskiem.

W latach 1984–1985 – przewodniczący Rady Ochrony Pomników Walki i Męczeństwa, a w latach 1988–1990 członek.

https://pl.wikipedia.org/wiki/Wac%C5%82aw_Jagas

Józef Marian Tropaczyński

kwatery C30-K1-II-5

Józef Marian Tropaczyński (ur. 13 marca 1912 we Lwowie, zm. 10 lutego 1997) – polski działacz sportowy, trener kolarski, twórca sukcesów Ludowych Zespołów Sportowych w tej dyscyplinie sportu, oficer Wojska Polskiego i Straży Granicznej.

Przed II wojną światową uprawiał kolarstwo we Lwowie.

Od 28 września 1938, w stopniu aspiranta, pełnił obowiązki komendanta Komisariatu SG „Uście Ruskie”.

Walczył w wojnie obronnej 1939 w szeregach Batalionu Obrony Narodowej. W maju 1940 został we Lwowie aresztowany przez władze sowieckie za działalność konspiracyjną w Związku Walki Zbrojnej, był początkowo przetrzymywany w więzieniu na Zamarstynowie. Został skazany na karę ośmiu lat obozu pracy.

W czerwcu 1941 został wywieziony na Syberię, w sierpniu tego roku znalazł się w obozie w Nachodce. Został zwolniony w listopadzie 1941 i w lutym 1942 wstąpił do Armii Andersa, uczestniczył w kampanii włoskiej jako zastępca dowódcy kompanii.

Do Polski powrócił w 1948. Był trenerem i działaczem w Ludowych Zespołach Sportowych oraz Polskim Związku Kolarskim.

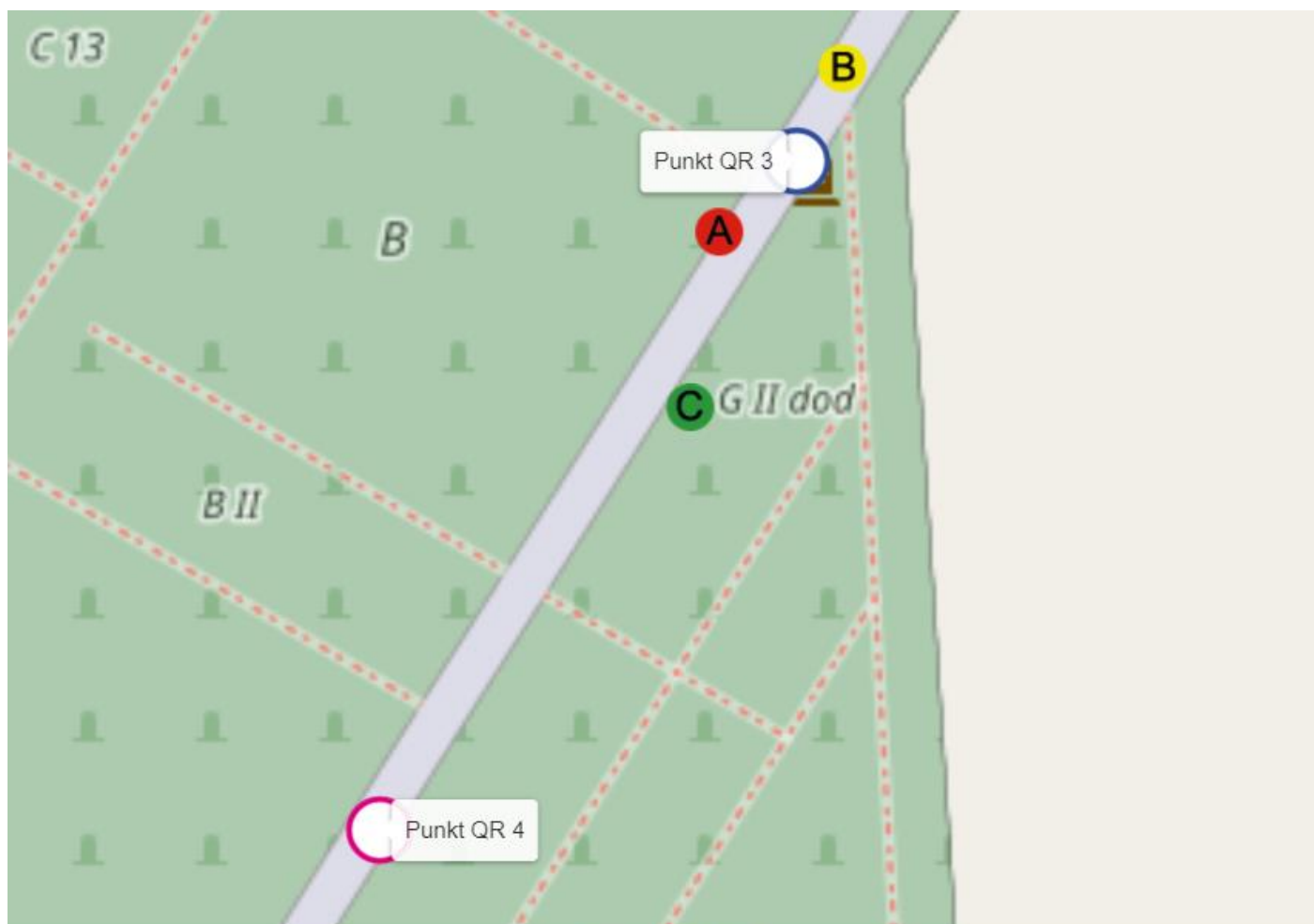
Od lutego 1985 do grudnia 1988 był wiceprezesem ds. sportowych PZKol, odpowiedzialnym za kolarstwo szosowe i przełajowe, od 1988 do 1991 członkiem zarządu związku. W 1991 został honorowym prezesem Polskiego Związku Kolarskiego.

https://pl.wikipedia.org/wiki/J%C3%B3zef_Tropaczy%C5%84ski

PUNKT 3

MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC

Punkt QR 3

- A - Pomnik Pamięci Polek i Polaków deportowanych do III Rzeszy w latach 1939-1945,
- B - Pomnik Pamięci Represjonowanych Politycznie Żołnierzy Górników w latach 1949-1959,
- C - Pomnik ofiar katastrofy na Okęciu w Warszawie 14 marca 1980 r.

POMNIK "PAMIĘCI POLEK I POLAKÓW DEPORTOWANYCH DO PRAC NIEWOLNICZYCH W III RZESZY W LATACH 1939-1945"

Obelisk przedstawia robotnika trzymającego koło zębate, siedzącego pod wysoką kolumną. Postać wznosi rękę w kierunku orła w koronie znajdującego się u szczytu kolumny. W pobliżu pomnika mieszczą się groby osób pracujących przymusowo w Niemczech.

Pomnik odsłonięto w maju 1996 roku. Pomysłodawcą było Stowarzyszenie Polaków Poszkodowanych przez III Rzeszę. Pomnik ozdabia tablica o treści: Pamięci Polek i Polaków deportowanych do prac niewolniczych w III Rzeszy w latach 1939-1945. Na cokole pomnika znajduje się krótka informacja o twórcy: Projekt i pomnik wykonał – mistrz rzem. artystyczn. Witold Marcewicz. Bełżyce 1996.

W okresie II wojny światowej hitlerowcy prowadzili politykę eksterminacji ludności polskiej, m. in. poprzez prace przymusowe na rzecz niemieckiej gospodarki. W ten sposób uzupełniano brak rąk do pracy spowodowany wcieleniem do służby wojskowej niemieckich robotników. Pracownicy przymusowi wywożeni do Rzeszy wykorzystywani byli do maksimum, ich czas pracy ustalały dyrekcje zakładów. Praca ponad siły przy fatalnych warunkach bytowych i zdrowotnych przyczyniły się do śmierci tysięcy robotników.

Deportowanych na roboty przymusowe zatrudniano najczęściej w rolnictwie, leśnictwie, ogrodnictwie i rybołówstwie, nieco rzadziej w przemyśle i transporcie. Pewna część pracowała w innych gałęziach niemieckiej gospodarki, a także w gospodarstwach domowych (jako służący). Z robotnikami przymusowymi nie zawierano umów pisemnych, a o czasie ich pracy decydował pracodawca, często nie respektując prawa do niedziel i świąt. Nie mieli praw urlopowych, nie mogli także bez przepustki oddalać się poza miejscowość, gdzie byli zatrudnieni, nie wolno im było uczestniczyć w imprezach kulturalnych ani przebywać w lokalach publicznych; nie wolno im było bez zezwolenia zawierać związków małżeńskich. Mieli obowiązek nosić na ubraniu wyróżniającą ich naszywkę (Polacy – trójkąt z literą "P"). Młodociani zobowiązani byli do pracy w wymiarze identycznym z dorosłymi, ale za mniejsze wynagrodzenie.

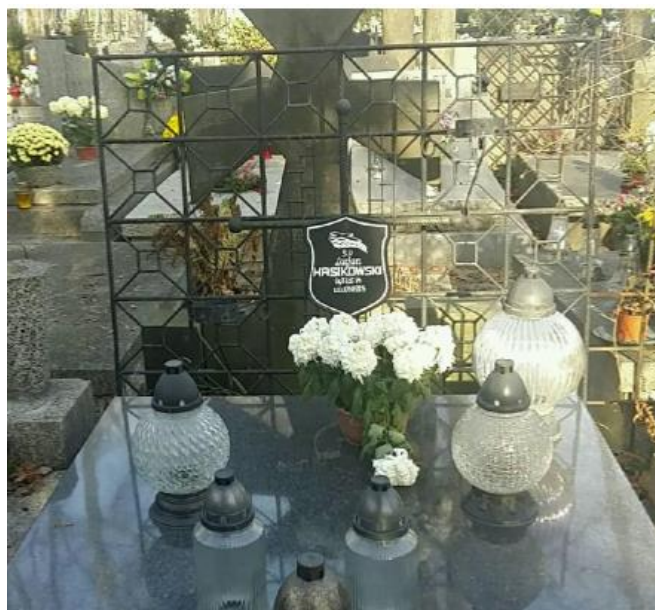
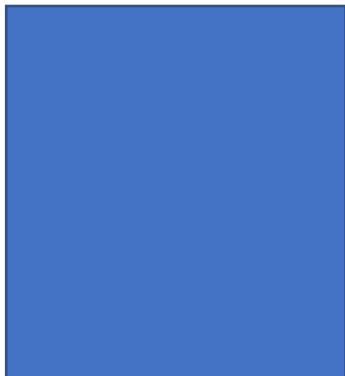
W sierpniu 1944 roku, w okresie najliczniejszego zatrudnienia cudzoziemców, w Niemczech pracowało 6 milionów cywilnych robotnic i robotników. Większość z nich pochodziła z Polski i Związku Sowieckiego. Ponad jedną trzecią stanowiły kobiety, niekiedy wywożone z kraju razem z dziećmi.

[Źródło 1](#)

[Źródło 2](#)

[Źródło 3](#)

Lucjan Hasikowski

B 17 Rząd: 4, Grób: 27

Lucjan Hasikowski (ur. 1920, zm. 10 sierpnia 2014 roku) magister ekonomii.

Syn Ludwika, więźnia Ostaszkowa, ofiary zbrodni katyńskiej, wychowanek gimnazjum i liceum im.

St. Wyspiańskiego w Mławie, absolwent Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie 1945-1948.

W latach okupacji wywieziony na roboty do Niemiec, po ucieczce i powrocie do kraju uczestnik ruchu oporu w Batalionach Chłopskich.

Całe powojenne życie związał z odbudową i rozwojem Warszawy.

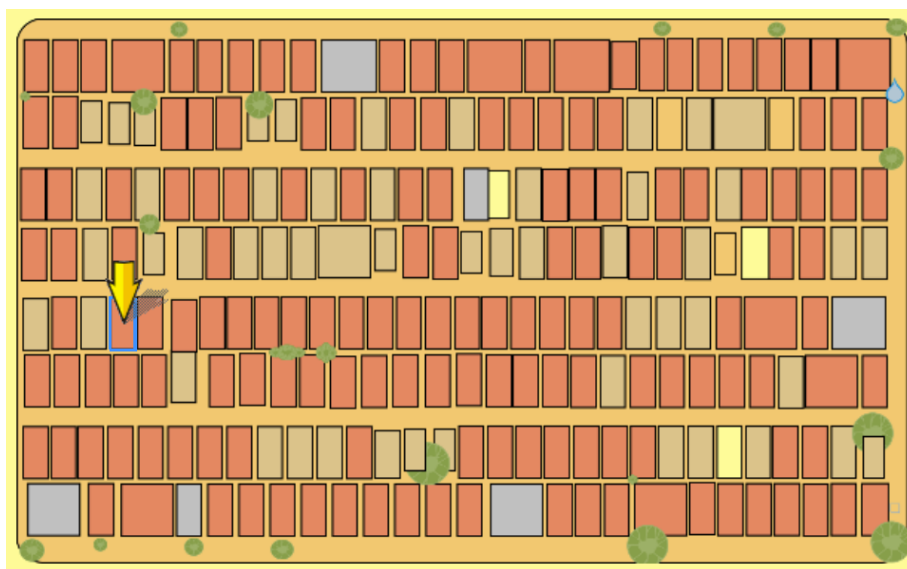
W latach 1947-1950 pracował w Dyrekcji Odbudowy, w latach 1951-1960 w Dyrekcji Rozbudowy Miasta Warszawa-Południe, a następnie przez 25 lat do przejścia na emeryturę w Zarządzie Rozbudowy Miasta.

Podkreślał dumę i satysfakcję ze swego udziału w odbudowie Warszawy ze zniszczeń wojennych.

Odznaczony Krzyżem Kawalerskim i Krzyżem Oficerskim Orderu Polonia Restituta, Złotą Odznaką Honorową za Zasługi dla Warszawy, Złotą Odznaką Honorową za Zasługi dla Spółdzielczości Mieszkaniowej oraz tytułem budowniczego Warszawy.

<http://nekrologi.wyborcza.pl/0,11,,282727,Lucjan-Hasikowski-nekrolog.html>

<https://billiongraves.pl/grave/%C5%81ucjan-Hasikowski/29654041?referrer=myheritage>

POMNIK PAMIĘCI REPRESJONOWANYCH POLITYCZNIE ŻOŁNIERZY GÓRNIKÓW W LATACH 1949-1959

Pomnik odsłonięty 5 września 1999 roku.

Pomnik upamiętnia osoby przymusowo pracujące w kamieniołomach oraz w kopalniach węgla i uranu w ramach tzw. zastępczej służby wojskowej, w ramach tzw. Batalionach Pracy, organizowanych od 15 października 1949 roku.

Podstawą kwalifikowania poborowych do tego typu jednostek było pochodzenie społeczne, przeszłość polityczna, opinia miejscowej bezpieki i narodowość. Do katorżniczej pracy byli kierowani m.in. najmłodsi uczestnicy powstania warszawskiego, członkowie AK, NSZ oraz Zrzeszenia WiN. Byli też synowie powstańców śląskich i repatriantów z Kresów. Od pewnego okresu trzon batalionów stanowili synowie właścicieli gospodarstw rolnych.

W 1955 roku dokonano zmiany nazwy batalionów na Wojskowe Bataliony Górnicze, a ich całość nazwano Wojskowym Korpusem Górniczym.

Przymusowa "służba" trwała 2-3 lata. Praca odbywała się przez siedem dni w tygodniu na trzy zmiany. Szychta trwała po kilkanaście godzin, czasem 20 godzin na dobę. Po pracy na młodych żołnierzy czekało jeszcze kilka godzin szkolenia politycznego i ćwiczeń taktycznych, na wszelki wypadek bez broni. Praca odbywała się często w temperaturze dochodzącej do 50 stopni, w pyłe i ciemności. Pracujący otrzymywali za to minimalne zarobki, z których potrącano ponad połowę na utrzymanie kadry oficerskiej, umundurowanie i opiekę lekarską. Mieszkali w zniszczonych barakach po byłych niemieckich obozach dla jeńców sowieckich, dawnych stajniach lub namiotach, często bez pościeli i bieżącej wody.

10 Brygada Pracy była przeznaczona do pracy w kopalniach uranu przy wydobywaniu rudy uranu na potrzeby produkcji broni atomowej w ZSRR. Praca ta była objęta szczególną tajemnicą wojskową. Ci, którzy ją wykonywali byli pilnowani stale przez jednostki KBW, UB, NKWD i Informacji Wojskowej – oddziały wartownicze pilnujące pracujących żołnierzy miały prawo do użycia broni. Praca przy wydobywaniu uranu była obarczona szczególnym ryzykiem, ponieważ żołnierze nie byli w żaden sposób zabezpieczeni przed szkodliwym dla zdrowia promieniowaniem radioaktywnym uranu, bezpośrednio narażeni na skutki jego oddziaływania – spośród ok. 3 tysięcy żołnierzy przeżyła tylko niewielka część. Instytut Pamięci Narodowej określił zmuszanie do pracy w kopalniach rud uranu, w ramach batalionów pracy, jako jedną ze zbrodni stalinizmu w Polsce i zbrodnię przeciwko ludzkości.

Najwyższy stan osobowy bataliony górnicze osiągnęły tuż przed rozwiązaniem, jesienią 1956 roku, liczyły wtedy 35 tys. żołnierzy. Mimo terminów wyznaczających rozwiązanie batalionów górniczych ostatni zatrudnieni opuścili kopalnie dopiero w czerwcu 1959 roku.

Cały Wojskowy Korpus Górniczy został zlikwidowany na mocy rozkazu ministra obrony narodowej

z 20 sierpnia 1959 roku. WKG w różnych formach funkcjonował w sumie przez 10 lat. Do czasu rozwiązania przez bataliony przeszło około 200 tys. żołnierzy - górników. Około tysiąc z nich zginęło.

[Źródło 1](#)

[Źródło 2](#)

[Źródło 3](#)

Wojciech Barański

A36 Rząd: 8, Grób: 22

Wojciech Barański (ur. 11 lipca 1930 w Warszawie, zm. 9 grudnia 2016) ps. "Bar", wiceprezes Zarządu Głównego ŚZŻAK, podharcistrz ZHP, Prezes Fundacji Żołnierzy Polski Walczącej, członek pierwszej Rady Powierniczej Muzeum Powstania Warszawskiego.

Podczas okupacji był członkiem harcerskiej organizacji katolicko - narodowej Hufce Polskie. W czasie Powstania Warszawskiego był żołnierzem III plutonu Kompanii „Harcerskiej” Batalionu „Gustaw”, łącznikiem kapitana „Sosny”. W czasie walk w Powstaniu został kontuzjowany i skierowany do szpitala. Z Warszawy wyszedł z ludnością cywilną. Uciekł z transportu do Pruszkowa.

Po wojnie jako uczeń Liceum im. Stefana Batorego w Warszawie utworzył młodzieżową organizację antykomunistyczną o nazwie Harcerze Armii Krajowej, której był przywódcą.

12 lutego 1947 roku został aresztowany, a po wielomiesięcznym brutalnym śledztwie skazany na pięć lat pozbawienia wolności oraz dwa lata pozbawienia praw publicznych i osadzony w więzieniu we Wronkach. W latach 1950-1952 był więźniem obozu pracy w Rusku koło Strzegomia. Kaarę odbył w całości.

W 1954 roku został wcielony do 5. Batalionu Pracy Wojskowego Korpusu Górniczego – pracował 27 miesięcy w kopalni „Generał Zawadzki” w Dąbrowie Górniczej. W 1956 roku został zwolniony do rezerwy.

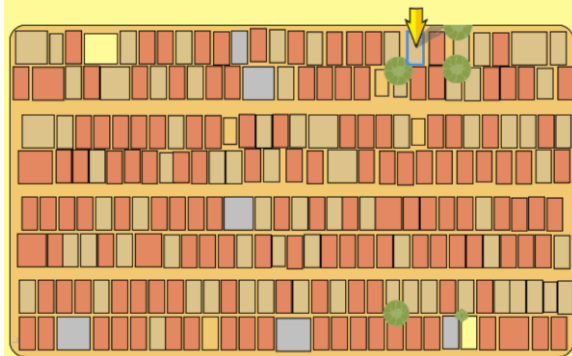
W 1970 roku ukończył studia prawnicze na Uniwersytecie Warszawskim.

Był długoletnim pracownikiem warszawskiego budownictwa przemysłowego i komunalnego. Odznaczony wieloma odznaczeniami, z których najbardziej sobie cenił Krzyż Armii Krajowej.

<https://sp279.edupage.org/a/pamietamy>

<https://www.1944.pl/powstancze-biogramy/wojciech-baranski,2068.html>

<https://www.polskieradio.pl/13/3/Artykul/656088,Mialem-czternascie-lat-zaczelo-sie-powstanie>

GROBY ZAŁOGI SAMOLOTU PLL, OFIAR KATASTROFY NA OKĘCIU W WARSZAWIE 14 MARCA 1980 ROKU

Katastrofa lotu PLL LOT 007 miała miejsce 14 marca 1980 roku o godzinie 11:15. W pobliżu warszawskiego lotniska Okęcie rozbił się lecący z Nowego Jorku samolot Polskich Linii Lotniczych LOT Ił-62 "Mikołaj Kopernik". Zginęło 77 pasażerów oraz 10 członków załogi.

Wśród pasażerów byli: piosenkarka [Anna Jantar](#), amerykański etnomuzykolog Alan Merriam, 22 członków amatorskiej reprezentacji bokserskiej USA oraz sześcioro studentów z warszawskich uczelni, wracających z obrad Międzynarodowego Stowarzyszenia Studentów Nauk Ekonomicznych i Handlowych (AIESEC).

Członkowie załogi:

Paweł Lipowczan - I pilot, dowódca załogi statku powietrznego,

1. Tadeusz Łochocki - II pilot,
2. Konstanty Chorzewski - nawigator samolotu,
3. Stefan Wąsiewicz - radiooperator,
4. Jan Łubniewski - mechanik pokładowy,
5. Alicja Duryasz - szefowa pokładu,
6. Alicja Mormol-Dudlej - stewardesa,
7. Elżbieta Grabowska - stewardesa,
8. Krystyna Krawczyk - stewardesa,
9. Joanna Podstolska - stewardesa.

Paweł Lipowczan

Źródło: https://www.polot.net/pl/tragedia_il_62_sp_laa_w_dniu_14_03_1980r

Autor: Karol Placha-Hetman

Elżbieta Grabowska

Krystyna Krawczyk

Alicja Mormol-Dudlej

Joanna Podolska

Zdjęcia przekazane przez p. Marka Chojnowskiego z PLL LOT

Paweł Lipowczan

Paweł Lipowczan (ur. 1 lipca 1933, zm. 14 marca 1980 w Warszawie) – polski pilot, inżynier, kapitan samolotu Ił-62 SP-LAA „Mikołaj Kopernik”, który 14 marca 1980 roku rozbił się w pobliżu lotniska na Okęciu z powodu awarii silnika.

Ukończył Wyższą Szkołę Inżynierską w Warszawie.

Pracował w PLL LOT od 15 lat. Na liniach pasażerskich wylatał 8770 godzin, z czego połowę na samolotach typu Ił-62.

Należał do Aeroklubu Warszawskiego, w którym ukończył Szkołę Pilotażu. Był znakomitym skoczkiem spadochronowym - miał na koncie m.in. dwa rekordy świata w skokach spadochronowych.

[Szczegóły 1](#)

[Szczegóły 2](#)

Usytuowanie grobów

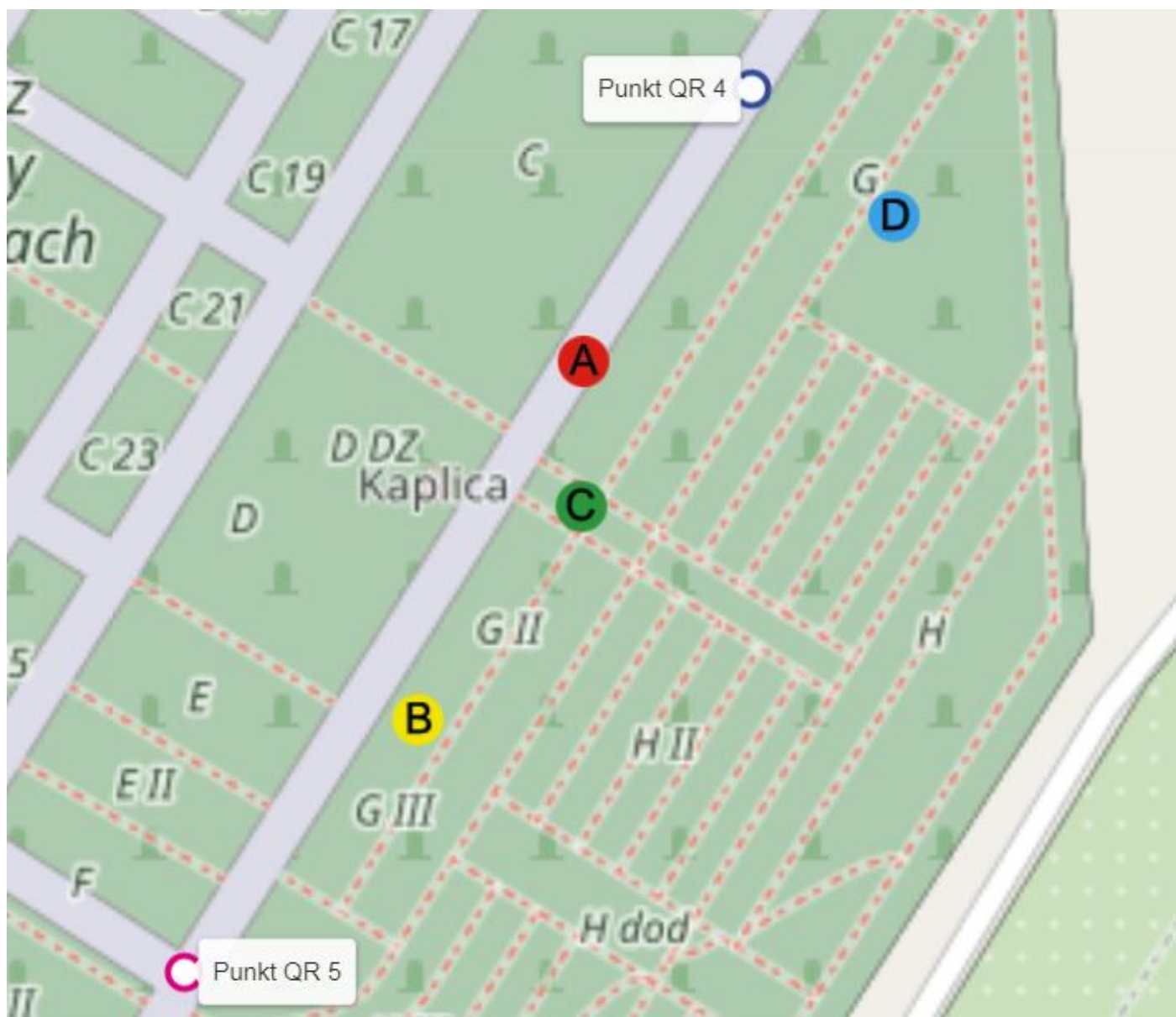

Na ok. minutę przed planowanym lądowaniem załoga zgłosiła wieży kontrolnej, iż nie zaświecił się wskaźnik wysunięcia podwozia. Kontroler lotów wydał polecenie przejścia samolotu z pułapu 250 na 650 metrów. Gdy na polecenie dowódcy mechanik pokładowy zwiększył moc silników, pękł wał turbiny silnika nr 2, turbina rozerwała się na trzy części, całkowicie niszcząc silnik nr 2. Odłamki silnika rozleciały się na wszystkie strony, uszkodzając silnik nr 1, przebijając kadłub, co spowodowało zniszczenie układów sterowniczych, zasilania czarnej skrzynki i rejestratora kokpitu, oraz uszkodzenie silnika nr 3. W rezultacie przestały całkowicie działać silniki 2 i 3, uszkodzenie wykazywał silnik nr 1, utracono możliwość sterowania samolotem, a ostatnich 26 sekund lotu nie udało się zarejestrować. Po 26 sekundach praktycznie całkowicie bezwładnego opadania, samolot ściął prawym skrzydłem drzewo i uderzył w powierzchnię pokrytej lodem fosy, okalającej fort "Okęcie" dawnej Twierdzy Warszawa. Samolot w zderzeniu z ziemią rozpadł się na wiele części. Do wydobycia ich niezbędne okazało się częściowe wypompowanie wody z fosy. Powodem katastrofy była wada konstrukcyjno - wykonawcza wału silnika.

[Katastrofa lotnicza na Okęciu \(1980\)](#)

PUNKT 4

MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC

Punkt QR 4

- A - Kwatery ofiar terroru hitlerowskiego,
- B - Groby załogi samolotu PLL ofiar katastrofy w Lesie Kabackim 9 maja 1987,
- C - Pomnik Chwała Lotnikom Polskim,
- D - Groby sportowców i działaczy.

KWATERY OFIAR TERRORU HITLEROWSKIEGO

Po zakończeniu kampanii wrześniowej rozpoczęli terror i represje wobec obywateli polskich. Działania te obejmowały:

- "Akcję Inteligencja" (niem. Intelligenzaktion), rozpoczętej na jesieni 1939 roku trwającej z przerwami do 1943 roku. Akcja była wymierzona w polską elitę intelektualną. Najbardziej ucierpiały ziemie włączone do Rzeszy, gdzie zamordowano ok. 40 tys. osób, a dalszych 20 tys. wysłano do obozów koncentracyjnych. W wyniku "akcji inteligencja", zginęło ok. 100 tys. Polaków, spośród których 50 tys. zamordowano w ramach tzw. "akcji bezpośredniej" (tj. rozstrzelano), a kolejnych 50 tys. wysłano do obozów koncentracyjnych, gdzie przeżył jedynie znikomy procent.
- Masowe egzekucje, przeprowadzane w większości bez procesu sądowego, ze złamaniem prawa międzynarodowego.
 - W okolicach Warszawy zostało zamordowanych 32 tys. osób,
 - W Ponarach zginęło ok. 100 tys. osób,
 - podczas tłumienia powstania warszawskiego ok. 100 tys. osób,
- Pacyfikacje wsi, polegające na mordowaniu ludzi na miejscu i paleniu zabudowań, połączone często z innymi formami przemocy. W większości przypadków pacyfikacje były odwetem za działalność ruchu oporu (zwłaszcza za zamachy na Niemców dokonane w pobliżu wsi), pomoc udzielaną przez mieszkańców wsi podziemiemu niepodległościowemu, ukrywanie Żydów i zbiegłych jeńców wojennych, nie wywiązywanie się mieszkańców z dostaw obowiązkowych kontyngentów, unikanie wywozek na roboty do Rzeszy itp. Na terytorium Polski (bez Kresów Wschodnich) miało miejsce ponad 800 niemieckich pacyfikacji, w tym 84 takie, w których zniszczona została w całości lub w większej części zabudowa i wymordowani czy to wszyscy mężczyźni, czy też cała ludność, bez względu na wiek i płeć.
- Mordowanie chorych psychicznie - zamordowano kilkanaście tysięcy takich osób.
- Przymusowe wysiedlenie ok. 2,478 mln Polaków.
 - z terenów Wielkopolski i Pomorza Gdańskiego,

- z okolic Radomia, Debicy i Lublina oraz z Zamojszczyzny,
- z Warszawy i jej okolic - w czasie i po zakończeniu powstania warszawskiego.
- Wywiezienie na roboty przymusowe poza granice Polski - wywieziono ponad 2,841 mln Polaków, ponadto 300 tys. polskich jeńców wojennych, pozbawionych administracyjnie statusu jeńca, co daje łączną liczbę 3,141 mln Polaków wywiezionych do pracy przymusowej w Niemczech.
- Zmuszenie różnymi metodami nacisku obywateli polskich do podpisania Niemieckiej Listy Narodowościowej - ok. 1,8 mln.
- Wywiezienie do Niemiec i krajów europejskich, ok. 200 tys. dzieci polskich, po wojnie udało się odzyskać jedynie ok. 15% (30 tys. dzieci).
- Więzienie w obozach niemieckich w Polsce - zginęło ok. 1,3 mln do 1,5 mln Polaków, a w ciągu całego okresu okupacji niemieckiej w Polsce (1939–1945) śmierć poniosło ponad 6 mln polskich obywateli.
- Podczas okupacji niemieckiej w Polsce (1939–1945) śmierć poniosło ok. 2,7 mln do 3 mln obywateli polskich pochodzenia żydowskiego:
 - ok. 600–700 tys. w zbiorowych i indywidualnych egzekucjach,
 - ok. 600 tys. w gettach,
 - ok. 1,4 mln w obozach zagłady.

Daje to łączną liczbę ponad 6 mln obywateli polskich.

- Według orzeczenia Międzynarodowego Trybunału Wojskowego w Norymberdze z 1946 roku zbrodnie niemieckie popełnione podczas wojny w Polsce obejmowały:
 - morderstwa dokonywane na jeńcach wojennych i ludności cywilnej,
 - masową eksterminację w obozach,
 - pokazowe egzekucje,
 - tzw. łapanki uliczne,
 - pracę niewolniczą,
 - wysiedlenia ludności,
 - celowe burzenie miast, wsi oraz osiedli,
 - grabież dóbr kulturalnych, majątku i niszczenie skarbów kultury narodowej,
 - wynarodowienie i germanizację,
 - prześladowania na tle politycznym, rasowym i narodowościowym.

Zbrodnie były dokonywane przez żołnierzy Wehrmachtu, inne formacje wojskowe i paramilitarne, ludność cywilną, instytucje i organy władzy państwowej III Rzeszy oraz działających w jej strukturach funkcjonariuszy, urzędników państwowych i organizacje. Zbrodnie te, będące konsekwencją niemieckiego programu ludobójstwa,

[Zbrodnie niemieckie w Polsce \(1939–1945\)](#)

[Terror na okupowanych terytoriach](#)

Władysław Karaś

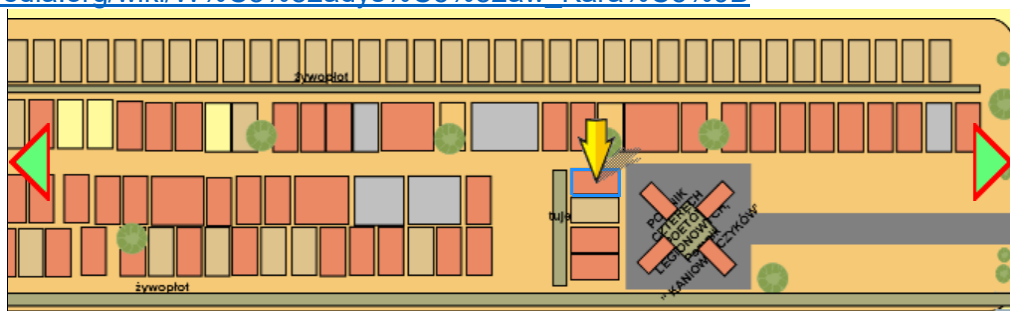
Kwaterna: A 5 Rząd: TUJE, Grób: 1

Władysław Karaś ps. „Czarny”, „Dąbrowski”, „Pankracy”, „Karczewski”, „Kuryłło” (ur. 31 sierpnia 1893 w Kielcach, zm. 28 maja 1942 w Magdalence pod Warszawą) – kapitan administracji Wojska Polskiego, oficer polskiego wywiadu wojskowego, brązowy medalista Igrzysk Olimpijskich w Berlinie w 1936, zdobywca pierwszego medalu olimpijskiego w historii strzelectwa sportowego w Polsce. 4 sierpnia 1914 wstąpił do Legionów, był żołnierzem I Brygady. Dwukrotnie ranny w bitwach pod Łowczówkiem i Kostiuchnówką, dwukrotnie dostał się do niewoli rosyjskiej, w której przebywał łącznie przez 18 miesięcy. Po ucieczce został oficerem do specjalnych zleceń w Komendzie Naczelnej nr 3 POW Wschód Ukraina w Kijowie. Od 1 czerwca 1918 związany ze służbą w wywiadzie polskim. Po dekonspiracji w czerwcu 1919 wrócił do kraju i rozpoczął od 3 lipca 1919 służbę w Wojsku Polskim. W marcu 1930 został przeniesiony do Korpusu Ochrony Pogranicza i przydzielony do Brygady KOP „Wołyń”.

W czerwcu 1933 został przeniesiony do Komendy Głównej Związku Strzeleckiego na stanowisko inspektora odcinka ZS Lwów. Jako Inspektor Związku Strzeleckiego był zaprzysiężony do tworzenia, w przypadku wybuchu wojny, ściśle tajnej organizacji konspiracyjnej w oparciu o struktury i kadry związku („Organizacja Orła Białego”).

Po wybuchu II wojny światowej we wrześniu 1939 roku jako pracownik Wydziału Specjalnego Oddziału II Sztabu Głównego, został przerzucony do Budapesztu. Pełnił funkcje emisariusza Naczelnego Wodza. W lutym 1940 wrócił do kraju, gdzie powierzono mu kierownictwo dywersji w utworzonym w Krakowie sztabie Obszaru Kraków–Śląsk Związku Walki Zbrojnej (przyjął wówczas pseudonim *Dąbrowski*). Od kwietnia 1940 został szefem nowo utworzonego Związku Odwetu Obszaru Kraków–Śląsk ZWZ. Późną jesienią 1940 został aresztowany i przez dwa miesiące przebywał w areszcie na Montelupich w Krakowie. Dzięki różnym staraniom został zwolniony i wyjechał do Warszawy, gdzie od początku 1941 został kierownikiem referatu „Reich” Związku Odwetu Komendy Głównej Armii Krajowej. 23 kwietnia 1942 został aresztowany i uwięziony na Pawiaku. 28 maja został rozstrzelany w masowej egzekucji w Magdalence pod Warszawą. Pośmiertnie został awansowany do stopnia majora Wojska Polskiego. Nadane odznaczenia: Krzyż Srebrny Orderu Wojskowego Virtuti Militari, Krzyż Walecznych

https://pl.wikipedia.org/wiki/W%C5%82adys%C5%82aw_Kara%C5%9B

Władysław Tadeusz Surmacki

A17-7-24

Władysław Tadeusz Surmacki, ps. „Sławek”, „Stefan” (ur. 20 października 1888 w Proszowicach, zm. 28 maja 1942 w Magdalence) – inżynier, geodeta, wykładowca na Wydziale Inżynierii Politechniki Warszawskiej, Prezes Stowarzyszenia Mierniczych Przysięgłych RP, wiceprezes Międzynarodowej Federacji Mierniczych, podpułkownik artylerii Wojska Polskiego, Szef Sztabu Głównego Tajnej Armii Polskiej, współzałożyciel konspiracyjnej organizacji Związek Organizacji Wojskowej w Auschwitz-Birkenau, pierwszy komendant wojskowej organizacji w Auschwitz i wykonawca tajnych map tego obozu. W walkach, w czasie I wojny światowej, dowodził jako major oddziałem rosyjskim artylerii konnej w Warszawie. Brał udział w wojnie w 1920 r. 9 listopada 1920 został mianowany dowódcą 1 dywizjonu artylerii konnej. W październiku 1926 został przeniesiony do Wojskowego Instytutu Geograficznego w Warszawie na stanowisko zastępcy szefa instytutu. Z dniem 31 maja 1929 został przeniesiony w stan spoczynku. Założył przedsiębiorstwo geodezyjne, które prowadził do 1939.

Po rozpoczęciu wojny w 1939 r. zgłosił się do wojska, lecz został odrzucony ze względu na wiek.

W maju 1940 został po Witoldzie Pileckim szefem Sztabu Głównego Tajnej Armii Polskiej (TAP), jednej z grup polskiego podziemia.

W lecie 1940 został aresztowany i wysłany do niemieckiego obozu koncentracyjnego Auschwitz-Birkenau. Został zatrudniony w charakterze inżyniera geodezji w obozie biura konstrukcyjnego. Jego prace pozwalały mu na wyjście na zewnątrz obozu i na przemykanie listów, a w październiku ułatwiło zorganizowanie wojskowego podziemia w Auschwitz-Birkenau.

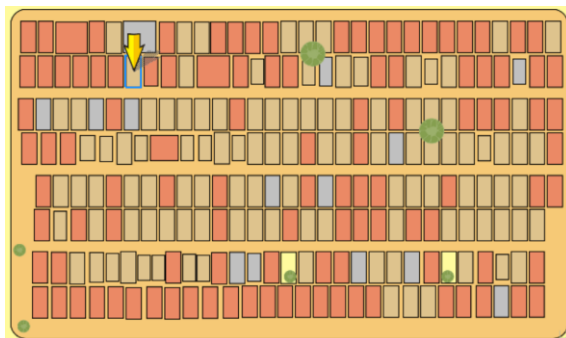
W obozie Władysławem Surmacki z innymi członkami TAP m.in. z Witoldem Pileckim, założył konspiracyjną organizację Związek Organizacji Wojskowej. Utrzymywał kontakt z Warszawą. Został pierwszym dowódcą tej Wielkiej Piątki w ZOW, która stanowiła najważniejsze ogniwo i składała się z osób o absolutnym zaufaniu.

W marcu 1942 został zwolniony za wstawiennictwem kolegi – niemieckiego inżyniera. Z obozu zabrał meldunki i mapy. Ale natychmiast został ponownie aresztowany i osadzony w więzieniu na Pawiaku.

28 maja 1942 został zabrany do lasu w Magdalence i rozstrzelany.

https://pl.wikipedia.org/wiki/W%C5%82adys%C5%82aw_Surmacki

<https://encyclopedia.ushmm.org/content/pl/id-card/wladyslaw-tadeusz-surmacki>

GROBY ZAŁOGI SAMOLOTU PLL, OFIAR KATASTROFY W LESIE KABACKIM 9 MAJA 1987 ROKU

Katastrofa lotnicza w Lesie Kabackim – wypadek lotniczy samolotu pasażerskiego Ił-62M SP-LBG "Tadeusz Kościuszko" Polskich Linii Lotniczych LOT, który wydarzył się 9 maja 1987 roku o godzinie 11:12:13 podczas lotu nr LO 5055 na trasie Warszawa–Nowy Jork, po awarii **silników** w okolicach Grudziądza, samolot zawrócił do Warszawy i w trakcie podchodzenia do lądowania awaryjnego na Okęciu rozbił się w Lesie Kabackim.

Zginęli wszyscy znajdujący się na pokładzie: 172 pasażerów oraz 11 członków załogi.

Pod względem liczby ofiar jest to największa katastrofa lotnicza w historii polskiego lotnictwa.

Pochowani członkowie załogi:

1. Zygmunt Pawlaczyk - I pilot, dowódca załogi statku powietrznego,
2. Leopold Karcher - II pilot,
3. Lesław Łykowski - nawigator samolotu,
4. Leszek Bogdan - radiooperator,
5. Wojciech Kłossek - mechanik pokładowy,
6. Ryszard Chmielewski - instruktor mechanik pokładowy,
7. Maria Berger-Senderska - instruktorka stewardesa,
8. Hanna Chęcińska - starsza stewardesa,
9. Małgorzata Ostrowska - stewardesa,
10. Jolanta Potyra - stewardesa,
11. Beata Płonka - młodsza stewardesa.

Zygmunt Pawlaczyk

Pozostali członkowie załogi

Źródło: https://www.polot.net/pl/tragedia_il_62_m_sp_lbg_w_dniu_9_05_1987_r

Zygmunt Pawlaczyk

Zygmunt Pawlaczyk (ur. 19 kwietnia 1928 w Skalmierzycach, zm. 9 maja 1987 w Warszawie) – pilot wojskowy od 1951 roku, od 1955 roku w Polskich Liniach Lotniczych LOT (PLL LOT).

Na początku lat pięćdziesiątych XX wieku uzyskał uprawnienia na dwupłatowe samoloty Po-2. W 1955 podjął pracę w PLL LOT i po ukończeniu kolejnego kursu został pilotem cywilnym. Brał udział w akcji opylania lasów w Bułgarii w 1956.

Szczeble uprawnień lotniczych:

- 1956 – licencja pilota sportowego na wszystkie samoloty wielosilnikowe
- 1957 – uprawnienia na samoloty serii Li-2
- 1958 – uprawnienia na samoloty serii Ił-14
- 1960 – licencja nawigatora lotniczego I klasy i mechanika pokładowego
- 1963 – uprawnienia do dowodzenia samolotem Ił-14 i uprawnienia radiotelegrafisty w służbie lotniczej
- 1966 – uprawnienia na samoloty serii Ił-18
- 1975 – uprawnienia na samoloty serii Ił-62
- 1978 – uprawnienia do dowodzenia samolotem Ił-62

Wylatał ogółem 19 745 godzin, w tym na samolotach Ił-62 5542 godziny, jako dowódca samolotu Ił-62 i Ił-62M od 11 maja 1978 roku wylatał 3725 godzin. W powietrzu pokonał ponad 10 mln km.

[Szczegóły](#)

Spośród 183 ofiar katastrofy zidentyfikowano 121 osób. Zostały pochowane – zgodnie z wolą rodzin – na cmentarzach w rodzinnych miejscowościach. Pozostali spoczęli we wspólnej mogile na cmentarzu Komunalnym Północnym w Warszawie w kwaterze E XVIII 1.

Położenie grobów

I	Zygmunt Pawlaczyk I pilot (pochowany na Powązkach Starych)
J	B. Leopold Karcher II pilot
H	C. Lesław Łykowski nawigator samolotu
G	D. Leszek Bogdan radiooperator
D	E. Wojciech Kłossek mechanik pokładowy
E	F. Ryszard Chmielewski instruktor mechanik pokładowy
F	G. Maria Berger-Senderska instruktorka stewardes
C	H. Hanna Chęcińska starsza stewardesa
B	I. Małgorzata Ostrowska stewardesa
	J. Jolanta Potyra stewardesa
	K. Beata Płonka młodsza stewardesa

O godzinie 10:31 załoga samolotu otrzymała ze stanowiska kontroli obszaru polecenie przyspieszonego wznoszenia na pułap przelotowy wynoszący 9449 metrów. Mechanik pokładowy zwiększył obroty silników, dając im pełną moc startową, z którą to mocą silniki pracowały przez następnych 30 sekund.

W momencie przelotu nad miejscowością Warlubie, przy prędkości 815 km/h i na wysokości 8200 metrów, o godzinie 10:41 załoga samolotu stwierdziła utratę hermetyczności (dekompresję) kadłuba oraz utratę dwóch silników i pożar samolotu.

Kapitan Pawlaczyk zgłosił sytuację awaryjną do stanowiska kontroli żeglugi powietrznej i podjął decyzję o, zawróceniu i skierowaniu samolotu do Warszawy. W trakcie manewru zawracania stwierdzono nieprawidłowe działanie steru. O godzinie 10:44 sygnalizacja samolotu wskazała ugaszenie pożaru silnika i rozpoczęto przygotowanie do zrzutu paliwa.

Końcowa faza podchodzenia samolotu do lądowania awaryjnego rozpoczęła się o godzinie 11:08. W ostatniej fazie lotu rozprzestrzenianie pożaru na pokładzie samolotu było coraz większe. Pożar był widoczny dla świadków obserwujących samolot z ziemi. Ogień uszkodził układ sterowania trymerem, co spowodowało, że samolot leciał niejednostajnie – na przemian opadając i wznosząc się.

O godzinie 11:12 z prędkością wynoszącą ok. 470 km/h zaczął ścinać pierwsze drzewa Lasu Kabackiego.

W wyniku uderzenia samolotu w drzewa i ziemię nastąpiła całkowita dezintegracja jego konstrukcji. Fragmenty samolotu zostały rozrzucone na przestrzeni około 370 metrów. Pozostałe w zbiornikach paliwo zapaliło się i w miejscu katastrofy wybuchł pożar.

Pierwotną i główną przyczyną katastrofy były wady konstrukcyjno - technologiczne silnika.

[Katastrofa lotnicza w Lesie Kabackim](#)

POMNIK "CHWAŁA LOTNIKOM POLSKIM"

28 sierpnia 2018 roku na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach w Warszawie odsłonięto pomnik „Chwała Lotnikom Polskim”. Wydarzenie to uświetniło obchody Święta Lotnictwa Polskiego, przypadającego w rocznicę zwycięstwa kpt. pil. Franciszka Żwirki i inż. pil. Stanisława Wigury w międzynarodowych zawodach samolotów turystycznych Challenge w 1932 roku.

Na uroczystości na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach przybyli prezydent RP Andrzej Duda, minister obrony narodowej Mariusz Błaszczak i licznie zgromadzeni przedstawiciele środowisk wojskowych, weterani i czynnie służący. Za ich służbę w swoim przemówieniu dziękował prezydent.

Ponadto głos zabrali minister Mariusz Błaszczak, przedstawiciel Stowarzyszenia Seniorów Lotnictwa Wojskowego Rzeczypospolitej Polskiej gen. broni pil. Jerzy Gotowała oraz st. kpr. podchorąży Mateusz Piechowski, przedstawiciel młodego pokolenia lotników-studentów z Wyższej Szkoły Oficerskiej Sił Powietrznych w Dęblinie. List od premiera Mateusza Morawieckiego odczytał szef Kancelarii Prezesa Rady Ministrów Michał Dworczyk.

Źródło: <https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/56935,Odsloniecie-pomnika-Chwala-Lotnikom-Polskim-na-Powazkach-Warszawa-28-sierpnia-20.html>

Na cmentarzu jest pochowanych wielu pilotów.

W opisach innych miejsc podano już informacje o następujących.

- Piloci polegli we wrześniu 1939 - punkt 5
 - Edward Maliszewski
 - Mieczysław Leonard Olszewski
- Stanisław Skalski
- Piloci i załogi samolotów PLL LOT, którzy zginęli w katastrofach
 - 14 marca 1980 roku
 - 9 maja 1987 roku

Poniżej podano informacje o 10 kolejnych:

Franciszek Hynek

B II 28-1-14

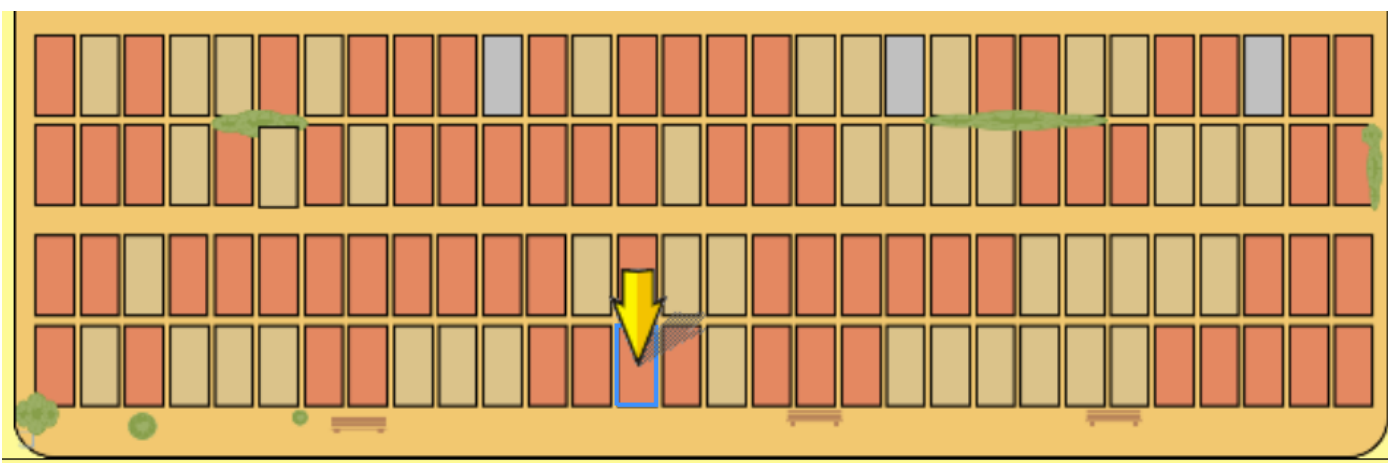
Franciszek Hynek (ur. 1 grudnia 1897 w Krakowie, zm. 8 września 1958 w Szatarpach) – major pilot balonowy Wojska Polskiego, dwukrotny zdobywca Pucharu Gordona Bennetta w 1933 i 1934 - Międzynarodowe Zawody Balonów Wolnych, zwycięstwo po uzyskaniu najdalszej odległości od miejsca startu i lądowania

W latach 1926–1939 pełnił służbę w 2 batalionie balonowym w Legionowie. Po wybuchu II wojny światowej pełnił funkcję komendanta zorganizowanego w ramach Organizacji Wojskowej „Wilki” – pułku Warszawa–Północ. Był członkiem ZWZ i AK. W połowie 1942 powierzono mu funkcję komendanta Bazy Lotniczej „Łużyce”. Został aresztowany przez Niemców 19 maja 1944 i osadzony na Pawiaku, a po 8 tygodniach odesłany do obozu koncentracyjnego w Gross-Rosen. Później przebywał jeszcze w obozach Fünfteichen, Dora i Bergen-Belsen.

Po wojnie zajmował się popularyzacją lotnictwa w Polsce.

Zginął podczas przewożenia balonem listów w rocznicę Święta Lotnictwa 7 września 1958 - balon zahaczył o linię wysokiego napięcia przechodzącą przez las. Doszło do zapalenia powłoki balonu i eksplozji.

https://pl.wikipedia.org/wiki/Franciszek_Hynek

Tomasz Turbiak

A 17-1-25

Tomasz Turbiak (ur. 18 listopada 1895 w Mokoszynie, zm. 5 września 1937 w Warszawie) – podpułkownik pilot obserwator inżynier Wojska Polskiego, członek Komisji Odznak Polowych, pierwszy dyrektor PLL LOT.

24 maja 1920 roku jako pierwszy wykrył i rozpoznał silne ugrupowania 1. Armii Konnej Siemiona Budionnego zgromadzone w strefie przyfrontowej.

25 lipca 1920 roku, w załodze z Władysławem Kalkusem, przeprowadzał ataki na oddziały Armii Czerwonej pod Toporowem.

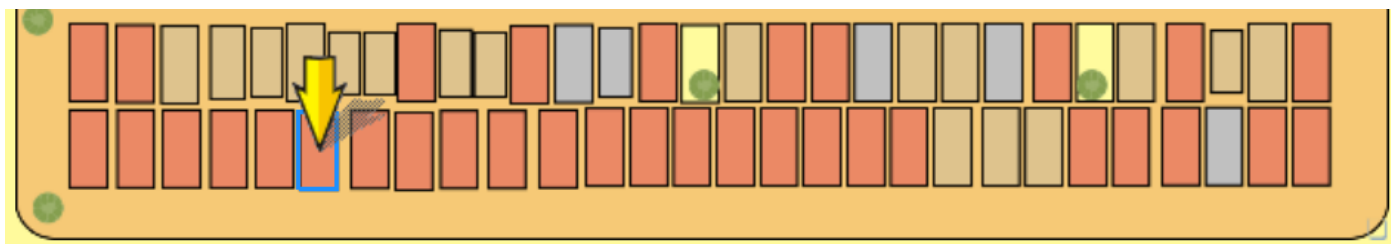
W czasie walk toczonych w dniach 17–19 września 1920 roku wyróżnił się podczas ataków z niskiej wysokości na oddziały nieprzyjaciela. 19 września przeprowadził ataki na kawalerię pod wsią Zwrotowo, czym zmusił ją do wycofania i ułatwił zajęcie tej miejscowości polskim oddziałom.

1 stycznia 1929 roku został pierwszym dyrektorem Polskich Linii Lotniczych LOT.

23 kwietnia 1934 objął stanowisko dyrektora Departamentu Lotnictwa Cywilnego Ministerstwa Komunikacji.

Odnaczony m.in.: Krzyż Srebrny Orderu Wojennego Virtuti Militari, Krzyż Walecznych (czterokrotnie).

https://pl.wikipedia.org/wiki/Tomasz_Turbiak

Wacław Makowski

C18 Rząd C20 Grób 1/2/3

Wacław Makowski h. Jelita (ur. 30 października 1897 w Jelcu w Rosji, zm. 11 czerwca 1986 w Manchesterze w stanie Massachusetts) – polski lotnik, pułkownik pilot Wojska Polskiego, inżynier, dyrektor Polskich Linii Lotniczych LOT, pierwszy dowódca 300 dywizjonu bombowego „Ziemi Mazowieckiej”.

W czasie wojny polsko-bolszewickiej w sierpniu 1920 r. odznaczył się atakami szturmowymi przy wspieraniu przeprawy polskiej kawalerii przez Niemen.

Od 1925 roku kontrolował produkcję samolotów, oraz pełnił funkcję pilota doświadczalnego.

W latach 1925–1939 brał udział w licznych wizytach zagranicznych polskich samolotów wojskowych oraz czynnie działał w lotnictwie sportowym.

W styczniu 1930 r. przyjął propozycję kierowania Polskimi Liniami Lotniczymi LOT, w których pełnił funkcję dyrektora do marca 1939 r.

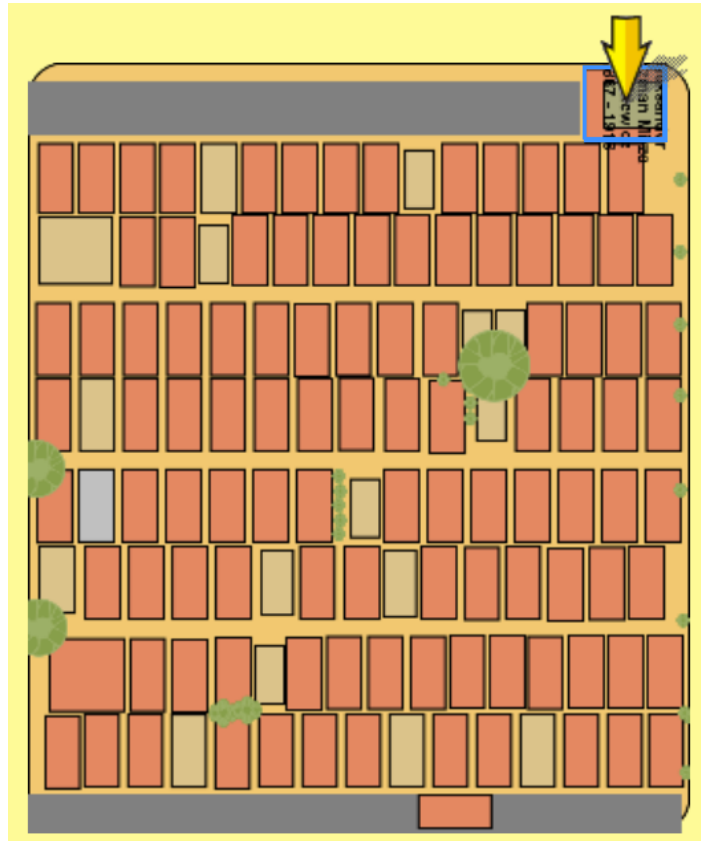
W marcu 1939 r. został powołany do wojska na funkcję zastępcy dowódcy Lotnictwa do spraw technicznych z zadaniem nadzoru nad przemysłem lotniczym. Oddelegowany do Wielkiej Brytanii współorganizował zakup samolotów bojowych.

1 lipca 1940 r. został dowódcą pierwszego polskiego dywizjonu lotniczego w Wielkiej Brytanii – 300 dywizjonu bombowego „Ziemi Mazowieckiej”. Latał również operacyjnie dowodząc m.in. pierwszemu polskiemu zgrupowaniu bombowemu, które zbombardowało 23 marca 1941 r. Berlin. Dywizjonem dowodził do 18 lipca 1941 r., gdy został polskim komendantem stacji lotniczej RAF Lindholme – bazy polskich dywizjonów bombowych 304 i 305.

Kilka lat po wojnie porzucił lotnictwo. Zamieszkał w Nottingham i zajął się wytwarzaniem wyrobów ze srebra oraz hodowlą pieczarek, co stało się źródłem utrzymania jego i rodziny.

Odnaczenia: Krzyż Srebrny Orderu Wojennego Virtuti Militari, Krzyż Walecznych „za czyny męstwa i odwagi wykazane w bojach toczonych w latach 1918–1921” po raz pierwszy, Krzyż Walecznych „za czyny męstwa i odwagi wykazane w wojnie rozpoczętej 1 września 1939 roku” po raz pierwszy, drugi i trzeci.

[https://pl.wikipedia.org/wiki/Wac%C5%82aw_Makowski_\(lotnik\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Wac%C5%82aw_Makowski_(lotnik))

Wacław Król

C 30 rz. 10 m. 32

Wacław Szczepan Król (ur. 25 grudnia 1915 we wsi Krakówka koło Sandomierza, zm. 15 czerwca 1991 w Warszawie) – pułkownik pilot Wojska Polskiego, as myśliwski, kawaler Orderu Virtuti Militari, publicysta i historyk lotnictwa.

We wrześniu 1939 roku zestrzelił 2 samoloty niemieckie.

Podczas kampanii francuskiej zestrzelił na pewno 2 samoloty niemieckie.

W trakcie bitwy o Anglię oraz walk w Libii i Tunezji zestrzelił 6 samolotów niemieckich.

W październiku 1943 roku został mianowany dowódcą 302 dywizjonu myśliwskiego.

Wacław Król wykonał 286 lotów bojowych, zestrzelił na pewno 9 i prawdopodobnie 3 nieprzyjacielskie samoloty oraz uszkodził 4.

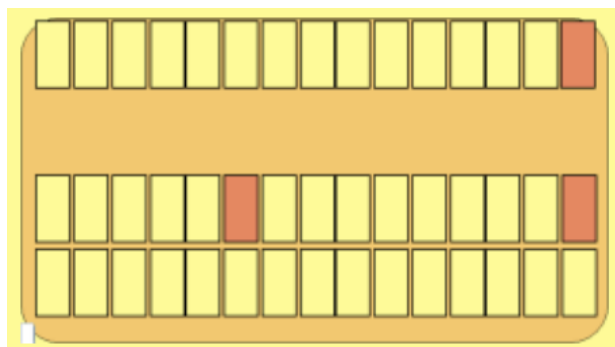
26 października 1947 powrócił do kraju i pracował jako sprzedawca. Rok później podjął pracę w PLL LOT jako dyżurny ruchu. W 1949 roku został zwolniony z pracy z powodów politycznych. Kupił ciężarówkę i założył małą firmę przewozową.

19 stycznia 1957 został powołany do Dowództwa Lotnictwa Operacyjnego. W 1957 roku przeszkolił się na odrzutowcach w Oficerskiej Szkole Lotniczej nr 5 w Radomiu. W lipcu 1958 został awansowany do stopnia podpułkownika, 28 września 1965 roku został mianowany pułkownikiem.

Autor wielu książek o tematyce historyczno-lotniczej, m.in.: *Polskie dywizjony lotnicze w Wielkiej Brytanii 1940-1945*, *Walczyłem pod niebem Europy i Afryki*, *Walczyłem pod niebem Francji*.

Odnaczony m.in.: Krzyż Srebrny Orderu Wojennego Virtuti Militari, Krzyż Walecznych – (czterokrotnie).

https://pl.wikipedia.org/wiki/Wac%C5%82aw_Kr%C3%B3l

Do wyjaśnienia

Roman Paszkowski

D6-2-39

Roman Wincenty Paszkowski (ur. 19 lipca 1914 w Gułowie w woj. lubelskim, zm. 16 sierpnia 1998 w Katowicach) – generał broni pilot Wojska Polskiego, oficer WP od 1936, uczestnik wojny obronnej 1939, dwukrotnie ranny podczas walk, jeńiec niemieckich oflagów (1939–1945), więzień okresu stalinowskiego (1951–1955), dowódca 1 Korpusu Obrony Przeciwlotniczej Obszaru Kraju (1959–1962), dowódca Wojsk Obrony Powietrznej Kraju (1967–1976), ambasador PRL w Angoli (1976–1980), wojewoda katowicki (1981–1985), przewodniczący Rady Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa (1985–1990), poseł na Sejm PRL IX kadencji, prezes Klubu Generałów WP.

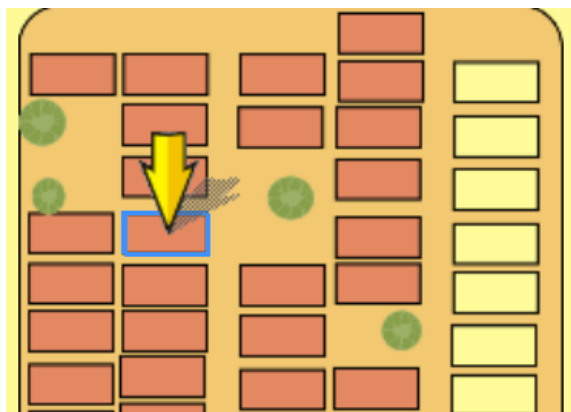
W okresie okupacji był osadzony w Oflagu II C w Woldenbergu; uczestniczył w obozowym ruchu oporu organizowanym przez Armię Krajową.

W styczniu 1951 został bezpodstawnie aresztowany przez Informację Wojskową pod zarzutem szpiegostwa na rzecz państw zachodnich; przez 4 lata śledztwa był poddawany presji fizycznej i psychicznej, przebywał w pojedynczej celi, bez kontaktu z rodziną i możliwości odbywania spacerów. W lutym 1955 umorzono prowadzone przeciwko niemu śledztwo z powodu braku dowodów winy i uwolniono.

Od 1957 służył w Wojskach Lotniczych i Obrony Przeciwlotniczej Obszaru Kraju, przyczynił się do znaczącego rozwoju tych wojsk.

Łącznie służył w Wojsku Polskim przez 57 lat (z pięcioletnią przerwą związaną z aresztowaniem w czasach stalinowskich), z czego aż 25 lat w stopniu generalskim.

https://pl.wikipedia.org/wiki/Roman_Paszkowski

Andrzej Marian Ablałowicz

C12, rząd 6, grób 4

Andrzej Marian Ablałowicz (ur. 15 maja 1929 w Krakowie, zm. 2 marca 1985 w Warszawie) – polski inżynier, lotnik cywilny, pilot doświadczalny.

Od 1938 roku zajmował się modelarstwem lotniczym.

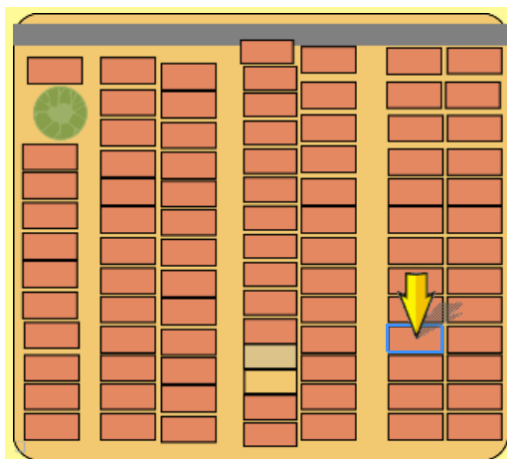
Podczas wojny służył przy tym w Armii Krajowej jako łącznik.

W 1947 odbył przeszkolenie w pilotażu samolotowym w Cywilnej Szkole Pilotów i Mechaników w Ligocie Dolnej. W tym roku nabył tymże uprawnienia instruktora szybowcowego.

W 1955, jako jeden z nielicznych pilotów cywilnych przeszedł przeszkolenie na odrzutowych samolotach myśliwskich Jak-17U, Jak-23, MiG-15, MiG-17 i ich polskich wersjach pochodnych Lim oraz na bombowcu Ił-28^[1]. Nabył stopniowo uprawnienia na wszystkie samoloty. Oblatał on jako pierwszy m.in. prototypy TS-8 Bies (1955) i TS-11 Iskra (1960) oraz jedyne polskiego czterosilnikowego samolotu komunikacyjnego MD-12 (1959). Oblatywał samoloty będące na wyposażeniu PLL LOT, miał uprawnienia egzaminatora. Prowadził (wraz z Ludwikiem Natkańcem) międzynarodowe próby homologacyjne radzieckich samolotów pasażerskich Tu-134 i Jak-40. W dziedzinie sportu lotniczego, w 1957 uzyskał na samolocie TS-8 Bies dwa rekordy świata w sporcie lotniczym (wysokości lotu i odległości lotu w obwodzie zamkniętym) i 2 rekordy szybkości wznoszenia na samolocie odrzutowym Jak-23, a kolejny rekord świata prędkości lotu w obwodzie zamkniętym na TS-11 Iskra w 1964.

W czasie swego życia latał na 152 typach szybowców, samolotów i śmigłowców, wykonując loty na prawie wszystkich zbudowanych w Polsce typach samolotów i szybowców oraz wielu zagranicznych. Wylatał w sumie 8103 godziny.

https://pl.wikipedia.org/wiki/Andrzej_Ablałowicz

Benedykt Dąbrowski

II B 28 Rząd: 9, Grób: 12

Benedykt Dąbrowski (ur. 14 sierpnia 1920 w Bydgoszczy, zm. 22 maja 1962 w Krakowie) – polski pilot wojskowy, uczestnik II wojny światowej.

Absolwent Szkoły Podoficerów Lotnictwa dla Małoletnich w Bydgoszczy (przeniesionej w 1938 do Krosna) i Wyższej Szkoły Pilotażu Myśliwskiego w Grudziądzu. W 1939 roku otrzymał przydział do 114 eskadry myśliwskiej.

We wrześniu 1939 roku wykonał w sumie 17 lotów bojowych i brał udział w 11 walkach powietrznych.

Latem 1942 r. wstąpił w szeregi Armii Krajowej pod pseudonimem „Balbo”. W listopadzie 1943 roku zorganizował Konspiracyjną Szkołę Małoletnich Lotnictwa, 12 osobową grupę młodych ludzi, których uczył lotnictwa.

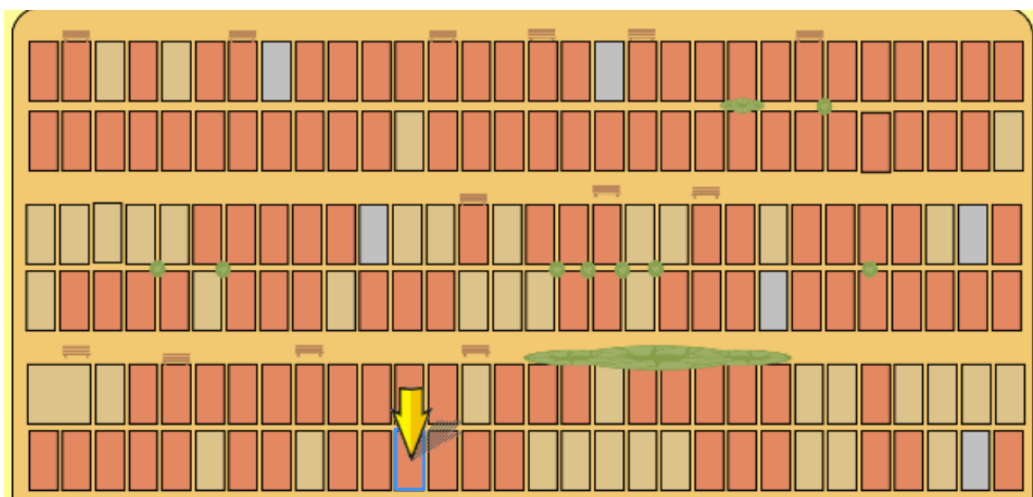
23 stycznia 1945 dowodził oddziałem, który w ramach akcji "Alicja" opanował lotnisko w Bydgoszczy i później przekazał je Rosjanom.

Zatrudniony w PLL LOT - latał jako pilot samolotów pasażerskich. Do 1948 był komendantem portu lotniczego na Okęciu.

Aresztowany w lipcu 1950 roku i skazany za 7 lat. Więzienie opuścił w 1955. Pracował w budownictwie. W lutym 1958 roku zrehabilitowany i ponownie zatrudniony w PLL LOT.

[https://pl.wikipedia.org/wiki/Benedykt_D%C4%85browski_\(pilot\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Benedykt_D%C4%85browski_(pilot)) PLL LOT !!! 6

<https://niebieskaeskadra.pl/PDFairmen.php?id=2021>

Mieczysław Pawlikowski

D12-2-2

Mieczysław Pawlikowski (ur. 9 stycznia 1920 w Żytomierzu, zm. 23 grudnia 1978 w Warszawie) – polski aktor teatralny, filmowy, telewizyjny i radiowy, reżyser, sierżant bombardier Polskich Sił Powietrznych w Wielkiej Brytanii.

Podczas II wojny światowej był bombardierem w polskich dywizjonach 300 i 301. Łącznie wykonał 29 lotów bojowych. Po zestrzeleniu i awaryjnym lądowaniu samolotu Halifax Mk

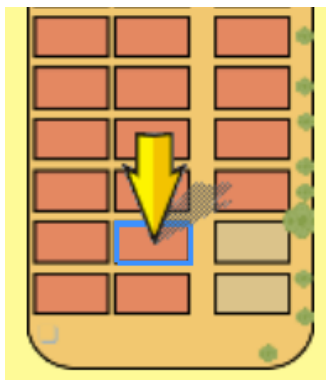
II we Francji załoga przedostała się przez Pireneje do Gibraltaru. W Anglii rozpoczął działalność artystyczną, a także był lektorem i spikerem polskich audycji radia BBC. W latach 1943–1944 występował w zorganizowanej przez por. Leopolda Skwierczyńskiego Lotniczej Czołówce Teatralnej.

W sierpniu 1945 wrócił do Polski. Występował w teatrach w Kielcach, ale przede wszystkim w teatrach

warszawskich: Klasycznym, Powszechnym, Narodowym, Ateneum, Współczesnym, Syrena, Polsk im i Nowym. W 1950 zadebiutował w filmie *Warszawska premiera* w reżyserii Jana Rybkowskiego. Popularność przyniosła mu rola Zagłoby w *Panu Wołodyjowskim* i w serialu *Przygody pana Michała*, jak również prowadzenie *Podwieczorku przy mikrofonie*.

Dwukrotnie odznaczony Krzyżem Walecznych.

https://pl.wikipedia.org/wiki/Mieczys%C5%82aw_Pawlikowski

Wacław Nycz

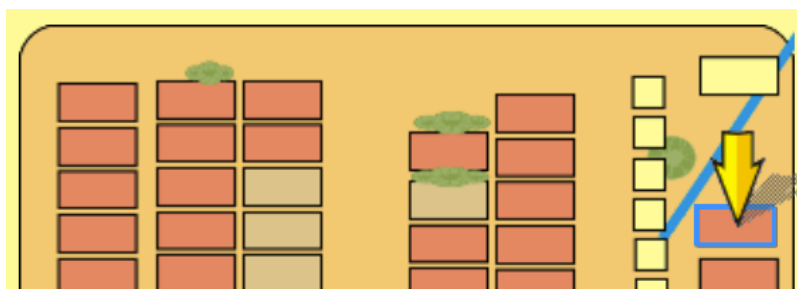
kwatera GIII-tuje-18

Wacław Nycz (ur. 19 kwietnia 1954 w Łąncucie, zm. 17 kwietnia 2013 w Warszawie)
– polski pilot samolotowy sportowy i lotnictwa komunikacyjnego.

Wielokrotny medalista mistrzostw świata: 3-krotnie złoty (1985, 1987, 1992) i brązowy (1994) indywidualnie oraz Europy w samolotowym lataniu precyzyjnym: 2-krotnie złoty (1988, 1991) indywidualnie oraz wielokrotnie drużynowo. Indywidualny wicemistrz świata z 1988 roku (razem z Marianem Wieczorkiem oraz brązowy medalista z 1986 roku (także z M. Wieczorkiem) w lataniu rajdowym, drużynowy mistrz świata w lataniu rajdowym (1988).

Zginął 17 kwietnia 2013 roku w wypadku samochodowym w Warszawie.

https://pl.wikipedia.org/wiki/Wac%C5%82aw_Nycz

Marek Szufa

GIII-tuje-17

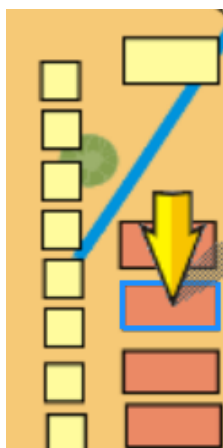
Marek Franciszek Szufa (ur. 7 lutego 1954 w Namysłowie, zm. 18 czerwca 2011 w Płocku) – polski pilot samolotowy i szybownik.

Był kapitanem Polskich Linii Lotniczych LOT, w których pracował od 1979 r., latając na różnego typu samolotach, w tym na Boeingach 767. Na swoim koncie miał ponad 20 tysięcy godzin spędzonych za sterami samolotów.

Największe sukcesy sportowe osiągnął w szybowcowej akrobacji, był drugim wicemistrzem świata i wieloletnim członkiem kadry narodowej. Był również wielokrotnym wicemistrzem Polski w akrobacji samolotowej oraz wielokrotnym mistrzem Polski w modelarstwie lotniczym, w klasie F4G.

Wielokrotnie uczestniczył w pokazach lotniczych. Zginął tragicznie 18 czerwca 2011 r. podczas V Płockiego Pikniku Lotniczego. Jego samolot, Christen Eagle II (nr rej.: N54CE), po wykonaniu kilku figur akrobacyjnych na niskiej wysokości, rozbił się na Wiśle, uderzając w lustro wody.

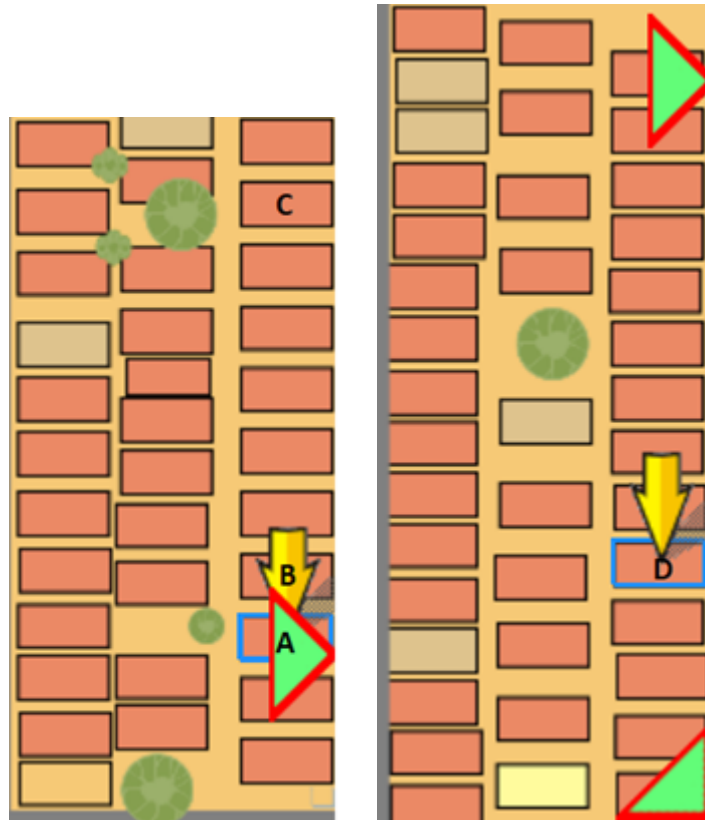
https://pl.wikipedia.org/wiki/Marek_Szufa

GROBY SPORTOWCÓW I DZIAŁACZY

Położenie grobów sportowców i działaczy

Kwata G

Rząd Tuje

- A - Stanisław Paszczyk
- B - Jerzy Kulej
- C - Piotr Nurowski
- D - Irena Szewińska

Stanisław Paszczyk

Położenie grobu: kwatera G, rząd Tuje, miejsce 3

Stanisław Stefan Paszczyk (ur. 16 kwietnia 1940 w Pruszkowie, zm. 12 listopada 2008 w Warszawie) – polski działacz sportowy, w latach 1997–2005 prezes Polskiego Komitetu Olimpijskiego, szef Urzędu Kultury Fizycznej i Turystyki (1993–1997), trener lekkoatletyczny, poseł na Sejm RP dwóch kadencji (1993–2001), ambasador RP w Argentynie i Paragwaju.

[Szczegóły](#)

Jerzy Kulej

Położenie grobu: kwatera G, rząd Tuje, miejsce 4

Jerzy Zdzisław Kulej (ur. 19 października 1940 w Częstochowie, zm. 13 lipca 2012 w Warszawie) – polski bokser, dwukrotny mistrz olimpijski, komentator sportowy, poseł na Sejm RP IV kadencji.

[Szczegóły](#)

Piotr Nurowski

Położenie grobu: kwatery G, rząd Tuje, miejsce 10

Piotr Jan Nurowski (ur. 20 czerwca 1945 w Sandomierzu, zm. 10 kwietnia 2010 w Smoleńsku) – polski działacz sportowy i społeczny, przedsiębiorca, od 2005 do 2010 prezes PKOl. [Szczegóły](#)

Irena Szewińska

Położenie grobu: kwatera G, rząd Tuje, miejsce 39

Irena Kirszenstein-Szewińska (ur. 24 maja 1946 w Leningradzie, zm. 29 czerwca 2018 w Warszawie) – polska lekkoatletka specjalizująca się w biegach sprinterskich i skoku w dal, a po zakończeniu kariery działaczka krajowych i międzynarodowych organizacji sportowych; dama Orderu Orła Białego.

Należała do najbardziej utytułowanych polskich sportowców i najwybitniejszych lekkoatletek w historii: stawała na podium na czterech kolejnych igrzyskach olimpijskich. Siedmiokrotna medalistka igrzysk olimpijskich (3 medale złote, 2 srebrne i 2 brązowe) oraz szesnastokrotna medalistka mistrzostw Europy (10 medali na otwartym stadionie i 6 w hali). Wielokrotna reprezentantka Polski w meczach międzypaństwowych i Pucharze Europy. W latach 1965–1979 zdobyła 24 medale mistrzostw Polski w biegu na 100 metrów, 200 metrów, 400 metrów, w sztafecie 4 × 100 metrów oraz w skoku w dal.

W 1974 agencja prasowa United Press International wybrała ją najlepszą sportswomenką na świecie. Czterokrotnie wybierana na najlepszego sportowca Polski w plebiscycie „Przeglądu Sportowego” (w 1965, 1966, 1974 i 1976). W 2021 w specjalnym plebiscycie „Przeglądu Sportowego” została uznana za polskiego sportowca stulecia.

[Szczegóły](#)

PUNKT 5

MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC

Punkt QR 5

A - Pomnik poległych w 1939 r.,

POMNIK I KWATERY ŻOŁNIERZY POLEGŁYCH WE WRZEŚNIU 1939 ROKU W OBRONIE WARSZAWY

Lokalizacja: pomiędzy kwaterami C25 i C27

Napis na pomniku:

*Bohaterskim żołnierzom Wojska Polskiego poległym we wrześniu 1939
w walce z najeżdżącą hitlerowskim w obronie Kraju i jego stolicy Warszawy.*

Żołnierzy poległych we wrześniu 1939 roku podczas oblężenia Warszawy chowano na terenach przyszpitalnych, skwerach i trawnikach ulic.

Wiosną 1940 roku przeprowadzono ekshumacje poległych na Cmentarz Wojskowy, pochowano 3391 osób, w tym: 2857 żołnierzy (wśród nich 197 oficerów i 2660 podoficerów i szeregowców) oraz 544 osoby cywilne. Nie byli wszyscy żołnierze z załogi broniącej się Warszawy, gdyż 2156 poległych pochowano w pobliżu ich linii obronnych na cmentarzach w Wilanowie, na Służewie, na Wawrzyszewie i na cmentarzu Żydowskim przy ul. Okopowej. Pozostawiono też cmentarz połowy z ponad pół tysiącem żołnierzy zmarłych z ran w Szpitalu Ujazdowskim we wrześniu i IV kwartale 1939 roku, pochowanych na terenie parkowym tego szpitala.

Kolejne ekshumacje przedstawiono w poniższej tabeli.

Kwatery	Szpital Ujazdowski	Obrońcy Twierdzy Modlin	Żołnierze Armii „Poznań” i „Pomorze”
Termin ekshumacji	listopad 1950	1949 i 1951	1951-1952
B10	Rząd I 115 żołnierzy	Rząd VI, VII i VIII szczątki 277 żołnierzy	szczątki 1405 żołnierzy
C12		w 3 rzędach 194 żołnierzy	szczątki 18 żołnierzy
C25	405 żołnierzy		szczątki 28 żołnierzy
C27	Rząd I i II 114 żołnierzy		

Łącznie na Cmentarzu Wojskowym w 13 kwaterach zbiorowych i grobach indywidualnych 6689 żołnierzy poległych za ojczyznę w 1939 roku, w tym:

- w kwaterze A17 spoczywa 71 oficerów i podchorążych, 52 szeregowych (w tym 3 nieznanymi) oraz 16 obrońców cywilnych;
- w kwaterze B23 pochowano 6 oficerów i podchorążych, 11 szeregowych, (w tym 4 żołnierzy nierozpoznanych z nazwiska) i 153 obrońców cywilnych;
- w kwaterze A25, w rzędach I, II, V i VI - spoczywa 398 żołnierzy w tym 36 oficerów i podchorążych i 362 szeregowych (wśród nich 93 nieznanego nazwiska);
- w kwaterze B25 liczącej XVIII rzędów, spoczywa 1382 poległych w tym 47 oficerów, 1084, żołnierzy szeregowych oraz 251 osób cywilnych, wśród których są nawet groby małych dzieci;
- w kwaterze B27 równie rozległej jak poprzednia, pochowano 1312 obrońców Warszawy w tym 37 oficerów, 1151 żołnierzy szeregowych i 124 osoby z obrony cywilnej.

W latach 1971 - 1974 stawiając na Cmentarzu Wojskowym w kwaterach Obrońców Warszawy kamienne pomniki tzw. "mieczy-krzyże" dano tylko trzypunktową dokumentację (stopień, imię-nazwisko, wiek), natomiast wbrew polskiej tradycji wojskowej pominięto nazwę jednostki i datę śmierci poległego. Tak enigmatyczne napisy zacierają świadectwo historyczne i odbierają poległym dokumentację należnego im lauru.

W kwaterach A17 i B23, groby mają napisy świadczące o udziale w obronie Warszawy pochowanych tam oficerów i szeregowców. Oznaczone są one krótką informacją: "Poległ w obronie Warszawy 1939".

W kwaterach A25, B25 i B27 świadectwa, że są to mogiły obrońców stolicy nie ma nawet na kamiennych obramowaniach kwater. Jaskrawym przykładem krzywdzącej anonimowości jest grób [kpt. Mieczysława Olszewskiego](#) (położenie grobu B25-2-44), pierwszej ofiary nie tylko polskiego, lecz światowego lotnictwa w II wojnie, a na jego grobie jest tylko napis: "Mieczysław Olszewski, żył lat 33."

Wojna obronna we wrześniu 1939 roku

Niemcy zaatakowali Polskę 1 września 1939 roku o świcie, jednoczesnym atakiem z lądu, morza i

powietrza. Szczególnie skuteczną bronią w walce na lądzie okazały się niemieckie wojska pancerne, które dużymi zgrupowaniami bojowymi przełamywały polską obronę, stosując nowoczesną taktykę wojny błyskawicznej.

Pomimo desperackiej obrony i męstwa polskich żołnierzy niemiecki atak nasilał się. Pancerne zagony głębokimi klinami wbijały się w środek Polski, uniemożliwiając obrońcom ustabilizowanie frontu. Największą z bitew stoczonych we wrześniu 1939 roku okazała się bitwa nad Bzurą (9–18 września), w której polskie Armie "Poznań" i "Pomorze" wykonały zwrot zaczepny uderzając na skrzydło niemieckiej 8 Armii. Pomimo początkowego powodzenia bitwa nie zmieniła biegu kampanii i zakończyła się klęską polskich oddziałów. Ich resztki przebiły się do obleganej przez wroga Warszawy.

Rankiem 17 września 1939 roku agresji na Polskę dokonał także Związek Sowiecki, zajmując w ciągu kilku dni wschodnią część kraju. Polacy nie byli w stanie stawić tu skutecznego oporu, ponieważ zdecydowana większość polskiej armii zaangażowana była w tym czasie w walki z Niemcami. W tej sytuacji Wódz Naczelny nakazał polskim oddziałom odwrót do Rumunii i Węgry, a sam przekroczył najbliższej nocy granicę rumuńską, podobnie jak prezydent i rząd RP. Resztki Wojska Polskiego zostały ściśnięte przez najeźdźców między Wisłą a Bugiem.

Do historii września 1939 roku przeszła bohaterska obrona stolicy Polski, od 1 września intensywnie **bombardowanej** przez niemieckie lotnictwo, a od 8 września szturmowana przez wojska lądowe. Przez trzy tygodnie oblężenia Niemcy nie byli w stanie przełamać polskiego oporu. Warszawa skapitulowała ostatecznie 28 września, przede wszystkim aby uniknąć całkowitego zniszczenia miasta i zagłady jego mieszkańców. Podobne ogniska polskiego oporu toczyły walkę w Twierdzy Modlin do 29 września oraz na Półwyspie Helskim do 1 października.

W wojnie obronnej po napaści Niemiec na Polskę brało udział:

- 39 dywizji piechoty,
- 11 brygad kawalerii,
- 2 brygady zmotoryzowane,
- 3 brygady górskie,
- 3 bataliony czołgów lekkich,
- 14 brygad Obrony Narodowej.

wykorzystując

- 4300 dział,
- 880 czołgów,
- 400 samolotów,
- 13 okrętów.

Łącznie walczyło około 1 mln żołnierzy.

28 września 1939 roku gen. Tadeusz Kutrzeba podpisał akt kapitulacji Warszawy, a 5 października pod Kockiem Samodzielna Grupa Operacyjna "Polesie", dowodzona przez gen. Franciszka Kleeberga, stoczyła ostatnią bitwę z Niemcami.

W obronie kraju poległo ponad 70 tys. polskich żołnierzy, tysiące innych zmarło później z ran lub zaginęło. Oprócz tego zabitych zostało wielu cywilów, w samej Warszawie zginęło ich ok. 10 tys. W walkach z Niemcami straty wyniosły ok. 70 tys. poległych, w tym 3300 oficerów (z tego 67 177 mogił udało się zewidencjonować na terenie Polski w jej obecnych granicach). Rannych zostało 133 000 żołnierzy, w tym 6700 oficerów. Do niewoli niemieckiej dostało się około 420 000 ludzi, z tego około 10 000 zmarło lub zostało zamordowanych.

Źródła:

1. Hanna Odrowąż-Szukiewicz: Mogiły żołnierzy polskich na Powązkach Wojskowych Przewodnik - Informator Historyczny, Mikromax, Warszawa 1991
2. <https://zolnierzehistorii.ipn.gov.pl/zwh/o-konkursie/materialy/krotka-historia-wrzesni/6691,Krotka-historia-kampanii-wrzesniowej-1939-r.html>
3. [Szczegóły 1](#)
[Szczegóły 2](#)
[Szczegóły 3](#)
[Szczegóły 4](#)
4. Hanna Odrowąż-Szukiewicz: Mogiły żołnierzy polskich na Powązkach Wojskowych Przewodnik - Informator Historyczny, Mikromax, Warszawa 1991

ŻOŁNIERZE POLEGLI WE WRZEŚNIU 1939 ROKU W OBRONIE WARSZAWY

Poniżej zamieszczono informacje o ośmiu pochowanych żołnierzach:

Stanisław Grzmot-Skotnicki

Położenie grobu: kwatera A29, rząd 6, miejsce 30

Stanisław Grzmot-Skotnicki h. Bogoria, ps. „Grzmot” (ur. 13 stycznia 1894 we wsi Skotniki, zm. 19 września 1939 w Tułowicach) – żołnierz Pierwszej Kompanii Kadrowej Józefa Piłsudskiego, generał brygady Wojska Polskiego.

Służył w 1 Pułku Ułanów Legionów Polskich, dowodząc w nim kolejno plutonem i szwadronem. Brał udział w wielu walkach.

W listopadzie 1918 roku odtwarzał swój macierzysty pułk (późniejszy 1 Pułk Szwoleżerów Józefa Piłsudskiego), w którym brał udział w wojnie polsko-ukraińskiej.

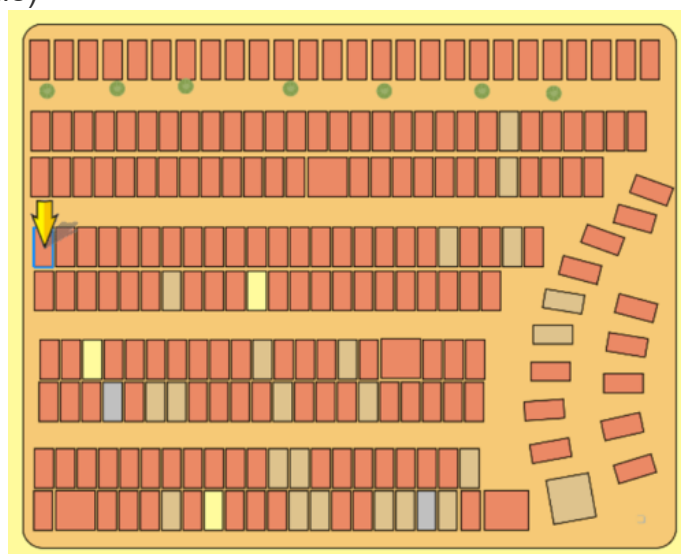
Od sierpnia 1920 roku dowodził VIII Brygadą Jazdy, a później 2 Dywizją Jazdy.

15 lipca 1927 roku został mianowany dowódcą 9 Samodzielnej Brygady Kawalerii, w 1932 roku przemianowanej na Brygadę Kawalerii „Baranowicze”.

Wiosną 1937 roku objął dowództwo Pomorskiej Brygady Kawalerii.

We wrześniu 1939 roku dowodził Grupą Ostonową „Czersk” i Pomorską Brygadą Kawalerii w składzie Armii „Pomorze”. W bitwie nad Bzurą dowodził oddziałem piechoty, na czele którego następnie przebijał się do Warszawy.

18 września ranny pod Tułowicami dostał się do niewoli niemieckiej, zmarł następnego dnia rano. Nadane odznaczenia, m.in.: Krzyż Srebrny Orderu Wojskowego Virtuti Militari (1921), Krzyż Walecznych (czterokrotnie)

Mikołaj Bołtuć

Położenie grobu: kwatera A 10, rząd 1, grób 10

Mikołaj Bołtuć (ur. 20 grudnia 1893 w Sankt Petersburgu, zm. 22 września 1939 pod Łomiankami) – generał brygady Wojska Polskiego.

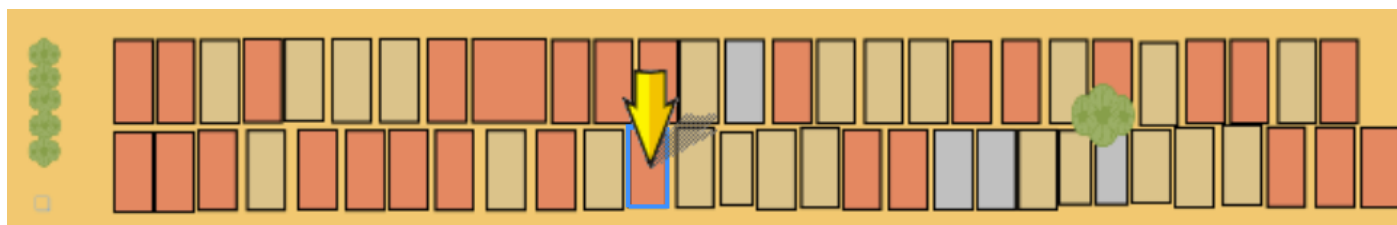
Podczas wojny polsko-bolszewickiej kolejno był dowódcą kompanii i batalionu w 31 pułku Strzelców Kaniowskich. W lipcu 1920 objął dowództwo tego pułku. Wraz z nim m.in. bronił Zamościa przed sowiecką 1 Armią Konną Siemiona Budionnego.

Od 1936 dowodził 4 Dywizją Piechoty w Toruniu.

W sierpniu 1939 objął dowództwo Grupy Operacyjnej „Wschód” w składzie Armii „Pomorze” gen. Władysława Bortnowskiego.

W połowie września 1939 roku gdy przepelniona twierdza Modlin nie mogła przyjąć jego żołnierzy, a tylko oficerów, zdecydował się na brawurowy marsz na odsiecz Warszawie. Na czele improwizowanej grupy wojska, liczącej ok. 5 tys. żołnierzy, uczestniczył w walkach obronnych, a od 17 września – odwrotowych w kierunku na Warszawę. 22 września podczas próby przebicia się do Warszawy z rejonu Palmir wywiązała się krwawa, wielogodzinna bitwa pod Łomiankami^[11]. Natarcie polskie załamało się z braku amunicji, a gen. Mikołaj Bołtuć poległ w ogniu snajperów, osobiście prowadząc żołnierzy do ataku na bagnety.

https://pl.wikipedia.org/wiki/Mikołaj_Bołtuć

Franciszek Wład

Położenie grobu: kwatera A21 półkole, miejsce 1,2

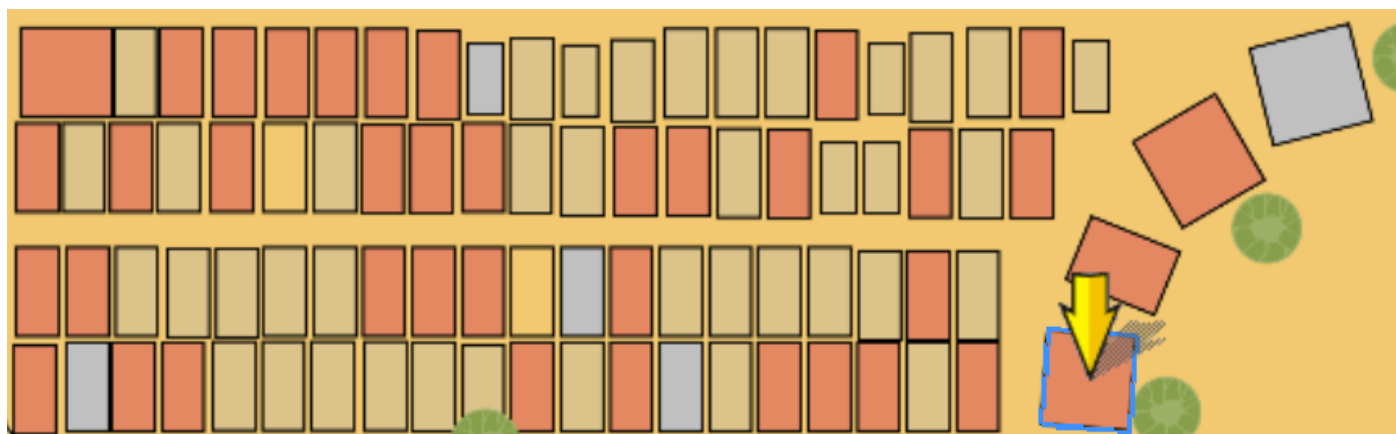
29 listopada 1918 został przyjęty do Wojska Polskiego z zatwierdzeniem posiadanego stopnia kapitana i przydzielony do Sztabu Generalnego. W czasie wojny z bolszewikami na stanowiskach sztabowych.

15 października 1926 objął dowództwo 1 pułku strzelców podhalańskich w Nowym Sączu. 18 marca 1927 został mianowany dowódcą piechoty dywizyjnej 25 Dywizji Piechoty w Kaliszu, a 28 października 1930 dowódcą 14 Wielkopolskiej Dywizji Piechoty w Poznaniu.

W wojnie obronnej 1939 dowodził 14 DP w składzie Armii „Poznań”.

17 września podczas przebijania się przez Bzurę sztabu i resztek 58 pułku piechoty został ciężko ranny w głowę i zmarł z ran.

https://pl.wikipedia.org/wiki/Franciszek_W%C5%82ad

Stanisław Rawicz-Dziewulski

Położenie grobu: B10, rząd 1, miejsce 15

Ukończył Oficerską Szkołę Kawalerii w Jelizawetgradzie i od 1894 zawodowy oficer rosyjskiej kawalerii. Dowódca szwadronu i rotmistrz 1914. Podczas I wojny światowej walczył na froncie niemieckim na różnych stanowiskach. W grudniu 1916 awansował na pułkownika, a w lipcu 1917 objął dowództwo pułku kawalerii. W okresie od grudnia 1917 do maja 1918 dowódca Legionu Rycerskiego Jazdy w I Korpusie Polskim w Rosji. Od listopada 1918 w Wojsku Polskim, organizator i dowódca 4 pułku jazdy, dowódca Grupy Zaniemeńskiej i dowódca 2 Brygady Jazdy na froncie bolszewickim. Z dniem 1 maja 1921 został przeniesiony w stan spoczynku, w stopniu pułkownika. Zamieszkał w Warszawie. 29 listopada 1918 został przyjęty do Wojska Polskiego z zatwierdzeniem posiadanego stopnia kapitana i przydzielony do Sztabu Generalnego. W czasie wojny z bolszewikami na stanowiskach sztabowych.

15 października 1926 objął dowództwo 1 pułku strzelców podhalańskich w Nowym Sączu. 18 marca 1927 został mianowany dowódcą piechoty dywizyjnej 25 Dywizji Piechoty w Kaliszu, a 28 października 1930 dowódcą 14 Wielkopolskiej Dywizji Piechoty w Poznaniu.

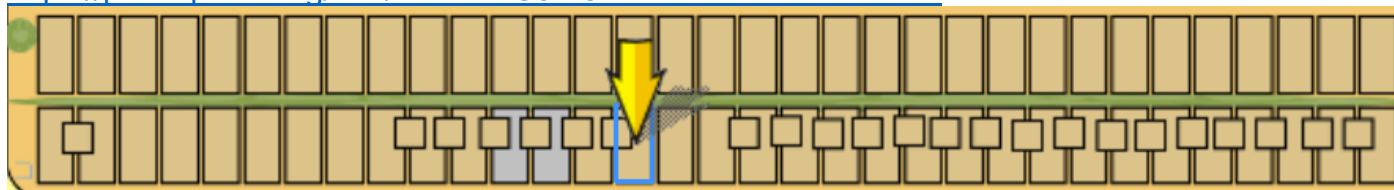
W wojnie obronnej 1939 dowodził 14 DP w składzie Armii „Poznań”.

17 września podczas przebijania się przez Bzurę sztabu i resztek 58 pułku piechoty został ciężko ranny w głowę i zmarł z ran.

26 października 1923 Prezydent RP Stanisław Wojciechowski zatwierdził go w stopniu generała brygady ze starszeństwem z dnia 1 czerwca 1919 w korpusie generałów.

Podczas kampanii wrześniowej zgłosił się do służby, włączył się do walki w obronie stolicy. Zmarł na skutek odniesionych ran.

https://pl.wikipedia.org/wiki/Stanis%C5%82aw_Rawicz-Dziewulski

Stanisław Królicki

Położenie grobu: kwatera C27, rząd 3, miejsce 3

Stanisław Królicki (ur. 10 lutego 1893 w Kętach, zm. 28 września 1939 w Modlinie) – pułkownik kawalerii Wojska Polskiego, kawaler Orderu Virtuti Militari.

Ukończył w Kętach szkołę realną i seminarium nauczycielskie. Przed wybuchem I wojny światowej był członkiem Związku Strzeleckiego, w którym ukończył szkołę podoficerską. Od sierpnia 1914 do lipca 1917 służył w 1. Kompanii Kadrowej, a następnie w 1 pułku ułanów Legionów Polskich. Od 11 listopada 1918 służył w odrodzonym Wojsku Polskim.

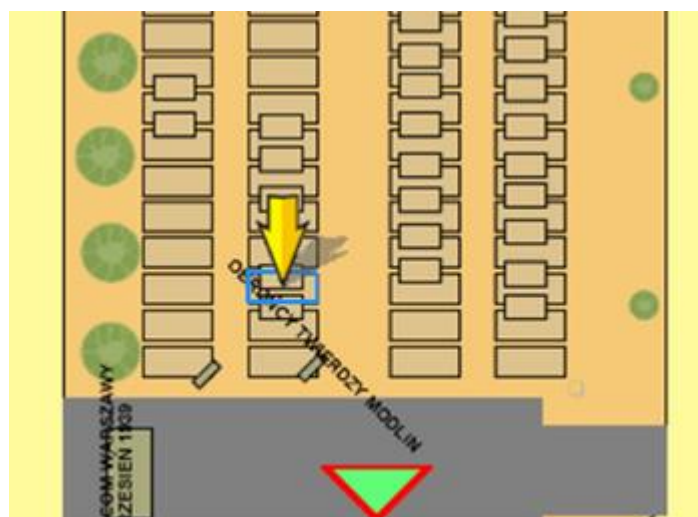
W lipcu 1937 roku objął funkcję dowódcy 1 pułku strzelców konnych w Garwolinie.

W lipcu 1939 został przeniesiony na własną prośbę na dowódcę 7 pułku strzelców konnych w Biedrusku. Na jego czele uczestniczył w kampanii wrześniowej w składzie Wielkopolskiej Brygady Kawalerii. 17 września pod Zamościem Kampinoskim został ciężko ranny. Przewieziony do szpitala, zmarł 28 września 1939 roku w Modlinie, gdzie został pochowany. W 1945 roku jego zwłoki zostały ekshumowane i przeniesione na Cmentarz Wojskowy na Powązkach w Warszawie.

[Szczegóły 1](#)

[Szczegóły 2](#)

Położenie grobu

Marian Frydrych

Położenie grobu: B10-2-33

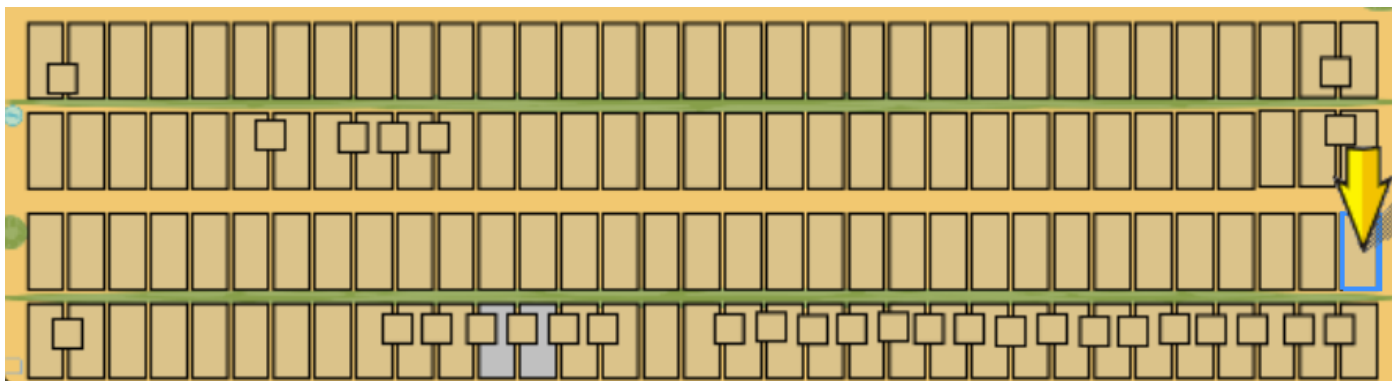
Marian Ludwik Frydrych, ps. „Ludwik Wielgat” (ur. 14 sierpnia 1897 w Piotrkowie, zm. 18 września 1939 w Dąbrowie Starej) – podpułkownik piechoty Wojska Polskiego, dowódca 60 pułku piechoty wielkopolskiej podczas kampanii wrześniowej, komendant główny Związku Strzeleckiego w latach 1934–1938.

Od sierpnia 1919 roku jako dowódca 11 kompanii 33 pułku piechoty został skierowany na front litewsko-białoruski. Podczas wojny polsko-bolszewickiej kilkakrotnie wyróżnił się w boju.

1 września 1938 roku został mianowany dowódcą 60 pułku piechoty w Ostrowie Wielkopolskim. Na czele tego pułku walczył w kampanii wrześniowej. Po bitwie pod Bzurą wraz z resztkami pułku przedzierał się do Warszawy. Poległ 18 września 1939 roku w Dąbrowie Starej, w Puszczy Kampinoskiej.

Odznaczenia m.in.: Krzyż Złoty Orderu Virtuti Militari , Krzyż Srebrny Orderu Wojskowego Virtuti Militari, Krzyż Walecznych (czterokrotnie, po raz 1, 2 i 3 w 1921).

<http://myrodzina.org/Szczesny/frydrych.pdf>

Mieczysław Leonard Olszewski

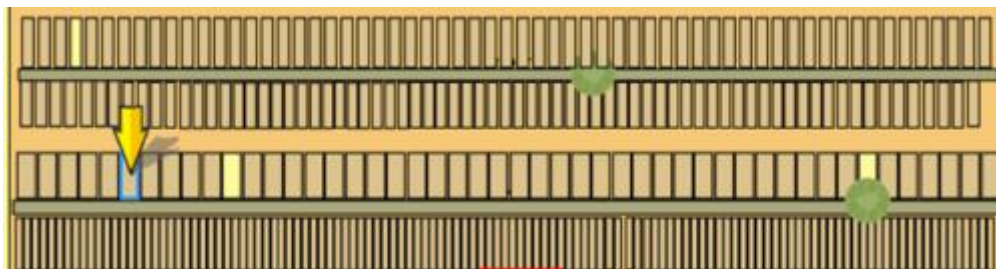
Położenie grobu: kwatera B25, rząd 2, miejsce 44

Mieczysław Leonard Olszewski (ur. 12 sierpnia 1906, zm. 1 września 1939) – kapitan pilot lotnictwa Wojska Polskiego, kawaler Krzyża Srebrnego Orderu Wojennego Virtuti Militari. W roku 1927 Ukończył I Liceum Ogólnokształcące im. Mikołaja Kopernika w Toruniu. 15 sierpnia 1930, po ukończeniu Szkoły Podchorążych Lotnictwa w Dęblinie, mianowany został podporucznikiem pilotem i skierowany do służby w 3 pułku lotniczym. Po przejściu wyższego kursu pilotażu myśliwskiego został przydzielony do 123 eskadry myśliwskiej, której został dowódcą 25 września 1938.

Po wybuchu II wojny światowej 1 września 1939 roku Mieczysław Leonard Olszewski poprowadził swoją eskadrę do walki z jednostkami niemieckimi. W czasie walki został zestrzelony i pilotowany przez niego samolot PZL P-7a rozbił się w okolicach wsi Choszczówka. Pilot poległ w walce. Był pierwszą ofiarą nie tylko polskiego, lecz światowego lotnictwa w II wojnie światowej.

Mieczysław Leonard Olszewski pośmiertnie został odznaczony Orderem Virtuti Militari.

Położenie grobu

[Szczegóły 1](#)

[Szczegóły 2](#)

Edward Maliszewski

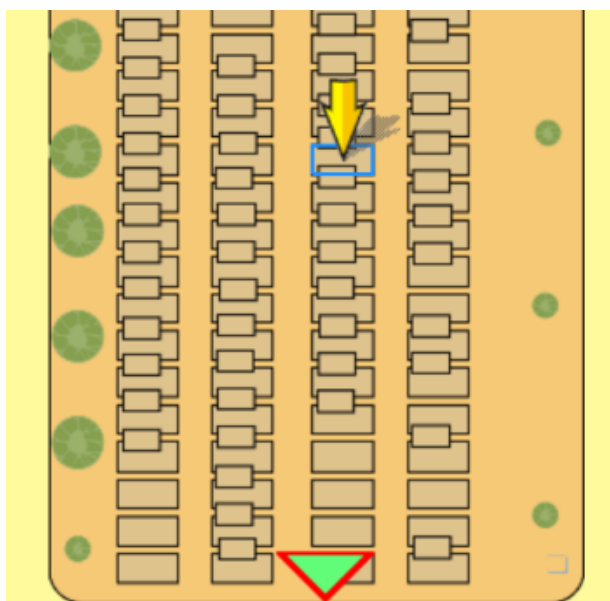
Położenie grobu: kwatera C25, rząd 2, miejsce 12

Edward Maliszewski (ur. 22 listopada 1909 w Czernichowie, zm. 25 września 1939 w Warszawie) – porucznik obserwator Wojska Polskiego.

Ukończył Szkołę Podchorążych Piechoty w Komorowie, mianowany podporucznikiem ze starszeństwem z 15 sierpnia 1934 i wcielony do 34 pułku piechoty w Białej Podlaskiej. Następnie odbył kurs obserwatorów w Centrum Wyszkożenia Lotniczego i został wcielony do 3 pułku lotniczego w Poznaniu. W marcu 1939 był oficerem taktycznym 35 eskadry liniowej.

Uczestniczył w kampanii wrześniowej, był obserwatorem w 32 eskadrze, którą oddano pod dyspozycji dowódcy lotnictwa Armii „Łódź”. 5 września 1939 wchodził w skład załogi, która wystartowała z lotniska w Skotnikach na samolocie PZL.23 Karaś i miała za zadanie dolecieć do Sokolnik. Nad Parzęczewem zostali zaatakowani przez hitlerowskie myśliwce. W trakcie walki Edward Maliszewski został ciężko ranny, przetransportowano go najpierw do szpitala wojskowego w Łodzi, a następnie do Szpitala Ujazdowskiego w Warszawie, gdzie zmarł 25 września 1939.

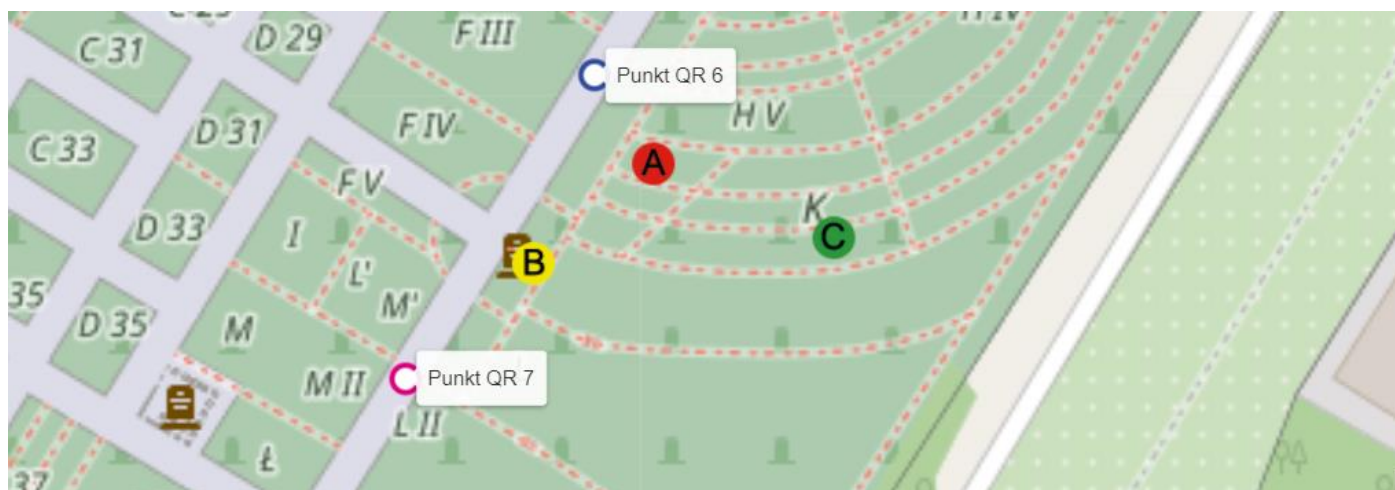
Położenie grobu

[Szczegóły](#)

PUNKT 6

MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC

Punkt QR 6

- A - Symboliczny grób Jerzego Lewszeckiego oraz innych Patriotów zamordowanych w PRL w latach 1944-1956,
- B - Pomnik pamięci ofiar katastrofy rządowego samolotu pod Smoleńskiem w dniu 10 kwietnia 2010 r.,
- C - Sławne osoby.

SYMBOLICZNY GRÓB JERZEGO LEWSZECKIEGO ORAZ INNYCH PATRIOTÓW ZAMORDOWANYCH W PRL W LATACH 1944-1956

Kwatera HV

Jerzy Lewszecki (ur. 24 listopada 1913 roku w majątku Szczorse, zm. 2 sierpnia 1955 roku w Warszawie) – podporucznik artylerii Wojska Polskiego i Polskich Sił Zbrojnych.

Walczył w kampanii wrześniowej 1939 roku, został odznaczony Krzyżem Walecznych.

30 września 1939 roku w Warszawie dostał się do niemieckiej niewoli i przebywał w niej do 29 kwietnia 1945 roku.

23 lipca 1945 roku został przyjęty do 2 Korpusu Polskiego we Włoszech.

W listopadzie 1953 roku został wysłany z misją zwiadowczą do Polski.

W marcu 1954 roku aresztowany, skazany został na karę śmierci wyrokiem z 19 marca 1955 wydanym przez Wojskowy Sąd Rejonowy w Warszawie.

Wyrok wykonano 2 sierpnia 1955 roku. Pochowany prawdopodobnie na terenie dzisiejszej kwatery "Ł" zwanej "Łączką".

[Szczegóły 1](#)

[Szczegóły 2](#)

[Szczegóły 3](#)

POMNIK PAMIĘCI OFIAR KATASTROFY RZĄDOWEGO SAMOLOTU POD SMOLEŃSKIEM W DNIU 10 KWIETNIA 2010 ROKU

Katastrofa polskiego Tu-154M pod Smoleńskiem – katastrofa lotnicza polskiego samolotu wojskowego, do której doszło w Smoleńsku - w sobotę, 10 kwietnia 2010 roku o godz. 8:41 czasu środkowoeuropejskiego letniego (CEST) (10:41 czasu moskiewskiego letniego).

Zginęli w niej:

- prezydent RP [Lech Kaczyński](#) (ur. 18 czerwca 1949 roku w Warszawie, zm. 10 kwietnia 2010 roku w Smoleńsku) – polski polityk i prawnik. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej w latach 2005–2010, działacz opozycji w okresie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, prezes Najwyższej Izby Kontroli w latach 1992–1995, minister sprawiedliwości i prokurator generalny w rządzie Jerzego Buzka w latach 2000–2001, prezydent miasta stołecznego Warszawy w latach 2002–2005.
- małżonka prezydenta [Maria Kaczyńska](#) z domu Mackiewicz (ur. 21 sierpnia 1942 roku w Machowie, zm. 10 kwietnia 2010 roku w Smoleńsku) – polska ekonomistka.
- ostatni Prezydent RP na uchodźstwie [Ryszard Kaczorowski](#) (ur. 26 listopada 1919 roku w Białymstoku, zm. 10 kwietnia 2010 roku w Smoleńsku) – polski polityk, działacz społeczny i harcerz, komendant chorągwi Szarych Szeregów w Białymstoku w 1940, od 2009 honorowy harcmistrz Rzeczypospolitej, po 1945 na emigracji, członek Rady Narodowej Rzeczypospolitej Polskiej, w latach 1989–1990 prezydent Rzeczypospolitej Polskiej na uchodźstwie.
- wicemarszałkowie Sejmu i Senatu:
 - [Krzysztof Putra](#) – wicemarszałek Sejmu RP,
 - [Jerzy Szmajdziński](#) – wicemarszałek Sejmu RP,
 - [Krystyna Bochenek](#) – wicemarszałek Senatu RP,
- 18 parlamentarzystów,
- dowódcy w Sił Zbrojnych RP:
 - [gen. Franciszek Gagor](#) – szef Sztabu Generalnego Wojska Polskiego
 - [gen. dyw. Tadeusz Buk](#) – dowódca Wojsk Lądowych RP
 - [gen. broni pil. Andrzej Błasik](#) – dowódca Sił Powietrznych RP
 - [wiceadmirał Andrzej Karweta](#) – dowódca Marynarki Wojennej RP
 - [gen. dyw. Włodzimierz Potasiński](#) – dowódca Wojsk Specjalnych RP
 - [gen. broni Bronisław Kwiatkowski](#) – Dowódca Operacyjny Sił Zbrojnych RP
 - [gen. bryg. Kazimierz Gilarski](#) – dowódca Garnizonu Warszawa
- pracownicy Kancelarii Prezydenta,
- szefowie instytucji państwowych:

- [Janusz Krupski](#) – kierownik Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych,
- [Janusz Kurtyka](#) – prezes Instytutu Pamięci Narodowej,
- [Sławomir Skrzypek](#) – prezes Narodowego Banku Polskiego,
- [Maciej Płażyński](#) – poseł, prezes Stowarzyszenia "Wspólnota Polska",
- [Władysław Stasiak](#) – szef Kancelarii Prezydenta RP,
- [Aleksander Szczygło](#) – szef Biura Bezpieczeństwa Narodowego,
- duchowni,
- przedstawiciele ministerstw, organizacji kombatanckich i społecznych,
- funkcjonariusze BOR,
- osoby towarzyszące, stanowiące delegację polską na uroczystości związane z okazji 70. rocznicy zbrodni katyńskiej.
- cała załoga samolotu:

Od lewej: Arkadiusz Protasiuk, Robert Grzywna, Artur Ziętek i Andrzej Michalak

Od lewej: Barbara Maciejczyk, Justyna Moniuszko i Natalia Januszko

- [kpt. pil. Arkadiusz Protasiuk](#) - dowódca (pierwszy pilot)
- [mjr pil. Robert Grzywna](#) - drugi pilot
- [por. pil. Artur Ziętek](#) - nawigator
- [chor. Andrzej Michalak](#) - technik pokładowy
- [Barbara Maciejczyk](#) - stewardesa (szefowa pokładu)
- [Natalia Januszko](#) - stewardesa
- [Justyna Moniuszko](#) - stewardesa

W sumie zginęło 96 osób.

Położenia grobów

Osoby w porządku alfabetycznym	Usytuowanie grobów
1. gen. Andrzej Blasik,	14
2. gen. Franciszek Gągor,	4
3. Grażyna Gęsicka,	1
4. gen. Kazimierz Gilarski,	2
5. Przemysław Gosiewski,	26
6. ppłk Robert Grzywna,	24
7. Mariusz Handzlik,	23
8. ks. Roman Indrzejczyk,	16
9. kpt. Paweł Janeczek,	5
10. Dariusz Jankowski,	3
11. Natalia Januszko,	7
12. Mariusz Kazana,	10
13. Janusz Krupski – przeniesiony do Lasek,	22
14. Wojciech Lubiński,	8
15. Barbara Maciejczyk,	13
16. Barbara Mamińska,	20
17. Stefan Melak,	17
18. ppor. Andrzej Michalak,	28
19. mjr Dariusz Michałowski,	25
20. Stanisław Mikke,	21
21. por. Piotr Nosek,	11
22. Andrzej Przewoźnik,	19
23. Sławomir Skrzypek,	15
24. Władysław Stasiak,	9
25. ppor. Jacek Surówka,	18
26. Aleksander Szczygło,	12
27. Jolanta Szymanek-Deresz,	6
28. Izabela Tomaszewska.	27

Była to druga pod względem liczby ofiar katastrofy w historii polskiego lotnictwa i największa pod względem liczby ofiar katastrofa w dziejach polskich Sił Powietrznych. Katastrofy nie przeżyła żadna z osób obecnych na pokładzie.

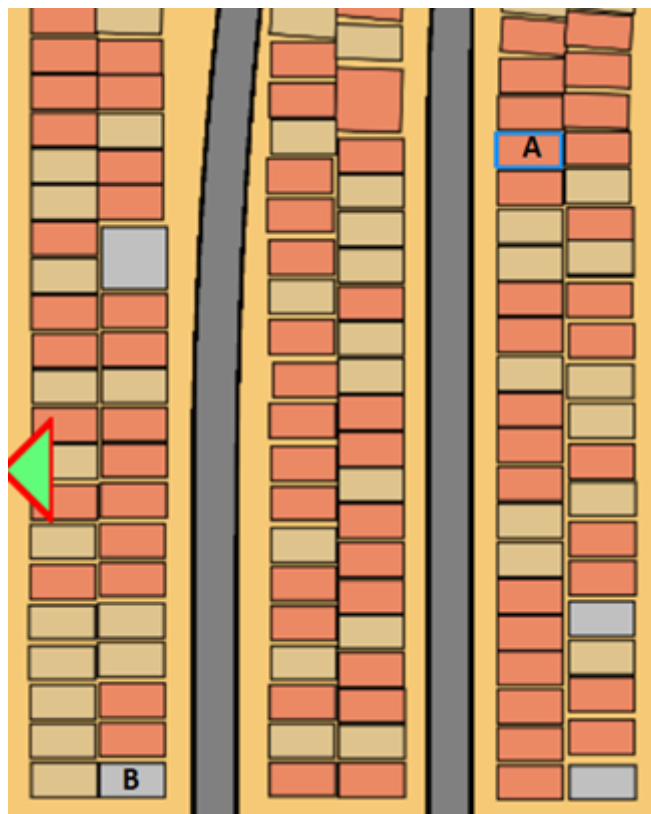
[Ofiary katastrofy pochowane w Kwaterze Smoleńskiej na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach](#) - nagrobki stanowią część pomnika ofiar katastrofy smoleńskiej na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach.

Według raportu końcowego Komisji Badania Wypadków Lotniczych Lotnictwa Państwowego przyczyną wypadku było "zejście poniżej minimalnej wysokości zniżania, przy nadmiernej prędkości opadania, w warunkach atmosferycznych uniemożliwiających wzrokowy kontakt z ziemią i spóźnione rozpoczęcie procedury odejścia na drugi krąg. Doprowadziło to do zderzenia z przeszkodą terenową, oderwania fragmentu lewego skrzydła wraz z lotką, a w konsekwencji do utraty sterowności samolotu i zderzenia z ziemią".

[Szczegóły](#)

GROBY SŁAWNYCH OSÓB

Kwaterna K

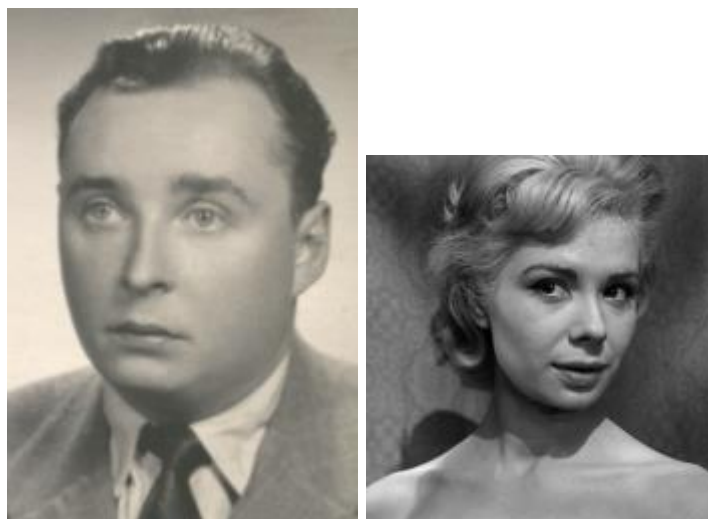

A - Kazimierz Brusikiewicz i Lidia Korsakówna
B - Marian Meller i Wanda Łuczycka-Meller

C - Bronisław Halicki i Antonina Halicka

Kazimierz Brusikiewicz i Lidia Korsakówna

Położenie grobu: kwatera K, rząd 2, miejsce 55

Kazimierz Brusikiewicz (ur. 16 lutego 1926 w Wilnie, zm. 4 stycznia 1989 w Warszawie) – polski aktor, działacz Związku Artystów Scen Polskich.

[Szczegóły 1](#)

Lidia Korsakówna (ur. 17 stycznia 1934 w Baranowiczach, zm. 6 sierpnia 2013 w Konstancinie-Jeziornie) – polska aktorka teatralna i filmowa.

[Szczegóły 1](#)

[Szczegóły 1](#)

Marian Meller i Wanda Łuczycka-Meller

Położenie grobu: kwatera K, rząd 5, miejsce 88/89

Marian Meller (ur. 23 kwietnia 1905 w Stawie k.Chełmna, zm. 18 sierpnia 1974 w Warszawie) – polski aktor, dyrektor teatrów.

[Szczegóły 1](#)

Wanda Łuczycka, właśc. Wanda Łuczycka-Meller (ur. 2 lipca 1907 w Józefowie Lubelskim, zm. 3 lipca 1996 w Skolimowie) – polska aktorka teatralna i filmowa. [Szczegóły](#)

Bronisław Halicki i Antonina Halicka

Położenie grobu: kwatera K, rząd 14, miejsce 1/2

Bronisław Halicki (ur. 1902 w Moskwie, zm. 26 marca 1962 w Warszawie) – polski geolog, podróżnik, profesor Uniwersytetu Warszawskiego.

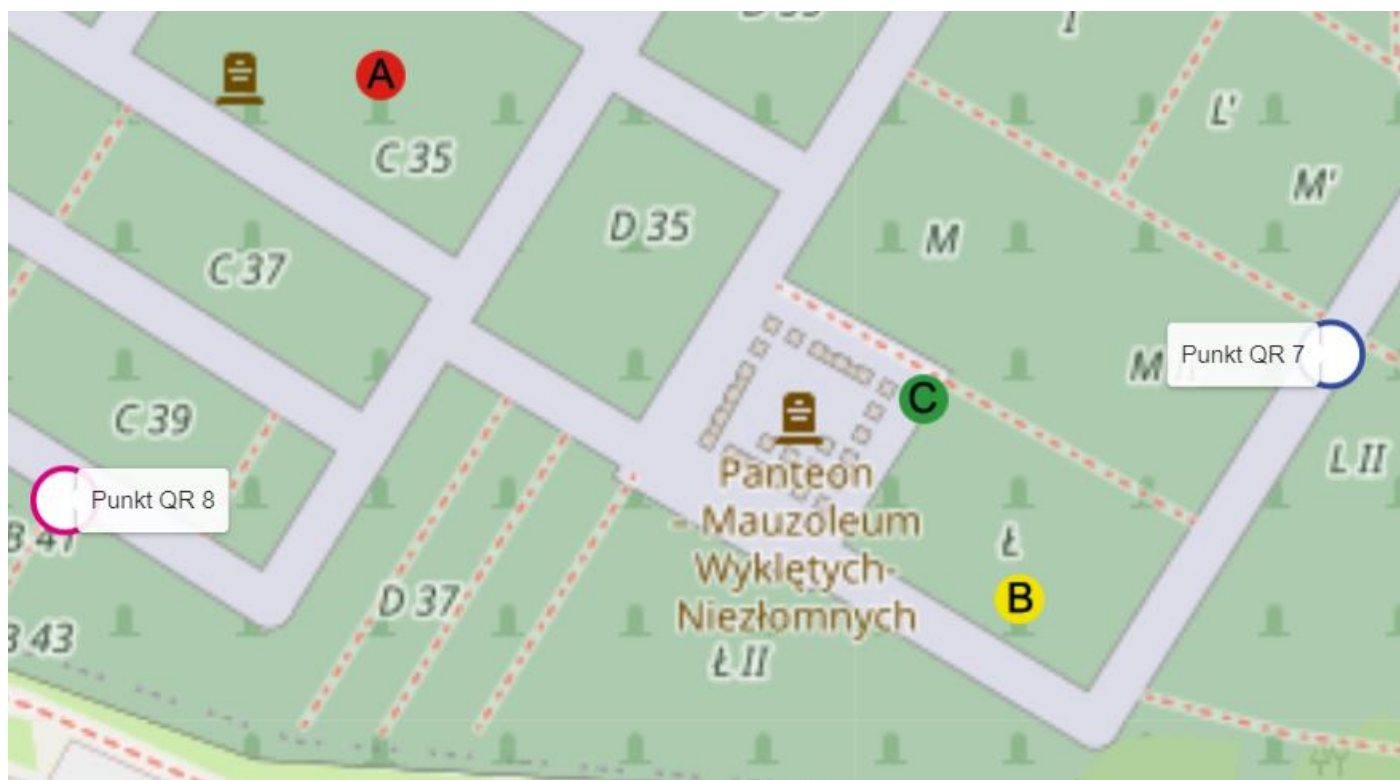
[Szczegóły](#)

Antonina Halicka (z domu Jaroszewicz, primo voto Kłyszyńska) (ur. 13 lutego 1908 w Małym Łoświdzie k. Witebska, zm. 30 grudnia 1973 w Warszawie) – polska geolog. K. Jakubowski Antonina Halicka, Przegląd Geologiczny Vol 22, No 11 (1974)

[Szczegóły 1](#)

PUNKT 7

MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC

Punkt QR 7

- A - Obelisk pamięci żołnierzy rosyjskich poległych w I Wojnie Światowej,
- B - łączka,
- C - Panteon Żołnierzy Niezlomnych.

KWATERA ŻOŁNIERZY ROSYJSKICH POLEGŁYCH W I WOJNIE ŚWIATOWEJ

Obelisk z umieszczonym z przodu krzyżem prawosławnym oraz dwie płyty kamienne, kwatera C35

W latach 1821–1830 na terenie Powązek stacjonowały wojska polskie i rosyjskie, a po powstaniu listopadowym 1830 roku – jedynie rosyjskie. W latach 1830–1831 znajdowały się tu powstańcze obozy wojskowe, przy których założono prowizoryczny cmentarz poległych i zmarłych w szpitalach powstańców. W latach 80. XIX wieku stanął tu jeden z fortów, obecnie fort Bema, gdzie umieszczono część garnizonu rosyjskiego. Przed 1872 rokiem zostały zbudowane cerkiew i lazaret. W 1912 roku na południowy wschód od fortu carskie władze ówczesnego Warszawskiego Okręgu Wojskowego założyły cmentarz żołnierzy armii rosyjskiej, poległych w walkach i zmarłych w szpitalach wojskowych oraz zmarłych urzędników garnizonu wojskowego.

Cmentarz był pierwotnie podzielony na kwatery dla poszczególnych pułków stacjonujących w garnizonie warszawskim. Groby były rozsiane po całym terenie cmentarza. Prawosławnych szeregowców grzebano w głębi cmentarza, w masowych grobach, w trzech warstwach. Była także osobna kwatera oficerska i (na samym końcu cmentarza) kwatera dla żołnierzy - katolików (głównie Polaków).

Cmentarz żołnierzy rosyjskich - niemiecka pocztówka propagandowa z czasów I wojny światowej
http://sowa.website.pl/cmentarium/Cmentarze/CmWPrz_6.html

Z kilkunastu tysięcy grobów rosyjskich zachował się jeden: poległego w bitwie przasnyskiej pod Jednorożcem 8 (20) marca 1915 roku, 19-letniego ppor. Mikołaja Siergiejewicza Kwasznina-Samarina, pochodzącego z Besarabii, który służył w Pułku Litewskim Lejbgwardii, a pułk ten należał do garnizonu warszawskiego.

Podporucznika pochowano więc w kwaterze pułkowej, a nie w kwaterze oficerskiej lub w masowych grobach. Leży obok żołnierzy polskich z 1920 roku. Na płycie nagrobnej jest ledwo widoczny napis: "Mikołaj Kwasznin-Samarin ppor. Lejbgwardii Litewskiego Pułku. Poległ 8 marca 1915 roku pod wsią Jednorożec".

Źródła:

1. [Szczegóły 1](#)
2. 100 lat Cmentarza Wojskowego na Powązkach - Zarząd Cmentarzy Komunalnych w Warszawie, Warszawa 2012
3. [Szczegóły 2](#)
4. [Szczegóły 3](#)

KWATERA NA ŁĄCZCE

Miejsca pamięci na Łączce w 2014 roku

Kwaterna na Łączce to miejsce skrytego pochówku patriotów walczących o Niepodległą Ojczyznę, zamordowanych w Warszawie przez organy bezpieczeństwa publicznego oraz Informację Wojskową w latach 1945–1956, głównie w więzieniu mokotowskim.

Byli to głównie wojskowi, zajmujący niejednokrotnie także po wojnie wysokie stanowiska w Wojsku Polskim.

10 stycznia 1990 roku utworzony został Społeczny Komitet budowy pomnika, któremu przewodniczyła żona jednego ze straconych adwokat Maria Romer-Kędzierska. Wmurowanie kamienia węgielnego pod pomnik odbyło się 1 listopada 1990 roku. Autorem projektu jest arch. Dominik Mączyński. Pomnik w kształcie fragmentu ceglanoego muru z wyciętą literą "V" powstał w 1991 roku.

Pomnik z wyciętą literą "V"

Na pomniku podano nazwiska 240 osób. Pomnik został rozebrany w związku z rozpoczęciem prac ekshumacyjnych w 2013 roku.

Prace prowadzone pod kierunkiem Krzysztofa Szwagrzyka na terenie "Łączki" rozpoczęto 23 lipca 2012 roku. W lipcu i sierpniu 2012 roku wydobyto szczątki 117 osób. Zostały one poddane badaniom DNA z wykorzystaniem danych genetycznych zgromadzonych w Polskiej Bazie Genetycznej Ofiar Totalitaryzmów.

Większość z odnalezionych ofiar nosiła ślady egzekucji tzw. metodą katyńską - strzałem w potylicę z bliskiej odległości, niektórzy mieli związane z tyłu ręce.

6 grudnia 2012 roku IPN oraz Rada Ochrony Pamięci, Walk i Męczeństwa wraz z Pomorskim Uniwersytetem Medycznym w Szczecinie ogłosiły, że zidentyfikowano tożsamość szczątków trzech pierwszych ofiar:

- [Edmund Bukowskiego](#)
- [Stanisław Łukasika](#)
- [Eugeniusz Smolińskiego](#)

20 lutego 2013 podano nazwiska kolejnych ofiar, wśród których znaleźli się:

- [Stanisław Abramowski](#)
- [Bolesław Budelewski](#)
- [Stanisław Kasznica](#)
- [Tadeusz Pelak](#)

28 lutego 2014 w Belwederze odbyła się uroczystość z udziałem prezydenta Bronisława Komorowskiego, podczas której ogłoszono 12 kolejnych nazwisk zidentyfikowanych ofiar. 9 czerwca 2016 roku w Pałacu Prezydenckim w Warszawie, rodzinom wręczono następne karty identyfikacyjne. Wśród zidentyfikowanych byli:

- [Bronisław Chajęcki](#)
- [Zygmunt Jezierski](#)
- [Jan Kaim](#)
- [Czesław Kania](#)
- [Stanisław Konczyński](#)
- [Stefan Skrzyszowski](#)
- [Jerzy Staniewicz](#)

22 sierpnia 2016 roku zostały podane nazwiska kolejnych zidentyfikowanych osób wśród których byli:

- [Hieronim Dekutowski](#)
- [Zygmunt Szendzielarz](#)

Po wydobyciu wszystkich szczątków, które znajdowały się w kwaterze Ł II w lipcu 2017 roku zakończono ekshumacje.

Ocenia się, że na "Łączce" znalazło swój pochówek do 300 osób. Oszacowano, że pochowanych zostało tutaj około 250 osób.

Do tej pory na podstawie wydobytych szczątków zidentyfikowano 47 osób.

[Szczegóły](#)

PANTEON – MAUZOLEUM WYKLĘTYCH - NIEZŁOMNYCH

Panteon znajduje się na terenie "Łączki".

Pomnik został odsłonięty 27 września 2015 roku w ramach uroczystości związanych z obchodami Dnia Polskiego Państwa Podziemnego i Armii Krajowej.

W dniu odsłonięcia pochowano w nim szczątki 35 spośród 40 dotąd ekshumowanych i zidentyfikowanych ofiar.

Pomnik składa się z 24 kamiennych prostopadłościennych bloków - filarów wydzielających z "Łączki" kwadratowy plac.

W Panteonie jest w sumie 300 miejsc na pochówki szczątków: 240 miejsc na groby osób zidentyfikowanych z miejscem na znicz lub wiązanek kwiatów, każdemu pochowanemu poświęcona jest granitowa płyta z inskrypcją i godłem Polski wykonanym ze stali oraz 60 miejsc na niezidentyfikowane szczątki.

Kolejne ofiary będą chowane w Panteonie w miarę ich ekshumacji i identyfikacji.

[Szczegóły](#)

Wybrane groby

Ściana A													
		■	■	■		■	■	A	■		■	■	B
		■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■

A - Stanisław Kasznica B - Hieronim Dekutowski

Ściana E									Kolumna O	
■	■		■	■		■	■	■	C	
■	■	■	■	■	■	■	■	■		■

C - Antoni Olechnowicz D - Bolesław Kontrym

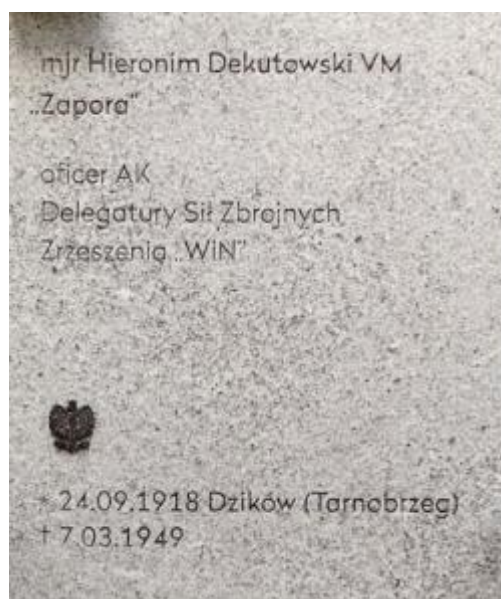
Stanisław Kasznica

Położenie grobu: ściana A, rząd 3, miejsce 9

Stanisław Józef Bronisław Kasznica, ps. „Stanisław Wąsacz”, „Wąsowski”, „Przepona”, „Służa”, „Maszkowski”, „Borowski”, „Stanisław Piotrowski” (ur. 25 lipca 1908 we Lwowie, zm. 12 maja 1948 w Warszawie) – polski dowódca wojskowy, porucznik Wojska Polskiego, podpułkownik i ostatni komendant główny Narodowych Sił Zbrojnych. [Szczegóły](#)

Hieronim Dekutowski

Położenie grobu: ściana A, rząd 3, miejsce 14

Hieronim Kazimierz Dekutowski, ps. „Zapora”, „Odra”, „Reżu”, „Stary”, „Henryk”, „Zagon”, „Mieczysław”, „Piątek” (ur. 24 września 1918 w Dzikowie, zm. 7 marca 1949 w Warszawie) – major Polskich Sił Zbrojnych, cichociemny, dowódca oddziałów partyzanckich Armii Krajowej, Delegatury Sił Zbrojnych na Kraj i Zrzeszenia Wolność i Niezawisłość. [Szczegóły](#)

Antoni Olechnowicz

Położenie grobu: ściana E, rząd 3, miejsce 10

Antoni Olechnowicz ps. „Meteor”, „Kurkowski”, „Pohorecki”, „Lawicz”, „Krzysztof”, „Roman Wrzeski”, „Kurcewicz” (ur. 13 czerwca[1] 1905 w Marguciszkach, zm. 8 lutego 1951 w Warszawie) – podpułkownik dyplomowany piechoty Wojska Polskiego.

Od 1943 pełnił funkcję inspektora Okręgu Wileńskiego AK. W kwietniu 1944 został dowódcą I Zgrupowania AK, na czele którego wziął udział w operacji „Ostra Brama”. Przewidując wrogą postawę Sowieców, w lipcu 1944 uniknął aresztowania. Przedostał się do Wilna, gdzie został szefem Oddziału II odtworzonej komendy Okręgu Wileńskiego AK, a następnie zastępcą i ostatecznie komendantem Okręgu. Używał wówczas ps. „Lawicz”. W 1945 przeprowadził demobilizację Okręgu Wileńskiego i Okręgu Nowogródzkiego, przenosząc ich struktury do centralnej Polski. [Szczegóły](#)

Bolesław Kontrym

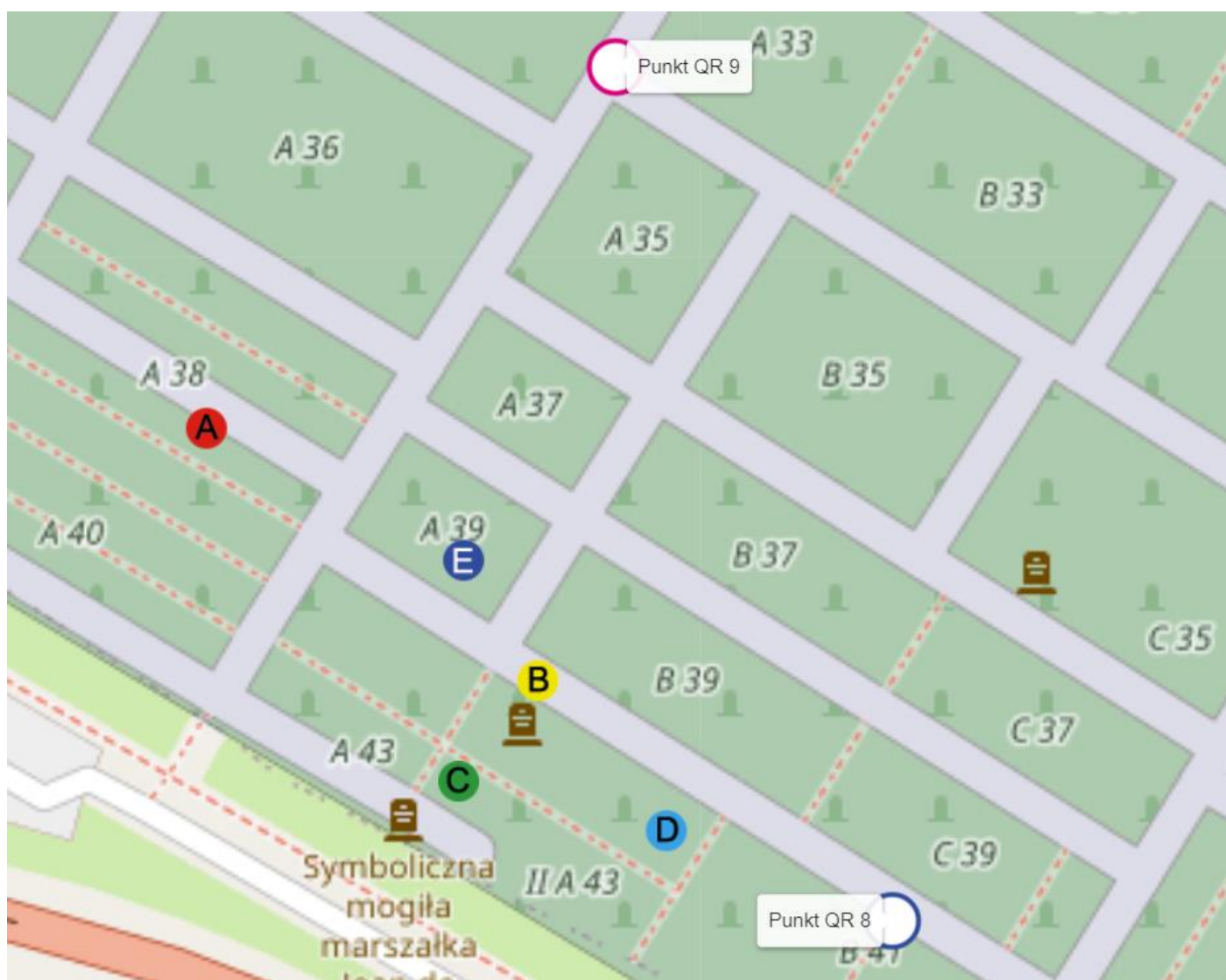

Położenie grobu: kolumna O, rząd 3, miejsce 2

Bolesław Kontrym, ps. „Żmudzin”, „Biały”, „Bielski”, „Cichocki” (ur. 27 sierpnia 1898 w Zaturcach, zm. 2 stycznia 1953 w Warszawie) – oficer Armii Czerwonej (1918–1922), oficer Policji Państwowej w II Rzeczypospolitej, major piechoty Wojska Polskiego, szef agencji dochodzeniowej i agencji likwidacyjnej Komórki Bezpieczeństwa Wydziału Bezpieczeństwa Departamentu Spraw Wewnętrznych Delegatury Rządu na Kraj w 1943 r., cichociemny, żołnierz Armii Krajowej. [Szczegóły](#)

PUNKT 8

MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC

Punkt QR 8

- A - Najstarsze groby i nagrobki,
- B - Kwatera Dąbrowszczaków,
- C - Kwatera kombatancka byłych żołnierzy polskich 1 Armii Francuskiej Ren i Dunaj,
- D - Tablica Pamięci Żołnierzy Armii Czerwonej zmarłych w Obozach Hitlerowskich w latach 1941-1945
- E - Grób Juliana Krzyżanowskiego

NAJSTARSZE GROBY I NAGROBKI

W 1912 roku na południowy wschód od fortu carskie władze ówczesnego Warszawskiego Okręgu Wojskowego założyły cmentarz zmarłych żołnierzy armii rosyjskiej i urzędników garnizonu wojskowego. Cmentarz podzielono na kwatery.

Zachowany nagrobek z cmentarza prawosławnego

Po wybuchu I wojny światowej w 1914 roku działania wojenne na terenie ziem polskich spowodowały, że cmentarz powiększono, gdyż trzeba było grzebać żołnierzy i jeńców różnych narodowości.

Najstarszy zachowany grób z 1914 roku

Obelisk pamięci pochowanych żołnierzy rosyjskich poległych w I wojnie światowej

Z uwagi na wielonarodowość walczących armii wśród poległych i zmarłych od ran byli Polacy, Niemcy, Węgrzy, Austriacy, Chorwaci, Czesi, Słowacy.

Po zajęciu Warszawy przez Niemców cmentarz w sierpniu 1915 roku przeszedł pod zarząd garnizonu niemieckiego. W północno-zachodniej części cmentarza w latach 1915–1918 pogrzebano ok. 4800 poległych i zmarłych żołnierzy niemieckich. Grzebano również jeńców wojennych różnych narodowości. Zachowane do dziś nagrobki z 1915 roku znajdują się pod obeliskiem w kwaterach C33 i A11.

W 1922 roku Wojskowa Kuria Biskupia przekazała bezpośredni nadzór nad cmentarzem nowo utworzonej parafii i Kościoła rzymskokatolickiego pw. św. Jozafata Kuncewicza. Na kościół adaptowano byłą cerkiew.

W 1923 roku wydzielono na północno-zachodnim obszarze cmentarza wojskowego kwatery grzebalne dla potrzeb mieszkańców parafii i św. Jozafata.

Źródło: 100 LAT CMENARZA WOJSKOWEGO NA POWĄŻKACH Zarząd Cmentarzy Komunalnych w Warszawie, Warszawa 2012

KWATERA "DĄBROWSZCZAKÓW"

XIII Brygada Międzynarodowa im. Jarosława Dąbrowskiego (potocznie: dąbrowszczacy) – ochotnicze oddziały wojskowe tworzone głównie przez obywateli polskich (w tym emigrantów), uczestniczące w wojnie domowej w Hiszpanii w latach 1936–1939 i walczące w składzie Brygad Międzynarodowych po stronie wojsk republikańskich, wspieranych przez komunistyczny rząd SRR przeciwko zbuntowanym oddziałom nacjonalistycznym dowodzonym przez gen. Francisco Franco, wspieranym przez nazistowski rząd III Rzeszy i faszystowski rząd Włoch. W hiszpańskiej wojnie domowej poległo ok. 3 tys. z ogółu 5. tys. Polaków (w tym duża grupa emigrantów z Francji) oraz obywateli polskich narodowości niepolskiej, wśród których było 366 Ukraińców, 137 Białorusinów i 8 Litwinów, walczących po stronie republikańskiej.

[Szczegóły](#)

Poniżej przedstawiono dwóch Dąbrowszczaków.

Stefan Duchliński

B2-3-1

Stefan Duchliński pseud. *Chudy, Klemens, Feliks, Jan Rymarski* (ur. 15 kwietnia 1897 w Szczurynie w powiecie ciechanowskim, zm. 24 lutego 1968 w Warszawie) – polski działacz komunistyczny, uczestnik wojny domowej w Hiszpanii.

W 1916–1917 służył w rosyjskiej armii. W 1919 powołany do WP, służył w 4 pp Leg. w Kielcach.

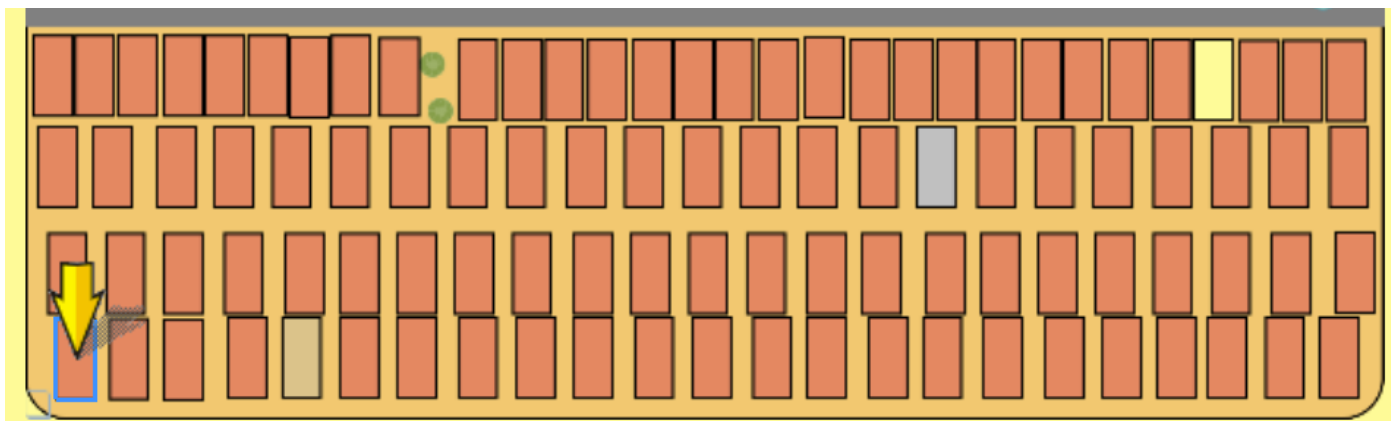
W 1936 wyjechał do Hiszpanii, gdzie został dowódcą polskiej kompanii w batalionie im. E. Thälmana i dowódcą sekcji słowiańskiej Szkoły Oficerskiej Brygad Międzynarodowych w Pozo-Rubio. Później dowódca Bazy Polskiej w Casas-Ibáñez. Członek PCE. Był 2 razy ranny w walkach.

Podczas II wojny światowej walczył w armii polskiej na Zachodzie.

Wiosną 1947 wrócił do kraju i wstąpił do PPR. Do grudnia 1949 instruktor wydziału organizacyjnego Komitetu Warszawskiego PPR/PZPR, potem majster budowlany w Zjednoczeniu Budownictwa Miejskiego nr 1.

Od 1956 na rencie dla zasłużonych. Działacz ZBoWiD i członek Komisji Dąbrowszczaków.

https://pl.wikipedia.org/wiki/Stefan_Duchli%C5%84ski !!!

Mieczysław Edgar Szleyen

A28-tuje-8

Mieczysław Edgar Szleyen (Schleyen) (ur. 24 sierpnia 1905 we Lwowie, zm. 29 kwietnia 1955 w Warszawie) – polski chemik, działacz komunistyczny, dziennikarz. Studiował na wydziale filozoficznym Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie a następnie tamże uzyskał doktorat. Po ukończeniu studiów związał się z Komunistyczną Partią Polski (KPP). Zamieszkał w Łodzi i tu z polecenia partii redagował i wydawał przez kilka tygodni (od 1 marca do 18 maja 1933) polityczno-społeczno-gospodarczy dwutygodnik informacyjny „Kronika”. Za swoją działalność polityczną został skazany na 3 lata więzienia, lecz przed wykonaniem kary uchronił się wyjeżdżając w roku 1935 do Czechosłowacji. W roku 1937 wyjechał do Hiszpanii. Tam w wojnie domowej (1936–1939) walczył przeciwko wojskom gen. Franco w Międzynarodowych Brygadach w XIII Brygadzie Międzynarodowej im. Jarosława Dąbrowskiego (polska; potocznie: Dąbroszczacy) w polskiej kompanii im. A. Mickiewicza. Redagował wówczas gazety frontowe „Dąbroszczak” i „Ochotnik Wolności”. Po wojnie w obozach przejściowych we Francji i w Algierii francuskiej. Po zajęciu tej ostatniej przez Aliantów przedostał się do ZSRR w 1943 r. wstąpił do Ludowego Wojska Polskiego. W szeregach I Dywizji Piechoty Wojska Polskiego im. Tadeusza Kościuszki przeszedł cały szlak bojowy od Lenino do Berlina. Po wojnie do dziennikarstwa już nie powrócił. Współautor książki *O generale Świerczewskim, wielkim Polaku, żołnierzu, rewolucjoniście*, Wydawnictwo MON 1951

https://pl.wikipedia.org/wiki/Mieczys%C5%82aw_Szleyen

<https://historykon.pl/polskie-ochotniczki-w-brygadach-miedzynarodowych/>

KWATERA KOMBATANCKA BYŁYCH ŻOŁNIERZY POLSKICH 1 ARMII FRANCUSKIEJ "REN I DUNAJ"

A43

Oficjalne odsłonięcie i oddanie do użytku kwatery nastąpiło 25 czerwca 2000 roku. Inicjatorem urządzenia kwatery kombatanczej Byłych Żołnierzy 1 Armii Francuskiej "Ren i Dunaj" na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach, autorem jej koncepcji i projektu jest artysta malarz, uczestnik walk we francuskim ruchu oporu i żołnierz 29 ZPP, Prezes Stowarzyszenia, płk w st. sp. Jan Skowron.

W kwaterze znajdują się:

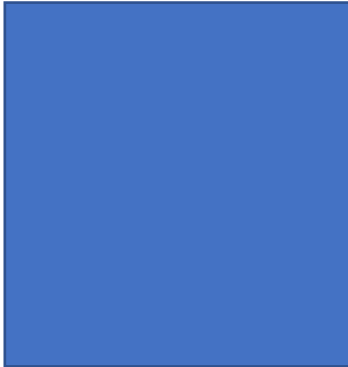
- 32 groby ziemne w których spoczywają (i będą spoczywać) byli żołnierze zgrupowań oraz byli uczestnicy walki w szeregach francuskiego ruchu oporu i ich najbliżsi,
- kolumbarium A i B z niszami na urny z prochami byłych żołnierzy zgrupowań i dla byłych partyzantów polonijnych i ich rodzin,
- mur pamięci A z nazwiskami poległych we Francji byłych uczestników francuskiego ruchu oporu,
- mur pamięci B z nazwiskami zmarłych po wojnie byłych żołnierzy 19 i 29 ZPP i uczestników francuskiego ruchu oporu,
- ściana centralna z godłem państwowym i Krzyżem Lotaryńskim oraz napisami w języku polskim i francuskim: Kwatera Pierwszej Armii Francuskiej "Ren i Dunaj", medalami 19 i 29 ZPP z dewizą "Za Wolność Waszą i Naszą" oraz płaskorzeźbą lewego profilu twarzy marszałka Jean de Lattre de Tassigny,
- w miejscu centralnym, przed główną płytą symboliczny grób marszałka Jean de Lattre de Tassigny, w którym umieszczono: akt erekcyjny oraz urnę z ziemią z miejscowości Mouilleron-en-Pareds we Francji, gdzie urodził się i spoczywa marszałek,

1 Armia Francuska „Ren i Dunaj” (fr. 1re Armée Française "Rhin et Danube") to wyższy związek taktyczny Francuskiej Armii Wyzwolenia w czasie II wojny światowej, utworzony w wyniku zjednoczenia 1 lipca 1943 roku Sił Wolnych Francuzów (FFL) podległych rozkazom Komitetowi Wolnej Francji gen. Charles'a de Gaulle'a i Armii Afryki.

[Szczegóły](#)

Poniżej przedstawiono trzech żołnierzy walczących we francuskim ruchu oporu. Pierwsi dwaj zmarli przed przygotowaniem kwatery.

Rudolf Larysz

Kwaterna: D6, Rząd: 3, Grób: 26

Rudolf Larysz (ur. 27 sierpnia 1901, zm. 24 stycznia 1968) – polski wojskowy, dyplomata.

W szeregach 10 pułku piechoty brał udział w wojnie polsko-czechosłowackiej.

Podczas II wojny światowej przed końcem kampanii francuskiej (od 10 maja 1940 do 22 czerwca 1940) w czerwcu 1940 w mieście Lens współorganizował polską organizację konspiracyjną w ramach francuskiego ruchu oporu, która kolportowała pismo „Nasza Walka”.

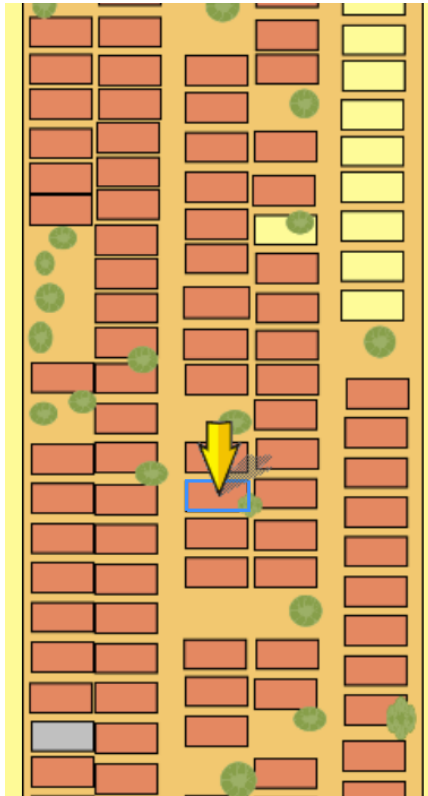
Pod koniec czerwca 1940 roku w miejscowości Lens, w departamencie Pas-de-Calais był w składzie pierwszej polskiej trójki konspiracyjnej, której dziełem było wydanie już w pierwszych tygodniach okupacji ręcznie, kaligraficznie pisanych ulotek nawołujących do oporu i walki przeciwko okupantom.

W 1941 był organizatorem strajków górniczych w departamencie Pas-de-Calais; w czasie aresztowań nie został zatrzymany i przedostał się do wschodniej Francji; został skazany zaocznie na karę śmierci.

Po zakończeniu wojny od listopada 1945 sprawował stanowisko Konsula Generalnego RP w Lille, następnie do maja 1946 tymczasowo pełnił stanowisko Konsula RP w Lyonie.

https://pl.wikipedia.org/wiki/Rudolf_Larysz

<http://www.renidunaj.pl/94-ruch-oporu-we-francji?start=2>

Kwaterna: D6, Rząd: 3, Grób: 26

Jan Gerhard

B2-tuje-11

Jan Gerhard, właśc. *Wiktor Lew Bardach*, ps. „Gerard” (ur. 17 stycznia 1921 we Lwowie, zm. 20 sierpnia 1971 w Warszawie) – polski żołnierz, pisarz i publicysta; w latach 1939–1940 żołnierz Wojska Polskiego we Francji, w latach 1941–1944 uczestnik francuskiego ruchu oporu, w latach 1945–1952 żołnierz ludowego Wojska Polskiego; poseł na Sejm PRL V kadencji z ramienia PZPR; prozaik i publicysta, w latach 1965–1971 redaktor naczelny tygodnika „Forum”. We wrześniu 1939 r. przedostał się do Francji, gdzie wstąpił do armii polskiej. W trakcie kampanii francuskiej dostał się do niewoli, skąd w 1941 r. wydostał się podstępem jako Francuz. W 1942 r. związał się we Francji z komunistycznym podziemiem, aktywnie uczestnicząc w działalności zbrojnej. To właśnie wtedy zaczął używać przybranego nazwiska Jan Gerhard. Dowódca FTP-MOI na region departamentów Nord i Pas-de-Calais od 1943r. W styczniu 1945 r. znalazł się w szeregach Zgrupowania Piechoty Polskiej przy I Armii Francuskiej. W jej szeregach wrócił jesienią 1945 r. do Polski.

W latach 1945–1952 był żołnierzem ludowego Wojska Polskiego. Był m.in. zastępcą dowódcy^[3] oraz dowódcą 34 Pułku Piechoty. W tej funkcji 28 marca 1947 uczestniczył w inspekcji wojskowej w Bieszczadach, podczas której śmierć poniósł generał Karol Świerczewski. Następnie brał udział w akcji „Wisła” w Bieszczadach.

29 września 1952 aresztowany przez Główny Zarząd Informacji pod fałszywym zarzutem udziału, z inspiracji wywiadu francuskiego, w spisku na życie Karola Świerczewskiego. Został zwolniony w 1954.

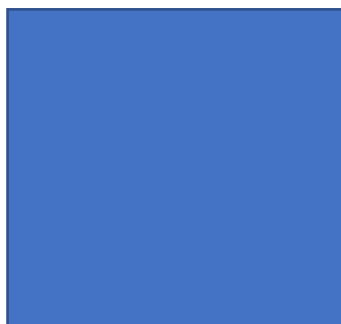
W 1960 był korespondentem Polskiej Agencji Prasowej w Paryżu. W latach 1965–1968 kierownikiem literackim zespołu filmowego „Rytm”.

20 sierpnia 1971 został zasztytowany w swoim warszawskim mieszkaniu przez narzeczonego córki oraz jego kolegę.

Jan Gerhard napisał m.in. powieść dokumentalną *Łuny w Bieszczadach*, na motywach której został zrealizowany film *Ogniomistrz Kaleń*.

https://pl.wikipedia.org/wiki/Jan_Gerhard

Teofila Bobko-Jankowska

Teofila Bobko-Jankowska 1920 - 13 listopada 2009).

Długoletni nauczyciel języka francuskiego i angielskiego w L.O. K.E.N w Biskupcu.

Poetka w języku francuskim i polskim.

Członek Towarzystwa Poetów Francuskich.

Członek Stowarzyszenia Kombatantów "Ren i Dunaj", członek Inwalidów Wojennych RP Olsztyn.

Gorąca patriotka Polski oraz miłośniczka i znawca kultury francuskiej.

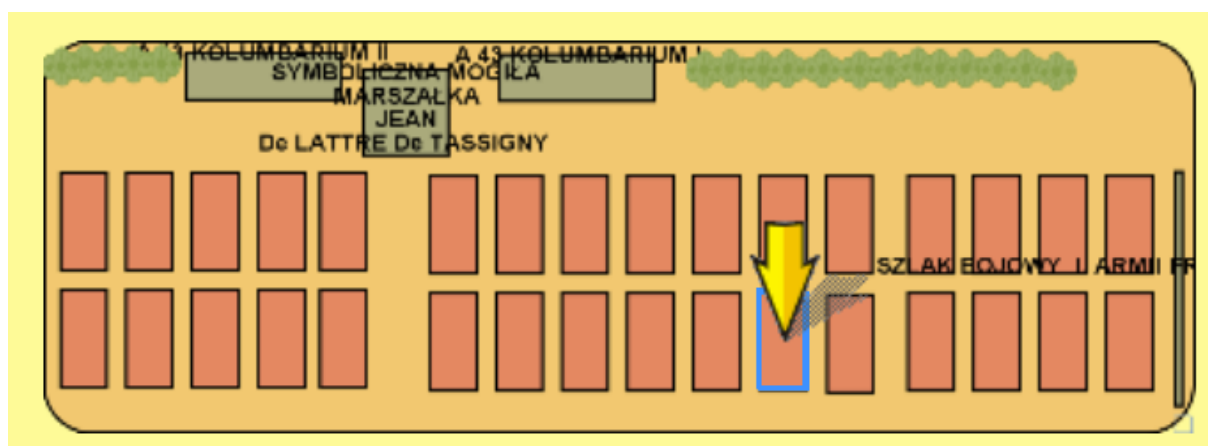
Odznaczona: Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski i Złotym Krzyżem Zasługi, Krzyżem Partyzanckim, Medalem Zwycięstwa i Wolności, Croix DE La Lorraine, Odznaką Honorową "Zasłużonym dla Warmii i Mazur".

https://www.researchgate.net/publication/348369695_Salvation_from_Oblivion_Teofila_Bobko-Jankowska_1920-2009

http://www.domwarminski.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=210:almanach-tworczosci

<http://www.zslo.net.pl/index.php/nauczyciele>

<http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.desklight-f3983895-a87b-420b-a17b-0e6bcd56a182> tu jest email do autora

Kwaterna: A 43 Rząd: 1, Grób: 6

GROBY ŻOŁNIERZY ARMII CZERWONEJ ZMARŁYCH W OBOZACH HITLEROWSKICH W LATACH 1941-1945

A-43

W latach 1941–1945 w trakcie działań wojennych prowadzonych na froncie wschodnim II wojny światowej ok. 5,7 mln żołnierzy Armii Czerwonej zostało wziętych do niewoli przez wojska niemieckie. Byli oni przetrzymywani w licznych obozach jenieckich i przejściowych zlokalizowanych na terytorium ZSRR, Polski i Niemiec. Z tej grupy nawet do 3,3 mln jeńców nie dożyło wyzwolenia. Większość z nich zginęła na skutek wyniszczających warunków niewoli – świadomie stworzonych przez Niemców w obozach jenieckich. Ponadto setki tysięcy wziętych do niewoli czerwonoarmistów padły ofiarą bezpośredniej eksterminacji, prowadzonej m. in. w nazistowskich obozach koncentracyjnych. Po zakończeniu wojny ocaleni jeńcy byli masowo represjonowani przez stalinowski reżim. Łącznie, w latach 1939–1945 w obozach na terenie Polski zginęło w tragicznych warunkach pobytowych 800 tys. jeńców sowieckich, a także ok. 30 tys. jeńców włoskich oraz kilka tysięcy jeńców francuskich i brytyjskich.

Obozy zorganizowane na terytorium Polski:

- Stalag 307 (Dęblin) – w skład kompleksu obozowego wchodziły cztery podobozы zlokalizowane w rejonie Dęblina, w tym na terenie tamtejszej twierdzy. W latach 1941–1944 przez obóz przeszło ok. 180 tys. wziętych do niewoli czerwonoarmistów. Blisko 80 tys. jeńców zmarło na skutek głodu, zimna, chorób i okrucieństwa strażników.

- Stalag 319 (Chełm) – w skład kompleksu obozowego wchodziło kilka podobozów zlokalizowanych na terenie Chełma. W latach 1941–1944 przez obóz przeszło blisko 180 tys. wziętych do niewoli czerwonoarmistów. Po wojnie na obozowym cmentarzu odnaleziono zwłoki 60 tys. zmarłych i zamordowanych jeńców. Ponadto według zeznań świadków kolejnych 30 tys. zwłok miało zostać spalonych przez Niemców jeszcze przed zakończeniem okupacji.
- Stalag 324 (Ostrów Mazowiecka) – obóz został zorganizowany w pobliżu wsi Grądy jeszcze przed wybuchem wojny niemiecko-sowieckiej. Był on pozbawiony baraków i stanowił go otoczone drutem kolczastym pole. Obóz został zlikwidowany zimą 1942 roku. Do tego momentu przeszło przezeń ok. 80 tys. jeńców. Na obozowym cmentarzu odnaleziono po wojnie zwłoki 41 tys. zmarłych i zamordowanych jeńców.
- Stalag 325 (Zamość) – w skład kompleksu obozowego wchodziły trzy podobozy zlokalizowane w rejonie Zamościa. Na skutek głodu, zimna, chorób i okrucieństwa strażników poniosło tam śmierć 28 tys. radzieckich jeńców.
- Stalag 366 (Siedlce) – obóz został zorganizowany na terenie koszar wojskowych w Siedlcach. W latach 1941–1944 zginęło tam 23 tys. radzieckich jeńców.

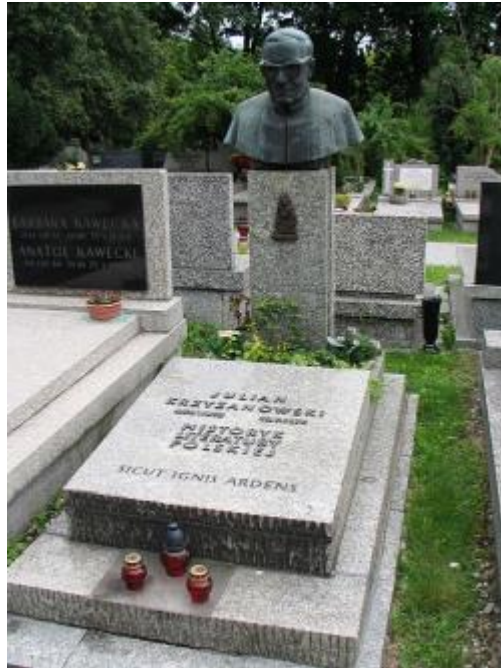
[Jeńcy sowieccy w niewoli niemieckiej \(1941–1945\)](#)

[Szczegóły](#)

[Szczegóły](#)

[Szczegóły](#)

GRÓB JULIANA KRZYŻANOWSKIEGO

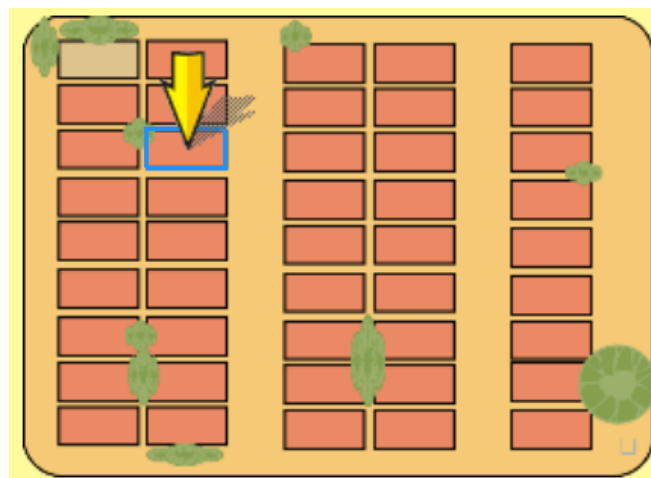
Położenie grobu: kwatera A39, rząd 4, miejsce 7

Julian Krzyżanowski (ur. 4 lipca 1892 roku w Stojańcach, zm. 19 maja 1976 roku w Warszawie) – polski polonista, historyk literatury, folklorysta, badacz literatury ludowej, nauczyciel, profesor i wykładowca akademicki, pedagog.

Po wybuchu II wojny światowej podczas okupacji niemieckiej 1939–1945 w 1940 roku wraz z Julianem Manteuffelem założył w Warszawie tajny uniwersytet nauk historycznych i polonistyki oraz był jego wykładowcą. Uczestniczył w powstaniu warszawskim 1944 i został ranny. Po jego stłumieniu powstania wraz z żoną trafił do obozu przejściowego w Pruszkowie.

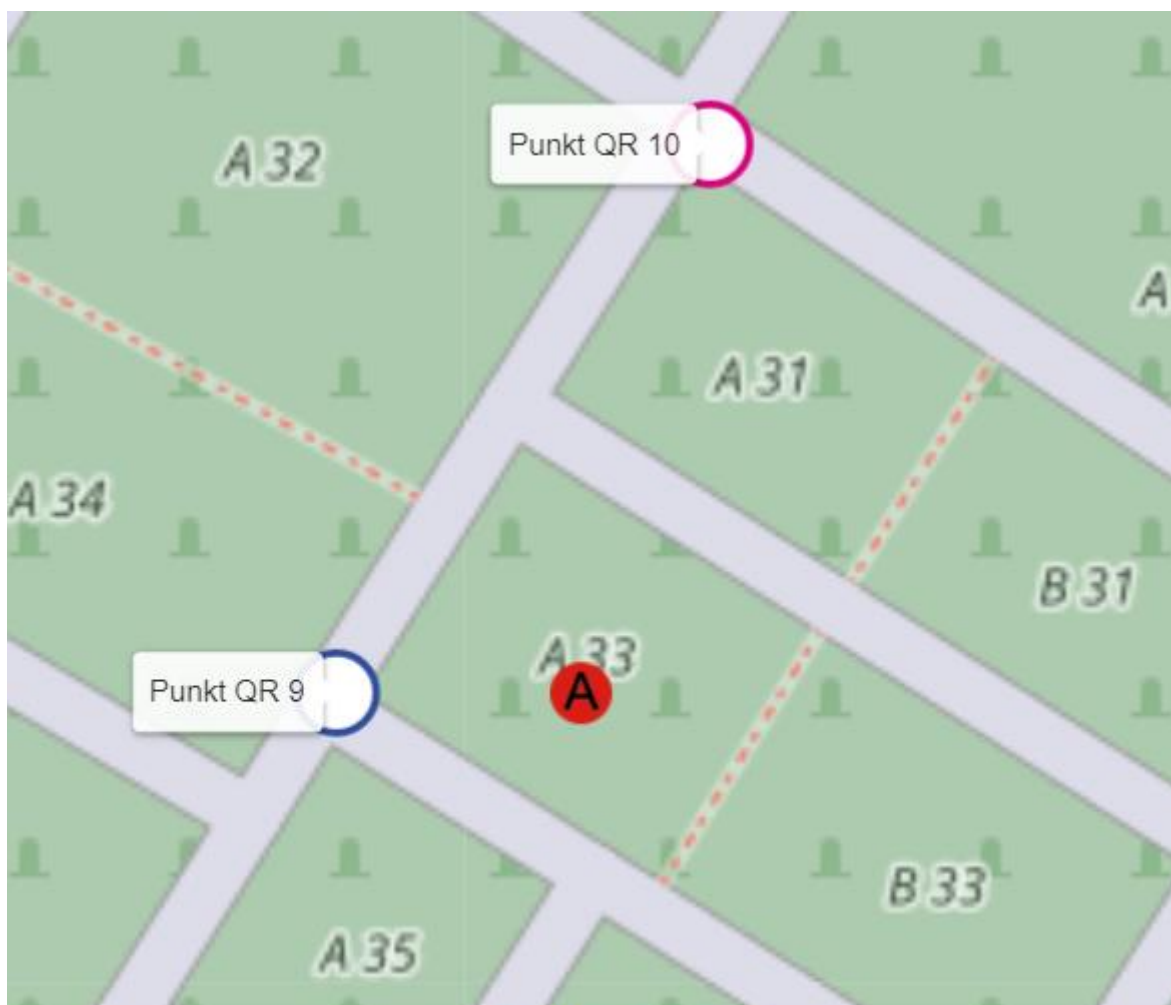
W 1964 roku był sygnatariuszem Listu 34, w którym wraz z innymi intelektualistami zaprotestował przeciwko polityce kulturalnej władz PRL, ograniczaniu wolności słowa i zaostrzeniu cenzury. List ten wywołał odzew na Zachodzie, m.in. w brytyjskim "The Times" ukazał się krytykujący władze PRL, list podpisany przez 21 brytyjskich pisarzy i artystów, m.in. przez Arthura Koestlera i Allana Bullocka.

[Szczegóły](#)

PUNKT 9

MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC

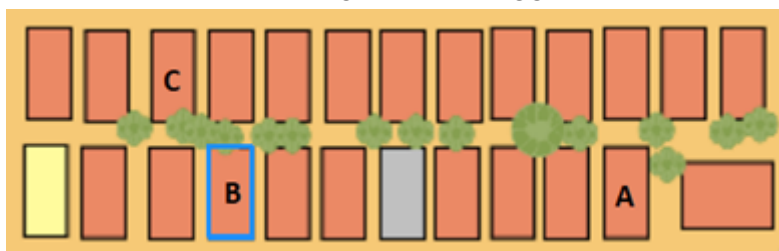
Punkt QR 9

A - Sławne osoby,

GROBY SŁAWNYCH OSÓB

Położenie grobów sławnych osób

Punkt 9 Kwatera A33

A - Magdalena Samozwaniec

B - Jan Cybis

C - Jan Szancer

Magdalena Samozwaniec

Położenie grobu: kwatera A33, rząd 1, miejsce 3

Magdalena Samozwaniec, właściwie: Magdalena Anna z domu Kossak, primo voto Starzewska, secundo voto Niewidowska (ur. 26 lipca 1894 w Krakowie, zm. 20 października 1972 w Warszawie) – polska pisarka satyryczna. Nazywana „pierwszą damą polskiej satyry”.

[Szczegóły](#)

Jan Cybis

Położenie grobu: kwatera A33, rząd 1, miejsce 10

Jan Cybis (ur. 16 lutego 1897 we Wróblinie, zm. 13 grudnia 1972 w Warszawie) – polski malarz, pedagog i krytyk sztuki, współzałożyciel grupy kapistów. Mąż malarki Hanny Rudzkiej-Cybis.

[Szczegóły](#)

Jan Szancer

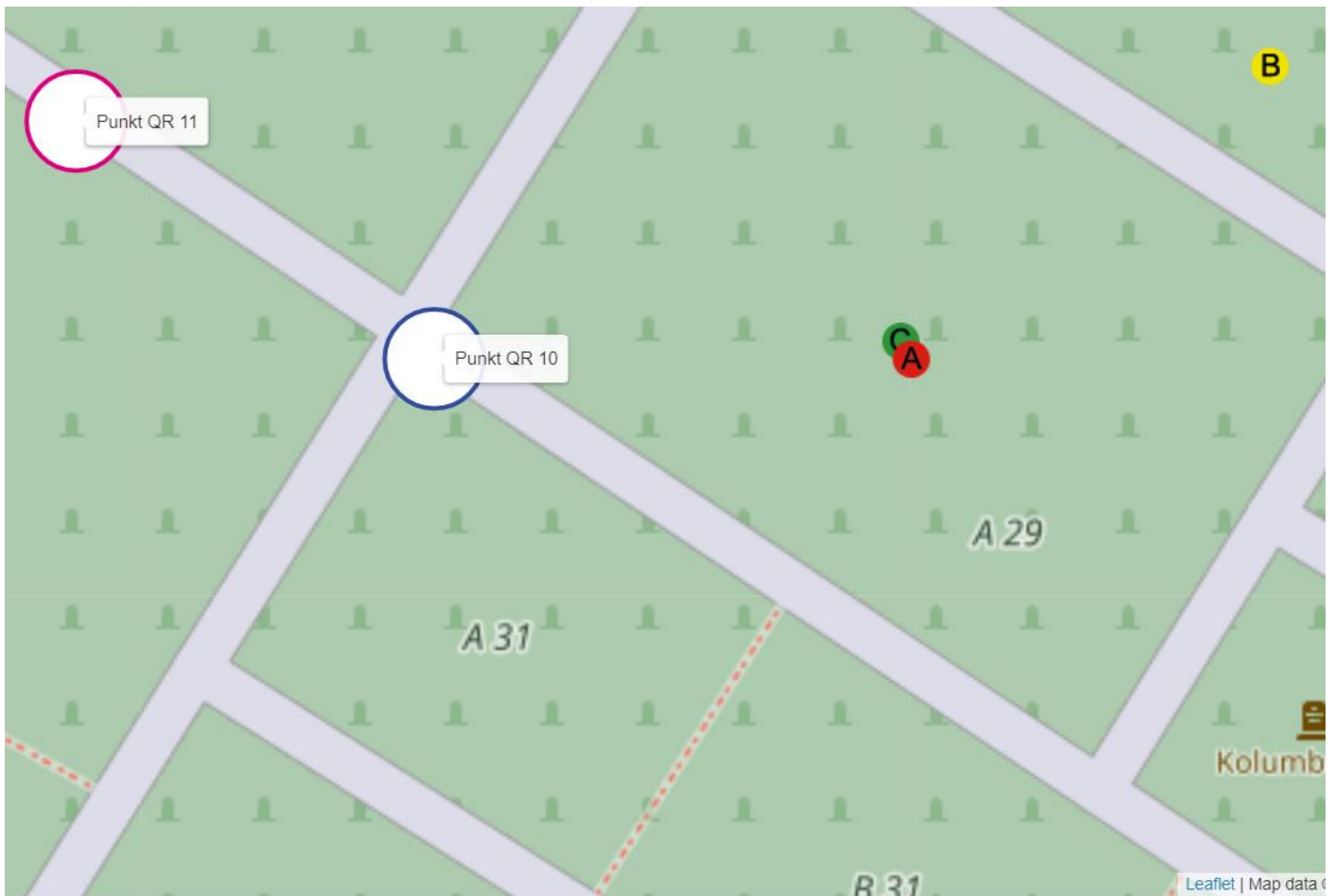
Położenie grobu: kwatera A33, rząd 2, miejsce 11

Jan Marcin Szancer (ur. 12 listopada 1902 w Krakowie, zm. 21 marca 1973 w Warszawie) – polski grafik, ilustrator książek dla dzieci, przyjaciel i współpracownik Jana Brzechwy.

[Szczegóły](#)

PUNKT 10

MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC

Punkt QR 10

- A - Groby wybitnych wojskowych,
- B - Kwatera Obrońców Elektrowni,
- C - Aleja Profesorska.

POMNIK - ZBIOROWA MOGIŁA POLEGŁYCH W WALCE Z HITLEROWSKIM OKUPANTEM W OBRONIE ELEKTROWNI NA POWIŚLU

Elektrownia została uruchomiona w 1904 roku.

Po zajęciu Warszawy Niemcy zbudowali na jej terenie bunkry, umocnili portiernie, teren poprzedzielali zasiekami z drutu kolczastego. Polskiej dykcji i polskiej załogi elektrowni pilnowali żołnierze Wehrmachtu, żandarmi i ukraińscy wartownicy - w sumie blisko 200 ludzi skoszarowanych w jednym z budynków od strony Wisły, uzbrojonych w cekaemy, erkaemy, pistolety maszynowe, miotacze ognia i granaty.

Dyrektorem elektrowni od 1942 roku, a wcześniej od 1937 roku dyrektorem technicznym, a następnie do rozpoczęcia wojny - zastępcą dyrektora naczelnego Elektrowni Warszawskiej na Powiślu był kpt. Stanisław Skibniewski ps. „Cubryna”, „Nelson”.

Na terenie elektrowni, wśród polskiej załogi aktywnie rozwijał się ruch konspiracyjny. Pracownicy elektrowni szykowali się do walki zbrojnej, tworząc początkowo Służbę Ochrony Powstania - SOP, od 1943 roku WSOP czyli Wojskową Służbę Ochrony Powstania, zorganizowani następnie w zgrupowanie "Elektrownia", którym dowodził "Cubryna". 1 sierpnia 1944 roku powstańcy niemal całkowicie opanowali elektrownię - Niemców zaatakowało ok. 120 akowców, z których większość była pracownikami zakładu.

Po zdobyciu elektrowni zorganizowano oddział powstańczy w składzie: sześć plutonów, bojowa grupa wypadowa oraz pluton techniczny. Dowódcą oddziału był "Cubryna".

Elektrownia dostarczała zasilanie do dzielnic: Śródmieście, Powiśle i Mokotów - do końca sierpnia. Po zdobyciu elektrowni Niemcy nie dawali za wygraną i regularnie ją ostrzeliwali, używając granatników, artylerii, pociągu pancernego, a nawet pływającej po Wiśle kanonierki wyposażonej w działko pokładowe.

Na terenie elektrowni na bazie ciężarówki Chevrolet model 157 o ładowności 3 ton, został zbudowany samochód opancerzony "Kubuś", był uzbrojony w sowiecki rkm DP wz. 28 kaliber 7,62

mm, miotacz ognia oraz granaty. "Kubuś" brał udział w atakach na Uniwersytet Warszawski. Oddział kpt. "Cubryny" został wyparty z ruin elektrowni 5 września. Po przejściu do Śródmieścia pracownicy elektrowni montowali jeszcze prowizoryczne siłownie spalinowe. Jedna z grup, przy ul. Kruczej 9, zasilala powstańczą radiostację Błyskawica i kilka szpitali, inna działała w zakładach mleczarskich przy ul. Hożej 51.

Okolo 30 pracowników poległo w walce na terenie samej elektrowni. Wielu zostało rannych i zabitych w różnych dzielnicach Warszawy, 280 zginęło w obozach koncentracyjnych i egzekucjach publicznych.

Trumny z ekshumowanymi powstańcami zgrupowania "Elektrownia"

https://srodmiescie.warszawa.pl/uploads/pub/pages/page_562/text_images/41-%20lata%202017-/specjalny-09-2017.pdf

[Szczegóły 1](#)

[Szczegóły 2](#)

Stanisław Skibniewski

Położenie grobu: kwatera A29, rząd 2, miejsce 14

Stanisław Skibniewski, ps. „Cubryna”, „Nelson” (ur. 5 sierpnia 1901 we Lwowie, zm. 3 maja 1958 w Warszawie) – inżynier elektryk, absolwent Politechniki Gdańskiej, kapitan artylerii Wojska Polskiego, dowódca oddziału szturmowego w powstaniu warszawskim w Zgrupowaniu „Krybar”, który w pierwszych dniach powstania zdobył elektrownię na Powiślu i bronił jej przed Niemcami aż do czasu przejścia kanałami oddziałów AK do Śródmieścia.

W kampanii wrześniowej 1939 roku, w stopniu porucznika, był oficerem ogniowym 6. baterii 28 pułku artylerii lekkiej.

Po kapitulacji powstania trafił do jenieckiego obozu dla oficerów. Od maja 1945 roku przebywał w Brukseli. W styczniu 1946 roku powrócił do kraju.

Mąż znanej tłumaczki literatury angielskiej Marii ze Skibińskich, we wrześniu 1948 postawiono jej zarzuty szpiegostwa na rzecz USA i w związku z tym była przez pewien czas więziona.

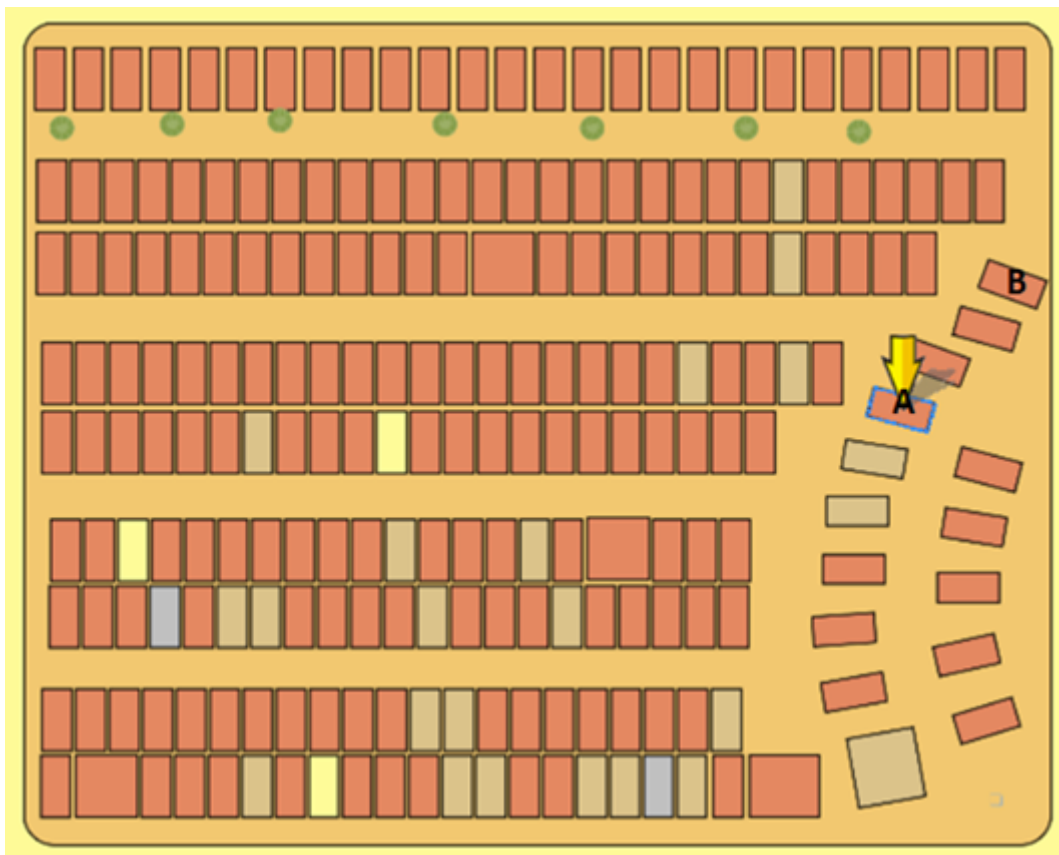
W 1948 roku był krótko więziony, zapewne w związku z aresztowaniem żony.

[Szczegóły](#)

GROBY WYBITNYCH WOJSKOWYCH

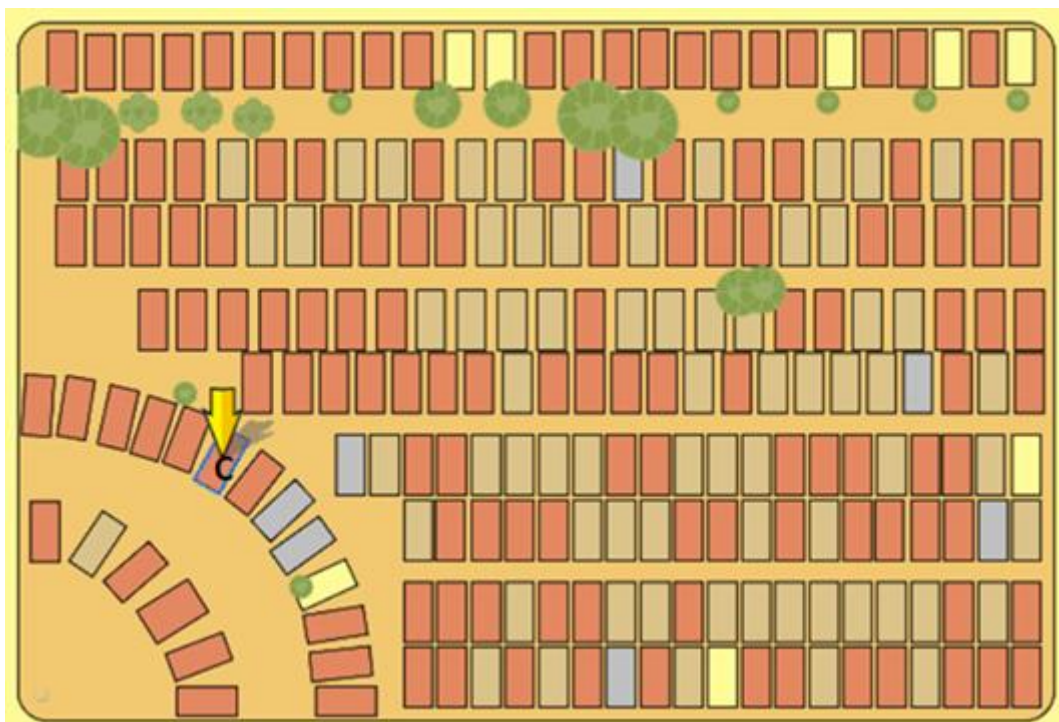
Położenie grobów wybitnych wojskowych

Punkt 10 Kwatera A29

A - Jerzy Kirchmayer

B - Wiktor Thommée

Punkt 10 Kwatera A30

C - Tadeusz Kutrzeba

Jerzy Maria Józef Kirchmayer

Położenie grobu: Aleja Zasłużonych, kwatera A29 półkole, rząd 1, miejsce 8

Jerzy Maria Józef Kirchmayer, ps. "Andrzej", "Adam" (ur. 29 sierpnia 1895 w Krakowie, zm. 11 kwietnia 1959 w Otwocku) – oficer dyplomowany Wojska Polskiego w II RP. Współautor planu akcji zbrojnej AK "Burza".

Awansowany do stopnia generała brygady 22 lipca 1947 roku.

W 1948 roku został usunięty z wojska. W 1950 roku aresztowany przez funkcjonariuszy Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego pod fałszywymi zarzutami, rok później skazany na karę dożywotniego więzienia. W 1951 roku wszystkie jego utwory zostały wycofane z polskich bibliotek oraz objęte cenzurą.

W październiku 1955 roku zwolniony, w kwietniu 1956 roku zrehabilitowany.

Historyk wojskowości, pisarz i publicysta, wykładowca w Akademii SG WP.

Wiceprezes Zarządu Głównego, Rady Naczelnej i Komisji Odznaczeń ZBoWiD.

[Szczegóły](#)

Tadeusz Kutrzeba

Położenie grobu: Aleja Zasłużonych, kwatery A30, półkole, miejsce 8

Tadeusz Kutrzeba (ur. 15 kwietnia 1886 w Krakowie, zm. 8 stycznia 1947 w Londynie) – generał dywizji Wojska Polskiego, komendant Wyższej Szkoły Wojennej, dowódca Armii "Poznań" podczas kampanii wrześniowej.

Podczas wojny z Niemcami przeszedł cały szlak wojenny jako dowódca Armii "Poznań".

Po zakończeniu kampanii wrześniowej przebywał do końca wojny w niemieckich obozach jenieckich.

W lipcu 1945 roku został wezwany do Londynu, gdzie otrzymał propozycję objęcia stanowiska ministra obrony narodowej, której nie przyjął.

Powrót do kraju uniemożliwił mu jesienią 1946 roku nieuleczalny nowotwór.

W 1957 roku jego prochy – zgodnie z ostatnią wolą – przewieziono do Polski i pochowano na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach w Warszawie.

[Szczegóły](#)

Wiktor Thommée

Położenie grobu: Aleja Zasłużonych, kwatera A 29, półkole1, miejsce 11

Wiktor Thommée (ur. 30 grudnia 1881 w Święcianach, zm. 13 listopada 1962 w Warszawie) – generał brygady Wojska Polskiego, kawaler Orderu Virtuti Militari.

1 września 1939 objął dowództwo Grupy Operacyjnej "Piotrków", wchodzącej w skład Armii "Łódź" (6 września przemianowana na Grupę Operacyjną gen. Thommée). 7 września objął dowództwo nad Armią "Łódź" i skierował się ku Warszawie.

Do 29 września 1939 roku dowodził obroną twierdzy Modlin.

Podczas wojny przebywał w niemieckich obozach jenieckich.

Po wyzwoleniu przedostał się do Wielkiej Brytanii.

Od kwietnia 1945 roku służył w Polskich Siłach Zbrojnych, lecz bez przydziału.

W styczniu 1947 roku powrócił do Polski, gdzie zamieszkał u rodziny w Toruniu. Formalnie został przyjęty do wojska i przeniesiony w stan spoczynku, lecz bez zaopatrzenia emerytalnego. Żył w nędzy w Gdyni, czasowo pracując jako dozorca domu. Dopiero po osobistym wstawiennictwie marszałka Konstantego Rokossowskiego uzyskał należytą emeryturę i przedwojenne mieszkanie w Warszawie.

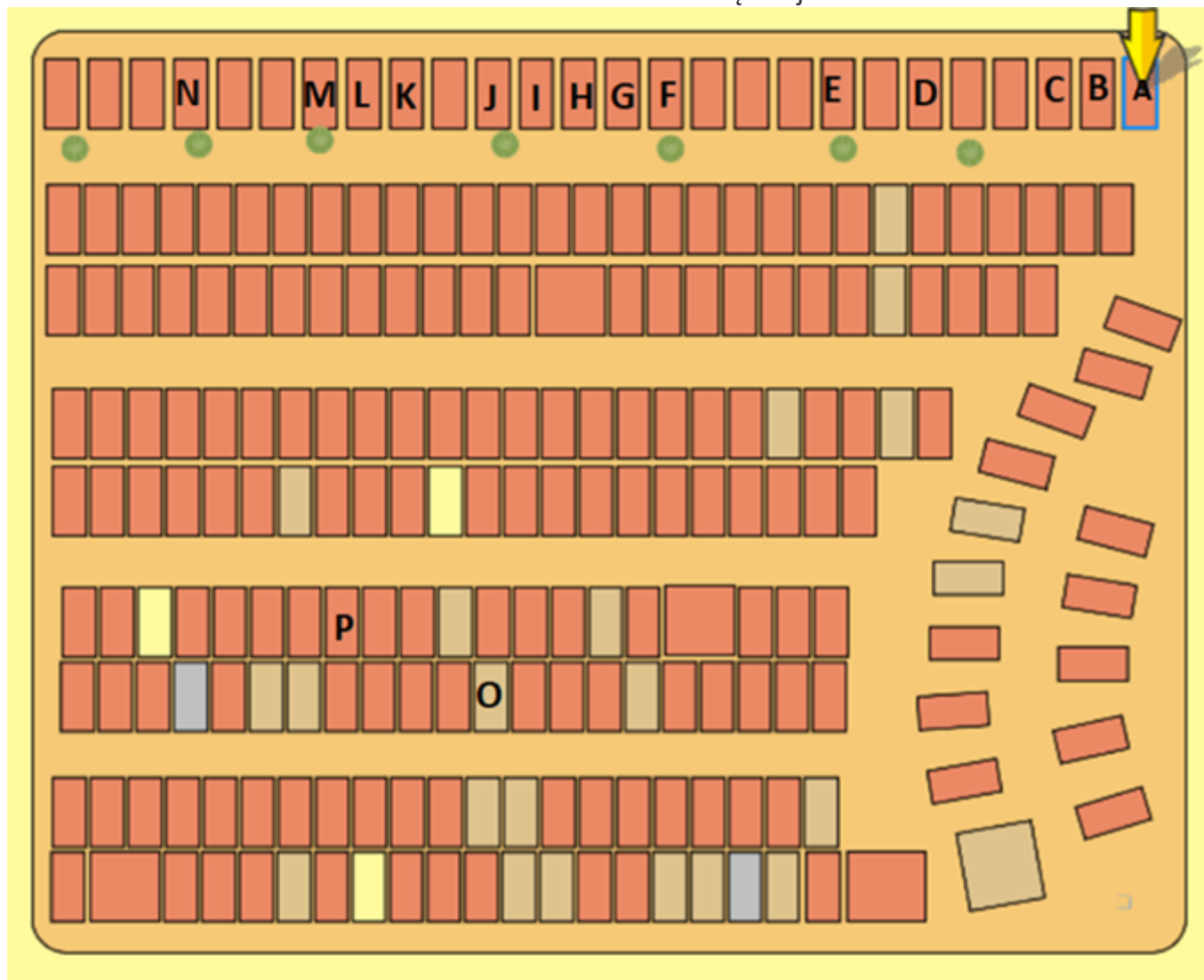
[Szczegóły](#)

ALEJA PROFESORSKA

W kwaterze A29 kończy się półkołem Aleja Zasłużonych. Znajduje się tu Aleja Profesorska, gdzie pochowani są profesorowie, aktorzy, reżyserzy, sportowcy, działacze polityczni, wojskowi i dziennikarze, m. in. (podani w kolejności usytuowania grobów).

Położenia grobów w alei profesorskiej

Punkt 10 Kwaterna A29 Rząd Tuje

A - Waldemar Milewicz A29-Tuje-1 B - Marek Karp A29-Tuje-2 C - Stanisław Skalski A29-Tuje-3 D - Elwira Seroczyńska A29-Tuje-6 E - Kazimierz Górski A29-Tuje-8 F - Tadeusz Ulatowski A29-Tuje-12 G - Marian Zieliński A29-Tuje-13 H - Sławomir Jan Petelicki A29-Tuje-14 I - Jerzy Ficowski A29-Tuje-15 J - Jerzy Janicki A29-Tuje-16 K - Ryszard Kapuściński A29-Tuje-18 L - Jerzy Kawalerowicz A29-Tuje-19 M - Jerzy Ofierski A29-Tuje-20 N - Zbigniew Eugeniusz Religa A29-Tuje-23 O - Henryk Czarnik A29-3-19 ??? P - Aleksander Bożydar Żabczyński A29-4-23

Waldemar Milewicz

Położenie grobu: kwatera A29 Tuje, miejsce 1

Waldemar Milewicz (ur. 20 sierpnia 1956 roku w Dobrym Mieście, zm. 7 maja 2004 roku w Al-Latifiji) – polski dziennikarz telewizyjny, reporter i korespondent wojenny.

Jako korespondent wojenny, relacjonował wydarzenia z terenów konfliktów zbrojnych oraz wielkich katastrof. Prowadził reportaże m.in. z Bośni, Czeczenii, Kosowa, Abchazji, Rwandy, Kambodży, Somalii, Etiopii, Rumunii, Turcji i Hiszpanii. W 2003 roku relacjonował II wojnę w Zatoce Perskiej. Znany m.in. dzięki serii reportaży pod tytułem *Dziwny jest ten świat*.

[Szczegóły](#)

Marek Karp

Położenie grobu: kwatera A29 Tuje, miejsce 2

Marek Karp (ur. 2 lipca 1952 roku w Zamościu, zm. 12 września 2004 roku w Warszawie) – polski historyk, sowietolog, założyciel i wieloletni dyrektor Ośrodka Studiów Wschodnich, pionier dialogu polsko-litewskiego i polsko-białoruskiego.

Pod koniec lat 80. i na początku lat 90. aktywnie wspierał litewski ruch niepodległościowy Sajudis. W kluczowych momentach ówczesnych wydarzeń na Litwie pośredniczył między rządem Tadeusza Mazowieckiego a Vytautasem Landsbergisem i innymi przywódcami Sajudisu. Po szturmie omonowców na wieże telewizyjną w Wilnie w styczniu 1990 roku wspierał w Warszawie formowanie litewskiego rządu na uchodźstwie.

W 1990 roku wraz z grupą współpracowników zorganizował Ośrodek Studiów Wschodnich przy Ministerstwie Współpracy Gospodarczej z Zagranicą.

Do kwietnia 2003 roku był dyrektorem OSW, a następnie do swej śmierci jego pracownikiem.

[Szczegóły](#)

Stanisław Skalski

Położenie grobu: kwatera A29 Tuje, miejsce 3

Stanisław Skalski (ur. 27 listopada 1915 roku w Kodymie, zm. 12 listopada 2004 roku w Warszawie) – podporucznik pilot lotnictwa wojskowego II RP, major pilot Polskich Sił Powietrznych na Zachodzie, podpułkownik (ang. wing commander) Królewskich Sił Powietrznych, generał brygady pilot ludowego Wojska Polskiego, as myśliwski okresu II wojny światowej o najwyższej liczbie zestrzeleń wśród polskich pilotów, zaliczono mu 18 zestrzelonych samolotów niemieckich, 2 zestrzelone zespołowo (zaliczone jako 11/12) i 2 prawdopodobnie oraz 4 i 1/3 uszkodzone. Odznaczony m.in. Krzyżem Złotym i Krzyżem Srebrnym Orderu Wojennego Virtuti Militari. 4 czerwca 1948 roku został aresztowany przy ul. Filtrowej w Warszawie przez funkcjonariuszy Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego pod fałszywym zarzutem szpiegostwa na rzecz Wielkiej Brytanii. Od października 1948 do lipca 1949 roku podczas śledztwa był brutalnie torturowany przez oficerów MBP. 7 kwietnia 1950 roku, po błyskawicznie krótkiej rozprawie, został skazany na karę śmierci. 24 stycznia 1951 roku prezydent Bolesław Bierut podpisał ułaskawienie Stanisława Skalskiego, o co starała się matka skazanego, w wyniku czego kara śmierci została zamieniona na dożywocie (Stanisław Skalski został powiadomiony o tym 7 kwietnia 1951 roku, co oznacza, że przez równo rok przebywał w celi oczekując na wykonanie kary śmierci). Był więziony w Zakładzie Karnym w Rawiczu, a od grudnia 1953 roku w Zakładzie Karnym we Wronkach. Skalski został zwolniony z więzienia w dniu 20 kwietnia 1956 roku. Po 1989 polityk, współtwórca partii politycznej Przymierze Samoobrona, wcześniej m.in. działacz Związku Bojowników o Wolność i Demokrację, a także Rady Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa, sygnatariusz Listu 59.

[Szczegóły](#)

Elwira Seroczyńska

Położenie grobu: kwatera A29 Tuje, miejsce 6

Elwira Seroczyńska, z d. Potapowicz (ur. 1 maja 1931 roku w Wilnie, zm. 24 grudnia 2004 roku w Londynie) – polska łyżwiarka szybka, olimpijka, wielokrotna mistrzyni Polski, zdobywczyni srebrnego medalu na igrzyskach w Squaw Valley w 1960 roku i zdobywczyni tzw. małego mistrzostwa świata z Imatry 1962 roku. Zawodniczka Stali Elbląg, Stali FSO Warszawa i Sarmaty Warszawa, później trenerka.

W latach 1971–1976 trenowała żeńską kadrę narodową, jako pierwsza kobieta w tej roli. Jej podopieczne (wśród nich Erwina Ryś-Ferens, Stanisława Pietruszczak, Janina Korowicka, Ewa Malewicka i Wanda Król) zmniejszyły dystans dzielący je od czołówki światowej, ale na igrzyskach w 1976 roku nie odniosły sukcesów.

[Szczegóły](#)

Kazimierz Górski

Położenie grobu: kwatera A29 Tuje, miejsce 8

Kazimierz Klaudiusz Górski (ur. 2 marca 1921 roku we Lwowie, zm. 23 maja 2006 roku w Warszawie) – polski piłkarz grający na pozycji napastnika, reprezentant kraju, trener i działacz piłkarski.

Jako piłkarz dysponował świetnym dryblingiem. Ze względu na drobną figurę i wdzięczne ruchy uzyskał przydomek "Sarenka". Jego styl gry porównywano do stylu gry napastnika Ruchu Chorzów i reprezentacji Polski – Ernesta Wilimowskiego, którego Górski uważał za swój wzór do naśladowania w tamtych czasach.

W latach 1966 i 1970–1976 był selekcjonerem reprezentacji Polski, którą doprowadził do triumfu na igrzyskach olimpijskich w 1972 roku w Monachium oraz finału igrzysk olimpijskich w 1976 roku w Montrealu, a także zajęcia 3. miejsca na mistrzostwach świata w 1974 roku w Niemczech Zachodnich.

Następnie prowadził kluby w Grecji, m.in. Panathinaikos AO i Olympiakos SFP – z obydwojoma wywalczył mistrzostwo kraju.

Od 1986 roku zasiadał we władzach PZPN, w latach 1991–1995 był jego prezesem.

Ze względu na duże osiągnięcia z reprezentacją Polski nazywany jest "trenerem tysiąclecia". W plebiscycie Piłki Nożnej został uznany za najlepszego polskiego trenera XX wieku.

Uhonorowany najwyższym odznaczeniem przyznawanym przez UEFA – Rubinowym Orderem Zasługi (Order of Merit in Ruby).

[Szczegóły](#)

Tadeusz Ulatowski

Położenie grobu: kwatera A29 Tuje, miejsce 12

Tadeusz Ulatowski (ur. 28 marca 1923 roku w Łodzi, zm. 29 stycznia 2012 roku w Warszawie) – polski trener i działacz sportowy, profesor nauk o kulturze fizycznej (1980), w młodości reprezentant i mistrz Polski w koszykówce.

Od 1954 roku działacz Polskiego Komitetu Olimpijskiego, m.in. przewodniczący komisji sportowej (1964–1984), wiceprezes PKOL (1980–1988). Członek Głównego Komitetu Kultury Fizycznej i Sportu oraz Polskiej Federacji Sportu. Członek założyciel Polskiego Towarzystwa Naukowego Kultury Fizycznej i jego prezes w latach 1997-2007. Pracownik naukowy Instytutu Naukowego Kultury Fizycznej w Warszawie oraz Akademii Wychowania Fizycznego w Warszawie. Redaktor czasopisma "Sport Wyczynowy", autor i redaktor wielu publikacji.

[Szczegóły](#)

Marian Zieliński

Położenie grobu: kwatera A29 Tuje, miejsce 13

Marian Zieliński (ur. 23 grudnia 1929 roku w Chełmie, zm. 13 października 2005 roku w Warszawie) – polski sztangista, zdobył brązowy medal na igrzyskach olimpijskich w Melbourne w 1956 roku, w Tokio w 1964 roku i Meksyku w 1968 roku.

Wielokrotny medalista mistrzostw świata, m. in. złoty medal w Warszawie w 1959 roku.

Łącznie zdobył dziewięć medali mistrzostw Europy: złote w latach w 1959, 1960 i 1963.

Jeden z najbardziej utytułowanych polskich ciężarowców.

[Szczegóły](#)

Sławomir Jan Petelicki

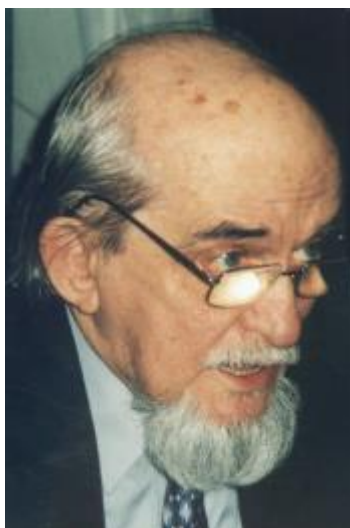
Położenie grobu: kwatera A29 Tuje, miejsce 14

Sławomir Jan Petelicki (ur. 13 września 1946 roku w Warszawie, zm. 16 czerwca 2012 tamże) – oficer wywiadu Departamentu I Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i III Rzeczypospolitej – generał brygady Wojska Polskiego, pomysłodawca i pierwszy dowódca Jednostki Wojskowej 2305 (GROM).

Był honorowym członkiem 5th i 10th Special Forces Groups (US Army Special Forces) "zielonych беретów" Armii Stanów Zjednoczonych, wszechstronnie przeszkolonym na żołnierza działań specjalnych, także w tych oddziałach. Posiadał złotą odznakę GROM z wieńcem. Uzyskał m.in. uprawnienia skoczka spadochronowego wojsk powietrznodesantowych, strzelca wyborowego, pletwonurka, 5 dan w karate fudokan i uprawnienia kierowcy pojazdów wojskowych.

[Szczegóły](#)

Jerzy Ficowski

Położenie grobu: kwatery A29 Tuje, miejsce 15

Jerzy Tadeusz Ficowski (ur. 4 września 1924 roku w Warszawie, zm. 9 maja 2006 tamże) – polski poeta, eseista, autor tekstów piosenek, prozaik, tłumacz (z hiszpańskiego, romskiego, rosyjskiego, niemieckiego, włoskiego, francuskiego, rumuńskiego i jidysz), żołnierz Armii Krajowej (ps. "Wrak"), uczestnik powstania warszawskiego, znawca folkloru żydowskiego i cygańskiego.

Od 1960 roku pisał też teksty piosenek, które zyskały popularność. Śpiewali je m.in. tacy artyści, jak: Katarzyna Boveri, Michaj Burano, Dżamble, Anna German, Kalina Jędrusik, Stanisław Jopek, Herbert Renn, Waldemar Koczeń, Stenia Kozłowska, Jolanta Kubicka, Halina Kunicka, Kwartet Warszawski, Masio Sylwester Kwiek, Maryla Lerch, Aneta Łastik, Halina Łukomska, Państwowy Zespół Ludowy Pieśni i Tańca „Mazowsze”, Jerzy Michotek, Regina Pisarek, Ewa Podleś, Jerzy Połomski, Jadwiga Prolińska, Sława Przybylska, Randia, Maryla Rodowicz, Rena Rolska, Hanna Rumowska, Irena Santor, Jarema Stępowski, Mieczysław Wojnicki.

[Szczegóły](#)

Jerzy Janicki

Położenie grobu: kwatera A29 Tuje, miejsce 16

Jerzy Kazimierz Janicki (ur. 10 sierpnia 1928 roku w Czortkowie, zm. 15 kwietnia 2007 roku w Warszawie) – polski pisarz, dramaturg, dziennikarz, scenarzysta radiowy i filmowy, związany ze Lwowem i Bieszczadami.

Jerzy Janicki uważany jest za prekursora nowego gatunku w radiu europejskim: sagi rodzinnej, był jednym z pomysłodawców, animatorem i współtwórcą powieści radiowej *Matysiakowie* (wraz ze Stanisławem Stampf'lem i Władysławem Żesławskim), emitowanej nieprzerwanie co tydzień przez 50 lat.

Był jednym z najwybitniejszych polskich scenarzystów. Był autorem scenariuszy do 18 filmów fabularnych, m.in. *Milion za Laurę* (1971) z Tadeuszem Rossem.

Był też autorem scenariuszy seriali telewizyjnych, m.in. *Polskie drogi* z Karolem Strasburgerem w roli głównej i muzyką Andrzeja Kurylewicza oraz *Dom* – scenariusz napisany wspólnie z Andrzejem Mularczykiem, z Waławem Kowalskim i muzyką Waldemara Kazaneckiego.

[Szczegóły](#)

Ryszard Kapuściński

Położenie grobu: kwatera A29 Tuje, miejsce 18

Ryszard Kapuściński (ur. 4 marca 1932 roku w Pińsku, zm. 23 stycznia 2007 roku w Warszawie) – polski reportażysta, publicysta, poeta i fotograf, zwany "cesarzem reportażu".

Należy do czołówki najczęściej tłumaczonych autorów polskich.

Dokumentował upadek cesarstwa w Etiopii i Iranie. Od 1974 roku w tygodniku "Kultura". Przełożył na język polski *Dziennik z Boliwii* Che Guevary. Przyjaźnił się z Salvadorem Allende.

W 1987 roku Royal Court Theatre w Londynie wystawił sceniczną adaptację jego książki *Cesarz*, opisującej upadek reżimu Hajle Syllasje I w Etiopii (wystawiany potem także w kraju).

[Szczegóły](#)

Jerzy Kawalerowicz

Położenie grobu: kwatera A29 Tuje, miejsce 19

Jerzy Franciszek Kawalerowicz (ur. 19 stycznia 1922 roku w Gwoźdźcu, zm. 27 grudnia 2007 roku w Warszawie) – polski reżyser i scenarzysta filmowy, współzałożyciel i pierwszy przewodniczący Stowarzyszenia Filmowców Polskich (1966–1978), wykładowca Państwowej Wyższej Szkoły Filmowej, Telewizyjnej i Teatralnej im. Leona Schillera w Łodzi.

Jako reżyser filmowy zadebiutował w 1951 roku socrealistycznym filmem *Gromada*, po okresie realizacji propagandowych filmów fabularnych (m.in. *Celulozy* z 1953) stał się jednym z czołowych reprezentantów polskiej szkoły filmowej. Sławę zdobył jako reżyser nagradzanych za granicą filmów *Pociąg* (1959), *Matka Joanna od Aniołów* (1960) oraz *Śmierć prezydenta* (1977). Podjął się również adaptacji prozy Bolesława Prusa (*Faraon*, 1966) i Henryka Sienkiewicza (*Quo vadis*, 2001). Za reżyserię *Faraona* otrzymał nominację do Oscara dla najlepszego filmu nieanglojęzycznego, jego inna adaptacja – *Austeria* (1983) na podstawie powieści Juliana Strykowskiego – zapewniła mu Złote Lwy na Festiwalu Polskich Filmów Fabularnych.

[Szczegóły](#)

Jerzy Ofierski

Położenie grobu: kwatera A29 Tuje, miejsce 20

Jerzy Ofierski, ps. "Kmicic", "Wąsowski" (ur. 11 stycznia 1926 roku w Ostrowie Wielkopolskim, zm. 24 listopada 2007 roku w Warszawie) – polski aktor, pisarz i dziennikarz, żołnierz Narodowych Sił Zbrojnych i Batalionów Chłopskich.

Twórca postaci sołtysa Kierdziołka z Chłapkowic – wiejskiego filozofa i komentatora bieżących wydarzeń, zaczynającego swoje monologi od sformułowania "Cie choroba!". Honorowy sołtys III RP. Szczególną popularność zdobył jako wykonawca monologów w *Podwieczorku przy Mikrofonie*, gdzie występował obok takich gwiazd, jak: Hanka Bielicka, Kazimierz Brusikiewicz, Adolf Dymśa czy Ludwik Sempoliński.

Przez ponad 55 lat działał na polskiej estradzie. Występował w Teatrze Satyryków w Poznaniu oraz w warszawskich teatrach: Syrena, Komedia, Buffo i w Estradzie Na Skarpie. Prowadził kabaret "U Kierdziołka" w Domu Chłopa w Warszawie.

[Szczegóły](#)

Zbigniew Eugeniusz Religa

Położenie grobu: kwatery A29 Tuje, miejsce 23

Zbigniew Eugeniusz Religa (ur. 16 grudnia 1938 roku w Miedniewicach, zm. 8 marca 2009 roku w Warszawie) – polski kardiochirurg i polityk, profesor nauk medycznych.

Senator III (1993–1997) i V kadencji (2001–2005). W latach 2005–2007 minister zdrowia w rządzie Kazimierza Marcinkiewicza, a następnie w rządzie Jarosława Kaczyńskiego. Od 2007 do 2009 roku poseł na Sejm VI kadencji. Członek Międzynarodowej Kapituły Orderu Uśmiechu. Kawaler i członek Kapituły Orderu Orła Białego, patron podstawowego programu Fundacji Dzieciom "Zdążyć z Pomocą" (od 1998).

W Klinice Kardiochirurgii Wojewódzkiego Ośrodka Kardiologii 15 sierpnia 1985 roku przeprowadził pierwszą operację na sercu. 5 listopada tego samego roku zespół lekarzy pod jego kierownictwem przeprowadził tam pierwszy udany zabieg przeszczepienia serca w Polsce. Dawcą serca był człowiek w stanie śpiączki. Po orzeczeniu śmierci mózgu zabrano mężczyznę karetką do Zabrze, gdzie dopiero bezpośrednio przed operacją pobrano serce. Biorcą był 62-letni rolnik z Krzepic, który zmarł kilka dni po operacji.

Dalszymi osiągnięciami były prace nad wykorzystaniem wszczepialnych urządzeń wspomagających pracę serca oraz nad wyprodukowaniem tzw. sztucznego serca. Zajęła się tym utworzona z inicjatywy Zbigniewa Religi Pracownia Sztucznego Serca Śląskiej Akademii Medycznej w Zabrzu.

[Szczegóły](#)

Henryk Czarnik

Położenie grobu: kwatera A29, rząd 3, miejsce 19

Henryk Czarnik (ur. 17 grudnia 1908 roku w Krakowie, zm. 29 lutego 1956 roku w Warszawie) – podpułkownik Wojska Polskiego, piłkarz, wieloletni zawodnik Legii Warszawa, hokeista - reprezentant Polski, odtwórca sekcji hokeja na lodzie Legii. Sprawował funkcję prezesa Legii w okresie sierpień 1950 – 9 listopada 1951 roku jako jedyny ligowy piłkarz na tym stanowisku. Ze Stanisławem Zakrzewskim wydał książkę *Gramy w hokeja na lodzie*, która stanowiła poradnik dla organizatorów drużyn hokejowych w szkołach podstawowych.

[Szczegóły](#)

Aleksander Bożydar Żabczyński

Położenie grobu: kwatera A29, rząd 4, miejsce 23

Aleksander Żabczyński, właśc. Bożydar Aleksander Żabczyński (ur. 24 lipca 1900 roku w Warszawie, zm. 31 maja 1958 tamże) – polski aktor teatralny, estradowy, kabaretowy i filmowy. Jeden z najpopularniejszych polskich aktorów dwudziestolecia międzywojennego, amant filmowy. Kapitan rezerwy artylerii Wojska Polskiego i Polskich Sił Zbrojnych.

Od 1927 roku zaczął występować w warszawskich teatrzykach rewijowych: "Morskim Oku", "Perskim Oku", "Cyruliku Warszawskim", "Wesołym Oku", "Kameleonie". Aż do wybuchu wojny występował w rewii, operetce, dorywczo w teatrach dramatycznych oraz w filmie. Właśnie filmowi zawdzięcza Żabczyński największą popularność. Debiutował w nim już w 1926 roku (*Czerwony błazen* w reżyserii Henryka Szaro). Później były role w filmach dźwiękowych, głównie w komediach muzycznych: *Manewry miłosne*, *Ada! To nie wypada!*, *Jadzia*, *Pani minister tańczy*, *Zapomniana melodia*, *Sportowiec mimo woli*.

Wziął udział w kampanii wrześniowej, kampanii francuskiej oraz kampanii włoskiej (był ranny w bitwie o Monte Cassino).

Odnaczony m.in. Krzyżem Walecznych, Krzyżem Pamiątkowym Monte Cassino, brytyjskimi Gwiazdą Wojny 1939–1945 i Gwiazdą Włoch, Medalem Wojska (2 Korpusu), Srebrnym Krzyżem Zasługi.

W 1947 roku wrócił do Polski. Występował początkowo gościnnie w Teatrze Małym (1947), następnie w Teatrze Klasycznym (1948–1949), a potem do śmierci był aktorem Teatru Polskiego.

[Szczegóły](#)

Stefan Kuryłowicz

Położenie grobu: D29-Tuje-06

Stefan Marian Kuryłowicz (ur. 26 marca 1949 roku w Warszawie, zm. 6 czerwca 2011 roku w Asturii – polski architekt, doktor habilitowany inż. architektury i urbanistyki o specjalności architektura budynków użyteczności publicznej, wykładowca Politechniki Warszawskiej. Uważany był za jednego z najbardziej wpływowych architektów polskich lat 90. XX wieku i początku XXI wieku. Był członkiem Rady Architektury i Rozwoju doradzającej prezydent Warszawy Hannie Gronkiewicz-Waltz.

W 2010 roku został wybrany na jednego z architektów mających doradzać w kwestii renowacji budynków kwatery głównej ONZ w Nowym Jorku.

[Szczegóły](#)

Michał Sumiński

Położenie grobu: D31- Tuje-05

Michał Jan Sumiński (ur. 13 grudnia 1915 roku w Warszawie, zm. 24 grudnia 2011 tamże – polski podróżnik, zoolog, jachtowy kapitan żeglugi wielkiej i dziennikarz, autor książek o tematyce żeglarskiej.

Od dziesiątego roku życia był zapalonym myśliwym.

W czasie II wojny światowej działał w ruchu oporu. W 1943 był uwięziony na Pawiaku. Od kwietnia 1943 do stycznia 1945 roku był więźniem w obozie w Oświęcimiu, następnie do maja 1945 roku więźniem obozu w Mauthausen-Gusen.

Od 1947 roku przez kilka lat był kapitanem jachtu Ligi Morskiej "Generał Zaruski".

Był autorem popularnego w latach 70. i 80. programu telewizyjnego dla młodzieży "Zwierzyniec". Jako gospodarz, w stroju leśniczego, opowiadał o życiu i tajemnicach leśnych, popularyzując zagadnienia przyrodnicze.

[Szczegóły](#)

Teresa Torańska

Położenie grobu: FIV-Tuje-02

Teresa Sławomira Torańska (ur. 1 stycznia 1944 roku w Wołkowysku, zm. 2 stycznia 2013 roku w Warszawie) – polska dziennikarka i pisarka. Autorka książki pt. *Oni*, zawierającej wywiady-rozmowy z byłymi komunistycznymi decydentami i dygnitarzami na temat ich oceny dokonań socjalizmu w Polsce, wydanej w 1985 roku w tzw. drugim obiegu oraz przez wydawnictwo emigracyjne. Wywiady te rozpoczęła przeprowadzać w okresie istnienia tzw. pierwszej Solidarności, a następnie kontynuowała w czasie stanu wojennego.

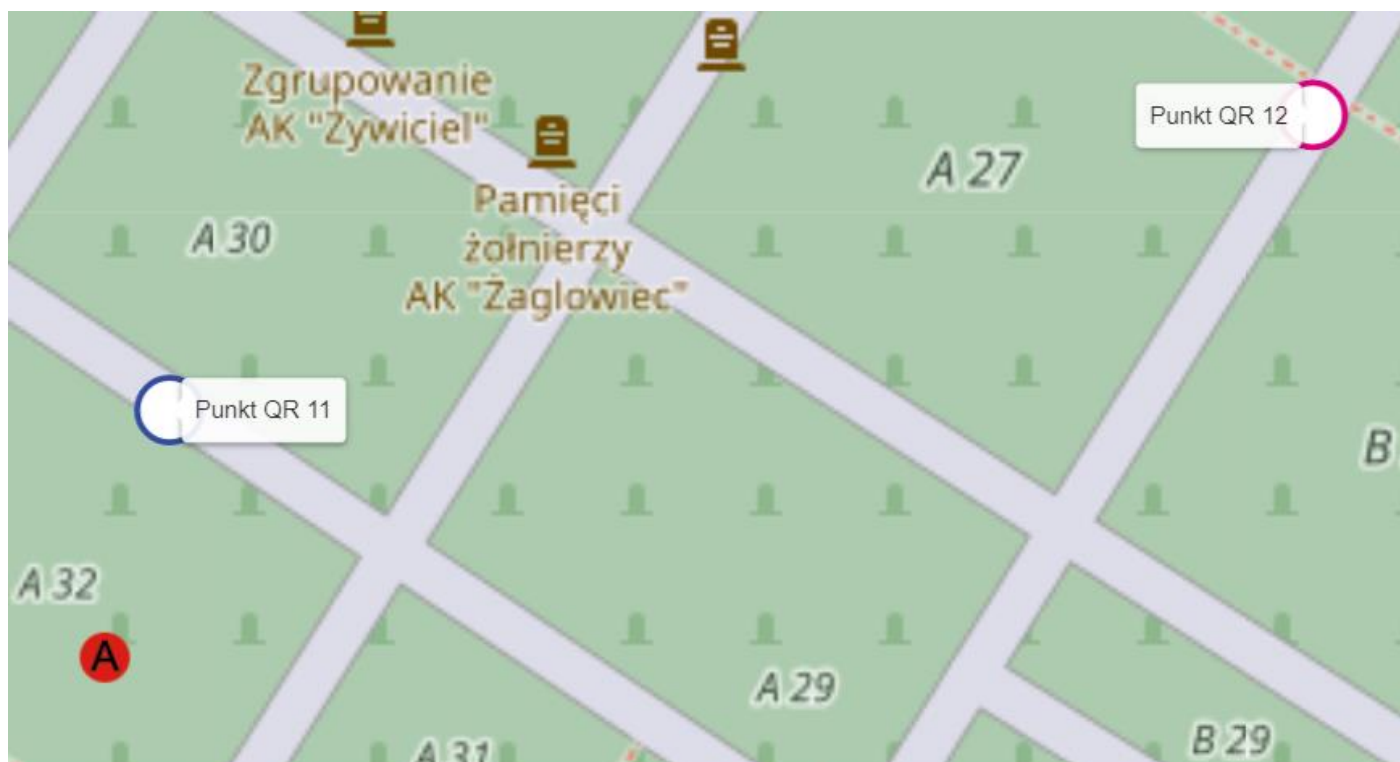
Była autorką talk-show *Teraz Wy* w TVP2 i cyklu wywiadów telewizyjnych z działaczami komunistycznymi, m.in. z prezesem Radiokomiteu w latach 1972–1980, Maciejem Szczepańskim, jednym z twórców gierkowskiej propagandy sukcesu.

W rocznicę katastrofy smoleńskiej przeprowadziła wywiad z parą prezydencką, Anną i Bronisławem Komorowskimi.

[Szczegóły](#)

PUNKT 11

MAPKA Z POŁOŻENIEM GROBÓW SŁAWNYCH OSÓB

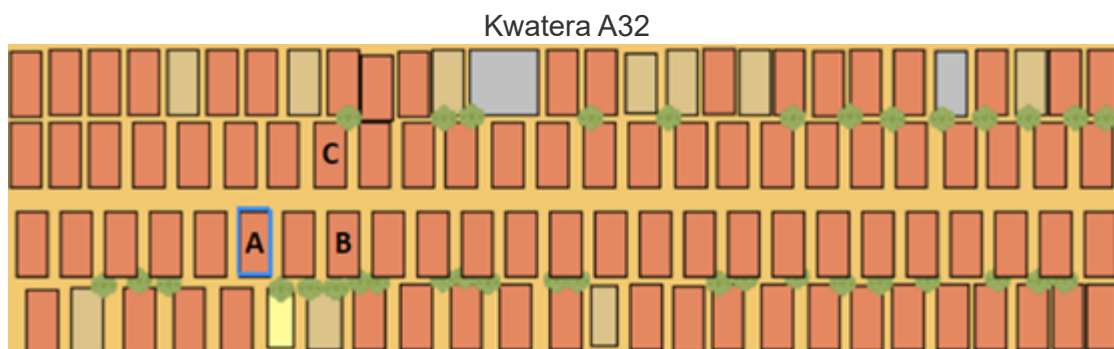

Punkt QR 11

A - Groby sławnych osób

GROBY SŁAWNYCH OSÓB

Położenie grobów sławnych osób

Marian Falski

Położenie grobu: kwatera A32, rząd 2, miejsce 6

Marian Falski, ps. Rafał Praski, Janka Swajak (ur. 7 grudnia 1881 w Naczy, zm. 8 października 1974 w Warszawie) – polski pedagog i działacz oświatowy, specjalista w dziedzinie ustroju i organizacji szkolnictwa, autor najpopularniejszego polskiego elementarza – elementarza Falskiego.

[Szczegóły](#)

Leonid Teliga

Położenie grobu: kwatera A32, rząd 2, miejsce 8

Leonid Teliga (ros. Леонид Телига) (ur. 28 maja 1917 w Wiaźmie, zm. 21 maja 1970 w Warszawie) – oficer piechoty Wojska Polskiego II RP i Polskich Sił Powietrznych w Wielkiej Brytanii, żeglarz jachtowy, dziennikarz, tłumacz, pisarz, pierwszy Polak, który samotnie okrążył Ziemię na drewnianym jachcie s/y Opty w latach 1967–1969. Przed nim (trzema jachtami) okrążył Ziemię tylko jeden Polak – Władysław Wagner.

[Szczegóły](#)

Grażyna Bacewicz

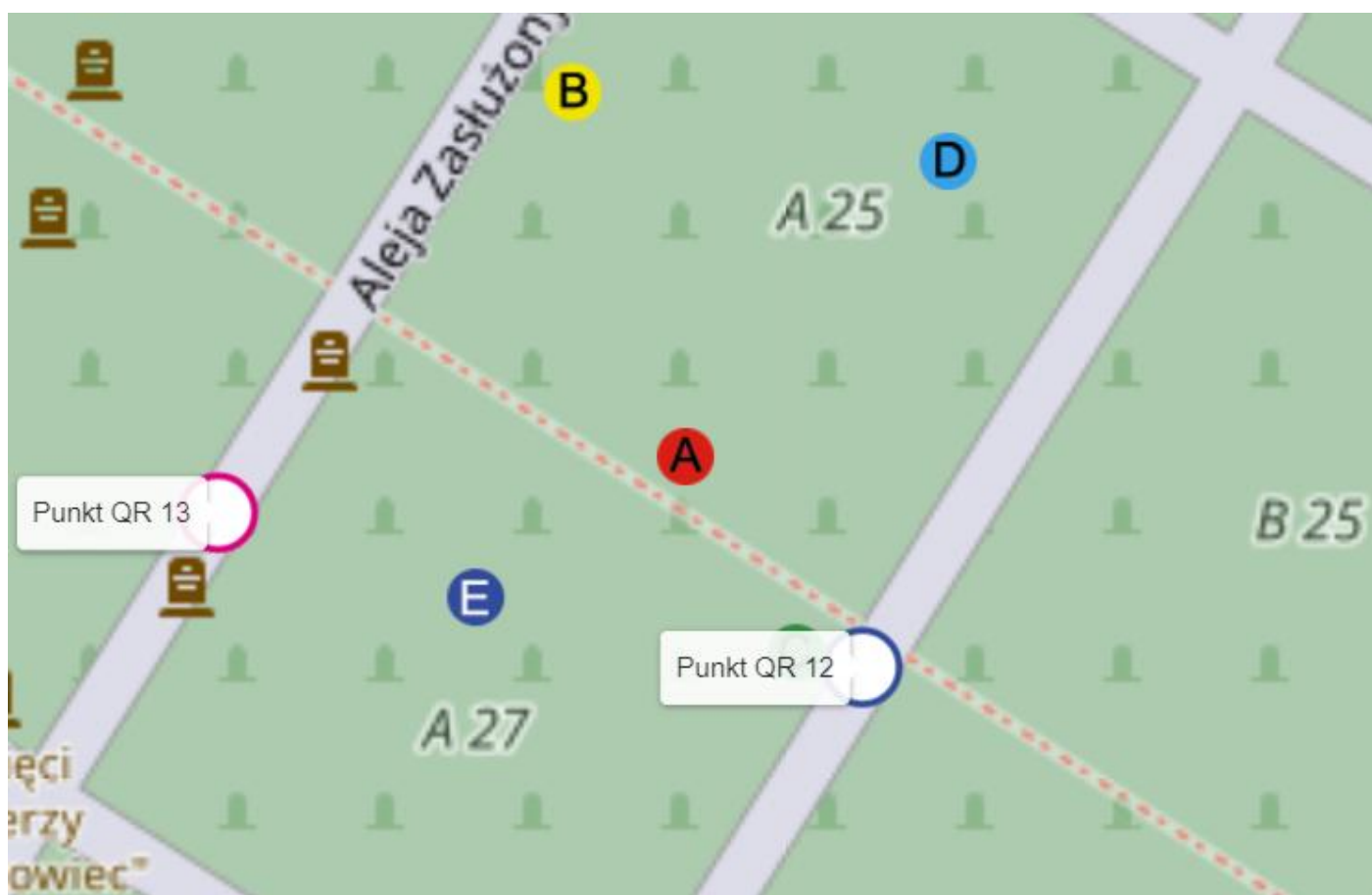
Położenie grobu: kwatera A32, rząd 3, miejsce 8

Grażyna Bacewicz (ur. 5 lutego 1909 w Łodzi, zm. 17 stycznia 1969 w Warszawie) – polska kompozytorka i skrzypaczka.

[Szczegóły](#)

PUNKT 12

MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC

Punkt QR 12

- A - Kwatera Zgrupowania Ruczaj,
- B - Kwatera Batalionu Odwet,
- C - Kwatera Batalionu Jerzyki,
- D - Pomnik poległych Syndykalistów
- E - Pomnik sanitariuszek

VII ZGRUPOWANIE AK "RUCZAJ"

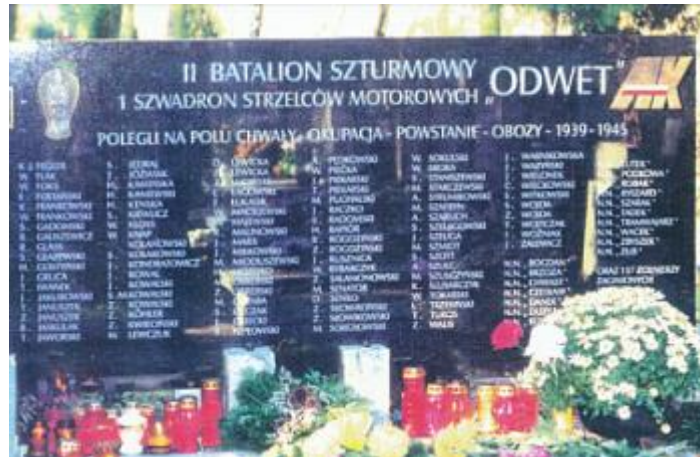
Batalion został utworzony na bazie VII Zgrupowania 2 Rejonu Obwodu I Śródmieście, składał się z czterech kompanii, liczył ponad 1500 żołnierzy. Dowódcą był [rtm. Czesław Grudziński "Ruczaj"](#) - pochowany w Brwinowie.

W powstaniu batalion walczył w składzie Podobwodu "Śródmieście Południe" dowodzonego przez ppłk. "Sławbora" (Jana Szczurka-Cergowskiego) w obszarze: Mokotowska – Piusa XI (dziś Piękna) – Chopina – Koszykowa – Marszałkowska. Taktycznie był podporządkowany I Dywizjonowi "Jeleń" 7 Pułku Ułanów Lubelskich AK – dowódca rtm. Lech Głuchowski "Jeżycki".

23 sierpnia nad ranem batalion zdobył budynek centrali telefonicznej – tzw. małą PAST-ę przy ul. Piusa XI 19. W walkach zginęło 250 żołnierzy.

[Szczegóły](#)

II BATALION SZTURMOWY AK "ODWET" I 1. SZWADRON STRZELCÓW MOTOROWYCH

Batalion został sformowany we wrześniu 1943 roku w 4. Rejonie V Obwodu AK warszawskiego Mokotowa. Dowódcą batalionu był por. Juliusz Sobolewski "Roman".

1 sierpnia 1944 roku miejscem koncentracji "Odwetu II" była Kolonia Staszica. Stawiło się na nią 530 powstańców i sanitariuszek.

Podstawowym zadaniem jednostki w Godzinie "W" było natarcie na:

- koszary SS (Stauferkaserne) przy ul. Rakowieckiej - były wyjątkowo dobrze uzbrojone: stacjonowały tam 2 niemieckie bataliony: batalion ochrony SS pod dowództwem obersturmfürera Martina Patza i 3 batalion grenadierów pancernych SS: w sumie 600 dobrze uzbrojonych żołnierzy wzmocnionych wydzieloną z 5 Dywizji Pancerniej SS "Viking" kompanią czołgów, wyposażoną w 4 czołgi Panzerkampfwagen VI Tiger, popularnie zwane "tygrysami" (ponadto 1 pantera, 4 PK IV i 1 działko samobieżne)
- koszary wojsk przeciwlotniczych (Flakkaserne) od strony Pola Mokotowskiego
- gmach Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego
- baterię obrony przeciwlotniczej (4 działa ciężkie i 2 działka szybkostrzelne) na Polu Mokotowskim.

Cały teren Pola Mokotowskiego był otoczony drutem kolczastym i sześcioma gniazdami ckm-ów.

Przebieg początkowych walk:

- Powstańcom udało się zająć koszary artylerii przeciwlotniczej przy ul. Puławskiej. Mimo słabego uzbrojenia, batalion podjął również próbę natarcia na Stauferkaserne w okolicy skrzyżowania ul. Rakowieckiej i ul. Puławskiej. Do uderzenia poszła jedna kompania. W ciągu dnia, Pole Mokotowskie okazało się niemożliwe do przekroczenia. Kompania poniosła duże straty.
- Wobec niedostarczenia obiecanej broni ppor. "Roman" nie mógł uderzyć siłą całego batalionu w kierunku ul. Rakowieckiej. Zdecydował zaatakować kwatery oficerów artylerii przeciwlotniczej w willach przy ul. Sędziowskiej 3 i 5, aby dozbroić swój oddział. W tym celu wydzielił dwie grupy szturmowe, które zaatakowały obiekty – osobiście dowodził jedną z nich. Atak powstańców został krwawo odparty. Niemcy z Rakowieckiej przystąpili do kontrataku. Od 1 do 9 sierpnia na terenie Kolonii Staszica zginęło co najmniej 20-25 żołnierzy "Odwetu II".
- "Roman" rozpuścił nieuzbrojoną część oddziału, pozostawiając żołnierzom do wyboru przedzierać się na Ochotę, Mokotów lub do Południowego Śródmieścia. Większość okrążonych przez niemieckie siły żołnierzy batalionu przedostała się do Śródmieścia Południe, gdzie walczyła w szeregach batalionu "Golski". Pozostali przedostali się na Mokotów, zasilając szeregi Pułku "Baszta". Sam Sobolewski przeszedł w nocy z 9 na 10 sierpnia w ostatniej grupie na czele reszty swoich ludzi do Śródmieścia, docierając na odcinek opanowany przez batalion "Golski". Oddział zajął kwatery w budynku Architektury przy ul. Lwowskiej 12. Tam z resztek swoich żołnierzy (ok. 160 strzelców i ok. 60 sanitariuszek i łączniczek) Sobolewski zorganizował dwie kompanie, stanowiące odtąd odwód batalionu "Golski", i objął dowodzenie 4 kompanią odwodową "Odwet". Jego żołnierze walczyli w obronie Politechniki oraz utrzymywali posterunki przy ul. Noakowskiego.

W składzie batalionu walczył 1 Szwadron Strzelców Motorowych, którego dowódcą był por. Stanisław Śliwiński "Safo". Szwadron był organizowany od początku 1940 roku. Jego stan osobowy wynosił ok. 140 żołnierzy i 40 sanitariuszek w 4-5 osobowych patrolach.

Od 15 września dowódcą 3 kompanii batalionu "Odwet II" walczącego w strukturach Zgrupowania "Golski" był [kpt. cichociemny Tadeusz Jaworski "Bławat"](#).

27 września Mokotów skapitulował. Łączne straty Batalionu "Odwet II" to ok. 90 poległych.

[Szczegóły](#)

Juliusz Sobolewski

Kwaterna A25, rząd 12, miejsce 30

Juliusz Sobolewski, ps. "Roman" (ur. 7 07 1917, zm. 4 04 1956), saper.

W Kampanii Wrześniowej bierze udział w bitwie pod Kockiem.

W 1940 dowodzi plutonem w ZWZ, awansuje na zastępcę dowódcy kompanii na Mokotowie. Od września 1940 jest dowódcą 2. Kompanii Szturmowej Mokotów, później 2. Kompanii Szturmowej „Odwet”, przekształconej jesienią 1943 w 2. Batalion Szturmowy „Odwet”.

W pierwszych dniach Powstania Warszawskiego przechodzi z Kolonii Staszica do Śródmieścia.

Podporządkowany dowódcy 3. Batalionu Pancernego „Golski” jako dowódca 4. Kompanii Odwodowej „Odwet”.

Po powstaniu jeniec Stalagu X B Sandbostel, następnie Oflagu X-C Lübeck. Po wyzwoleniu obozu jest oficerem łącznikowym w 8. Brygadzie Brytyjskiej, awansowany do stopnia kapitana.

W 1947 wraca do kraju. Aresztowany w 1952 i oskarżony o szpiegostwo. Skazany na karę śmierci. W trakcie rewizji procesu kara zostaje zamieniona na 40 miesięcy więzienia. Warunkowo zwolniony w sierpniu 1954, ciężko chory, umiera w 1956. Rok później zostaje zrehabilitowany.

[Szczegóły 1](#)

[Szczegóły 2](#)

Położenie grobu - oznaczone strzałką

ODDZIAŁ "JERZYKI"

"Jerzyki" to kryptonim Powstańczych Oddziałów Specjalnych - polskiej wojskowo-cywilnej organizacji konspiracyjnej, działającej w okresie od jesieni 1939 roku do stycznia 1945 roku na obszarze Generalnego Gubernatorstwa i części ziem wcielonych do Rzeszy.

Idea utworzenia organizacja pojawiła się krótko przed kapitulacją Warszawy podczas ustaleń komendanta obrony stolicy, gen. Waleriana Czumy z prezydentem miasta Stefanem Starzyńskim. W ich wyniku prezydent polecił powołanie organizacji podziemnej, na okres okupacji, por. rez. Jerzemu Strzałkowskiemu. Organizacja prowadziła walkę zbrojną (sabotaż i dywersja, walka partyzancka) oraz działalność cywilną (tajne nauczanie, opieka i pomoc osieroconym, bądź bezdomnym dzieciom, wydawanie i kolportaż pism konspiracyjnych, przerzucanie przez granicę zagrożonych ludzi, legalizacja, samoobrona ludności). 9 marca 1943 roku doszło do scalenia POS z AK pod względem wojskowym z zachowaniem odrębności i struktury organizacyjnej.

W lipcu 1944 r. w związku z przygotowaniami do powstania powszechnego (akcja "Burza") Komenda Główna POS "Jerzyki" rozkazała wszystkim jednostkom z rejonu warszawskiego skierować się z pełnym wyposażeniem i uzbrojeniem do Warszawy w celu wzięcia udziału w planowanym powstaniu.

Jednym z oddziałów partyzanckich była Harcerska Kompania Szturmowa "Jerzyki" z Wołomina. 29 lipca kompania rozpoczęła działania zbrojne w Wołominie i okolicy, zajmując lokalny posterunek policji i podejmując walkę z wycofującymi się wojskami niemieckimi. Następnego dnia nawiązała kontakt i współpracę bojową z czołowymi oddziałami sowieckiej 2. Gwardyjskiej Armii Pancerniej. W wyniku kontrnatarcia niemieckiego Wołomin został ponownie odzyskany i 2 sierpnia kompania Jerzyków wraz oddziałami Obwodu "Rajski Ptak-Burak" AK i żołnierzami z rozbitych sowieckich jednostek została zmuszona do odejścia do Lasów Łochowskich, tocząc po drodze ciężkie walki. W dniach 12-14 sierpnia 1944 roku pod Jerzyskami doszło do ciężkiej bitwy między ok. 50 partyzantami AK, w tym ok. 20 z Harcerskiej Kompanii Szturmowej "Jerzyki", a Niemcami, w wyniku której grupa polskich partyzantów została rozbita. Ranni i wzięci do niewoli zostali rozstrzelani przez żołnierzy Waffen-SS. Pozostali partyzanci przebili się z okrążenia w kierunku północno-wschodnim i po przejściu przez linię frontu wstąpili do LWP.

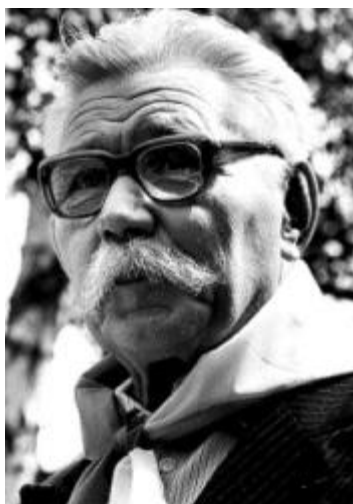
W powstaniu warszawskim w składzie batalionu "Miotła" walczył pluton "Jerzyków" dowodzony przez [Michała Panasika](#).

17 stycznia 1945 r. Komendant Główny POS "Jerzyki" wydał rozkaz rozwiązujący organizację.

[Szczegóły 1](#)

[Szczegóły 2](#)

Jerzy Strzałkowski

Kwaterna A27, rząd 3, miejsce 3

Jerzy Strzałkowski (ur. 21 lipca 1907 w Sułtanówce k. Kijowa, zm. 4 maja 1991 w Pruszkowie) - pułkownik Wojska Polskiego.

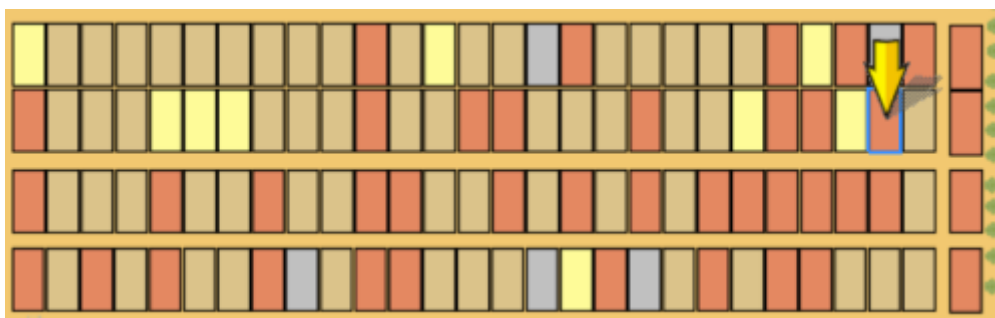
W kampanii wrześniowej 1939, w stopniu starszego strzelca, walczył w szeregach 36 pułku piechoty Legii Akademickiej. Po zakończeniu działań wojennych powrócił do Warszawy i zaangażował się w działalność konspiracyjną.

Podczas powstania warszawskiego dowodził batalionem „Jerzyków” na Starówce. 22 sierpnia wyruszył kanałami z Placu Krasieńskich w stronę Puszczy Kampinoskiej po broń i amunicję dla powstańców.

1 sierpnia 1945 został aresztowany przez UB i po ciężkich przesłuchaniach zwolniony pod koniec października. Czas powojenny zmusił go do podejmowania różnych zajęć. Szykany władz uniemożliwiły mu podjęcie stałej pracy, zgodnej z zainteresowaniami pedagogicznymi i wykształceniem. Zmuszony był do wielokrotnych zmian zakładów pracy.

[Szczegóły 1](#)

[Szczegóły 2](#)

Położenie grobu - oznaczone strzałką

POMNIK PAMIĘCI POLEGŁYCH SYNDYKALISTÓW POLSKICH POLEGŁYCH W LATACH 1939-1945

Za pomnikiem batalionu "Odwet", nad pomnikiem powiewa flaga

W 1943 roku została sformowana w ramach Armii Krajowej 104 Kompania Syndykalistów, na bazie oddziału bojowego Związku Syndykalistów Polskich. Początkowo oddział funkcjonował jako pluton 1028 Rejonu I Obwodu Śródmieście AK. Po przeformowaniu w kompanię, weszła ona w skład I Zgrupowania I Rejonu. Przed powstaniem kompania została wyodrębniona ze zgrupowania i stanowiła odwód komendanta I Rejonu, dowódcą był [ppor. rez. Kazimierz Puczyński "Wroński"](#).

1 sierpnia 104. kompania ZSP brała udział w zdobyciu budynku szkoły przy ul. Barokowej 6, w którym mieścił się niemiecki szpital, następnie w ataku na pałac Krasińskich i zdobyciu go (43 jeńców oraz duże ilości broni i amunicji), walkach o Polską Wytwórnę Papierów Wartościowych oraz obsadziła zakłady Fiata przy ul. Sapieżyńskiej 6. Po tych walkach kompania stała się najlepiej uzbrojonym oddziałem powstańczym na Starym Mieście.

3 sierpnia kompania zdobyła szkołę przy ul. Rybaki 32 oraz wespół z oddziałem "Barry'ego" i grupą ochotników – pałac Blanka. W następnych dniach brała udział w walkach o teren Zamku Królewskiego i pl. Zamkowego. Następnie – w związku z naporem wojsk niemieckich – toczyła walki obronne na wylotach ulic: Kanonia, Brzozowa, Świętojańska, Świętojerska i Piwna oraz o katedrę św. Jana i klasztor o.o. Jezuitów. W drugiej połowie sierpnia jej redutą stał się tzw. Dom Profesorów przy ul. Brzozowej 12, który utrzymała do końca walk na Starym Mieście. Straty w zabitych i rannych wyniosły ok. 50% ogółu stanu osobowego.

W nocy z 1 na 2 września 1944 roku żołnierze kompanii ewakuowali się kanałami do Śródmieścia, gdzie zostali wcieleni do batalionu "Bończa", a dowództwo jej objął [ppor. Witold Wasilewski "Makowski"](#).

Kompania brała udział w walkach na Powiślu, w których do 6 września została rozbita i zdziesiątkowana. II pluton szturmowy w sile 26 ludzi przedostał się na Czerniaków, gdzie – w ramach batalionu "Tum" Zgrupowania "Kryśka" – uczestniczył w jego obronie m.in. na ulicach: Mączna, Solec, Idzkowskiego i Wilanowska, aż do całkowitego zajęcia dzielnicy przez Niemców. 15 września 3 ludzi z tego plutonu przeprawiło się na prawy brzeg Wisły, powracając następnego dnia w roli przewodników desantujących się oddziałów 1 Armii WP. 22 września ostatnich 10 żołnierzy plutonu przepłynęło na drugą stronę Wisły, gdzie zostali wcieleni do 1 Armii WP.

2 września 1944 roku została utworzona Brygada Syndykalistyczna, której dowódcą był kapitan Edwarda Wołonciej "Czemier". Wstąpili do niej członkowie SOW, ZSP i uratowani z getta członkowie Anarchistycznej Federacji Polski (AFP), wcześniej walczący w oddziałach AK i Polskiej Armii Ludowej (PAL). Kolejno dołączyły do niej niedobitki 104 Kompanii Związku Syndykalistów ZSP, rozformowanej 6 września 1944 roku i grupa węgierskich Żydów. Stan osobowy brygady wzrósł wówczas do 256 ludzi. Brygada składała się ona z dwóch plutonów szturmowych, jednego plutonu zaopatrzenia, a także żandarmerii i łączności. Oddział brał udział w walkach na terenie dzielnicy Śródmieście, dowództwo AK powierzyło brygadzie do obrony jedną z barykad. Pod koniec powstania, 3 października, stan osobowy brygady wynosił 250 osób. Po upadku powstania nieliczna część oddziału przedostała się na prawą stronę Wisły, większa zaś opuściła miasto jako ludność cywilna, bądź oddała się do niewoli.

[Źródło 1](#)

[Źródło 2](#)

[Źródło 3](#)

Na cmentarzu znajdują się m.in. groby:

Jędrzej Moraczewski

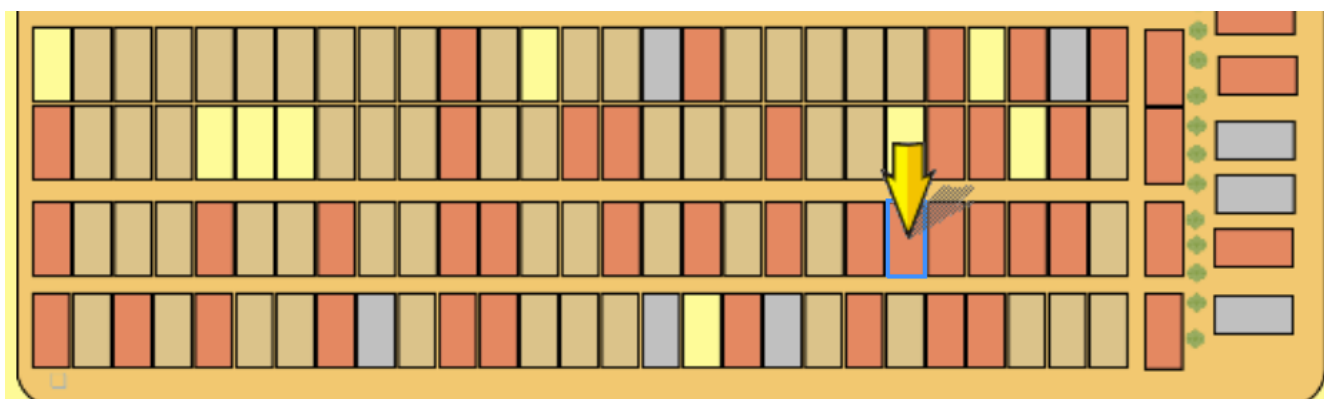
Położenie grobu: kwatera A27, rząd 2, miejsce 22

Jędrzej Moraczewski, ps. „E. K. Pomorski”, „Edward” (ur. 13 stycznia 1870 w Trzemesznie, zm. 5 sierpnia 1944 w Sulejówku) – polski inżynier kolejowy, major taborów Wojska Polskiego, działacz związkowy, polityk i publicysta, jeden z przywódców Polskiej Partii Socjalno-Demokratycznej i Polskiej Partii Socjalistycznej. Służył w I Brygadzie Legionów.

Minister komunikacji w Tymczasowym Rządzie Ludowym Republiki Polskiej. Od 18 listopada 1918 do 16 stycznia 1919 był premierem RP.

W czasie II wojny światowej angażował się w prace lokalnej spółdzielni spożywców, współpracował z konspiracyjnym Związkiem Syndykalistów Polskich.

[Szczegóły](#)

Kazimierz Puczyński

?

Położenie grobu: kwatera III, rząd 9, miejsce 2

Kazimierz Puczyński ps. „Wroński” (ur. 3 marca 1908, zm. 18 września 2007) – polski specjalista w zakresie hydrotechniki, członek honorowy Stowarzyszenia Inżynierów Wodnych i Melioracyjnych, major WP.

W czasie II wojny światowej jako podporucznik był dowódcą 104 Kompanii Związku Syndykalistów Polskich Zgrupowania Armii Krajowej „Róg” w powstaniu warszawskim.

Po wojnie długoletni dyrektor Przedsiębiorstwa Inżynieryjnego w Warszawie, oraz sekretarz naukowy resortowych rad gospodarki wodnej i ochrony powietrza atmosferycznego.

W latach 1937–1998 redaktor „Gospodarki Wodnej”, członek honorowy kolegium czasopisma.

Szczegóły

POMNIK-MOGIŁA SANITARIUSZEK POWSTANIA WARSZAWSKIEGO POLEGŁYCH W DNIU 2 IX 1944 ROKU.

Napis na tablicy:

NIE PO TO SIĘ ŻYJE BY WALCZYĆ LECZ WALCZY SIĘ PO TO BY ŻYĆ
A JEŚLI CI ŻYCIA NIESTARCZY - TO ŚMIERCI SPÓJRZ W OCZY I IDŹ
ŚP

Sanitariuszki

Joanna Teresa Krassowska Baśka Teresa Dunin Oleńska Aleksandra Michalska
Elżbieta Zofia Krassowska Paula Ludmiła Erbrich Litka Irena Rayska

Irena Jolanta Mirosławska Hala Stanisława Dobrzańska ppor Nina Janina Wyleżyńska - łączniczka
Odnaczone KW

Poległy na Starym Mieście 2.09.1944

1 września 1944 roku siły powstańcze broniące od dwóch tygodni Starego Miasta rozpoczęły w godzinach wieczornych generalny odwrót. W ciągu następnych kilkudziesięciu godzin ze Starówki do Śródmieścia przeszło kanałami ok. 4,5–5 tys. osób (głównie żołnierzy AK), podczas gdy na Żoliborz ewakuowało się ok. 800 ludzi – w szczególności żołnierzy Armii Ludowej i Żydowskiej Organizacji Bojowej. Dzielnicę opuściła wówczas większość lżej rannych powstańców oraz część personelu sanitarnego.

Na terenie Starego Miasta pozostało ok. 2500 ciężko rannych powstańców (niezdolnych do ewakuacji kanałami) oraz część opiekującego się nimi personelu medycznego. Spośród tego grona blisko 1500 rannych żołnierzy znajdowało się w szpitalach i punktach sanitarnych, które rozsiane były po całej dzielnicy. Większość z nich ulokowano w:

- centralnym szpitalu powstańczym znajdującym się w gmachu pałacu Raczyńskich przy ul. Długiej 7 (ok. 450 rannych),
- kościele oo. Dominikanów pod wezwaniem św. Jacka (ok. 200 rannych),
- szpitalu przy ul. Miodowej 23 (ok. 150 rannych),
- szpitalu przy ul. Podwale 25 mieszczącym się w podziemiach restauracji "Krzywa Latarnia" (ok. 100 rannych),
- szpitalu batalionów AK "Wigry" i "Gustaw" przy ul. Kilińskiego 1/3 (ok. 60 rannych),
- budynku Warszawskiego Towarzystwa Dobroczynności przy ul. Freta 10 (ok. 60 rannych)
- szpitalu przy ulicy Podwale 46 mieszczącym się w piwnicach domu "Czarny Łabędź" (ok. 30 rannych).

2 września, we wczesnych godzinach porannych, oddziały Grupy Bojowej "Reinefarth" (w tym kryminaliści z niesławnego pułku Dirlwangera, którzy wstawili się wcześniej bezprzykładną rzezią warszawskiej Woli) wkroczyły na opuszczone przez powstańców tereny Starego Miasta. Ich ofiarami stało się blisko 1 tysięcy rannych jeńców oraz kilka tysięcy osób cywilnych.

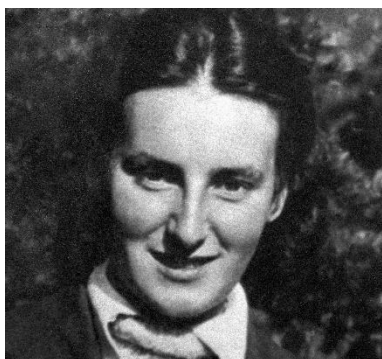
Powstańcze sanitariuszki oraz lżej ranne pacjentki padały ofiarą gwałtów.

Wśród mordów, gwałtów i grabieży oddziały niemieckie wypędziły ze Starego Miasta ocalałą ludność cywilną.

[Szczegóły](#)

Zginęły m.in. sanitariuszki:

Maria Świerczewska

Maria Świerczewska ps. "Maryna" (ur. 9 lipca 1925 w Warszawie, zm. 2 września 1944 tamże) – sanitariuszka, instruktorka, uczestniczka powstania warszawskiego w szeregach II plutonu „Alek” 2. kompanii „Rudy” batalionu „Zośka” Armii Krajowej.

Była córką Witolda i Haliny z domu Natanson. Podczas okupacji hitlerowskiej działała w konspiracji. Uczestniczyła m.in. w akcji „Tłuszcz-Urle”, która miała miejsce w nocy z 27 na 28 kwietnia 1944. Wchodziła w skład osobowy 2. drużyny plutonu żeńskiego „Oleńka”. W powstaniu warszawskim 1944 służyła jako sanitariuszka na Woli i Starym Mieście. Zginęła 2 września 1944 w szpitalu powstańczym przy ul. Miodowej 23. Miała 19 lat. Pochowana wraz z plut. Andrzejem Wyganowskim (ps. „Karzeł”) na Powązkach Wojskowych w kwaterach żołnierzy i sanitariuszek batalionu „Zośka” (kwatery A20-3-22). Jej siostra Anna Świerczewska (ps. „Paulinka”) była sanitariuszką w IV plutonie 1. kompanii „Maciek”.

Kwatera: A 20 Rząd: 3, Grób: 22

https://pl.wikipedia.org/wiki/Maria_Swierczewska

<https://www.1944.pl/powstancze-biogramy/maria-swierczewska,45411.html>

Hanna Bińkowska

kwatery 20A-3-19

Hanna Teresa Bińkowska ps. „Joanna”, „Łucja” (ur. 1922 w Poznaniu, zm. 2 września 1944 w Warszawie) – sanitariuszka w I plutonie „Włodek” 1. kompanii „Maciek” batalionu „Zośka” Zgrupowania „Radosław”, uczestniczka powstania warszawskiego.

Uczyła się w Gimnazjum i Liceum im. Juliusza Słowackiego, następnie studiowała medycynę na tajnym Uniwersytecie Poznańskim w Warszawie. Podczas okupacji hitlerowskiej działała w konspiracji – była m.in. drużynową 3 WDH, drużynową w batalionie „Zośka”, a także w latach 1943–1944 działała w Biurze Informacji i Propagandy KG AK. Miała młodszą siostrę, wcześniej straciła matkę.

W powstaniu warszawskim służyła jako sanitariuszka na Woli i Starówce. Ciężko ranna na Starym Mieście podczas próby przebiecia do Śródmieścia. Zginęła 2 września 1944 w zbombardowanym przez lotnictwo niemieckie szpitalu polowym przy ul. Miodowej 23. Miała 22 lata. Pochowana wraz z Tadeuszem Braniczem w kwaterach żołnierzy i sanitariuszek batalionu „Zośka” na Wojskowych Powązkach w Warszawie (kwatery 20A-3-19).

Została dwukrotnie odznaczona Krzyżem Walecznych.

https://pl.wikipedia.org/wiki/Hanna_Bi%C5%84kowska

<https://www.1944.pl/powstancze-biogramy/hanna-binkowska,3297.html>

Nie ma w spisie, znaleziony Tadeusz Branicz, błędna data śmierci jest 29.09 powinno być 2.09

Teresa Krassowska

Teresa Krassowska ps. „*Marta*”, „*Halszka*”, „*Joanna*” (ur. 28 maja 1915 w Warszawie, zm. 2 września 1944 tamże) – sanitariuszka, uczestniczka powstania warszawskiego. Córka Konstantego i Zofii.

Uczyła się w Gimnazjum sióstr Niepokalanek w Szymanowie. W 1939 ukończyła polonistykę na Uniwersytecie Jagiellońskim. Podczas obrony Warszawy w 1939 pracowała jako wolontariuszka w wojennym Szpitalu Maltańskim. Od początku okupacji niemieckiej w 1939 służyła w polskim podziemiu. Była kierowniczką komórki „Opieka”. Pracowała w Biurze Studiów. W 1940 zorganizowała grupę sanitariuszek i łączniczek, tzw. „maltanek”, podległą Oddziałowi II Komendy Głównej Związku Walki Zbrojnej – Armii Krajowej.

Podczas powstania w 1944 roku była komendantką drużyny sanitarnej w Szpitalu Maltańskim (w którym służyła jako siostra operacyjna) i szpitala powstańczego przy ul. Długiej 21 – Miodowej 23. Zginęła pod gruzami tego budynku 2 września 1944. W powstaniu poległa też jej siostra Zofia^[1]. Dwukrotnie odznaczona Krzyżem Walecznych (28 sierpnia i pośmiertnie 9 września).

https://pl.wikipedia.org/wiki/Teresa_Krassowska

<https://lekarzpowstania.pl/osoba/teresa-krassowska-ps-joanna/>

Nina Janina Wyleżyńska

Nina Janina Wyleżyńska ps. „Nina” (ur. 6 maja 1923, zm. 2 września 1944), - kapral podchorąży/podporucznik (pośmiertnie - 1944), córka Bohdana i Celiny z domu Lesznowskiej. Przed wojną była uczennicą Gimnazjum ss. Nazaretanek w Rabce i Gimnazjum ss. Niepokalanek w Szymanowie. Maturę uzyskała w 1941 na tajnych kompletach p. Rzeszotarskiej w Warszawie, po czym rozpoczęła tajne studia w SGGW prowadzone przez prof. dr Jana Rostafińskiego. W konspiracji od 1942, początkowo należała do nieznanej jednostki wywiadowczej Armii Krajowej, w 1943 przeszła do Konfederacji Narodu. W marcu tego roku ukończyła kurs łączniczek bojowych, oraz awansowana została do stopnia kaprala podchorążego. Od maja 1943 do czerwca 1944 służyła jako łączniczka bojowa KN w oddziałach partyzanckich Uderzeniowych Batalionów Kadrowych. Utrzymywała łączność pomiędzy sztabem UBK i oddziałami partyzanckimi VIII UBK walczącymi na Podlasiu i ziemiach zabużańskich. Po powrocie z partyzantki do Warszawy, prawdopodobnie w lipcu 1944 została przydzielona do batalionu "Miotła" z Kedywu Komendy Głównej AK. Była jedną z łączniczek dowódcy batalionu, kpt. "Niebory" (Franciszek Mazurkiewicz). Ranna 11.08.1944 odłamkami pocisku artyleryjskiego na terenie garbarni Temler-Szwede. Po opatrzeniu powróciła do służby. 25.08.1944 zachorowała na czerwonkę, leczona w szpitalach polowych na Krzywym Kole i przy ul. Długiej 23 (Miodowa 23). Po nieudanej próbie przebicia do Śródmieścia, powróciła do szpitala raniona w piersi odłamkami granatu. Poległa podczas bombardowania w szpitalu polowym przy ul. Długiej 23.

Odznaczona: Krzyż Walecznych (dwukrotnie), Warszawski Krzyż Powstańczy

<https://www.1944.pl/powstancze-biogramy/janina-wylezynska,50481.html>

PUNKT 13

MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC

Punkt QR 13

- A - Kwatera Zgrupowania Żywiciel,
- B - Kwatera 7 Pułku Garłuch,
- C - Kwatera Pułku Baszta,

ZGRUPOWANIE AK "ŻYWICIEL"

Zgrupowanie "Żywiciel" to oddział Obwodu II Żoliborz Okręgu Warszawskiego Armii Krajowej. Od 1940 roku komendantem obwodu i dowódcą zgrupowania był mjr Mieczysław Niedzielski "Żywiciel", "Wojciechowski", "Sadownik". Stan osobowy obwodu w licu 1944 roku wynosił 132 oficerów, prawie 3 tys. żołnierzy i blisko 400 kobiet. 1 sierpnia 1944 roku oddziały obwodu poniosły duże straty ludzkie i materiałowe. W godzinach wieczornych 1 sierpnia ppłk. "Żywiciel" podjął decyzję o wycofaniu oddziałów do Puszczy Kampinoskiej. Po otrzymaniu rozkazu od komendanta okręgu płk. Antoniego Chruściela "Montera" 4 sierpnia oddziały dotarły do centrum Żoliborza i włączyły się do prowadzonych walk. 5 sierpnia zostały utworzone cztery zgrupowania liniowe: "Żaglowiec", "Żmija", "Żyrafa" i "Żniwiarz". Po 20 września zgrupowania zostały przekształcone w 8 Dywizję Piechoty AK im. Romualda Traugutta, której pełniącym obowiązki dowódcy został płk. Niedzielski "Żywiciel". Prowadząc ciężkie walki i ponosząc duże straty, oddziały obwodu dotrwały do momentu kapitulacji dzielnicy 30 września.

[Szczegóły](#)

Mieczysław Niedzielski

Kwatera A28, rząd 14, miejsce 1

Mieczysław Roman Niedzielski ps. „Żywiciel”, „Wojciechowski”, „Boruta”, „Papuga”, „Sadownik” (ur. 9 sierpnia 1897 w Jeziornie, zm. 18 maja 1980 w Chicago) – pułkownik saperów Wojska Polskiego. W kampanii wrześniowej, w stopniu majora, dowodził kompanią reflektorów przeciwlotniczych nr 17, zmobilizowaną 24 sierpnia 1939 roku w batalionie elektrotechnicznym. Od 1940 dowódca II Obwodu Armii Krajowej Obwodu Żoliborz. Dowódca obrony Żoliborza w powstaniu warszawskim, od września 1944 dowódca 8 Dywizji Piechoty AK im. Romualda Traugutta.

Po wojnie pozostał na emigracji. Od 1 stycznia 1946 mianowany pułkownikiem. W 1947 wyjechał do Stanów Zjednoczonych, gdzie pracował jako robotnik fizyczny. Zmarł w szpitalu w Chicago. Prochy zostały sprowadzone do Polski w 1992.

[Szczegóły](#)

Położenie grobu - oznaczone strzałką

7 PUŁK PIECHOTY AK "GARŁUCH"

Pułk powstał w Warszawie w październiku 1939 roku z inicjatywy oficerów 7 Pułku Piechoty Legionów z 3 Dywizji Piechoty Wojska Polskiego. Początkowo był jednostką kadrową działającą w ramach organizacji Orła Białego. Od 1940 roku istniał samodzielnie jako podstawowy oddział Związku Strzeleckiego. Na początku 1941 roku został podporządkowany Dowództwu Okręgu Warszawskiego ZWZ. Pułk został rozwinięty do pełnych stanów etatowych. W okresie od października 1941 roku do kwietnia 1942 roku do pułku włączono pododdziały Warszawskiej Organizacji Wojskowej.

Od lutego 1942 dowódcą pułku był [mjr Stanisław Babiarz ps. "Wysocki"](#).

Rozkaz o rozpoczęciu działań zbrojnych dotarł do jednostek obwodu przed południem 1 sierpnia 1944 roku. Do godziny "W" stawiło się ok. 50% zarejestrowanych żołnierzy. Najwięcej do baterii artylerii dowodzonej przez por. Romualda Jakubowskiego ps. "Kuba". Około godz. 16.00 w wyniku oceny sytuacji: wzmocnienie niemieckiej załogi lotniska Okęcie, zwiększenie liczby stanowisk broni maszynowej na liniach niemieckich, a jednocześnie niedostateczne uzbrojenie oddziałów powstańczych – mjr "Wysocki" odwołał natarcie. Rozkaz nie dotarł do por. "Kuby". Jego bateria uderzyła ze wsi Zbarż wprost na lotnisko i posuwając się w otwartym terenie dostała się pod gwałtowny ogień niemieckiej broni maszynowej. Poległ dowódca baterii. Wtedy dotarł rozkaz nakazujący przerwanie natarcia. Oddział rozpoczął odwrót, jednak na jego tyłach znalazł się niemiecki samochód pancerny, który otworzył ogień do wycofujących się powstańców. Na 180 żołnierzy poległo ok. 120. Pozostali przy życiu rozproszyli się, niewielka liczba przedostała się na Mokotów.

Pułk nie wykonał zadania i przestał istnieć. Grupy żołnierzy pułku i pojedynczy żołnierze walczyli prawie we wszystkich dzielnicach Warszawy.

[Szczegóły](#)

Stanisław Babiary

Kwatera A28, rząd 2, miejsce 8

Stanisław Babiary ps. „Gerwazy”, „Gniewosz”, „Wysocki” (ur. 15 sierpnia 1900 w Wysokiej, zm. 24 listopada 1947) – major Wojska Polskiego, podczas powstania warszawskiego dowódca VIII Samodzielnego Rejonu Okęcie Armii Krajowej.

[Szczegóły](#)

Położenie grobu - oznaczone strzałką

PUŁK AK "BASZTA"

W połowie października 1939 roku na Żoliborzu absolwenci i uczniowie V Gimnazjum i Liceum im. Ks. Józefa Poniatowskiego oraz członkowie związanej ze szkołą 14. Warszawskiej Drużyny Harcerskiej im. Karola Chodkiewicza przystąpili do tworzenia struktur organizacyjnych działających w konspiracji. Na czele nowo powstałego oddziału, który niebawem osiągnął stan ponad 100 młodych żołnierzy, stanął Ludwik Berger. 8 grudnia 1939 roku nawiązał on kontakt z gen. Michałem Tokarzewskim-Karaszewiczem "Torwidem" i podporządkował mu oddział.

Wiosną 1941 r. oddział został przekształcony w batalion ochrony sztabu baon "Baszta", pod dowództwem kpt. Eugeniusza Ladenbergera ps. "Kazimierz".

Żołnierze "Baszty" przygotowywali się do zbrojnego wystąpienia szkoląc się, biorąc udział w wielu akcjach bojowych, zdobywając broń od wroga. Kadry dowódcze "basztowców" kształciły się m. in. na Kursach Szkoły Podchorążych oraz w szkołach podoficerów.

Na przełomie 1942 i 1943 roku batalion składał się z pięciu kompanii i liczył ok. 1500 żołnierzy. W październiku 1943 roku przeformowano go w pułk. Jego dowódcą został [ppłk Stanisław Kamiński "Daniel"](#) - pochowany na Cmentarzu Rakowickim Wojskowym w Krakowie.

Żołnierze batalionu "Baszta" brali udział w wielu akcjach bojowych, zdobywając broń od wroga. Struktura organizacyjna pułku w przededniu wybuchu powstania przedstawiała się następująco:

- batalion "Bałtyk" - dowódca mjr "Burza" Eugeniusz Ladenberger,
- batalion "Olza" - dowódca - mjr "Reda" Anatol Witold Białynowicz-Obarski,
- batalion "Karpaty" - dowódca - mjr "Majster" Józef Hoffman.

Pułk liczył około 2300 ludzi i stanowił połowę sił w największym w Warszawie V Obwodzie jakim był Mokotów.

"Baszta" jako oddział dyspozycyjny KG AK miała opanować dzielnicę Mokotów i zapewniać ochronę komendy AK.

1 sierpnia 1944 roku pułk liczył 2200 żołnierzy. O godz. 17.00 pułk przystąpił do realizacji wyznaczonych mu zadań bojowych. Wszystkie natarcia zostały w pierwszym dniu powstania przez Niemców odparte, ale pułk był jedynym oddziałem w południowej Warszawie, w tzw. "niemieckiej dzielnicy mieszkaniowej", który nie uległ rozsypaniu. Dowódca pułku podjął decyzję o przejściu do brony w kwadracie ograniczonym ulicami Puławską, Naruszewicza, al. Niepodległości i Odyńca. Oddziały Baszty walczyły w powstaniu warszawskim na Górnym Mokotowie i Dolnym Mokotowie (Sielce, Czerniaków, Sadyba). Zajęty teren był broniący do momentu kapitulacji 27 września 1944 roku.

Szczegółowy przebieg walk:

- Pod koniec sierpnia obszar zajmowany przez powstańców na Mokotowie sięgał od ul. Madalińskiego do Ksawerów i od al. Niepodległości po ul. Czerniakowską i Wiertniczą. Żołnierze "Baszty" i pozostałych oddziałów mokotowskich walczyli na Górnym i Dolnym Mokotowie, na Sielcach, Sadybie aż po Wilanów, na Ksawerowie i w pobliżu toru wyścigów konnych, w Lasach Chojnowskich i Lesie Kabackim. Niezwykle krwawe walki przeważnie toczyły się o zdobycie lub utrzymanie poszczególnych obiektów takich jak Rak, Basy, Wedel, Dworkowa, Alkazar I i II, zakłady

Bruhn-Werke, reduta Magnet, Fort Legionów Dąbrowskiego, klasztor Sióstr Nazaretanek, Królikarnia, Pudełko i wiele innych.

- 2 września padła Sadyba. 15 września oddziały AK utworzyły linię obronną wzdłuż ul. Belwederskiej. Walczyły tam dwa bataliony "Oaza" i "Ryś" pułku AK "Waligóra". Od połowy września zaczęły się regularne bombardowania lotnicze Mokotowa, a ostateczna ofensywa niemiecka na Mokotów zaczęła się 24 września. Piechota, artyleria, broń pancerna i lotnictwo wypierały powstańców z dotychczas zajmowanych pozycji. W obliczu poważnych strat dowództwo obwodu, zdecydowało się na odwrót kanałami do południowego Śródmieścia. Do celu dotarło 600 żołnierzy "Baszty" oraz ok. 200 żołnierzy Kedywu Komendy Głównej AK zgrupowania "Radosława". Zajmowany obszar ograniczał się do niewielkiego kawałka ziemi obejmującego park Dreszera i pobliskie ulice, na którym broniły się resztki pułku w sile kilku plutonów wycieńczonych żołnierzy. 27 września została podpisana kapitulacja Mokotowa. Oddziały Mokotowa, dowodzone przez mjr Kazimierza Szternała "Zrywa", uznane przez Niemców za kombatantów, złożyły broń.
- Około 120 powstańców, którzy nie dotarli kanałami do Śródmieścia i powrócili na Mokotów, zostało przez Niemców wymordowanych na ulicy Dworkowej.

Kapituła Orderu Wojennego dekretem z dnia 11 listopada 1968 roku, w uznaniu niezwyklego męstwa w okresie drugiej wojny światowej 1939-1945 przyznała "Baszcie" Krzyż Srebrny Virtuti Militari, dyplom nr 13883 podpisał kanclerz kapituły gen. dyw. Stanisław Maczek.

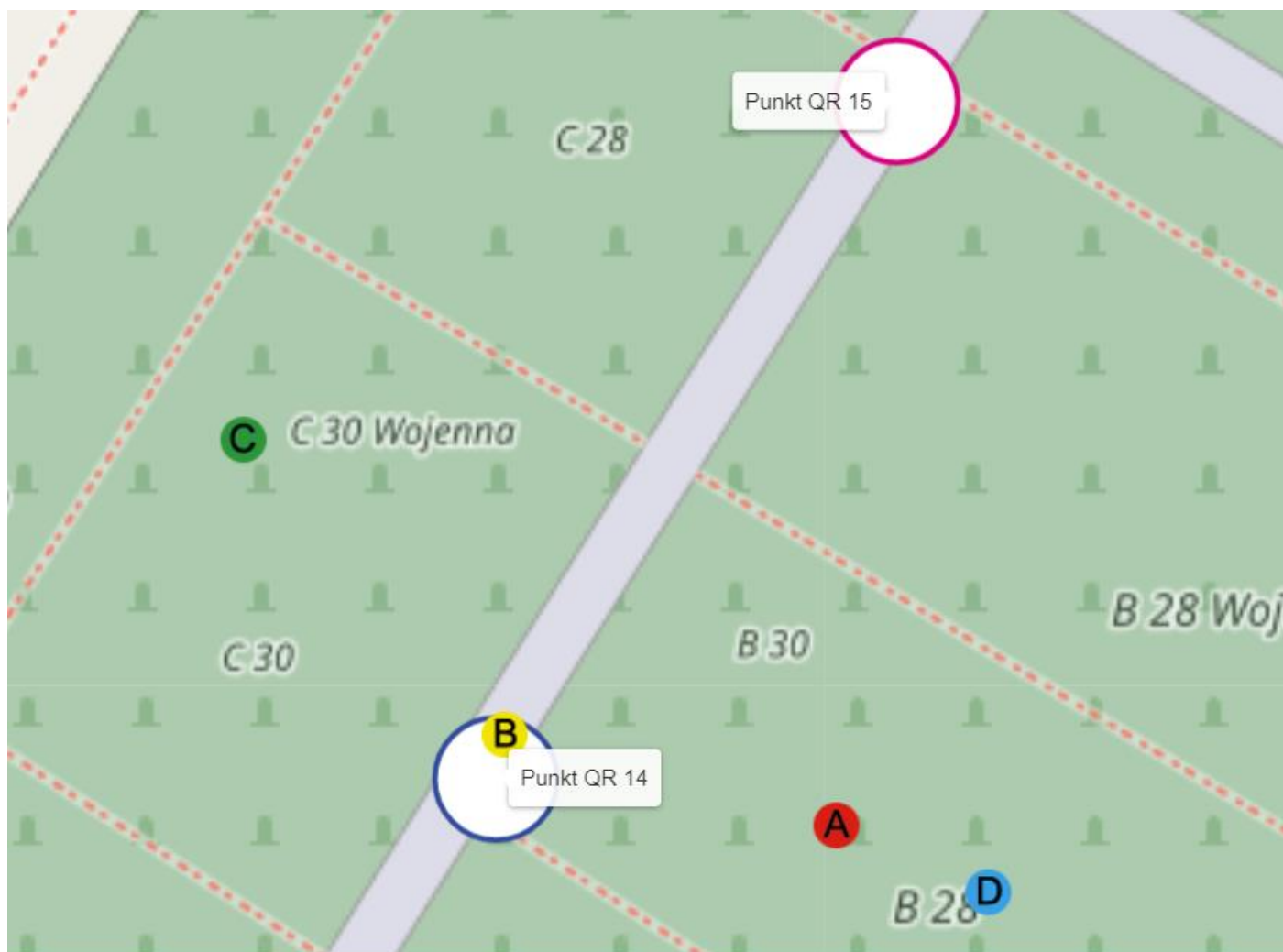
[Szczegóły](#)

<http://www.meczennicy.waw.pl/wordpress/litania-do-matki-bozej-krolowej-polskich-meczennikow/pulk-armii-krajowej-baszta/>

<https://pochr.wp.mil.pl/pl/pages/puk-ak-baszta-2019-02-12-y/>

PUNKT 14

MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC

Punkt QR 14

- A - Głaz upamiętniający katastrofę gibraltarską,
- B - Pomnik Żołnierzy Pierwszej Samodzielnej Brygady Spadochronowej i Cichociemnych,
- C - Pomnik i Kwatera Żołnierzy Sił Zbrojnych na Zachodzie,
- D - Tablice upamiętniające poległych z Ojczyznę 1939 – 1945 oraz w Powstaniu Warszawskim

GLĄZ UPAMIĘTNIAJĄCY KATASTROFĘ GIBRALTARSKĄ

Gląz odsłonięty w 50 rocznicę katastrofy w Gibraltarze

Katastrofa lotnicza w Gibraltarze – wypadek lotniczy, do którego doszło w Gibraltarze 4 lipca 1943 roku ok. godz. 23:06 czasu lokalnego. W wypadku śmierć ponieśli:

Pasażerowie

- Victor Cazalet, col., brytyjski oficer łącznikowy,
- Jan Gralewski, domniemany kurier AK,
- [Tadeusz Klimecki](#) gen. bryg., szef Sztabu Naczelnego Wodza,
- Adam Kułakowski, adiutant gen. Sikorskiego (ciała nie odnaleziono),
- [Zofia Leśniowska](#), córka gen. Sikorskiego (ciała nie odnaleziono),
- Walter Heathcote Lock, cywil (ciała nie odnaleziono),
- Andrzej Marecki, płk dypl., szef III Oddziału Operacyjnego Sztabu Naczelnego Wodza,
- Harry Pinder, telegrafista RAFu,
- Józef Ponikiewski, por. mar., adiutant gen. Sikorskiego,
- [Władysław Sikorski](#), premier i Naczelny Wódz PSZ,
- John Percival Whiteley, brigadier, doradca wicekróla Indii.

Członkowie załogi

- C.B. Gerrie, flight sergeant, radiooperator/strzelec,
- W.S. Herring, squadron leader, drugi pilot (ciała nie odnaleziono),
- D. Hunter, flight sergeant, radiooperator/strzelec (ciała nie odnaleziono),
- F. Kelly, sergeant, mechanik,
- L. Zalsberg, warrant officer, nawigator.

Przeżył ze stosunkowo niewielkimi obrażeniami jedynie czeski pilot, [Eduard Prchal](#). Wiosną 1943 roku generał Sikorski odbył podróż w celu kilkutygodniowej inspekcji wojsk polskich na Bliskim Wschodzie. Po zakończeniu inspekcji 4 lipca 1943 roku **przed** wylotem do Anglii Sikorski uczestniczył w przyjęciu pożegnalnym u gubernatora. Po południu na samolot załadowano pocztę i bagaże. Około godziny 22.25 samochodami przywieziono Sikorskiego i pasażerów, po czym załadowano ich bagaże. Do godziny 22.45 pasażerowie wsiedli do samolotu i samolot rozpoczął kołowanie z miejsca postojowego na zachodni koniec pasa. O godzinie 23.05 Liberator po zezwoleniu z wieży kontroli lotów rozpoczął start w kierunku na wschód. Samolot w 16 sekund po starcie z gibraltarskiego lotniska zetknął się z powierzchnią morza ok. 600 m na wschód od końca pasa startowego, co stało się około godz. 23:06. O godzinie 23.14 dotarł na miejsce kuter ratowniczy HSL-181, a następnie łódź wiosłowa i inne

jednostki. Odnaleziono i wyciągnięto z morza pływające ciała Sikorskiego, Klimeckiego i Whiteleya, który zmarł po wyciągnięciu, a także nieprzytomnego pilota Prchala. Następnego dnia kontynuowano akcję. W ciągu kolejnych dni wydobyto przy pomocy nurków główne elementy samolotu. Jako ostatnie odnaleziono ciała Gralewskiego i Mareckiego, wyrzucone na brzeg 8 i 9 lipca, natomiast nie odnaleziono dwóch członków załogi i trzech pasażerów.

W celu zbadania przyczyn katastrofy przeprowadzono kilka niezależnych śledztw. Nie wszystkie ciała ofiar zostały odnalezione. Historycy nie są zgodni co do przyczyn i okoliczności, jakie towarzyszyły zdarzeniu.

[Szczegóły](#)

POMNIK ŻOŁNIERZY PIERWSZEJ SAMODZIELNEJ BRYGADY SPADOCHRONOWEJ I CICHOCIEMNYCH

Pomnik odsłonięty 19 września 1965 roku
Kwatera C30

- Samodzielna Brygada Spadochronowa – jednostka powietrznodesantowa Polskich Sił Zbrojnych, sformowana w Wielkiej Brytanii podczas II wojny światowej. W założeniach brygada miała wziąć udział w walkach w Polsce, była jednym z zasadniczych elementów koncepcji sztabowej, przygotowywanej przez Komendę Główną AK oraz Sztab Naczelnego Wodza w Londynie, według której głównym zadaniem Armii Krajowej (wcześniej Związku Walki Zbrojnej) było "przygotowanie i zwycięskie przeprowadzenie powstania zbrojnego - z chwilą wkroczenia na ziemie polskie regularnych wojsk polskich odtworzonych na obczyźnie". Ostatecznie została użyta przez aliantów w operacji "Market Garden". Dowódcą Brygady w okresie kwiecień 1940 - 9 grudnia 1944 roku był gen. bryg. Stanisław Sosabowski.

[Szczegóły](#)

- Cichociemni (Spadochroniarze Armii Krajowej) – przeszkoleni w Wielkiej Brytanii oraz we Włoszech żołnierze Polskich Sił Zbrojnych, którzy ochotniczo zgłosili się do służby specjalnej w Armii Krajowej na terenie Polski okupowanej przez Niemców oraz Sowieców i byli w latach 1941–1944 przerzucani przez lotnictwo RAF w tym polską 1586 Eskadrę Specjalnego Przeznaczenia. Wykonywali skok ze spadochronem na zrzutowiska wyznaczone i chronione przez oddziały partyzanckie AK (i in.) lub lądowali na polowych lotniskach podczas operacji Most (Wildhorn). Do Polski zostało zrzuconych 316 cichociemnych, w czasie wojny zginęło 102, w tym 9 podczas lotu lub skoku, a 8 zażyło truciznę po aresztowaniu. W powstaniu warszawskim wzięło udział 95 cichociemnych, spośród nich 18 zginęło, a co najmniej 20 zostało rannych. Kolejnych 9 zginęło podczas śledztw lub w wyniku wyroków sowieckich oraz polskich sądów komunistycznych pod koniec wojny oraz w latach powojennych.

[Szczegóły](#)

W powstaniu warszawskim wzięło udział 91 [cichociemnych](#) spośród... zrzucanych, ... z nich jest pochowanych na Powązkach Wojskowych.

W opisach innych miejsc ujęto już następujących cichociemnych

https://pl.wikipedia.org/wiki/Hieronim_Dekutowski

https://pl.wikipedia.org/wiki/Boles%C5%82aw_Kontrym

https://pl.wikipedia.org/wiki/Adam_Borys

https://pl.wikipedia.org/wiki/Tadeusz_Runge

https://pl.wikipedia.org/wiki/Tadeusz_Kossakowski ???

https://pl.wikipedia.org/wiki/Bronis%C5%82aw_Rachwa%C5%82 ???

Planuje się opracowanie odrębnego przewodnika po grobach wszystkich cichociemnych pochowanych na Powązkach Wojskowych.

Poniżej przedstawiono kolejnych dwóch cichociemnych.

Stefan Bałuk

FIV-tuje-14

Stefan Klemens Bałuk ps. *Starba, Kubuś, Michał Bałucki, Michał Zawistowski* (ur. 15 stycznia 1914 w Warszawie, zm. 30 stycznia 2014 tamże) – polski fotografik, fotoreporter wojenny, cichociemny, generał brygady Wojska Polskiego w stanie spoczynku.

Walczył w powstaniu warszawskim w plutonie „Agaton” batalionu „Pięć” Zgrupowania „Radosław” na Woli, Starówce i Żoliborzu.

Uczestniczył w kilku śmiałych wypadach w celu nawiązania łączności, m.in. 13/14 sierpnia przedarł się przez pozycje niemieckie w rejonie Dworca Gdańskiego na Żoliborz, dostarczając kwarce do radiostacji płk. Niedzielskiemu „Żywicielowi”, a następnie do Zgrupowania Kampinos, gdzie wykonał wiele zdjęć.

27 sierpnia przeszedł kanałami z meldunkiem dowódcy Starego Miasta do gen. Tadeusza Bora-Komorowskiego, za co został odznaczony Orderem Virtuti Militari^[7].

W pierwszych latach Polski „ludowej” działał w antykomunistycznym ruchu oporu w szeregach Zrzeszenia Wolność i Niezawisłość, zajmując się tworzeniem dokumentów, jako kierownik Wydziału Legalizacji „Agaton II”. 1 listopada 1945 r. aresztowany przez siły bezpieczeństwa, był przesłuchiwany przez oficera MBP Józefa Różańskiego, późniejszego dyrektora departamentu śledczego. W 1946 skazany na 2,5 roku więzienia za uczestnictwo w Armii Krajowej. Zwolniony z więzienia na mocy amnestii z 1947 r. Pracował jako taksówkarz, po czym w 1950 rozpoczął pracę fotografa.

Prowadził aktywną działalność kombatancką, m.in. zainicjował budowę pomnika Armii Krajowej i Polskiego Państwa Podziemnego (odsłonięty w 1999 r.), a także pomnika Cichociemnych Spadochroniarzy AK (2013) – oba znajdują się przed Sejmem RP w Warszawie – oraz utworzenia Klubu Kawalerów Orderu Wojennego Virtuti Militari (2001 r.).

W 2010 roku objął urząd Kanclerza Kapituły Orderu Wojennego Virtuti Militari.

Otrzymał także, dwukrotnie, Krzyż Walecznych.

https://pl.wikipedia.org/wiki/Stefan_Ba%C5%82uk

Marian Gołębiowski

C22-7-8

Marian Gołębiowski vel Marian Gortat vel Marian Śliwa vel Marian Gołębiowski ps. „Irka”, „Korab”, „Lotka”, „Ster”, „Swoboda” (ur. 16 kwietnia 1911 w Płońsku, zm. 18 października 1996 w Warszawie) – cichociemny, żołnierz Kedywu AK i WiN, pułkownik rezerwy piechoty, członek opozycji antykomunistycznej w PRL.

Brał udział w walkach z Niemcami w Alzacji i Lotaryngii, pełniąc funkcję dowódcy plutonu, a potem dowódcy kompanii.

Po dotarciu 13 lipca 1941 r. do Anglii został przydzielony do 1 Brygady Strzelców na stanowisko zastępcy dowódcy plutonu rozpoznawczego w oddziale pancerno-motorowym, następnie został pozyskany do pracy w kraju.

Zrzucony a teren Polski 2 października 1942 r., w połowie listopada 1942 r. objął funkcję szefa Kedywu Inspektoratu Rejonowego Zamość (Okręg Lublin AK).

W październiku 1943 r. został komendantem Obwodu Hrubieszów, a w maju 1944 r. komendantem Obwodu Włodzimierz Wołyński.

Po zajęciu Lubelszczyzny przez Armię Czerwoną kontynuował działalność jako komendant Obwodu Hrubieszów. 19 sierpnia 1944 r. jego stuosobowy oddział uwolnił kilkunastu żołnierzy AK z więzienia w Hrubieszowie.

W marcu 1945 r. Gołębiowski objął funkcję inspektora Inspektoratu Rejonowego DSZ. 21 stycznia 1946 r. został aresztowany przez UB i po ciężkim śledztwie 3 lutego 1947 r. skazano go na karę śmierci, którą trzy dni później prezydent Bolesław Bierut zamienił na karę dożywotniego więzienia. Wyszedł na wolność 21 czerwca 1956 r.

Po wyjściu na wolność miał trudności ze znalezieniem pracy, pracował w kilku miejscach.

W 1959 r. był jednym z inicjatorów powołania tajnej organizacji antykomunistycznej, złożonej z byłych członków Armii Krajowej. Jednak próby utworzenia takiej organizacji nie powiodły się.

Został aresztowany 21 czerwca 1970 r., w związku z planowaną akcją podpalenia Muzeum Lenina w Poroninie. Mimo że nie uczestniczył osobiście w przygotowaniach do tej akcji (choć o niej wiedział), został skazany, jako jeden z przywódców, na 4,5 roku więzienia. Wyszedł na wolność 28 sierpnia 1974 r. W II poł. lat 70. angażował się w kolejne działania opozycyjne.

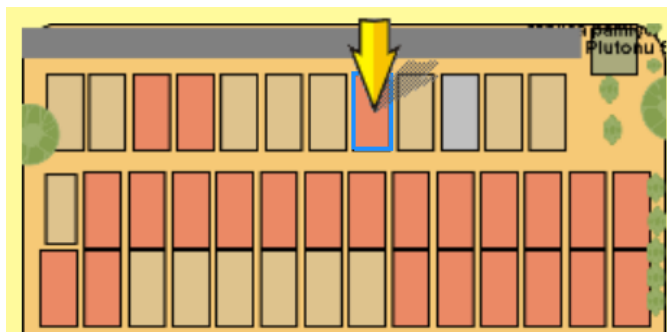
Po wprowadzeniu stanu wojennego 13 grudnia 1981 został na kilka godzin zatrzymany. W

maju 1982 r. wyjechał do USA, gdzie współpracował z prasą polonijną.

Wrócił do kraju w 1990 r. Publikował teksty Gołębiewskiego dotyczące tzw. spiskowej teorii dziejów opartej na wizji Nowego Porządku Świata (New World Order). W większości z tych artykułów w ostrych słowach krytykował masonów, liberałów oraz postkomunistów zagrażających jego zdaniem Polsce.

Odznaczenia m.in.: Krzyż Srebrny Orderu Virtuti Militari (1943 r.) oraz Krzyż Komandorski z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski (8 listopada 2007 r., pośmiertnie)

[https://pl.wikipedia.org/wiki/Marian_Go%C5%82%C4%99biewski_\(%C5%BCo%C5%82nierz\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Marian_Go%C5%82%C4%99biewski_(%C5%BCo%C5%82nierz))

POMNIK I KWATERA ŻOŁNIERZY SIŁ ZBROJNYCH NA ZACHODZIE

Pomnik z napisem "Bóg-Honor-Ojczyzna", poświęcony jest Polskim Siłom Zbrojnym na lądzie, na wodzie i w powietrzu, kwatera D20

Kwatera żołnierzy Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie, założona w 1991 roku

Bóg, Honor, Ojczyzna – dewiza Wojska Polskiego stanowiąca idealistyczne ujęcie wierności państwu. Została wprowadzona po raz pierwszy na sztandary oddziałów Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie dekretem Prezydenta Rzeczypospolitej z 15 października 1943 roku. Dominujący kanon interpretacji dewizy, to "Ojczyźnie wszystko, prócz miłości Boga najwyższego i Honoru". Na współczesnych sztandarach wojskowych dewiza "Bóg, Honor i Ojczyzna" występuje na środkowym polu, na odwrocie orła, godła Polski.

[Szczegóły](#)

Całość sił zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej funkcjonujących w latach 1940–1947 na obczyźnie i podległych Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej i Naczelnemu Wodzowi z siedzibą w Londynie nosiła nazwę Polskie Siły Zbrojne. Zostały utworzone na podstawie międzysojuszniczych umów podpisanych z Francją i Wielką Brytanią.

We Francji od listopada 1939 roku rozpoczęto formowanie czterech dywizji piechoty oraz jednej

brygady pancerno-motorowej. Ze sformowanych oddziałów wydzielono część sił i utworzono Samodzielną Brygadę Strzelców Podhalańskich - brała udział w kampanii norweskiej. W obronie Francji w 1940 roku wzięło udział ok. 50 tysięcy polskich żołnierzy z tych oddziałów.

Po klęsce Francji w lipcu 1940 roku na terenie Wielkiej Brytanii zostały zorganizowane:

- I Korpusu Pancerno-Motorowy, oddziały Korpusu po inwazji brały udział w walkach na froncie zachodnim;
- 9 dywizjonów **lotniczych**, bombowych i myśliwskich, które brały udział w obronie Wielkiej Brytanii, bombardowanie Niemiec oraz niemieckich obiektów wojskowych w krajach okupowanych;
- polska marynarka wojenna, składająca się z okrętów przybyłych do Wielkiej Brytanii. W dniu zakończenia wojny dysponowała krążownikiem, 6 niszczycielami, 3 okrętami podwodnymi i 6 ścigaczami. Uczestniczyła w 787 konwojach, w walkach o Atlantyk oraz operacjach na Morzu Śródziemnym.

Sformowana w kwietniu 1940 roku w Syrii Brygada Strzelców Karpackich walczyła m.in. w obronie Tobruku.

Tworzoną w 1941 roku Armię Polską w ZSRR (dowódca gen. Władysław Anders) do sierpnia 1942 roku w porozumieniu z władzami radzieckimi ewakuowano do Iraku. Utworzony II Korpus w grudniu 1943 roku przetransportowany do Włoch. Będąc w składzie brytyjskiej 8 Armii, uczestniczył w kampanii włoskiej. W maju 1944 roku zdobył Monte Cassino. W lipcu 1944 roku wyzwolił Ankonę, w październiku walczył w Apeninach. W kwietniu 1945 roku brał udział w bitwie o Bolonię.

Jan Zumbach

D 4 rz. 3 m. 2

Jan Zumbach, ps. „Kaczor Donald”, „Johan” (ur. 14 kwietnia 1915 w Ursynowie, zm. 3 stycznia 1986 w Paryżu) – podpułkownik dyplomowany pilot Wojska Polskiego, podpułkownik (ang. *Wing Commander*) Królewskich Sił Powietrznych, as myśliwski Polskich Sił Powietrznych na obczyźnie, kawaler Krzyża Srebrnego Orderu Wojennego Virtuti Militari.

Przed II wojną światową służył w 111 eskadrze myśliwskiej. Na skutek kolizji z samochodem, który rozstawiał oświetlenie do nocnych lotów, przy lądowaniu w maju 1939 roku, trafił do szpitala, a następnie przeszedł rehabilitację. Po wybuchu wojny nie udało mu się odnaleźć swojej jednostki i 17 września przedostał się z Polski do Rumunii. Następnie przez Bejrut dotarł drogą morską do Francji.

W kampanii francuskiej nie odniósł sukcesów bojowych. 21 czerwca 1940 został ewakuowany do Wielkiej Brytanii na statku „Kmicic”.

2 sierpnia 1940 roku przydzielony do polskiego dywizjonu myśliwskiego 303, stacjonującego na lotnisku Northolt i latającego na myśliwcach Hawker Hurricane Mk I. Dywizjon ten wszedł do akcji w końcowej, trzeciej fazie bitwy o Anglię.

17 maja 1942 roku został wyznaczony dowódcą dywizjonu 303 – funkcję tę sprawował do grudnia 1942 roku.

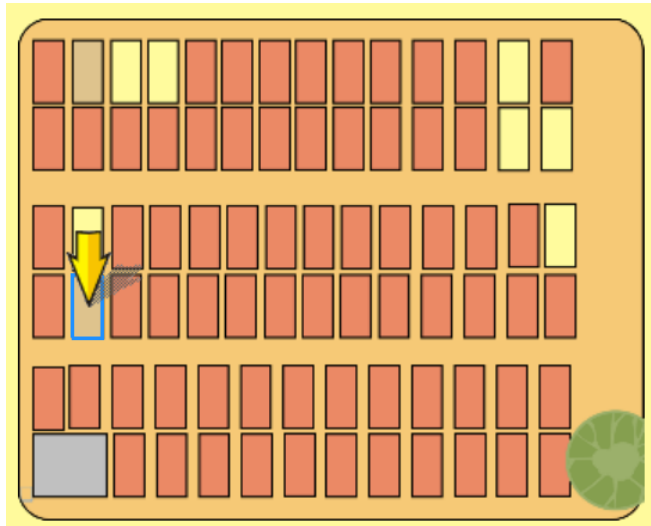
15 kwietnia 1943 roku został dowódcą 3 Polskiego Skrzydła Myśliwskiego. Od 4 sierpnia 1944 roku do 30 stycznia 1945 roku dowodził 133 Polskim Skrzydłem Myśliwskim.

Podczas II wojny światowej zestrzelił, według oficjalnych danych, 13 samolotów na pewno i 5 prawdopodobnie.

Po II wojnie światowej był współwłaścicielem firmy lotniczo-taksówkarskiej, która prowadziła działalność przemysłową, a następnie – posługując się pseudonimem *Johnny „Kamikaze” Brown* – walczył jako najemnik w Afryce. W 1962 roku przyjął ofertę utworzenia lotnictwa Katangi i dowodzenia nim. W 1967 roku przyjął propozycję dowodzenia lotnictwem Biafry.

Zmarł w niewyjaśnionych okolicznościach 3 stycznia 1986 roku we Francji.

https://pl.wikipedia.org/wiki/Jan_Zumbach

Włodzimierz Bernhardt

30C-K2-II-11

Włodzimierz Bernhardt (ur. 30 maja 1915 w Warszawie, zm. 29 września 2013)

– podpułkownik Wojska Polskiego.

Wziął udział w kampanii wrześniowej, jako żołnierz 21 Pułku Piechoty. Walczył w bitwie pod Mławą oraz w obronie Warszawy. Następnie przedostał się do Francji, gdzie służył w 3 Pułku Grenadierów Śląskich. Po kapitulacji Francji, przedostał się do Wielkiej Brytanii, gdzie ukończył kurs lotniczy i otrzymał przydział do 300 dywizjonu bombowego, a później 301 dywizjonu bombowego.

W składzie 1586 eskadry specjalnego przeznaczenia uczestniczył w lotach zaopatrzeniowych nad Warszawę w czasie powstania warszawskiego. 17 sierpnia 1944, na stanowisku dispatcher – członek załogi Halifaxa JP 220 (Leszek Owsiany – I pilot, Stefan Bohanes – radiotelegrafista), został zestrzelony w okolicach Tarnowa. Uratował się skacząc na spadochronie. Dzięki pomocy miejscowej ludności znalazł się w oddziale Armii Krajowej ppor. Zdzisława Straszyskiego ps. "Meteor", jednego z cichociemnych. W oddziale pozostał do października 1944 r. W listopadzie 1944 r. trafił do zgrupowania zestrzelonych lotników i uciekinierów brytyjskich z obozów jenieckich, którzy byli szykowani do ewakuacji. 28 lutego 1945 r. opuścił Polskę i w grupie byłych jeńców alianckich został przewieziony do Odessy na Ukrainie. Płynąc stamtąd brytyjskim okrętem, 24 marca 1945 r. dotarł do Anglii i wrócił w szeregi 300 dywizjonu bombowego.

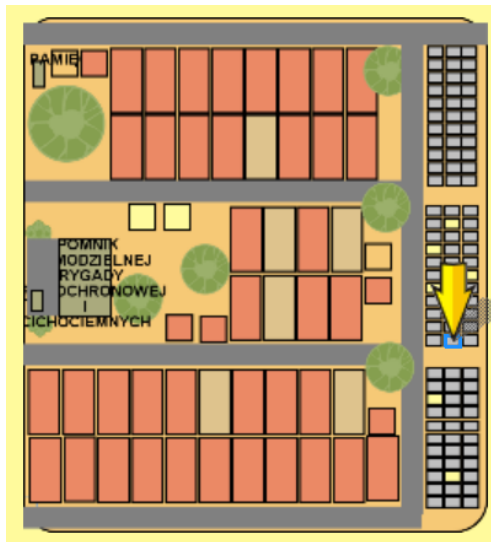
Po wojnie wyemigrował do Stanów Zjednoczonych i osiadł w Los Angeles. Pracował w różnych zawodach, m.in. w banku, potem jako przedstawiciel handlowy producenta szczotek do sprzątania Fuller Brushes oraz w firmie elektrycznej Kilman Electric Loc Inc. Po latach awansował na stanowisko szefa planowania fabryki. Po przejściu na emeryturę zamieszkał w kalifornijskim mieście Corona del Mar.

W 2005 r. zdecydował się na powrót do Polski. Był czynnym działaczem środowisk kombatanckich.

https://pl.wikipedia.org/wiki/W%C5%82odzimierz_Bernhardt !!!

<https://www.polishairforce.pl/bernhardt.html>

<https://www.1944.pl/archiwum-historii-mowionej/wlodzimierz-bernhardt,1387.html>

Zygmunt Piotr Bohusz-Szyszko

A18-5-20

Zygmunt Piotr Bohusz-Szyszko h. Odyniec (ur. 18 stycznia 1893 w Chelmie, zm. 20 czerwca 1982 w Londynie) – generał dywizji Polskich Sił Zbrojnych, Generalny Inspektor Sił Zbrojnych (na uchodźstwie) w latach 1976–1980.

W listopadzie 1918 uczestniczył w rozbrajaniu żołnierzy niemieckich w Warszawie, a następnie wstąpił do odrodzonego Wojska Polskiego. W wojnie polsko-bolszewickiej służył w 2 Dywizji Piechoty Legionów najpierw jako dowódca kompanii, potem batalionu, a od lutego 1919 roku dowodził 2 Kowieńskim pułkiem strzelców, wchodzącym w skład 2 Dywizji Litewsko-Białoruskiej. Walczył z bolszewikami na Wileńszczyźnie, Podlasiu i Mazowszu. W czasie obrony Płocka odniósł poważną ranę. Jednak nie zrezygnował z dalszej walki i brał udział w kontrofensywie sierpniowej 1920 roku.

W październiku 1931 roku został przeniesiony do Korpusu Ochrony Pogranicza na stanowisko dowódcy pułku KOP „Głębokie”

5 sierpnia 1939 roku otrzymał przeniesienie na stanowisko dowódcy piechoty dywizyjnej 16 Pomorskiej Dywizji Piechoty w Grudziądzu, 2 września 1939 roku zastąpił pułkownika Stanisława Świtalskiego na stanowisku dowódcy Dywizji. Dowodzona przez niego dywizja, prowadziła ciężkie walki z nieprzyjacielem, w dniach 9–18 września wzięła udział w bitwie nad Bzurą, ponosząc ciężkie straty w walkach o Łowicz. Z niedobitkami Dywizji, w sile zaledwie dwóch kompanii, przedarł się do oblężonej Warszawy i walczył w jej obronie do kapitulacji 28 września; do niewoli nie poszedł.

W styczniu 1940 roku, po dotarciu przez Węgry do Francji, został mianowany dowódcą Samodzielnej Brygady Strzelców Podhalańskich, która walczyła ona pod Narvikiem. Po wycofaniu, Brygada drogą morską w dniach 3–8 czerwca 1940 roku została przerzucona do Francji, gdzie w ciężkich walkach z wojskami niemieckimi na tzw. reducie bretońskiej w dniach 15–18 czerwca została rozbita. Jej resztki razem z dowódcą zostały przetransportowane do Wielkiej Brytanii.

Od września 1940 roku do sierpnia 1941 roku był komendantem Centralnego Obozu Wyszkołenia I Korpusu Polskich Sił Zbrojnych w Crawford. W grudniu 1941 roku przystąpił do

formowania 7 Dywizji Piechoty. Od marca do października 1942 roku był szefem sztabu Armii Polskiej w ZSRR.

Po ewakuacji wojsk polskich z ZSRR na Bliski Wschód, został dowódcą 5 Kresowej Dywizji Piechoty. 16 czerwca 1943 roku został mianowany zastępcą dowódcy 2 Korpusu Polskiego. Z II Korpusem przebył cały szlak bojowy w kampanii włoskiej 1944–1945. W kwietniu 1945 roku, zastępując dowódcę II Korpusu, stoczył zwycięską, ostatnią bitwę o Bolonię.

https://pl.wikipedia.org/wiki/Zygmunt_Bohusz-Szyszko

<https://www.polskieradio.pl/39/156/Artykul/1025178,Zygmunt-BohuszSzyszko-%E2%80%93-bohater-bitwy-o-Narwik>

Jan Olimpiusz Kamiński

D 12 rz. 2 m. 12

Jan Olimpiusz Kamiński (ur. 17 grudnia 1893 w Ciechanowie, zm. 14 kwietnia 1986 w Warszawie) – pułkownik artylerii Wojska Polskiego.

Od 10 listopada 1917 służył w I Korpusie Polskim w Rosji. 26 czerwca 1918 powrócił do kraju. 1 listopada 1918 został przyjęty do Wojska Polskiego w stopniu podporucznika, brał udział w wojnie polsko-bolszewickiej.

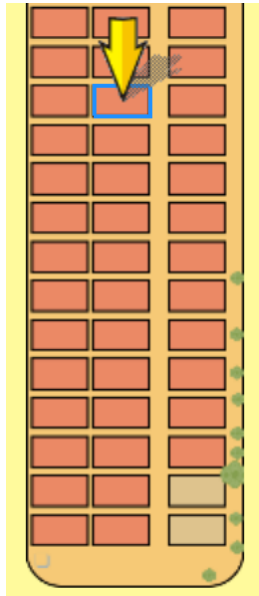
W październiku 1938 został mianowany dowódcą 2 dywizjonu artylerii konnej w Dubnie, dowodził nim w czasie kampanii wrześniowej dowodził 2 dywizjonem artylerii konnej. Walczył w bitwie pod Mokrą. Dowodzony przez niego pododdział został odznaczony Krzyżem Srebrnym Orderu Virtuti Militari, a on sam Krzyżem Złotym. 27 września 1939 dostał się do niewoli niemieckiej, z której uciekł 7 listopada tego roku. 4 stycznia 1940 przedostał się na Węgry. 8 lutego 1940 dostał się do Obozu dla Artylerzystów we Francji. Od 1 kwietnia do 20 czerwca 1940 dowodził 4 pułkiem artylerii ciężkiej.

1 stycznia 1943 został awansowany do stopnia pułkownika i wyznaczony na stanowisko zastępcy dowódcy 1 Samodzielnej Brygady Spadochronowej^[1]. W tym charakterze od 21 września do 15 października 1944 uczestniczył w operacji „Market Garden”. 1 marca 1945 odszedł z brygady do Inspekcji Wyszkożenia Wojska. 29 marca 1945 pełniący obowiązki Naczelnego Wodza, generał dywizji Władysław Anders mianował go dowódcą 1 Samodzielnej Brygady Spadochronowej. Od 4 czerwca do 6 listopada 1945 był słuchaczem Kursu Wyższych Dowódców, a od 7 listopada 1945 do 18 października 1946 pełnił służbę w dowództwie I Korpusu Polskiego na stanowisku zastępcy dowódcy artylerii korpusu.

1 listopada 1946 powrócił do kraju.

https://pl.wikipedia.org/wiki/Jan_Olimpiusz_Kami%C5%84ski

<https://wolynskabrygadakaw.wixsite.com/brygada/kopia-2-dywizjon-artylarii-konnej-i>

Franciszek Maria Skibiński

A38-4-5

Franciszek Maria Skibiński (ur. 15 sierpnia 1899 w Monachium, zm. 16 maja 1991 w Warszawie) – generał dywizji Wojska Polskiego, pisarz wojskowy, teoretyk i badacz sztuki wojennej, doktor nauk wojskowych.

W listopadzie 1918 przybył do Warszawy, gdzie brał udział w rozbrajaniu Niemców. W styczniu 1919 został ranny podczas walk w obronie Przemyśla i Lwowa.

Po skończeniu Szkoły Kawalerii w Starej Wsi w stopniu podporucznika został przydzielony od listopada 1919 do 14 pułku Ułanów Jazłowieckich, w którym podczas wojny 1920 dowodził plutonem 1 szwadronu.

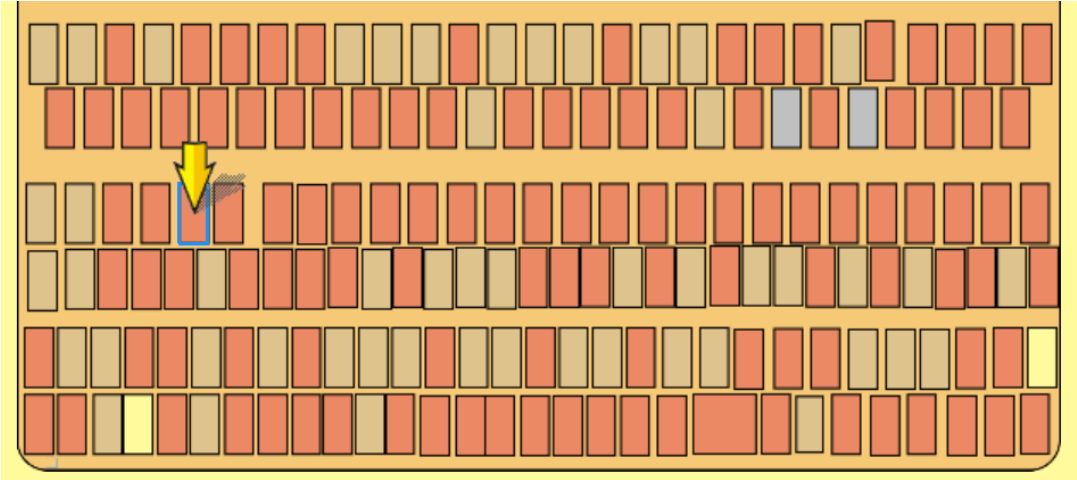
Dalszą służbę wojskową pełnił w jednostkach kawalerii, od listopada 1937 był szefem sztabu 10 Brygady Kawalerii.

Jesienią 1938 uczestniczył wraz z brygadą w zajęciu Zaolzia. Walczył w kampanii wrześniowej. W dniach 10–18 czerwca 1940 uczestniczył w kampanii francuskiej. Po dotarciu 3 września 1940 do Liverpoolu brał udział w organizacji 1 Dywizji Pancерnej Polskich Sił Zbrojnych pod dowództwem gen. Stanisława Maczka. Kolejno szef sztabu 10 Brygady Kawalerii Pancерnej, dowódca 10 pułku strzelców konnych i dowódca 3 Brygady Strzelców w składzie dywizji. Od sierpnia 1944 do maja 1945 wraz z dywizją uczestniczył w kampanii w zachodniej Europie. Brał udział w wyzwoleniu Bredy. Wojnę zakończył w stopniu pułkownika.

W lipcu 1947 powrócił do Polski, został wykładowcą w Akademii Sztabu Generalnego. W kwietniu 1951 aresztowany przez organa Informacji Wojskowej, a 28 kwietnia 1952 skazany wyrokiem Najwyższego Sądu Wojskowego na karę śmierci za zdradę ojczyzny. 19 listopada 1952 Bolesław Bierut nie skorzystał z prawa łaski, ale wstrzymał wykonanie kary śmierci, co było związane z wykorzystaniem Skibińskiego, jako świadka w innych procesach dotyczących „spisku w wojsku”. Dopiero 25 stycznia 1954 przewodniczący Rady Państwa, Aleksander Zawadzki skorzystał z prawa łaski. Osadzony w Zakładzie Karnym we Wronkach Skibiński podjął głodówkę protestując przeciwko niesprawiedliwemu wyrokowi. 4 kwietnia 1956 Najwyższy Sąd Wojskowy wznowił postępowanie w jego sprawie, a po dwóch dniach Naczelna Prokuratura Wojskowa umorzyła je z powodu braku dowodów winy.

W 1963 obronił doktorat za pracę pt. „Bitwa w Normandii we wrześniu 1944 roku”. W sierpniu 1964 przeszedł w stan spoczynku.

https://pl.wikipedia.org/wiki/Franciszek_Skibi%C5%84ski

TABLICE UPAMIĘTNIAJĄCE POLEGŁYCH Z OJCZYZNĘ 1939 – 1945 ORAZ W POWSTANIU WARSZAWSKIM

Umieszczone są cztery tablice, po dwie umocowane „plecami”

TABLICA UPAMIĘTNIAJĄCA POLEGŁYCH ZA OJCZYZNĘ W ORGANIZACJACH: ORGANIZACJA MŁODZIEŻOWA ORLĘTA, POMOCNICZA SŁUŻBA KOBIEC I RADA OBRONY NARODU

Organizacja Młodzieżowa Orłęta

Od 1933 przy Związku Strzeleckim rozpoczęła działanie organizacja młodzieżowa Orłęta (pojedyncze drużyny powstały w 1932), a także podczas II wojny światowej w konspiracji. W Warszawie podczas II wojny światowej część orłęcej kadry instruktorskiej i członków Orłąt utworzyła konspiracyjną organizację, która została włączona do Armii Krajowej i brała udział w walce z okupantem niemieckim, a następnie w powstaniu warszawskim. W Batalionie „Gozdawa” walczyła Kompania Motorowa Orłąt.

Twórcą i komendantem orłęcej konspiracji był wcześniejszy organizator orłęcego hufca Praga Stanisław Szrednicki. Podczas powstania dowodził on Kompanią Motorową „Orłęta”, walczącą w składzie batalionu „Gozdawa”.

Stanisław Srzednicki

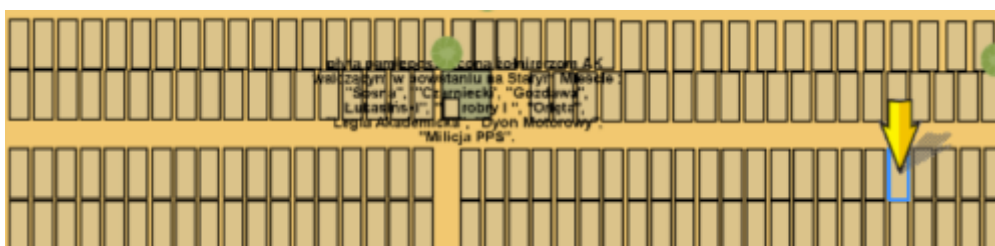
Położenie grobu: kwatera B8, rząd 2, miejsce 37

Stanisław Srzednicki, ps. Stach (ur. 9 kwietnia 1915 w Krzemieńcu, zm. 20 sierpnia 1944 w Warszawie) – polski instruktor harcerski, współorganizator młodzieżowej organizacji „Orląta” w Warszawie, porucznik. Po wybuchu II wojny światowej w 1939 zaciągnął się ochotniczo do wojska. 20 września dostał się do niewoli, z której uciekł po kilku dniach. Po powrocie do Warszawy przystąpił do pracy konspiracyjnej w szeregach SZP, ZWZ i AK, wciągając do konspiracji swych wychowanków z „Orląt”.

W czasie powstania warszawskiego dowodził kompanią „Orląt” w batalionie „Gozdawa” zgrupowania „Sosna” na Starym Mieście. Mimo rany odniesionej w pierwszych dniach Powstania walczył dalej. W połowie sierpnia został przeniesiony do dowództwa odcinka na stanowisko oficera do zadań specjalnych. Zginął od pocisku artyleryjskiego w czasie odparcia natarcia niemieckiego na ratusz, w rejonie budynku przy ul. Daniłowiczowskiej.

Pośmiertnie odznaczony krzyżem Virtuti Militari i Krzyżem Walecznych.

[Szczegóły](#)

Położenie grobu - oznaczone strzałką

Pomocnicza Służba Kobiet

- We wrześniu 1939 r. na stanowisko Naczelniej Komendantki kobiecych batalionów Pomocniczej Służby Wojskowej (PSW) została powołana przez ministra spraw wojskowych Maria Wittek (Witekówna) W czerwcu 1941 roku w związku z planowaniem „powstania powszechnego” Maria Wittek otrzymała zlecenie tworzenia rezerwy kobiecej dla formacji bojowych ZWZ - plutonów oraz w następujących sekcjach: sanitarnej, łącznościowej, gospodarczej i wartowniczej. Miały one zostać włączone do Służby Ochrony Powstania (od 1943 roku Wojskowa Służba Ochrony Powstania). 18 stycznia 1944 roku gen. Komorowski „Bór” wydał zarządzenie o organizacji Wojskowej Służby Kobiet. Służba kobiet pełniona była zazwyczaj indywidualnie, nie tworzone specjalnych komórek składających się z samych kobiet. Podejmowały one służbę w ramach komórek organizacyjnych ZWZ/AK, składały przysięgę jak żołnierze-mężczyźni i podlegały dowódcom ZWZ/AK.

Maria Wittek

Położenie grobu: kwatera C18, rząd 8, miejsce 4

Maria Stanisława Wittek, ps. „Mira”, „Pani Maria” (ur. 16 sierpnia 1899 we wsi Trębki, zm. 19 kwietnia 1997 w Warszawie) – generał brygady Wojska Polskiego, pierwsza Polka w historii Wojska Polskiego, która została mianowana na stopień generała (1991 r.). Dama Orderu Virtuti Militari.

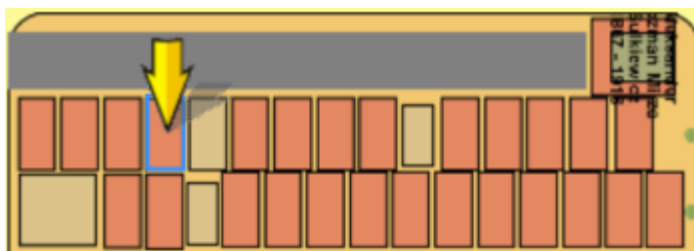
Od grudnia 1919 służyła w Wojsku Polskim. W 1920 brała udział w obronie Lwowa w szeregach Ochotniczej Legii Kobiet (OLK).

W latach 1928–1934 była komendantką naczelną Przystosobienia Wojskowego Kobiet, od 1935 naczelnikiem Wydziału Wychowania Fizycznego i Przystosobienia Wojskowego Kobiet.

W czasie wojny obronnej Polski w 1939 była komendantką główną Kobiecych Batalionów Pomocniczej Służby Wojskowej. Od października 1939 do stycznia 1945 stała na czele Wojskowej Służby Kobiet w Komendzie Głównej Związku Walki Zbrojnej – Armii Krajowej. Walczyła w powstaniu warszawskim, gdzie dosłużyła się stopnia pułkownika.

Po wojnie ponownie kierowała sekcją przystosobienia wojskowego kobiet w Państwowym Urzędzie Wychowania Fizycznego i Przystosobienia Wojskowego, od 1948 była szefem Wydziału Kobiecego Komendy Głównej Powszechnej Organizacji „Służba Polsce”.

[Szczegóły](#)

Położenie grobu - oznaczone strzałką

Wyjątkiem są dwie wyłącznie kobiece formacje:

- Kobiące Patrole Minerskie, które działały od marca 1940 roku pod dowództwem dr med. Zofii Franio ps. „Doktor” i wchodziły w skład Związku Odwetu (ZO) zorganizowanego w aparacie dywersyjnym Komendy Głównej ZWZ
- oddział działający pod kryptonimem „Dysk” (Dywersja i Sabotaż Kobiet), utworzony w kwietniu 1942 roku na bazie Kobięcych Patroli Minerskich; pracami organizacyjnymi „Dysku” kierowała por. Wanda Gertz ps. „Lena”, która jednocześnie objęła dowództwo nad tą formacją. „Dysk” brał udział w wielu akcjach sabotażowo-dywersyjnych. Podczas powstania warszawskiego „Dysk” wszedł w skład brygady „Broda 53” i walczył w Zgrupowaniu „Radosław”.

Wanda Gertz

Położenie grobu: kwatera A24, rząd 11, miejsce 17

Wanda Gertz ps. „Lena”, „Kazik” (ur. 13 kwietnia 1896 w Warszawie, zm. 10 listopada 1958 w Londynie) – działaczka patriotyczna i niepodległościowa, major Wojska Polskiego, żołnierz Kedywu. W latach 1914–1916 pełniła służbę w I Brygadzie Legionów Polskich. W czasie wojny z bolszewikami pełniła funkcję zastępczyni dowódcy drugiej Ochotniczej Legii Kobiet (OLK) przy dowództwie Frontu Litewsko-Białoruskiego.

W okresie międzywojennym była instruktorką i organizatorką obozów Przystosowania Wojskowego Kobiet oraz urzędniczką wojskową zatrudnioną w Generalnym Inspektoracie Sił Zbrojnych w Warszawie.

W czasie kampanii wrześniowej 1939 roku walczyła w obronie Warszawy. W tym samym roku podjęła pracę konspiracyjną w SZP, a następnie w Związku Walki Zbrojnej i AK.

W latach 1942–1944 była organizatorką i komendantką Oddziału AK „Dysk” (Dywersja i Sabotaż Kobiet). Uczestniczyła w wielu akcjach sabotażowych, dywersyjnych oraz zamachach wymierzonych w przedstawicieli niemieckiego, nazistowskiego aparatu represji. W akcji „C” wykonała dwa wyroki śmierci na konfidentach Gestapo.

W czasie powstania, wraz ze swoim oddziałem, walczyła w ramach Zgrupowania AK „Radosław” na Woli, Starówce i w Śródmieściu.

Po upadku powstania była jeńcem w obozach Lamsdorf, Muhlberg i Oflag IX C w Molsdorfie. W tym ostatnim była komendantką polską obozu.

Po oswobodzeniu z niewoli przez armię amerykańską, wstąpiła do I Korpusu Polskiego.

[Szczegóły](#)

Położenie grobu - oznaczone strzałką

- W formowanej w ZSRR Armii Polskiej gen. Anders powołał do życia Pomocniczą Służbę Wojskowa Kobiet (PSWK) i wyznaczył na stanowisko komendantki Władysławę Piechowską. Oddziały kobiece zaczęły powstawać przy Polskich Siłach Zbrojnych w ośrodkach wojskowych w Buzułuku, Tatiszczewie i Tockoje. W pierwszym miesiącu do tych ośrodków zgłosiło się ok. 120 kobiet, które rozpoczęły pracę na różnych stanowiskach: w szpitalach i izbach chorych - jako lekarki, siostry, czy sanitariuszki, personel administracyjny, kucharki do pomocy w kuchniach i praczki, świetliczarki, które opiekowały się żołnierzami i ich rodzinami, ale przede wszystkim sprawowały opiekę nad dziećmi i młodzieżą. W Buzułuku utworzono szefostwo PSK z następującymi wydziałami: personalnym, ogólnym i organizacyjnym. Przemianowane ono zostało w późniejszym czasie na Inspektorat, a następnie na Główny Inspektorat PSK. Kobiety, które przybywały do Buzułuku, kierowano do oddziałów i związków taktycznych, gdzie przechodziły odpowiednie szkolenie wojskowe, składały przysięgę i tworzyły pierwsze pododdziały PSK. W instrukcji przekazanej przez gen. Władysława Sikorskiego gen. Władysławowi Andersowi były Pomocniczej Służby Kobiet: „Aprobuję wprowadzenie przez Dowódcę Armii Polskiej w Rosji pomocniczej służby kobiet. Kobiety w Armii mogą być użyte do pełnienia następujących funkcji: w szpitalach - pielęgniarki, sanitariuszki, funkcje administracyjno-gospodarcze - świetliczarki i kantyniarki, w Sztabach - maszynistki i kreślarki oraz w służbie łączności- radiotelegrafistki, szoferki, w pracy administracyjno-gospodarczej - szwaczki, praczki, kucharki. Od marca 1941 r. wraz z wojskiem teren ZSRR opuściło wyjechało 2922 „pestek”.

W momencie najwyższej liczebności w szeregach PSK służyło ok. 7 tysięcy ochotniczek. W 1944 kobiety działające w oddziałach PSK zostały przeniesione do 2 Korpusu Polskiego we Włoszech. W lipcu 1944 roku minister obrony narodowej zarządził zmianę struktury organizacyjnej PSK, w wyniku czego formację podzielono na trzy części:

 - o Pomocniczą Wojskową Służbę Kobiet (PWSK),
 - o Pomocniczą Lotniczą Służbę Kobiet (PLSK)
 - o Pomocniczą Morską Służbę Kobiet (PMSK).
- Służba kobiet w Anglii zaczęła się tworzyć znacznie później niż na wschodzie, dopiero po wysłaniu z Armii Polskiej na Wschodzie (APW) ochotniczek do Wielkiej Brytanii. Pierwszy transport kobiet dotarł 10 października 1942 roku. 124 Rozkaz MSWojsk. z 16 listopada 1942 roku. ustalał nowe władze naczelne Pomocniczej Służby Kobiet (PSK, Pestki, ang. Women's Auxiliary Service). Zawierał informację, że status organizacji i sprawa nadawania stopni zostanie uregulowana dodatkowym dokumentem. Komendantką Główną PSK na zachodzie została Zofia Sikorska-Leśniowska, a na jej zastępczynię wyznaczono Marię Leśniakową, która 22 grudnia 1943 roku przejęła funkcję komendantki.

Zofia Sikorska-Leśniowska

Grób symboliczny

Położenie grobu: kwatera , rząd , miejsce

Zofia Wanda Leśniowska (ur. 1912 lub 1913 we Lwowie, zm. 4 lipca 1943) – córka generała Władysława Sikorskiego, porucznik Wojska Polskiego, działaczka Polskiego Czerwonego Krzyża.

Po wybuchu II wojny światowej 7 września 1939 roku ojciec zlecił jej organizację ruchu oporu. Na początku 1940 roku została wywieziona przez kuriera Samsona Mikicińskiego do Francji. Odtąd towarzyszyła ojcu jako jego sekretarka, tłumacz i doradca.

16 listopada 1942 roku minister spraw wojskowych generał dywizji Marian Kukiel mianował ją komendantką główną Pomocniczej Służby Kobiet, z dniem 18 lutego 1943 roku została zwolniona na własną prośbę z tego stanowiska.

4 lipca 1943 w katastrofie lotniczej w morzu pod Gibraltarem, wraz ze swoim ojcem, ale jej ciała nigdy nie odnaleziono.

[Szczegóły](#)

[Szczegóły](#)

Rada Obrony Narodu

Rada Obrony Narodu (RON) to polski ośrodek konspiracyjny stanowiący platformę współpracy i koordynujący działalność różnych podziemnych organizacji. RON powstała 11 listopada 1943 r. Jednym z jej głównych inicjatorów był płk. Andrzej Petrykowski ps. "Tarnawa", komendant główny Korpusu Bezpieczeństwa (KB). Skupiała różne konspiracyjne organizacje wojskowe, polityczne, społeczne i zawodowe. Działalność polityczna RON od początku kierowała się w kierunku porozumienia i współpracy z konspiracyjnym obozem komunistycznym. Rada zajmowała negatywne stanowisko w sprawie wybuchu w Warszawie powstania powszechnego, uważając, że nie ma ono realnych szans bez współdziałania ze stroną sowiecką, a spowoduje jedynie niepotrzebny rozlew krwi i zniszczenie miasta. Jednakże rozpoczęciu powstania organizacje wojskowe skupione w RON wzięły w nim udział.

https://pl.wikipedia.org/wiki/Rada_Obrony_Narodu

TABLICA UPAMIĘTNIAJĄCA POLEGŁYCH ZA OJCZYŻNĘ W ORGANIZACJACH „OW”, „KLON” „WKSZB”

Organizacja Wojskowa (OW), zwana też Organizacją Wojskową "Longinusa" to polska organizacja konspiracyjna pod okupacją niemiecką podczas II wojny światowej.

Organizacja Wojskowa została utworzona pod koniec września lub na początku października 1939 roku na Polesiu.

OW objęła swoim zasięgiem obie strefy okupowanego kraju, który został podzielony na Okręgi. Na czele OW stał komendant główny, którym był płk Witold Orzechowski ps. "Longinus".

Witold Orzechowski

Położenie grobu: kwatera B28, rząd 1, miejsce 2

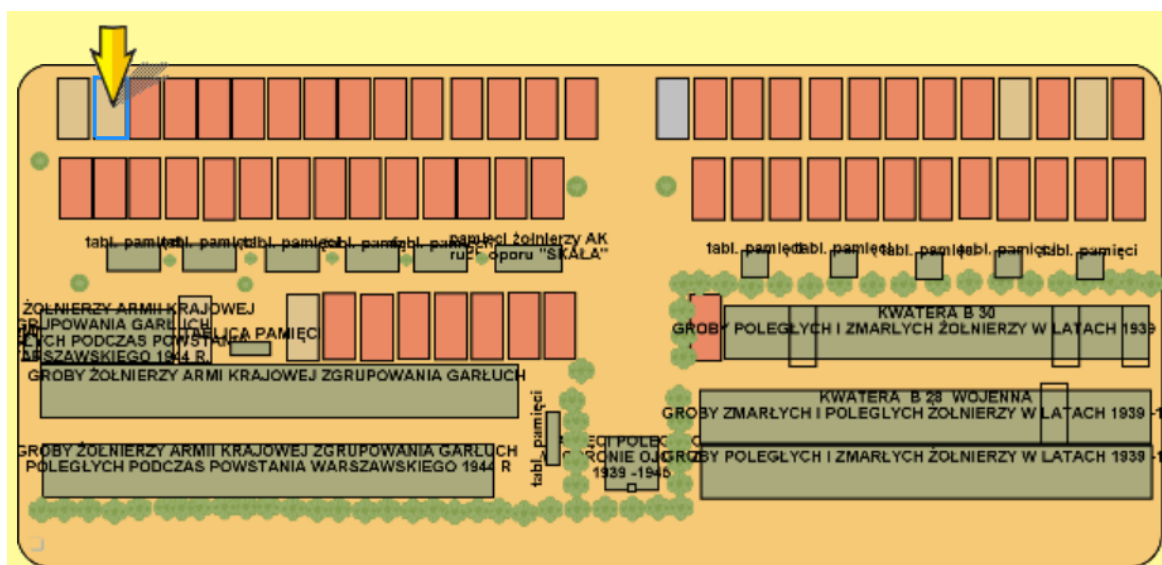
Witold Orzechowski ps. Generał Longinus (ur. 10 marca 1889, zm. 13 listopada 1965) – pułkownik WP, działacz konspiracyjny w czasie II wojny światowej. Działał na podstawie pełnomocnictw gen. Wł. Sikorskiego, jako szefa rządu i naczelnego wodza WP, twórca i komendant główny organizacji podziemnych Organizacja Wojskowa (OW) oraz Konsolidacji Obrońców Niepodległości (KLON).

[Szczegóły](#)

OW współpracowała m.in. ze Strażackim Ruchem Oporu „Skala”.

W kwietniu 1940 roku „Longinus” powołał Konsolidację Obrońców Niepodległości (KLON), która odgrywała rolę platformy współpracy między OW i innymi organizacjami podziemnymi. W czerwcu 1941 roku OW została przemianowana na Organizację Wojskową – Kadre Bezpieczeństwa (OW-KB).

W lipcu 1942 r. OW podporządkowała się taktycznie Komendzie Głównej Armii Krajowej, a z jej ramienia szefowi VIII Oddziału (Szefostwo Biur Wojskowych) KG AK płk. Ludwikowi Muzyczce ps. "Benedykt".

Ludwik Muzyczka

Położenie grobu: kwatera B28, rząd 1, miejsce 1

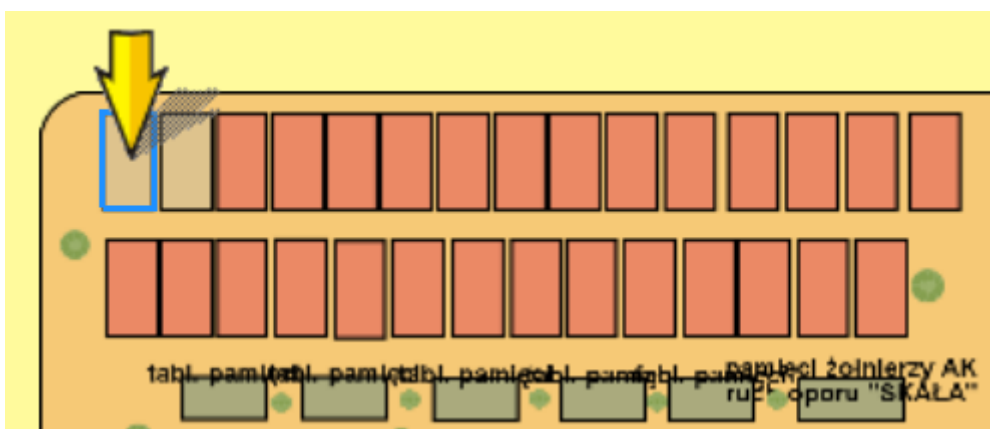
Ludwik Muzyczka ps. „Ludwik”, „Benedykt”, „Sułkowski”, „August”, „Jacek” (ur. 25 sierpnia 1900 w Jarosławiu, zm. 25 lutego 1977 w Krakowie) – podpułkownik piechoty Wojska Polskiego, działacz Związku Strzeleckiego, podpułkownik czasu wojny, generał brygady Korpusu Bezpieczeństwa, Szef Biur Wojskowych w KG ZWZ-AK (marzec 1941–sierpień 1944).

[Szczegóły](#)

Od 1942 roku został utworzony Wojskowy Korpus Służby Bezpieczeństwa (WKSB), który w większości został oparty na członkach OW-KB.

Na początku listopada 1943 roku OW-KB współtworzyła Korpus Bezpieczeństwa.

[Szczegóły](#)

TABLICA UPAMIĘTNIAJĄCA POLEGŁYCH ŻOŁNIERZY KORPUSU BEZPIECZEŃSTWA

Korpus Bezpieczeństwa (KB) to polska wojskowa organizacja konspiracyjna działająca od końca 1943 roku głównie na obszarze Generalnego Gubernatorstwa, początkowo podległa Armii Krajowej, a w 1944 roku uznała Krajową Radę Narodową i Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego.

Korpus Bezpieczeństwa wywodził się z Organizacji Wojskowej utworzonej w październiku 1939 przez Witolda Orzechowskiego ps. „Longinus”, który powoływał się na wytyczne otrzymane bezpośrednio od gen. Władysława Sikorskiego. Latem 1941 roku Orzechowski został przez Niemców aresztowany W. Orzechowski. W roku 1942 OW została przemianowana na Kadre Bezpieczeństwa. W lipcu tego roku KB został podporządkowany Komendzie Głównej Armii Krajowej, a z jej ramienia szefowi Oddziału VIII (Szefostwo Biur Wojskowych) płk. Ludwikowi Muzyczce ps. „Benedykt”. Następnie rozpoczęto na polecenie Komendanta Głównego AK gen. Stefana Roweckiego ps. „Grot” przeformowywanie oddziałów i służb KB w Wojskowy Korpus Służby Bezpieczeństwa.

W listopadzie 1943 roku Kadra Bezpieczeństwa została z kolei przemianowana na Korpus Bezpieczeństwa. W jego skład weszły też inne podziemne organizacje, jak Strażacki Ruch Oporu „Skala”, Zbrojne Wyzwolenie, Związek Powstańców Śląskich. Korpus Bezpieczeństwa politycznie podlegał Radzie Obrony Narodu.

Oddziały Korpusu Bezpieczeństwa lub wywodzące się z tej organizacji, które uczestniczyły w powstaniu warszawskim, to:

- batalion szturmowy „Nałęcz” por. Stefana Kaniewskiego ps. „Nałęcz” (Stare Miasto) Walczył kilka dni w obronie Ratusza, a następnie na odcinku Leszno róg Przejazd, Tłomackie i plac Bankowy. Stracił połowę stanu, do Śródmieścia przeszło około 200 ludzi, dwie kompanie, z których jedną włączono do batalionu „Sokół”, a druga z „Nałęczem” walczyła w rejonie Hożej, Polnej, Emilii Plater
- batalion szturmowy „Jur-Radwan” por. Tadeusza Osińskiego ps. „Jur” (Śródmieście Północne) Zorganizował się na ul. Boduena przy Komendzie Głównej OW-KB. Początkowo uczestniczył w budowie brykad w swoim rejonie, potem został przeniesiony do ochrony sztabu Komendy Warszawskiego Okręgu AK w gmachu PKO na Świętojańskiej, a następnie do ochrony KG OW-KB przy ul. Marszałkowskiej 56. Pluton por. „Stetki” – Kazimierza Kanioka bronił gmachu „Arbeitsamtu” przy ul. Kredytowej w składzie zgrupowania mjr. „Bartkiewicza”, tracąc 50 ludzi. W ramach tego batalionu działał dobrze uzbrojony harcerski oddział pogotowia bojowego zwany „Leszkami” pod dowództwem „Jurka” – Jerzego Petrykowskiego oraz pluton strażaków por. Hamankiewicza, który ze swoją motopompą brał udział w zdobyciu gmachu PASTy na Zielnej.
- batalion „Sokół” rtm. Władysława Olszowskiego ps. „Sokół” (Śródmieście Południowe) Zorganizował się na ul. Nowogrodzkiej i bronił ul. Brackiej od placu Trzech Krzyży do Al. Jerozolimskich, blokując silną załogę niemiecką w gmachu Banku Gospodarstwa Krajowego. Skonstruowano w tym celu specjalną wyrzutnię sprężynową rażącą stromotorowo nieprzyjaciela ukrytego za wysokim murem.

- batalion „Topór” mjr Zygmunta Balickiego ps. „Topór” (Śródmieście Południowe, wchodził w skład Zgrupowania „Zagończyk”)
Stacjonował w Śródmieściu w rejonie Kruczej i Mokotowskiej, budował barykady, miał drużyny zaopatrzeniowe, które transportowały jęczmień z browaru Haberbuscha z ul. Krochmalnej, podobnie jak oddział „Zawieja” dowodzony przez rtm. „Cieślaka” – Jana Dręsko, działający w tym samym rejonie.
- pluton „Stetko” por. Kazimierza Kanioka ps. „Stetko” (Śródmieście Północne, wchodził w skład Zgrupowania „Bartkiewicz”)
- pluton „Żarski” ppor. Władysława Zajdlera ps. „Żarski” (Śródmieście Południowe, wchodził w skład batalionu „Ruczaj”)
- grupa „Zawieja” rtm. Jana Dręskiego ps. „Zawieja” (Śródmieście Północne)
- kompania saperska „Gryka” kpt. Aleksandra Gryczyńskiego ps. „Gryka” (Mokotów)
Broniła odcinka na ul. Królewskiej.
- służba kobiet KB na czele z kpt. Jadwigą Makowiecką ps. „Pomian”
Oprócz prowadzenia kuchni, poczty, opieki nad matką i dzieckiem, służba ta organizowała grupy szturmowe, tzw. Żeńskie Kadry Bojowe, m.in. oddział aktorki Heleny Grossówny w batalionie „Sokół”.
- Straż Obywatelska pod dowództwem mjr. Władysława Grzankowskiego ps. „Prus”

Liczebność żołnierzy KB wynosiła – według różnych źródeł – od ponad 600 do ok. 1200 ludzi.

Oddziały KB pod dowództwem szefa sztabu KG KB, płk. Leona Korzewnikjanca ps. „Doliwa” zostały taktycznie podporządkowane KG AK. Część z nich nie miała jednak broni i dlatego używano ich do prac pomocniczych.

15 września oddziały KB współtworzyły Połączone Siły Zbrojne AL, PAL i KB na czele z płk. Julianem Skokowskim, którego zastępcą został płk Leon Korzewnikjanc i podporządkowały się Krajowej Radzie Narodowej.

<https://lewastrona44.wordpress.com/korpus-bezpieczenstwa/>

Władysław Zajdler

B28-1-19

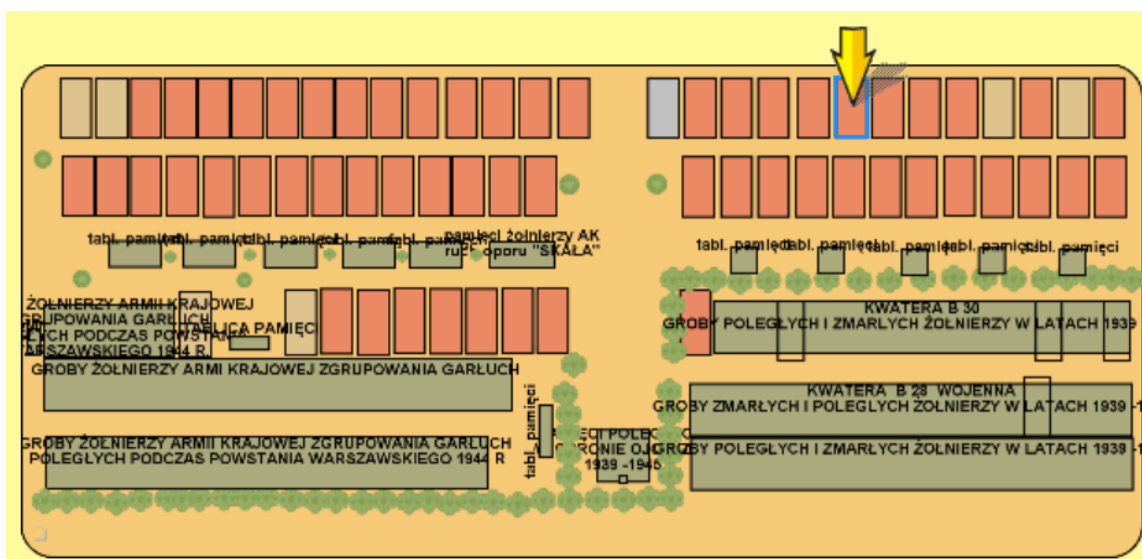
Władysław Zajdler ps. „Żarski”, „Jan” (ur. 16 grudnia 1919 w Kamieniu Koszyskim, zm. 16 listopada 1973 w Warszawie) – podporucznik OW-KB i AK, uczestnik powstania warszawskiego, publicysta.

Był żołnierzem Kieleckiego i Warszawskiego Okręgu Armii Krajowej.

W powstaniu warszawskim wziął udział jako żołnierz VII zgrupowania (batalion) „Ruczaj” – 1. kompanii – pluton 137, a od 20 września był żołnierzem 8. Dywizji Piechoty AK im. Romualda Traugutta – 21. pułk piechoty „Dzieci Warszawy”. walczącej na Żoliborzu.

Po powstaniu dostał się do niewoli niemieckiej.

W okresie powojennym był autorem pracy wspomnieniowej „*Ruch oporu w latach 1939–1944 na Białostoczczyźnie*” (Wojskowy Instytut Historyczny, 1966).

Antoni Szczęsny Godlewski

Kwaterna: A 17 Rząd: 1, Grób: 17

Antoni Szczęsny Godlewski, ps. *Antek Rozpylacz* (ur. 11 stycznia 1923 w Warszawie, zm. 8 sierpnia 1944 w Warszawie) – żołnierz powstania warszawskiego w batalionie „Sokół”. Poległ w ósmym dniu powstania. Po śmierci stał się symbolem bohaterstwa młodzieży powstańczej. Odznaczony Krzyżem Srebrnym Orderu Virtuti Militari.

Jako jeden z pierwszych ochotników od 1 sierpnia wraz ze Stefanem Dorocińskim „Maćkiem” wziął udział w walkach oddziału rtm. Władysława Olszowskiego „Sokół”, przyszłego batalionu „Sokół”.

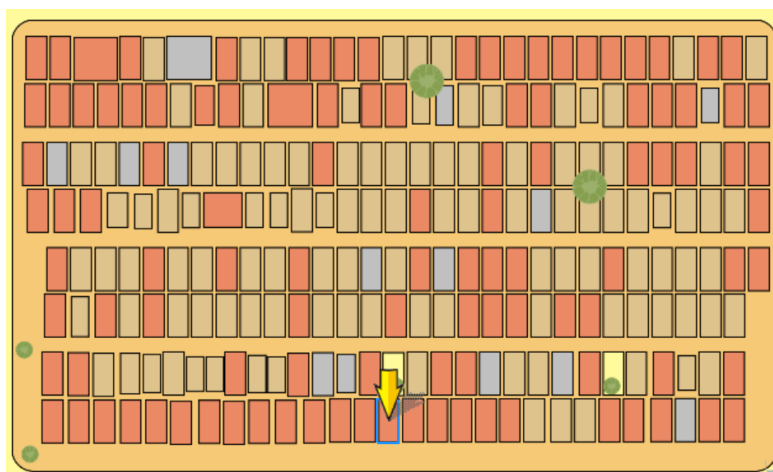
Z uwagi na posiadanie pistoletu maszynowego „Sten”, będącego przed powstaniem na przechowaniu u Dorocińskiego, otrzymał pseudonim „Antek Rozpylacz”. Został żołnierzem 1 kompanii szturmowej tworzącego się batalionu. Odgrywał ważną funkcję w oddziale z uwagi na fakt, że oddział „Sokół”, posiadał w pierwszych dniach sierpnia niewiele uzbrojenia,

Polował na „gołębiarzy” (ukrytych na poddaszach niemieckich strzelców wyborowych). Podobno miał na „rozkładzie” 18 Niemców.

Zginął trafiony serią strzałów z ckm 8 sierpnia 1944 w trakcie przygotowania ataku wspierającego żołnierzy batalionu „Bełt” niedaleko rogu ul. Brackiej i Al. Jerozolimskich, w pobliżu bramy przy Al. Jerozolimskich 23 (obecnie nr 29) ok. 16:00.

https://pl.wikipedia.org/wiki/Antoni_Szcz%C4%99sny_Godlewski

<http://armiakrajowa.org.pl/tabliczki/156.html>

TABLICA UPAMIĘTNIAJĄCA STRAŻACKI RUCH OPORU „SKAŁA”

Kwatera wojenna Strażackiego Ruchu Oporu "Skala" mieści się w sektorze B 28.

Strażacki Ruch Oporu „Skala” to polska konspiracyjna organizacja skupiająca strażaków, działająca w okresie od końca 1939 do końca 1943 roku na obszarze całego państwa polskiego. Organizacja popierała rząd RP na uchodźstwie i współdziałała z jego zbrojnym ramieniem w kraju, czyli ZWZ–AK.

Prowadzono działalność wywiadowczą, rozpoznawczą, zdobywano broń, ostrzegano i udzielano pomocy osobom zagrożonym, organizowano szkolenie wojskowe, przewożono broń oraz kolportowano podziemne pisma i ulotki. Do najskuteczniejszych, a zarazem najbardziej zakonspirowanych należały strażackie akcje dywersyjno–sabotażowe, prowadzone pod kryptonimem „Gaśnica”. Polegały one na takim prowadzeniu działań gaśniczych, żeby zamiast gasić pożar, skutecznie go rozprzestrzeniać.

W listopadzie 1943 roku Strażacki Ruch Oporu „Skala” współtworzył Korpus Bezpieczeństwa, a płk Leon Korzewnikjanc, jeden z jego współzałożycieli, został szefem sztabu Komendy Głównej KB. Podczas powstania warszawskiego strażacy wywodzący się ze Strażackiego Ruchu Oporu „Skala” walczyli w oddziałach liniowych, zwłaszcza w szeregach batalionu „Nałęcz” por. Stefana Kaniewskiego ps. „Nałęcz”.

Leon Korzewnikjanc

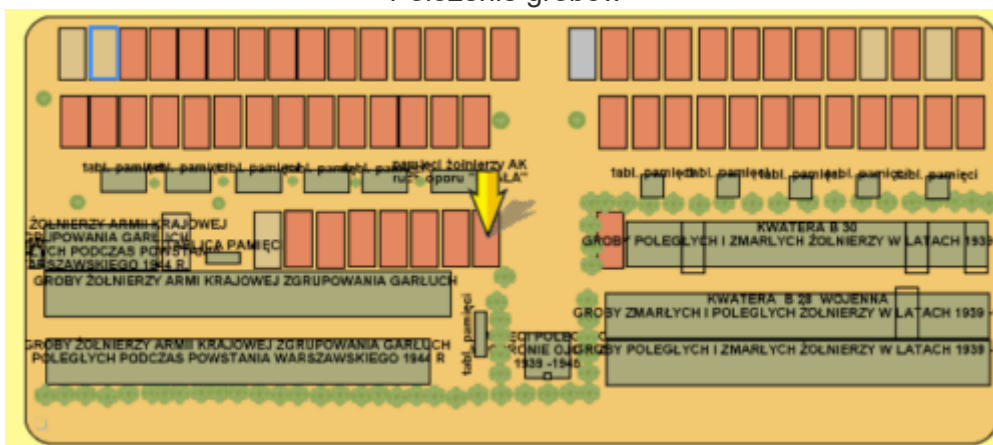

Położenie grobu: kwatera B28, rząd 1, miejsce 14

Leon Korzewnikjanc ps. Doliwa, Leon (ur. 7 stycznia 1896, zm. 10 czerwca 1978) – pułkownik wojska i pożarnictwa, polski wojskowy i działacz strażacki związany z Gdynią, radny miejski Gdyni. W latach 1933-1939 i 1945-1947 komendant Zawodowej Straży Pożarnej w tym mieście.

[Szczegóły](#)

Położenie grobów

A - Ludwik Muzyczka B - Witold Orzechowski C - Leon Korzewnikjanc

PUNKT 15

MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC

Punkt QR 15

- A - Kwatera Zgrupowania Obroża,
- B - Kwatera Batalionu Chrobry II,
- C - Kwatera Batalionu Golski,
- D - Kwatera Batalionu Gustaw
- E - Kwatera Batalionu Pięść
- F - Kwatera Oddziału Osa – Kosa
- G - Kwatera Oddziałów Narodowych Sił Zbrojnych
- H - Groby sanitariuszek z Woli
- I - rób ofiar obozu w Ravensbrück z lat 1939-45

VII OBWÓD AK "OBROŻA"

Obwód VII "Obroża" - jednostka terytorialna Okręgu Warszawskiego Armii Krajowej, obejmująca teren powiatu warszawskiego, działająca w konspiracji w okresie okupacji niemieckiej w Polsce oraz walcząca w powstaniu warszawskim.

Przez cały czas konspiracji dowódcą obwodu był [mjr Kazimierz Krzyżak ps. "Bronisław"](#). "Kalwin" - pochowany na Cmentarzu Salwatorskim (sektor SC2-1a-2) w Krakowie.

Obwód składał się z dziewięciu rejonów. Wiosną 1944 roku w obwodzie było zorganizowanych 176 plutonów liniowych, specjalistycznych i służb pomocniczych w liczbie ok. 10 tys. ludzi.

Zadania po wybuchu powstania:

- Działania wojskowe uniemożliwiające Niemcom sprowadzenie posiłków dla garnizonu warszawskiego;
- Organizacja i zabezpieczenie zaplecza powstania w postaci szpitali, miejsc zrzutów, zaopatrzenia stolicy w broń, organizacji obozów jenieckich itp.;

Podczas powstania poszczególne rejony przeprowadziły następujące działania:

- Rejon I – "Marianowo- Brzozów" - Legionowo: Walki trwały przez kilka pierwszych dni sierpnia. Nie opanowano całego terenu i mjr "Grosz" wydał rozkaz powrotu do konspiracji. Część oddziałów skoncentrowano w okolicznych lasach. Dozbrojony batalion pod dowództwem por. Bolesława Szymkiewicza ps. "Znicz" przepłynął przez Wisłę i wziął udział w walkach grupy "Kampinos".
- Rejon II – "Celków" - Marki: Walki trwały tylko przez kilka pierwszych dni sierpnia. Oddziały walczyły z miejscowym garnizonem niemieckim i współdziałały z pancerną czołówką Armii Czerwonej na odcinku Wołomin – Struga. Po wycofaniu się oddziałów radzieckich kontynuowanie walki stało się niemożliwe.
- Rejon III – "Dęby" - Rembertów: Prowadzono działania wywiadowczo rozpoznawcze i utrzymywano kontakt z VI obwodem. Po nawiązaniu kontaktu z walczącymi na Grochowie oraz Saskiej Kępie przeprowadzono przez Wisłę 7 dużych transportów ludzi i sprzętu w okresie od 19 do 29 sierpnia 1944 roku na Sadybę i Mokotów. W nocy z 22 na 23 sierpnia

rozpoczęła się seria regularnych transportów ludzi oraz broni, amunicji i benzyny z Grochowa i magazynów Saskiej Kępy przez Wisłę, Siekierki, Sadybę na Mokotów. Dwie grupy żołnierzy przeprawiły się przez Wisłę i walczyły w powstaniu.

- Rejon IV – "Fromczyn" - Otwock: Udzielono pomocy nadciągającym żołnierzom 27. Wołyńskiej Dywizji AK. We wrześniu udzielano pomocy medycznej powstańcom ze zgrupowania "Kryśka", którym udało się przepłynąć z przyczółka czerniakowskiego na brzeg praski.
- Rejon V – "Gątyń" - Piaseczno: Współdziałanie z oddziałami z Ochoty i Mokotowa, które wycofały się do Lasów Chojnowskich
- Rejon VI – "Helenów" - Pruszków: Lokalne walki
- Rejon VII – "Jelsk - Jaworzyn" - Ożarów Mazowiecki: Sformowano kompanię, która przeszła do Puszczy Kampinoskiej i podporządkowała się dowództwu grupy "Kampinos".
- Rejon VIII – "Łęgów" - Młociny: Uczestnictwo w działaniach grupy "Kampinos"
- Rejon IX - "Lubicz" - Warszawa: Stanowił siedzibę komendy i jej sztabowej kompanii osłonowej, siedziba mieściła się w stolicy.

Szczegóły

ZGRUPOWANIE AK "CHROBRY II"

Zgrupowanie powstało 1 sierpnia 1944 roku w Warszawie z inicjatywy [mjr. Leona Nowakowskiego](#). Zostało utworzone z różnych oddziałów, początkowo jako kilka kompanii i samodzielnych oddziałów, następnie od 11 sierpnia jako dwa bataliony: I Batalion "Lecha Żelaznego" oraz II Batalion "Lecha Grzybowskiego".

Zgrupowanie walczyło w zachodniej części Śródmieścia-Północnego pomiędzy ul. Towarową od zachodu Al. Jerozolimskimi od południa, ul. Sosnową od wschodu i ul. Łucką i Ceglaną od północy.

3 sierpnia kompania batalionu dowodzona przez por. Zbigniewa Bryma zdobyła Dworzec Pocztowy mieszczący się na skrzyżowaniu ulicy Żelaznej i Alei Jerozolimskich; 10 sierpnia opanowała Browar Haberbuscha.

Od 4 sierpnia dowództwo batalionu objął [mjr Zygmunt Brejnak "Zygmunt"](#).

Najwyższa liczebność zgrupowania Chrobry II wynosiła ponad 3200 osób (w tym ok. 3000 żołnierzy). W walkach powstania poległo 400 z nich.

20 września zgrupowanie weszło w skład 15 Pułku Piechoty "Wilków" AK jako 1 i 2 batalion. [Szczegóły](#)

Zygmunt Brejnak

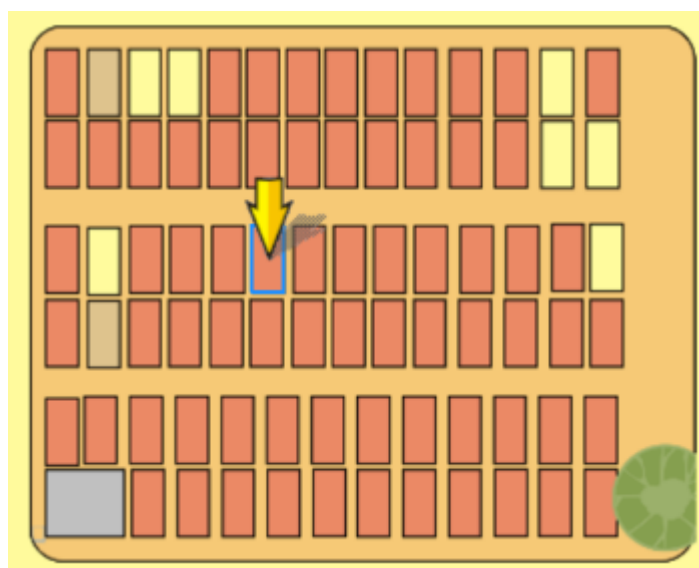
Kwatera D4, rząd 4, miejsce 6

Zygmunt Brejnak ps. Zygmunt, 1094 (ur. 2 kwietnia 1899 w Warszawie, zm. 24 listopada 1984 w Nowym Drzewiczu) – żołnierz Wojska Polskiego i podziemia niepodległościowego w czasie II wojny światowej, podpułkownik. Kawaler Krzyża Srebrnego Orderu Virtuti Militari.

Żołnierz 2 pułku piechoty z którym brał udział w walkach podczas wojny polsko-bolszewickiej. Podczas powstania warszawskiego był członkiem sztabu Zgrupowania Chrobry II - I Obwód „Radwan” (Śródmieście) AK. W dniach 3–4 sierpnia pełnił funkcję zastępcy dowódcy Zgrupowania, od 4 do 27 sierpnia był jego dowódcą.

Po powstaniu dostał się do niewoli niemieckiej, przebywał w Oflagu II C Woldenberg.

[Szczegóły](#)

Położenie grobu - oznaczone strzałką

W zgrupowaniu „Chrobry II” walczył 11 letni

Wojciech Zalewski

Wojciech Zalewski, ps. „Orzeł Biały” (ur. 1933 , zm. 21 sierpnia 1944).

1 sierpnia 1944 roku, dołączył do plutonu sierżanta Jana Kretera „Grzesia” w zgrupowaniu „Chrobry II” . Miał zaledwie 11 lat.

Wzbudził podziw wśród żołnierzy, gdy 2 sierpnia 1944 r. przedarł się przez linie niemieckie na teren silnie obsadzonego Dworca Głównego. Po trzech godzinach obserwacji powrócił i zameldował „Grzesiowi” o siłach, rodzaju uzbrojenia i ugrupowaniu stacjonujących tam Niemców. 15 sierpnia uratował swój pluton przed niechybną klęską. Sobie tylko znanymi przejściami wyprowadził żołnierzy z okrążenia. Za tę akcję miał zostać podany przez dowódcę batalionu kpt. „Lecha Grzybowskiego” do odznaczenia Krzyżem Walecznych, ale prawdopodobnie nie został wyróżniony. Niecały tydzień później, pluton „Grzesia” prowadził ciężkie walki w rejonie koszar policji przy ulicy Ciepłej. Wojtuś biegł z meldunkiem do swojego dowódcy, kiedy dosięgła go kula niemieckiego snajpera.

Grób jest symboliczny, gdyż ciała chłopca nigdy nie odnaleziono. Pomnik został odsłonięty 31 lipca 2020 roku, stanął na jednym z grobów N.N., obok mogiły 14-letniej dziewczynki Eugenii Kańkowskiej, która zginęła 14 sierpnia również w tamtym rejonie. Pomnik powstał dzięki społecznej zbiórce pieniężnej, wykonała go firma [Granity Skwara](#)

<https://wirtur.pl/2020/11/powstancy-warszawscy-wojtek-zalewski-orzel-bialy/>

<https://www.britishpoles.uk/wojtus-zalewski-11-letni-powstaniec-warszawski-czekal-na-swoj-grob-76-lat/>

BATALION "GOLSKI"

Tworzenie batalionu rozpoczęło się na przełomie 1939 i 1940 roku. Podstawą była kadra oficerska i podoficerska oraz żołnierze rezerwy broni pancernej przedwojennego 3 Batalionu Pancernego stacjonującego w Warszawie. Organizatorami byli kpt. Stanisław Łętowski "Mechanik" oraz [kpt. Stefan Gołędzinowski "Golski"](#), który został wyznaczony dowódcą batalionu. Do struktury organizacyjnej Armii Krajowej oddział wszedł jako VI Zgrupowanie III Rejonu I Obwodu Śródmieście Warszawskiego Okręgu AK.

Batalion organizował oddziały liniowe i służby przyszłej broni pancernej, szkolił kierowców i mechaników, gromadził i magazynował broń i sprzęt bojowy oraz brał udział w akcjach dywersji bojowej. W skład batalionu wchodziło 15 plutonów o numerach od 149 do 161 oraz 1100 i 1101. Po rozpoczęciu powstania batalion miał opanować rejon Politechniki Warszawskiej i Kolonii Staszica.

W pierwszym uderzeniu opanowano ulice: Mokotowską – od pl. Zbawiciela, Polną, budynki Politechniki, Emilii Plater, Lwowską, Śniadeckich i Noakowskiego. Zdobyty rejon umocniono barykadami zbudowanymi w nocy z 1 na 2 sierpnia.

Budynki Politechniki były bronione do 19 sierpnia, kiedy po zaciętych walkach, Politechnika została zdobyta przez Niemców.

23 sierpnia oddział bojowy batalionu wziął udział w udanym ataku na stację telefonów przy ul. Piusa XI (obecnie Pięknej), tzw. małą PAST-ę, który został przeprowadzony przez oddziały batalionu "Ruczaj" dowodzone przez kpt. Franciszka Malika ps. "Piorun".

9 i 10 września kompania pod dowództwem por. Zdzisława Zakrzewskiego "Zieliński" skutecznie broniła barykady na pl. Zbawiciela.

Walki pozycyjne trwały do kapitulacji powstania. Batalion utrzymał bronione pozycje.

5 października batalion "Golski", jako 1 batalion 72 Pułku Piechoty AK wymaszerował do niewoli przez barykadę na ul. Śniadeckich. Razem z nim wyszła część oficerów Komendy Głównej AK m.in. gen. Tadeusz Komorowski "Bór".

[Szczegóły](#)

Stanisław Łętowski

Kwaterna IIB, rząd 1, miejsce 15

Stanisław Łętowski ps. Mechanik (ur. 27 listopada 1908 w majątku Wiszniówka, w powiecie i guberni mińskiej, zm. 10 września 1958 w Bydgoszczy) – pułkownik Wojska Polskiego. W 1939 był organizatorem, a następnie dowódcą 11 kompanii czołgów rozpoznawczych, która zostaje przydzielona do Warszawskiej Brygady Pancerno-Motorowej. W składzie brygady walczył w trakcie kampanii wrześniowej.

W trakcie powstania warszawskiego w 1944, dowódca a następnie zastępca dowódcy „Podobwołu Śródmieście Południe”.

Po kapitulacji powstania warszawskiego został wywieziony do Oflagu IIC w Woldenbergu.

W kwietniu 1945 wstąpił do ludowego Wojska Polskiego, był m.in. zastępcą ds. liniowych komendanta Oficerskiej Szkoły Broni Pancernej w Modlini, szefem Gabinetu Ministra Obrony Narodowej oraz komendantem Garnizonu Warszawa.

22 maja 1950 został aresztowany i przebywał w areszcie do 22 kwietnia 1954. Śledztwo w jego sprawie zostało umorzone w 19 listopada 1954. Po zwolnieniu z aresztu został kierowcą w Lubelskiej Fabryce Samochodów.

Odznaczenia m.in.: Krzyż Srebrny Orderu Wojennego Virtuti Militari (1945) i Krzyż Walecznych (czterokrotnie – ostatni w dniu 15 września 1944).

[Szczegóły](#)

Położenie grobu - oznaczone strzałką

BATALION "GUSTAW"

Batalion został utworzony na bazie Narodowej Organizacji Wojskowej, od 1942 roku był dowodzony przez mjr. Ludwika Gawrycha "Gustawa".

1 sierpnia batalion składał się z czterech kompanii: "Grażyna", "Genowefa", "Gertruda" i "Harcerska".

Działania podczas powstania:

- Na początku powstania batalion walczył w I Obwodzie na Starym Mieście (południowo-wschodni odcinek obrony). Część batalionu została odcięta w Śródmieściu (kompania "Grażyna" i kompania "Genowefa") tworząc batalion "Harnaś". Pozostałe kompanie ("Gertruda" i "Harcerska"), zostały uzupełnione kompaniami "Anna" i "Aniela" z rozwiązanego batalionu "Antoni" i Oddziałem Specjalnym "Juliusz".
- 7 sierpnia batalion wszedł do Grupy "Północ".
- 13 sierpnia w wyniku eksplozji czołgu pułapki, zginęło 67 żołnierzy kompanii "Gertruda" i "Harcerska" (13 zmarło w wyniku ran).
- Po 3 września, po wycofaniu ze Starego Miasta, batalion połączył siły z batalionem "Harnaś" (dowództwo nad tym zgrupowaniem objął Ludwik Gawrych po śmierci kpt. Mariana Krawczyka). Razem rozpoczęły obronę: ul. Mazowiecka – Świętokrzyska – pl. Napoleona – ul. Górskiego. 6 września z dotychczasowych oddziałów utworzono jedną kompanię zbiorczą i włączono ją do Zgrupowania "Bartkiewicz".

Wspólne siły oddziałów AK/NOW: "Antoni" – "Gustaw" – "Harnaś" wynosiły ok. 750 żołnierzy. Liczba poległych i zaginionych w powstaniu to ok. 400 osób.

[Szczegóły](#)

Ludwik Gawrych

Kwatera B24, rząd 9, miejsce 3

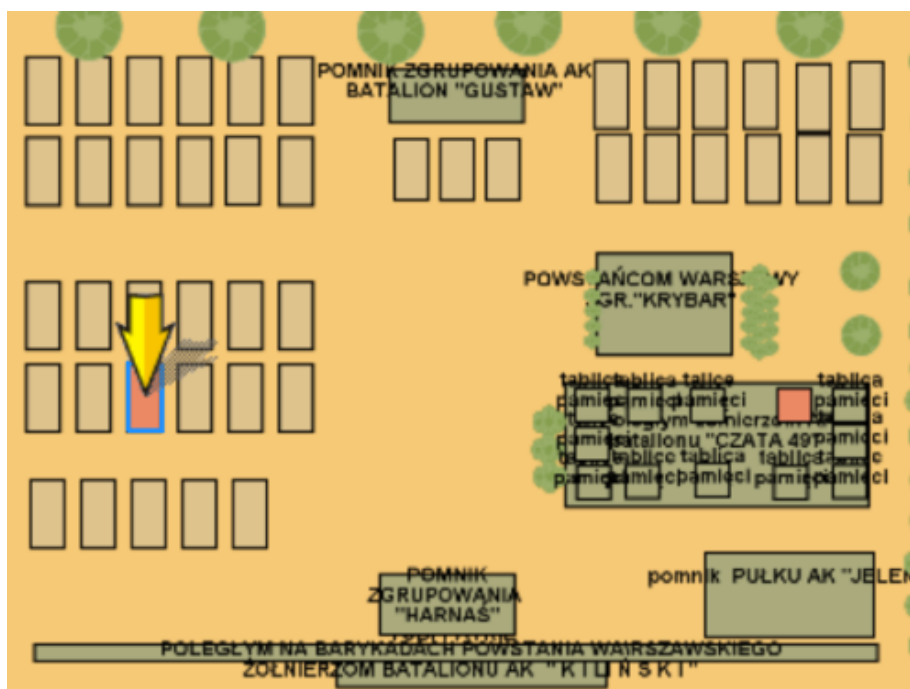
Ludwik Gawrych ps. Gustaw, 1944 (ur. 23 sierpnia 1907 w Pyszczyne, zm. 30 sierpnia 1979 w Warszawie) – major Wojska Polskiego.

W trakcie wojny obronnej 1939, walczył w szeregach pułku jako adiutant dowódcy pułku. Po walkach pod Kutnem i Puszczy Kampinoskiej wzięty do niewoli. Uciekł w trakcie transportu do oflagu i wrócił do Poznania.

Członek Narodowej Organizacji Wojskowej i Armii Krajowej. W powstaniu warszawskim dowódca batalionu „Gustaw”.

Po wojnie pracował zawodowo w wielkopolskiej służbie zdrowia i społecznie w ZHP. Odznaczony Krzyżem Walcznych i Orderem Virtuti Militari.

[Szczegóły](#)

Położenie grobu - oznaczone strzałką

W batalionie „Gustaw” walczył 14 letni

Jerzy Bartnik

A12-1-2/3

Jerzy Antoni Bartnik ps. *Magik, Drzewo, Korona* (ur. 25 stycznia 1930 w Warszawie, zm. 13 grudnia 2011 tamże) – kapitan Wojska Polskiego, żołnierz Armii Krajowej, powstaniec warszawski, kawaler Orderu Virtuti Militari, najmłodszy żołnierz AK nagrodzony tym orderem.

Od 10 sierpnia 1943 służył w oddziałach AK dowodzonych przez „Ponurego”. Był najmłodszym żołnierzem świętokrzyskich zgrupowań. 16 września 1943 brał udział w bitwie na Barwinku. W styczniu został przez „Ponurego” odesłany do Warszawy.

Po powrocie do Warszawy początkowo był kurierem AK, którego wysłano do Florencji. W połowie 1944 został żołnierzem batalionu „Parasol”, w lipcu otrzymał przydział do Kedywu KG AK, 3 plutonu 1 kompanii batalionu AK „Parasol.

W powstaniu warszawskim był żołnierzem 3 plutonu 1 kompanii batalionu AK „Parasol” w Zgrupowaniu „Radosław” i walczył m.in. o pałacyk Michla przy ulicy Wolskiej 40, bronił także cmentarzy kalwińskiego i ewangelickiego^{[2][3]}.

Od 9 sierpnia walczył na Starym Mieście w batalionie NOW-AK „Gustaw” w oddziale specjalnym „Juliusz”, gdzie był dowódcą sekcji łączników i butelkarzy. Uczestniczył w obronie Państwowej Wytwórni Papierów Wartościowych przy ulicy Sanguszki 1. Podczas tych walk, 24 sierpnia został ranny w głowę i stracił oko. Po przeprowadzonej operacji powrócił do swojego batalionu.

Następnie po przejściu kanałami walczył w Śródmieściu, a jego pluton został włączony do zgrupowania AK „Bartkiewicz”. Brał udział w walkach o kościół Świętego Krzyża przy Krakowskim Przedmieściu oraz na ul. Czackiego i pl. Napoleona.

23 września 1944 został odznaczony przez generała Tadeusza Komorowskiego ps. „Bór” Orderem Virtuti Militari V klasy, zostając najmłodszym żołnierzem AK odznaczonym tym orderem. We wrześniu 1944 został awansowany na kaprała.

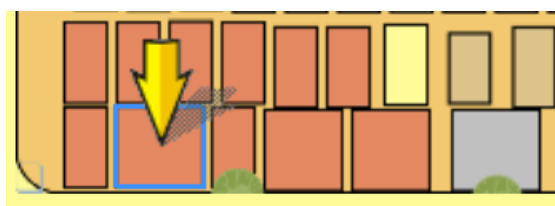
Po upadku powstania przebywał w Stalagu XIB Fallingbomel, który został wyzwolony 17 kwietnia 1945, następnie pełnił służbę w Polskich Siłach Zbrojnych na Zachodzie.

Po wojnie pozostał w Wielkiej Brytanii, ukończył studia na kierunku metalurgia w londyńskiej Politechniki.

Otrzymał obywatelstwo brytyjskie. Pracował w Wielkiej Brytanii, USA, Kanadzie, Afryce i Szwajcarii. W 1992 przyjechał na stałe do kraju.

Został odznaczony Krzyżem Kawalerskim i Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski oraz awansowany do stopnia kapitana.

[https://pl.wikipedia.org/wiki/Jerzy_Bartnik_\(%C5%BCo%C5%82nierz_AK\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Jerzy_Bartnik_(%C5%BCo%C5%82nierz_AK))

BATALION AK "PIĘŚĆ"

Batalion został sformowany 25 lipca 1944 roku pod dowództwem [mjr. Alfonsa Kotowskiego ps. "Okoń"](#) - pochowany na cmentarzu wojennym w Budach Zosinych.

Jako miejsce koncentracji batalionu na dzień 1 sierpnia 1944 roku wyznaczono cmentarz ewangelicko-augsburski przy ul. Młynarskiej. Batalion składał się z 3 kompanii.

Ze względu na brak broni i kadry dowódczej w ramach batalionu walczyła tylko kompania "Zemsta" w zgrupowaniu "Radosław". Wykrwawiona w pierwszych dniach powstania na Woli, była przydzielana jako wsparcie plutonami poszczególnych batalionów zgrupowania. Samodzielnie broniła szkoły na rogu ul. Żytniej i Karolkowej, domów u zbiegu ul. Muranowskiej i Bonifraterskiej, atakowała boisko Polonii przy Konwiktorskiej oraz broniła barykad na ul. Freta i Długiej. Walcząc przy boku różnych oddziałów przeszła cały szlak bojowy zgrupowania "Radosław". [Szczegóły](#)

ODDZIAŁ "OSA" - "KOSA"

Od maja 1942 roku do lipca 1943 roku funkcjonował oddział Armii Krajowej Organizacja Specjalnych Akcji Bojowych "Osa". Twórcą i komendantem był ppłk Józef Szajewski ps. "Philips". Do zadań oddziału należały likwidacja wysokich rangą dygnitarzy nazistowskich oraz prowadzenie "wielkiej dywersji".

"Osa" była głęboko zakonspirowanym oddziałem dyspozycyjnym Komendanta Głównego AK i przeprowadzała akcje bojowe na jego bezpośredni rozkaz. Początkowo zasięg jej działania obejmował Generalne Gubernatorstwo. W grudniu 1942 roku został rozszerzony na terytorium III Rzeszy. W lutym 1943 roku "Osa" została włączona do struktur Kierownictwa Dywersji, a jej nazwę zmieniono na "Kosa 30". Zachowała jednak strukturę, niemal niezmienny skład osobowy oraz duży stopień autonomii.

Żołnierze "Osy" - "Kosy 30" przeprowadzili szereg akcji bojowych m.in. nieudaną próbę likwidacji Wyższego Dowódcy SS i Policji w Generalnym Gubernatorstwie Friedricha Wilhelma Krügera oraz zamachy bombowe w Berlinie i we Wrocławiu.

Oddział został rozbity po aresztowaniu 5 czerwca 1943 roku przez Gestapo jego kilkudziesięciu żołnierzy, którzy byli obecni na ślubie kolegi w warszawskim kościele św. Aleksandra. Dowództwo AK podjęło decyzję o jego rozwiązaniu, co nastąpiło pod koniec lipca 1943 roku. Dziesięciu ocalałych żołnierzy wcielono do oddziału "Motor 30", do zespołu bojowego por. "Poli". Wzięli oni udział w akcji "Góral", później część z nich przerzucono do oddziałów partyzanckich.

Większość zadań rozwiązywanej jednostki przejął nowo utworzony oddział "Agat".

[Szczegóły](#)

NARODOWE SIŁY ZBROJNE

Narodowe Siły Zbrojne (NSZ) – polska konspiracyjna organizacja wojskowa obozu narodowego działająca w latach 1942–1947, licząca w szczytowym okresie rozwoju ok. 75 tys. ludzi. Formalnie powstały 20 września 1942 roku.

W czasie okupacji niemieckiej oddziały NSZ walczyły z Niemcami i zwalczały polskie formacje komunistyczne: Gwardię Ludową, Armię Ludową oraz partyzantkę radziecką i bandy rabunkowe. Od 1 sierpnia 1943 roku do śmierci (22 lub 23 kwietnia 1944) dowódcą Narodowych Sił Zbrojnych był płk Tadeusz Kurcysz, równocześnie będąc pełnomocnikiem dowódcy Armii Krajowej ds. scalenia NSZ.

Od czerwca 1944 roku funkcjonowały dwie odrębne organizacje używające tej samej nazwy NSZ: NSZ-AK, które podporządkowały się AK, oraz NSZ-ZJ, które zachowały niezależność organizacyjno-wojskową.

Komenda Główna NSZ i ich władze polityczne występowały przeciwko powstaniu w Warszawie, jako koncepcji bez szans na zwycięstwo. Jednakże po jego wybuchu, wszystkie oddziały, które udało się sformować, wzięły w nim udział. Podczas walk doszło do porozumienia obu odłamów NSZ i oddziały NSZ-ZJ dowodzone przez kpt. Mieczysława Osmólskiego podporządkowały się operacyjnie dowództwu Okręgu Warszawa-Miasto NSZ-AK na czele z płk. Spirydionem Koiszewskim.

Udział w powstaniu:

- Największą zwartą jednostką NSZ była Brygada Dyspozycyjno-Zmotoryzowana "Koło" (zwana też Grupą "Koło" – dowódca ppłk Zygmunt Reliszko), która podporządkowała się dowództwu obrony Starego Miasta. Była ona tylko częściowo uzbrojona, a jej nieuzbrojona większość działała w akcjach sapersko-minerskich, transportowych, oraz przy gaszeniu pożarów i odgrzebywaniu zasypanych.
- Z innych jednostek NSZ walczyły również pododdziały pułku im. gen. W. Sikorskiego (przed powstaniem pułk liczył ok. 200 ludzi, został rozwiązany w momencie wybuchu powstania) w składzie zgrupowania AK "Harnaś", oraz prawdopodobnie pułk im. gen. J. H. Dąbrowskiego.

- Najsilniejszym oddziałem NSZ była Kompania NSZ "Warszawianka" (dowódca – kpt. Piotr Zacharewicz); sformowana 6 sierpnia, w dniu utworzenia liczyła ok. 80 żołnierzy. Wchodziła w skład Zgrupowania AK "Chrobry II"; w momencie zakończenia walk liczyła ok. 170 żołnierzy.
- Pojedyncze drużyny i plutony NSZ walczyły w ramach większych zgrupowań AK.

W powstaniu wzięło udział kilka tysięcy żołnierzy NSZ obu odłamów. Oddziały NSZ brały też udział w tzw. powstaniu antykomunistycznym walcząc przeciw Armii Czerwonej, NKWD, formacjom Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego (Korpus Bezpieczeństwa Wewnętrznego i in.) i Ludowego Wojska Polskiego.

[Szczegóły](#)

Tadeusz Kurcysz

Kwaterna A18, rząd 8, miejsce 2

Tadeusz Kurcysz ps. „Fischer”, „gen. Mars”, „Morski”, „Żegota” (ur. 15 października 1881 w Warszawie, zm. 1944 w Warszawie) – pułkownik dyplomowany artylerii inżynier Wojska Polskiego. W Wojsku Polskim od listopada 1918.

Od 1919 roku szef sztabu Inspektoratu Kawalerii od 1919, a następnie szef sztabu 1 Dywizji Strzelców Armii gen. Hallera.

Od 1 sierpnia 1943 do śmierci był komendantem **głównym** Narodowych Sił Zbrojnych i pełnomocnikiem dowódcy Armii Krajowej ds. scalenia NSZ. Pośmiertnie awansowany na generała brygady NSZ.

Odnaczenia: m.in. Krzyż Walecznych – czterokrotnie (po raz 1, 2 i 3 w 1922),

[Szczegóły](#)

Położenie grobu - oznaczone strzałką

GROBY SANITARIUSZEK SZARYCH SZEREGÓW, ROZSTRZELANYCH PRZEZ HITLEROWCÓW W SZPITALU NA WOLI

5 sierpnia 1944 roku z 1200 chorymi, rannymi i personelem szpitala św. Łazarza na Woli zostało rozstrzelanych 10 sanitariuszek, harcerek z drużyny im. Emilii Plater, miały one od 15 do 17 lat oraz ich 29-letnia instruktorka.

Zastrzelone zostały:

- Janina Jamiólkowska "Sława" - 16 lat,
- Krysia Gadomska "Granit" - 17 lat,
- Danuta Bobik "Wisła" - 16 lat,
- [Emilia Czechowska "Teresa"](#) - 29 lat,
- Alina Gralewska "Alma", "Szarotka" - 16 lat,
- Zdzisława Kempaska "Strumyk" - 16 lat,
- Irena Matysiak "Ita" - 17 lat,
- Zofia Riedel "Ster" - 15 lat,
- Janina Sławińska "Szczyt" - 16 lat,
- Adriana Wodnicka "Grażyna" - 15 lat,
- Leokadia Wysocka "Giewont" - 16 lat.

<https://m.facebook.com/niezapomnijonas/photos/a.1936041596622446/2986998878193374/?type=3&source=48>

Po wybuchu powstania do szpitala znoszono rannych powstańców i cywilów. Odwiedzali go także zdrowi żołnierze, aby posilić się i odpocząć. Około 3 sierpnia kierownictwo służb sanitarnych Obwodu AK "Wola" wzmocniło personel szpitala swoim patroliem sanitarnym, w którego skład wchodziła pielęgniarka oraz czternaście harcerek z Drużyny im. Emilii Plater.

W sobotę 5 sierpnia 1944 roku, tj. w dniu rozpoczęcia niemieckiego szturmu na Wolę, w szpitalu przebywało ok. 300 chorych, ok. 300 rannych oraz kilkudziesięciu członków personelu. Ukryło się tam również kilkuset mieszkańców Woli – byli to zazwyczaj krewni pacjentów i pracowników oraz mieszkańcy okolicznych domów, którzy mieli nadzieję, iż pozostający pod ochroną prawa wojennego szpital zapewni im bezpieczeństwo. Łącznie na terenie szpitala przebywało prawdopodobnie ok. 1500 Polaków.

5 sierpnia w godzinach popołudniowych w rejonie szpitala rozpoczęły się zaciekle walki. Około godziny 16:00 niemieccy żołnierze wtargnęli do budynku "A" położonego przy ul. Wolskiej. Niedługo później do budynku wkroczyła kolejna grupa żołnierzy, która po ograbieniu Polaków z wszystkich cenniejszych przedmiotów osobistych rozpoczęła masakrę przy użyciu granatów i broni maszynowej. Niemcy nie oszczędzali przy tym dzieci, kobiet ani ciężko rannych leżących w łóżkach.

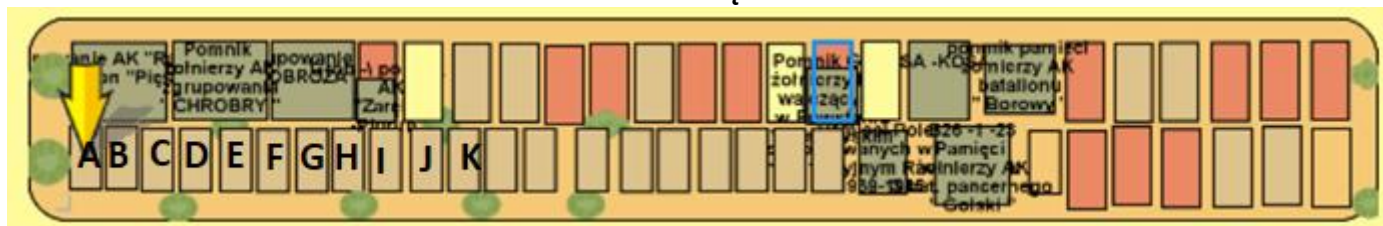
Około godziny 18:00 Niemcy opanowali pawilon przy ul. Karolkowej, a niespełna dwie godziny później w ich ręce wpadł pawilon przy ul. Leszno. Schwytych Polaków mordowano bez względu na wiek i płeć. Pacjentów w stanie ciężkim rozstrzeliwano na noszach i w szpitalnych łóżkach. Masakra w Szpitalu św. Łazarza pochłonęła prawdopodobnie ok. 1200 ofiar. Zamordowano około 50 członków personelu, w tym co najmniej 7 siostr benedyktynek pełniących posługę w szpitalu oraz 11 sanitariuszek z patrolu sanitarnego Obwodu AK "Wola". W gronie zamordowanych pacjentów znalazło się ok. 40 rannych żołnierzy AK.

Masakrę przeżyli tylko nieliczni spośród przebywających w szpitalu Polaków. Przed nadejściem Niemców udało się ewakuować do pobliskiego Szpitala Karola i Marii niewielką grupę rannych. W nocy z 5 na 6 sierpnia dwie sanitariuszki powróciły do Szpitala św. Łazarza w poszukiwaniu ocalałych. Jedna z nich z trudem uniknęła schwymania przez Niemców, po drugiej ślad zaginął. Niemcy oszczędzili natomiast niewielką grupę lekarzy i pielęgniarek, kierując ich do pracy w Szpitalu Zakaźnym św. Stanisława. Kilka osób zdołało także przeżyć egzekucję i złożyć po wojnie zeznania przed Okręgową Komisją Badania Zbrodni Niemieckich w Warszawie

[Źródło 1](#) [Źródło 2](#)

Położenia grobów

B26 Rząd 1

- A - Adrianna Wodnicka
- B - Irena Matysiak
- C - Janina Jamiołkowska
- D - Zofia Riedel
- E - Zdzisława Kempaska
- F - Alina Gralewska
- G - Leokadia Wysocka
- H - Janina Sławińska
- I - Danuta Bobik
- J - Krystyna Gadomska
- K - Emilia Czechowska

GRÓB OFIAR OBOZU KONCENTRACYJNEGO W RAVENSBRÜCK Z LAT 1939-45

- Niemiecki obóz koncentracyjny w Ravensbrück został założony w listopadzie 1938 roku, z przeznaczeniem dla kobiet. Przy obozach zostały zbudowane hale produkcyjne (niem. Industriehof), w których więźniarki były wykorzystywane do prac niewolniczych, na rzecz niemieckich przedsiębiorstw (m.in. Siemens & Halske). W latach 1942–1944 w KL Ravensbrück przeprowadzano zbrodnicze doświadczenia pseudomedyczne na więźniarkach – w większości młodych Polkach. Kobiety umierały z wycieńczenia, głodu i przepracowania, a niezdolne do pracy lub skazane na karę śmierci rozstrzeliwano, uśmiercano zastrzykami dosercowymi z fenolu lub w inny sposób. Pod koniec roku 1944 została oddana do użytku komora gazowa, w której uśmiercono od 2,2 do 6 tys. osób. W kwietniu 1945 dziesiątki tysięcy kobiet zostało skierowanych w kierunku północno-zachodnim na tzw. marsze śmierci.
- Wczesną wiosną 1941 r. powstał obok obozu kobiecego obóz męski. Powstanie tego obozu było związane z zapotrzebowaniem na męską siłę roboczą (murarze, cieśle, dekarze, instalatorzy, elektrycy itp.) w rejonie Ravensbrück, przy budowie budynków dla wszelkiego rodzaju urzędów i instytucji przenoszonych w ten rejon z bombardowanego coraz częściej Berlina (Ravensbrück znajduje się w odległości ok. 80 km od Berlina). W marcu 1942 r. przywieziono transport około 1000 osób z Buchenwaldu. W kolejnych latach nieco mniejsze transporty przywożono ponownie z KL Dachau oraz KL Auschwitz. W 1943 r. przywieziono dużą liczbę jeńców radzieckich. W 1944 r. do obozu trafili powstańcy warszawscy. 24 kwietnia, wyprowadzono cały stan obozowy w kierunku zachodnim, 30 kwietnia marsz dotarł do obozu w miejscowości Malckow, w którym przebywał do 2 maja. Wymarsz 2 maja nastąpił wraz z więźniami i więźniarkami już tam wcześniej przebywającymi. 3 maja 1945 r., ta więźniarska grupa ewakuacyjna została wyzwolona w miejscowości Parchim przez wojska amerykańskie.

30 kwietnia 1945 r. Armia Czerwona oswobodziła 2000–3000 wycieńczonych i chorych kobiet oraz kilkuset mężczyzn z pobliskiego podobozu. Wielu z nich zmarło na skutek wycieńczenia.

W opisach innych miejsc przedstawiono już dwie kobiety więzione w obozie:

- https://pl.wikipedia.org/wiki/Wanda_Jakubowska
- https://pl.wikipedia.org/wiki/Alina_Centkiewicz

Poniżej przedstawiono dwie kolejne.

Zofia Pociłowska-Kann

All-10-4

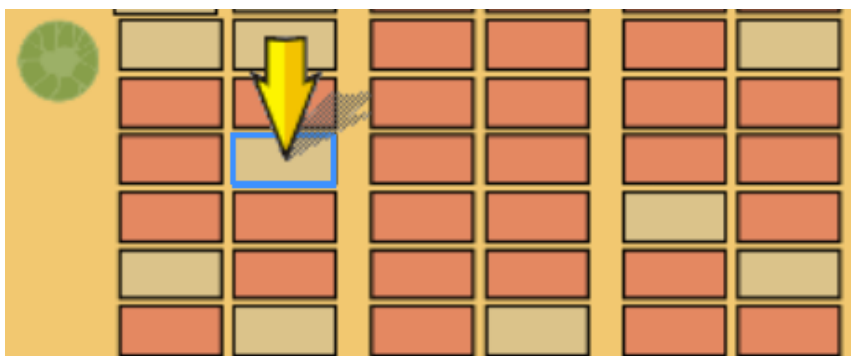
Zofia Pociłowska-Kann (ur. 3 marca 1920 w Charkowie, zm. 8 maja 2019 w Warszawie)^[1] – członkini Związku Walki Zbrojnej, skazana przez Gestapo na karę śmierci, więźniarka Pawiaka i obozu koncentracyjnego Ravensbrück (numer obozowy 7925). Rzeźbiarka, portrecistka, konserwatorka dzieł sztuki, poetka.

Była więźniarką obozu Ravensbrück od 23 września 1941 roku do 1945 roku. Wbrew nieludzkim warunkom panującym w obozie, zajmowała się sztuką. Wykonała rzeźby z trzonek szczoteczki do zębów, guzików i drewna. Swoje dzieła ofiarowywała w prezencie innym kobietom, przebywającym w Ravensbrück. W obozie napisała również tekst sztuki teatralnej pod tytułem *Noc wigilijna* (obraz symboliczny), które inne więźniarki odczytały z podziałem na role, w wigilijny wieczór 1942 roku.

Do najbardziej znanych dzieł i prac Zofii Pociłowskiej-Kann należą:

- sześć rzeźb znajdujących się w ekspozycji stałej Muzeum Więzienia Pawiak o tytułach: *Krąg pamięci*, *Korczak*, *Droga zagłady*, *Ostatni taniec Chawy*, *Holocaust* oraz *U kresu*,
- dwie rzeźby znajdujące się w polskim pawilonie muzeum obozu w Ravensbrück,
- obelisk ku czci ofiar Pawiaka w Warszawie,

https://pl.wikipedia.org/wiki/Zofia_Poci%C5%82owska-Kann !!!

Maria Maniak

A3 tuje, rząd: 3, miejsce: 8

Maria Maniak (ur. 5 kwietnia 1911 we wsi Przemków, zm. 4 marca 1998 w Warszawie) – członkini Batalionów Chłopskich, posłanka II kadencji Sejmu PR.,

W latach 1930-1935 studiowała historię na Uniwersytecie Warszawskim (lata 1930–1935), uzyskując dyplom magistra, a w latach 1935–1936 skończyła Studium Pedagogiczne przy Uniwersytecie Warszawskim.

We wrześniu 1939, służąc w oddziale Przysposobienia Wojskowego Kobiet, niosła pomoc żołnierzom przejeżdżającym przez Warszawę. Podczas okupacji, od października 1939, należała do grupy ludowców organizującej strukturę Służby Zwycięstwu Polski.

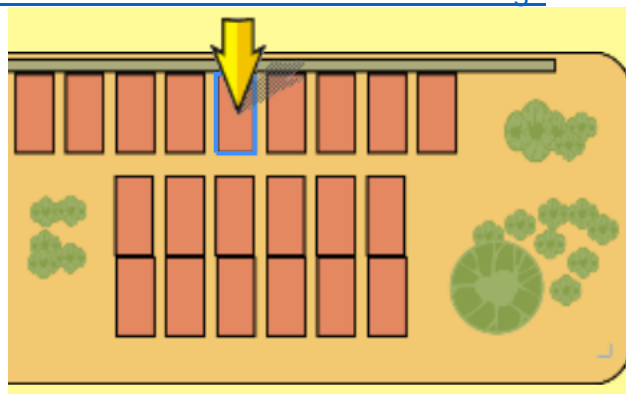
Od 1940 współorganizatorka konspiracyjnego Stronnictwa Ludowego „Roch”. W październiku 1940 objęła stanowisko szefa łączności i kolportażu w Komendzie Głównej Batalionów Chłopskich^[1].

Aresztowana 2 października 1941 i osadzona na Pawiaku (do 25.8.1942), następnie w Oświęcimiu (25.8.1942-28.10.1944) i Ravensbrück (29.10.1944-25.4.1945). We wszystkich miejscach osadzenia brała czynny udział w ruchu oporu.

Po wojnie piastowała stanowisko sekretarza Prezydium Zarządu Głównego Związku Młodzieży Wiejskiej RP (1945-1948). Następnie pełniła funkcję kierowniczki Wydziału Historycznego i przewodniczącej Komisji Historycznej Naczelnego Komitetu Wykonawczego ZSL. W latach 1957–1961 była z ramienia Zjednoczonego Stronnictwa Ludowego posłanką na Sejm Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej II kadencji.

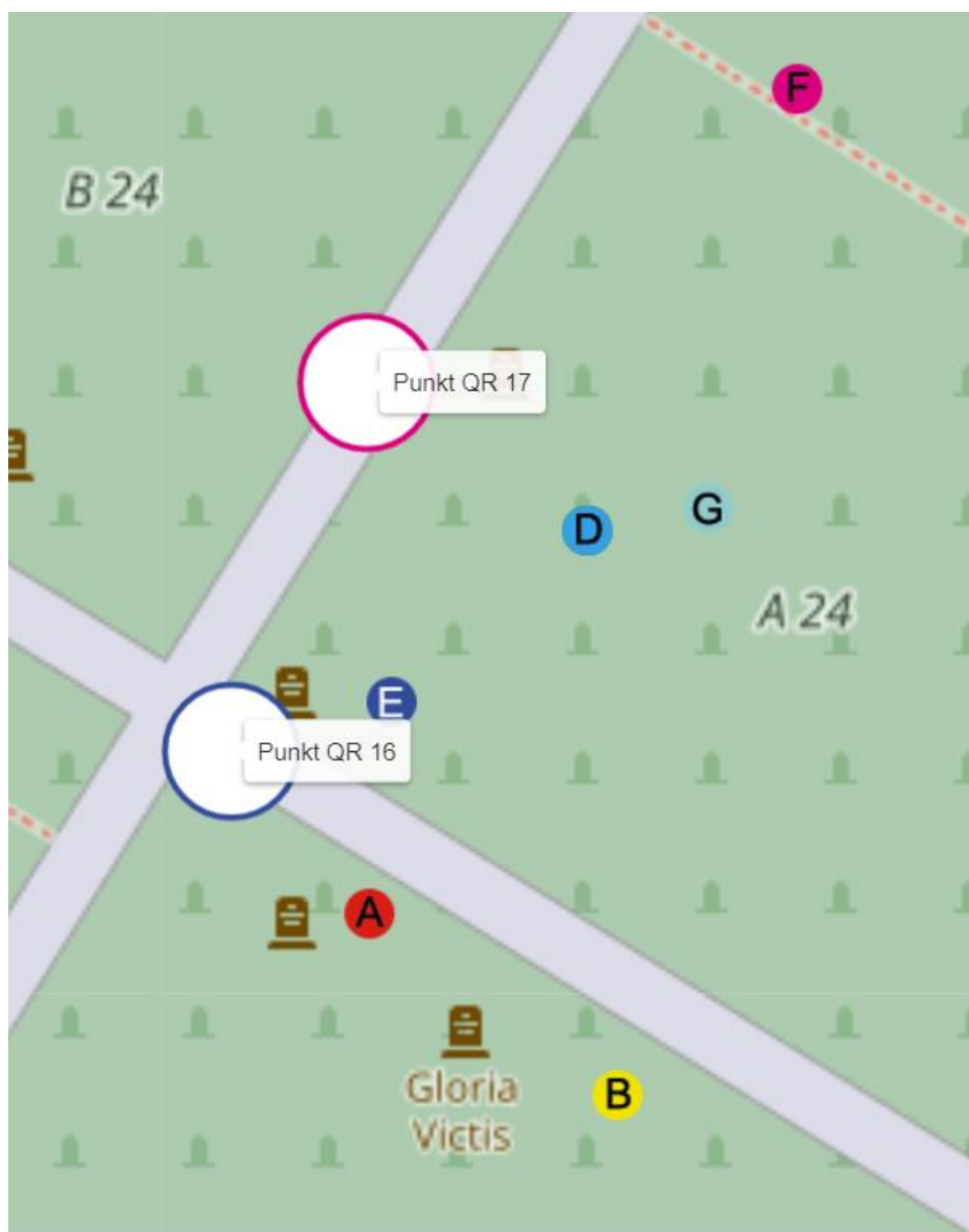
https://pl.wikipedia.org/wiki/Maria_Maniak

<https://www.rme.cbr.net.pl/index.php/archiwum-rme/450-stycze-luty-nr-59/kobiety-polskiej-wsi-portrety-8499/510-maria-maniakowna-niestrudzona-dziaaczka-ruchu-ludowego>

PUNKT 16

MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC

Punkt QR 16

- A - Pomnik pomordowanych przez NKWD w 1940,
- B - Groby 4 dowódców,
- C - Kwatera Zgrupowania Radosław,
- D - Kwatera Batalionu Miotła
- E - Kwatera Batalionu Parasol
- F - Kwatera Batalionu Wigry
- G - Grób Lotników RCAF

POMNIK ŻOŁNIERZY POLSKICH POMORDOWANYCH PRZEZ NKWD W 1940R., POGRZEBANYCH W KATYNIU, MIEDNOJE K. TWERU I PITICHATKACH K. CHARKOWA.

Po agresji ZSRR na Polskę, uzgodnionej przez ZSRR z III Rzeszą na podstawie paktu Ribbentrop-Mołotow, po 17 września 1939 roku w różnych okolicznościach zostali rozbrojeni i zatrzymani przez Armię Czerwoną na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jako jeńcy wojenni:

- oficerowie, podoficerowie oraz szeregowi Wojska Polskiego, częściowo pochodzący z rezerwy (naukowcy, lekarze, inżynierowie, prawnicy, nauczyciele, urzędnicy państwowi, przedsiębiorcy, przedstawiciele wolnych zawodów)
- funkcjonariusze Policji Państwowej, Korpusu Ochrony Pogranicza (KOP), Straży Granicznej i Służby Więziennej.

W więzieniach na terenach okupowanych przez ZSRR Kresów Wschodnich Rzeczypospolitej Polskiej zostało uwięzionych wiele osób cywilnych oraz policjantów i oficerów bez statusu jeńca. 2 marca 1940 roku Ławrientij Beria – Ludowy Komisarz Spraw Wewnętrznych ZSRR (szef NKWD) – skierował do Józefa Stalina tajną notatkę nr 794/B (794/Б), w której stwierdził, że uzasadnione jest rozstrzelanie 14,7 tys. jeńców i 11 tys. więźniów, bez wzywania skazanych, bez przedstawiania zarzutów, bez decyzji o zakończeniu śledztwa i aktu oskarżenia. Notatka opatrzona jest czterema zatwierdzającymi podpisami: Stalina, Woroszyłowa, Mołotowa i Mikojana. Zgodnie z notatką Biuro Polityczne KC WKP(b) w dniu 5 marca 1940 roku wydało tajną decyzję nr P13/144 z zaproponowaną przez Berię treścią.

22 marca 1940 roku Beria wydał tajny rozkaz nr 00350 "O rozładowaniu więzień NKWD USRR i BSRR" – w tych więzieniach przetrzymywano głównie obywateli polskich. 3 kwietnia 1940 roku z obozu w Kozielsku wyruszył pierwszy transport jeńców kierowanych na egzekucję do Katynia. Miejsca mordów strzałem w tył głowy z pistoletu :

- Katyń, miejscowość pod Smoleńskiem z ośrodkiem wypoczynkowym NKWD: wymordowano ok. 4400 jeńców z obozu w Kozielsku.
- Charków, pl. Dzierżyńskiego 3 – siedziba Obwodowego Zarządu NKWD w Charkowie: wymordowano ok. 3800 jeńców z obozu w Starobielsku
- Kalinin (obecnie i poprzednio Twer), ul. Sowiecka 2 – siedziba Obwodowego Zarządu NKWD w Kalininie: wymordowano ok. 6300 jeńców z obozu w Ostaszkowie, głównie policjantów i funkcjonariuszy KOP (w tym ponad 5,5 tys. szeregowych i podoficerów)
- Kijów, ul. Korolenki 17; Charków, pl. Dzierżyńskiego 3; oraz Chersoń: **wymordowano** 3435 więźniów z Zachodniej Ukrainy z tzw. listy ukraińskiej

- Mińsk, ul. Lenina 17: wymordowano 3870 więźniów z Zachodniej Białorusi z tzw. listy białoruskiej, w tym z Białegostoku, Brześcia, Pińska, Baranowicz i Wilejki.

Liczbę sprawców współdziałających w różnych formach w dokonaniu zbrodni szacuje się na ok. 2 tys. osób.

Odkrycia masowych mogił dokonano w lutym 1943 roku. Niemcy rozpoczęli prace ekshumacyjne i 11 kwietnia Agencja Transocean nadała komunikat o odnalezieniu w Lesie Katyńskim zwłok 10 tys. polskich oficerów.

W odpowiedzi radio moskiewskie 15 kwietnia 1943 roku nadało komunikat Sowinformbiura (Sowieckiego Biura Informacyjnego), który 16 kwietnia 1943 roku opublikowano również w gazecie "Prawda". Komunikat radziecki oskarżał o zbrodnię Niemców.

O zbrodni katyńskiej mówiono w 1946 roku podczas procesu norymberskiego, gdy prokurator ZSRR Roman Rudienko wniósł akt oskarżenia o ludobójstwo ok. 11 tys. polskich oficerów w Katyniu przez III Rzeszę.

13 kwietnia 1990 roku podczas wizyty prezydenta RP Wojciecha Jaruzelskiego w Moskwie, Michaił Gorbaczow przekazał pochodzące z radzieckich archiwów dokumenty dotyczące zbrodni katyńskiej, po raz pierwszy oficjalnie przyznając, że zbrodni dokonało NKWD.

14 października 1992 roku na polecenie prezydenta Borysa Jelcyna naczelny archiwista państwowy Rosji Rudolf Pichojka przekazał prezydentowi Lechowi Wałęsie uwierzytelnione kopie dokumentów z teczki specjalnej nr 1, w tym kopie uchwały Biura Politycznego KC WKP(b) z 5 marca 1940 roku.

[Szczegóły](#)

GROBOWIEC CZTERECH DOWÓDCÓW: SŁUŻBA ZWYCIĘSTWU POLSKI, ZWIĄZEK WALKI ZBROJNEJ, ARMIA KRAJOWA 1939 – 1945

Pomnik-grobowiec ku czci kolejnych dowódców Związku Walki Zbrojnej i Armii Krajowej został wzniesiony w 1994 roku.

gen. broni Michał Tadeusz Tokarzewski-Karaszewicz ps. "Doktor"

Urodzony 5 stycznia 1893 roku we Lwowie, zmarł 19 marca 1964 roku w Casablance (Maroko)
Komendant Główny Służby Zwycięstwu Polski - od 27 września 1939 roku - do 4-5 stycznia 1940 roku, następnie formalnie komendant Związku Walki Zbrojnej Obszaru nr 3 Lwów (nie objął obowiązków).

- W sierpniu 1914 roku wstąpił do Legionów Polskich, dowodząc kolejno V, a następnie II batalionem 5 Pułku Piechoty Legionów, III batalionem 6 Pułku Piechoty Legionów, następnie objął dowodzenie 5 Pułkiem Piechoty Legionów.
- W 1918 roku ponownie objął dowodzenie 5 Pułku Piechoty Legionów i w grupie operacyjnej dowodzonej przez płk. Juliana Stachiewicza wspomógł oddziały polskie walczące z Ukraińcami o Przemyśl, a 19 listopada 1918 roku zorganizował odsiecz dla walczącego Lwowa, która zaważyła na utrzymaniu miasta. Po zdobyciu Lwowa dowodził do początku 1919 roku oddziałami polskimi walczącymi na południe od miasta.
- Podczas kampanii wrześniowej od 11 września dowodził grupą operacyjną swojego imienia (15 i 27 DP) w składzie Armii "Pomorze" i wraz z nią uczestniczył w bitwie nad Bzurą.
- Po kapitulacji Warszawy, 27 września 1939 generał stanął na czele organizacji wojskowej – Służby Zwycięstwu Polski, która była pierwszą organizacją konspiracyjną w okupowanej Polsce.
- Po utworzeniu Związku Walki Zbrojnej – ZWZ został komendantem Obszaru nr 3 Lwów. W marcu 1940 roku został aresztowany przez funkcjonariuszy NKWD podczas próby przekroczenia granicy niemiecko-radzieckiej pod fałszywym nazwiskiem Fantiej Michajłowicz Mirowoj. Trafił do łagru pod Workutą, a w wyniku dekonspiracji przez złamanego w śledztwie NKWD płk Leopolda Okulickiego – na Łubiankę. Po tym, jak został zwolniony w sierpniu 1941 roku, podjął służbę w Armii Polskiej w ZSRR jako dowódca 6 Dywizji Piechoty "Lwów".
- 16 marca 1943 roku został zastępcą dowódcy Armii Polskiej na Wschodzie, gen. dyw. Władysława Andersa. Obowiązki zastępcy dowódcy armii łączył z funkcją dowódcy Jednostek Wojskowych na Środkowym Wschodzie, a od sierpnia 1944 roku – dowódcy III Korpusu Polskiego.

Odnaczoney:

- Order Virtuti Militari 2. i 5. klasy,
- Order Polonia Restituta 3. i 4. klasy,
- Krzyż Niepodległości z Mieczami,
- Krzyż Walecznych (czterokrotnie),
- Złoty Krzyż Zasługi z Mieczami (dwukrotnie).

gen. dyw. Stefan Paweł Rowecki ps. "Grot"

Urodzony 25 grudnia 1895 roku w Piotrkowie Trybunalskim, zamordowany w sierpniu 1944 roku, w obozie Sachsenhausen, Komendant Główny Związku Walki Zbrojnej 30 czerwca 1940 roku - 14 lutego 1942 roku, Dowódca Armii Krajowej w okresie 14 lutego 1942 roku - 30 czerwca 1943 roku (aresztowanie). W czasie I wojny światowej walczył w I Brygadzie Legionów Polskich. W listopadzie 1918 roku, gdy utworzono niepodległe państwo polskie, uczestniczył w rozbrajaniu okupantów niemieckich. W latach 1919-1920 walczył w wojnie z bolszewikami, m.in. jako szef Oddziału II Frontu Południowo-Wschodniego i Grupy Uderzeniowej gen. Edwarda Rydza-Śmigłego.

- W latach 1930-1935 pełnił funkcję dowódcy 55 Poznańskiego Pułku Piechoty w Lesznie. W listopadzie 1935 roku powierzono mu dowodzenie Brygadą KOP "Podole". W lipcu 1938 roku został dowódcą piechoty dywizyjnej 2 Dywizji Piechoty Legionów w Kielcach.
- Podczas kampanii wrześniowej w 1939 roku dowodził brygadą pancerno-motorową.
- 30 czerwca 1940 roku został komendantem głównym ZWZ i dowódcą Sił Zbrojnych w Kraju, 14 lutego 1942 roku został komendantem głównym Armii Krajowej.
- 30 czerwca 1943 roku został aresztowany przez Gestapo, następnie przewieziony do Berlina, gdzie stanowczo odrzucił niemiecką propozycję współdziałania. W połowie lipca 1943 roku trafił do obozu koncentracyjnego w Sachsenhausen jako więzień honorowy.
- 1 sierpnia 1944 roku, Heinrich Himmler, na wieść o wybuchu powstania warszawskiego nakazał niezwłoczne zgładzenie Stefana Roweckiego. Generał został zamordowany kilka minut po godz. 3.00 w nocy z 1 na 2 sierpnia 1944.

Odnaczone:

- Order Virtuti Militari 4. i 5. klasy
- Krzyż Walecznych (dziewięciokrotnie)
- Złoty Krzyż Zasługi
- Krzyż Armii Krajowej

gen. dyw. Tadeusz Marian Komorowski ps. "Bór"

Urodzony 1 czerwca 1895 roku w Chrobrowie pow. Brzeziany, zmarł 24 sierpnia 1966 roku w Blechley, Wielka Brytania) - Dowódca Armii Krajowej od 17 lipca 1943 roku - do 11 października 1944 roku, następnie Naczelnny Wódz Polskich Sił Zbrojnych (w niewoli niemieckiej).

- W czasie I wojny światowej służył na froncie rosyjskim i włoskim uzyskując stopień porucznika.
- Od grudnia do maja 1919 roku walczył w rejonie Mościska-Krysowice. Na początku lipca 1920 roku, w rejonie Łucka, dowodził zbiorczym szwadronem 9 Pułku Ułanów. 20 sierpnia 1920 roku objął dowództwo 12 Pułku Ułanów Podolskich.
- W styczniu 1929 roku został mianowany dowódcą 9 Pułku Ułanów Małopolskich.
- W kampanii wrześniowej 1939 roku najpierw dowódca Ośrodka Zapasowego Zgrupowania Kawalerii w Garwolinie, a następnie zastępca dowódcy Kombinowanej Brygady Kawalerii pułkownika Adama Zakrzewskiego w składzie Armii Lublin z którą walczył pod Górą Kalwarią i Zamościem.
- Pod koniec 1939 roku stworzył w Krakowie konspiracyjną Organizację Wojskową i kierował nią do stycznia 1940 roku, kiedy podporządkowała się ZWZ. Komendant Obszaru Kraków ZWZ, od 8 lutego 1940 roku generał brygady, po dekonspiracji i przedostaniu się latem 1941 roku do Warszawy zastępca komendanta głównego ZWZ – dowódcy AK. Od jesieni 1941 roku do czerwca 1943 roku był również komendantem Obszaru Zachodniego.
- Od 1 lipca 1943 roku (formalnie od 17 lipca) dowódca Armii Krajowej. Podjął decyzję o wybuchu powstania warszawskiego. 30 września 1944 roku Prezydent RP Władysław Raczkiewicz mianował go Naczelnym Wodzem.
- Po upadku powstania warszawskiego więziony w Oflagu 73 Nürnberg-Langwasser, Oflagu IV C Colditz oraz Stalagu XVIIIIC.

Odnaczenia:

- Order Virtuti Militari 2., 3., 4. klasy
- Krzyż Oficerski Polonia Restituta
- Krzyż Walecznych (trzykrotnie)
- Złoty Krzyż Zasługi
- Srebrny Krzyż Zasługi

gen. bryg. Leopold Okulicki ps. "Niedźwiadek"

Urodzony 12 listopada 1898 roku, zmarł w Związku Sowieckim po uwięzieniu 1946 roku - Dowódca Armii Krajowej od 1 października 1944 roku formalnie od 21 grudnia 1944 roku do 27 marca 1945 roku (aresztowany przez NKWD w Pruszkowie, formalnie do rozwiązania AK 19 stycznia 1945 roku).

- Do Wojska Polskiego wstąpił w listopadzie 1918 roku jako oficer 4 Pułku Piechoty Legionów. Razem z pułkiem brał udział w obronie Lwowa. Od maja 1919 roku walczył w wojnie polsko-bolszewickiej.
- Od kwietnia 1934 roku do września 1935 roku był szefem sztabu 13 Kresowej Dywizji Piechoty w Równem.
- Od 1 do 28 września 1939 roku Leopold Okulicki był oficerem łącznikowym Naczelnego Wodza przy Dowództwie Obrony Warszawy. Potem bronił Warszawy, jako szef sztabu odcinka "Zachód" i od 18 września dowódca zgrupowania swojego imienia na Woli.
- Po kapitulacji Warszawy razem z gen. Michałem Karaszewiczem-Tokarzewskim od października 1939 roku współorganizował konspirację i został mianowany komendantem Okręgu Służby Zwycięstwa Polsce w Łodzi. Od 2 listopada 1940 roku komendantem ZWZ we Lwowie. Został aresztowany w nocy z 21 na 22 stycznia 1941 roku przez NKWD, gdzie osadzono go w więzieniu Lefortowo.
- Został zwolniony z więzienia na skutek interwencji gen. Władysława Andersa 2 lub 14 sierpnia 1941 roku. Objął funkcję szefa sztabu (do maja 1942 roku) w tworzonej na terenie ZSRR armii polskiej.
- 5 października 1943 roku z rozkazu Naczelnego Wodza zostaje komendantem Bazy Przerzutowej i Ośrodka Wyszczolenia Cichociemnych w Bazie nr 10 "Impudent" w Ostuni koło Brindisi we Włoszech. W nocy z 21 na 22 maja 1944 rok zrzucony do kraju.
- 3 czerwca 1944 roku objął stanowisko szefa Operacji i I zastępcy szefa Sztabu KG AK, gen. Tadeusza Pełczyńskiego ps. "Grzegorz". Okulicki był w dowództwie AK jednym z głównych zwolenników walki zbrojnej w Warszawie.
- 3 października 1944 roku objął stanowisko komendanta głównego AK. 19 stycznia 1945 roku, chcąc pozbawić NKWD pretekstu do represji i na mocy instrukcji rządu z 16 listopada 1944 roku, wydał rozkaz o rozwiązaniu AK i zwalnijący żołnierzy z przysięgi, sugerując pozostanie w konspiracji.
- W wyniku prowokacji NKWD i UB z 27/28 marca 1945 roku zaproszony został wraz z członkami Delegatury Rządu przez gen. Sierowa na pertraktacje polityczne do Pruszkowa. Tam został aresztowany razem z 15 innymi przywódcami AK i Państwa Podziemnego, a następnie wywieziony do Moskwy. Skazany na 10 lat więzienia, co było najwyższą karą wśród oskarżonych. Zmarł 24 grudnia 1946 roku w szpitalu więziennym na Butyrkach.

Odnaczoney:

- Order Virtuti Militarii 4. i 5. klasy
- Krzyż Niepodległości
- Krzyż Walecznych
- Złoty Krzyż Zasługi.

[Źródło](#)

ZGRUPOWANIE AK "RADOSŁAW"

Zgrupowanie oddziałów Kedywu, które zostało utworzone przed wybuchem powstania warszawskiego.

Zgrupowanie "Radosław" było najsilniejszym zgrupowaniem Armii Krajowej walczącym w powstaniu warszawskim. W jego skład wchodziły stosunkowo dobrze uzbrojone i zaprawione w potyczkach z Niemcami oddziały Kedywu Komendy Głównej AK, m.in. słynne harcerskie bataliony "Zośka" i "Parasol".

Dowódcą Zgrupowania był ppłk Jan Mazurkiewicz – szef konspiracyjnych oddziałów dywersyjnych Komendy Głównej Armii Krajowej Kedywu, a szefem sztabu >mjr Wacław Janaszek "Bolek".

Skład Zgrupowania:

- Brygada Dywersyjna "Broda 53" – dowódca kpt. J.K. Andrzejewski, następnie por. R. Białous
 - batalion "Zośka" – dowódca por./kpt. Ryszard Białous "Jerzy";
 - kompania "Dysk" – dowódca – Wanda Gertz von Schliess "Lena";
 - kompania "Topolnicki" – dowódca – por. Jan Misiurewicz "Topolnicki";
 - kompania motorowa "Żuk" – dowódca ppor. Stanisław Mazierski "Żuk";
 - pluton wywiadowczy "Wolski" – dowódca pchor. Jerzy Zyms "Wolski";
 - zespół sanitarny "Rola" – dowódca dr Cyprian Sadowski "Skiba";
- batalion "Czata 49" – dowódca mjr Tadeusz Runge ps. "Witold";

- batalion "Miotła" – dowódca kpt. Franciszek Mazurkiewicz ps. "Niebora" (po 11 sierpnia wszedł jako kompania do batalionu "Czata 49");
- batalion "Parasol" – dowódca kpt. Adam Borys "Pług";
- batalion "Pięść" – dowódca mjr Alfons Kotowski ps. "Okoń";
- batalion Zapasowy "Igor" – dowódca mjr Tadeusz Grzmielewski ps. "Igor".

Przed godziną "W" zgrupowanie zostało rozlokowane na terenie Woli w rejonie cmentarzy, ulic: Okopowej, Młynarskiej i Kercelaka z zadaniem zajęcia Woli i ochrony Komendy Głównej, która stacjonowała przy ul. Dzikiej.

Udział w walkach:

- Podczas walk zdobyto obóz "Gęsiówka", uwalniając ok. 350 więzionych tam Żydów, uzyskano połączenie ze Starym Miastem, opanowano ul. Okopową, zdobyto magazyny wojskowe. Zgrupowanie toczyło ciężkie walki w rejonie cmentarzy oraz ulic: Młynarskiej, Wolskiej, Żytniej i Karolkowej.
- Podczas ciężkich walk do 11 sierpnia utrzymano stanowiska w szkołach przy ul. Okopowej i Spokojnej. Postęp wojsk niemieckich zmusił oddziały zgrupowania do wycofania się w rejon ulic Stawki, Spokojnej i Muranowskiej. 11 sierpnia zajęto pozycje obronne wzdłuż ulic Muranowskiej i Konwiktorskiej.
- W połowie sierpnia zgrupowanie brało udział w nieudanym natarciu na stanowiska niemieckie w rejonie Dworca Gdańskiego, które miało na celu połączenie sił z powstańcami z Żoliborza. Wobec wzrastającego nacisku wroga, oddziały wycofały się z Muranowa. W kolejnych dniach zgrupowanie walczyło na Nowym Mieście.
- W nocy z 30 na 31 sierpnia Zgrupowanie "Radosław" uczestniczyło w nieudanej próbie przebiccia się do Śródmieścia. Poniosło wówczas ciężkie straty podczas walk na ul. Bielańskiej. Kompania "Rudy" z batalionu "Zośka" była jednak jedynym powstańczym oddziałem, któremu udało się tej nocy przedrzeć drogą naziemną ze Starówki do Śródmieścia. Wobec ogólnego niepowodzenia ataku zarządzono ewakuację powstańców i władz cywilnych kanałami do Śródmieścia. Zasadnicze oddziały zgrupowania ewakuowały się nocą z 1 na 2 września. Zgrupowanie wyszło z kanałów na ul. Nowy Świat, przy rogu ul. Wareckiej.
- W nocy z 4 na 5 września obsadzono odcinek na Czerniakowie w rejonie ul. Książęcej i Ludnej, wzdłuż ul. Rozbrat oraz Wisły do ul. Łazienkowskiej. Żołnierze "Radosława" wzmocnili tym samym oddziały Zgrupowania "Kryśka", od początku powstania walczącego na Czerniakowie. Zadaniem oddziałów zgrupowania było utrzymanie brzegu Wisły, gdyż spodziewano się pomocy ze strony Armii Czerwonej i LWP od strony Pragi.
- 6 września załamał się opór powstańców na Powiślu. Niemcy rozpoczęli zmasowany atak na Czerniaków. W toku walk zostało przerwane połączenie ul. Książęcą z pl. Trzech Krzyży. Jedyną drogą do Śródmieścia i Mokotowa pozostały kanały. Wobec dużych strat w ludziach i braku amunicji ppłk "Radosław" zdecydował o przejściu kanałami na Mokotów nocą z 19 na 20 września. Żołnierze zgrupowania (ok. 200 osób, z tego połowa rannych) wyszli nad ranem 20 września włazem przy ul. Wiktorskiej. Byli u granic wytrzymałości fizycznej i pesymistycznie nastawieni co do możliwości dalszej walki. Do 22 września na Górnym Czerniakowie broniły się resztki oddziałów z "Czaty" i "Brody".
- Na Mokotowie pozostałości zgrupowania wzięły udział w dalszej walce. Po zrezygnowaniu z planów przebiccia się do Lasów Chojnowskich, nocą z 25 na 26 września, ok. 120 ludzi przeszło kanałami do Śródmieścia, gdzie zgromadziło się ok. 230 żołnierzy i oficerów. Tyle pozostało ze stanu wyjściowego zgrupowania, które 1 sierpnia liczyło ok. 2300 ludzi.

[Szczegóły](#)

Jan Mazurkiewicz

Kwaterna A24, rząd 5, miejsce 13a

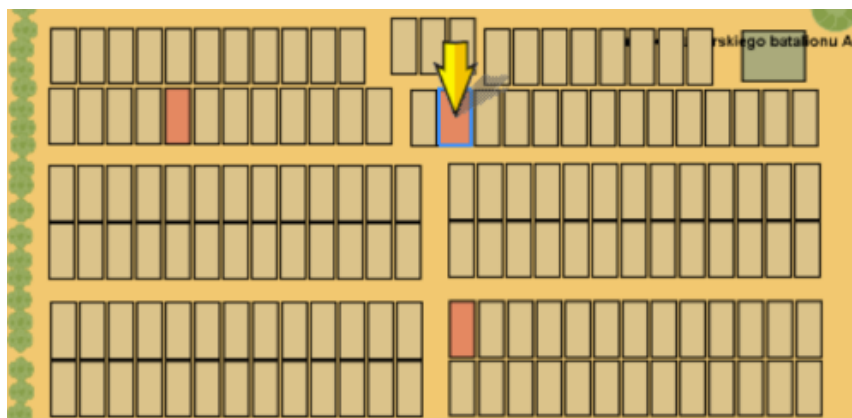
Jan Mazurkiewicz, ps. „Zagłoba”, „Socha”, „Sęp”, „Radosław” (ur. 27 sierpnia 1896 we Lwowie, zm. 4 maja 1988 w Warszawie) – polski wojskowy i polityk. Pułkownik Armii Krajowej oraz generał brygady Wojska Polskiego - awansowany Uchwałą Rady Państwa nr 74/80 z 9 października 1980. W trakcie kampanii wrześniowej pełnił funkcję kierownika dywersji na południowo-zachodnim odcinku frontu.

Założyciel Tajnej Organizacji Wojskowej (później scalonej z AK), dowódca Kedywu. W powstaniu warszawskim dowodził zgrupowaniem (nazwanym od jego pseudonimu Radosław), w skład którego wchodziły oddziały: Broda 53, Zośka, Parasol, Miotła, Pięść i Czata 49. Przeszedł szlak bojowy od Woli, poprzez Stare Miasto, ewakuację kanałami, Czerniaków i ponownie przejście kanałami na Mokotów.

6 listopada 1953 został skazany na karę dożywotniego więzienia. Wyrok odbywał w Zakładzie Karnym we Wronkach, skąd w wyniku amnestii dla więźniów politycznych wyszedł na wolność w maju 1956]. W 1957 na fali odwilży politycznej w kraju po dojściu do władzy Władysława Gomułki został prawnie zrehabilitowany.

Od 1964 wieloletni wiceprezes Zarządu Głównego Związku Bojowników o Wolność i Demokrację. Odznaczony m.in.: Krzyż Złoty Orderu Virtuti Militari, Krzyż Srebrny Orderu Virtuti Militari, Krzyż Walecznych (jedenastokrotnie).

[https://pl.wikipedia.org/wiki/Jan_Mazurkiewicz_\(wojskowy\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Jan_Mazurkiewicz_(wojskowy))">Szczegóły

Położenie grobu - oznaczone strzałką

Wacław Janaszek

Kwatera A24, rząd 6, miejsce 11

Wacław Piotr Janaszek ps. „Bolek”, „Jaryna”, „Wacek” (ur. 1 grudnia 1903 w Radomiu, zm. 27 września 1944 w Warszawie) – polski inżynier, major saperów Wojska Polskiego, pośmiertnie awansowany do stopnia podpułkownika..

W czasie kampanii wrześniowej pełnił służbę w Dowództwie Saperów Armii „Pomorze”.

Od końca 1939 w konspiracyjnej organizacji Służba Zwycięstwu Polski.

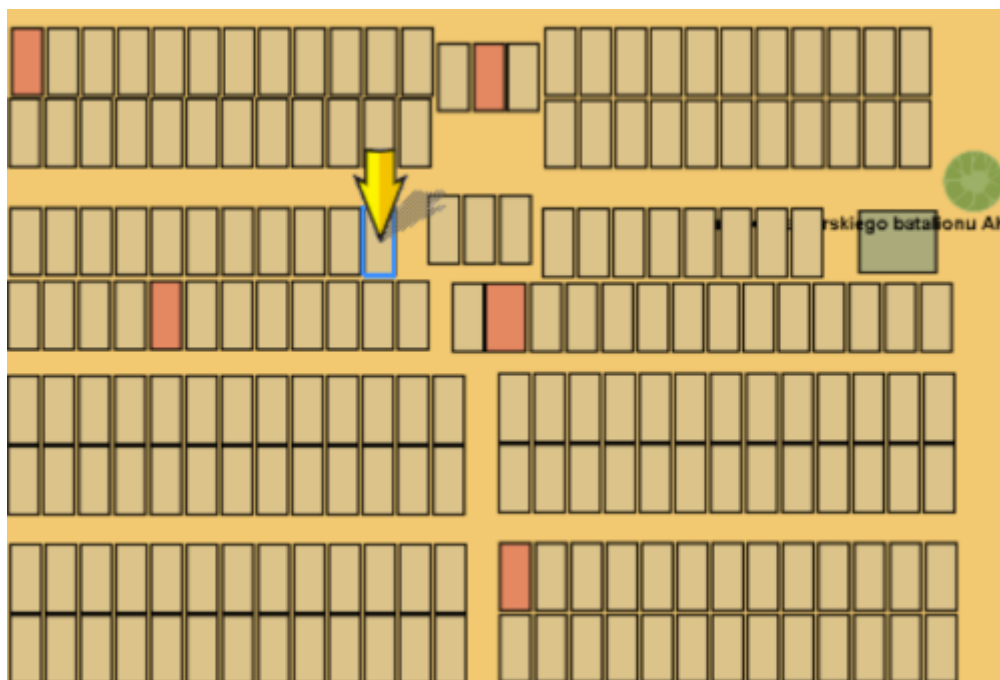
Od 1942 pełnił funkcję szefa sztabu Kierownictwa Dywersji Komendy Głównej Armii Krajowej.

Od 1 sierpnia 1944, w czasie powstania warszawskiego, był szefem sztabu Zgrupowania

„Radosław”. Od 8 sierpnia 1944 przez kilka następnych pełnił obowiązki dowódcy Zgrupowania, w zastępstwie ранego podpułkownika Jana Mazurkiewicza.

25 sierpnia 1944 został ciężko ranny w rejonie ul. Koźlej. 27 września 1944 został zamordowany przez Niemców w szpitalu powstańczym przy ul. Drewnianej 8 na Powiślu wraz z kapitanem Mieczysławem Kurkowskim. Odznaczenia m.in.: Krzyż Srebrny Orderu Virtuti Militari – pośmiertnie 2 października 1944, Krzyż Walecznych (trzykrotnie).

[Szczegóły](#)

Położenie grobu - oznaczone strzałką

BATALION "MIOTŁA"

Batalion został utworzony w strukturach Kedywu KG AK na przełomie lutego i marca 1944 roku (obok "Zośki" i "Parasola"), na bazie oddziału dyspozycyjnego "Anatol" (od pseudonimu jego pierwszego dowódcy – Seweryna Skowrońskiego), który istniał już od przełomu lat 1939/1940, przechodząc w tym czasie różne zmiany organizacyjne.

W czasie okupacji oddział "Anatol" prowadził działalność dywersyjną i sabotażową przeciw okupantowi oraz represyjną, zwalczając rodzimych zdrajców i konfidentów. Nazwa batalionu wzięła się właśnie z owego "wymiatania" Warszawy z renegatów i hitlerowskich agentów.

Dowódcą batalionu został mianowany kpt. Franciszek Władysław Mazurkiewicz – "Niebora". Do czasu wybuchu powstania warszawskiego zostało wykonanych kilkadziesiąt wyroków na zdrajcach oraz przeprowadzone liczne akcje sabotażowe, małej i dużej dywersji.

1 sierpnia 1944 roku, batalion składał się z 10 plutonów i 2 patroli.

Podczas powstania batalion:

- opanował budynek Polskiego Monopolu Tytoniowego przy ul. Pawiej, co odblokowało przebiegającą po sąsiedzku w Fabryce Kamlera przy ul. Dzielnej i atakowaną przez Niemców, Komendę Główną AK;
- brał udział w zdobyciu dwóch niemieckich czołgów Panther, które zostały następnie przekazane do Plutonu Pancernego Batalionu "Zośka";
- w dniach 6-10 sierpnia uczestniczył w walkach w obronie cmentarzy wolskich i ul. Okopowej;
- 11 sierpnia wykonał kontruderzenie na ul. Stawki, gdzie od ul. Dzikiej atakowały oddziały niemieckie, grożąc odcięciem jednostek powstańczych od Starego Miasta. W ciężkich walkach, odrzucono Niemców i utrzymano łączność ze Starym Miastem, ale w walkach poległ dowódca batalionu "Niebora", jego zastępca "Olszyna", czterech innych oficerów i wielu żołnierzy. Ogromna liczba odniosła rany. Na skutek tych strat batalion "Miotła" przestał praktycznie istnieć.

Większość tych, którzy byli zdolni do walki, weszła w skład batalionu "Czata 49", w którego szeregach walczyli dalej na Muranowie, Starym Mieście, a po jego upadku i przejściu kanałami do Śródmieścia, na odcinku południowym tej dzielnicy, w okolicy pl. Trzech Krzyży, Al. Na Skarpie i ul. Książęcej. Tam też, z trzech plutonów "Miotły": "Jerzyków", "Niedźwiedzi" i "Torpedy" utworzono kompanię pod dowództwem Michała Panasika – "Szczęsnego", podporządkowaną dowódcy odcinka, mjr. "Sarnie". Pozostała część batalionu walczyła w szeregach Zgrupowania "Radosław" na Czerniakowie.

Najwyższy stan liczbowy batalionu wynosił ok. 280 żołnierzy, łącznie zaś w całym powstaniu, przez jego szeregi przewinęło się ok. 370 osób.

33 żołnierzy za wybitne męstwo zostało odznaczonych najwyższym bojowym odznaczeniem – krzyżem Virtuti Militari, wielu innych Krzyżem Walecznych.

Straty bojowe "Miotły" w powstaniu to ok. 240 zabitych i rannych.

Po wojnie wielu żołnierzy "Miotły" przeszło przez ubeckie katownie, kilkunastu zostało skazanych na długoletnie więzienie. Wydano również dwa wyroki śmierci na żołnierzy "Miotły" – kawalerów Virtuti Militari, których na szczęście nie wykonano.

[Szczegóły](#)

Franciszek_Mazurkiewicz

Kwatera A24, rząd 5, miejsce 13

Franciszek Władysław Mazurkiewicz ps. „Niebora”, „Korday” (ur. 1 października 1901 w Złoczowie, poległ 11 sierpnia 1944 w Warszawie) – kapitan rezerwy piechoty Wojska Polskiego.

W listopadzie 1918 w oddziale Romana Abrahama będąc w stopniu szeregowca uczestniczył w obronie Lwowa.

Mianowany w styczniu 1935 oficerem Śląskiego Inspektoratu Okręgowego Straży Granicznej i służył tam aż do wybuchu wojny, a jednocześnie brał czynny udział w organizowaniu tzw. dywersji pozafrontowej.

We wrześniu 1939 cofał się z oddziałami Straży Granicznej i w połowie września dotarł do Lwowa, a następnie do Budapesztu. Odpowiadał za przerzuty przez Słowację i Nowy Targ do Warszawy.

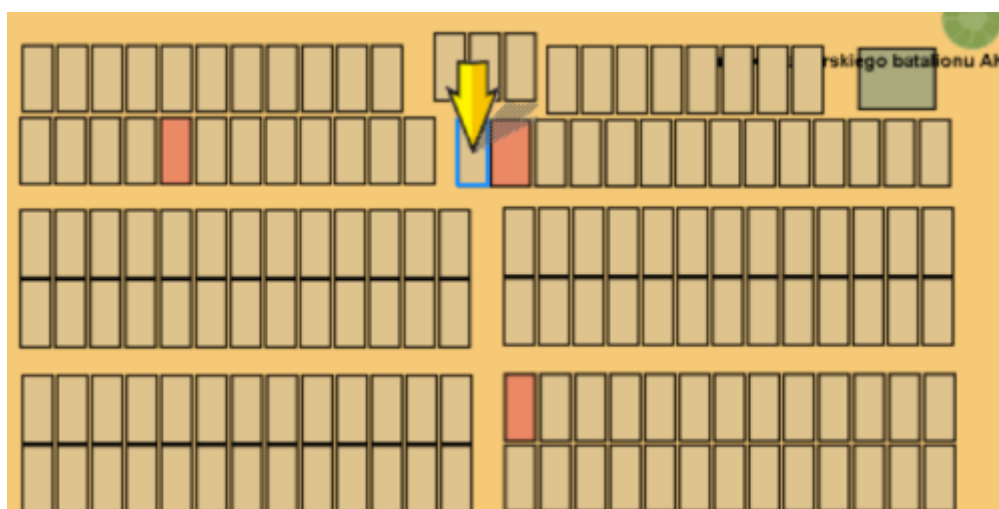
We wrześniu 1943 przybył do Warszawy, przydzielony został do Oddziału IV (wyszkoleniowego) KG AK i brał udział w szkoleniu dowódców plutonów i kompanii tworzącego się batalionu „Miotła”.

Wiosną 1944 został dowódcą batalionu „Miotła” i dowodził nim w powstaniu warszawskim.

Prowadził w nocy z 1 na 2 sierpnia 1944 udany szturm na Monopol Tytoniowy przy ul. Dzielnej.

Poległ 11 sierpnia 1944 podczas powstańczego kontrataku w rejonie ul. Stawki i tego dnia odznaczony Orderem Virtuti Militari.

[Szczegóły](#)

Położenie grobu - oznaczone strzałką

BATALION "PARASOL"

Batalion "Parasol" był oddziałem do zadań specjalnych Kierownictwa Dywersji Komendy Głównej AK. Składał się głównie z harcerzy Szarych Szeregów. Pierwotnie oddział nosił kryptonim "Agat" (od Anty-Gestapo) - zorganizowany wiosną 1943 roku, a po 2 stycznia 1944 roku, kiedy to został aresztowany Tadeusz Kostrzewski "Niemira" (uczestnik prawie wszystkich akcji "Agatu"), zmieniono kryptonim oddziału na "Pegaz", co było skrótem słów "przeciw Gestapo". W wyniku kolejnej reorganizacji i aresztowania łączniczki w maju 1944 roku przyjęto nazwę "Parasol". Organizatorem i dowódcą oddziału był cichociemny [kpt. Adam Borys "Pług"](#) - pochowany w Witkowie.

Symboliczny grób „Pługa” na Powązkach Wojskowych

Zadaniem oddziału było przede wszystkim wykonywanie wyroków śmierci wydanych przez Polskie Państwo Podziemne na głównych zbrodniarzy hitlerowskich: Wybrane akcje:

- [Akcja Bürkl](#)
- [Akcja Kretschmann](#)
- [Akcja Weffels](#)
- [Akcja Kutschera](#)
- [Akcja Koppe](#)

Podczas powstania warszawskiego batalion "Parasol" wszedł, obok batalionu "Zośka", w skład zgrupowania Kedywu KG AK – "Radosław". W momencie mobilizacji (1 sierpnia 1944 roku) zadaniem Kedywu na Woli była osłona znajdującej się tam Komendy Głównej AK.

W chwili koncentracji batalion liczył 280 ludzi, z czego 172 ze składu konspiracyjnego i 50

ochotników, którzy napłynęli do oddziału w pierwszych godzinach powstania. 3 sierpnia 1944 roku stan batalionu powiększył się do 541 osób, by 8 sierpnia osiągnąć stan 574 żołnierzy, z czego 369 z konspiracyjnego składu. Łącznie z tego składu nie dołączyło 80 ludzi, którzy brali udział w walkach w ramach innych oddziałów AK.

Udział w walkach:

Z uwagi na niedobory w stanie uzbrojenia oddziału, do walki w pierwszych dniach powstania zostały wyznaczone dobrze uzbrojone 3 plutony szturmowe, ze wsparciem służby sanitarnej, motoryzacyjnej oraz kwatermistrzowskiej. Patrole "Parasola" wypierały nieprzyjaciela, zdobywając broń, amunicję, samochody, biorąc jednocześnie pierwszych jeńców.

- W ciągu następnych trzech dni stan osobowy batalionu "Parasol" wzrósł z ok. 120 do ponad 570 żołnierzy. Dołączyły do niego własne zespoły odwodowe, pojedynczy żołnierze zdążający do rejonu koncentracji z odleglejszych dzielnic miasta, jak również pomniejsze grupy żołnierzy, które w momencie wybuchu powstania utraciły kontakt ze swymi macierzystymi oddziałami. Zaczęli też napływać ochotnicy, niezwiązani dotychczas z żadną formacją wojskową. W pierwszej fazie walk plutony szturmowe "Parasola" obsadziły ul. Żytnią i Młynarską, do zbiegu ul. Ostroroga, Obozowej i Ożarowskiej. Dowódca batalionu wysunął też placówki na ul. Wolską, do pałacyku Michlera przezwanego przez powstańców pałacykiem Michla, oraz obsadził barykadę u zbiegu ul. Leszno i Żytniej. Walki Batalionu "Parasol" koncentrowały się na obronie i utrzymaniu skrzyżowania ul. Wolskiej i Młynarskiej oraz najbardziej wysuniętej placówki w pałacyku Michla, a następnie na obronie cmentarzy Kalwińskiego i Ewangelickiego, które kilkakrotnie przechodziły z rąk do rąk. W walkach tych "Parasol" poniósł bardzo ciężkie straty. Ciężko ranny został dowódca Batalionu oraz wielu dowódców kompanii, plutonów i drużyn. Straty w zabitych wyniosły około 80 żołnierzy, w tym kilka sanitariuszek.
- 9 sierpnia "Parasol" został wycofany z Woli na Stare Miasto, podporządkowany został jako oddział odwodowy dowódcy Grupy "Północ", który skierował go do obrony odcinka walk na terenie byłego getta oraz Pałacu Mostowskich. Brał również udział w walkach w stołecznym ratuszu, na terenie szpitala Jana Bożego, w Państwowej Wytwórni Papierów Wartościowych, w rejonach ul. Konwiktorskiej, Bonifraterskiej, Długiej, w Pałacu Radziwiłłów i budynku Banku Polskiego, oraz w Pasażu Simonsa. Jego 2. kompania przeprowadziła udane kontrnatarcie wzdłuż granicy getta, w stronę więzienia na Pawiaku, utrzymując przez dłuższy czas zdobyty teren.
- 31 sierpnia "Parasol", wraz z innymi oddziałami Grupy "Północ", wziął udział w natarciu na ul. Bielańskiej, którego celem było przełamanie pozycji niemieckich i przedarcie się do Śródmieścia. Niestety załamało się ono w ogniu niemieckich karabinów maszynowych, całkowicie ryglującym ul. Bielańską i Przejazd. Ranni zostali trzej kolejni dowódcy oddziału, w tym jeden ciężko. Łącznie na Starym Mieście poległo około 120 żołnierzy "Parasola", a pośród nich dowódca 1. Kompanii.
- 1 września 1944 roku ciężko okaleczony w walkach batalion, zgodnie z decyzją odwrotu podjętą przez dowódcę Grupy "Północ" opuszczenia staromiejskiej reduty, przeprawił się kanałami do Śródmieścia, z rogu ul. Długiej i pl. Krasińskich, pod Miodową, Krakowskim Przedmieściem i fragmentem Nowego Świata, do zbiegu z ul. Warecką. Po krótkim odpoczynku w Śródmieściu "Parasol", a właściwie jego batalionowe szczątki skierowane zostały do walki na bliski Czerniaków. Stan osobowy oddziału wynosił na Czerniakowie niespełna 140 żołnierzy, wszedł więc w skład pozostałości Zgrupowania "Radosław" jako kompania. Obsadzono nią teren walk w rejonie ul. Ludnej, Solec, Okrąg i Wilanowskiej.
- W finale walk Niemcy zajęli cały teren Czerniakowa, z którego nielicznym żołnierzom "Parasola", pod silnym ogniem nieprzyjaciela, udało się przedostać na prawy brzeg Wisły. Część dostała się do niewoli i w większości została wymordowana. Pozostali przy życiu ewakuowali się kanałami na teren Mokotowa. Była to dla nich jedyna droga odwrotu. W

sumie, na Czerniakowie poległo 90 żołnierzy "Parasola" obojga płci, czyli 65% stanu wprowadzonego do walki na terenie tej dzielnicy. Grupa, która o świcie 20 września 1944 roku dotarła na Mokotów liczyła zaledwie 33 żołnierzy, w tym 9 dziewcząt. Sformowany z niej pluton, zakwaterowany w budynkach przy ul. Odyńca 25 i 27, w ciągu pierwszych czterech dni dokonywał jedynie sporadycznych wypadów do wysuniętych placówek obronnych.

- Koncentryczny atak sił niemieckich na Mokotów rozpoczął się w dniu 24 września, w czasie którego część plutonu "Parasola" brała wówczas udział w walkach na terenie Królikarni i przy ulicy Malczewskiego, w obronie pozycji przy ul. Odyńca, od strony Al. Niepodległości. 25 września w czasie silnego nalotu lotniczego, pod ruinami przysypana została druga część plutonu. Pozostali żołnierze zostali wycofani na ul. Czeczota, a w nocy z 25 na 26 września przerzuceni na drugą stronę Parku Dreszera, na stanowiska u wylotu ul. Ursynowskiej w Al. Niepodległości. Do północy 27 września dowództwo obrony Mokotowa wzmacniało żołnierzami "Parasola" odcinki frontu na skrzyżowaniu ul. Wiktorskiej z Kazimierzowską, następnie w rejonie ul. Bałuckiego, potem na ul. Szustra. Na tę ostatnią skierowany był bowiem silny atak niemieckiej piechoty, wsparty czołgami. Na koniec powierzono im osłonę wjazdu kanałowego przy ul. Szustra 6, poprzez który ruszyli w drogę powrotną do Śródmieścia. Odwrót trwał 17 godzin i zakończył się o godzinie 17:00 wyjściem z wjazdu u zbiegu ul. Wilczej i Al. Ujazdowskich, w dniu 28 września. Ulokowano ich na kwaterach w ocalałym domu u zbiegu ul. Wilczej i Kruczej. Na kwaterę tę dołączyli również inni żołnierze "Parasola", pozostający we wrześniu w szpitalach przy ul. Mokotowskiej 55/57 oraz w domu ozdrowieńców przy ul. Mokotowskiej 48. Pozostali na niej do dnia kapitulacji powstania, po czym 4 października 1944 roku rozpoczęła się siedmiodniowa niewola niemiecka.

Za walki w powstaniu warszawskim Naczelny Wódz odznaczył batalion Krzyżem Srebrnym Orderu Wojennego Virtuti Militari.

[Szczegóły 1](#)

[Szczegóły 2](#)

W batalionie Parasol walczył niespełna 12 letni:

Witold Modelski

A24 – 10 - 24

Witold Modelski, ps. „Warszawiak” (ur. 11 listopada 1932 w Warszawie, zm. 20 września 1944 tamże) – powstaniec warszawski, łącznik w batalionie „Gozdawa”, najmłodszy (niespełna 12-letni) uczestnik walk powstańczych odznaczony Krzyżem Walecznych.

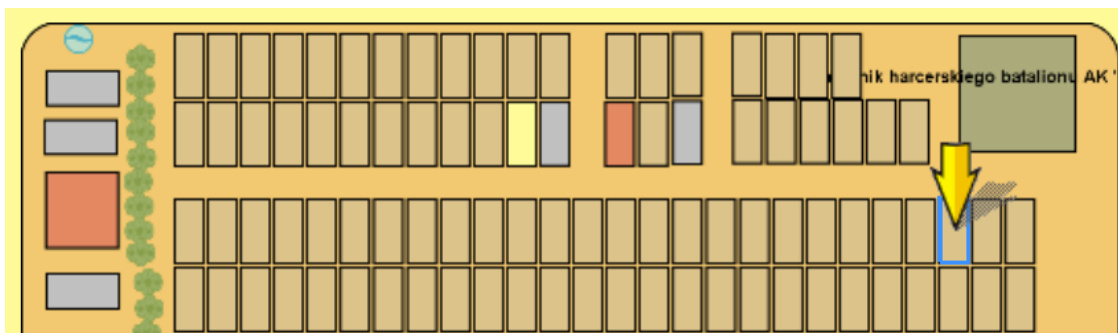
Na początku sierpnia 1944 przyłączył się do Zgrupowania „Radosław” – batalion „Parasol”- 1. kompania - IV pluton. Po upadku Woli przeszedł na Stare Miasto do Grupy „Północ” – odcinek „Sosna” - batalion „Gozdawa” - 2. kompania „szturmowa” i zakończył swój szlak bojowy na Czerniakowie – zgrupowanie „Radosław” - Brygada Dywersji Broda 53 - kompania „Parasol.

Charakteryzował się niezwykłą odwagą. 23 sierpnia odznaczony Krzyżem Walecznych i awansowany na kaprała czasu wojny.

Poległ 20 września na Wybrzeżu Czerniakowskim – w domu przy ul. Wilanowskiej 1.

Jest patronem Sali Małego Powstańca w Muzeum Powstania Warszawskiego.

https://pl.wikipedia.org/wiki/Witold_Modelski

BATALION "WIGRY"

30 października 1939 roku utworzono komendę harcerskiej organizacji wojskowej, pod nazwą "Wigry", której celem było przygotowanie się do walki zbrojnej z niemieckim okupantem. Przez cały okres konspiracji organizacja działała równolegle do innych organizacji harcerskich: Szarych Szeregów, Hufców Polskich i organizacji harcerek "Bądź Gotów". Organizacja utworzyła konspiracyjną Szkołę Podchorążych Agricola. Prowadzono nabór żołnierzy, aby osiągnąć stan osobowy odpowiadający liczebności batalionowi. Udało się to zrealizować w 1943 roku, kiedy "Wigry" osiągnęły stan 250 żołnierzy, będących w większości instruktorami harcerskimi i wojskowymi. 1 listopada 1943 roku "Wigry" połączyły się z Szarymi Szeregami, które były znacznie liczniejsze, lecz miały niedostatki kadrowe.

W lipcu 1944 roku stan batalionu rozrósł się do 500 żołnierzy. Dowództwo objął [kpt. Eugeniusz Konopacki "Trzaska"](#) - spoczywa na Starych Powązkach: kwatera 131, rząd 4, miejsce 24.

W chwili wybuchu powstania warszawskiego batalion składał się z 3 kompanii: "Witold", "Czesław" i "Edward".

Podczas powstania:

- 1 sierpnia batalion skoncentrował się na Starym Mieście – jako odwód komendanta Okręgu Warszawskiego AK.
- 2 sierpnia kompanie zostały przerzucone na Wolę i obsadziły cmentarz ewangelicki. Od 2 do 6 sierpnia toczono ciężkie walki w obronie wyznaczonego rejonu. Poległo 15 żołnierzy, 25 zostało rannych, a 20 uznano za zaginionych.
- Od 6 do 26 sierpnia oddziały na Starym Mieście toczyły zażarte walki w obronie katedry św. Jana i rejonu ul.: Świętojańskiej, Dziekanii, Kanonii, Jezuickiej, Celnej, Brzozowej oraz kościoła Jezuitów i budynku Archiwum Akt Dawnych.
- 15 sierpnia batalion przeprowadził samodzielne – udane – natarcie na pałac Mostowskich. Spalono jeden niemiecki czołg. W toku ciężkich walk pałac utracono. W dniach od 20 do 22 sierpnia oddział przedostał się kanałami ze Starego Miasta na Żoliborz, zaopatrzył się w broń dostarczoną przez oddziały leśne z Kampinosu i podjął akcję zbrojną od strony Żoliborza w kierunku Dworca Gdańskiego, która miała na celu połączenie Starego Miasta z Żoliborzem. Akcja zakończyła się niepowodzeniem.
- 26 sierpnia dowództwo Grupy "Północ" utworzyło zgrupowanie "Trzaska", którym dowodził "Trzaska". Zadaniem zgrupowania była obrona Starego Miasta od Kamiennych Schodków do kościoła NMP i osłona miejsca postoju dowództwa grupy "Północ" w klasztorze przy kościele św. Jacka. W skład zgrupowania weszły:
 - batalion "Wigry";
 - batalion "Dzik";
 - batalion "Gustaw".

Walczone m.in. o "Czerwony Dom", fabrykę "Quebracho", starą prochownię, kościół NMP.

- 1 i 2 września oddziały "Wigier" osłaniały ewakuację Starego Miasta kanałami do Śródmieścia a także ewakuowały się. Ci, którzy przeszli, utworzyli pododdział pod dowództwem kpt. Leoncjusza Wancerskiego ps. "Zaremba" (a następnie por. Jana Golańskiego ps. "Roman"), który w składzie zgrupowania "Bartkiewicz". Ciężkie walki toczono m.in. w obronie Zachodniego Dworca Poczтового, na pl. Napoleona, w rejonie ul. Świętokrzyskiej aż do 2 października.
- 29 września część batalionu, pod dowództwem por. "Kamila", osłaniała odwrót oddziałów AK w Góry Świętokrzyskie i została rozbita w walce pod Jaktorowem.

W toku walk batalion poniósł straty obejmujące ponad 160 zabitych, ok. 180 zaginionych i ok. 120 rannych żołnierzy. Wielu poniosło śmierć od wybuchu pojazdu Schwere Ladungsträger B IV na ul. Kilińskiego.

Wielu rannych zostało zamordowanych w szpitalu przy ul. Długiej 7 po zajęciu Starego Miasta przez Niemców.

Po kapitulacji 133 "wigierczyków" z dowódcą – jako 9 kompania 36 Pułku Piechoty Legii Akademickiej AK – opuściło Warszawę.

[Szczegóły](#)

SYMBOLICZNY GRÓB POLEGŁYCH KANADYJSKICH LOTNIKÓW RCAF POLEGŁYCH PODCZAS NIESIENIA POMOCY POWSTAŃCOM WARSZAWSKIM

Położenie grobu: kwatera A24, rząd 8, miejsce 13 Kilka dni po wybuchu powstania warszawskiego z pomocą walczącemu miastu przyszło lotnictwo alianckie.

W nocy z 14 na 15 sierpnia 1944 roku wystartowało do Warszawy 26 maszyn: 8 Liberatorów i 6 Halifaxów z 148 i 178 Dywizjonu RAF, 7 Liberatorów z 31. Dywizjonu SAAF (South African Air Force) i 2 Liberator i 3 Halifaxy polskiej 1586. Eskadry Specjalnego Przeznaczenia. Nad Warszawą zostały zestrzelone trzy samoloty alianckie spieszące z pomocą walczącej Warszawie. Jeden z nich, Liberator KG-871, z kanadyjską załogą w składzie:

- Capt Nicolaas Van Rensburg – SAAF
- Lt Ray Arras Lavery – SAAF
- Lt John Christopher Branch-Clark – SAAF
- WO2 Joseph Arnold Meyer – SAAF
- WO Reginald Walter Stafford – SAAF
- Sgt Edward Hall Turner – RAFVR
- WO2 Ben Nevis Woods – SAAF

został trafiony przez artylerię przeciwlotniczą i rozbił się na terenie Gołędzinowa u zbiegu ul. Jagiellońskiej i Pożarowej - obecnie ul. Batalionu Platerówek.

Załoga została pochowana na cmentarzu kamionkowskim (przy kościele Matki Boskiej Zwycięskiej), a następnie na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach. W 1947 roku poległych ekshumowano i przewieziono do Kanady. Na cmentarzu pozostała mogiła z oryginalnym płatem śmigła.

Tablica pamiątkowa w miejscu katastrofy

<https://opencaching.pl/viewcache.php?wp=OP2649#cache-pics>

Pierwsza pomoc została udzielona w nocy z 3 na 4 sierpnia 1944 roku przez trzy załogi pod dowództwem kpt. Stanisława Daniela, por. Tadeusza Nenckiego i ppor. Stanisława Kleybora, dokonały one udanych zrzutów w rejonie cmentarza na Woli, gdzie walczyło Zgrupowanie "Radosław". Zrzuty zostały dokonane pomiędzy godziną 0.48 a 1.43.

Lotnicy wielokrotnie przeprowadzali naloty ze zrzutami zaopatrzenia dla powstańczych oddziałów na tereny znajdujące się pod kontrolą Niemców. Wsparcie, które niosły załogi samolotów Królewskich Sił Powietrznych (RAF) Południowoafrykańskich Sił Powietrznych (SAAF), Królewskich Australijskich Sił Powietrznych (RAAF), Królewskich Kanadyjskich Sił Powietrznych

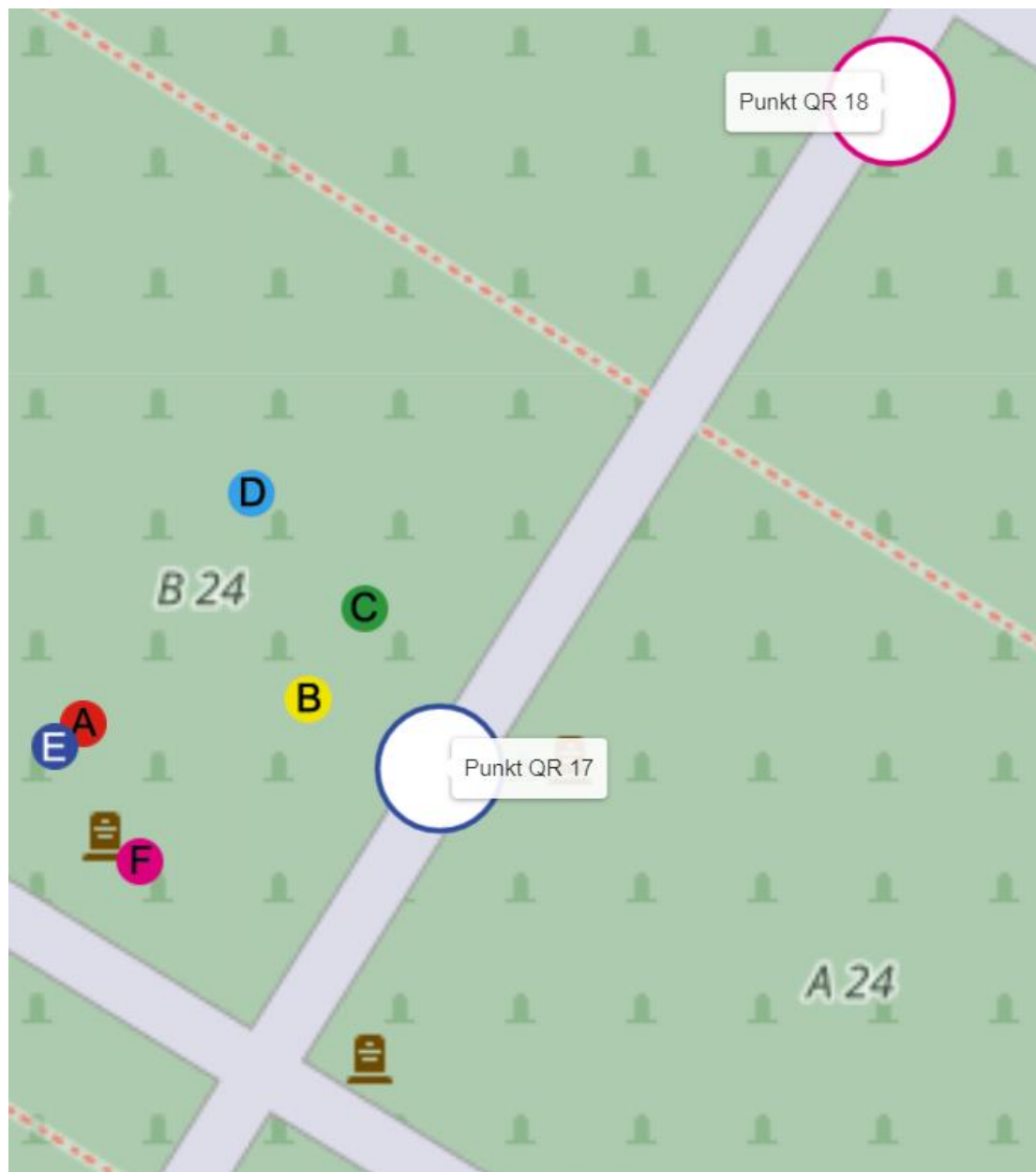
(RCAF), Sił Powietrznych Armii Stanów Zjednoczonych (USAAF) w sposób zdecydowany różniło się od postawy polityków i dowódców.

Misja, jakiej się podjęli piloci, nierzadko okupiona najwyższą ofiarą, była wyrazem solidarności i żołnierskiego braterstwa zarówno wobec polskich żołnierzy, jak i walczącego miasta.

W przeciągu dwóch miesięcy powstania, siły SOE przeprowadziły 196 lotów z czego 91 lotów wykonała 1586 Eskadra Specjalnego Przeznaczenia (polska), 50 lotów dywizjony 148 i 178 Dywizjon RAF i 55 lotów 31. Południowoafrykański dywizjon SAAF. Dokonano 115 zrzutów na Warszawę, Kampinos i Las Kabacki. Łącznie samoloty SOE zrzuciły 870 zasobników. Lotnictwo amerykańskie w sile 110 bombowców B-17 przeprowadziło 107 zrzutów. Nad trzema dzielnicami Warszawy zrzuconych zostało 1284 zasobników z których powstańcze oddziały przechwyciły tylko 228. Przez cały okres powstania jednostki SOE straciły 39 samolotów. W następstwie zestrzeleń straconych zostało 36 załóg. Siły amerykańskie straciły dwa bombowce i jedną załogę. We wszystkich przeprowadzonych operacjach wzięło udział 2472 pilotów z czego 637 stanowili Polacy, 735 Brytyjczycy oraz piloci z Południowej Afryki i 1 100 Amerykanie ponadto piloci sił powietrznych z Kanady i Australii. Zestrzelonych zostało 256 pilotów z których ocalało 41.

[Źródło 1](#) [Źródło 2](#) [Źródło 3](#)

PUNKT 17
MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC

Punkt QR 17

- A - Kwatera Batalionu Czata 49,
- B - Kwatera Batalionu Harnaś,
- C - Kwatera Batalionu Kiliński,
- D - Kwatera Dywizjonu Jeleń
- E - Kwatera Batalionu Krybar
- F - Pomnik Gloria Victis

BATALION "CZATA 49"

Batalion "Czata 49" utworzono z personelu Centrali Zaopatrzenia Terenu (CZT), IV Oddziału Komendy Głównej AK, żołnierzy 27. Wołyńskiej DP AK, oraz cichociemnych oczekujących w stolicy na przydziały. CZT powstała w 1942 roku, jej celem było zaopatrywanie Kedywów Okręgów AK, m.in. na Kresach. Pierwszym dowódcą CZT był ppłk cc. Henryk Krajewski "Trzaska", a od maja 1944 roku - ppłk cc. Tadeusz Runge ps. "Witold". 1 sierpnia 1944 roku batalion przeprowadził koncentrację swoich sił w rejonie ulicy Mareckiego, przedwojennego boiska Skry i na terenie Cmentarza ewangelickiego.

Podczas powstania batalion należał do Zgrupowania "Radosław" i walczył w rejonach:

- Wola i Muranów - 5 sierpnia batalion przeprowadził nieudany atak w rejonie ul. Płockiej. Następnie walczył w rejonie ul. Karolkowej i Żytniej. 11 sierpnia przeszedł w rejon ruin Muranowa.
- Stare Miasto - 17 sierpnia batalion wycofał się na Stare Miasto w rejon ul. Franciszkańskiej i Mławskiej. Następnie walczył w obronie szpitala św. Jana Bożego, w nieudanym ataku na Dworzec Gdański i w obronie PWPW. W celu umożliwienia przebicia się do Śródmieścia innym oddziałom pod dowództwem Zbigniewa Ścibora-Rylskiego ps. "Motyl" 120 żołnierzy batalionu przeszło kanałami z pl. Krasińskich i wzięło udział w nieudanym ataku na pl. Bankowy, spod którego następnie powstańcy przeszli do Śródmieścia.
- Solec (Powiśle) - batalion bronił ul. Rozbrat i Górnośląskiej, a od 13 września linii obronnej wzdłuż ul. Zagórnej i Czerniakowskiej. Z Solca resztki batalionu ewakuowały się kanałami na Mokotów.
- Mokotów - krótko walczył w rejonie Królikarni, skąd 26 września żołnierze przeszli kanałami do Śródmieścia.

W czasie powstania warszawskiego przez szeregi batalionu przeszło ok. 400 osób, z których zginęło 179, w tym 20 oficerów.

[Szczegóły](#)

Henryk Krajewski

Kwatera H III, rząd 3, miejsce 23

Henryk Krajewski[a] ps. „Wicher”, „Eryk”, „Bąk”, „Trzaska”, „Leśny” vel Henryk Turowski, Henryk Jezierski, Henryk Rogowski, Wasyl Biszko (ur. 7 lipca 1898 w Waśniewie, zm. 16 grudnia 1989 w Wołominie) – podpułkownik piechoty Wojska Polskiego, cichociemny, oficer Armii Krajowej.

Od 11 grudnia 1919 dowódca kompanii Batalionu Zapasowego 31 pułku Strzelców Kaniowskich, od 23 kwietnia 1920 dowódca 4. kompanii marszowej. Uczestniczył w walkach z bolszewikami. 29 sierpnia 1939 mianowany dowódcą formowanego Ośrodka Zapasowego 4 Dywizji Piechoty w Rzeszowie, 20 września 1939 z Ośrodkiem przekroczył granicę polsko-węgierską i został internowany w obozie pod Wyszehradem.

W lutym 1940 uciekł z internowania i przez Jugosławię i Włochy przedostał się do Francji, gdzie wstąpił do Wojska Polskiego. Zrzucony do Polski w nocy z 6 na 7 stycznia 1942.

Od lutego 1942 przydzielony jako zastępca szefa Związku Odwetu Komendy Głównej AK płk. Franciszka Niepokólczyckiego.

Od sierpnia 1943 do maja 1944 kierował Centralą Zaopatrzenia Terenu ("Zegar", "Stadion", "Czata"), zaopatrującą jednostki Armii Krajowej w broń, sprzęt, lekarstwa itp. Zorganizował szkołę dywersji o kryptonimie „Zagajnik”. Szkoła ta funkcjonowała do lipca 1944, przeszkolono w niej ok. 1200 żołnierzy Armii Krajowej.

Na przełomie kwietnia i maja 1944 mianowany komendantem Okręgu Polesie AK.

11 grudnia 1944 został aresztowany przez funkcjonariuszy MBP za przynależność do AK, 23 kwietnia 1945 skazany na 10 lat więzienia.

28 lipca 1945 w rejonie stacji kolejowej Bąkowiec został uwolniony z transportu do więzienia we Wronkach, przez żołnierzy Delegatury Sił Zbrojnych na Kraj, z oddziału por. Zygmunta Kęski ps. Świt.

W lutym 1946 zamieszkał we Wrocławiu, gdzie pracował jako kierownik ekspozytury Zjednoczenia Energetycznego Okręgu Dolnośląskiego. Od 1 marca 1946 kierownik zaopatrzenia Rejonowego Centrum Apropowizacji ZAOD. W styczniu 1970 przeszedł na emeryturę.

[Szczegóły](#)

Położenie grobu - oznaczone strzałką

Tadeusz Runge

Kwatera II C28, rząd 19, miejsce 2

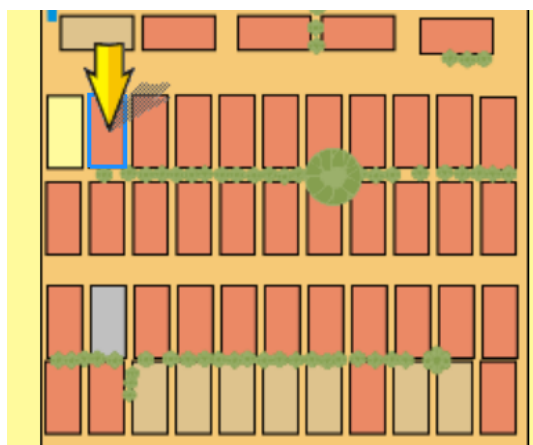
Tadeusz Maciej Runge, ps. Witold, Paprocki, Papa, Mirecki, Osa (ur. 22 października 1898 w Brodach, zm. 21 grudnia 1975 w Warszawie) – podpułkownik piechoty Wojska Polskiego, cichociemny.

Dowodził kompanią kombinowanego batalionu POW, walcząc w obronie Lwowa przed siłami ukraińskimi, podczas której dowodził odcinkiem Bednarówka.

Od stycznia 1919 był dowódcą kompanii 24 pułku piechoty. W sierpniu tego roku uczestniczył w I powstaniu śląskim dowodząc odcinkiem Jaworzna. Od listopada 1919 dowódca kompanii 32 pp, a od lipca 1920 dowódca kompanii ciężkich karabinów maszynowych 42 pp podczas wojny polsko-bolszewickiej. Do okupowanej Polski zrzucony w nocy z 9 na 10 kwietnia 1944. Po krótkiej aklimatyzacji przejął kierownictwo Centrali Zaopatrzenia Terenu, pod koniec lipca 1944 przystąpił do formowania batalionu liniowego z podległych mu komórek Centrali i innych przekazanych jednostek. W okresie powstania warszawskiego dowódca batalionu Czata 49 wchodzącego w skład Zgrupowania „Radosław”. Do lipca 1945 prowadził działalność antykomunistyczną w organizacji NIE. Zagrożony aresztowaniem przez UB przedostał się do Czechosłowacji i 5 września dotarł do stacjonującej w Bersenbrück 1 Samodzielnej Brygady Spadochronowej, 17 września 1945 został przydzielony do Oddziału VI Sztabu Naczelnego Wodza. Od 13 marca 1946 do 13 lutego 1947 przebywał w Ośrodku Szkoleniowym Piechoty I Korpusu Polskiego, następnie do września 1948 służył w Polskim Korpusie Przysposobienia i Rozmieszczenia. Po demobilizacji na stałe osiedlił się w Londynie, gdzie podjął pracę portiera w jednej z restauracji. W 1973 powrócił na stałe do Polski i zamieszkał w Warszawie.

Odznaczony m.in.: Krzyż Srebrny Orderu Virtuti Militari (1944)

[Szczegóły](#)

Położenie grobu - oznaczone strzałką

BATALION "HARNAŚ"

Batalion został utworzony 6 sierpnia w trakcie powstania warszawskiego, na bazie dwóch kompanii Batalionu "Gustaw": "Genowefa" i "Grażyna", które pozostały Śródmieściu. Dowódcą batalionu był ppor. rez. Marian Krawczyk "Harnaś". Batalion walczył w rejonie ul. Nowego Świata, Mazowieckiej i Świętokrzyskiej. 23 sierpnia batalion "Harnaś" i kompania por. Jana Piotrowskiego "Lewara" zdobyły gmach Komendy Policji przy Krakowskim Przedmieściu 1. We wrześniu batalion połączył się z batalionem "Gustaw".

[Szczegóły](#)

Marian Krawczyk

Kwatera A23, rząd 1, miejsce 26

Marian Krawczyk (ur. 20.08.1910, zm. 3.09.1944), ps. "Harnaś", "2274".

Maturę zdał w 1932 w Gimnazjum im. M. Reja w Kielcach. Służbę wojskową odbył w Szkole Podchorążych Rezerwy Piechoty przy 4 Pułku Piechoty Legionów w Kielcach. Jako podporucznik otrzymał przydział do 1 Pułku Strzelców Podhalańskich. Po odbyciu służby wojskowej pracował w więziennictwie.

W kampanii wrześniowej podporucznik w 1 Pułku Strzelców Podhalańskich 2 Brygady Górskiej. Uciekł z niewoli. Nie zgłosił się do pracy w więziennictwie, ani nie zarejestrował się jako oficer, co było obowiązkiem wobec władz niemieckich.

W czasie okupacji pracował w budownictwie. W 1942 wstąpił do NOW pod pseudonimem „2274” „Harnaś”. Pełnił funkcję d-cy drużyny, plutonu, kompanii.

W momencie rozpoczęcia Powstania dowódca 1 Kompania "Grażyna" w batalionie "Gustaw". 6 sierpnia 1944 otrzymał awans na porucznika. Po odcięciu w Śródmieściu kompani "Grażyna" i kompanii "Genowefa" objął **dowództwo** utworzonego z nich batalionu "Harnaś". Batalion walczył w rejonie Nowego Światu, Mazowieckiej, Świętokrzyskiej, Komendy Głównej Policji.

Poległ 3 września na barykadzie na Świętokrzyskiej róg Mazowieckiej. Po śmierci awansowany do stopnia kapitana.

Odznaczony Orderem Virtuti Militari 27 sierpnia 1944.

[Szczegóły](#)

Położenie grobu - oznaczone strzałką

PUŁK "JELEŃ"

Po zakończeniu kampanii wrześniowej grupy oficerów 7 Pułku Ułanów Lubelskich, stacjonującego w Mińsku Mazowieckim przystąpiły do odtworzenia pułku w konspiracji.

W 1942 roku na bazie "Kompanii 77" powstał, składający się z dwóch szwadronów, 1. dywizjon pułku pod dowództwem [por. Lecha Głuchowskiego "Jeżyckiego"](#), działający na terenie Warszawy. W przeddzień powstania dywizjon składał się ze szwadronu 3. (plutony 1108, 1109 i 1110) i szwadronu 4. (plutony 1111, 1112 i 1119). Stan osobowy dywizjonu wynosił 253 żołnierzy. Na koncentrację o godzinie "W" stawiło się 233.

1 sierpnia dywizjon zaatakował budynek Domu Prasy przy ul. Marszałkowskiej 3/5, siedzibę m.in. drukarni i redakcji "Nowego Kuriera Warszawskiego", oraz dzielnicę policyjną przy Al. Szucha od strony pl. Unii Lubelskiej i ul. Bagateli. Ataki na obu kierunkach załamały się pod ogniem Niemców, dywizjon stracił 56 poległych na łączną liczbę 175 żołnierzy biorących udział w natarciu, a 46 zostało rannych. Nieudane akcje dywizjonu z 1 sierpnia spowodowały koniec jego działania jako wydzielonej jednostki. Pozostali przy życiu żołnierze walczyli w batalionach "Golski" i "Ruczaj", pułku "Baszta" i zgrupowaniu "Kampinos".

Łączne straty podczas powstania wyniosły 125 poległych i 98 rannych.

[Szczegóły](#)

BATALION "KILIŃSKI"

Batalion został utworzony w styczniu 1940 roku.

Początkowo nosił nazwę "Vistula", 21 marca 1943 roku przemianowano go na "Batalion im. Jana Kilińskiego". Dowódcą batalionu był rtm. Henryk Roycewicz "Leliwa".

Przed powstaniem batalion został podzielony na dwa zgrupowania:

- Zgrupowanie IX pod dowództwem rtm. Henryka Roycewicza "Leliwy" - składało się z 1., 2., 3., 6. kompanii, oraz podporządkowanych 41. i 42. kompanii WSOP. Oddziały zgrupowania uczestniczyły w zdobyciu wieżowca Prudentialu i opanowaniu pl. Napoleona (dziś Powstańców Warszawy) (1 sierpnia), gmachu Poczty Głównej (2 sierpnia), gmachu PAST-y (20 sierpnia). Od 5 sierpnia samodzielnie prowadziły walki o ten budynek. Żołnierze batalionu "Kiliński" zajęli także pomieszczenia "Café Clubu" (25 sierpnia), biorąc do niewoli 12 jeńców, oraz zdobywając broń i amunicję. Po wykonaniu zadań wyjściowych, dowódca obwodu skierował 2 oraz 3 kompanię do utrzymania linii obrony wzdłuż ul. Świętokrzyskiej, Nowego Światu, Wareckiej, Al. Jerozolimskich, Brackiej, Marszałkowskiej oraz Złotej. Kompanie 1, 6 i 9 obsadziły rejon ul. Bagno, Królewskiej, Marszałkowskiej, Granicznej, Grzybowskiej i Dzielnej. Po zdobyciu PAST-y, oddziały brały udział we wsparciu przebicia się oddziałów ze Starego Miasta. Po 31 sierpnia oddziały przeszły do odwodu. W pierwszych tygodniach września batalion przeszedł na odcinek Powiśla w rejonie ul. Nowego Światu.
- Zgrupowanie X pod dowództwem [por. Leona Gajdowskiego "Ostoi"](#), w skład którego wchodziły 4., 5. i 7. kompania oraz podporządkowane mu 43. i 44. kompanie WSOP. Zgrupowanie walczyło 1 sierpnia o zdobycie szkoły przy ul. Żelaznej 88 i szpital św. Zofii. Po niemieckim ataku na Wolę 5 sierpnia, oddziały cofnęły się na linie obrony wzdłuż ul. Wroniej, Towarowej, Ogrodowej i Chłodnej, gdzie zgrupowanie się rozpadło. Od 12 sierpnia, 7 kompania, 41 kompania WSOP oraz pluton z 4 kompanii weszły w skład nowego batalionu szturmowego "Rum". Część 4 kompanii "Watra" (plutony 169 i 170) – 6 sierpnia wycofała się na Stare Miasto, gdzie wzięła udział w walkach jako kompania "Osa", a po przejściu do Śródmieścia weszła w skład batalionu "Stefan".

15 września, dokonano reorganizacji batalionu i z dotychczasowych żołnierzy 2, 3, 5 i 6 kompanii utworzono zbiorczą kompanię "Kiliński". Kompania ta weszła w skład batalionu osłonowego (asystencyjnego), który od 3 do 9 października 1944 roku pełnił funkcje porządkowe w Warszawie na mocy układu kapitulacyjnego.

8 kompania (Oddział "Kolegium C") została podporządkowana bezpośrednio dowódcy obwodu. Kompanie 1, 4, 7 i 9 zostały odkomenderowane do innych zgrupowań (Batalion "Rum").

[Szczegóły](#)

Henryk Roycewicz

Kwatera B24, rząd 3, miejsce 10a

Henryk Leliwa-Roycewicz (ur. 30 lipca 1898 w Janopolu, zm. 18 czerwca 1990 w Warszawie) – major kawalerii Wojska Polskiego, medalista olimpijski w jeździectwie, dowódca batalionu „Kiliński” podczas powstania warszawskiego, pułkownik Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej. Na Igrzyskach Olimpijskich w Berlinie 1936 w drużynowym WKKW zdobył srebrny medal, w konkursie indywidualnym Leliwa zajął 15. miejsce.

W kampanii wrześniowej 1939 r., w stopniu rotmistrza, dowodził 2 szwadronem 25 pułku Ułanów Wielkopolskich. Został ranny podczas walk z Armią Czerwoną.

Od listopada 1943 do końca powstania warszawskiego dowódca batalionu „Kiliński”. Największym sukcesem batalionu było zdobycie budynku PAST-y przy ul. Zielnej.

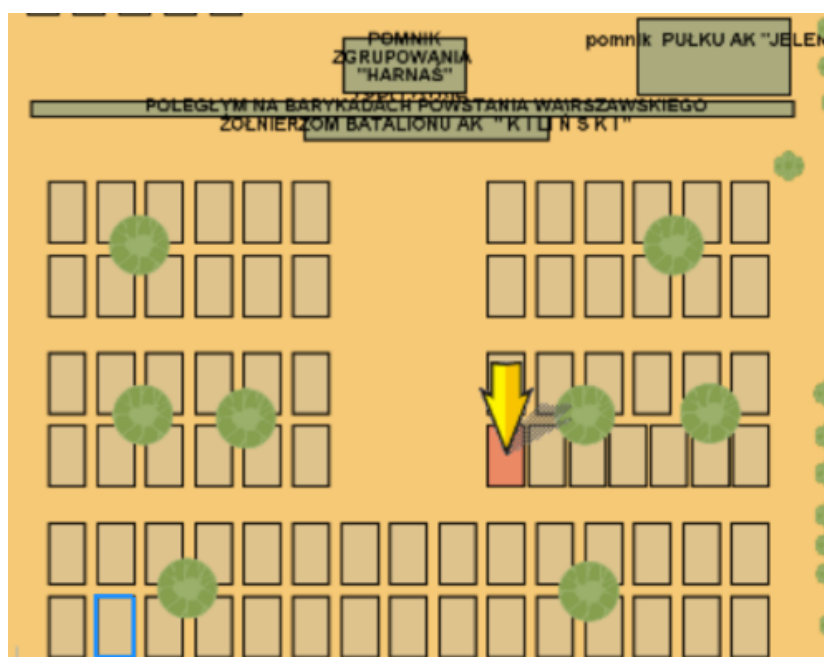
W styczniu 1949 został aresztowany przez UB pod zarzutem nielegalnej działalności w AK i skazany przez sąd na sześć lat więzienia. W kwietniu 1954 wyszedł z więzienia, a 20 lipca 1957 został oczyszczony od ciężących na nim zarzutów.

Do 1960 był trenerem w warszawskim klubie jeździeckim, do 1968 rzeczoznawcą koni w „Polcargu”, do 1972 trenerem jeździeckim w Legii.

W 1990 został mianowany pułkownikiem Wojska Polskiego.

Odnaczony m.in.: Krzyż Srebrny Orderu Virtuti Militari (dwukrotnie: za kampanię wrześniową 1939 i 2 października 1944), Krzyż Walecznych (trzykrotnie).

[Szczegóły](#)

Położenie grobu - oznaczone strzałką

ZGRUPOWANIE "KRYBAR"

Zgrupowanie zostało utworzone na mocy rozkazu komendanta Rejonu I Obwodu Śródmieście AK 5 sierpnia, z połączenia części dotychczasowych III oraz VIII Zgrupowania oraz oddziału WSOP "Elektrownia".

Dowództwo objął [kpt. Cyprian Odorkiewicz "Krybar"](#).

Zgrupowanie walczyło na terenie Powiśla. Sukcesem zakończył się atak na Elektrownię Warszawską. Nie udało się zdobyć silnie ufortyfikowanych budynków Uniwersytetu Warszawskiego, w ataku brał udział samochód pancerny "Kubuś" i transporter opancerzony "Szary Wilk".

Od 3 września grupa wzmocniona oddziałami ze Starego Miasta otrzymała nazwę Grupa "Powiśle", której dowództwo objął [mjr Stanisław Błaszczak "Róg"](#). Z powodu zmasowanych ataków oddziały zgrupowania zmuszone były wycofywać się ul. Foksal na drugą stronę ul. Nowego Świata.

6 września po upadku Powiśla zgrupowanie zostało rozwiązane. Żołnierze uczestniczyli w obronie na odcinku Nowy Świat, Warecka, Poczta Główna. Pozycje te zajmowano do 2 października.

[Szczegóły](#)

POMNIK "GLORIA VICTIS"

Pomnik upamiętnia żołnierzy Armii Krajowej poległych w czasie powstania warszawskiego i okupacji niemieckiej.

Inicjatorami budowy pomnika byli żołnierze i członkowie rodzin żołnierzy ze zgrupowania "Radosław", którzy jako pierwsi rozpoczęli grzebanie na cmentarzu Wojskowym na Powązkach grzebanie poległych powstańców w kwaterach zbiorowych według przynależności do poszczególnych oddziałów. Spośród prac zgłoszonych w zorganizowanym w lutym 1946 roku konkursie do realizacji wybrano projekt Heleny Kłosowicz ps. "Monika" z batalionu "Łukasiński". Pomnik stanowi centralny punkt zwartego obszaru kwater, w których znajdują się groby żołnierzy wszystkich oddziałów Armii Krajowej walczących w powstaniu ekshumowanych z różnych części miasta w latach 1945–1947.

Co roku 1 sierpnia o godz. 17.00 (w godzinę "W") przy pomniku odbywają się uroczystości rocznicowe z udziałem przedstawicieli władz, kombatanów, ich rodzin oraz mieszkańców Warszawy.

[Szczegóły](#)

PUNKT 18

MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC

Punkt QR 18

- A - Groby żołnierzy gen. Dowbór-Muśnickiego,
- B - Kwatera Batalionu Zośka,
- C - Pomnik Szarych Szeregów" i groby działaczy,
- D - Grób Krzysztofa Kamila Baczyńskiego,
- E - Groby sławnych osób,

GROBY ŻOŁNIERZY Z I KORPUSU WSCHODNIEGO GEN. JÓZEFA DOWBORA-MUŚNICKIEGO

Miniatura kopca, który usypano na mogile poległych dowborczyków w twierdzy w Dobrujsku. Kopiec został wzniesiony w Twierdzy Bobrujsk przez Żołnierzy I Korpusu Polskiego [gen. Józefa Dowbora – Muśnickiego](#) w latach 1917 – 1918 jako zbiorowy grób tej formacji.

Po wybuchu rewolucji marcowej 1917 roku i obaleniu caratu zaczęły samorzutnie tworzyć się w Rosji trzy polskie Korpusy, w tym latem 1917 roku I Korpus Polski na Białorusi. Organizatorem i dowódcą korpusu był gen. Józef Dowbor-Muśnicki,. Od lipca 1917 roku do maja 1918 roku korpus stacjonował w twierdzy Bobrujsk oraz na przylegających do niej terenach. Przyjmował napływające kolejno polskie oddziały i szkolił je. W skład korpusu weszły min.: 1., 2. i 3. Dywizja Strzelców Polskich, każda złożona z czterech pułków, zaprawiony w bojach z Niemcami 1. Pułk Ułanów Krechowieckich pod dowództwem płk. Bolesława Mościckiego, szwadron 3. Pułku Ułanów pod dowództwem rtm. Konstantego Plisowskiego (który odbył słynny 1500 km marsz z Odessy do Bobrujska). 1 i 2 Brygada Artylerii, Dywizjon Moździerzy i Dywizjon Artylerii Ciężkiej, pułk inżynieryjny i przy każdej Dywizji Strzelców po jednej kompanii inżynieryjnej. Ogółem wiosną 1918 r. I Korpus liczył już 23.661 ludzi i prawie 10 tys. koni z czego połowę stanowiły konie taborowe. Wynika stąd, że I Korpus nie był jednostką przygotowującą się do miejscowych walk, lecz nastawiony był na pierwszą okazję powrotu do kraju. Wbrew swoim zamierzeniom zmuszony był jednak w 1917 i 1918 roku odierać zaczepne, zbrojne ataki okolicznych oddziałów bolszewickich, które uważały I Korpus za „niepożądane gniazdo polskiej burżuazji”. Po nawiązaniu łączności z Radą Regencyjną i uznając ją za jedyną, tymczasową polską władzę zwierzchnią w kraju, I Korpus podporządkował się jej. Tymczasem w maju 1918 roku, wojska niemieckie podeszły do Mińska Litewskiego, okrążyły teren I Korpusu i wbrew zapewnieniom danym Radzie Regencyjnej usiłowały sprowokować I Korpus do zbrojnego starcia z nimi. Gen. Dowbor-Muśnicki, chcąc uniknąć walki na dwa fronty, która musiałaby się zakończyć zagładą polskich, doborowych jednostek, podjął dramatyczną decyzję:

- rozwiązał I Korpus Polski,
- częściowo zdemobilizował jego sprzęt (oddając działa i sprzedając konie Niemcom na ich wyraźne żądanie),
- zapewnił powrót żołnierzy do kraju transportami kolejowymi, co nastąpiło w dniach od 20 maja do 8 lipca 1918 roku.

16 stycznia 1919 roku gen. Dowbor-Muśnicki stanął na czele rozpoczętego 27 grudnia 1918 roku powstania w Wielkopolsce. Żołnierze I Korpusu weszli w skład niepodległej armii polskiej i włączyli się do walk o granice Polski w 1919 i 1920 roku.

Z inicjatywy oficerów b. I Korpusu w 1932 roku na Cmentarzu Wojskowym założony został w kwaterze A18 Cmentarz Dowborczyków. W środkowej części kwatery wzniesiono kopiec w kształcie czworościennej piramidy pokrytej darnią.

Na dwóch przeciwległych stokach północnym i południowym umieszczono tablice z czerwonego marmuru. Na północnej dano napis: *Cmentarz Dowborczyków założony w 1932 r.*, a na południowej tablicy informację następującej treści: *Pomnik ten jest miniaturą kopca wzniesionego w Bobrujsku na wspólnej mogile oficerów i szeregowych I Korpusu Polskiego poległych w walkach o wolność Ojczyzny w latach 1917-1918.*

Kwaterna liczy osiem rzędów. W okresie od 1932 do roku bieżącego pochowano w niej 82 oficerów. Ich epitafia znajdują się na pomnikach nagrobnych. Cmentarz Dowborczyków pierwotnie obejmował także I rząd kwatery A20. Obecnie włączono go do kwatery baonu "Zośka" wznosząc tam pomnik centralny.

Obecnie w tej kwaterze chowani są kawalerowie Krzyża Virtuti Militari. Między innymi został tu pochowany Powstaniec Warszawski [płk Zbigniew Dębski](#), który zginął w katastrofie Smoleńskiej.

Źródło:

Źródło: Hanna Odrowąż-Szukiewicz: Mogiły żołnierzy polskich na Powązkach Wojskowych Przewodnik-Informator Turystyczny, Mikromax, Warszawa 1991

<https://warszawa.wyborcza.pl/warszawa/7,95190,7804959,ostatnie-pozegnania-na-powazkach-brodnie-i-w-pyrach.html>

W kwaterze znajdują się m.in. następujące groby:

- A - Gustaw Macewicz
- B - Gustaw Ostapkowicz
- C - Juliusz Szychiewicz
- D - Włodzimierz Tarło
- E - Mieczysław Poniąkowski
- F - Stanisław Tatar

Gustaw Macewicz

Położenie grobu: kwatera A18, rząd 1, miejsce 1

Macewicz Gustaw (1876 - 1932), gen. bryg. WP, pilot. Ur. w m. Prussy pow. czerkaski. Absolwent Junkierskiej Szkoły Kawalerii i Szkoły Lotniczej w Sewastopolu.

Uczestnik I wojny światowej. Będąc w stopniu podpułkownika wstąpił w 1917 do I Korpusu Polskiego, współorganizator lotnictwa.

Od 1919 w WP. Inspektor sił lotniczych b. zaboru pruskiego. Gen. bryg., od 1919.

W 1920 szef Departamentu Żeglugi Powietrznej MSWojskowych, w 1921 z-ca d-cy OK-Lublin i ponownie szef Departamentu Żeglugi Powietrznej.

W 1923 zwolniony, od 1925 w stanie spoczynku. Zmarł w Warszawie.

[Szczegóły](#)

Gustaw Ostapowicz

Położenie grobu: kwaterna A18, rząd 5, miejsce 4

Ostapowicz Gustaw (1 863- 10 X 1941), gen. dyw. WP. Ur. w Kamieńcu Podolskim. Absolwent Kijowskiej Szkoły Junkrów. Służbę wojskową rozpoczął w armii rosyjskiej. Uczestnik wojny rosyjsko-japońskiej i I wojny światowej. Generał-major od 1916. W 1917 wstąpił do 1 Korpusu Polskiego W 1918 mianowany szefem polskiej misji wojskowej na Wschodzie. W 1919 w Armii gen. Hallera, następnie w MSWojsk. W 1921 przeniesiony w stan spoczynku Zweryfikowany w 1923 do stopnia gen dywizji. Zmarł w Warszawie. Odznaczony m.in. VM V kl., KW. [Szczegóły](#)

Juliusz Szychiewicz von Haubicki-Szychiewicz

Położenie grobu: kwatera A18, rząd 5, miejsce 23

Haubicki-Szychiewicz Juliusz (9 V11897 - 17 X 1974), ppłk. WP. Ur. w Milatynie. Oficer I Korpusu Polskiego gen. Dowbór- Muśnickiego, członek POW. Następnie w WP, oficer 14, 12, 23, 4 pułków ułanów. Absolwent Wyższej Szkoły Wojennej. We wrześniu 1 939 szef sztabu Podlaskiej Brygady Kawalerii; żołnierz AK, jeniec ołagu w Murnau. Odznaczony m.in. Krzyżem VM [Szczegóły](#)
[1](#) [Szczegóły](#) [2](#)

Włodzimierz Tarło-Maziński

Położenie grobu: kwatera A18, rząd 6, miejsce 10

Tarło-Maziński Włodzimierz Zygmunt (28 IX 1889 - 1 VI 1967), płk. WP, dr **inz.**, pionier polskiej radiotelegrafii wojskowej. Ur. w Borzęcinie pow. ciechanowski. Do 1917 w armii rosyjskiej, gdzie ukończył Oficerską Szkołę Radiotechniczną. Od 1917 w 1 Korpusie Polskim, od 1918 w WP. Od 1919 pracował w szkolnictwie, m.in. założyciel i dyrektor żeńskiego liceum przemysłowo-technicznego w Warszawie. W wojnie 1939 w wojskach łączności, następnie przedostał się do Francji, gdzie służył w sztabie gen. Sikorskiego. Zwolniony z wojska, pracował w polskim szkolnictwie średnim na terenie Francji. Po wojnie, do 1947 prezes Komitetu Opieki nad Polakami za granicą przy MSZ, następnie kierownik działu teleelektryki w Zakładzie Elektroniki Polskiego Komitetu Normalizacyjnego. Autor szeregu prac z zakresu fizyki, radiotechniki i filozofii, m.in. pierwszego polskiego podręcznika radiotelegrafii wojskowej. Zmarł w Warszawie. Odznaczony m.in. KOf. OOP. [Szczegóły 1](#) [Szczegóły 2](#) [Szczegóły 3](#)

Mieczysław Poniatowski

<https://forum.odkrywca.pl/topic/771466-genera%C5%82owie-wojska-polskiego-ii-rp-zdj%C4%99cia/page/50/>

Położenie grobu: kwatera A18, rząd 7, miejsce 3

Poniatowski Mieczysław (20 X11867 - 4 V11961), gen. bryg. WP. Ur. w Kamieniu na Nowogródczyźnie. Absolwent Szkoły Wojskowej w Wilnie. Od 1887 w armii rosyjskiej. Od 1917 w 1 Korpusie Polskim. W latach 1918-19 d-ca 2 pułku strzelców. W końcu 1919 d-ca 10 Pułku Strzelców Wielkopolskich, w 1920 dowodził 33 brygadą piechoty, następnie d-ca garnizonu w Lesznie Wlkp.

W 1922 przeniesiony w stan spoczynku. Współautor projektu uporządkowania cmentarza wojskowego na Powązkach w okresie międzywojennym.

Zmarł w Warszawie. Odznaczony m.in. VM V kl., KW - czterokrotnie.

[Szczegóły](#)

Stanisław Tatar

Położenie grobu: kwatera A18, rząd 8, miejsce 28

Tatar Stanisław ps. „Erazm”, „Tabor” (3 X 1896 - 16 XII 1 1980), płk WP, gen. bryg. AK. Ur w Biórkowie Wielkim, pow. Miechów. Od 1915 w armii rosyjskiej, od 1917 w I Korpusie Polskim na Wschodzie, a od 1918 w WP. W 1929 d-ca 17 pap, potem ukończył Ecole Supérieure de Guerre w Paryżu (1930-32). Kierownik referatu i kierownik Wydz. Wyszkożenia w Oddziale III Sztabu Głównego, od 1933 wykładowca, od 1934 kierownik katedry taktyki artylerii w WSWojsk. w Warszawie, od 1938 d-ca 3 pal. W wojnie obronnej 1939 dowódca artylerii dywizyjnej i d-ca 3 DPLeg. W czasie okupacji w ZWZ-AK od 1940, szef Oddziału III (operacyjnego) KG, od 1943 Szef Operacji i I z-ca Szefa Sztabu KG AK. W kwietniu 1944 odleciał do Wielkiej Brytanii mostem powietrznym („Most I”) i został z-cą Szefa Sztabu Naczelnego Wodza. Od 1945 d-ca artylerii I Korpusu w Wielkiej Brytanii. Po powrocie do kraju dowodził 12 DP, w latach 1949-56 więziony, następnie zrehabilitowany. Zmarł w Warszawie. Odznaczony VM V kl., KK OOP, KW - pięciokrotnie, francuskim KOf. Legii Honorowej. [Szczegóły](#)

KWATERA BATALIONU AK "ZOŚKA"

Batalion "Zośka" składał się przede wszystkim z członków "Szarych Szeregów", konspiracyjnego Związku Harcerstwa Polskiego.

Batalion został utworzony pod koniec sierpnia 1943 roku. Nazwa batalionu została przyjęta dla upamiętnienia postaci dowódcy warszawskich Grup Szturmowych [Tadeusza Zawadzkiego "Zośki"](#), poległego w akcji na posterunek graniczny w Sieczychach. Dowódcą batalionu był por. Ryszard Białous "Jerzy".

Położenie grobu: kwatera A20, rząd 3, miejsce 12a

Żołnierze batalionu brali udział w akcjach dywersyjno-sabotażowych, m.in. mających na celu niszczenie kolejowego transportu Wehrmachtu zaopatrującego front wschodni. W powstaniu warszawskim batalion walczył w zgrupowaniu AK "Radosław" na Woli i Starym Mieście, składał się z 3 kompanii: "Maciek", "Rudy" i "Giewont".

Po zdobyciu 2 sierpnia 1944 roku w rejonie ul. Okopowej dwóch niemieckich czołgów PzKpfw V Panther w składzie batalionu utworzono pluton pancerny pod dowództwem Wacława Micuty ps. "Wacek". Przed zajęciem Starówki przez Niemców 2 września 1944 roku kompania "Rudy", dowodzona przez Andrzeja Romockiego "Morro", jako jedyna spośród załogi staromiejskiej przebiła się do Śródmieścia przez placówki niemieckie w Ogrodzie Saskim. W czasie walk na

Górnym Czerniakowie i Mokotowie batalion "Zośka" został połączony z równie zdziesiątkowanym batalionem "Parasol".

Kompania "Rudy" została uznana przez dowództwo AK za najlepszą spośród 40 tysięcznej załogi żołnierzy walczących w powstaniu warszawskim, m.in. w brawurowym ataku zdobywając warszawski obóz koncentracyjny.

Za walki w powstaniu warszawskim Naczelny Wódz odznaczył batalion "Zośka" Krzyżem Srebrnym Orderu Wojennego Virtuti Militari (V kl.).

W latach 1944–1956 członków batalionu "Zośka" dotknęły prześladowania systemu komunistycznego. Początkowo uwięzionych zostało kilku z nich z powodu ich indywidualnej działalności w latach powojennych. W drugiej fali aresztowań w specjalnie zorganizowanej akcji zatrzymano trzydziestodwuosobową grupę byłych zośkowców i oskarżono ich o działalność konspiracyjną zmierzającą do obalenia ustroju komunistycznego w Polsce.

[Szczegóły](#)

Ryszard Mieczysław Białous

Kwatera A20, rząd 3, miejsce 12

Ryszard Mieczysław Białous, ps. „Jerzy”, „Zygmunt”, „Taran”, (ur. 4 kwietnia 1914 w Warszawie, zm. 24 marca 1992 w Neuquén, w Argentynie) – instruktor harcerski Szarych Szeregów, harcmistrz, oficer Armii Krajowej, uczestnik powstania warszawskiego.

Do wybuchu wojny zaliczył osiem semestrów na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej i uzyskał absolutorium.

W kampanii wrześniowej walczył w obronie Warszawy. Był dowódcą plutonu (jako sierżant podchorąży) w 8 batalionie saperów.

Do marca 1943 był kierownikiem organizacyjnym akcji N - działań dywersyjno-propagandowych prowadzonych wśród Niemców od kwietnia 1941 do kwietnia 1944.

Następnie został dowódcą warszawskich Grup Szturmowych, składających się z najstarszych członków drużyn harcerskich Szarych Szeregów, od listopada 1942 formalnie podporządkowanie Kedywowi Armii Krajowej.

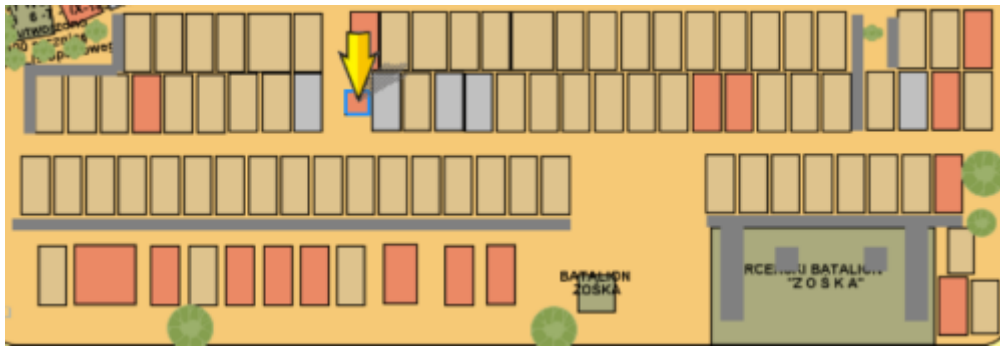
Został mianowany dowódcą batalionu "Zośka", utworzonego pod koniec sierpnia 1943 roku na bazie Grup Szturmowych.

W powstaniu warszawskim nadal dowodził batalionem „Zośka” i był zarazem zastępcą dowódcy Brygady Dywersji „Broda 53” w Zgrupowaniu „Radosław”, a po śmierci Jana Kajusa Andrzejewskiego (ps. „Jan”) 31 sierpnia - dowódcą. Ze swoim batalionem przeszedł cały jego powstańczy szlak bojowy: od Woli przez Stare Miasto do Powiśla Czerniakowskiego. Między innymi dowodził zwycięskim szturmem na obóz koncentracyjny KL Warschau przy ul. Gęsiej („Gęsiówka”), w którego wyniku uwolniono 348 żydowskich więźniów.

Po upadku powstania był w niewoli niemieckiej w Bergen-Belsen, Oflagu II D Gross-Born i Stalagu X B Sandbostel. W lipcu 1948 wyemigrował do Argentyny. Między innymi nadzorował budowę lotniska, był dyrektorem uzdrowiska.

Zmarł w Argentynie i tam został pochowany. Jego prochy sprowadzono do Polski w 2019 roku. Odznaczenia m.in.: Krzyż Srebrny Orderu Virtuti Militari, Krzyż Walecznych (trzykrotnie)

[Szczegóły](#)

Położenie grobu - oznaczone strzałką

POMNIK SZARYCH SZEREGÓW I GROBY DZIAŁACZY

Szare Szeregi – kryptonim konspiracyjny Organizacji Harcerzy ZHP, potocznie także całego Związku Harcerstwa Polskiego, w okresie okupacji niemieckiej podczas II wojny światowej 1939–1945 roku.

Organizacja została powołana 27 września 1939 roku w Warszawie przez grono członków Naczelnej Rady Harcerskiej w mieszkaniu Stanisława Borowieckiego, Szefa Głównej Kwatery Męskiej, przy ul. Noakowskiego 12. Szare Szeregi współpracowały z Delegaturą Rządu Rzeczypospolitej Polskiej na Kraj oraz Komendą Główną Armii Krajowej.

Naczelnicy Szarych Szeregów:

- Florian Marciniak (27 września 1939 – 6 maja 1943 roku),
- Stanisław Broniewski (12 maja 1943 – 3 października 1944 roku),
- Leon Marszałek (3 października 1944 – 18 stycznia 1945 roku).

Główna Kwatera kierowała w okresie najpełniejszego rozwoju pracą 20 chorągwi harcerskich, wśród nich 5 obejmowało tereny zachodnie włączone do Rzeszy.

W zależności od wieku harcerze należeli do jednej z trzech grup:

- Zawiszacy – 12–14 lat, drużyny nie brały w zasadzie udziału w walce bieżącej. Przygotowywały się natomiast do pełnienia służby pomocniczej, a nauką na tajnych kompletach – do odbudowy Polski po wojnie. Spośród służb pomocniczych, pełnionych w okresie "przełomu", najbardziej znana jest zorganizowana w czasie powstania warszawskiego Harcerska Poczta Polowa.
- Bojowe Szkoły (BS) – 15–17 lat, służba w małym sabotażu: pisanie na murach, rozlepianie afiszy i nalepek, rozdawanie ulotek, kolportaż fikcyjnych dodatków nadzwyczajnych do gazet, podłączenie się do niemieckich megafonów, zrywanie niemieckich flag, usuwanie z wystaw i gablot niemieckich fotografii, gazowanie kin. Drużyny BS przechodziły przeszkolenie wojskowe, otrzymywały przydziały do jednostek AK (np. jako poczty dowódców, oddziały łączności i oddziały rozpoznawcze). W powstaniu warszawskim walczyli w Śródmieściu jako kompania, a w innych dzielnicach jako plutony piechoty.
- Grupy Szturmowe (GS) – powyżej 18 lat, drużyny były podporządkowane "Kedywowi" - Kierownictwu Dywersji AK, pełniły służbę w "wielkiej dywersji". W Warszawie w sierpniu 1943 roku utworzono z nich batalion "Zośka", którego 3 kompanię wydzielono do zadań specjalnych ("Agat", później "Pegaz"). Wiosną 1944 roku powstał z niej batalion "Parasol".

Oddziały GS wykonały wiele akcji bojowych, w tym wysadzanie mostów kolejowych, pociągów, odbijanie więźniów (akcja pod Arsenalem, akcja w Celestynowie), zamachy na funkcjonariuszy aparatu terroru (Kutschera, Koppe, Bürckl, oraz odpowiedzialnych za katowanie Jana Bytnara "Rudego", Schultza i Langego). Inne oddziały GS (np. Chorągwi Radomskiej i Krakowskiej) walczyły w oddziałach partyzanckich oraz prowadziły sabotaż kolejowy.

Szczegóły

Położenie grobów działaczy Szarych Szeregów

Kwatera A20

A - Ryszard Białołus B - Stanisław Broniewski C - Aleksander Kamiński

Stanisław Broniewski

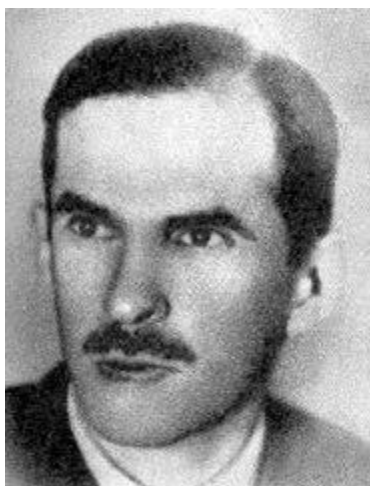

A20-1-12

Stanisław Broniewski, ps. *Orsza*, *Witold*, *K. Krzemień*^[1] (ur. 29 grudnia 1915 w Warszawie, zm. 30 grudnia 2000 w Wesolej) – polski ekonomista, naczelnik Szarych Szeregów, harcmistrz, podporucznik w czasie wojny. Kawaler Orderu Orła Białego.

https://pl.wikipedia.org/wiki/Stanis%C5%82aw_Broniewski

Aleksander Kamiński

A20-1-13

Aleksander Kamiński, przybrane nazwisko: *Aleksander Kędziński*, ps. *Dąbrowski*, *J. Dąbrowski*, *Fabrykant*, *Faktor*, *Juliusz Górecki*, *Hubert*, *Kamyk*, *Kaźmierczak*, *Bambaju* (ur. 28 stycznia 1903 w Warszawie, zm. 15 marca 1978 tamże) – pedagog, wychowawca, profesor nauk humanistycznych, współtwórca metodyki zachowawczej, instruktor harcerski, harcmistrz, żołnierz Armii Krajowej oraz jeden z ideowych przywódców Szarych Szeregów, przewodniczący Prezydium Rady Naczelnej Związku Harcerstwa Polskiego. Autor książki *Kamienie na szaniec*.

https://pl.wikipedia.org/wiki/Aleksander_Kami%C5%84ski

Tadeusz Zawadzki

A20-6-23

Tadeusz Leon Józef Zawadzki, przybrane nazwisko: *Tadeusz Zieliński*, ps. *Kajman*, *Kotwicki*, *Lech Pomarańczowy*, *Tadeusz*, *Zośka* (ur. 24 stycznia 1921 w Warszawie, zm. 20 sierpnia 1943 w Sieczkach) – instruktor harcerski, harcmistrz, podporucznik Armii Krajowej, komendant Grup Szturmowych na terenie Warszawy, jeden z głównych bohaterów książki Aleksandra Kamińskiego *Kamienie na szaniec*. Odznaczony Krzyżem Srebrnym Orderu Virtuti Militari.

Poległ w ataku na strażnicę Grenzschutzpolizei w Sieczkach koło Wyszkowa w nocy z 20 na 21 sierpnia 1943, uczestnicząc w akcji „Taśma” jako obserwator.

[https://pl.wikipedia.org/wiki/Tadeusz_Zawadzki_\(harcistrz\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Tadeusz_Zawadzki_(harcistrz))

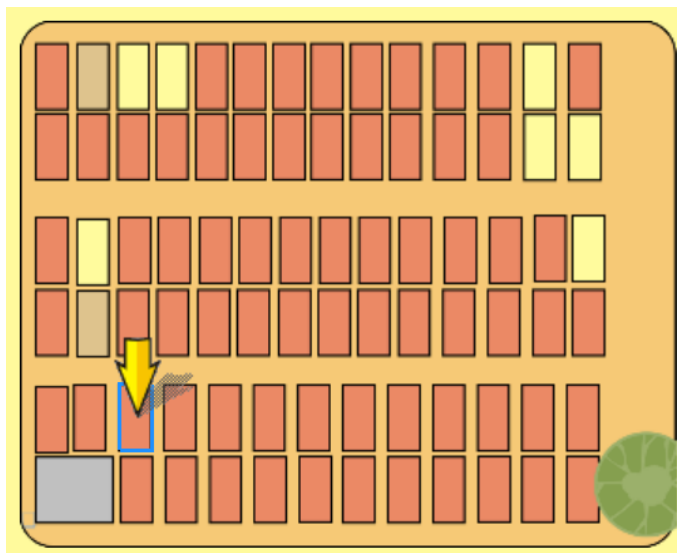
Zygmunt Kaczyński

D4-2-3

Zygmunt Jerzy Kaczyński ps. *Wesoły*, *Nosowicz IV* (ur. 21 marca 1919 w Warszawie, zm. 26 listopada 1984 tamże) – harcmistrz, kapral podchorąży Armii Krajowej, komendant Okręgu Południe organizacji Wawer, powstaniec warszawski.

[https://pl.wikipedia.org/wiki/Zygmunt_Kaczy%C5%84ski_\(harcistrz\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Zygmunt_Kaczy%C5%84ski_(harcistrz))

GRÓB KRZYSZTOFA KAMILA BACZYŃSKIEGO

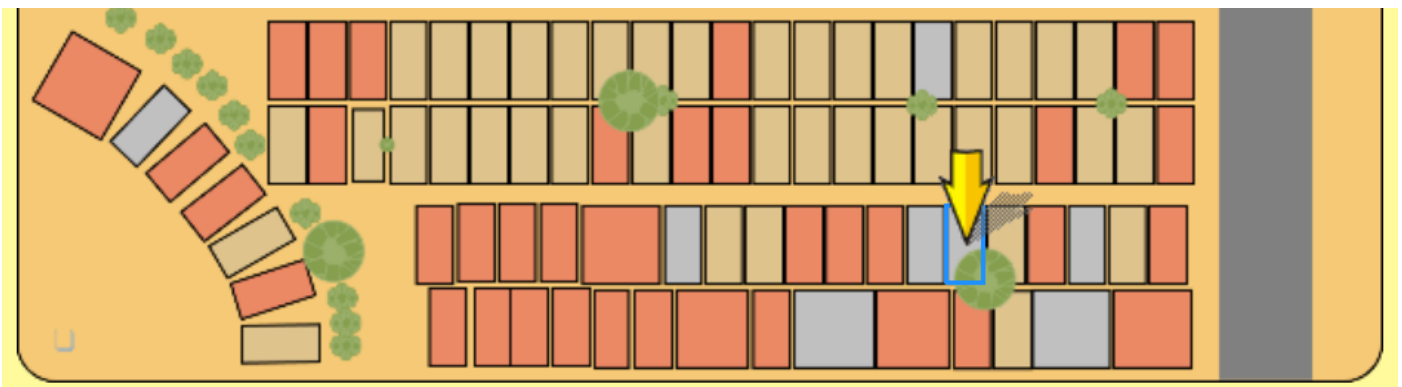
Położenie grobu: kwatera 22, rząd 2, miejsce 25

Krzysztof Kamil Baczyński herbu Sas (ps. "Jan Bugaj", "Emil", "Jan Krzyski", "Krzysztof", "Piotr Smugosz", "Krzysztof Zieliński", "Krzyś"); ur. 22 stycznia 1921 roku w Warszawie, zm. 4 sierpnia 1944 roku tamże) – polski poeta czasu wojny, podchorąży Armii Krajowej, podharcistrz Szarych Szeregów.

Jeden z przedstawicieli pokolenia Kolumbów, w czasie okupacji związany z pismem "Płomienie" oraz miesięcznikiem "Droga".

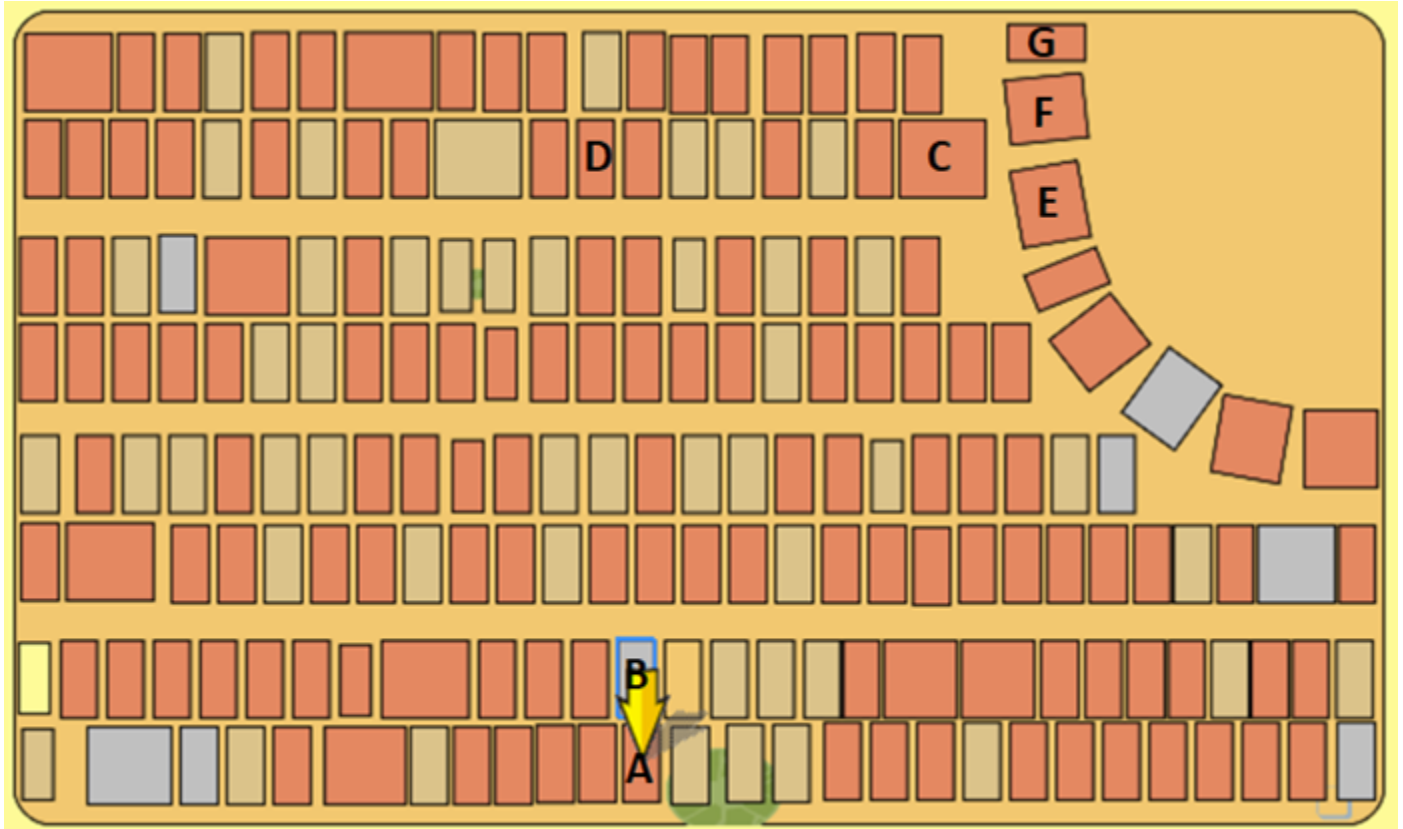
Zginął w czasie powstania warszawskiego jako żołnierz batalionu "Parasol" Armii Krajowej.

[Szczegóły](#)

GROBY ZNANYCH OSÓB

Kwatera A19

A - Antonina Gordon-Górecka B - Andrzej Kłopotowski C - Stanisław Franciszek Sosabowski D - Juliusz Berger E - Andrzej Strug F - Michał Rola-Żymierski G - Włodzimierz Maxymowicz-Raczyński

Juliusz Berger

Położenie grobu: kwatera A19, rząd 7, miejsce 18

Juliusz Berger (ur. 15 listopada 1928 roku w Łucku, zm. 22 stycznia 1999 roku w Warszawie) – polski aktor i reżyser pochodzenia żydowskiego.

Po wkroczeniu wojsk radzieckich do Łucka w 1939 roku został deportowany na Syberię. Lata II wojny światowej przeżył na tułaczce po Syberii, Kazachstanie, Uzbekistanie i pustyni Kara-kum. W 1945 roku wrócił jako repatriant do Polski i osiadł we Wrocławiu. W 1952 roku ukończył studia na Wydziale Prawa Uniwersytetu Wrocławskiego. W 1954 roku zdał **eksternistyczny egzamin** aktorski.

Współpracował z Teatrem na Targówku w Warszawie (1983-85) oraz z Teatrem Muzycznym w Gdyni (1984-1991) gdzie z olbrzymim sukcesem grał przez wszystkie lata rolę Tewjego Mleczarza w musicalu *Skrzypek na dachu*. Obdarzony niezwykle silnym, głębokim głosem o pięknej barwie miał w swoim dorobku dziesiątki ról w słuchowiskach radiowych.

[Szczegóły](#)

Antonina Gordon-Górecka

Położenie grobu: kwatera A19, rząd 7, miejsce 17

Antonina Gordon-Górecka (ur. 6 czerwca 1914 roku w Krakowie, zm. 12 czerwca 1993 roku w Warszawie) – polska aktorka teatralna i filmowa.

W 1941 roku ukończyła studia na konspiracyjnym PIST w Warszawie. Była wykładowcą na łódzkiej PWSFTviT i warszawskiej PWST.

Zadebiutowała rolą Kasi w "Weselu" w reżyserii Jacka Woźniaka w Teatrze Wojska Polskiego. Potem grywała w teatrach Katowic, Łodzi (m.in. Salomeę w *Horsztyńskim* Słowackiego) i wreszcie Warszawy: w "Ateneum" zagrała słynną Yermę w dramacie Federico Garcia Lorki. Od 1958 roku występowała w Teatrze Współczesnym. Do historii przeszła jej rola w sztuce *Kto się boi Virginii Woolf*. Cechą charakterystyczną aktorstwa Gordon-Góreckiej była oszczędność środków, wydobywanie różnych odcieni ról jakby mimochodem. Była mistrzynią ironii i sarkazmu.

Z ról telewizyjnych warto pamiętać ją z *Profesji pani Warren* G. B. Shawa. Z Teatrem Polskiego Radia rozpoczęła współpracę, gdy tylko pojawiła się w Warszawie. W audycji usłyszą Państwo fragmenty jej ról głównie w wielkim repertuarze - bo te przeważały, jak choćby tytułowa "Panna Rosita" w sztuce Lorki czy Idalia w "Fantazym" Słowackiego. Zdarzały się jednak też kreacje w repertuarze współczesnym, jak Liesel w "Niemcach" Kruczkowskiego czy jedna z bohaterek słuchowiska Ireneusza Iredyńskiego "Przed prelekcją".

[Szczegóły 1](#)

[Szczegóły 2](#)

Andrzej Kłopotowski

Położenie grobu: kwatera A19, rząd 2, miejsce 18

Andrzej Kłopotowski (ur. 9 sierpnia 1935 roku w Warszawie, zm. 12 lutego 2011 roku w Karwiku koło Pizy) – polski pływak, uczestnik XVII Letnich IO w Rzymie w 1960 roku.

W 1952 roku ukończył Liceum ogólnokształcące im. Stefana Batorego, następnie Wydział Samochodów i Ciągników PW (1959) oraz Harvard University.

Był pływakiem stołecznych klubów "Ogniwo" i "Sparta". W 1959 roku na letniej uniwersjadzie zdobył brązowy medal w 200 m stylem klasycznym. W 1960 roku uczestniczył w igrzyskach olimpijskich w Rzymie, gdzie awansował jako pierwszy polski pływak do finału olimpijskiego. Był 8-krotnym mistrzem Polski (100 m stylem klasycznym i 200 m stylem klasycznym), 2-krotnym rekordzistą Polski na basenie 25 m, 6-krotnym rekordzistą Polski na basenie 50 m.

Ekspert i Dyrektor ONZ na Dalekim Wschodzie i w Afryce Równikowej.

[Szczegóły](#)

Włodzimierz Maxymowicz-Raczyński

Położenie grobu: kwatery A19 lewe półkole, miejsce 12

Włodzimierz Marian Raczyński-Maxymowicz vel Włodzimierz Raczyński ps. "Raczyński", "Rokita" (ur. 9 maja 1891 roku w Przemyślu, zm. 24 lutego 1938 roku w Berlinie) – generał brygady Wojska Polskiego.

1 maja 1918 roku wstąpił do Polskiej Siły Zbrojnej i dowodził III batalionem piechoty, w stopniu majora. W listopadzie 1918 roku współdziałał w akcji rozbrajania wojsk niemieckich z Polską Organizacją Wojskową.

Po odzyskaniu niepodległości, wstąpił do nowo formującego się Wojska Polskiego. 6 grudnia 1918 został szefem sztabu grupy operacyjnej gen. Berbeckiego, walcząc z nią na froncie wschodnim do lutego 1919 roku.

Od 1 sierpnia 1922 do 1 marca 1925 roku był dowódcą 18 Pułku Piechoty w Skierniewicach. Od 1 marca 1925 roku dowodził 4 Brygadą Korpusu Ochrony Pogranicza w Czortkowie.

Od 28 lipca 1927 do 1937 roku był dowódcą 4 Dywizji Piechoty w Toruniu. Jednocześnie, w latach 1931–1935, na czas urlopów etatowego dowódcy, czasowo pełnił obowiązki dowódcy Okręgu Korpusu Nr VIII w Toruniu. 29 kwietnia 1937 roku został dowódcą Broni Pancernych w Ministerstwie Spraw Wojskowych.

W mieszkaniu wdowy po generale (ul. Sandomierska 18/6 na Mokotowie w Warszawie) ukrywał się i zmarł 2 grudnia 1941 roku marszałek Edward Śmigły-Rydz.

[Szczegóły](#)

Michał Rola-Żymierski

Położenie grobu: kwatera A19 lewe półkole. miejsce 10/11

Michał Rola-Żymierski (ur. 4 września 1890 roku w Krakowie, zm. 15 października 1989 roku w Warszawie) – polski żołnierz, oficer rezerwy armii Austro-Węgier, generał brygady Wojska Polskiego w 1927 roku zdegradowany, dowódca Armii Ludowej (1944), Naczelny Dowódca Wojska Polskiego, szef resortu obrony narodowej (1944–1949) i przewodniczący Państwowej Komisji Bezpieczeństwa, marszałek Polski, poseł i członek Prezydium Krajowej Rady Narodowej (1944–1947), poseł na Sejm Ustawodawczy (1947–1952), członek Rady Państwa (1949–1952), wiceprezes Narodowego Banku Polskiego (od 1956 roku), honorowy prezes Zarządu Głównego i Rady Naczelnej ZBoWiD, członek Komisji Wojskowej Biura Politycznego KC PZPR, nadzorującej Ludowe Wojsko Polskie od maja 1949 roku. Budowniczy Polski Ludowej.

[Szczegóły](#)

Stanisław Franciszek Sosabowski

Położenie grobu: kwatera A19, rząd 7, miejsce 10/11

Stanisław Franciszek Sosabowski (ur. 8 maja 1892 roku w Stanisławowie, zm. 25 września 1967 roku w Hillingdon) – polski dowódca wojskowy, działacz niepodległościowy, członek ruchu strzeleckiego i skautingu, uczestnik I wojny światowej w szeregach armii austro-węgierskiej, pułkownik dyplomowany piechoty Wojska Polskiego, 15 czerwca 1944 roku mianowany generałem brygady, organizator i dowódca 1 Samodzielnej Brygady Spadochronowej, z którą walczył w bitwie o Arnhem. Kawaler Krzyża Srebrnego Orderu Virtuti Militari, pośmiertnie odznaczony Orderem Orła Białego.

W kampanii wrześniowej dowodził 21 Pułkiem Piechoty "Dzieci Warszawy".

W lutym 1940 roku został wyznaczony na stanowisko dowódcy piechoty dywizyjnej 1. Dywizji Piechoty, która 3 maja 1940 roku została przemianowana na 1. Dywizję Grenadierów. W Anglii otrzymał przydział na dowódcę formującej się właśnie 4. Brygady Kadrowej Strzelców. Ze swej brygady postanowił utworzyć pierwszą w historii Wojska Polskiego jednostkę spadochronową. Brygada wzięła udział w największej w II wojnie światowej operacji powietrznodesantowej sprzymierzonych, noszącej kryptonim "Market Garden".

Po demobilizacji pozostał na emigracji w Wielkiej Brytanii i pracował jako robotnik magazynowy w fabryce silników elektrycznych, później telewizorów.

[Szczegóły](#)

Andrzej Strug

Położenie grobu: kwatera A19 lewe półkole, miejsce 9

Andrzej Strug, właśc. Tadeusz Gałęcki ps. "Andrzej Strug", "Borsuk", "August Kudłaty" (ur. 28 listopada 1871 roku w Lublinie, zm. 9 grudnia 1937 roku w Warszawie) – pisarz i publicysta, wolnomularz, działacz ruchu socjalistycznego i niepodległościowego, beliniak, a także scenarzysta.

W okresie I wojny światowej walczył w Legionach Józefa Piłsudskiego w stopniu wachmistrza sztabowego.

W 1927 roku otrzymał nagrodę literacką im. Elizy Orzeszkowej za całokształt twórczości.

W 1928 roku zasiadł z listy PPS w senacie, a w 1934 roku stał na czele Ligi Obrony Praw Człowieka i Obywatela.

W latach 1924 i 1935 pełnił obowiązki prezesa Związku Zawodowego Literatów Polskich, którego był współzałożycielem.

W 1928 roku był współautorem scenariuszy do filmów *Pan Tadeusz* (wspólnie z Ferdynandem Goetlem) i *Przedwiośnie* (wspólnie z Anatolem Sternem).

W 1934 roku odmówił przyjęcia członkostwa Polskiej Akademii Literatury, ponieważ protestował przeciwko procesowi brzeskiemu i Berezie Kartuskiej.

Odznaczony m.in.: Krzyżem Srebrnym Orderu Wojskowego Virtuti Militari nr 5419 oraz Krzyżem Walecznych.

[Szczegóły](#)

PUNKT 19

MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC

Punkt QR 19

A - Kwatera Batalionu Chwacki,
B - Panteon Żołnierzy Polski Walczącej,

PRASKI BATALION SAPERÓW "CHWACKI"

W 1940 roku. został utworzony na Pradze przez [por. Józef Pszennego "Chwacki"](#) batalion saperów, noszący potoczną nazwę "Bataliony Chwackiego". "Chwacki" został mianowany dowódcą batalionu.

W połowie 1942 roku z batalionu został wydzielony dyspozycyjny patrol minerski którym także dowodził "Chwacki".

W końcu lipca 1943 roku dowódcą batalionu został cichociemny [Ludwik Witkowski "Kosa"](#), po odwołaniu "Chwackiego" do dowództwa Referatu Saperów "XII-s" Okręgu Warszawa AK.

Patrol do 31 lipca 1944 roku przeprowadził następujące działania:

- akcja na linii kolejowe Warszawa - Siedlce - 7–8 października 1942 roku;
- próba wysadzenia części murów otaczających getto warszawskie podczas powstania w getcie warszawskim - 19 kwietnia 1943 roku;
- dwie akcje mające na celu przejęcie uzbrojenia z niemieckich transportów kolejowych – w nocy z 11 na 12 września 1943 roku opanowano stację kolejową Skrudą (obecnie Halinów) na trasie Warszawa – Siedlce w celu przejęcia pociągu wiozącego uzbrojenie na front wschodni, a w nocy z 4 na 5 października 1943 roku stację Dębe Wielkie.
- opanowanie (w sile ok. 70 żołnierzy) stacji kolejowej Skrudą i zdobycie broni z zatrzymanego pociągu transportowego (w nocy z 11 na 12 września 1943 roku);
- akcja na pociąg towarowy koło Choszczówki (w nocy z 27 na 28 września);
- opanowanie stacji Dębe Wielkie i zatrzymanie pociągu towarowego (w nocy z 4 na 5 października);
- atak na niemiecki samochód policyjny przeprowadzający łapanki uliczne przy ul. Świętokrzyskiej w Warszawie (22 października, zabito 2 Niemców, 4 raniono). Tego samego dnia w tym samym miejscu zaatakowano 4 samochody z żandarmami;
- wiele akcji likwidacyjnych.

W powstaniu warszawskim saperzy nie wystąpili jako samodzielne jednostki. Grupy saperskie były skierowane w rejon Powązek, do III Obwodu Wola, w rejon Poczty Dworcowej (do batalionu "Chrobry II" i do innych odcinków m.in. do batalionu "Igor" (Wola, Stare Miasto, Śródmieście).

Między innymi zbudowali barykadę i przekop w Al. Jerozolimskich łączący Śródmieście Południowe z Północnym.

Po upadku powstania na Pradze w pierwszych dniach sierpnia, w celu uniknięcia aresztowań i wywiezienia żołnierzy do Niemiec, dowódca batalionu z częścią żołnierzy przeszedł na Pelcowiznę, a następnie do Choszczówki. Rozproszenie oddziału nastąpiło około 20 września w wyniku dużego napływu oddziałów niemieckich i ewakuacji całej ludności na drugą stronę Wisły. Batalion poniósł wysokie straty sięgające 20%. Po kapitulacji większość żołnierzy znalazła się w obozach jenieckich. Niewielka grupa wyszła z Warszawy z ludnością cywilną.

[Szczegóły](#)

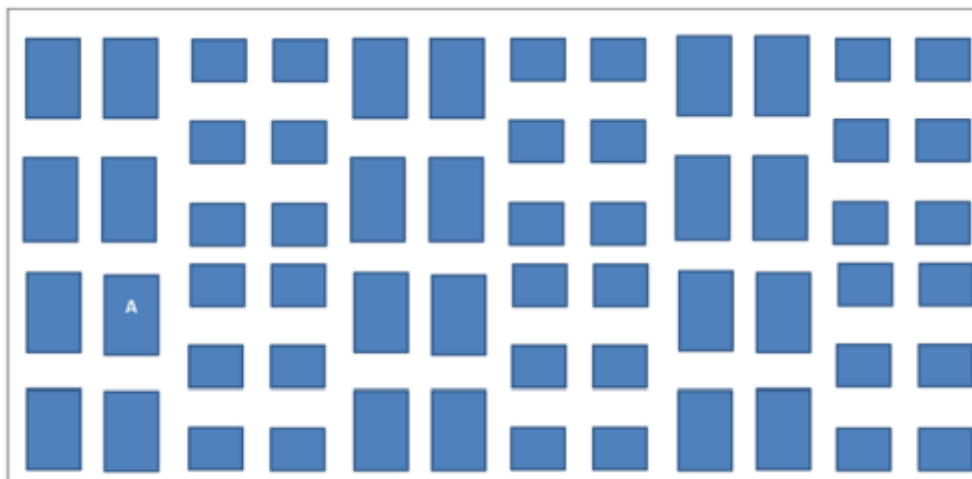
PANTEON ŻOŁNIERZY POLSKI WALCZĄCEJ

Panteon Żołnierzy Polski Walczącej został zbudowany, by zachować w pamięci Narodu, udział Żołnierzy Polskich w walce o wolną i niepodległą Polskę podczas II wojny światowej. Jest to miejsce wiecznego spoczynku żołnierzy Armii Krajowej, a także innych konspiracyjnych organizacji wojskowych i cywilnych, ideowo związanych z walką o suwerenność i niepodległość Polski, którą reprezentował Rząd Rzeczypospolitej Polskiej na Uchodźstwie.

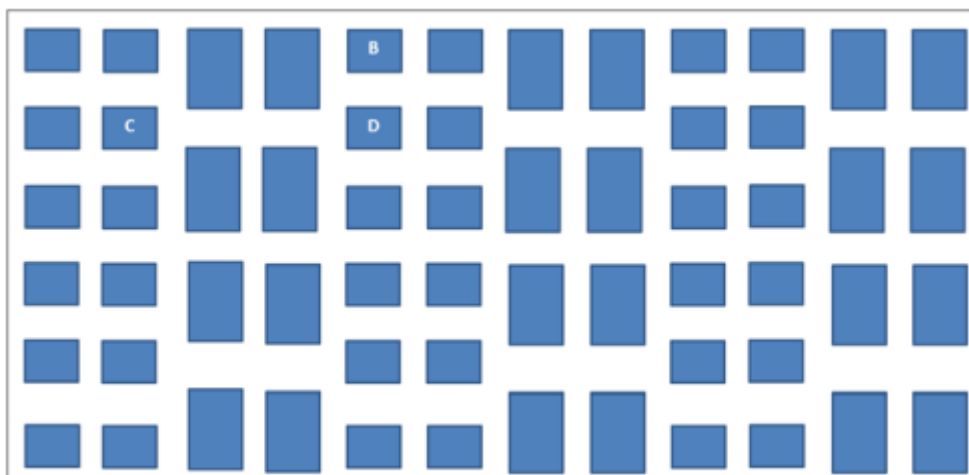
W Panteonie znajdują się groby m.in. następujących osób:

D18 Kolumbarium Lewe A

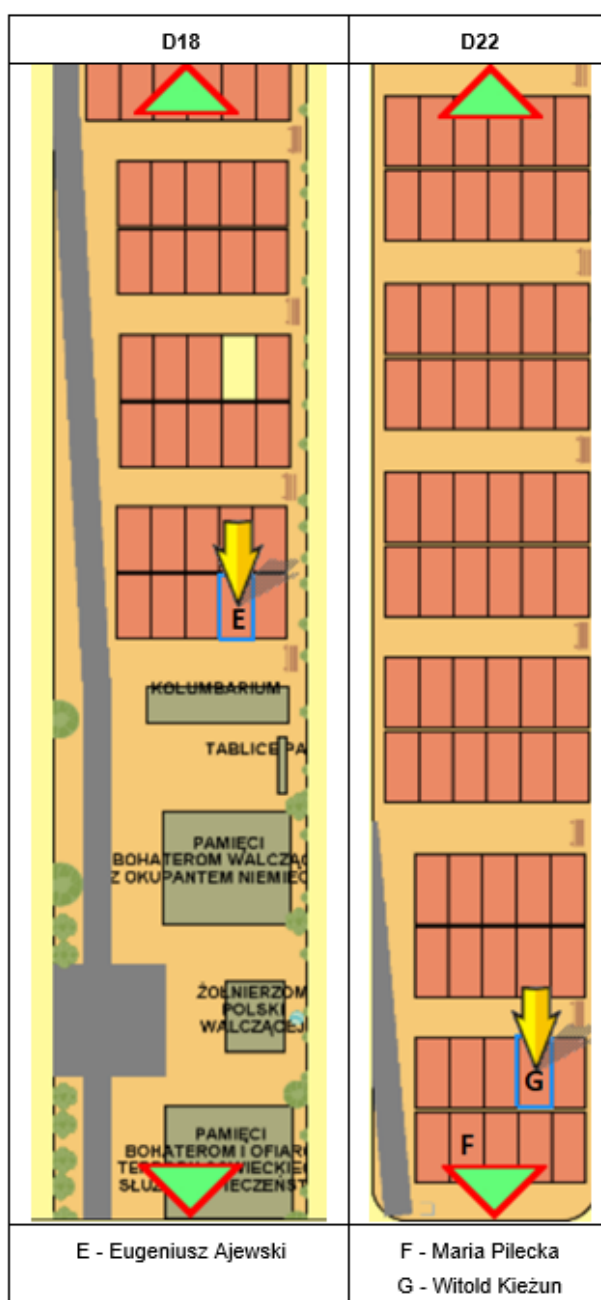

A – Tadeusz Chciuk-Celt

D18 Kolumbarium Lewe B

B - Roman Bratny C - Lidia Eberle D - Stanislaw Likernik

Tadeusz Chciuk-Celt

Położenie grobu: kwatera D18 Kolumbarium Lewe A, rząd 2, miejsce 2

Tadeusz Tomasz Chciuk-Celt, pseudonimy: Marek Celt, Michał Lasota (ur. 17 października 1916 w Drohobyczu, zm. 10 kwietnia 2001 w Monachium) – kurier ZWZ, redaktor i zastępca dyrektora Sekcji Polskiej RWE, ostatni prezes PSL na Uchodźstwie, autor wspomnień wojennych, kawaler Krzyża Srebrnego Orderu Virtuti Militari. [Szczegóły](#)

Roman Bratny

Położenie grobu: kwatery D18 Kolumbarium Lewe B, rząd 8, miejsce 6

Roman Bratny, właściwie Roman Mularczyk (ur. 5 sierpnia 1921 w Krakowie, zm. 5 listopada 2017) – polski prozaik, poeta, publicysta i scenarzysta filmowy. [Szczegóły](#)

Lidia Lwow-Eberle

Położenie grobu: kwatera D18 Kolumbarium Lewe B, rząd 11, miejsce 5

Lidia Lwow po mężu Eberle, ps. „Ewa”, „Lala” (ur. 14 listopada 1920 w Plosie, zm. 5 stycznia 2021 – polska archeolog pochodzenia rosyjskiego, żołnierz Armii Krajowej, sanitariuszka, działaczka kombatancka. [Szczegóły](#)

Stanisław Likiernik

Położenie grobu: kwatera D18 Kolumbarium Lewe B, rząd 8, miejsce 5

Stanisław Bolesław Likiernik ps. „Staszek”, „Stach” (ur. 25 czerwca 1923 w Garwolinie, zm. 17 kwietnia 2018 w Wersalu – podpułkownik Wojska Polskiego, żołnierz Armii Krajowej. Od początku 1943 walczył w szeregach Kolegium A Kedywu; brał udział w likwidacjach jako obstawa (m.in. w akcji Panienka w marcu 1944). Uczestniczył w wielu akcjach sabotażowo-dywersyjnych. W powstaniu warszawskim walczył w szeregach Zgrupowania „Radosław”, był wielokrotnie ranny. [Szczegóły](#)

Eugeniusz Ajewski

Położenie grobu: kwatera D18, rząd LO1, miejsce 4

Eugeniusz Ajewski, konspiracyjne nazwisko Andrzej Morski, ps. „Kotwa” (ur. 30 grudnia 1915 we Władystoku, zm. 8 maja 2006 w Warszawie) – żołnierz podziemia podczas II wojny światowej, podpułkownik, architekt, sędzia bokserski. [Szczegóły](#)

Maria Pilecka

Położenie grobu: kwatera D22, rząd 1, miejsce 2

Maria Pilecka (ur. 20 maja 1906 w Ostrowi Mazowieckiej, zm. 6 lutego 2002 w Warszawie) – polska nauczycielka, żona rotmistrza Witolda Pileckiego. [Szczegóły](#)

Witold Kieżun

Położenie grobu: kwatera D22, rząd 11, miejsce 5

Witold Jerzy Kieżun (ur. 6 lutego 1922 w Wilnie, zm. 12 czerwca 2021 w Warszawie) – polski ekonomista, profesor nauk ekonomicznych, teoretyk zarządzania, przedstawiciel polskiej szkoły prakseologicznej, w ramach której rozwijał prakseologiczną teorię organizacji i zarządzania. Żołnierz Armii Krajowej, podporucznik czasu wojny, powstaniec warszawski, więzień radzieckich łagrów. Kawaler Orderu Virtuti Militari, Orderu Odrodzenia Polski III klasy, a także wielu innych odznaczeń państwowych. [Szczegóły](#)

PUNKT 20

MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC

Punkt QR 20

A - Kwatera Batalionu Róg,
B - Groby ofiar przewrotu majowego,

MIEJSCE PAMIĘCI OFIAR PRZEWROTU MAJOWEGO W 1926 ROKU

Płyta w północno-zachodnim narożniku kwatery B18 położono płytę - umieszczona po przejęciu cmentarza przez władze stołeczne

Napis na płycie:

*Żołnierzom Wojska Polskiego poległym w walkach w dniach 12-14 maja 1926 r.
W jedną ziemię wsiąkła krew nasza, ziemię jednym i drugim jednakowo drogą, przez obie strony
jednakowo umiłowaną.*

Mogiła zbiorowa żołnierzy 10 pułku piechoty

Napis na pomniku:

*Pierwszym obowiązkiem żołnierza jest niezłomne dochowanie wierności ślubowanej w przysiędze
wojskowej.*

Tu spoczywają żołnierze 10 p. piechoty polegli na ulicach Warszawy w dniach 13 - 14 maja 1926:

*por. Buczek Józef, szer. Wiechno Józef, szer. Bender Jan, szer. Stawski Grzegorz, szer.
Kowalczyk Bolesław, szer. Eichorst Rinaldo, szer. Szczerbaty Józef, szer. Pniewski Henryk, szer.
Łapczyński Stanisław, szer. Held Mieczysław, szer. Leśniewicz Władysław, szer. Cieślak Józef,
szer. Wiśniewski Stanisław.*

W dniach 12–15 maja 1926 roku w Warszawie, został dokonany przez marszałka Józefa Piłsudskiego tzw. przewrót majowy (zamach majowy, pucz majowy), mający na celu zmianę władzy. Powodem przewrotu była pogarszająca się sytuacja polityczna i gospodarcza kraju, zaś bezpośrednią przyczyną – seria kryzysów gabinetowych w latach 1925–1926.

Podczas zamachu po obu stronach konfliktu zginęło łącznie 379 osób (215 żołnierzy i 164 osoby cywilne), a ok. tysiąc osób zostało rannych.

12 maja, po bezowocnej rozmowie Piłsudskiego z prezydentem Stanisławem Wojciechowskim,

oddziały wierne Piłsudskiemu zajęły w Warszawie pozycje przy mostach na Wiśle. Po otwarciu ognia do zamachowców przez oddział rządowy obsadzający zachodni wylot mostu Kierbedzia, w mieście rozpoczęły się walki uliczne, a oddziały Piłsudskiego po opanowaniu mostu Kierbedzia rozpoczęły zajmowanie Warszawy w kierunku południowym.

Polegli wtedy: dowódca samochodów pancernych stanowiących osłonę Prezydenta rotmistrz Antoni Szymański oraz [por. Szczepan Olchowicz](#) z I dywizjonu artylerii konnej - zostali pochowani 17 i 18 maja na Starych Powązkach.

12 i 13 maja marszałek Sejmu Maciej Rataj podjął ostatnią próbę negocjacji, która wobec nieustępliwego stanowiska prezydenta, zakończyła się niepowodzeniem. 14 maja Piłsudski przejął kontrolę nad Warszawą. Rząd Wincentego Witosa podał się do dymisji, a prezydent Wojciechowski złożył urząd. Uprawnienia prezydenta przejął Maciej Rataj i powołał nowy rząd z Kazimierzem Bartlem na czele, w którym Piłsudski został ministrem spraw wojskowych i generalnym inspektorem Sił Zbrojnych.

31 maja Zgromadzenie Narodowe wybrało Piłsudskiego na urząd Prezydenta RP, ale ten odmówił objęcia urzędu, rekomendując na niego prof. Ignacego Mościckiego. Zamach rozpoczął 13-letnie autorytarne rządy sanacji, którym kres położył wybuch II wojny światowej.

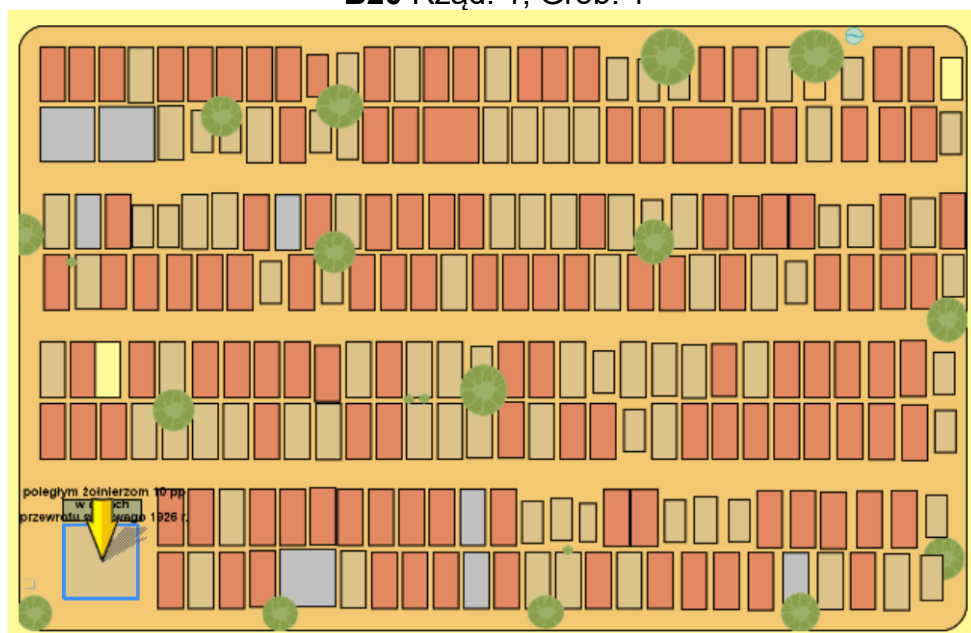
17 maja 1926 roku po nabożeństwie w kościele garnizonowym odbył się na Cmentarzu Wojskowym pogrzeb 169 żołnierzy z szeregów obu walczących stron oraz 8 osób cywilnych trafionych przypadkowo przez zbłąkane kule. Pochowano ich w kwaterze B18.

W 1961 roku groby te zlikwidowano z wyjątkiem 30, na których nagrobki były murowane, a kwaterę przeznaczono dla mogił nowych, indywidualnych. Wśród ofiar zamachu majowego znaleźli się także oficerowie, którzy w sytuacji, gdy musieli wybierać pomiędzy wiernością przysiędze żołnierskiej a poświęceniem Piłsudskiemu, zdecydowali się popełnić samobójstwo. Tak uczynił dowódca 7 Pułku Piechoty [płk Mieczysław Więckowski](#) (Stare Powązki kwatera 45, rząd 6, miejsce 1 i 2).

Źródła:

1. [Wikipedia - Przewrót majowy](#)
2. Hanna Odrowąż-Szukiewicz: Mogiły żołnierzy polskich na Powązkach Wojskowych Przewodnik - Informator Historyczny, Mikromax, Warszawa 1991
3. <http://forum.tradytor.pl/viewtopic.php?t=5325> !!!

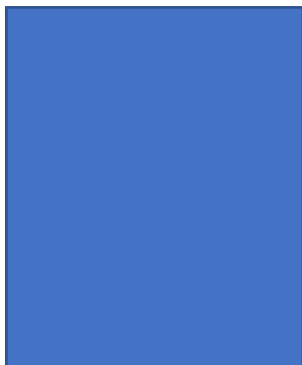
B20 Rząd: 1, Grób: 1

Można wyszukać Skroczyński Albin

Na cmentarzu znajdują się też inne groby poległych w walkach podczas zamachu majowego , a wśród nich następujące.

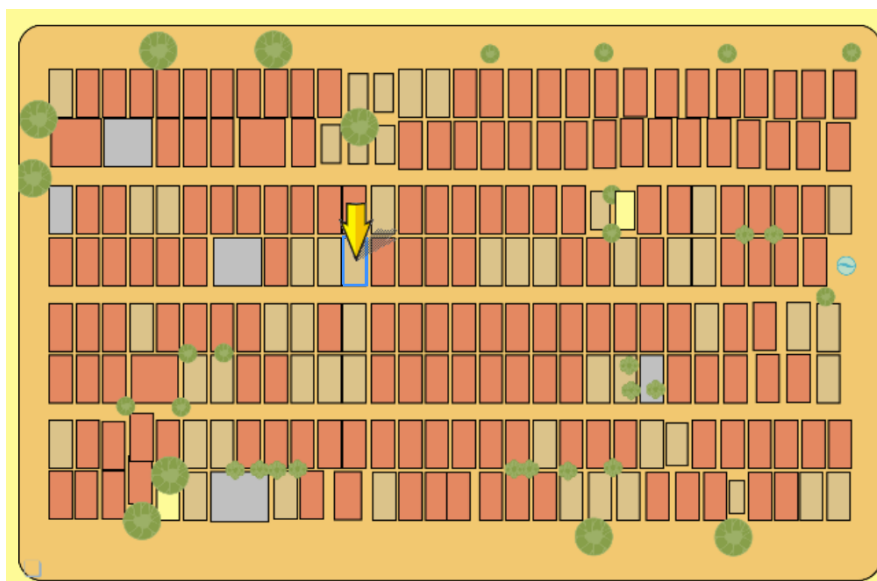
Eugeniusz Mięśowicz

Kwaterna: A 16 Rząd: 5, Grób: 12

Eugeniusz Mięśowicz, major artylerii, słuchacz II rocznika Wyższej Szkoły Wojskowej. Zginął śmiercią żołnierza 14 maja 1926 w czasie zamachu stanu.

https://pl.wikipedia.org/wiki/Wy%C5%BCsza_Szko%C5%82a_Wojenna

Kazimierz Hodbod

Kwaterna B18, rząd 8 Grób 1

Urodził się 31 października 1896 roku w Woli Mieleckiej. Był absolwentem Gimnazjum Państwowego w Mielcu, w 1916 roku zdał egzaminy maturalne.

Należał do konspiracyjnej Polskiej Drużyny Strzeleckiej. W sierpniu 1914 roku zgłosił się do Legionów Józefa Piłsudskiego i został przydzielony do VI batalionu I Brygady. Za wyróżniającą się odwagę i postawę patriotyczną otrzymał stopień kaprała, a potem sierżanta.

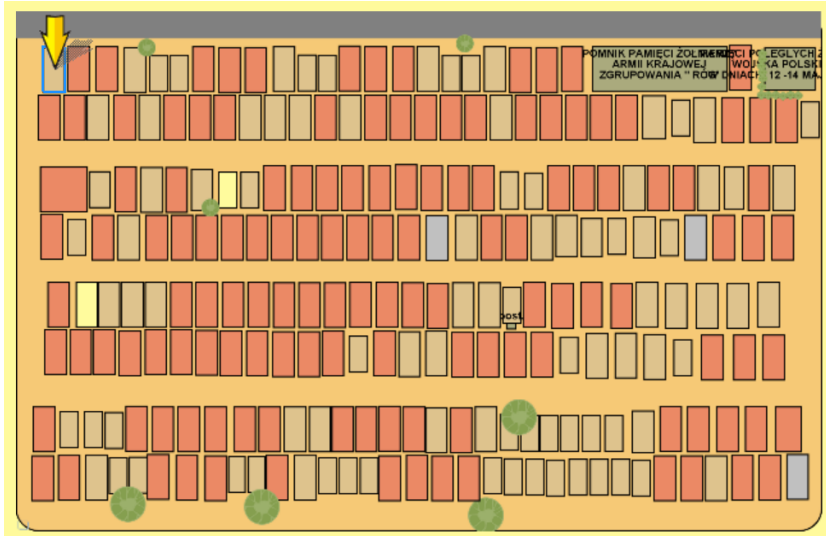
W listopadzie 1916 r. został skierowany do szkoły oficerskiej przy 1 pułku piechoty Legionów w Modlinie. 9 lipca 1917 r. stosując się do zalecenia Józefa Piłsudskiego odmówił złożenia przysięgi na „wierne braterstwo broni z Niemcami i Austrią”. Za karę został wcielony do armii austriackiej i wysłany na front włoski.

Na początku listopada 1918 roku zgłosił się do powstającego Wojska Polskiego. Po odzyskaniu niepodległości był organizatorem oddziału wojskowego na terenach powiatu mieleckiego i tarnobrzeskiego.

Od kwietnia 1920 roku w randze porucznika uczestniczył w wojnie polsko-bolszewickiej. Walczył w bitwie warszawskiej jako dowódca 1 kompanii w 5 Armii gen. Władysława Sikorskiego. Po wojnie pozostał w wojsku, awansował do stopnia kapitana.

Podczas przewrotu majowego przeszedł na stronę Józefa Piłsudskiego, 13 maja 1926 roku został ciężko ranny i zmarł.

Był odznaczony m.in.: Krzyżem Srebrnym Virtuti Militari, Krzyżem Walecznych, Krzyżem Niepodległości i Złotym Krzyżem Zasługi.

<http://www.wolamielecka.pl/ludzie-woli/hodbod-kazimierz-legionista>
<http://forum.tradytor.pl/viewtopic.php?t=5325>

Tadeusz Frank-Wiszniewski

Kwaterna: A16 Rząd: 3 Grób: 4/5

Urodził się w 3 grudnia 1893 w Brzeżanach, w rodzinie Lionela Ritter Frank von Flottenschild, oficera c. k. Obrony Krajowej, i Marii Jadwigi z Borzęckich.

Był oficerem cesarskiej i królewskiej armii. Zdezerterował z CK armii, by wstąpić do Legionów. 2 stycznia 1920 rozpoczął studia w Wojennej Szkole Sztabu Generalnego. W połowie kwietnia 1920 skierowany został na front celem odbycia praktyki sztabowej. W okresie od stycznia do września 1921 kontynuował naukę w WSWoj. Po ukończeniu kursu otrzymał tytuł oficera Sztabu Generalnego i przydział do Oddziału IIIa Biura Ścisłej Rady Wojennej.

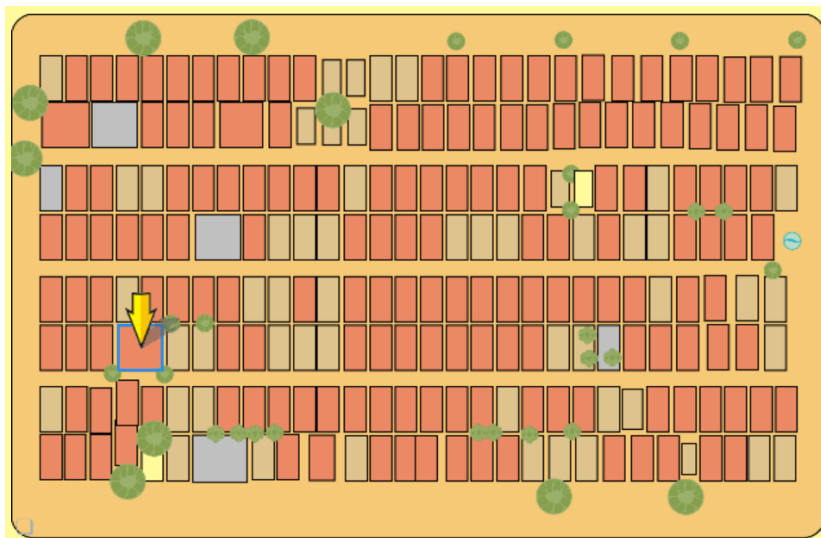
W październiku 1923 przydzielony został do macierzystego 1 pułku artylerii polowej Legionów w Wilnie. Do 30 kwietnia 1924 pozostawał w stanie nieczynnym. 1 maja 1924 r. został przydzielony do Inspektora Szkół na stanowisko oficera sztabu. Od 1 sierpnia 1924 był szefem sztabu 3 Dywizji Piechoty Legionów w Zamościu, pozostając oficerem nadetatowym 1 pułku artylerii polowej Legionów. 1 grudnia 1924 awansowany do stopnia podpułkownika ze starszeństwem z dniem 15 sierpnia 1924 i 8. lokatą w korpusie oficerów artylerii.

12 maja 1926 wyjechał do Warszawy na pięciodniowy urlop udzielony mu przez dowódcę dywizji, gen. bryg. Kazimierza Fabrycego.

W czasie przewrotu majowego 1926 roku opowiedział się po stronie zamachowców. Zginął w drugim dniu zamachu majowego, w czasie walk ulicznych.

Był odznaczony m.in.: Krzyżem Srebrnym Virtuti Militari, Krzyżem Walecznych (czterokrotnie), Krzyżem Oficerskim Orderu Gwiazdy Rumunii

https://pl.wikipedia.org/wiki/Tadeusz_Frank-Wiszniewski

KWATERA ZGRUPOWANIA AK "RÓG"

Zgrupowanie "Róg" zostało utworzone na Starym Mieście 1 sierpnia 1944 roku, należało do Obwodu I – Śródmieście. W skład zgrupowania wchodziły następujące oddziały:

- Batalion "Bończa",
- Batalion "Dzik",
- Batalion "Gozdawa",
- Batalion "Gustaw",
- Batalion "Wigry",
- Niektóre oddziały Czwartaków,
- 104 Samodzielna Kompania Związku Syndykalistów Polskich,
- Samodzielna Grupa PWBH7/S,
- Dywizjon artylerii zmotoryzowanej "Młot" NSZ.

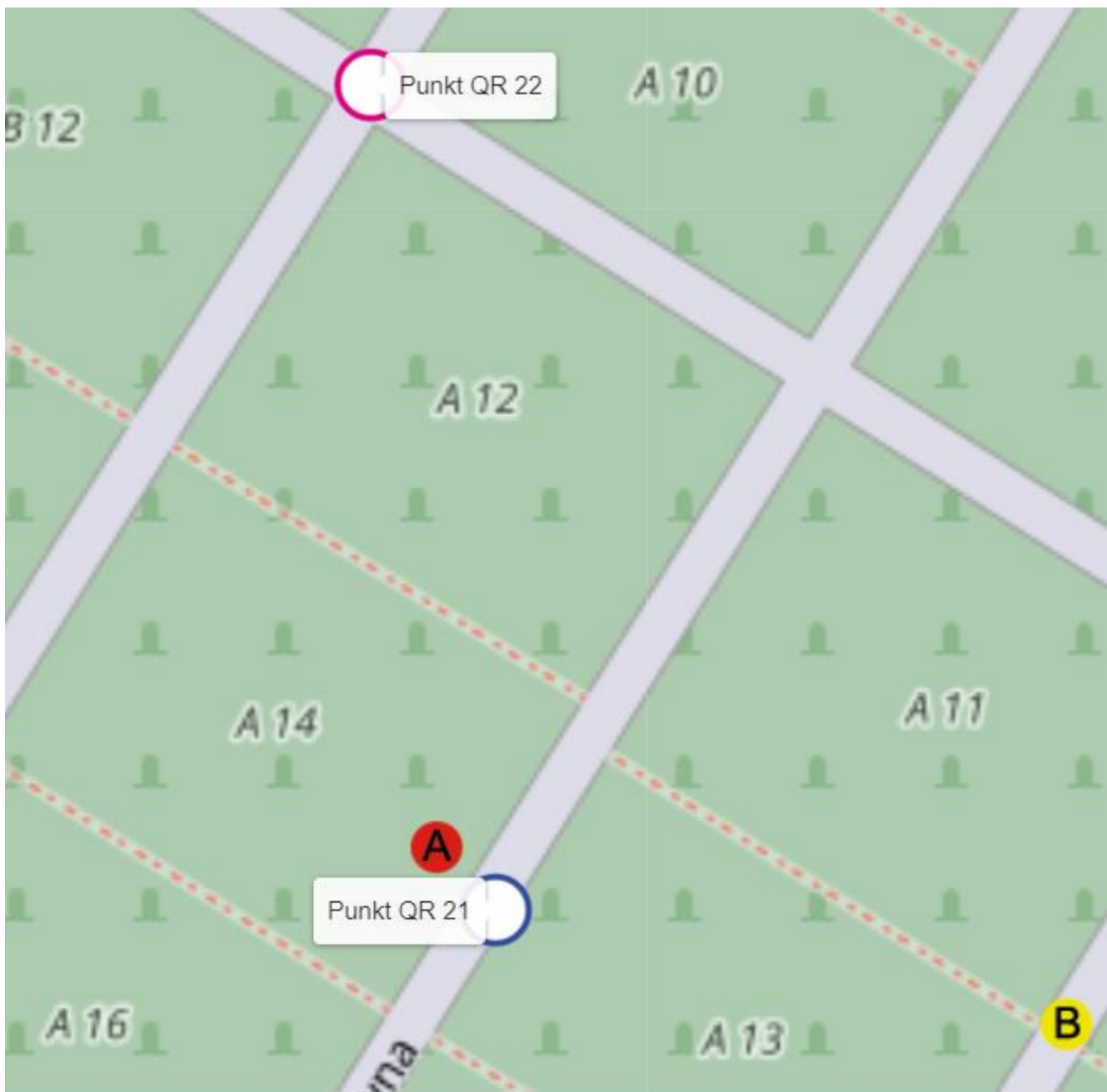
Dowódcą zgrupowania był [mjr Stanisław Błaszczak "Róg"](#) (ranny 27 sierpnia), a następnie kpt. Jerzy Czarski "Czahar".

Zgrupowanie od 7 sierpnia weszło w skład Grupy AK "Północ".

W czasie najwyższej liczebności zrzeszało 2500 żołnierzy. Uczestniczyło w walkach m.in. o Polską Wytwórnę Papierów Wartościowych, rejon pl. Zamkowego, następnie, we wrześniu 1944 roku, jego żołnierze walczyli w Śródmieściu, na Powiślu i Czerniakowie.

[Szczegóły](#)

PUNKT 21
MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC

Punkt QR 21

A - Groby żołnierzy poległych w wojnie polsko-bolszewickiej,
B - Symboliczny grób gen. Augusta Emila Fieldorfa,

GROBY ŻOŁNIERZY POLEGŁYCH W WOJNIE POLSKO-BOLSZEWICKIEJ

Pomnik Bitwy Warszawskiej

Groby znajdują się w ośmiu kwaterach: 7A, 7B, 9A, 9B, 11A, 11B, 13A, 13B.

W dwóch pierwszych pochowanych zostało łącznie około 600 żołnierzy Wojska Polskiego, w tym 9 oficerów.

- 14 oficerów spoczywa razem ze swoimi żołnierzami, którzy zginęli w latach 1919-1920, są pochowani w kwaterze 9A. Pochowany tu został między innymi [Antoni Kaczyński](#), generał dywizji Wojska Polskiego, odznaczony Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski, w trakcie wojny polsko-bolszewickiej szef Departamentu Artylerii i Uzbrojenia Ministerstwa Spraw Wojskowych.
- Kwatera 9B to kolejnych blisko 300 miejsc spoczynku polskich żołnierzy zmarłych i poległych pomiędzy 1919 a 1920 rokiem.
- Największa liczba żołnierzy, którzy zginęli w 1920 roku, pochowana została w kwaterach 11A i 11B. Obok grobów ponad 700 obrońców narodu znajduje się również kilka innych grobów, w tym żołnierzy powstania warszawskiego.
- W kwaterze 11A pochowani zostali [płk Walery Sławek](#) ps. "Gustaw", polityk, premier i marszałek Sejmu RP oraz [generał brygady Józef Trzemeski](#), odznaczony Orderem Virtuti Militari i francuską Legią Honorową.

- Kwatery 13A i 13B, to miejsce spoczynku blisko 500 żołnierzy wojny polsko-bolszewickiej. Po drugiej stronie Alei Zasłużonych naprzeciwko kwatery 1920 roku znajduje się także kilkanaście grobów z tego okresu w kwaterze 14A.

Na rozległej przestrzeni pochowano ok. 3 tys. żołnierzy, którzy stracili życie podczas wojny polsko-bolszewickiej w latach 1919-1920. Prawie połowa z nich to uczestnicy Bitwy Warszawskiej z 15 sierpnia 1920 roku. Prace zostały zakończone przed kolejną rocznicą zwycięskiej wojny polsko-bolszewickiej 1920 roku.

Cmentarz powstał w 1912 roku, na rozkaz władz carskich, dla żołnierzy i urzędników garnizonu. Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości nekropolia została przejęta przez Kurię Polową Wojska Polskiego i po trzech latach, dzięki staraniom [generała brygady Mieczysława Poniatowskiego](#), uzyskała miano cmentarza wojskowego ze wszystkimi uprawnieniami, ale i obostrzeniami.

Jedną z pierwszych decyzji, podjętą przez powołaną specjalnie komisję połączonych dwóch resortów: Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Ministerstwa Spraw Wojskowych, było przeprowadzenie ekshumacji, a także przeniesienie na Powązki szczątków żołnierzy poległych na polu walki, jak również zmarłych w stołecznych szpitalach wskutek zadanych im ran pomiędzy 1918 a 1920 rokiem, w tym żołnierzy toczonych w dniach 13-15 sierpnia 1920 roku Bitwy Warszawskiej. Utworzono dla nich wielką wspólną kwaterę.

Już 1 listopada 1929 roku na Powązkach Wojskowych odsłonięto Pomnik Orląt Polskich na cześć poległych uczestników wojny 1920 roku.

Tuż przed wybuchem II wojny światowej po raz pierwszy kwatery wyremontowano. Wyrównano wówczas położenie grobów, tworząc namiastki alejek. Dodatkowo każdy z nich zyskał identyczny betonowy krzyż.

Wojna polsko-bolszewicka

Wojna polsko-bolszewicka rozpoczęła się 14 lutego 1919 roku, starciem koło miasteczka Mosty niedaleko Szczuczyna, gdzie wysunięte poza wycofujące się jednostki niemieckie oddziały wojska polskiego powstrzymały dalszy marsz na zachód w ramach operacji "Cel Wisła" oddziałów Frontu Zachodniego Armii Czerwonej.

16 kwietnia 1919 roku wojska polskie rozpoczęły ofensywę i zajęły Wilno. W dniach 25 kwietnia – 8 maja rozpoczęła się ofensywa wojsk polskich i ukraińskich na Ukrainie, zdobyto Kijów. W czerwcu i lipcu 1920 roku Armia Czerwona przełamała front najpierw na Ukrainie a następnie na Białorusi i rozpoczęła marsz na Warszawę.

15 sierpnia 1920 roku odbyła się zwycięska dla Polaków Bitwa Warszawska, która zadecydowała o zwycięstwie w całej wojnie. Dalsza część tej wojny to już tylko zwycięstwa polskie. Po zwycięskiej dla strony polskiej bitwie niemeńskiej, 12 października 1920 roku Wojsko Polskie ponownie wkroczyło do Mińska. 18 października 1920 roku weszło w życie zawieszenie broni. 18 marca 1921 roku w Rydze podpisany został traktat pokojowy, który wytyczył granicę polsko-sowiecką i do agresji ZSRS na Polskę regulował stosunki pomiędzy II Rzeczpospolitą a RFSSR, a później ZSRS.

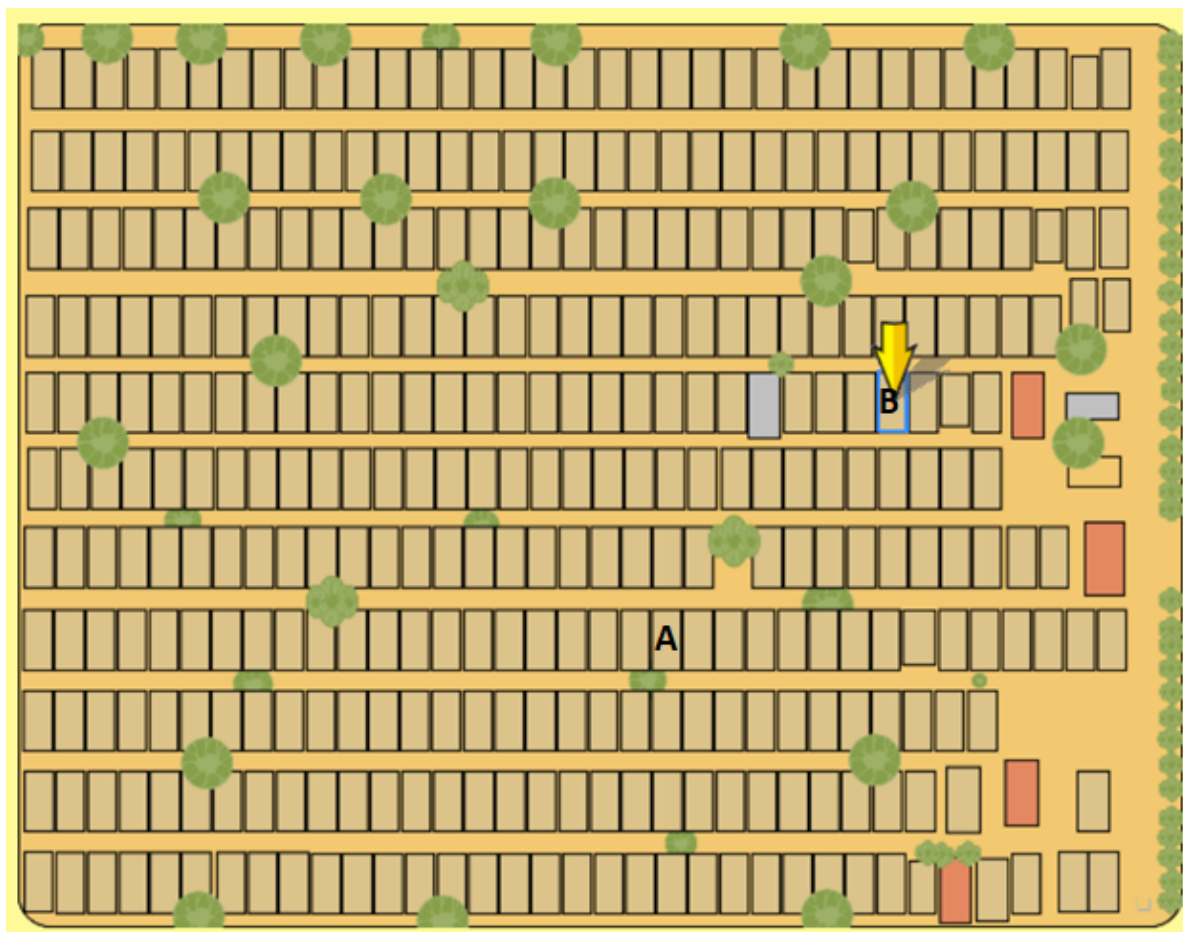
[Szczegóły 1](#)

[Szczegóły 2](#)

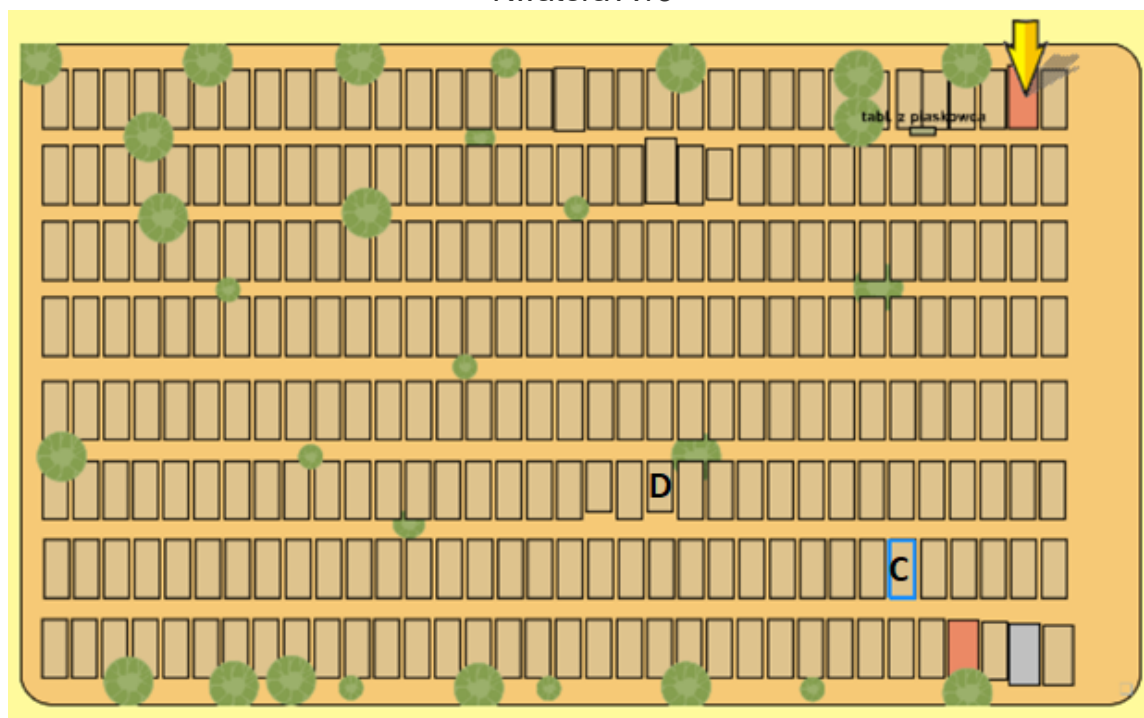
[Szczegóły 3](#)

Na cmentarzu znajdują się groby m.in. następujących osób poległych w wojnie polsko-bolszewickiej:

Kwatera A11

A - Władysław Lubański B - Bronisław Cichoński
Kwatera A13

C - Jan Hybel Jan D - Walerian Zamiara

Bronisław Lubański

Położenie grobu: kwatera A11, rząd 4, miejsce 16

Bronisław Lubański (ur. 10 kwietnia 1901 we wsi Wołosówka, powiat Żytomierz, zm. 2 sierpnia 1920 w Platerowie k. Siedlec) – podporucznik Wojsk Aeronautycznych II RP, uczestnik powstania wielkopolskiego, kawaler Orderu Virtuti Militari.

[Szczegóły](#)

Władysław Ciechoński

Położenie grobu: kwatera A11, rząd 7, miejsce 28

Władysław Ciechoński (ur. 4 marca 1898 w Bychawie, zm. 12 sierpnia 1920 w Tłuszczu) – podchorąży obserwator Wojska Polskiego II RP, 16 eskadra wywiadowcza, kawaler Orderu Virtuti Militari.

[Szczegóły 1](#)

[Szczegóły 2](#)

Jan Hubel

Położenie grobu: kwatera A13, rząd 2, miejsce 6

Jan Marian Hubel (ur. 24 sierpnia 1895 we Lwowie, zm. 9 września 1920 w Warszawie) – kapitan artylerii Wojska Polskiego, kawaler Orderu Virtuti Militari.

[Szczegóły](#)

Walerian Zamiara

Położenie grobu: kwatera A13, rząd 3, miejsce 14

Walerian Zamiara (ur. 25 listopada 1902 w Poznaniu, zm. 14 września 1920 w Warszawie) – kapral piechoty Wojska Polskiego, kawaler Orderu Virtuti Militari.

[Szczegóły](#)

W jednej z kwater żołnierzy poległych w wojnie 1919-1920 roku pochowana jest także

Jadwiga Zarugiewiczowa

Kwatera B 11 Rząd: 11, Grób: 30

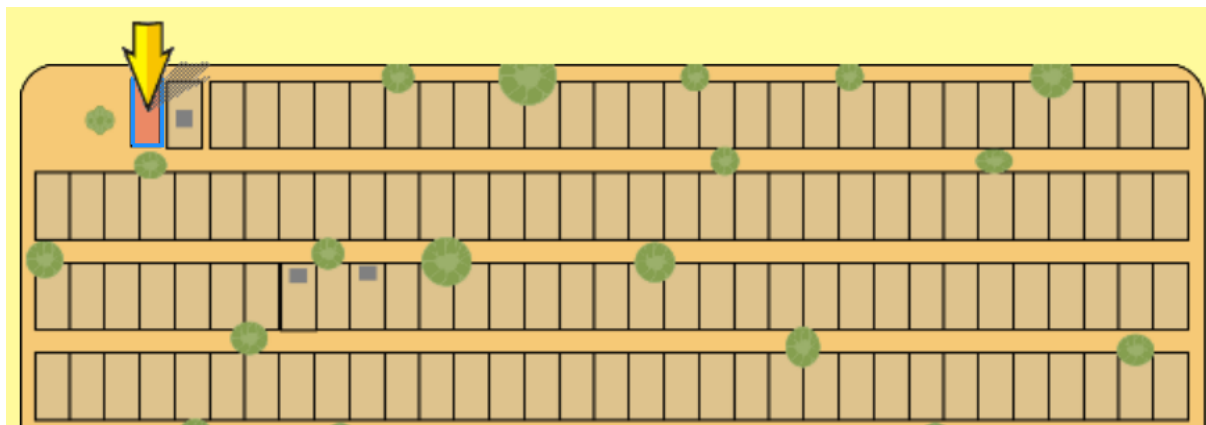
Jadwiga Zarugiewiczowa (ur. 27 kwietnia 1879 w Kutach, zm. 16 maja 1968 w Suwałkach) – polska Ormianka, symboliczna matka Nieznanego Żołnierza.

W 1900 roku wyszła za mąż za Ormianina Andrzeja Zarugiewicza. Mieli czwórkę dzieci: Konstantego, Stefana, Wacława i Zofię. 19-letni Konstanty, jeden z Lwowskich Orłów, zginął 17 sierpnia 1920 roku w bitwie pod Zadwórzem, na dalekim przedpolu Lwowa, pomiędzy batalionem piechoty kpt. Bolesława Zajązkowskiego, a oddziałami bolszewickiej 1 Konnej Armii Siemiona Budionnego. Rozegrała się na dalekim przedpolu Lwowa, 33 km od miasta w pobliżu wsi Zadwórze, Mimo prób rodzinie nie udało się odnaleźć ciała. W 1921 roku został odznaczony Krzyżem Srebrnym Orderu Wojennego Virtuti Militari i Krzyżem Walecznych, a w 1933 Krzyżem Niepodległości.

W 1925 roku w związku z budową Grobu Nieznanego Żołnierza w Warszawie poproszono ją o wybranie jednego z trzech bezimiennych żołnierzy ekshumowanych na Cmentarzu Łyczakowskim we Lwowie. Wybrała żołnierza bez szarży z maciejówką.

Po wybuchu II wojny światowej Zarugiewiczowie wyjechali ze Lwowa. Mieszkali w Nisku, Rabce (gdzie zmarł Andrzej Zarugiewicz), Krakowie, Białymstoku u syna Wacława.

<https://fundacjaormianska.pl/ormianie/zarugiewicz/konstanty-zarugiewicz-ori-lwowski/>

SYMBOLICZNY GRÓB GENERALA GEN. AUGUSTA EMILA FIELDORFA

Położenie grobu: kwatera A14, rząd 4, miejsce 4

August Emil Fieldorf, ps. "Nil" (ur. 20 marca 1895 roku w Krakowie, zm. 24 lutego 1953 roku w Warszawie) – generał brygady Wojska Polskiego, organizator i dowódca Kedywu Armii Krajowej, zastępca Komendanta Głównego AK. Pośmiertnie odznaczony Orderem Orła Białego. Walczył w wojnie polsko-bolszewickiej jako dowódca plutonu i kompanii oraz w kampanii wrześniowej jako dowódca 51 Pułku Strzelców Kresowych. Po kapitulacji przedostał się na zachód, gdzie został wyznaczony przez władze polskie na pierwszego emisariusza Rządu i Naczelnego Wodza do kraju. W listopadzie 1942 roku został mianowany dowódcą Kedywu KG AK. Służbę na tym stanowisku pełnił do lutego 1944 roku. W kwietniu 1944 roku powierzono mu zadanie stworzenia i kierowania głęboko zakonspirowanej organizacji "Niepodległość" o kryptonimie "NIE", kadrowego odłamu Armii Krajowej przygotowanego do działań w warunkach okupacji sowieckiej. Na krótko przed upadkiem powstania warszawskiego, rozkazem Naczelnego Wodza Kazimierza Sosnkowskiego z 28 września 1944 roku awansowany na stopień generała brygady. W październiku 1944 roku został zastępcą dowódcy Armii Krajowej, gen. Leopolda Okulickiego i zajmował to stanowisko do 19 stycznia 1945 roku.

7 marca 1945 roku został aresztowany przez NKWD w Milanówku pod fałszywym nazwiskiem Walenty Gdanicki i jako nierozpoznany został wywieziony do obozu pracy na Uralu, do Polski wrócił w październiku 1947 roku. Nie powrócił już do pracy konspiracyjnej.

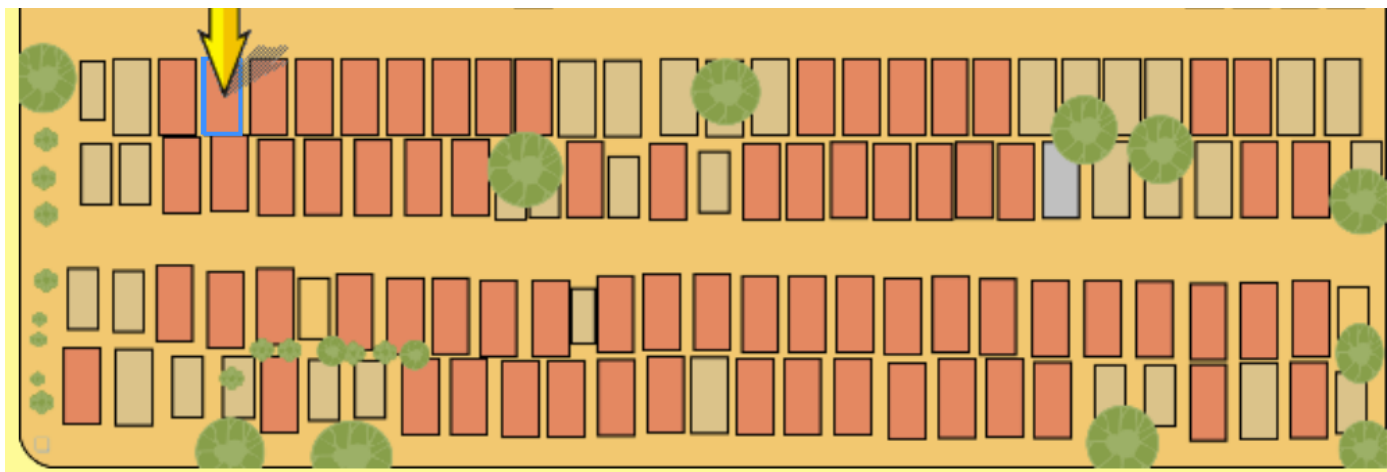
W odpowiedzi na obietnicę amnestii w lutym 1948 roku zgłosił się do Rejonowej Komendy Uzuppełnień w Łodzi i ujawnił się, podając prawdziwe imię i nazwisko oraz stopień generała brygady. Z dokumentem potwierdzającym przebieg służby wojskowej 10 listopada 1950 roku stawił się w Rejonowej Komendzie Uzuppełnień w Łodzi.

Po wyjściu z siedziby RKU został aresztowany przez funkcjonariuszy Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego, przewieziony do Warszawy i osadzony w areszcie śledczym przy ul. Koszykowej. Później przewieziony do więzienia mokotowskiego przy ul. Rakowieckiej 37. Pomimo tortur Fieldorf odmówił współpracy z MBP.

Po sfginowanym procesie, został 16 kwietnia 1952 roku skazany na karę śmierci przez powieszenie za m.in. wydawanie rozkazów zwalczania partyzantki radzieckiej i "lewicowych podziemnych grup niepodległościowych" oraz "obywateli narodowości żydowskiej na terenie woj. białostockiego, nowogródzkiego i lubelskiego".

Prośba rodziny o ułaskawienie została odrzucona. Wyrok wykonano 24 lutego 1953 roku o godz. 15.00 w więzieniu Warszawa-Mokotów przy ul. Rakowieckiej.

[Szczegóły](#)

PUNKT 22

MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC

Punkt QR 22

- A - Pomnik i kwatera powieszonych pięćdziesięciu Patriotów Polskich,
- B - Kwatera oddziałów walczących w powstaniu warszawskim.

POMNIK I KWATERA POWIESZONYCH PIĘĆDZIESIĘCIU PATRIOTÓW POLSKICH

Kwatera C6

W nocy z 7 na 8 października 1942 roku żołnierze Armii Krajowej przeprowadzili zakrojoną na szeroką skalę akcję dywersyjną, mającą na celu sparaliżowanie warszawskiego węzła kolejowego (akcja "Wieniec"). Siedem patroli bojowych wysadziło wówczas tory kolejowe w różnych punktach wokół miasta, blokując na wiele godzin ruch pociągów towarowych i wojskowych kierowanych do Warszawy i na front wschodni. Była to pierwsza tak duża operacja bojowa AK na terenie okupowanej Polski wymierzona w niemiecki system transportowy.

W ramach represji została przeprowadzona publiczna egzekucja więźniów Pawiaka w Warszawie: 16 października 1942 roku w pięciu punktach na peryferiach Warszawy zostało powieszonych 50 więźniów Pawiaka. Była to pierwsza publiczna egzekucja przeprowadzona przez Niemców w okupowanej stolicy.

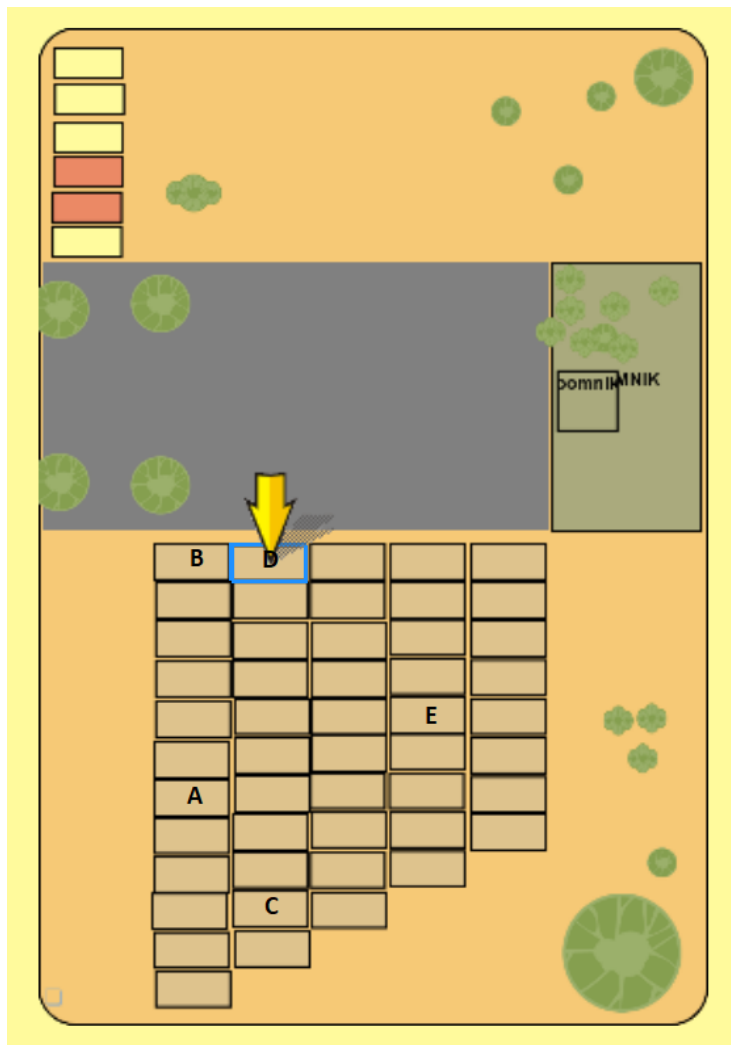
4 października 1948 roku ciała ekshumowano z cmentarza żydowskiego przy ul. Okopowej na Cmentarz Wojskowy.

[Szczegóły](#)

Na cmentarzu znajdują się m.in. groby m.in. następujących osób, spośród 50 powieszonych:

Położenia grobów

Kwata C6

A - Henryk Sandler-Romanowicz B - Witold Trylski C - Mieczysław Szawleski D - Sylwester Bartosik E - Henryk Świącicki

Henryk Sandler-Romanowicz

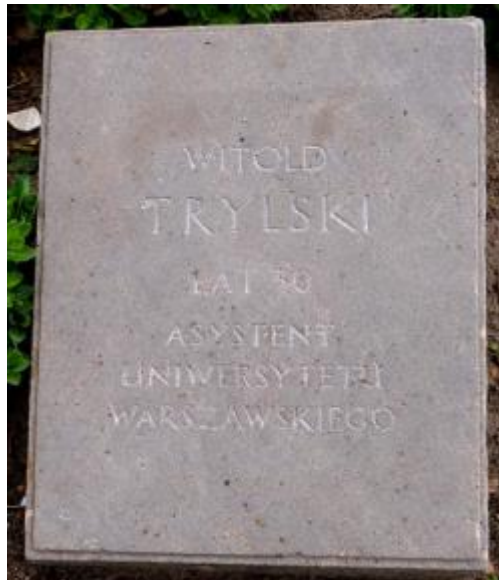

Położenie grobu: kwatera C6, rząd 1, miejsce 7

Ignacy Sandler-Romanowicz (ur. 1911, zm. 16 października 1942 w Warszawie) – polski inżynier chemik, kierownik laboratorium przy Sztabie Głównym Gwardii Ludowej, członek KP Belgii, członek KPP. [Szczegóły](#)

Witold Trylski

Położenie grobu: kwatera C6, rząd 2, miejsce 2

Witold Trylski (ur. 26 stycznia 1912 we Lwowie, zm. 16 października 1942 w Warszawie) – polski działacz komunistyczny, oficer Sztabu Głównego Gwardii Ludowej [Szczegóły](#)

Sylwester Bartosik

Położenie grobu: kwatera C6, rząd 2, miejsce 11

Sylwester Bartosik (ur. 15 stycznia 1893 w Kampinosie, zm. 16 października 1942 w Warszawie) – działacz KPP, ZWW i PPR. [Szczegóły](#)

Henryk Święcicki

Położenie grobu: kwatera C6, rząd 4, miejsce 5

Stanisław Henryk Święcicki (ur. 28 lutego 1897 w Warszawie, zm. 16 października 1942 w Warszawie) – adwokat polski, działacz społeczny i konspiracyjny. [Szczegóły](#)

Stanisław Szawleski

Położenie grobu: kwatera C6, rząd 4, miejsce 16

Mieczysław Szawleski (ur. 19 października 1887 w Krośnie, zm. 16 października 1942 w Warszawie) – polski dyplomata, publicysta, profesor Szkoły Nauk Politycznych w Warszawie, pionier badań nad polską emigracją zarobkową, ideolog obozu sanacyjnego, poseł na Sejm RP w latach 1930–1935, w okresie II wojny światowej pracownik Delegatury Rządu na Kraj oraz członek ZWZ/AK, zamordowany przez okupantów niemieckich. [Szczegóły](#)

KWATERY ODDZIAŁÓW WALCZĄCYCH W POWSTANIU WARSZAWSKIM NA STARYM MIEŚCIE

Pomnik ku czci żołnierzy pochowanych w kwaterze

Zgrupowanie AK "Kuba" - "Sosna"

Zgrupowanie "Kuba" – "Sosna" (od 5 do 8 sierpnia Zgrupowanie "Sienkiewicz") – zgrupowanie oddziałów bojowych Armii Krajowej walczące w okresie powstania warszawskiego w ramach Grupy AK "Północ" na Starym Mieście.

Zgrupowanie zostało utworzone na Starym Mieście z oddziałów Zgrupowania "Sienkiewicz" oraz oddziałów powstańczych, które pod naporem niemieckich ataków od strony Woli i Muranowa, wycofały się w rejon Starego Miasta. Powstał 1 południowy i 2 zachodni odcinek obrony rozlokowany pomiędzy zgrupowaniami "Radosław" na prawej flance i "Róg" na lewej.

Zgrupowaniem dowodzili - mjr Olgierd Ostkiewicz-Rudnicki "Sienkiewicz", od 8 sierpnia [mjr Tadeusz Grzeszczyński "Zawisza"](#).

Zgrupowanie podzielone było na:

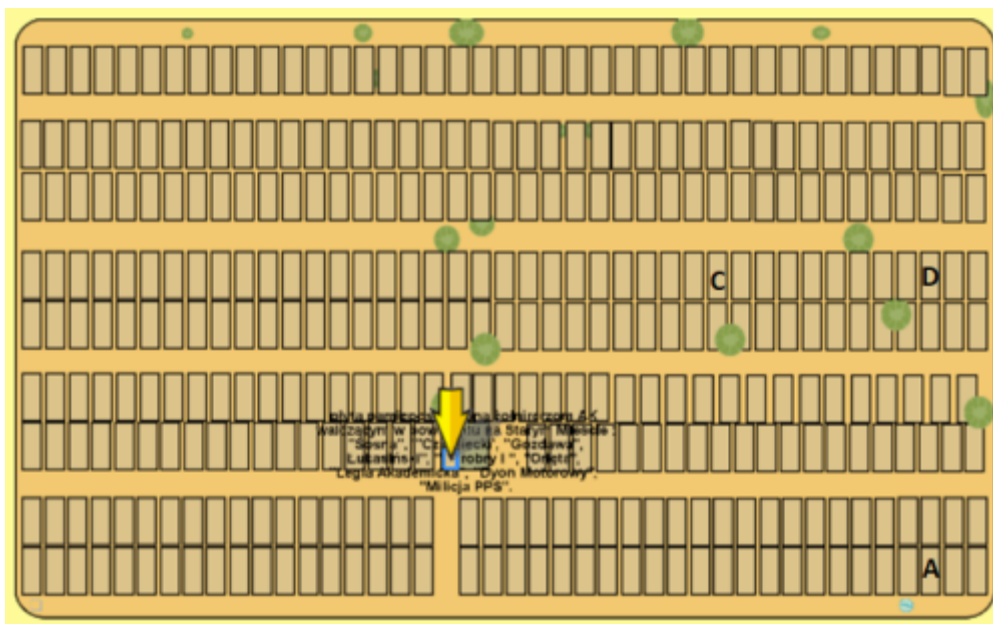
- Pododcinek "Gozdawa" – kpt. Lucjan Giżyński "Gozdawa", bronił obszaru: ul. Miodowa, pl. Krasińskich, Bank Polski, pl. Teatralny.
 - batalion "Gozdawa";
 - batalion "Łukasiński";
 - dywizjon 1806 - odtworzony 1 Pułk Strzelców Konnych;
 - kompania Legii Akademickiej NSZ;
 - II dywizjon zmotoryzowany NSZ;
- pododcinek wschodni "Zawisza" – dowódca mjr Tadeusz Grzeszczyński "Zawisza" (ranny); od 12 sierpnia [kpt. Edward Kozłowski "Edward"](#) (zginął 16 sierpnia); Bronił obszaru w granicach ul. Leszno, Tłomackie, Długa, Gęsia do Franciszkańskiej.
 - batalion "Chrobry I";
 - [VI Batalion Milicji PPS](#) (przeszedł do odwodu);
 - batalion "Parasol" (przeszedł do odwodu);
 - Dywizjon motorowy Obszaru Warszawskiego AK;
 - [Kompania szturmowa P-20](#) (przeszła do odwodu);
- pododcinek "Nałęcz" – dowódca [por. Stefan Kaniewski "Nałęcz"](#) (położenie grobu: kwatery B28, rząd 1, miejsce 13);
 - [batalion KB "Nałęcz"](#); (od 12 sierpnia w składzie zgrupowania jako odwód), od 13 sierpnia bronił odcinka ul. Rymarska, ul. Leszno.
 - Pluton PKB "Blanka".

[Szczegóły 1](#)

[Szczegóły 2](#)

[Szczegóły 3](#)

Położenie grobów dowódców

A - Olgierd Ostkiewicz-Rudnicki B - Lucjan Giżyński (strzałka) C - Tadeusz Majcherczyk D - Gustaw Billewicz

Batalion AK "Chrobry I"

Batalion "Chrobry I" został utworzony z oddziału powstałego w ramach Polskiej Organizacji Zbrojnej, który w 1942 roku wszedł w skład Armii Krajowej i został przekształcony w batalion "Chrobry". Wchodził w skład 4 Rejonu Obwodu Śródmieście AK jako IX Zgrupowanie. Oddziały zgrupowania liczyły łącznie ponad 600 ludzi.

Dowódcą batalionu został kpt. Gustaw Billewicz ps. "Sosna", który wcześniej brał udział we włączeniu oddziału w struktury Polskiej Organizacji Zbrojnej.

W skład Rejonu weszły bataliony: "Vistula" i "Łukasziński" oraz dwie kompanie, które utworzyły III batalion "Chrobry".

Zadania batalionu po wybuchu powstania:

- zamknięcie ul. Żelaznej,
- zdobycie posterunku Nordwache,
- zamknięcie ul. Chłodnej z przylegającymi do niej ul.: Wronią, Towarową, Karolkową,
- pomoc w opanowaniu obiektów Zakładów Philipsa i opanowanie tego rejonu aż do Al. Jerozolimskich (nazywanych wówczas Al. gen. Sikorskiego).

W momencie wybuchu powstania uzbrojenie batalionu składało się z 1 ręcznego karabinu maszynowego, 15 pistoletów maszynowych, 49 pistoletów, 120 granatów i kilkudziesięciu butelek z benzyną.

Walki w powstaniu:

- 3 sierpnia powstańcy zdobyli posterunek żandarmerii niemieckiej – Nordwache, który mieścił się w narożnej kamienicy przy ul. Żelaznej róg Chłodnej. Wzięli wtedy do niewoli 10 jeńców oraz zdobyli dużą ilość broni i mundurów.
- Początkowo batalion walczył w rejonie ul.: Żelazna, Krochmalna, Grzybowska, Łucka, Pańska, Twarda, Prosta, część Wolskiej, Karolkowej i Młynarskiej, między Al. Jerozolimskimi a Dworcem Towarowym. 6 sierpnia większość żołnierzy batalionu "Chrobry I" przeszła na Stare Miasto, w Śródmieściu pozostała tylko uwikłana w walki kompania "Cordy" (w składzie Batalionu Szturmowego "Rum"). Na Starówce batalion wszedł do odvodu Grupy "Północ", dowodzonej przez płk. Karola Ziemskiego "Wachnowskiego". Początkowo został zakwaterowany w szkole przy ul. Barokowej 7, następnie przeszedł do Arsenалу i Pasażu Simonsa.
- 13 sierpnia kpt./mjr Gustaw Billewicz "Sosna" objął dowództwo Zgrupowania Zachodniego "Kuba". Funkcję dowódcy batalionu "Chrobry" pełnili kolejno kpt. "Kamień" (NN), kpt. Edward Kozłowski ("Edward"), kpt. Tadeusz Majcherczyk "Zdan" i kpt. Władysław Jachowicz "Konar".
- Batalion poza obroną Arsenалу i Pasażu Simonsa brał udział w wypadach na Dworzec Gdański, na teren dawnego getta, bronił także pałacu Mostowskich. Największe straty poniósł w czasie bombardowania 31 sierpnia. W ruinach szkoły przy Barokowej i Pasażu Simonsa śmierć poniosło ponad 150 żołnierzy batalionu.
- 1 września przeszedł kanałami do Śródmieścia. Tutaj zajął stanowiska przy ul. Brackiej. Po śmierci mjr. "Sosny" 11 września dowództwo nad zgrupowaniem przejął kpt. Stefan Mich "Kmita", a pozostałości batalionu zostały włączone do 2 kompanii strzeleckiej 15 Pułku Piechoty "Wilków" AK.

W trakcie walk zginęło ponad 300 żołnierzy batalionu.

[Szczegóły](#)

Gustaw Billewicz

Kwatera B8, rząd 6, miejsce 39

Gustaw Billewicz ps. „Sosna” (ur. 25 sierpnia 1907 w Summie, zm. 11 września 1944 w Warszawie) – major artylerii Wojska Polskiego.

Uczestniczył w kampanii wrześniowej, pełniąc funkcję adiutanta 16 pułku artylerii lekkiej, wchodzącego w skład 16 Dywizji Piechoty. Po walkach nad Bzurą uczestniczył w obronie twierdzy Modlin.

W sierpniu 1942 roku po scaleniu POZ z Armią Krajową został dowódcą XI Zgrupowania w 4 Rejonie Obwodu Śródmieście WSOP Okręgu Warszawa AK, pełnił tę funkcję do momentu wybuchu powstania warszawskiego.

Po wybuchu powstania warszawskiego dowodził batalionem Chrobry I (powstałym na bazie WSOP) walczył na terenie Starego Miasta.

Od 13.08 był dowódcą zgrupowania "Sosna".

W dniu 7 września przeszedł kanałami do Śródmieścia i został dowódcą odcinka wschodniego w Obwodzie Śródmieście-Południe (obsadzony przez Zgrupowanie „Kuba – Sosna”).

Został ciężko ranny podczas powstania warszawskiego, 9 września w Śródmieściu na ul.

Chmielnej. Wkrótce – 11 września umarł w szpitalu przy ul. Mokotowskiej 55. Odznaczenia: Krzyż Srebrny Orderu Virtuti Militari (18 sierpnia 1944, Krzyż Walecznych (dwukrotnie - 1939, 1944).

[Szczegóły](#)

Tadeusz Majcherczyk

Kwatera B8, rząd 6, miejsce 30

Tadeusz Majcherczyk ps. Zdan urodził się 30 stycznia 1906 roku. Był synem Teofila, dyrektora siemianowickich zakładów cukierniczych „Hanka”, nazywanego w gronie najbliższych „czekoladowym dziadkiem”.

W 1918 roku, kiedy miał niespełna trzynaście lat, uciekł z domu i wraz ze swym starszym bratem Lucjanem wziął udział w walkach w obronie Lwowa (w walkach tych jego brat zginął). Potem brał udział w wojnie polsko – bolszewickiej.

W kampanii wrzesniowej przeszedł cały szlak bojowy 201 pułku piechoty – od Katowic i Wyr przez Kazimierz Wielką, Osiek do Tomaszowa Lubelskiego. W bitwie pod Tomaszowem Lubelskim został ciężko ranny i dostał się do niewoli niemieckiej. Został wywieziony do Oflagu IV C w Colditz (w Saksonii); w maju 1940 r. Niemcy część szpitala obozowego przewieźli do Szpitala Ujazdowskiego w Warszawie; w przywiezionej grupie znalazł się por. Majcherczyk.

Wtedy szybko nawiązał kontakty konspiracyjne; wstąpił do POZ a potem do AK. Działał bardzo aktywnie, był dobrym organizatorem, zjednywał sobie sympatię podwładnych, był nie tylko dowódcą, lecz także przyjacielem i opiekunem.

Został dowódcą 1 kompanii w batalionie „Łukasiński”, którą w czasie okupacji przygotowywał do przyszłych działań, dowodził nią od 1.08.1944 r. w walkach na odcinkach: Synagoga na ul. Tłomackie, ulice Leszno, Wronia, Krochmalna, Grzybowska przy Towarowej, Nalewki i najdłużej na reducie Bank Polski i „Ryglu” między ulicami Senatorską i Bielańską. 12 sierpnia kpt. „Zdan” został ranny odłamkiem w klatkę piersiową, ale nie opuścił swoich żołnierzy i w dalszym ciągu dowodził swoją kompanią.

18 sierpnia został mianowany dowódcą batalionu „Chrobry I”, który walczył w rejonie Pasażu Simonsa. 23 sierpnia 1944 r. został ciężko ranny; trafił do szpitala przy ul. Długiej 7.

Za swoje czyny odznaczony został Krzyżem Orderu Virtuti Militari V klasy i Krzyżem Walecznych.

[Szczegóły 1](#)

[Szczegóły 2](#)

[Szczegóły 3](#)

Batalion "Gozdawa"

Oddział zaczął się formować już w październiku 1939 w ramach Związku Powstańców Niepodległości w Szpitalu Ujazdowskim w Warszawie oraz Związku Oficerów Rezerwy. Wiosną 1943 dowództwo batalionu objął kpt. Lucjan Giżyński - „Gozdawa”, od którego batalion wzięła swoją popularną nazwę. Zastępcą dowódcy był Lucjan Fajer - ps. "Ognisty". Wiosną 1944 poprzez włączenie w skład NSZ batalion został scalony z Armią Krajową. W kwietniu 1944 włączono go w skład Rejonu 4 Obwodu Śródmieście AK, wówczas uzyskał imię Stefana Czarnieckiego.

2 sierpnia żołnierze „Gozdawy” brali udział w szturmie na budynek Polskiej Wytwórni Papierów Wartościowych. Bronili pododcinka prowadzącego ulicami: Miodową, Senatorską od Placu Zamkowego przez Plac Teatralny, Bielańską wraz z Bankiem Polskim do ul. Długiej. Krwawe walki toczono m.in. w Pasażu Simonsa, Pałacu Mostowskich oraz Pałacu Blanka. 6 sierpnia, w rocznicę wymarszu Pierwszej Kompanii Kadrowej, żołnierze batalionu wzięli udział w jedynej podczas powstania defiladzie wojsk powstańczych na ulicy Długiej.

Od 7 sierpnia batalion „Gozdawa” wszedł w skład Zgrupowania „Kuba”-„Sosna”, broniąc rejonu Placu Zamkowego i Placu Teatralnego.

31 sierpnia podjęto nieudaną próbę przebicia do Śródmieścia. 1 września rozpoczęto ewakuację kanałami ze Starego Miasta do północnego Śródmieścia, gdzie toczono ciężkie i krwawe walki – poległo 60% żołnierzy – do momentu kapitulacji powstania.

[Szczegóły](#)

Lucjan Giżyński

Kwatera D2, rząd 4, miejsce 8

Przy grobie znajduje się pomnik batalionu Gozdawa.

Lucjan Zygmunt Giżyński ps. „Gozdawa”, „Zamarstynowski” (ur. 20 maja 1909 w Śródborzu, zmarł 5 lipca 1946 w Ramli w Brytyjskiej Palestynie) – kapitan piechoty Wojska Polskiego.

W kampanii wrześniowej był dowódcą 7 kompanii 96 pułku piechoty. Walczył w obronie Lwowa, a po kapitulacji przedostał się do Warszawy.

Po zaprzysiężeniu od kwietnia 1940 roku działał w konspiracyjnej organizacji „Komenda Obrońców Polski”, a następnie w organizacji „Miecz i Pług”.

Od maja 1944 roku dowódca batalionu im. Stefana Czarnieckiego.

Od 3 sierpnia do 9 sierpnia kpt. „Gozdawa” został faktycznym dowódcą obrony całego Starego Miasta i podlegały mu niemal wszystkie oddziały w tym rejonie.

Od 10 sierpnia 1944 kpt. „Gozdawa” dowodził obroną rejonu Placu Zamkowego i Placu Teatralnego.

Po ewakuacji ze Starego Miasta do Śródmieścia-Północ, kpt. „Gozdawa” dowodził pododdziałem zamkniętym ulicami: Świętokrzyską, Marszałkowską, Alejami Jerozolimskimi, Nowym Światem a batalion wobec ogromnych strat został przeformowany w kompanię.

Został odznaczony rozkazami dowódcy Grupy „Północ”: Krzyżem Walecznych - 21 sierpnia 1944 oraz Krzyżem Virtuti Militari kl. V - 23 sierpnia 1944 roku

[Szczegóły](#)

Batalion "Łukasiński"

Oddział powstał 11 listopada 1941 w Warszawie w ramach Polskiej Organizacji Zbrojnej, jako batalion imienia Waleriana Łukasińskiego. Dowódcą został mjr Olgierd Ostkiewicz-Rudnicki "Sienkiewicz".

Stan batalionu przed Powstaniem wynosił około 850 ludzi.

Po wybuchu Powstania cztery kompanie batalionu w składzie 400 żołnierzy walczyły na Starym Mieście. 5 kompania „Prypeć” włączyła się do działań na Żoliborzu, zaś z 6 kompanii „Radunia” na kwatery alarmowe przybyło kilku żołnierzy.

Na Starym Mieście batalion walczył na odcinku zachodnim w obronie Ratusza, Banku Polskiego oraz przylegających domów i ruin. Szczególnie ciężkie walki toczyły się w rejonie budynków Banku Polskiego. W okresie walk na Starym Mieście straty batalionu wyniosły ok. 70% zabitych i rannych, w tym zginął dowódca batalionu. Dowództwo batalionu objął mjr Stanisław Markowski „Tomek”. 8 września batalion zajął stanowiska po obu stronach ul. Brackiej wchodząc w skład zgrupowania "Sosna". Pod koniec powstania oddziały batalionu walczyły w rejonie ulic: Chmielnej, Brackiej i Górskiego. Stanowiska te utrzymano do 2 października.

[Szczegóły](#)

Olgierd Ostkiewicz-Rudnicki

Kwatera B8, rząd 1, miejsce 37

Olgierd Ostkiewicz-Rudnicki ps. Sienkiewicz (ur. 1892, zm. 13 sierpnia 1944 w Warszawie) – major, powstaniec warszawski, kwatermistrz „Grupy Północ”.

Podczas okupacji działał w konspiracyjnej Armii Krajowej. 11 listopada 1941 roku został dowódcą batalionu „Łukasiński”. Dowodził nim podczas walk powstania warszawskiego (w dniach 1 – 6 sierpnia dowodził odcinkiem Stare Miasto – Zachód). Do 8 sierpnia był także dowódcą Zgrupowania „Kuba” – „Sosna” na Odcinku Południowo-Zachodnim.

Zginął 13 sierpnia w czasie bombardowania Starego Miasta przez lotnictwo niemieckie przy ul. Miodowej 24.

[Szczegóły](#)

Batalion "Parasol"

Batalion był oddziałem do zadań specjalnych Kierownictwa Dywersji Komendy Głównej AK. Został utworzony na bazie oddziału „Pegaz”.

Dowódcą batalionu był cichociemny kpt/mjr Adam Borys.

Do najważniejszych zadań bojowych przeprowadzonych przez żołnierzy Parasola zalicza się Akcję Kutschera (1 lutego 1944).

Na początku Powstania walki batalionu koncentrowały się na obronie i utrzymaniu skrzyżowania ulic Wolskiej i Młynarskiej oraz najbardziej wysuniętej placówki w pałacyku Michła, a następnie na obronie cmentarza Kalwińskiego i Ewangelickiego.

W walkach tych „Parasol” poniósł bardzo ciężkie straty, ciężko ranny został dowódca batalionu oraz wielu dowódców kompanii, plutonów i drużyn.

9 sierpnia „Parasol” został wycofany z Woli na Stare Miasto. Stanowił oddział odwodowy dowódcy Grupy Północ. Został skierowany do obrony odcinka walk na terenie byłego getta oraz Pałacu Mostowskich. Brał również udział w walkach w stołecznym ratuszu, na terenie szpitala Jana Bożego, Państwowej Wytwórni Papierów Wartościowych, w rejonach ulic Konwiktorskiej, Bonifratskiej, Długiej, w Pałacu Radziwiłłów i budynku Banku Polskiego, oraz w Pasażu Simonsa.

31 sierpnia „Parasol”, wraz z innymi oddziałami Grupy Północ, wziął udział w natarciu na ulicy Bielańskiej, którego celem było przełamanie pozycji niemieckich i przedarcie się do Śródmieścia.

1 września 1944 roku żołnierze „Parasola” przeprawili się kanałami do Śródmieścia, skąd zostali skierowani do walki na Czerniakowie. Po zakończeniu walk pozostali przy życiu ewakuowali się kanałami na teren Mokotowa. Po kapitulacji dzielnicy ocaleni żołnierze przeprawili się kanałami do Śródmieścia.

Adam Borys

Grób symboliczny

Adam Borys ps. „Pług”, „Adam Gałęcki”, „Bryl”, „Kar”, „Dyrektor”, „Pal” (ur. 10 grudnia 1909 w Niechanowie, zm. 27 sierpnia 1986 w Witkowie) – podpułkownik Wojska Polskiego, organizator i pierwszy dowódca batalionu „Parasol”, cichociemny, inżynier rolnik.

W powstaniu warszawskim dowodził batalionem „Parasol” na Woli. 6 sierpnia został ciężko ranny podczas walk w obronie cmentarzy wolskich. Kula roztrzaskała mu kość przedramienia.

W październiku 1944 r. dostał się do niewoli, trafił do Stalagu IV B w Zeithain.

W 1945 roku powrócił do kraju. Niedługo po powrocie został aresztowany przez funkcjonariuszy UB i osadzony w więzieniu mokotowskim. Po dwóch miesiącach został zwolniony na mocy amnestii. Pracował w szeregu miejsc, w latach 1958–1968 był dyrektorem Instytutu Przemysłu Mięsnego. W połowie lat 60. doktoryzował się na Wydziale Przemysłu Rolno-Spożywczego SGGW.

Zmarł 27 sierpnia 1986 r. w Witkowie. Pochowany na tamtejszym cmentarzu. Symboliczny grób znajduje się na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach w Warszawie.

[Szczegóły](#)

Dywizjon Motorowy

Dywizjon powstał w 1942 roku jako jednostka Ośrodka Motorowego Obszaru Warszawskiego AK. Dowódcą formacji był por. Witold Grzymała-Busse "Bartkowski". Zastępcami dowódcy byli por. Alojzy Mayer "Dudzik" oraz por. rez. "Żaba" Tadeusz Schuch

W godzinie "W" dywizjon skoncentrował się pod adresem: Długa 29.

Podczas powstania dywizjon organizował transport na terenie Starego Miasta, a jego grupa osłonowa, przekształcona w oddział szturmowy pod dowództwem por. Ryszarda Bondorowskiego "Ryszarda", broniła barykady Leszno-Rymarska, gmachów przy ul. Przejazd oraz pałacu Radziwiłłów.

Kiedy w połowie sierpnia minerzy niemieccy wysadzili oficynę domu przy ul. Przejazd, wśród poległych pod gruzami żołnierzy Dywizjonu Motorowego znaleźli się młodzi poeci - Tadeusz Gajcy "Topornicki" (położenie grobu: kwatera A27, rząd 7, miejsce 24) i Zdzisław Stroiński "Chmura", (położenie grobu: kwatera B8, rząd 6, miejsce 41).

Oddział toczył też walki w obronie legendarnego punktu oporu – staromiejskiej "Reduty Matki Boskiej". Po upadku Starego Miasta Dywizjon Motorowy ewakuował się na teren Śródmieścia, gdzie walczył w składzie Batalionu "Ruczaj".

Źródła: http://starastrona2015.1944.pl/historia/encyklopedia/zgrupowania_powstancze/

<https://artinfo.pl/dzielo/medale-odznaki-i-dokumenty-weterana-powstania-warszawskiego-witolda-telakowskiego> <http://www.fotografia.org.pl/index.php?inc=gz-zaleski>

Oddział "Orląta"

W 1933 roku przy Związku Strzeleckim została utworzona organizacja "Orląt", kontynuująca tradycje Orląt Lwowskich. Skupiała ona młodzież od 11. do 16. roku życia, przygotowywała młodych ludzi do obrony zagrożonej niepodległości przez pracę wychowawczą oraz szkolenie wojskowe. Jednym z głównych elementów ich formacji patriotycznej było łączenie środowiska, które tworzyli ze spadkobiercami walk o niepodległość Polski w czasie I wojny światowej, zwłaszcza najmłodszych obrońców Lwowa. Do wybuchu wojny Orląta stały się organizacją ogólnopolską, liczebnością ustępującą jedynie ZHP.

Po wybuchu wojny organizacja włączyła się do walki podziemnej. W stolicy działała na Woli, Marymoncie i Pradze. W chwili włączenia do AK przeważająca większość młodzieży nie przekroczyła 17. roku życia. W 1943 roku żołnierze wywodzący się z warszawskich "Orląt" utworzyli Kompanię Motorową, podporządkowaną komendzie Okręgu Warszawskiego AK. Ich zadaniem było szkolenie w obsłudze pojazdów mechanicznych – samochodów osobowych, ciężarowych oraz motocykli.

Po wybuchu powstania środowisko "Orląt" wzięło udział najpierw w krótkim zrywie na Pradze, a następnie po przeprawie przez Wisłę – na Mokotowie.

Na Starym Mieście walczyła Kompania Motorowa "Orląt" licząca 166 osób. Mimo słabego uzbrojenia została zapamiętana jako ta, która "wniosła do powstania taki entuzjazm i bohaterstwo, że walory te równoważyły inne braki". Żołnierze kompanii wzięli udział w zdobyciu Państwowej Wytworni Papierów Wartościowych 2 sierpnia, a następnie w ataku na Dworzec Gdański. Ich dowódca wysoko oceniał ich postawę: "Chłopcy z Kompanii Orląt wykazali wielki hart ducha (...)". W walce na trudnym odcinku ul.: Senatorskiej, Daniłowiczowskiej, Miodowej, nazywanym Redutą Miodowo-Senatorską, odpierali ataki nieprzyjaciela w skrajnie trudnych warunkach ciągłych bombardowań i ostrzeliwań ciężkiej artylerii niemieckiej.

13 sierpnia przejęli niemiecki opancerzony pojazd saperski, który okazał się pułapką, gdyż był wyposażony w 500-kilogramowy ładunek wybuchowy. W wyniku eksplozji śmierć poniosło ok. 200 osób. W drugiej połowie sierpnia część żołnierzy kompanii przenosiła broń i amunicję kanałami ze Starego Miasta na Żoliborz. Młodzi żołnierze "Orląt" byli jednymi z ostatnich powstańców, którzy opuścili Stare Miasto.

Walkę kontynuowali w Śródmieściu, gdzie ponieśli poważne straty.

[Źródło](#)

<https://www.niedziela.pl/artykul/138289/nd/Orleta-Warszawy-1944>

Legia Akademicka

Legia Akademicka powstała w listopadzie 1918 roku jako ochotnicza formacja wojskowa w listopadzie 1918 roku z młodzieży studenckiej trzech uczelni warszawskich: Politechniki Warszawskiej, Uniwersytetu Warszawskiego i Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego. 26 listopada 1918 roku została przeformowana w regularny oddział piechoty, który 3 grudnia 1918 roku otrzymał nazwę 36. Pułk Piechoty Legii Akademickiej i brał udział w wojnie polsko-bolszewickiej, m.in. w odsieczy Lwowa. Legia Akademicka zakończyła działalność w 1920 roku. Reaktywowano ją na krótko w roku 1929, a następnie 29 listopada 1937 roku, w rocznicę Nocy Listopadowej. Celem Legii było upowszechnianie wiedzy wojskowej i wychowanie w duchu polskiego militarizmu.

W latach okupacji Legia Akademicka działała w Narodowych Siłach Zbrojnych. Kwatera oraz dowództwo Legii Akademickiej mieściło się w budynku bursy przy ul. Długiej 22. Szkolenie podchorążych było realizowane w Centrum Wyszkożenia Szkoły Podchorążych Piechoty. W powstaniu członkowie Legii Akademickiej walczyli jako kompania w batalionie "Gozdawa", od 7 sierpnia na Starówce i Nowym Mieście, w tym w krwawych walkach na terenie Banku Polskiego. Organizacyjne wchodzili w skład Brygady NSZ.

Kapelanem "Legii Akademickiej" był ks. Eugeniusz Kłosowski "Taborowski".

Kompania jako ostatnia opuściła Stare Miasto, później z resztą brygady NSZ walczyła do końca działań zbrojnych w Warszawie.

Członkowie Legii Akademickiej wchodzili także w skład Zgrupowania "Chrobry II", dowodzonego przez mjr. Zygmunta Brejnaka "Zygmunta", jako kompania "Warszawianka" - dowódca kpt. Piotr Zacharewicz "Zawadzki".

Po 20 września 1944 roku w ramach 28 Dywizji Piechoty AK im. Stefana Okrzei został utworzony 36 Pułk Piechoty Legii Akademickiej AK. W skład pułku weszły oddziały Zgrupowania "Bartkiewicz" (w tym kilka oddziałów z dawnego Zgrupowania "Róg", które przeszły ze Starego Miasta) oraz Zgrupowanie "Krybar". 5 października 1944 roku, w wyniku kapitulacji pułk wymaszerował do niewoli.

Źródła:

- [36 Pułk Piechoty Legii Akademickiej Armii Krajowej](#)
- [Brygada Dyspozycyjno-Zmotoryzowana "Koło"](#)
- [Michał Antoni Kisieliński](#)
- [Narodowe Siły Zbrojne](#)

Organizacja Wojskowa PPS

W październiku 1939 roku została utworzona przez Polską Partię Socjalistyczną – Wolność, Równość, Niepodległość (PPS-WRN Konspiracyjna Organizacja Wojskowa "Gwardia Ludowa WRN" (GL WRN), komendant główny [Kazimierz Pużak "Bazyli"](#) – sekretarz generalny PPS-WRN: (położenie grobu: Stare Powązki, kwatera 188, rząd 3, miejsce 31). Oddziały były organizowane na bazie kadr związków zawodowych, inteligencji partyjnej i byłych członków Organizacji Bojowej PPS, b. Robotniczych Batalionów Obrony Warszawy z 1939 roku i Akcji Socjalistycznej z wykorzystaniem broni ukrytej po walkach w 1939 roku.

Od 1940 roku organizacja formalnie wchodziła w skład ZWZ-AK (na zasadach autonomii). Prowadziła sabotaż, dywersję, działania partyzanckie (m.in. oddziały S. Wencla "Twardego", G. Woźnicy "Hardego", Z. Aleksandrowicza "Huragana", oraz w rejonie Oświęcimia, akcję pomocy więźniom obozu koncentracyjnego Auschwitz. Od 1942 roku działała — jako służba pomocnicza GL WRN (OW PPS) i Milicji Robotniczej Polskiej Partii Socjalistycznej - Wolność, Równość, Niepodległość Zgrupowania OW PPS w 16 okręgach PPS-WRN liczyły w czerwcu 1944 roku 42 tys. (najwięcej w okręgach: Zagłębie Dąbrowskie, Kraków, Tarnów, Radom). Oddziały OW PPS walczyły w akcji "Burza", powstaniu warszawskim. i podczas ofensywy styczniowej 1945 roku. W styczniu 1945 roku kierownictwo PPS-WRN rozwiązało organizację.

W Warszawie zostały utworzone trzy bataliony imienia OW PPS, imienia: Stefana Okrzei, gen. Jarosława Dąbrowskiego oraz Jana Kilińskiego. Istniały też oddzielne oddziały zakładowe PPS:

- w węzle kolei - na dworcach i osiedlach kolejarskich,
- w zajezdniach tramwajowych, wodociągach, elektrowni na Powiślu oraz osobny tzw. batalion pocztowy w centralach telefonicznych i budynkach poczt.

Ponadto istniały bataliony Milicji PPS o skromnym uzbrojeniu przewidziane do służby wartowniczej i pomocy społecznej.

W Warszawie liczebność oddziałów wynosiła 2330 osób, dowodził nimi [kpt. Władysław Wilczyński "Gnat"](#).

Walki podczas powstania:

- Na początku powstania walki na Woli prowadził batalion OW PPS im. Stefana Okrzei złożony w znacznej części z pracowników zajezdni tramwajowej i kilku fabryk. Rozbiciu uległy oddziały części batalionu.
- Na Pradze niewielkie oddziały OW PPS zostały skoncentrowane na terenie łuku nasypów kolejowych linii średnicowej i obwodowej. Na Bródnie - Targówku oddział OW PPS, złożony głównie z kolejarzy, zablokował przejazd pod nasypem kolejowym i na krótko opanował osiedle Bródno. Następnie nie mogąc zdobyć ważnych obiektów, tocząc walki, wycofał się wzdłuż Wisły do Tarchomina i przeprawił przez Wisłę do Kampinosu.
- Na Bemowie (Boernerowie) natarcie z udziałem batalionu pocztowego OW PPS na lotnisko na Bielanych zakończył się kompletnym rozbiciem atakujących oddziałów w pobliżu fortu Wawrzyszew.
- Na Żoliborzu krwawe walki wycofującego się na Marymont batalionu OW PPS ocaliły dzielnicę od pacyfikacji. Przez noc i dwa dni mimo odejścia oddziałów do Kampinosu panowała w dzielnicy strefa niczyja - chroniona przez Milicję PPS i samoobrony lokalne kilku osiedli spółdzielczych. Powrót oddziałów w tym OW PPS z Puszczy przez Bielany spowodował obsadzenie wszystkich odcinków i stworzenie działającej przez ponad miesiąc Rzeczpospolitej Żoliborskiej z władzami związanymi z PPS. Silna i wytrwała obrona przez batalion OW PPS pod dowództwem kpt. Romana Dąbrowskiego klasztoru przy ul. Krasińskiego przeszła do historii powstania. Oddziały OW PPS i drużyna RPPS wykonały atak na olejarnię - zapewniając zapasy spożywcze ludności dzielnicy. Dzielnica Żoliborz kapitulowała jako przedostatnia wyczerpując prawie do końca zapasy amunicji, nawet tej ze rzutów.

- Oddział OW PPS złożony z trzech plutonów przez 3 miesiące bronił **Zamku** Królewskiego.
- Bój o katedrę plutonu Henryka Zalewskiego przeszedł do historii obrony Starówki gdyż uratował przed masakrą wycofując się do Śródmieścia oddziały powstańcze.
- Skuteczną obronę Starego Miasta z zachodu na ul. Długiej przy Arsenale zawdzięczamy batalionowi Milicji PPS. Na zapleczu obrony - uruchomiono drukarnię i stołówki oraz szpital.
- Mało znaną kartą historii powstania był kilkukrotny, unikalny na skalę okupowanej Europy, dyżur nocny z latarkami na gruzach pl. Krasińskich sanitariuszek i łączniczek OW PPS - tzw. "Strzały". Celem ich była orientacja alianckiego lotnictwa wykonującego zrzuty broni dla Warszawy. Oddział RPPS pod kierownictwem tow. Jana Fotka przejął od batalionu AK "Zośka" uwolnionych w obozie na Gęsiówce koło ul. Okopowej, Żydów z wielu krajów okupowanej Europy wykonujących tam niewolniczo prace specjalne. Stworzony z nich Oddział Budowlany (MBŻ-SP) przyczynił się do odgruzowywania budynków, budowy barykad i gaszenia pożarów.
- Na skrzydłach batalionu Milicji PPS walczyły współpracujące politycznie oddziały: po prawej - 104. Kompania ZSP a po lewej - Batalion KB "Nałęcz".
- W walkach na Mokotowie - wzięły udział: drużyny OW PPS w zajezdni na Puławskiej i w wodociągach na Czerniakowie oraz dwie drużyny PAL - na Mokotowie Górnym i Sadybie, włączone później do pułku "Baszta". W pułku "Baszta" było wielu PPS-owców, którzy nie zdradzając swojej przynależności partyjnej służyli w poszczególnych batalionach i kompaniach.
- Działania PPS w Śródmieściu rozpoczęły się w pierwszych godzinach powstania od udziału w spektakularnym ataku na gmach Prudentialu - wtedy najwyższego budynku stolicy przy pl. Napoleona (obecnie pl. Powstańców Warszawy) przez żołnierzy batalionu "Kiliński" w wyniku czego wywieszono na nim biało czerwona flagę. Pracownicy Urzędu Telekomunikacji na Nowogrodzkiej róg Poznańskiej opanowali na krótko centralę ważną dla frontu, ale w wyniku kontrofensywy Niemców część pojmanych konspiratorów z batalionu pocztowego została rozstrzelana. Do historii przeszła akcja zdobycia gmachu PAST-y przez batalion im. Kilińskiego (z pomocą strażaków i innych ugrupowań w tym drużyny RPPS Jerzego Żeglińskiego). Upamiętniono to tablicą na gmachu. Również przy współpracy członków batalionu pocztowego została zdobyta w połowie sierpnia długo broniona przez Niemców centrala przy ul. Pięknej.

[Szczegóły 1](#)

[Szczegóły 2](#)

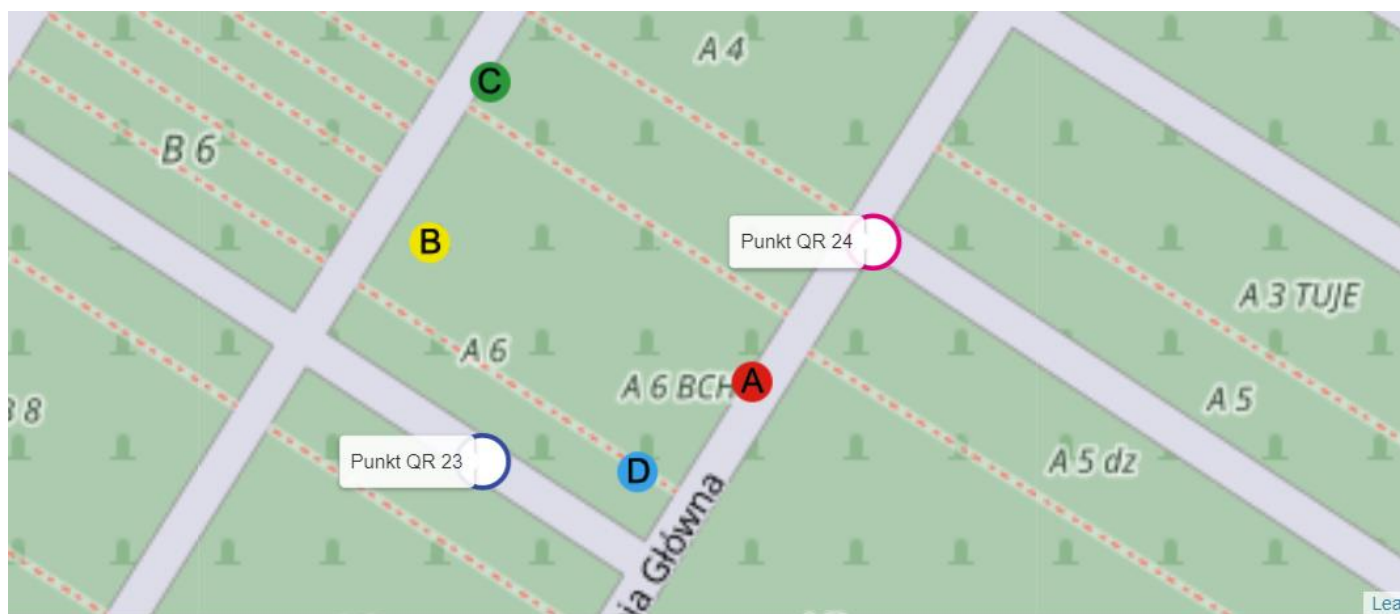
[Szczegóły 3](#)

[Szczegóły 4](#)

[Szczegóły 5](#)

PUNKT 23

MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC

Punkt QR 23

- A - Pomnik i groby żołnierzy Batalionów Chłopskich,
- B - Pomnik w Hołdzie Poległym pod Lenino Żołnierzom I Dywizji Piechoty im. Tadeusza Kościuszki,
- C - Pomnik Żołnierzy I Warszawskiej Dywizji Piechoty im. Tadeusza Kościuszki poległych w walkach o wyzwolenie Pragi,
- D - Groby żołnierzy 1 Armii Ludowego Wojska Polskiego

POMNIK I GROBY ŻOŁNIERZY BATALIONÓW CHŁOPSKICH

Kwatera A6

Bataliony Chłopskie (BCh) to konspiracyjna organizacja zbrojna polskiego ruchu ludowego licząca ok. 170 tys. ludzi.

Działała w czasie II wojny światowej na terenie Generalnego Gubernatorstwa i w Wielkopolsce w celu obrony wsi polskiej przed terrorem niemieckim i eksploatacją gospodarczą.

Po Armii Krajowej była to największa formacja zbrojna, posiadała ok. 300 oddziałów specjalnych prowadzących akcje sabotażowe i bojowe, jej straty (do rozwiązania w marcu 1945) wynosiły ok. 7 tys. żołnierzy.

W maju 1943 roku BCh podpisało umowę scaleniową z AK, faktycznie jednak scalenie nie zakończyło się do końca okupacji. Z liczących ok. 112 tys. żołnierzy BCh tylko ok. 40 tys. weszło w skład AK, reszta zachowała samodzielność.

W czasie II wojny światowej żołnierze Batalionów Chłopskich dokonali ponad 3 tys. różnego rodzaju akcji bojowych. W tym stoczyli około 900 bitew i potyczek, przeprowadzili ponad 200 akcji atakując transport wroga oraz ok. 800 akcji przeciw aparatowi administracyjno- politycznemu.

Do najważniejszych akcji przeprowadzonych przez żołnierzy Batalionów Chłopskich należą walki w obronie pacyfikowanej Zamojszczyzny w latach 1942–1943, zwłaszcza bitwy pod Wojdą i Zaborecznem, walki w obronie tzw. Republiki Pińczowskiej, Zatopienie statku Tannenberg, Wysadzenie pociągu amunicyjnego pod Gołębiem, rozbicie więzień w Krasnymstawie, Radomsku, Siedlcach i Pińczowie oraz walki na przyczółku baranowsko-sandomierskim.

Żołnierze Batalionów Chłopskich brali też udział w akcjach związanych z pociskami raketowymi V-1 i V-2.

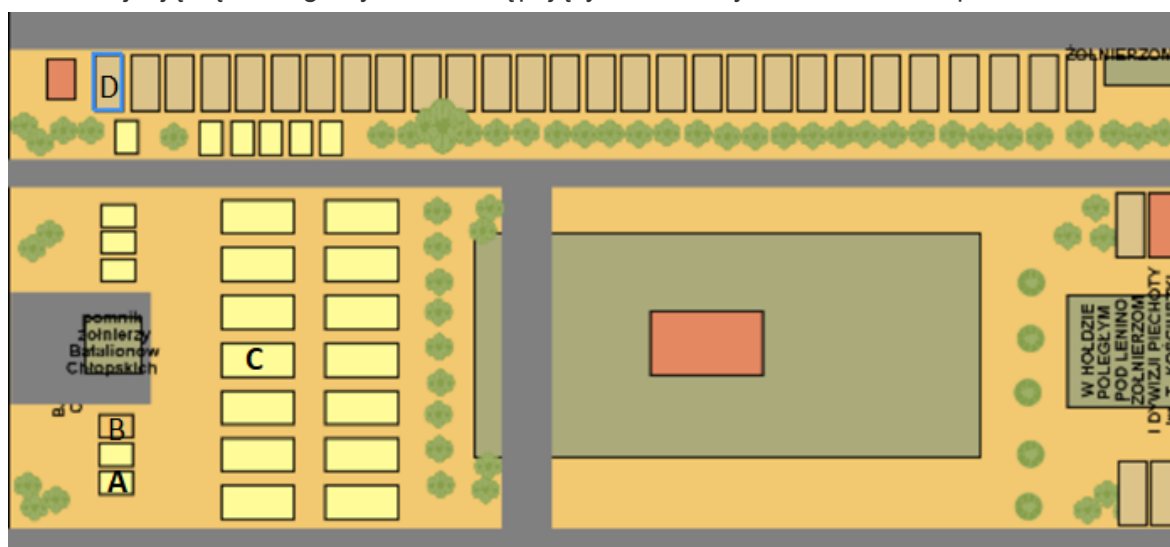
Organizacja była negatywnie nastawiona do Narodowych Sił Zbrojnych, które obarczała za napady na chłopów.

Komendantem głównym Batalionów Chłopskich oraz szefem I Oddziału Sztabu Komendy Głównej Armii

Krajowej był [Franciszek Wawrzyniec Kamiński](#)

[Szczegóły](#)

Na cmentarzu znajdują się m.in. groby m.in. następujących żołnierzy Batalionów Chłopskich:

A - Eugeniusz Mikulski B - Leon Jańczak C - Wiktor Prandota D - Alojzy Horak

Eugeniusz Mikulski

<http://toiowo.eu/wspomnienie-nasze-spotkanie-oplatkowe-2014-r/>

Położenie grobu: kwatera A6 BCh, rząd 1, miejsce 1

Eugeniusz Mikulski (ur. 15 października 1924, zm. 1 października 2015 w Zalesiu Górnym) – polski działacz podziemia niepodległościowego w czasie II wojny światowej, żołnierz Armii Krajowej, uczestnik powstania warszawskiego, powojenny działacz ludowy, polityczny i kombatancki.

Jako działacz kombatancki piastował funkcję wiceprezesa Ogólnopolskiego Związku Żołnierzy Batalionów Chłopskich.

[Szczegóły](#)

Leon Jańczak

<https://audiovis.nac.gov.pl/obraz/244343/>

Położenie grobu: kwatera A6 BCh, rząd 1, miejsce 3

Leon Janczak (ur. 1 grudnia 1922 w Chałupki Małej, zm. 17 czerwca 2009 w Warszawie) – polski polityk, działacz ruchu ludowego, poseł na Sejm PRL I, III, VI i VII kadencji.

W czasie wojny był żołnierzem Batalionów Chłopskich. W 1943 został aresztowany przez Niemców. Był przesłuchiwany przez Gestapo, a po półrocznym pobycie w więzieniu w Łodzi wywieziono go do Auschwitz, następnie zaś do obozów Neuengamme i Bergen-Belsen.

[Szczegóły](#)

Wiktor Prandota

<http://www.uwm.edu.pl/stowarzyszenie/?p=4093>

Położenie grobu: kwatery A6 BCh, rząd 2, miejsce 4

Wiktor Prandota (ur. 5 marca 1920 w Turowie, zm. 5 kwietnia 2007 w Krynicy-Zdroju) – polski badacz Afryki, wykładowca SGGW, ekspert ONZ, wiceprzewodniczący Związku Młodzieży Wiejskiej, członek Ogólnopolskiego Komitetu Frontu Jedności Narodu w 1958 roku.

Podczas okupacji prowadził gospodarstwo rolne i działał w ruchu oporu: powiatowy komendant Batalionów Chłopskich, członek Szarych Szeregów AK, ZMW RP „Wici”, pełniąc funkcje od kierownika do wiceprezesa.

[Szczegóły](#)

Alojzy Horak

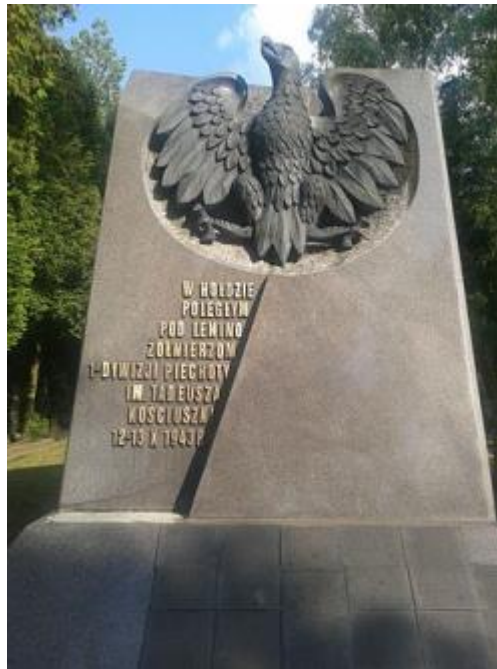

Położenie grobu: kwatera A6 , rząd 6 PRAWA STRONA, miejsce 1

Alojzy Horak ps. „Nestorowicz”, „Neuman”, „Majewski”, „Wiktor Młot”, także jako: Dietrich, Justyn Małecki (ur. 10 sierpnia 1891 w Krakowie, zm. 12 lutego 1943 w Lasach Chojnowskich pod Stefanowem) – polski współorganizator skautingu we Lwowie, pułkownik dyplomowany piechoty Wojska Polskiego. W październiku 1939 r. był dowódcą Służby Zwycięstwu Polski powiatu warszawskiego. W styczniu 1940 r. został szefem sztabu, a wiosną tego roku - komendantem Okręgu Warszawa-Województwo ZWZ. W tym okresie zainicjował wydawanie tajnych pism "Tygodnik Informacyjny" i "Nowa Armia Nowej Polski". Od 1 grudnia 1941 r. pracował w Wojskowym Biurze Historycznym BIP KG AK. Był autorem opracowania "Kampania wrześniowa w oświetleniu niemieckim" (wydane w trzech częściach w Warszawie w 1941 i 1942 r.) oraz wydanej po jego śmierci broszury "Edward Rydz - Generalny Inspektor Sił Zbrojnych i Naczelny Wódz, przed i podczas kampanii wrześniowej" (Warszawa 1943). Od 1 sierpnia 1942 r. był szefem Wydziału Wyszkołeni (Oddziału III Szkoleniowego) Komendy Głównej BCh.

[Szczegóły](#)

POMNIK W HOŁDZIE POLEGŁYM POD LENINO ŻOŁNIERZOM I DYWIZJI PIECHOTY IM. TADEUSZA KOŚCIUSZKI

Kwatera A4, pomnik odsłonięty w 1998 roku

Bitwa pod Lenino to bitwa stoczona w dniach 12–13 października 1943 roku nieopodal wsi Lenino na Białorusi pomiędzy radziecką 33 Armią Frontu Zachodniego i walczącą w jej składzie 1 Polską Dywizją Piechoty im. Tadeusza Kościuszki a Wehrmachtem (337 Dywizja Piechoty, wspierana przez odwody XXXIX Korpusu Pancernego). Była chrztem bojowym jednostek tzw. Ludowego Wojska Polskiego, formowanych w ZSRR przez polskie ośrodki podporządkowane władzom ZSRR. Bitwa ta stała się głównym symbolem walk Ludowego Wojska Polskiego.

Dywizja przełamała obronę nieprzyjaciela, ale nie w pełni wykonała swoje zadanie. Związała i wykrwawiła znaczne siły przeciwnika. W walkach Niemcy stracili 1500 żołnierzy, a 326 dostało się do niewoli. Zniszczono 72 karabiny maszynowe, 42 działa i moździerze, 2 czołgi oraz strącono 5 samolotów.

W czasie walk dywizja wraz z jednostkami wsparcia poniosła tak ciężkie straty (510 zabitych, 1776 rannych, a 776 wziętych do niewoli niemieckiej lub uznanych za zaginionych bez wieści, tj. ok. 25% całego stanu osobowego), że po dwóch dniach walki musiała zostać wycofana z pierwszej linii.

[Bitwa pod Lenino](#)

POMNIK ŻOŁNIERZY 1. WARSZAWSKIEJ DYWIZJI PIECHOTY IM. TADEUSZA KOŚCIUSZKI POLEGŁYCH W WALKACH O WYZWOLENIE PRAGI

Kwatera A6, pomnik odsłonięty w 1971 roku

[Szczegóły](#)

Pochowanie zwłok 300 ekshumowanych żołnierzy 1. Armii Wojska Polskiego poległych w walce o Pragę, 1 listopada 1946 roku

13 września 1944 roku 1 Dywizja Piechoty prowadziła walki uliczne na Pradze wspierana w końcowej fazie walk przez 1 Brygadę Pancerną im. Bohaterów Westerplatte i 13 Pułk Artylerii Przeciwpancernej. Do 16:30 1 Pułk Piechoty osiągnął skrzyżowanie ul.: Zamoyskiego z Targową i Zieleniecką. W nocy 2 Pułk Piechoty zdobył Dworzec Wileński, a 3 Pułk Piechoty stację kolejową Warszawa – Praga. Żołnierze z radzieckiej 175 Dywizji Piechoty zdobyli Grochów i kontynuowali natarcie na Saską Kępę. Prawy sąsiad, 76 Dywizja Piechoty, zdobyła Targówek i rozpoczęła walki o Nowe Bródno.

Walki zakończyły się o godzinie 5:30 rano 15 września 1944. Wyzwolenie Pragi pozwoliło 1 Armii Wojska Polskiego podjąć działania mających na celu uchwycenie przyczółków na lewym brzegu Wisły i udzielenie wsparcia walczącym powstańcom.

[Walki o Warszawę](#)

GROBY ŻOŁNIERZY 1 ARMII LUDOWEGO WOJSKA POLSKIEGO

We wrześniu 1944 roku, po zajęciu prawobrzeżnej części Warszawy (Pragi) przez wojska radzieckie i polskie, jednostki 1 Armii toczyły ciężkie i okupione ogromnymi stratami walki o uchwycenie i utrzymanie przyczółków na lewym brzegu Wisły. Celem walk było wsparcie toczącego się jeszcze powstania warszawskiego. Walki zakończyły się klęską i wycofaniem się na Pragę.

W dniach 14-17 stycznia 1945 roku 1 Armia WP, działając w składzie 1 Frontu Białoruskiego, uczestniczyła w Operacji Warszawskiej. 1 Armia WP uderzyła na Warszawę siłami głównymi z południa, od strony przyczółka pod Warką, a częścią sił frontalnie, z rejonu Łomianek, Pragi i Wilanowa.

Po stoczeniu kilku walk ulicznych i potyczek jednostki 1 Armii WP 17 stycznia 1945 roku zajęły Warszawę i oczyściły ją z nieprzyjaciela.

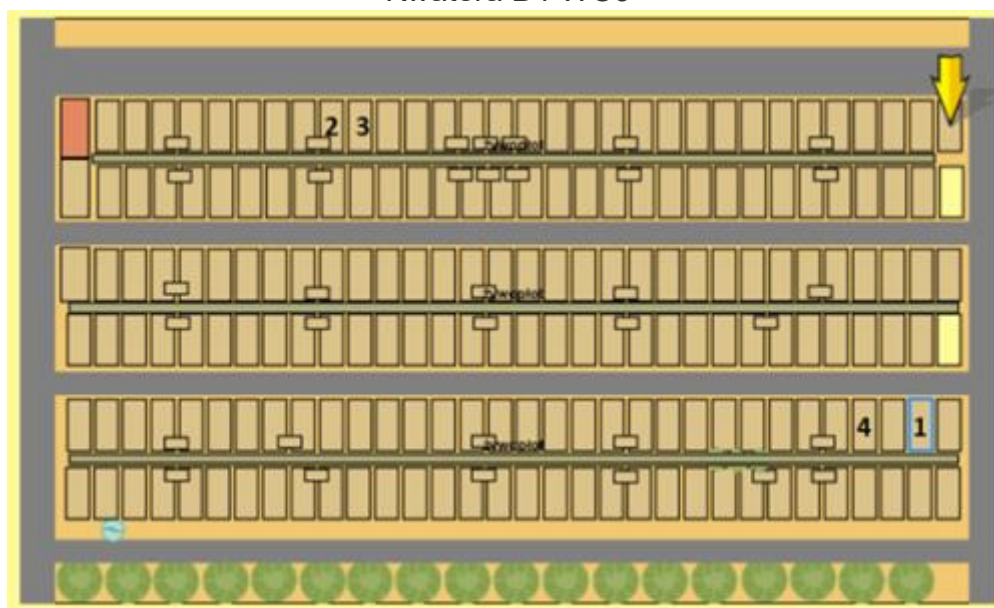
Na cmentarzu pochowanych jest ok. tysiąca żołnierzy WP poległych w 1944 roku pod Warszawą.

[1 Armia Wojska Polskiego](#)

Na cmentarzu znajdują się m.in. groby m.in. następujących osób (życiorysy pochodzą z książki *Cmentarz Komunalny Powązki dawny Wojskowy w Warszawie*, opracowanej pod redakcją Juliusza Jerzego Malczewskiego, Wydawnictwo Sport i Turystyka w 1989 roku):

Położenie grobów:

Kwaterna B4 WOJ

1 - Kryczewski Jakub 2 - Makowski Jan 3 - Popławski Władysław 4 - Szynkarenko Piotr

Jakub Kryczewski

Położenie grobu: kwatera B4WOJ, rząd 2, miejsce 31

Kryczewski Jakub (1 I 1911 - 3 X 1944) por. WP w 6 pułku piechoty 2 Dywizji Piechoty. Urodzony w Malesowie pow. guzowski, od 1935 w Armii Czerwonej, w 1942 d-ca plutonu w 50 pułku piechoty Armii Czerwonej. Od 1943 w Wojsku Polskim jako d-ca plutonu, a następnie kompanii w 6 pułku piechoty 2 Dywizji Piechoty. Zmarł z ran w Warszawie.

Jan Makowski

Położenie grobu: kwatera B4WO, rząd 4, miejsce 10

Makowski Jan (18 IV 1919-27 X 1944) chorąży Wojska Polskiego. Urodzony w Brodnicy na Pomorzu W wojnie 1939 ochotnik 21 pułku piechoty walczącej w obronie Warszawy. Po kapitulacji w ZSHH gdzie w maju 1943 wstąpił do 1 DP im. Tadeusza Kościuszki. Pełnił funkcję podoficera **oświatowego** w 3 pułku piechoty. Uczestnik bitwy pod Lenino. Po ukończeniu Szkoły Oficerów Polityczno-Wychowawczej mianowany zastępcą dowódcy kompanii w 3 pułku piechoty 2 Dywizji Piechoty. Poległ pod Jabłonną

Władysław Popławski

Położenie grobu: kwatera B4WO, rząd 6, miejsce 11

Popławski Władysław (20 IV 1923-20 XI 1944), chorąży Wojska Polskiego. Urodzony w Brześciu n. Bugiem. Od 1939 w ZSRR, gdzie w czerwcu 1943 wstąpił do 1 Dywizji Piechoty im. T. Kościuszki. Ukończył szkołę podoficerską i jako dowódca drużyny rusznic przeciwpancernych brał udział w bitwie pod Lenino. Poległ pod Jabłonną dowodząc plutonem odpierającym atak niemieckich czołgów.

Piotr Szynkarenko

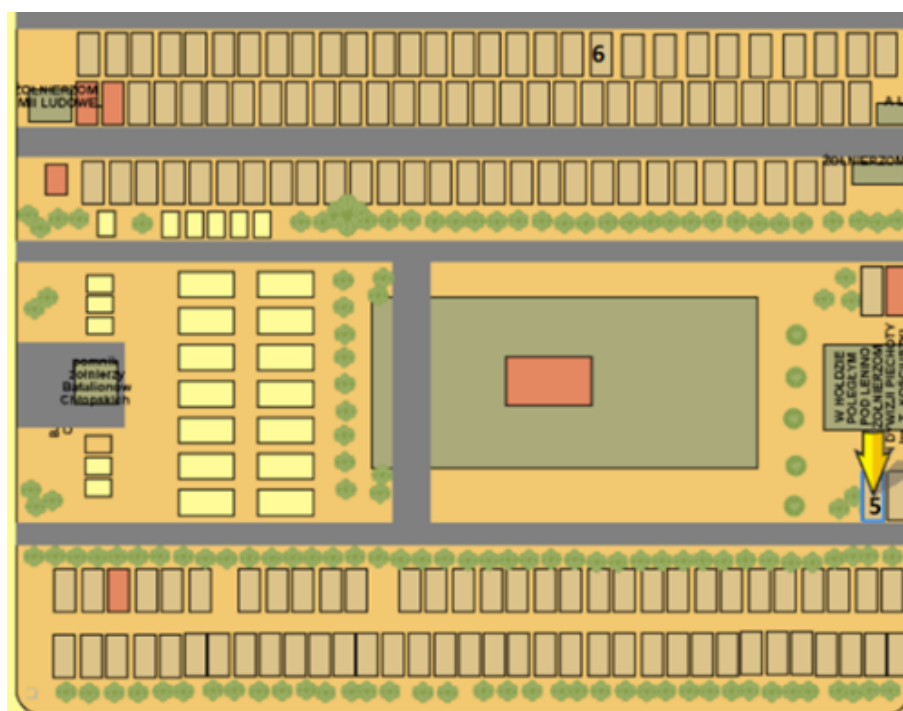

Położenie grobu: kwatera B4WO, rząd 2, miejsce 29

Szynkarenko (na mogile: Szymkarenko) Piotr (1922-13X1944), chorąży Wojska Polskiego w 6 pułku piechoty. Ur. w Steciówce pod Kijowem. Nauczyciel, absolwent Instytutu Pedagogicznego i Wojskowej Szkoły Łączności. Od 1942 w Armii Czerwonej. Od 1943 w 2 Dywizji Piechoty, dowódca plutonu łączności 6 pułku piechoty. Poległ w **Warszawie** na Zaciszu.

Położenie grobów:

Kwaterna A6

5 - Krawczyk Władysław 6 - Mazur Czesław

Władysław Krawczyk

Położenie grobu: kwaterna A6, rząd 3, miejsce 32

Krawczyk Władysław ps. „Rysiek” (5 IX 1906-17 IX 1944), ppor. Wojska Polskiego. Urodzony we wsi Lutnia w Wielkopolsce. Od 1928 członek KPP, kilkakrotnie więziony. Od 1939 w ZSRR, w 1943 wstąpił do 1 Dywizji Piechoty im. T. Kościuszki, gdzie pełnił służbę w aparacie polityczno-wychowawczym, następnie w 2 Dywizji Piechoty, m.in. jako zastępca dowódcy batalionu w 6 pułku piechoty zastępca dowódcy batalionu saperów, a od września 1944 zastępca dowódcy 5 pułku piechoty. Poległ w Warszawie na Targówku.

Czesław Mazur

Położenie grobu: kwatera A6, rząd 10, miejsce 20

Mazur Czesław (15 I 1926 - 28 X 1944), podporucznik WP. Urodził się w Warszawie. Od 1939 w ZSRR. W 1943 wstąpił do I Korpusu Polskich Sił Zbrojnych w ZSRR. Ukończył Oficerską Szkołę Piechoty w Riazaniu i służył w 10 pułku piechoty 4 Dywizji Piechoty jako dowódca plutonu. Brał udział w walkach w rejonie Warszawy, gdzie wyróżnił się wyjątkową odwagą. Poległ w Warszawie na Grochowie, usiłując ściągnąć z przedpola do własnych okopów ранego żołnierza.

Położenie grobów:

7 - Dobromil Jan 8 - Herc Lucyna 9 - Fotek Jerzy

Jan Dobromil

Położenie grobu: kwatera B6, rząd 10, miejsce 27

Dobromil Jan (Józef) (1901-13 IX 1944), ppor. WP. Ur. we wsi Ołpiny pow. Jasło. Od 1939 w ZSRR, gdzie w 1943 wstąpił do 1 Dywizji Piechoty im. T. Kościuszki, w której ukończył kurs oficerów polityczno-wychowawczych, służył w 3 pułku piechoty. Uczestnik bitwy pod Lenino oraz pod Dęblinem i Puławami. Poległ w czasie walk o wyzwolenie Pragi.

Lucyna Herc

Położenie grobu: B6, rząd 7, miejsce 1

Herc Lucyna ps. „Lucyna” (10 III 1919-22 X 1944), kpt. Wojska Polskiego Urodzona w Warszawie. W okresie międzywojennym studentka UW i Sorbony (Paryż), członkini OMS „Życie”. W czasie wojny w ZSRR. Od 1943 w batalionie szturmowym Wojska Polskiego, następnie na terenie Lubelszczyzny (zrzucana jako jedna z pierwszych kobiet spadochroniarek), instruktor polityczno-wychowawczy w oddziale partyzanckim im. Tadeusza Kościuszki. Po wyzwoleniu Lublina w szeregach ludowego Wojska Polskiego, zastępca ds. polityczno-wychowawczych dowódcy kompanii fizylierów 9 pułku piechoty. Zmarła z ran odniesionych w czasie walk o Warszawę. Odznaczona KG III kl., VM V kl.

Jerzy Fotek

Położenie grobu: kwatera A6, rząd 9, miejsce 22

Fotek Jerzy ps. „Robert” (5 II 1920-1944) mjr. WP. Ur. w Warszawie. Syn Antoniego. Członek Czerwonego Harcerstwa i OM TUR, w czasie okupacji - Polskich Socjalistów i RPPS. Żołnierz Milicji Ludowej RPPS. Po zbombardowaniu Starówki w dniu 26 VIII 1944 wydobyty z gruzów siedziby sztabu dowództwa powstańczej AL, ciężko ranny. Najprawdopodobniej rozstrzelany przez Niemców w szpitalu powstańczym na ul. Kilińskiego. Awansowany pośmiertnie do stopnia majora.

GRÓB GENERAŁA ZYGMUNTA BERLINGA

Położenie grobu: kwatera A4, rząd 1, miejsce 29

Zygmunt Henryk Berling (ur. 27 kwietnia 1896 roku w Limanowej, zm. 11 lipca 1980 roku w Konstancinie-Jeziornie) – polski wojskowy i polityk, z wykształcenia prawnik. Podpułkownik piechoty Wojska Polskiego (II RP), generał broni Wojska Polskiego, dowódca 1 Dywizji Piechoty im. Tadeusza Kościuszki i 1 Armii WP, zastępca Naczelnego Dowódcy WP. Komendant Akademii Sztabu Generalnego (1947, 1948–1953), wiceminister leśnictwa (1957–1970), prezes Naczelnej Rady Łowieckiej Polskiego Związku Łowieckiego (1957–1959). Poseł do Krajowej Rady Narodowej. Kawaler Virtuti Militari za wojnę polsko-bolszewicką, Budowniczy Polski Ludowej.

[Szczegóły](#)

PUNKT 24 MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC

Punkt QR 24

- A - Pomnik i groby organizatorów i przywódców Związku Walki Młodych,
- B - Pomnik i groby żołnierzy batalionu Armii Ludowej im. Czwartaków,

POMNIK I GROBY ORGANIZATORÓW I PRZYWÓDCÓW ZWIĄZKU WALKI MŁODYCH

Związek Walki Młodych (ZWM) to polska komunistyczna organizacja młodzieżowa, posiadająca grupy bojowe, utworzona w podziemiu, pomiędzy styczniem a sierpniem 1943 roku przez byłych członków Komunistycznego Związku Młodzieży Polskiej, OMS "Życie" oraz Związku Niezależnej Młodzieży Socjalistycznej "Spartakus" z inicjatywy Hanny Szapiro-Sawickiej. ZWM stanowił młodzieżową przybudówkę Polskiej Partii Robotniczej. We wrześniu 1943 roku Zarząd Główny ZWM wydał swoją Deklarację programową, w której określił podstawowe cele działalności Związku. Związek Walki Młodych rozwiązany został 21 lipca 1948 roku, wchodząc w skład nowo założonego Związku Młodzieży Polskiej.

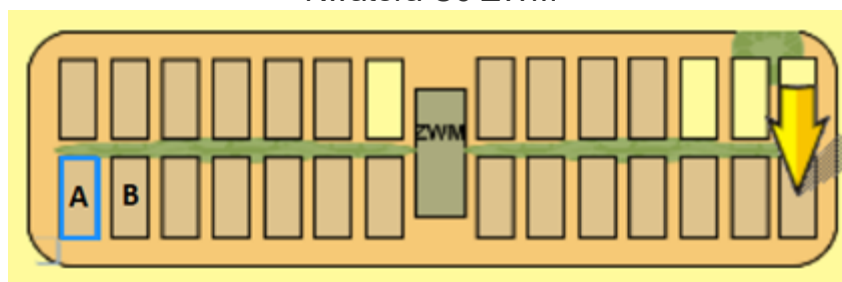
ZWM dokonywał akcje bojowe i dywersyjne na liniach komunikacyjnych oraz akcje kontrterrorystyczne przeciwko Niemcom, m.in. zamachy na niemiecką restaurację Mitropa oraz na redakcję znanej gadzinówki – Nowego Kuriera Warszawskiego.

ZWM prowadził również działalność propagandową zwróconą przeciwko okupantowi niemieckiemu, przede wszystkim poprzez wydawanie własnego konspiracyjnego pisma pt. "Walka Młodych", drukowanie i rozpowszechnianie ulotek oraz organizowanie przymusowych wieców w lokalach zamkniętych (m.in. w Gimnazjum Wojciecha Górskiego w Warszawie oraz w zakładzie "Gołębiowski i Synowie" w Warszawie w grudniu 1943 roku). Związek prowadził także działalność w zakresie małego sabotażu umieszczając na murach czy chodnikach napisy o treści patriotycznej i antyhitlerowskiej oraz kreśląc rysunki i karykatury ośmieszające okupanta.

ZWM-owcy brali udział w Powstaniu Warszawskim. [Szczegóły](#)

Na cmentarzu znajdują się m.in. groby m.in. następujących osób:

Kwatera C6 ZWM

A - Hanna Sawicka B - Jan Krasicki

Położenie grobu: kwatera C6 ZWM, rząd 1, miejsce 1

Hanna Sawicka, właściwie Hanna Krystyna Szapiro, ps. Hanka (ur. 19 grudnia 1917 w Krakowie, zm. 18 marca 1943 w Warszawie) – polska działaczka komunistyczna pochodzenia żydowskiego, w propagandzie PRL przedstawiana jako pierwsza przewodnicząca Związku Walki Młodych (młodzieżówki PPR, która w rzeczywistości powstała dopiero po jej śmierci).

Od pierwszych dni okupacji Sawicka organizowała pomoc dla więźniów politycznych. Wraz z rówieśnikami wydała w okupowanej stolicy pierwsze podziemne pismo „Wolność”.

18 marca 1943 roku przy ul. Mostowej na Nowym Mieście miało odbyć się spotkanie Hanksi Sawickiej z dowódcą warszawskiego oddziału Gwardii Ludowej Janem Strzeszewskim ps. „Wiktor” i dowódcą oddziału zbrojnego ZWM Tadeuszem Olszewskim ps. „Zawisza”. Uczestnicy wpadli w zasadzkę Gestapo. Podczas strzelaniny zginął Tadeusz Olszewski, a Jan Strzeszewski i Hanna Szapiro zostali ranni i schwytani przez Gestapo. Hanna Szapiro została przewieziona na oddział kobiecy Pawiaka (Serbię), gdzie zmarła w nocy z 18 na 19 marca.

[Szczegóły](#)

Jan Krasicki

Położenie grobu: kwatera C6 ZWM, rząd 1, miejsce 2

Jan Krasicki, także Janek Krasicki, ps. Kazik, Janek (ur. 18 września 1919 w Sowlinach, zm. 2 września 1943 w Warszawie) – polski działacz młodzieżowego ruchu komunistycznego, członek Drugiej Grupy Inicjatywnej Polskiej Partii Robotniczej i Gwardii Ludowej, organizator i przewodniczący Związku Walki Młodych, zamordowany przez Niemców. [Szczegóły](#)

POMNIK I GROBY ŻOŁNIERZY BATALIONU SZTURMOWEGO ARMII LUDOWEJ IM. CZWARTAKÓW

Batalion Armii Ludowej im. Czwartaków - oddział przeznaczony do zadań specjalnych, stworzony na bazie oddziału zbrojnego Związku Walki Młodych.

W grudniu 1943 roku oddział miał cztery sekcje. W styczniu 1944 roku pluton stał się oddziałem przybocznym Dowództwa Głównego Armii Ludowej i KRN.

W marcu 1944 roku do plutonu dołączono 24-osobową grupę AL z dzielnicy Wola (byli członkowie AK), oraz oddział Milicji Ludowej RPPS z Żoliborza i Powiśla. W lipcu 1944 roku kompania przekształciła się w batalion szturmowy AL.

Do lipca 1944 roku oddział zorganizował szereg akcji zbrojnych w okupowanej Warszawie:

- 22 października 1943 roku dokonano zamachu bombowego na zastrzeżony dla policji ("Nur für SS und Polizei und Uniformen") "Bar Podlaski" (róg ulic Kruczej i Nowogrodzkiej),
- 15 grudnia 1943 roku wykolejono pociąg towarowy pod stacją Zalesie na linii Warszawa-Radom,
- 17 grudnia 1943 roku opanowano wartownię fabryki "Betriebsgesellschaft" Bielany ("Błaszanka"), konfiskując 5 pistoletów,
- 11 marca 1944 roku przerwano w wyniku zamachu bombowego kabel telefoniczny łączący front wschodni z Berlinem, w studziencie przy ul. Hożej i Chałubińskiego,
- 17 kwietnia 1944 roku w celu zdobycia broni zaatakowano wartownię fabryki sprzętu radiowego Philipsa przy ul. Karolkowej. Zginęło trzech strażników oraz oficer.

Po wybuchu powstania, oddziały batalionu walczyły początkowo w osobnych grupach:

- 1 kompania, jako jedyna zorganizowana jednostka, pod dowództwem [st. sierż. Lecha Matawowskiego "Mirka"](#) (zginął 6 sierpnia) walczyła początkowo na Woli, zaś od 7 sierpnia na Starym Mieście,
- Ryszard Suski wraz ze swoim oddziałem szturmował umocnienia niemieckie w ruinach Zamku Królewskiego.
- Oddział sztabowy [por. Lecha Kobylańskiego "Konrada"](#) walczył przy ul. Wilczej w składzie oddziału AK, a 3 sierpnia przedostał się na Stare Miasto. Ze swoją sekcją zdobywał z oddziałem AK por. Sylwestra magazyn spółdzielni mleczarskiej na Hożej.
- w porozumieniu z AK obsadzili pozycje wzdłuż ul. Wyspiańskiego
- 20-osobowa grupa pod dowództwem Jerzego Żeglińskiego "Maksa" dołączyła do zgrupowania AK "Chrobry"

Po zgromadzeniu oddziałów na Starym Mieście batalion został odtworzony jako "4 batalion AL im. Czwartaków", wraz z warszawską AL podporządkował się taktycznie dowództwu powstania. Dowódcą batalionu był Lech Kobylański "Konrad", a zastępca ds. liniowych Edwin Gustaw Rożubirski, ps. „Gustaw”.

Na stanie batalionu "Czwartaków" był jeden lotniczy karabin maszynowy, dwa "peemy" (szmajtery) i 40 pistoletów.

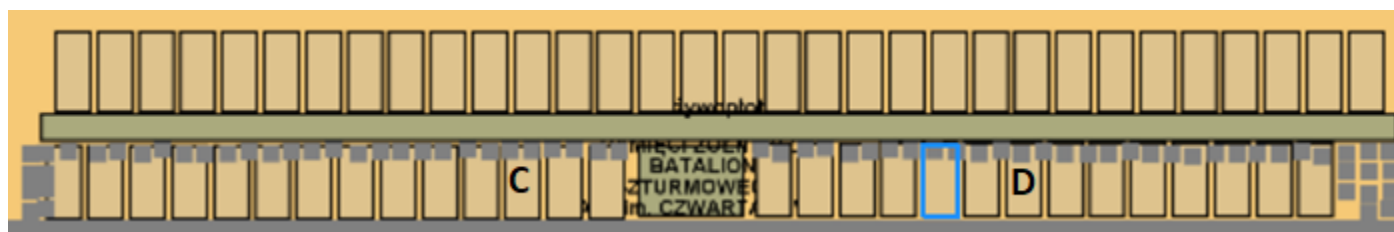
16 sierpnia oddziały "Czwartaków" walczyły o "Czerwony Dom" w okolicy ul. Bolesć – Mostowa. Pod koniec września żołnierze batalionu zostali wycofani na Żoliborz. Tam pozostali w odwodzie. Na początku września część oddziału przedostała się do Puszczy Kampinoskiej, w tym 2 kompania (w sile 40 żołnierzy) dowodzona przez [ppor. Teodora Kufla "Teocha"](#), która następnie 27 września została rozformowana.

Część żołnierzy (ok. 100 osób) pod dowództwem [kpt. Jana Szaniawskiego "Szwed"](#) podjęła próbę przebicia się przez Wisłę. Do brzegu dotarło zaledwie 28 osób w tym dowódca batalionu kpt. Lech Kobylański "Konrad" i kpt. Jan Szaniawski "Szwed".

[Batalion im. Czwartaków](#)

Na cmentarzu znajdują się m.in. groby m.in. następujących żołnierzy batalionu im. Czwartaków:

Kwatera B6

C - Lech Matawowski D - Ryszard Suski

Ryszard Suski

Położenie grobu: kwatera B6, rząd 9, miejsce 22

Ryszard Suski ps. Żarłok urodził się w 1921 roku w rodzinie robotniczej, do roku 1939 jest członkiem Czerwonego Harcerstwa oraz klubu RKS Skra.

Podczas okupacji, od 1940 należy do grupy konspiracyjnej Barykada Wolności organizowanej przez Stanisława Dubois, następnie w Polscy Socjaliści. Z chwilą powstania Milicji Ludowej Robotniczej Partii Polskich Socjalistów zostaje dowódcą na terenie Warszawy. Delegowany do Batalionu Czwartaków zostaje mianowany dowódcą III kompani Czwartaków. Bierze udział w wielu akcjach bojowych, zginął przy barykadzie na pl. zamkowym podczas Powstania Warszawskiego w dniu 14 sierpnia 1944 roku.

Jego imię nosi 103 Łódzka Drużyna Harcerska.

[Szczegóły 1](#) [Szczegóły 2](#) [Szczegóły 3](#)

Lech Matawowski

Położenie grobu: kwatera B6, rząd 9, miejsce 11

Lech Matawowski pseud. Mirek (ur. 21 kwietnia 1923 w Warszawie, zm. 8 sierpnia 1944 tamże) – działacz ZWM, oficer GL i AL, dowódca 1 kompanii w batalionie im. Czwartaków, powstaniec warszawski.

23 października 1943 pod dowództwem Lecha Kobylińskiego „Konrada” brał udział w zamachu na przeznaczony tylko dla Niemców Bar Podlaski na rogu ul. Kruczej i Nowogrodzkiej, w którym zginęło 16 hitlerowców, a 32 zostało rannych. 13 listopada 1943 brał udział w konfiskacie pieniędzy w kasie teatralnej w Alejach Jerozolimskich; został wówczas ciężko ranny w przypadkowej strzelaninie z oddziałem Milicji Ludowej RPPS.

Po wybuchu powstania warszawskiego przyłączył się do oddziału AK „Sylwestra” i uczestniczył w zdobywaniu magazynów Spółdzielni Mleczarsko-Jajczarskiej przy ul. Hożej 51. 2 dni później opuścił oddział AK i przedostał się na Stare Miasto, a następnie walczył na Woli.

6 sierpnia 1944 został ciężko raniony pociskiem z czołgu i odesłany do Szpitala św. Łukasza, gdzie następnego dnia został zamordowany przez hitlerowców po opanowaniu przez nich szpitala. Pośmiertnie został awansowany na porucznika i odznaczony Krzyżem Srebrnym Orderu VM.

[Szczegóły 1](#) [Szczegóły 2](#)

Bohdan Czeszko

Położenie grobu: kwatera C31 B6, rząd tuje, miejsce 8

Bohdan Władysław Czeszko, ps. „Agawa” (ur. 1 kwietnia 1923 w Warszawie, zm. 21 grudnia 1988 tamże) – polski pisarz, scenarzysta i publicysta, poseł na Sejm PRL IV, V, VI i VII kadencji. Budowniczy Polskiej Ludowej. W czasie wojny od 1942 żołnierz Gwardii Ludowej i Armii Ludowej w Warszawie, ps. „Agawa”, członek Związku Walki Młodych. Brał udział m.in. w zamachu na Cafe-Club.

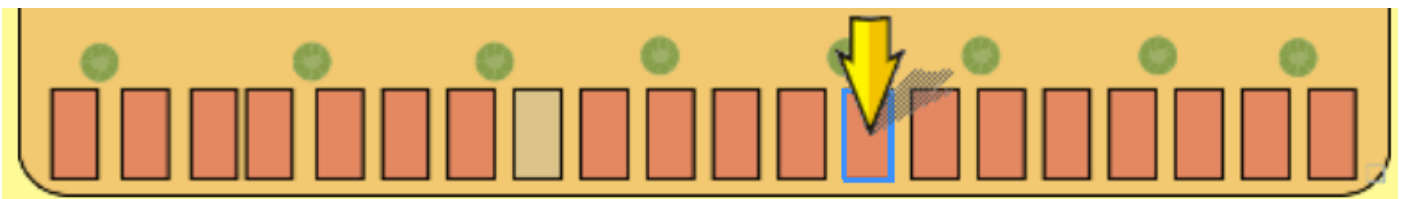
Walczył w powstaniu warszawskim w batalionie AL „Czwartaków” na Woli, Starówce i Śródmieściu, jako sierżant i zastępca Lecha Matawowskiego „Mirka”, pełniąc funkcję szefa batalionu. Ranny podczas walk na Woli 6 sierpnia 1944.

Autor powieści o tematyce okupacyjnej i wojennej, między innymi *Pokolenia* z 1951, która to powieść została zekranizowana przez Andrzeja Wajdę w 1954.

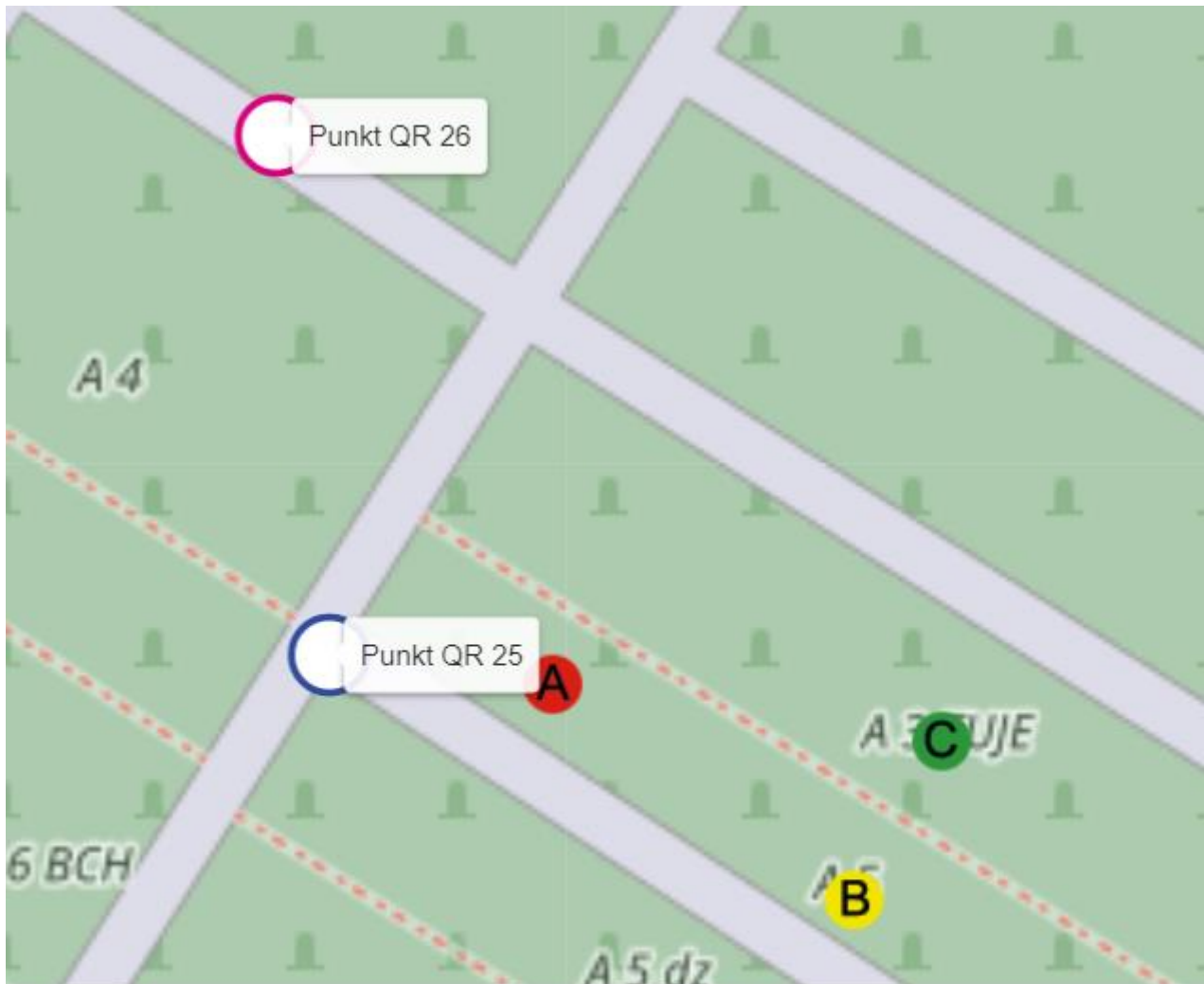
Odznaczony m.in. Krzyżem Srebrnym Orderu Virtuti Militari i Krzyżem Walecznych.

[Szczegóły 1](#)

[Szczegóły 2](#)

PUNKT 25
MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC

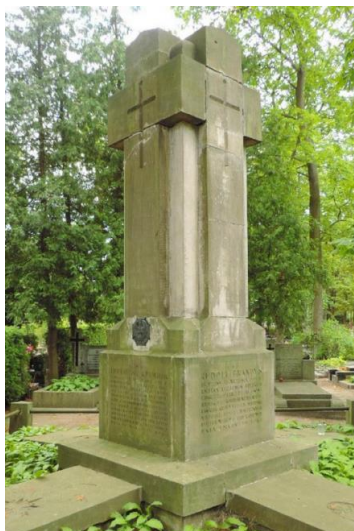

Punkt QR 25

- A - Pomnik Czterech Legionistów,
- B - Groby Legionistów,
- C - Groby osób zasłużonych,

POMNIK I GROBY LEGIONISTÓW

Pomnik czterech Legionistów

Kwatera A5

Upamiętnieni legioniści walczyli w II Brygadzie Legionistów dowodzonej przez płk. Józefa Hallera.

Bogusław Szul-Skjoldkrona

Bogusław Maria Aleksander Szul-Skjöldkrona (ur. 13 listopada 1895 w Lipinkach, zm. 27 maja 1920 w Czetwertynówce) – polski poeta i kolekcjoner tekstów piosenek, major Sztabu Generalnego Wojska Polskiego, kawaler Orderu Virtuti Militari.

Uchodził za najwybitniejszego twórcę tekstów piosenek II Brygady Legionów. Był też zbieraczem tekstów piosenek i przyśpiewek wojskowych. Opublikował je w 1919 w tomiku *Piosenki legunatłacza*. W wierszu *Odwiedziny w Mołotkowie* opisał jedną z najkrwawszych bitew, jakie stoczyły Legiony Polskie

https://pl.wikipedia.org/wiki/Bogus%C5%82aw_Szul-Skj%C3%B6ldkrona

Władysław Gniady

Władysław Gniady ps. „Trzecieski” (ur. 30 maja 1888 w Tłumaczu, zm. 15 maja 1918 w Warszawie) – major piechoty Legionów Polskich, kawaler Orderu Virtuti Militari. Szczególnie odznaczył się 7 listopada 1915 podczas bitwy pod Bielgowem, Był jednym z inspiratorów i organizatorów przejścia II Brygady pod Rarańczą (Jednostki polskie po otrzymaniu informacji o traktacie brzeskim wypowiedziały posłuszeństwo dowództwu austro-węgierskiemu i przebiły się przez front austriacki, dążąc do połączenia z jednostkami polskimi w Rosji).

https://pl.wikipedia.org/wiki/W%C5%82adys%C5%82aw_Gniady-Trzecieski

Rudolf Brandys

Rudolf Brandys (ur. 26 września 1895 w Trzebieńczycach, zm. 11 maja 1918 pod Kaniowem) – oficer Legionów Polskich i Wojska Polskiego na Wschodzie, kawaler Orderu Virtuti Militari. Zginął w bitwie pod Kaniowem, kiedy usiłował na czele swojej kompanii, walką wręcz przerwać pierścień niemieckiego okrążenia.

https://pl.wikipedia.org/wiki/Rudolf_Brandys

Józef Mączka

Józef Mieczysław Mączka (ur. 2 czerwca 1888 w Zaleszanych, zm. na początku września^[a] 1918 w Paszkowskiej Stanicy) – polski żołnierz, porucznik, najwybitniejszy poeta legionowy. Kawaler Orderu Virtuti Militari.

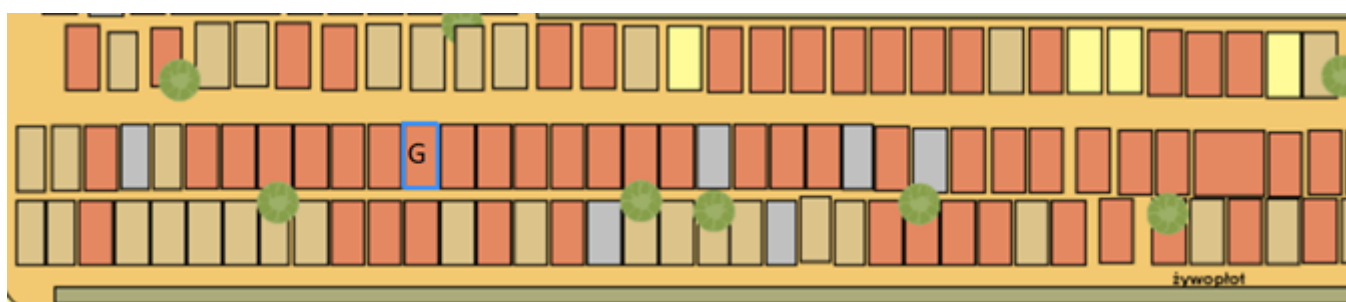
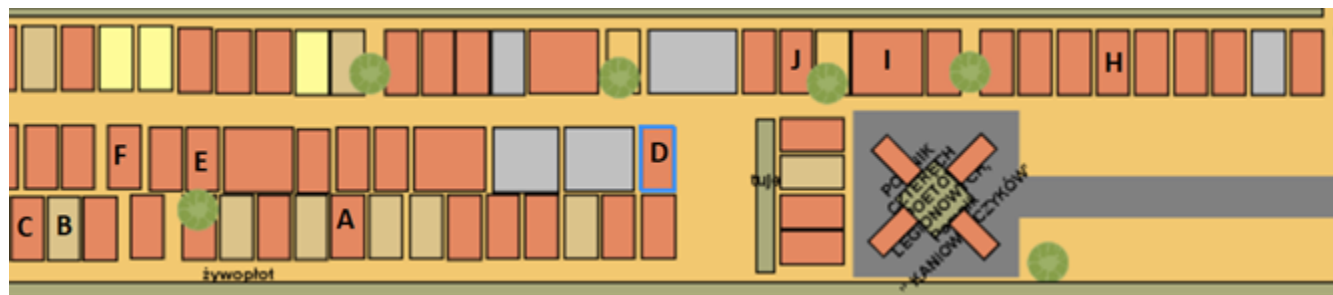
W 1917 wydał tomik poezji „Starym szlakiem”, który miał jeszcze trzy wydania w okresie międzywojennym. Znanymi wierszami jego autorstwa, nauczonymi i deklamowanymi przez uczniów gimnazjalnych były m.in. *Starym szlakiem*, *Przysięga*, *Droga Legionów*, *Ułańskie czako*, *Kiedyś*, *Rotmistrzowej sławie*.

https://pl.wikipedia.org/wiki/J%C3%B3zef_M%C4%85czka

Groby legionistów

Poniżej przedstawiono informacje o kolejnych 10 pochowanych legionistach w kolejności rzędów, a w każdym rzędzie w kolejności grobów.

Położenie grobów

Rząd 5: A. Liszko Stefan B. Żuławski Janusz C. Maszkowski Karol
Rząd 6: D. Pakosz Michał E. Wielkopolanin Wiktor F. Budzianowski Jan G. Ulrych Juliusz
Rząd 7: H. Tessaro I. Dobrodzicki Jerzy J. Boerner Ignacy

Stefan Juliusz Marian Liszko

Położenie grobu: A5-5-9

Stefan Juliusz Marian Liszko (ur. 27 sierpnia 1892 w Szlasach-Łozinie, gubernia łomżyńska, zm. 24 stycznia 1991 w Warszawie) – pułkownik kawalerii Wojska Polskiego.

Od 10 sierpnia 1914 służył w Legionach Polskich, jako żołnierz 2 pułku ułanów Legionów.

Od listopada 1918 w szeregach odrodzonego Wojska Polskiego nadal w składzie 2 pułku szwoleżerów z którym brał udział w walkach na froncie wojny polsko-bolszewickiej.

28 stycznia 1931 został wyznaczony na stanowisko dowódcy 6 pułku ułanów. Na pułkownika został awansowany ze starszeństwem z dniem 19 marca 1937.

W czasie kampanii wrześniowej 1939 dowodził pułkiem aż do kapitulacji Warszawy. Następnie trafił do niewoli niemieckiej i został osadzony w Oflagu VIIA Murnau.

Powrócił do Polski w 1947. Pozostawał nadal w służbie czynnej bez przydziału.

Odznaczony m.in.

- Krzyż Złoty Orderu Wojskowego Virtuti Militari
- Krzyż Srebrny Orderu Wojskowego Virtuti Militari
- Krzyż Walecznych „za czyny męstwa i odwagi wykazane w bojach toczonych w latach 1918-1921” – trzykrotnie
- Krzyż Walecznych „za czyny męstwa i odwagi wykazane w wojnie rozpoczętej 1 września 1939 roku” – dwukrotnie

[Szczegóły](#)

Janusz Żuławski

Położenie grobu: A5-5-16

Janusz Żuławski herbu Szeliga (ur. 17 grudnia 1885 w Młynnem, zm. 28 listopada 1937 w Wilnie) – major kawalerii Wojska Polskiego, taternik, pracownik Polskiego Radia, pisarz. Rozwijał pasję narciarza, alpinisty i taternika na przełomie pierwszej i drugiej dekady XX wieku. Wspinał się w Tatrach i Alpach. Wraz z bratem Jerzym 28 sierpnia 1909 dokonał pierwszego letniego wejścia na Przełęczkę pod Kopą Popradzką i Smoczą Grań w Tatrach Wysokich^[1]. Wraz z Mariuszem Zaruskim w 1911 dokonał pierwszego zimowego wejścia na Rohacz Ostry i Rohacz Płaczliwy w Tatrach Zachodnich. W 1910 uczestniczył w wyprawie ratunkowej Klemensa Bachledy. Był jednym z pierwszych członków Tatrzańskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego. Po wybuchu I wojny światowej wstąpił do Legionów Polskich 13 sierpnia 1914. Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości został przyjęty do Wojska Polskiego. Brał udział w odbiciu Przemyśla w trakcie wojny polsko-ukraińskiej. Uczestniczył w wyprawie wileńskiej i walkach Frontu Litewsko-Białoruskiego podczas wojny polsko-bolszewickiej. Podczas Bitwy Warszawskiej był dowódcą 3 szwadronu ochotniczego w składzie 201 pułku ułanów. Później został oficerem 24 pułku ułanów w Kraśniku, w którym był dowódcą szwadronu zapasowego w 1928, kwatermistrzem w 1929. Z dniem 31 grudnia 1931 został przeniesiony w stan spoczynku. W latach 30. został pracownikiem Polskiego Radia. Przez 1,5 roku był dyrektorem Polskiego Radia Lwów. Od 1 sierpnia 1937 był dyrektorem Polskiego Radia Wilno. Odznaczony m.in.

- Krzyż Walecznych - dwukrotnie

[Szczegóły](#)

Karol Antoni Maszkowski

Położenie grobu: A5-5-17

Karol Antoni „Zyndram” Maszkowski, właśc. Karol Maszkowski (ur. 26 maja 1868 we Lwowie, zm. 24 lub 25 marca 1938 w Warszawie) – polski malarz i pedagog, witrażysta, projektant wnętrz, scenograf.

W składzie Legionów Polskich walczył w bitwach pod Borzechowem i Jastkowem oraz nad Stochodem, pod Kostiuchnówką, Jabłonką, Kukłami i Czartoryskim. Pod koniec służby wojskowej był rotmistrzem Wojska Polskiego.

Od 1925 roku przez trzynaście lat był dyrektorem Państwowej Szkoły Sztuk Zdobniczych i Przemysłu Artystycznego w Poznaniu.

Na podstawie jego rysunków w roku 2014 roku została wykonana rekonstrukcja sklepienia synagogi w Muzeum Historii Żydów POLIN Polskich.

[Szczegóły](#)

RZĄD 6

Michał Władysław Pakosz

Położenie grobu: A5-6-1a

Michał Władysław Pakosz (ur. 15 września 1888 we Lwowie, zm. 4 kwietnia 1938 w Warszawie) – generał brygady Wojska Polskiego.

W latach 1914–1917 walczył w Legionach Polskich, był oficerem 1 pułku piechoty.

W styczniu 1923 objął dowództwo 33 pułku piechoty w Łomży.

14 września 1926 został dowódcą 1 pułku piechoty Legionów w Wilnie. 19 marca 1928 został wyznaczony na stanowisko dowódcy piechoty dywizyjnej 1 Dywizji Piechoty Legionów w Wilnie. 9 października 1930 zastąpił gen. bryg. Henryka Krok-Paszkowskiego na stanowisku dowódcy Obszaru Warownego „Wilno”.

12 października 1935 został dowódcą 24 Dywizji Piechoty w Jarosławiu.

Odnaczony m.in.

- Krzyż Srebrny Orderu Wojskowego Virtuti Militari (1921)
- Krzyż Walecznych – czterokrotnie

[Szczegóły](#)

Wiktor Wielkopolanin-Nowakowski

Położenie grobu: A5-6-13

Wiktor Wielkopolanin-Nowakowski vel Wiktor Pokrywka (ur. 15 października 1882 w Poznaniu, zm. 4 kwietnia 1936) - podpułkownik piechoty Wojska Polskiego.

W czasie I wojny światowej walczył w szeregach I Brygady Legionów Polskich.

20 maja 1920 roku przejął od podpułkownika Mieczysława Ryś-Trojanowskiego dowództwo 35 pp.

Po zakończeniu wojny z bolszewikami zweryfikowany został w stopniu podpułkownika. Obowiązki dowódcy 35 pułku piechoty w Brześciu pełnił ponad pięć lat.

Odznaczony m.in.

- Krzyż Srebrny Orderu Wojskowego Virtuti Militari (1921)
- Krzyż Walecznych – czterokrotnie

[Szczegóły 1](#)

[Szczegóły 2](#)

Jan Budzianowski

Położenie grobu: A5-6-15

Jan Kanty Włodzimierz Budzianowski (ur. 17 października 1896, zm. 5 października 1936 w Warszawie – major żandarmerii Wojska Polskiego.

Przed I wojną światową był członkiem Związku Strzeleckiego, a w czasie wojny walczył w szeregach 2 pułku piechoty Legionów Polskich. W 1918 roku organizował Polską Organizację Wojskową w Tarnopolu. W listopadzie tego roku został aresztowany przez Ukraińców. Po ucieczce z obozu internowanych wstąpił do Wojska Polskiego i walczył na wojnie z Ukraińcami, a następnie na wojnie z bolszewikami. Od 15 stycznia 1930 roku do 20 grudnia 1932 roku był dowódcą Szwadronu Ochronnego, którego zadaniem była ochrona Generalnego Inspektoratu Sił Zbrojnych i Ministerstwa Spraw Wojskowych w Warszawie. 11 kwietnia 1933 roku został wyznaczony na stanowisko zastępcy dowódcy 1 dywizjonu żandarmerii w Warszawie]. Od 22 grudnia 1934 roku dowodził 8 dywizjonem żandarmerii w Toruniu.

Odznaczony m.in.

- Krzyż Walecznych – trzykrotnie

[Szczegóły](#)

Juliusz August Ulrych

Położenie grobu: A5-6-33

Juliusz August Ulrych (ur. 9 kwietnia 1888 w Kaliszu, zm. 31 października 1959 w Londynie) – polski polityk, członek Polskiej Organizacji Wojskowej, pilsudczyk, pułkownik dyplomowany piechoty Wojska Polskiego, minister komunikacji (1935–1939).

Po wybuchu wojny w 1914 Ulrych wstąpił do Legionów Polskich. Był oficerem 1 pułku piechoty. W listopadzie 1918 kierował z ramienia Polskiej Organizacji Wojskowej akcją rozbrajania oddziałów niemieckich w zburzonym Kaliszu.

W czasie wojny z Sowieciami lat 1919–1921 zorganizował w Szczypiornie pod Kaliszem 29 pułk strzelców kaniowskich.

Z dniem 1 września 1924 został przeniesiony na stanowisko szefa sztabu Korpusu Ochrony Pogranicza w Warszawie.

18 lutego 1927 roku został mianowany dyrektorem Państwowego Urzędu Wychowania Fizycznego i Przystosowania Wojskowego w Warszawie. Na tym stanowisku był jednym z promotorów utworzenia AWF w Warszawie. Od marca 1929 roku dowodził 36 pułkiem piechoty Legii Akademickiej w Warszawie.

W styczniu 1931 wyznaczony został na stanowisko szefa Oddziału IV Sztabu Głównego WP. Później został mianowany zastępcą szefa Administracji Armii.

Od 13 października 1935 do 30 września 1939 Ulrych był ministrem komunikacji w rządach Mariana Zyndrama-Kościółkowskiego i Felicjana Sławoja Składkowskiego.

Od 1938 do 1939 był posłem na Sejm V kadencji. W 1939 objął funkcję Szefa Komunikacji w Sztabie Naczelnego Wodza marszałka Edwarda Śmigłego-Rydza.

Odnaczony m.in.

- Krzyż Srebrny Orderu Wojskowego Virtuti Militari (1921)
- Krzyż Walecznych – trzykrotnie

[Szczegóły](#)

Stanisław Tessaro

Położenie grobu: A5-7-6

Stanisław Tessaro ps. „Marian”, „Zosik” (ur. 24 czerwca 1891 w Białej Podlaskiej, zm. 9 marca 1933 w Przemyślu) – generał brygady Wojska Polskiego.

W czasie I wojny światowej walczył w szeregach Legionów. 6 sierpnia 1914 wyruszył z Krakowa na czele drugiej kompanii kadrowej, która następnie weszła w skład III batalionu. Do kwietnia 1917 dowodził kompanią, a do lipca tego roku batalionem 1 pułku piechoty.

Był jednym z organizatorów Chełmskiego Pułku Piechoty, który został później przemianowany na 35 pułk piechoty.

Następnie pełnił służbę na stanowisku dowódcy batalionu zapasowego 35 pułku piechoty. W maju 1919 został przeniesiony do 2 Dywizji Piechoty Legionów, w której objął dowództwo grupy operacyjnej złożonej z trzech baonów piechoty, szwadronu kawalerii i baterii artylerii. Od 19 lipca 1919 do 23 lipca 1920 dowodził 2 pułkiem piechoty Legionów.

Od 1923 do maja 1926 był dowódcą piechoty dywizyjnej 30 Dywizji Piechoty. 31 lipca 1926 został wyznaczony na stanowisko dowódcy 30 Dywizji Piechoty w Kobryniu.

16 marca 1927 Prezydent RP Ignacy Mościcki na wniosek Ministra Spraw Wojskowych, Pierwszego Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego awansował go na generała brygady ze starszeństwem z dnia 1 stycznia 1927 i 12. lokatą w korpusie generałów.

12 maja 1929 zwolniony został ze stanowiska dowódcy dywizji i mianowany dowódcą Korpusu Ochrony Pogranicza. 14 października 1930 został mianowany dowódcą Okręgu Korpusu Nr X w Przemyślu[10]. W poniedziałek 10 listopada 1930 roku przybył do Przemyśla i objął obowiązki dowódcy okręgu korpusu.

Odznaczony m.in.

- Krzyż Srebrny Orderu Wojskowego Virtuti Militari (1921)
- Krzyż Walecznych – czterokrotnie

[Szczegóły](#)

Jerzy Kazimierz Dobrodzicki

Położenie grobu: A5-7-11

Jerzy Kazimierz Dobrodzicki (ur. 14 grudnia 1884 w Wadowicach, zm. 15 listopada 1934 w Warszawie) – generał brygady Wojska Polskiego. W I wojnie światowej walczył na froncie rosyjskim, dowódca kompanii i batalionu. W 1915 r. czynił starania o przeniesienie do I Brygady Legionów, w której służył jako brat Adam. Dopiero w grudniu 1916 r. otrzymał przydział do 6 pułku piechoty, w Zambrowie i Ostrowi Maz. jako instruktor. W wojnie polsko-bolszewickiej dowódca 5 pułku piechoty Legionów (2 IX 1919 – 12 VI 1920) i 1 Brygady Piechoty Legionów. W październiku 1926 został mianowany dowódcą piechoty dywizyjnej 18 Dywizji Piechoty w Łomży. 24 grudnia 1929 został mianowany dowódcą Okręgu Korpusu II w Lublinie. Odznaczony m.in.

- Krzyż Srebrny Orderu Wojskowego Virtuti Militari (1921)
- Krzyż Walecznych – czterokrotnie

[Szczegóły](#)

Ignacy August Boerner

Położenie grobu: A5-7-14

Ignacy August Boerner (ur. 11 sierpnia 1875 w Zduńskiej Woli, zm. 12 kwietnia 1933 w Warszawie) – inżynier mechanik, pułkownik dyplomowany Wojska Polskiego, działacz niepodległościowy, członek PPS, bliski współpracownik Józefa Piłsudskiego.

Był m.in. komendantem Okręgu Radomskiego Polskiej Organizacji Wojskowej, a później dowódcą 5 pułku saperów w Krakowie. W 1929 został ministrem poczt i telegrafów w rządzie Kazimierza Świtalskiego. Pozostawał nim do grudnia 1930 w kolejnych rządach: Kazimierza Bartla, Walerego Sławka i Józefa Piłsudskiego. Od 4 grudnia 1931 do 13 kwietnia 1932 był ponownie ministrem poczt i telegrafów w drugim rządzie Sławka i w rządzie Prystora, pozostawał nim do końca życia. Odznaczony m.in.

- Krzyż Srebrny Orderu Wojskowego Virtuti Militari
- Krzyż Walecznych – dwukrotnie

[Szczegóły](#)

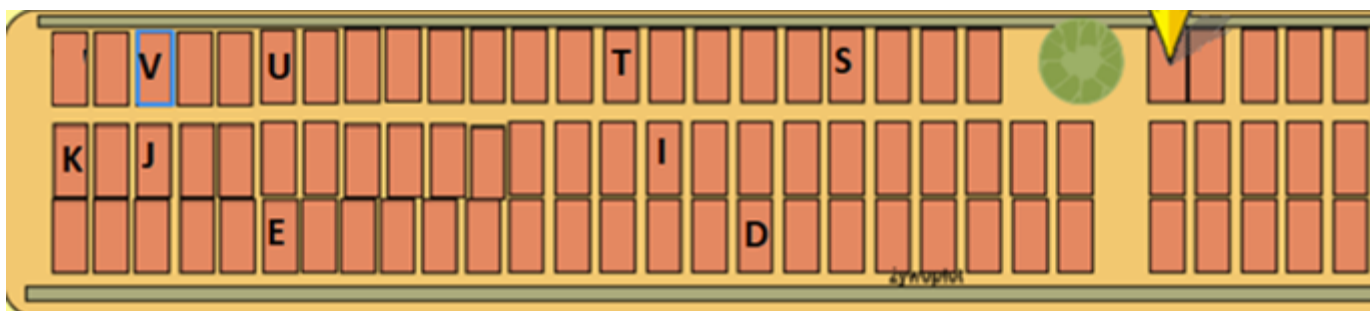
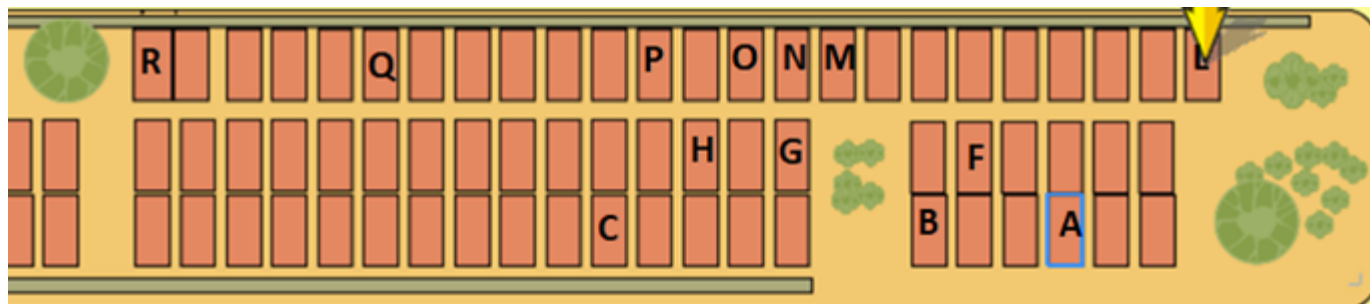
GROBY OSÓB ZASŁUŻONYCH

Miejsca spoczynku działaczy, polityków i zasłużonych dla kultury, sztuki i sportu.

Kwaterna Zasłużonych - A3 Tuje powstała po zmianach ustrojowych w 1989 roku, osoby pochowane są w trzech rzędach.

Poniżej przedstawiono informacje o 23 pochowanych osobach w kolejności rzędów, a w każdym rzędzie w kolejności grobów.

ołożenie grobów

- A. Bogna Sokorska 1-7
- B. Mieczysław Rakowski 1-10
- C. Ryszarda Hanin-Pasternak 1-17
 - D. Eryk Lipiński 1-36
 - E. Jan Świdorski 1-47
- F. Henryk Jabłoński 2-9
- G. Andrzej Bączkowski 2-13
- H. Czesław i Alina Centkiewiczowie 2-15
 - I. Kazimierz Wichniarz 2-38
 - J. Zdzisław Krzyszkowiak 2-50
- K. Lech Falandysz 2-52
- L. Andrzej Drawicz 3-4
- M. Franciszek Wawrzyniec Kamiński 3-12
 - N. Piotr Sobociński 3-13
 - O. Władysław Szpilman 3-14
 - P. Tadeusz Konwicki 3-16
 - Q. Teodor Kocerka 3-22
- R. Tadeusz Ślusarski i Władysław Komar 3-27
 - S. Mikołaj Kozakiewicz 3-34
 - T. Wanda Jakubowska 3-39
 - U. Edward Osóbka-Morawski 3-47
 - V. Wojciech Żukrowski 3-50
 - W. Andrzej „Ibis” Wróblewski 3-52

Bogna Sokorska

Położenie grobu: A3 tuje-1-7

Bogna Sokorska, właśc. Bogumiła Julia Sokorska, de domo Kaczmarska (ur. 6 kwietnia 1927 w Warszawie, zm. 10 maja 2002 tamże) – polska śpiewaczka operowa, sopran koloraturowy. Była laureatką Ogólnopolskiego Konkursu Śpiewaczego (1951), solistką Opery Warszawskiej (1961-1963) i teatrów operowych w Düsseldorfie (1964-1970) oraz Essen (od 1970). Odbdywała występy gościnne na europejskich scenach operowych, recitale, koncerty w kraju i za granicą. Nagrała album "Słowik Warszawy" (1964).

Warszawiacy nazywali ją "Słowikiem Warszawy". Wykonała liczne nagrania z orkiestrą. W swoim repertuarze operowym posiadała około 20 partii sopranu koloraturowego (m.in. Konstancja, Blonda, Fiordiligi, Królowa Nocy, Norina, Gilda) oraz wiele pieśni kompozytorów polskich i zagranicznych.

[Szczegóły](#)

Mieczysław Franciszek Rakowski

Położenie grobu: A3 tuje-1-10

Mieczysław Franciszek Rakowski (ur. 1 grudnia 1926 w Kowalewku-Folwarku, zm. 8 listopada 2008 w Warszawie) – polski polityk komunistyczny, wiceprezes Rady Ministrów w rządzie Wojciecha Jaruzelskiego, prezes Rady Ministrów w latach 1988–1989, poseł na Sejm PRL VI, VII, VIII i IX kadencji, ostatni I sekretarz Komitetu Centralnego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej.

W lipcu 1989 po odejściu Wojciecha Jaruzelskiego z kierownictwa partii objął funkcję pierwszego sekretarza KC PZPR, doprowadzając do jej rozwiązania w styczniu 1990 roku.

Za jego premierostwa doszło do historycznych rozmów Okrągłego Stołu (poprzedzonych rozmowami w Magdalence, rozpoczętymi równoległe z powołaniem Mieczysława Rakowskiego na stanowisko premiera) pomiędzy rządzącą wówczas PZPR, a opozycyjną „Solidarnością”, wskutek których podpisano porozumienie obejmujące m.in. przeprowadzenie 4 czerwca 1989 pierwszych w Polsce po II wojnie światowej – częściowo – wolnych wyborów parlamentarnych do tzw. Sejmu kontraktowego – Sejmu PRL X kadencji (1989–1991). W wyniku wyborów parlamentarnych z czerwca 1989 otrzymał 8 213 671 (48,17%) głosów i nie uzyskał mandatu parlamentarnego. 2 sierpnia podał się do dymisji z funkcji premiera.

[Szczegóły](#)

Ryszarda Hanin-Pasternak

Położenie grobu: A3 tuje-1-17

[Szczegóły](#)

Ryszarda Hanin, także Ryszarda Hanin-Pasternak (ur. 30 sierpnia 1919 (lub 1917) we Lwowie jako Szarlota Hahn, zm. 1 stycznia 1994 w Otwocku-Świdrze) – polska aktorka, pedagog. Po maturze w 1937 wyjechała do Paryża na studia romanistyczne, gdzie uczęszczała również na zajęcia przygotowujące do aktorstwa.

W czasie wojny ewakuowała się w głąb ZSRR, gdzie została spikerką Rozgłośni Polskiej ZPP, a następnie współzałożycielką i aktorką teatru 1 Dywizji im. Tadeusza Kościuszki, z którym wróciła do kraju. W teatrze tym w 1944 debiutowała jako Aniela w Ślubach panieńskich Aleksandra Fredry. Grała w Teatrze Polskim (1949–1954 i 1957–1963) oraz w Teatrze Domu Wojska Polskiego (Dramatycznym) (1954–1957 i od 1963 do śmierci).

Współpracowała z Teatrem Telewizji od początku jego istnienia.

Występowała w wielu filmach.

Od 1951 aż do śmierci w 1994 była wykładowcą PWST w Warszawie, w latach 1966–1969 prodziekanem Wydziału Aktorskiego tej uczelni.

[Szczegóły](#)

Eryk Lipiński

Położenie grobu: A3 tuje-1-36

Eryk Lipiński (ur. 12 lipca 1908 w Krakowie, zm. 27 września 1991) – polski karykaturzysta, satyryk, dziennikarz, grafik, autor plakatów i ilustracji książkowych, tekstów kabaretowych i felietonów, książek o karykaturze i satyrze, także scenograf.

Ukończył malarstwo, grafikę użytkową i scenografię na warszawskiej Akademii Sztuk Pięknych. Jako karykaturzysta zadebiutował w tygodniku „Pobudka” w roku 1928. Wraz ze Zbigniewem Mitznerem w 1935 roku założył tygodnik satyryczny „Szpilki”, gdzie m.in. ośmieszał antysemityzm, za co został skazany na trzy miesiące więzienia w zawieszeniu na dwa lata. Był redaktorem naczelnym „Szpilek” w latach 1935-1937 i po wojnie od roku 1946 do 1953.

Dokonania i sukcesy w polskiej sztuce plakatu sprawiły, że stał się również inicjatorem, komisarzem i uczestnikiem I Międzynarodowego Biennale Plakatu w Warszawie w 1966. W 1978 założył Muzeum Karykatury w Warszawie. Był jego pierwszym dyrektorem, funkcję tę sprawował do śmierci w 1991. W 1987 założył Stowarzyszenie Polskich Artystów Karykatury (SPAK), którego był pierwszym prezesem.

W 1980 był jednym z założycieli Społecznego Komitetu Opieki nad Cmentarzami i Zabytkami Kultury Żydowskiej w Polsce. 16 kwietnia 1991 został uhonorowany tytułem Sprawiedliwy wśród Narodów Świata.

[Szczegóły](#)

Jan Świdorski

Położenie grobu: A3 tuje-1-47

Jan Świdorski (ur. 14 stycznia 1916 w Chmielińcu, zm. 18 października 1988 w Warszawie) – polski aktor teatralny, filmowy i telewizyjny, reżyser teatralny, pedagog.

W 1938 ukończył Wydział Sztuki Aktorskiej Państwowego Instytutu Sztuki Teatralnej w Warszawie, a w 1948 Wydział Reżyserski Państwowej Wyższej Szkoły Teatralnej w Łodzi. Zadebiutował w Teatrze Polskim w Poznaniu, gdzie grał jeden sezon.

W czasie II wojny światowej prowadził z Lidią Zamkow konspiracyjny teatrzyk w Krakowie.

W pierwszych latach po wojnie występował na deskach teatrów w Białymstoku (1944), Lublinie (1944–1945), Łodzi (1945–1949), a od sezonu 1949/1950 do śmierci – w teatrach warszawskich: Polskim (1949–1955), Domu Wojska Polskiego, Dramatycznym (1955–1966) i Ateneum (1966–1988). W latach 1961–1966 był dyrektorem i kierownikiem artystycznym Teatru Dramatycznego w Warszawie.

Od 1948 był wykładowcą łódzkiej, a następnie warszawskiej szkoły teatralnej. W latach 1952–1963 był prorektorem Państwowej Wyższej Szkoły Teatralnej w Warszawie.

W 1950 był współzałożycielem, następnie wieloletnim członkiem Prezydium Zarządu Głównego i wiceprezesem Stowarzyszenia Polskich Artystów Teatru i Filmu (SPATiF). 23 sierpnia 1980 roku dołączył do apelu 64 uczonych, pisarzy i publicystów do władz komunistycznych o podjęcie dialogu ze strajkującymi robotnikami.

Występował w wielu filmach, m.in. w:

- Zakazane piosenki (1946) – Ryszard, ukochany Haliny
- Popioły (1965) – generał Michał Sokolnicki
- Kochankowie z Marony (1966) – Horn, kierownik szkoły
- Jak rozpętałem drugą wojnę światową (1969) – Letoux, kapitan Legii Cudzoziemskiej (cz. 2. Za bronią)

[Szczegóły](#)

Henryk Jabłoński

Położenie grobu: A3 tuje-2-9

Henryk Jan Jabłoński (ur. 27 grudnia 1909 w Starym Waliszewie, zm. 27 stycznia 2003 w Warszawie) – polski historyk oraz polityk okresu PRL. Profesor nauk historycznych, profesor Uniwersytetu Warszawskiego, członek Polskiej Akademii Nauk, generał brygady Wojska Polskiego w stanie spoczynku (1988), członek Biura Politycznego KC PZPR (1971–1981), członek Komitetu Centralnego PZPR (1948–1981, 1986–1990), poseł do Krajowej Rady Narodowej (1946–1947), a od 1947 do 1989 poseł na Sejm Ustawodawczy oraz na Sejm PRL I, II, III, IV, V, VI, VII, VIII i IX kadencji. Minister szkolnictwa wyższego (1965–1966), minister oświaty i szkolnictwa wyższego (1966–1972) oraz przewodniczący Rady Państwa (1972–1985). Prezes Rady Naczelnej Związku Bojowników o Wolność i Demokrację (1983–1990). Budowniczy Polski Ludowej. Brał udział w kampanii wrześniowej w 1939. Po klęsce przedostał się do Francji. Podczas kampanii norweskiej jako podchorąży rezerwy Samodzielnej Brygady Strzelców Podhalańskich walczył w bitwie o Narwik. Później był członkiem ruchu oporu na terenie południowej Francji. W 1945 powrócił do kraju.

[Szczegóły](#)

Andrzej Bączkowski

Położenie grobu: A3 tuje-2-13

Andrzej Bączkowski (ur. 8 października 1955 w Łukowie, zm. 7 listopada 1996 w Warszawie) – polski prawnik, urzędnik państwowy, minister pracy i polityki socjalnej w rządzie Włodzimierza Cimoszewicza.

Ukończył studia na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Od 1978 był pracownikiem na tej uczelni na stanowisku asystenta. Od 1980 działał w Niezależnym Samorządnym Związku Zawodowym „Solidarność”. Po wprowadzeniu stanu wojennego brał udział w strajku w Wytwórni Sprzętu Komunikacyjnego w Świdniku. Po pacyfikacji uciekł, działał w niejawnym Regionalnym Komitecie Strajkowym, po zatrzymaniu został internowany na okres od maja do października 1982.

W 1989 uzyskał uprawnienia radcy prawnego. Zajął się też pracą w administracji rządowej, od 1991 do 1996 był wiceministrem pracy, należał do inicjatorów powołania komisji trójstronnej. 7 lutego 1996 objął urząd ministra pracy i polityki socjalnej.

[Źródło](#)

Czesław i Alina Centkiewiczowie

Położenie grobu: A3 tuje-2-15

- Czesław Jacek Centkiewicz (ur. 18 października 1904 w Warszawie, zm. 10 lipca 1996 tamże) – polski pisarz, reportażysta, podróżnik. W 1920 jako żołnierz Armii Ochotniczej brał udział w wojnie przeciw bolszewikom. Z zawodu inżynier elektryk. W 1925 roku zdobył srebrny medal mistrzostw Polski seniorów w biegu przełajowym na dystansie ok. 10 kilometrów. Brał udział w powstaniu warszawskim. Był autorem prac naukowych z zakresu radiometeorologii i elektrotechniki. W latach 1932–1933 kierował pierwszą polską wyprawą polarną na Wyspę Niedźwiedzią. Był członkiem Związku Literatów Polskich, pełnił m.in. funkcję jego wiceprezesa. **Samodzielnie** napisał wiele książek, m.in.:
 - [Czeluskin \(1934\)](#)
 - [Wyspa mgieł i wichrów \(1934\)](#)
 - [Anaruk, chłopiec z Grenlandii \(1937\)](#)
- Alina Centkiewicz (ur. 5 grudnia 1907 w Hłuszkach na Ukrainie, zm. 11 marca 1993 w Warszawie) – literat, autorka (wraz z mężem Czesławem Centkiewiczem) książek podróżniczych, głównie o tematyce polarnej. Brała udział w powstaniu warszawskim. W 1958 roku była pierwszą Polką (szóstą kobietą na świecie), która stanęła na Antarktydzie.

Czesław i Alina Centkiewiczowie wspólnie napisali wiele książek, m.in.:

- [Odarpi, syn Egiptu \(1949\)](#)
- [Fridtjof, co z ciebie wyrośnie? \(1962\)](#)

[Szczegóły 1](#)

[Szczegóły 2](#)

Kazimierz Wichniarz

Położenie grobu: A3 tuje-2-38

Kazimierz Wichniarz (ur. 18 stycznia 1915 w Poznaniu, zm. 26 czerwca 1995 w Warszawie) – polski aktor teatralny i filmowy.

Wybrane role filmowe:

- 1954: Pokolenie w reż. Andrzeja Wajdy – oficer niemiecki
- 1970: Szatan z siódmej klasy w reż. Marii Kaniewskiej – Iwo Gąsowski, konserwator zabytków, ojciec Wandy
- 1973: Chłopi w reż. Jana Rybkowskiego - młynarz
- 1973: Hubal w reż. Bohdana Poręby – ksiądz Edward Ptaszyński
- 1974: Potop w reż. Jerzego Hoffmana – Jan Onufry Zagłoba
- 1981: Zamach stanu w reż. Ryszarda Filipskiego – Kazimierz Stamirowski, wiceminister spraw wewnętrznych, świadek oskarżenia w procesie brzeskim

[Szczegóły](#)

Zdzisław Krzyszkowiak

Położenie grobu: A3 tuje-2-50

Zdzisław Ludwik Krzyszkowiak (ur. 3 sierpnia 1929 w Wielichowie, zm. 24 marca 2003 w Warszawie) – lekkoatleta polski, biegacz długodystansowy.

Na Mistrzostwach Europy w Sztokholmie w 1958 triumfował na dwóch dystansach – 5 i 10 kilometrów. W tym roku został wybrany najlepszym sportowcem oraz najlepszym sportowcem Polski.

W 1960 podczas meczu Polska – ZSRR w Tule ustanowił rekord świata w biegu na 3000 m z przeszkodami (8:31,4).

Podczas igrzysk olimpijskich w Rzymie w 1960 zdobył złoty medal na 3000 m z przeszkodami, wyprzedzając na ostatniej przeszkodzie Rosjanina Nikołaja Sokołowa.

W 1961 w Wałczu ponownie poprawił rekord świata na 3000 m z przeszkodami, osiągając czas 8:30,4.

Zdzisław Krzyszkowiak był także trzynastokrotnym mistrzem Polski na 5000 m, 10 000 m, 3000 m z przeszkodami i w biegach przełajowych na 3 i 6 km (1953–1962).

[Szczegóły](#)

Lech Falandysz

Położenie grobu: A3 tuje-2-52

Lech Falandysz (ur. 27 października 1942 w Warszawie, zm. 22 lutego 2003 tamże) – polski prawnik, karnista, doktor habilitowany nauk prawnych, profesor nadzwyczajny Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego.

W latach 1980–1990 był uczestnikiem prac Centrum Obywatelskich Inicjatyw Ustawodawczych Solidarności.

Do 1982 był członkiem Stronnictwa Demokratycznego. Po wprowadzeniu stanu wojennego wystąpił z partii i rozpoczął działalność w Komitecie Helsińskim. Uczestniczył w obradach "okrągłego stołu" po stronie opozycji. Na początku lat 90. działał w partii Victoria, popierającej prezydenta Lecha Wałęsę.

W latach 1990–1991 był dyrektorem Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości przy Ministrze Sprawiedliwości, a następnie pracownikiem Kancelarii Prezydenta RP, najpierw w charakterze sekretarza stanu, później zastępcy szefa Kancelarii Prezydenta (podczas kadencji Lecha Wałęsy).

[Szczegóły](#)

RZĄD 3

Andrzej Drawicz

Położenie grobu: A3 tuje-3-4

Andrzej Józef Drawicz (ur. 20 maja 1932 w Warszawie, zm. 15 maja 1997 tamże) – polski eseista, krytyk literacki, tłumacz literatury rosyjskiej.

W latach 1977–1978 wykładał w Instytucie Sławistyki na Uniwersytecie w Kolonii. W latach 1981–1992 pracował w Instytucie Filologii Rosyjskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Jako działacz opozycji był w 1976 r. sygnatariuszem Listu 59 – protestu ludzi nauki i kultury przeciw projektowanym zmianom w Konstytucji PRL.

23 sierpnia 1980 roku dołączył do apelu 64 uczonych, pisarzy i publicystów do władz komunistycznych o podjęcie dialogu ze strajkującymi robotnikami.

W grudniu 1981 r. został internowany. Po zwolnieniu dalej wykładał w Instytucie Filologii Rosyjskiej UJ, potem przebywał także na stypendiach na uniwersytetach zagranicznych, publikował w drugim obiegu m.in. w „Kulturze Niezależnej”, „Arce” i „Pulsie”.

W latach 1989–1991 pełnił funkcję prezesa Komitetu ds. Radia i Telewizji, a następnie kierował Zakładem Literatur Wschodniosłowiańskich w Instytucie Sławistyki Polskiej Akademii Nauk.

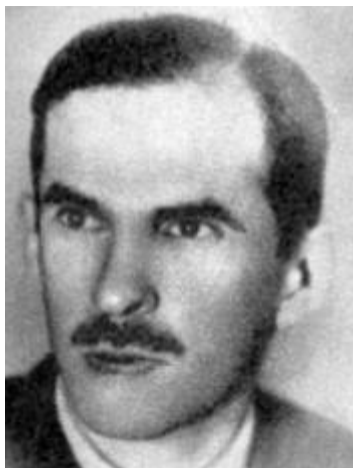
Był też profesorem Uniwersytetu Warszawskiego na Wydziale Polonistyki.

W okresie 1993–1995 przetłumaczył na polski powieść Bułhakowa „Mistrz i Małgorzata” (opubl. w 1995).

Od 1993 był redaktorem naczelnym dwujęzycznego (w języku polskim i rosyjskim) rocznika „Studia Litteraria Polono-Slavica” wydawanego przez Instytut Sławistyki PAN.

[Szczegóły](#)

Franciszek Wawrzyniec Kamiński

Położenie grobu: A3 tuje-3-12

Franciszek Wawrzyniec Kamiński, ps. „Olsza”, „Kowal”, „Zenon Trawiński” (ur. 20 września 1902 w Mikułowicach, zm. 24 lutego 2000 w Warszawie) – polski działacz ruchu ludowego i wojskowy, generał dywizji Wojska Polskiego, komendant główny Batalionów Chłopskich, szef I Oddziału Sztabu Komendy Głównej Armii Krajowej. Poseł do Krajowej Rady Narodowej i na Sejm Ustawodawczy. Kawaler Orderu Orła Białego.

W sierpniu 1945 ujawnił się w stopniu podpułkownika. Był jednym z najbliższych współpracowników Stanisława Mikołajczyka. Działał w Polskim Stronnictwie Ludowym, został członkiem władz Stronnictwa, pełnił funkcję kierownika Wydziału Organizacyjnego NKW PSL. Od 29 grudnia 1945 był posłem do Krajowej Rady Narodowej z ramienia PSL (został zgłoszony na IX sesji KRN).

21 lipca 1950 został aresztowany (Sejm uchylił jego immunitet poselski dopiero 23 marca 1951). Zarzucano mu czyny z art. 5 Dekretu z dnia 13 czerwca 1946 o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy państwa. W grudniu 1951 wyrokiem Sądu Wojskowego Franciszek Kamiński został skazany na 12 lat więzienia, 5 lat pozbawienia praw publicznych i obywatelskich, praw honorowych oraz przepadek całego mienia na rzecz Skarbu Państwa. Przebywał w więzieniach w Warszawie przy ul. Rakowieckiej i Koszykowej, potem w Potulicach i Rawiczu. Wypuszczony został w wyniku amnestii w kwietniu 1956.

Od 1988 był członkiem Rady Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa[8]. W lutym 1989 wszedł w skład działającej przy tej Radzie Komisji do spraw Upamiętnienia Ofiar Represji Okresu Stalinowskiego. Kierując Krajową Komisją Batalionów Chłopskich, aktywizował działalność środowiska byłych żołnierzy BCh. W sierpniu 1989 w Wilanowie wspólnie z innymi działaczami reaktywował Polskie Stronnictwo Ludowe. Na II Kongresie PSL (wilanowskiego) 11 listopada 1989 został wybrany na prezesa tego Stronnictwa.

[Szczegóły](#)

Piotr Sobociński

Położenie grobu: A3 tuje-3-13

Piotr Sobociński (ur. 3 lutego 1958 w Łodzi, zm. 26 marca 2001 w Vancouver) – polski operator filmowy.

Absolwent PWSFTviT. Współpracował m.in. z Krzysztofem Kieślowskim (Dekalog III, Dekalog IX, Trzy kolory. Czerwony).

Za zdjęcia do Trzy kolory. Czerwony uzyskał nominację do Oscara. Od tego czasu pracował głównie przy amerykańskich produkcjach.

[Szczegóły](#)

Władysław Szpilman

Położenie grobu: A3 tuje-3-14

Władysław Szpilman, ps. Al Legro (ur. 5 grudnia 1911 w Sosnowcu, zm. 6 lipca 2000 w Warszawie) – polski kompozytor, pianista i aranżer żydowskiego pochodzenia.

Po wojnie skomponował ponad 500 popularnych piosenek m.in. *Trzej przyjaciele z boiska*, *Tych lat nie odda nikt*, *W małym kinie* czy *Nas zaczarować musiał deszcz*. Był też autorem muzyki filmowej do filmu *Zadzwońcie do mojej żony* (1957), wielu piosenek i słuchowisk radiowych dla dzieci, musicalów *Ciotka Karola* i *Czerwony Kapturek*, kompozytorem szeregu utworów symfonicznych (obecnie wydanych w całości w wydawnictwie muzycznym Boosey & Hawkes w USA).

[Szczegóły](#)

Tadeusz Konwicki

Położenie grobu: A3 tuje-3-16

Tadeusz Konwicki (ur. 22 czerwca 1926 w Nowej Wilejce, zm. 7 stycznia 2015 w Warszawie)[1] – polski prozaik, scenarzysta i reżyser, przedstawiciel polskiej szkoły filmowej.

W latach 1944–1945 był żołnierzem podziemia niepodległościowego, jako członek VIII Oszmiańskiej Brygady Armii Krajowej brał udział w akcji „Burza”, później walczył w partyzantce antyradzieckiej w lasach podwileńskich.

Karierę literacką zaczynał jako reportażysta i rysownik, a już w 1948 roku zadebiutował zatrzymaną przez cenzurę komunistyczną powieścią *Rojsty*. W latach obowiązywania doktryny socrealizmu (1948–1956) należał do środowiska umownie nazywanego „pryszczatymi”.

W 1956 roku objął funkcję kierownika literackiego Zespołu Filmowego „Kadr”, w ramach którego zarówno pisał scenariusze do filmów innych reżyserów (m.in. *Zimowego zmierzchu* Stanisława Lenartowicza, *Matki Joanny od Aniołów* i *Faraona* Jerzego Kawalerowicza), jak i kręcił własne filmy.

Za debiut filmowy *Ostatni dzień lata* (1958) został nagrodzony Grand Prix Międzynarodowego Festiwalu Filmów Dokumentalnych i Krótkometrażowych w Wenecji. W kolejnych swych filmach pokroju *Jak daleko stąd, jak blisko* (1971), *Doliny Issy* (1982) według Czesława Miłosza oraz *Lawy* (1989) według *Dziadów* Adama Mickiewicza podkreślał swoją nostalgię za wielokulturowymi Kresami Wschodnimi.

Miano dysydenta zdobył także utworami literackimi krytycznymi wobec rzeczywistości Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, m.in. *Kalendarzem i klepsydrą* (1976), *Kompleksem polskim* (1977) oraz *Małą apokalipsą* (1979). Wraz z upływem czasu coraz bardziej eksperymentował z formą oraz treścią swoich utworów, kierując się stopniowo w stronę niezaangażowanej literatury osobnej. Wielokrotnie wyróżniany najwyższymi nagrodami branżowymi[2] i państwowymi, w tym Platynowymi Lwami na 36. Festiwalu Polskich Filmów Fabularnych oraz Polską Nagrodą Filmową „Orzeł” w kategorii za osiągnięcia życia (2002).

[Szczegóły](#)

Teodor Kocerka

Położenie grobu: A3 tuje-3-22

Teodor Kocerka (ur. 6 sierpnia 1927 w Bydgoszczy, zm. 25 września 1999 w Warszawie) – polski wioślarz, dwukrotny brązowy medalista olimpijski (1952, 1960) i pięciokrotny medalista mistrzostw Europy.

Na igrzyskach olimpijskich w Helsinkach 1952 i Rzymie 1960 sięgnął po brązowe medale, w Melbourne 1956 był czwarty. Dwukrotnie był chorążym polskiej reprezentacji olimpijskiej (w 1952 i 1960).

Mistrz Europy w 1955, wicemistrz w 1952 i 1954, brązowy medalista w 1956 i 1959.

Po zakończeniu sportowej kariery przez wiele lat wykładał na AWF w Warszawie, był trenerem kadry i kierownikiem wyszkolenia PZTW.

[Szczegóły](#)

Tadeusz Ślusarski i Władysław Komar

Położenie grobu: A3 tuje-3-27

- Tadeusz Ślusarski ps. Ślusarz (ur. 19 maja 1950 w Żarach, zm. 17 sierpnia 1998 pod Przybiernowem) – polski lekkoatleta, który specjalizował się w skoku o tyczce. W 1976 roku na **Igrzyskach Olimpijskich** w Montrealu zdobył złoty medal, a na Igrzyskach Olimpijskich w 1980 w Moskwie zajął drugie miejsce. Dwukrotny halowy mistrz Europy oraz srebrny medalista uniwersjady. 29 maja 1976 podczas zawodów ligi lekkoatletycznej wraz z Władysławem Kozakiewiczem wynikiem 5,62 ustanowił rekord Europy, a 8 lutego 1976 w Warszawie pobił halowy rekord świata wynikiem 5,56.
[Szczegóły 1](#)
- Władysław Stefan Komar (ur. 11 kwietnia 1940 w Kownie, zm. 17 sierpnia 1998 pod Przybiernowem) – jeden z najlepszych polskich miotaczy kulą w historii tej konkurencji, rugbysta, aktor, artysta estradowy. Na 1972 na Igrzyskach Olimpijskich w Monachium zdobył złoty medal. Był 14-krotnym mistrzem i 16-krotnym rekordzistą Polski. Po zakończeniu kariery sportowej występował w filmie, teatrze oraz jako licencjonowany aktor na estradzie kabaretowej. Występował w wielu filmach i w Teatrze TV.
[Szczegóły 2](#)

Mikołaj Kozakiewicz

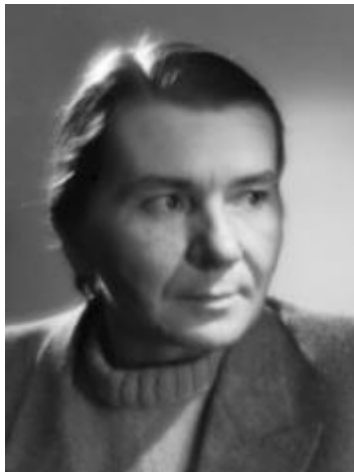
Położenie grobu: A3 tuje-3-34

Mikołaj Kozakiewicz (ur. 24 grudnia 1923 w Albertynie, zm. 22 listopada 1998 w Warszawie) – polski socjolog, polityk i publicysta, profesor nauk humanistycznych, autor kilkudziesięciu książek z zakresu seksuologii, socjologii wychowania i oświaty. Marszałek Sejmu X kadencji, poseł na Sejm PRL IX kadencji, Sejm kontraktowy i Sejm I kadencji.

Był autorem publikacji w językach polskim, angielskim, niemieckim, francuskim, kilkunastu prac naukowych, a także ponad 20 prac popularnonaukowych z zakresu socjologii wychowania i oświaty oraz filozofii wychowania, jak również cyklu felietonów Z księgi zakazów publikowanych w „Trybunie”.

[Szczegóły](#)

Wanda Jakubowska

Położenie grobu: A3 tuje-3-39

Wanda Jakubowska (ur. 10 października 1907 w Warszawie, zm. 25 lutego 1998 tamże) – polska reżyserka filmowa, scenarzystka.

Była współzałożycielką Stowarzyszenia Miłośników Filmu Artystycznego START, działającego w latach 1930–1934. W 1935 przy jej współudziale została utworzona wytwórnia Spółdzielnia Autorów Filmowych.

Pierwszy film fabularny Wandy Jakubowskiej – zrealizowana w prawdziwych Bohatyrowiczach ekranizacja powieści Nad Niemnem (1939) – miał mieć premierę we wrześniu 1939 r., ale z powodu wojny nie wszedł na ekrany, a kopie zaginęły.

29 kwietnia 1943 trafiła do niemieckiego obozu koncentracyjnego Auschwitz. W styczniu 1945 r. brała udział w marszu śmierci z obozu Auschwitz do Wodzisławia Śląskiego. Następnie przetransportowano ją koleją ze stacji kolejowej Wodzisław do obozu Ravensbrück.

Po wojnie reżyserowała wiele filmów, m.in.:

https://pl.wikipedia.org/wiki/Ostatni_etap Ostatni etap (1947)

https://pl.wikipedia.org/wiki/%C5%BB%C5%82nierz_zwyci%C4%99stwa_%C5%99stwa_%C5%99stwa Żołnierz

zwycięstwa (1953) https://pl.wikipedia.org/wiki/Opowie%C5%9B%C4%87_atlantycka

Opowieść atlantycka (1954) https://pl.wikipedia.org/wiki/Kr%C3%B3l_Maciu%C5%9B_I

Król Maciuś I (1957)

[Szczegóły](#)

Edward Osóbka-Morawski

Położenie grobu: A3 tuje-3-47

Edward Bolesław Osóbka-Morawski, właśc. Edward Bolesław Osóbka (ur. 5 października 1909 w Bliżynie, zm. 9 stycznia 1997 w Warszawie) – polski spółdzielca i polityk socjalistyczny, przewodniczący Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego, premier Rządu Tymczasowego i Tymczasowego Rządu Jedności Narodowej (1944–1947). W 1944 kierownik resortu rolnictwa i reform rolnych PKWN, w latach 1944–1945 kierownik resortu spraw zagranicznych PKWN i minister spraw zagranicznych Rządu Tymczasowego, wiceprzewodniczący i zastępca prezydenta Krajowej Rady Narodowej, od 1947 do 1949 minister administracji publicznej, poseł do KRN oraz na Sejm Ustawodawczy.

[Szczegóły](#)

Wojciech Żukrowski

Położenie grobu: A3-tuje-3-50

Wojciech Żukrowski (ur. 14 kwietnia 1916 w Krakowie, zm. 26 sierpnia 2000 w Warszawie) – polski prozaik, poeta, reportażysta, eseista, krytyk literacki, scenarzysta filmowy, poseł na Sejm PRL VI, VII, VIII i IX kadencji. Budowniczy Polski Ludowej.

1936 roku zadebiutował na łamach „Kuźni Młodych” jako prozaik i publicysta.

Był uczestnikiem kampanii wrześniowej. W bitwie pod Różanem w 1939 został ranny. W czasie okupacji należał do organizacji konspiracyjnej Unia. Był oficerem AK – walczył w zgrupowaniu „Żelbet” jako dowódca.

W latach 1945–1947 jako oficer ludowego Wojska Polskiego dowodził IV Samodzielnym Batalionem Samochodowym, jednostką specjalną pozostającą do dyspozycji wojewody katowickiego, generała Aleksandra Zawadzkiego. Fabularną wersję wydarzeń tego okresu przedstawiał Żukrowski w powieści Skąpani w ogniu (1961).

W 1946 roku ukazały się dwie jego książki:

- Porwanie w Tiutiurlistanie (dla dzieci; w 1976 książka została wpisana na Listę Honorową IBBY)
- 1946 – Z kraju milczenia (opowiadania)

W latach 1953–1954 przebywał w Wietnamie i Chinach jako korespondent wojenny.

W latach 1956–1959 pracował jako radca ambasady PRL w Nowym Delhi w Indiach.

Beletrystycznie przedstawił ten pobyt w powieści politycznej "Kamienne tablice" oraz opowiadaniach humorystycznych "Wędrówki z moim Guru".

[Szczegóły](#)

Andrzej „Ibis” Wróblewski

Położenie grobu: A3 tuje-3-52

Andrzej Wróblewski, pseudonim „Ibis” (ur. 26 lipca 1922 w Rawie Mazowieckiej, zm. 20 marca 2002 w Warszawie) – polski dziennikarz, językoznawca, publicysta, krytyk muzyczny, popularyzator wiedzy o języku polskim.

W czasie II wojny światowej działał w konspiracji, walczył w oddziałach Armii Krajowej, został ciężko ranny, odznaczony dwukrotnie Krzyżem Walecznych.

Związany głównie z „Życiem Warszawy” (w latach 1948–1987 członek redakcji „Życia Warszawy”, później współpracownik, felietonista). Był stałym współpracownikiem radia i telewizji oraz wielu czasopism kulturalno-społecznych.

W radiu od 1960 prowadził audycje z dziedziny publicystyki muzycznej Piórkiem Ibisa.

W latach 1992–1997 współpracował z „Gazetą Wyborczą”.

Silnie angażował się w działania na rzecz kultury języka; był autorem cotygodniowych felietonów normatywnych na temat poprawności językowej: „Byki i byczki”, publikowanych przez ponad 40 lat w „Życiu Warszawy”.

Był pomysłodawcą, aktywnym inicjatorem procesu jej tworzenia i jednym z ojców założycieli Rady Języka Polskiego przy prezydium PAN.

Był pionierem nowych i nowoczesnych form komunikacji. Wraz z Markiem Przybylikiem założył w 1987 pierwszy w Polsce tygodnik lokalny („Pasma”). W tym samym roku należał do grupy osób, która utworzyła eksperymentalne studio pierwszej w Polsce telewizji kablowej „Ursynat”.

[Szczegóły](#)

PUNKT 26
MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC

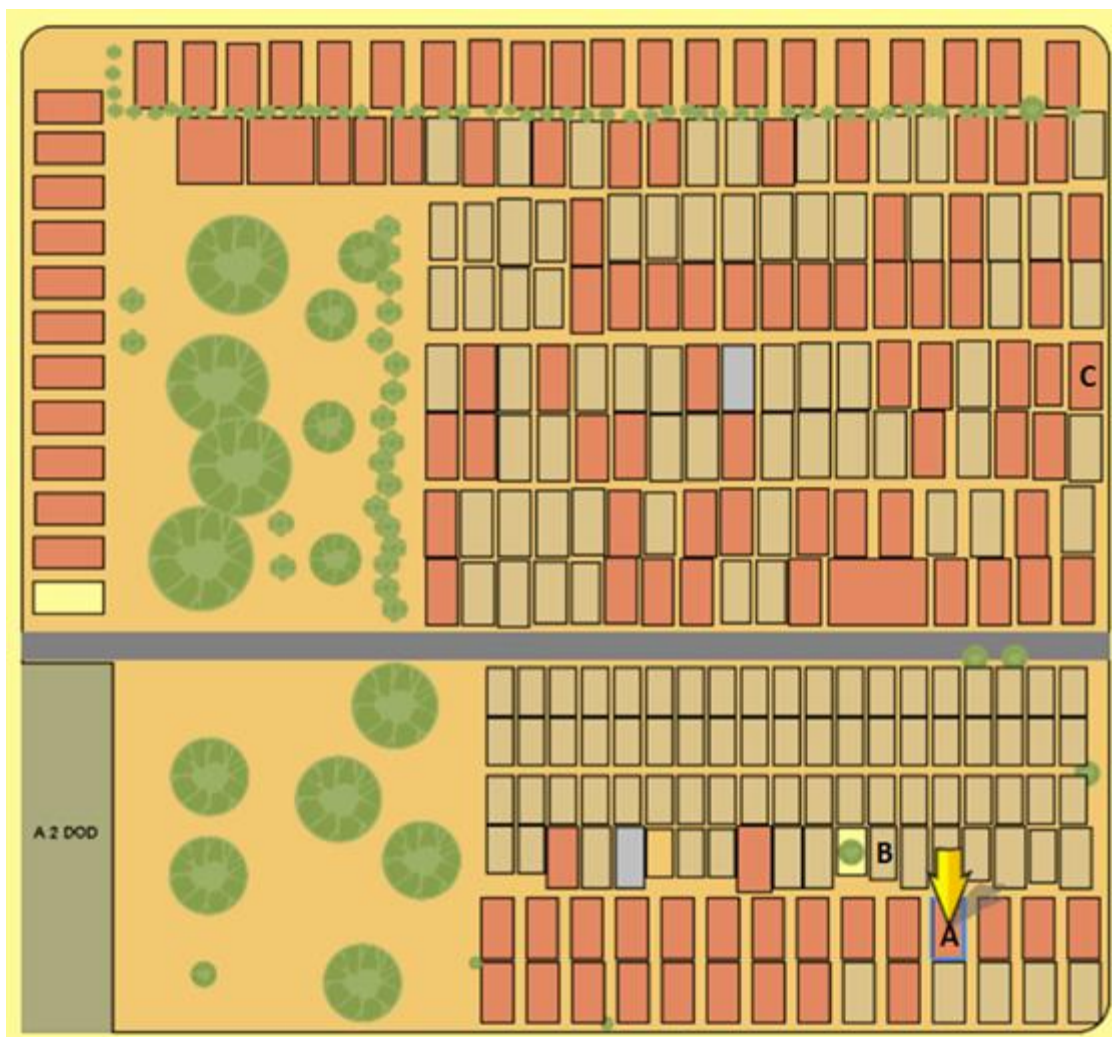
Punkt QR 26

A - Groby sławnych osób

GROBY SŁAWNYCH OSÓB

Położenie grobów

Kwata A2

A - Władysław Dec
B - Tadeusz Kossakowski
C - Konstanty Gałczyński

Władysław Dec

Położenie grobu: kwatera A2, rząd 2, miejsce 11

Władysław Dec (ur. 13 lutego 1898 w Sokołowie Małopolskim, zm. 21 listopada 1965 w Warszawie) – pułkownik dyplomowany Wojska Polskiego, kawaler Orderu Virtuti Militari.
[Szczegóły](#)

Tadeusz Kossakowski

Położenie grobu: kwatery A2, rząd 3 miejsce 13

Tadeusz Kossakowski (ur. 27 stycznia 1888 w Kiszyniowie, zm. 24 listopada 1965 w Warszawie) – inżynier, generał dywizji Wojska Polskiego, „cichociemny”.

[Szczegóły](#)

Konstanty Gałczyński

Położenie grobu: kwatera A2, rząd 10, miejsce 18

Konstanty Ildefons Gałczyński, ps. „Karakuliambro” (ur. 23 stycznia 1905 w Warszawie, zm. 6 grudnia 1953 tamże) – polski poeta. Najbardziej znany za sprawą paradramatycznej serii podszytych absurdem humoresek Teatrzyk Zielona Gęś, w której pojawiła się galeria postaci takich jak Osiołek Porfirion, Piekielny Piotruś, Hermenegilda Kociubińska czy Zielona Gęś.

[Szczegóły](#)

PUNKT 27

MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC

Punkt QR 27

- A - Kwatera Zgrupowania Gurt,
- B - Kwatera Zgrupowania Kryska,
- C - Kwatera Zgrupowania Leśnik,
- D - Kwatera Batalionu Belt,
- E - Kwatera Baterii Żbik,
- F - Pomnik-Mauzoleum Pomordowanych w Hitlerowskich Obozach Koncentracyjnych,
- G - Groby sławnych osób,

ZGRUPOWANIE "GURT"

IV Zgrupowanie "Gurt" – zgrupowanie Armii Krajowej biorące udział w walkach w czasie powstania warszawskiego w Śródmieściu Północnym.

Zgrupowanie powstało w 1943 roku w ramach Okręgu Warszawskiego AK. Wraz z 3 batalionem pancernym oraz VI Zgrupowaniem Wojskowej Służby Ochrony Powstania należało do III Rejonu Obwodu Śródmieście. Oddziały zgrupowania, prowadziły akcje sabotażowe i dywersyjne, głównie na liniach kolejowych.

Dowódcą Zgrupowania był por. Kazimierz Czapła

1 sierpnia 1944 roku zgrupowanie składało się z 7 kompanii, których zadaniem było zdobycie:

- Dworca Głównego
- Urzędu Telekomunikacyjnego wraz z wartownią przy ul. św. Barbary 1,
- Hotelu "Polonia",
- Hotelu "Centralnego" oraz składnicy wojskowej przy ul. Pankiewicza 3,
- Dworca Poczтового,
- Hotelu Turystycznego i Domu Kolejowego.

Udało się zdobyć m.in.: budynek Wojskowego Instytutu Geograficznego, Dom Turystyczny i teren Domu Kolejowego.

Od 2 sierpnia Zgrupowanie składało się z 5 kompanii.

Oddziały zgrupowania współdziałały w zdobywaniu PAST-y przy ul. Zielnej, koszar granatowej policji na ul. Ciepłej, Hali Mirowskiej i budynku restauracji "Żywiec", który wielokrotnie przechodził z rąk do rąk.

Mimo zmasowanych ataków nieprzyjaciela, oddziały "Gurta" utrzymały wyznaczone pozycje uniemożliwiając połączenie się niemieckich oddziałów z Ogrodu Saskiego z oddziałami w Al. Jerozolimskich.

23 września 1944 roku zgrupowanie zostało przekształcone w 3 batalion 15 Pułku Piechoty "Wilków" AK.

[Szczegóły](#)

Kazimierz_Czapla

Kwatera D2, rząd 4, miejsce 8

Kazimierz Czapla ps. „Gurt” (ur. 15 stycznia 1897 w Wilkowie, zm. 28 sierpnia 1964 w Gdańsku) – oficer Armii Krajowej, w powstaniu warszawskim dowódca Zgrupowania IV „Gurt”.

W trakcie wojny obronnej 1939 walczył m.in. w grupie gen. Kleeberga. Uniknął niewoli i przedostał się do Warszawy.

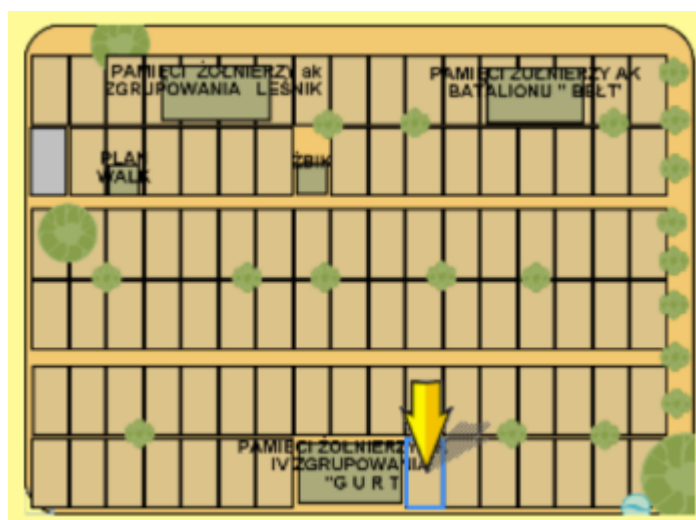
Od listopada 1939 działał w konspiracyjnej organizacji Tajna Armia Polska. Następnie po scaleniu porucznik Armii Krajowej. Dowódca IV Zgrupowania w 3 Rejonie Obwodu Śródmieście AK.

W trakcie powstania warszawskiego dowodził zgrupowaniem „Gurt”.

Od 20 września 1944 dowódca III batalionu „Gurt” w 15 pułku piechoty „Wilków” AK.

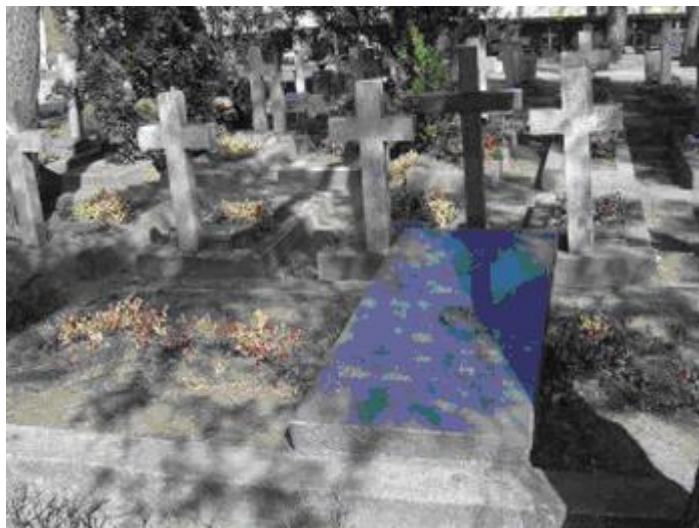
Po kapitulacji przebywał w obozach jenieckich w Lamsdorf i Murnau.

[Szczegóły](#)

Położenie grobu - oznaczone strzałką

ZGRUPOWANIE "LEŚNIK"

Zgrupowanie zostało zorganizowane w pierwszych dniach powstania w gmachach sądów Leszno – Ogrodowa. Dokonywano zbrojnych wypadów w rejon getta, Hali Mirowskiej i ul. Chłodnej.

Dowódcą zgrupowania był ppłk Jan Szypowski "Leśnik", "Jan Kochanowski".

Żołnierze oddziału:

- wspierali inne oddziały w zdobyciu wartowni Nordwache, która mieściła się w kamienicy na rogu ul. Chłodnej i Żelaznej. W tym czasie zgrupowanie liczyło ok. 350 żołnierzy.
- 6 sierpnia wzięli udział w obronie barykady przy ul. Wroniej.
- 7 sierpnia, po opuszczeniu budynków sądu, obsadzili rejony na Muranowie. Pierwszą akcją bojową na Muranowie zgrupowania był nieudany atak na Fort Traugutta. Do 27 sierpnia bronili budynku Polskiej Wytwórni Papierów Wartościowych. 27 sierpnia oddziały zgrupowania, pod ciężkim ogniem niemieckiej artylerii, zostały wycofane z PWPW. Liczebność wynosiła zaledwie 20% stanu wyjściowego.
- 2 września, po upadku Starego Miasta, oddział przedostał się do Śródmieścia i został skierowany w nocy z 3 na 4 września do Podobwodu Śródmieście Południowe. Samodzielne grupy oddziału walczyły na odcinku Powiśle Czerniakowskie oraz częściowo w Śródmieściu Południowym.

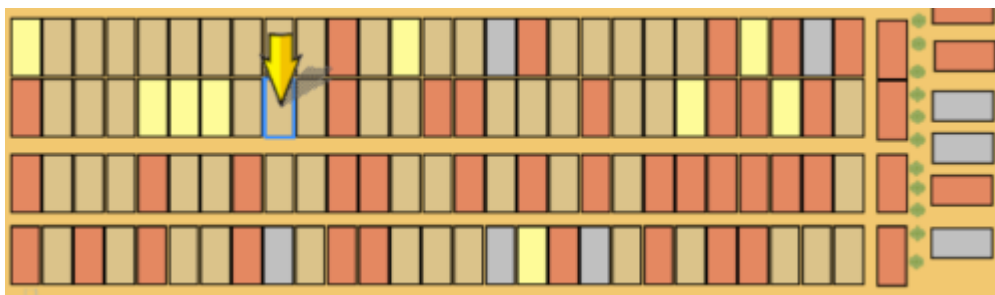
[Szczegóły](#)

Jan Szypowski

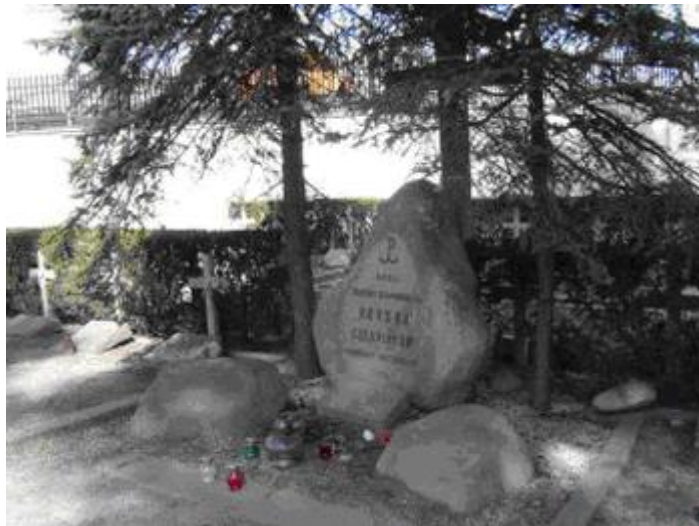
Kwata A27, rząd 3, miejsce 20

Jan Szypowski, ps. „Leśnik”, „Jan Kochanowski” (ur. 5 stycznia 1889 w Słupcy, zm. 28 marca 1950 w Warszawie) – pułkownik uzbrojenia Wojska Polskiego, współzałożyciel Centralnego Okręgu Przemysłowego, szef uzbrojenia AK, twórca podziemnego przemysłu zbrojeniowego, dowódca Zgrupowania Bojowego Leśnik w powstaniu warszawskim, kawaler Krzyża Srebrnego Orderu Wojennego Virtuti Militari. [Szczegóły 1](#)
[Szczegóły 2](#)

Położenie grobu - oznaczone strzałką

ZGRUPOWANIE "KRYSKA"

Zgrupowanie "Kryska" zostało utworzone 8 sierpnia 1944 roku, na Czerniakowie przez kpt. Zygmunta Netzera "Kryska" na bazie wszystkich oddziałów walczących na Czerniakowie, w tym V Zgrupowania, II Batalionu WSOP oraz kilku plutonów.

Teren działalności Kryski został podzielony na trzy odcinki: "Jelito", "Tum" i "Kwiatkowski".

10 sierpnia 1944 roku skład zgrupowania liczył 724 żołnierzy, w tym 108 kobiet.

28 sierpnia zostało ono przemianowane na III Batalion "Kryska" w odcinku wschodnim Podobwodu "Śródmieście Południowe". Od 7 września zgrupowanie podlegało dowódcy odcinka czerniakowskiego płk. Janowi Mazurkiewiczowi "Radosławowi".

Oddziały "Kryski" do 23 września toczyły ciężkie walki o przyczółek czerniakowski. Teren opanowany przez oddziały polskie zmniejszał się. Potem część żołnierzy ewakuowała się kanałami na Mokotów, inni dostali się na prawy brzeg Wisły.

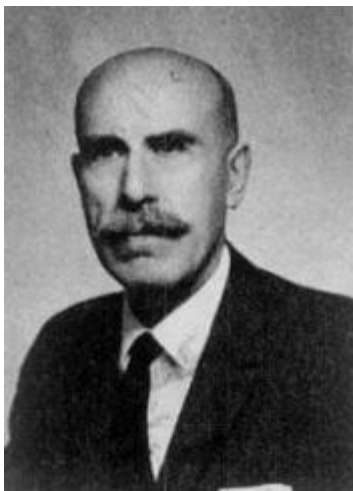
W walkach Zgrupowanie "Kryska" straciło ok. 680 żołnierzy.

W kwaterze na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach w 1946 roku pochowano ekshumowanych z Czerniakowa żołnierzy Zgrupowania AK "Kryska". Doszło do tego dzięki usilnym staraniom jego b. dowódcy, ppłk. Zygmunta Netzera ("Kryski") i kierowanego przez niego komitetu rodzin. Z czasem cały obszar tej kwatery wypełniły groby poległych powstańców ze Zgrupowania AK "Leśnik", żołnierzy IV Zgrupowania - Śródmieścia "Gurt" i batalionu AK "Beł".

[Szczegóły 1](#)

[Szczegóły 2](#)

Zygmunt Netzer

Kwaterna D2, rząd 4, miejsce 5

Zygmunt Netzer, ps. „Kryśka”, „Kryśka Mikołaj” (ur. 5 stycznia 1898 w Brańkowie, zm. 23 stycznia 1977 w Warszawie) – major artylerii Wojska Polskiego.

Od stycznia 1918 był dowódcą Partyzantki Kijowskiej w składzie Lekkiej Brygady III Korpusu Polskiego na Wschodzie.

Od grudnia 1918 służył w Wojsku Polskim.

Od 1930 do 1939 pracował jako urzędnik w Ministerstwie Skarbu.

W konspiracji od 1939.

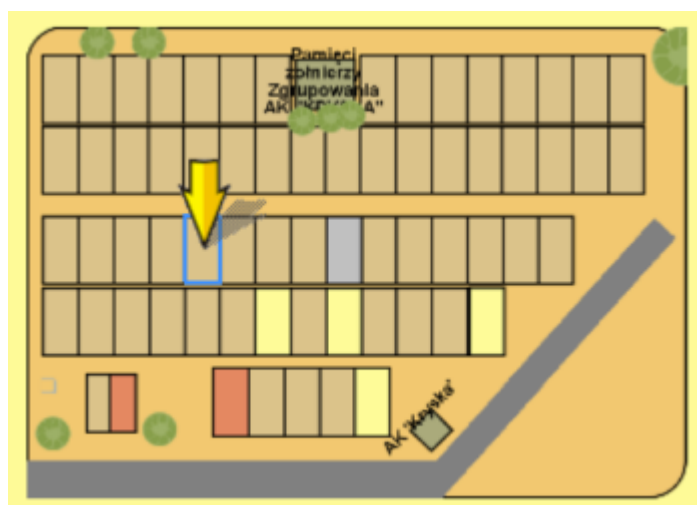
W Armii Krajowej dowódca II batalionu Wojskowej Służby Ochrony Powstania w Rejonie 2 Obwodu Śródmieście w Warszawie.

W Powstaniu Warszawskim dowódca Zgrupowania Kryśka.

Po wojnie działacz organizacji kombatanckich.

Odnaczenia m.in.: Krzyż Srebrny Orderu Wojskowego Virtuti Militari (1921), Krzyż Walecznych (czterokrotnie 1921, 1922, 1944).

[Szczegóły](#)

Położenie grobu - oznaczone strzałką

BATALION "BEŁT"

Batalion Bełt – jednostka wojskowa Armii Krajowej działająca w okresie okupacji niemieckiej w Polsce w strukturach Wojskowej Służby Ochrony Powstania. Batalion powstał na bazie VI Zgrupowania WSOP i brał udział w walkach w czasie powstania warszawskiego w Podobwodzie Śródmieście Południowe.

Dowódcą batalionu był ppor. Erwin Brenneisen ps. "Bełt".

W okresie poprzedzającym wybuch powstania, wiosną 1944 roku, prowadzono penetrację i rozpoznanie obiektów zajmowanych przez nieprzyjaciela na terenie działalności batalionu, m.in. gmachów Ministerstwa Komunikacji przy ul. Chałubińskiego i budynku Gimnazjum im. J. Słowackiego przy ul. Wawelskiej. Podczas powstania batalion składał się z 3 kompanii. Teren jego działań obejmował Al. Jerozolimskie po stronie nieparzystej, od ul. Marszałkowskiej do pl. Trzech Krzyży przez ul. Bracką i Nowy Świat. Najważniejszym zadaniem było uniemożliwienie przemarszów nieprzyjaciela przez Al. Jerozolimskie oraz budowa i obrona przekopu łącznikowego na osi północ - południe w celu zapewnienia łączności między obu częściami Śródmieścia. W obronie przekopu toczono ciężkie walki w pierwszej połowie sierpnia.

Szczególnie ciężkie walki batalion prowadził we wrześniu w celu odbicia budynków Szkoły Pożarnictwa na Nowym Świecie. Obiekt miał ważne znaczenie strategiczne ponieważ zamykał Niemcom dostęp do placu Trzech Krzyży.

[Szczegóły](#)

Erwin Brenneisen

Kwaterna A23, rząd 10, miejsce 12

Erwin Brenneisen ps. „Bełt” (ur. 23 lipca 1896 w Sobolewie, pow. Suwałki, zm. 7 lutego 1946 w Warszawie) – podporucznik Wojska Polskiego.

Służył ochotniczo od listopada 1918 w Wojsku Polskim w 3 pułku ułanów na stanowisku dowódcy plutonu.

W grudniu 1927 uzyskał na Politechnice Warszawskiej dyplom inżyniera dróg i mostów i następnie pracował jako urzędnik w Ministerstwie Spraw Wojskowych.

Od marca 1940 w konspiracji w ZWZ–AK, początkowo w SOP, następnie w stopniu plutonowego był dowódcą I Zgrupowania "Bełt" 3 Rejonu Obwodu Śródmieście WSOP Okręgu Warszawa AK.

W czasie powstania warszawskiego nadal dowodził batalionem „Bełt”.

W dniu 7 sierpnia jego batalion otrzymał zadanie zbudowania od swojej strony[d] rowu łącznikowego północ–południe przez Al. Jerozolimskie i chroniącej go barykady, a następnie obrony tego niezwykle ważnego połączenia.

Po upadku powstania przebywał w Oflagu Murnau.

2 maja 1945 został uwolniony z niewoli niemieckiej i przydzielony do Obozu Zbornego Nr 1 w Paryżu. Powrócił do kraju kilka miesięcy później i zamieszkał w Zielonej Górze.

Odznaczony m.in.: Krzyż Srebrny Orderu Virtuti Militari, Krzyż Walecznych (pięciokrotnie, po raz pierwszy w 1920).

[Szczegóły](#)

Położenie grobu - oznaczone strzałką

HARCERSKA BATERIA PLOT "ŻBIK"

Historia oddziału sięga jesieni 1939 roku, kiedy to grupa harcerzy 21. Warszawskiej Drużyny Harcerskiej im. gen. Ignacego Prądzyńskiego utworzyła organizację harcerską "Żbik".

Młodocianych artylerzystów szkolono już dobre pół roku przed sierpniem, korzystając ze zdobytych i przetłumaczonych instrukcji obsługi niemieckich działek przeciwlotniczych. Pięciosobowe załogi uczyły się budowy sprzętu, doskonaliły też synchronizację ruchów niezbędnych do wystrzelenia pocisku. Robiły to wszystko "na sucho", bo pierwsze prawdziwe strzelanie miało się odbyć dopiero na zdobyczym sprzęcie. Na dwa dni przed wybuchem powstania, jeszcze jako pluton artylerii przeciwlotniczej nr 568, wchodzili w skład drugiej kompanii IV Zgrupowania AK "Gurt".

2 sierpnia 1944 roku, po poszerzeniu stanu osobowego i przeformowaniu "Gurtu", w strukturze zgrupowania pojawiła się 2. Harcerska Bateria Artylerii Przeciwlotniczej "Żbik".

Bateria składała się z 5 plutonów, dowódcą był [ppor. Henryk Szczepański "Żuk"](#).

Bateria była jednostką drugiego rzutu, miała współdziałać z oddziałami piechoty przy zdobywaniu Dworca Głównego, Mostu Poniatowskiego oraz Dworca Poczтового i Wojskowego Instytutu Geograficznego. Zadań tych nie udało się wykonać.

2 sierpnia "Żbika" podporządkowano IV Zgrupowaniu "Gurt", walczącemu w rejonie Dworca Głównego. Bateria zajęła i utrzymała do końca Powstania budynki przy ul. Chmielnej, od nr 53 do 67. Żołnierze z 2. Baterii zorganizowali też pocztę polową w północnym Śródmieściu, którą później przekazano Harcerskiej Poczcie Polowej.

Przez "Żbika" przewinęło się 250 powstańców, w tym ok. 100 kobiet.

Straty baterii to ok. 10 poległych.

[Szczegóły](#)

POMNIK-MAUZOLEUM OFIAR OBOZÓW KONCENTRACYJNYCH

<http://www.polskaniezwykla.pl/web/place/28364,warszawa-pomnik-mauzoleum-ofiar-obozow-koncentracyjnych.html>

Pomnik-mauzoleum został wzniesiony w 1984 roku dla upamiętnienia osób zamordowanych i zamęczonych w hitlerowskich obozach koncentracyjnych.

Autorem projektu obelisku był Stanisław Soszyński.

Monument ma kształt ramp kolejowych prowadzących do krzyża i tablicy przypominających piec krematoryjny. Między rampami zwracają uwagę odciski butów symbolizujące ofiary zmierzające do krematorium. Na tablicy centralnej umieszczono napis: "Prochy Polaków pomordowanych w hitlerowskich obozach koncentracyjnych wołają o pokój świata". Nad nim znalazł się trójkąt noszony przez więźniów na obozowych pasiakach. Na frontach ramp wymienione są obozy koncentracyjne oraz lata 1939-1945.

W mauzoleum umieszczono urny z prochami zebranych w 14 obozach zagłady.

Niemieckie obozy koncentracyjne i obozy zagłady

<https://dzieje.pl/aktualnosci/niemieckie-obozy-zaglady-i-obozy-koncentracyjne>

Pierwszym ukończonym obozem zagłady był obóz w Chełmnie nad Nerem, który rozpoczął działalność 8 grudnia 1941 roku. Do zabijania ofiar, którymi byli początkowo żydowscy mieszkańcy z kilkunastu okolicznych gmin, wykorzystywano tam spaliny z ciężarówek. W Chełmnie Niemcy zamordowali 160-200 tys. osób.

Po konferencji w Wannsee 20 stycznia 1942 roku, na której potwierdzony został cel, jakim było "ostateczne rozwiązanie problemu żydowskiego" (Endlösung der Judenfrage) oraz koordynacja wysiłków prowadzących do jego osiągnięcia, nastąpiło przyspieszenie działań.

W następnym miesiącu oddano do "użytku" obóz w Bełżcu, w którym zginęło ok. 500 tys. Żydów (znane są jedynie dwa przypadki uratowania się więźniów od śmierci). Obóz w Bełżcu działał do początku 1943 roku i gdy w lipcu następnego roku tereny te zajął oddział AK obwodu tomaszowskiego to rósł już tam młody las.

W marcu 1942 roku rozpoczęła się budowa obozu zagłady w Sobiborze. Równocześnie Auschwitz, Majdanek i Treblinka były przekształcane w obozy masowej śmierci.

W Sobiborze życie straciło 170 - 250 tys. ludzi, na Majdanku zginęło 89 tys. Prawdziwymi fabrykami śmierci były obozy w Treblince, gdzie zgładzono ok. 900 tys. Żydów głównie z warszawskiego getta.

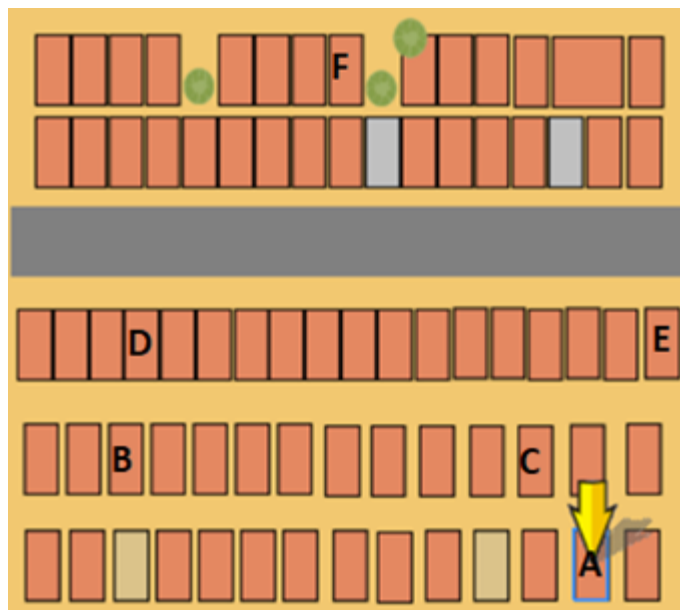
Największym z niemieckich obozów był KL Auschwitz. Niemcy założyli ten obóz w 1940 roku, aby więzić w nim Polaków. Auschwitz II-Birkenau powstał dwa lata później. Od 1943 roku liczba więźniów żydowskich stanowiła już tam większość. W Auschwitz Niemcy zgładzili co najmniej 1,1 miliona osób, głównie Żydów, a także dziesiątki tysięcy Polaków, Romów, jeńców sowieckich i osób innej narodowości.

Tuż przed wkroczeniem Armii Czerwonej Niemcy wyprowadzili z obozu w marszach ewakuacyjnych na Zachód ok. 56 tys. więźniów. W Auschwitz i Birkenau pozostało 7 tys. osób - chorych, wyczerpanych oraz dzieci. 27 stycznia 1945 roku wyzwolili ich czerwonoarmiści.

Źródło: <https://dzieje.pl/aktualnosci/niemieckie-obozy-zaglady-i-obozy-koncentracyjne>

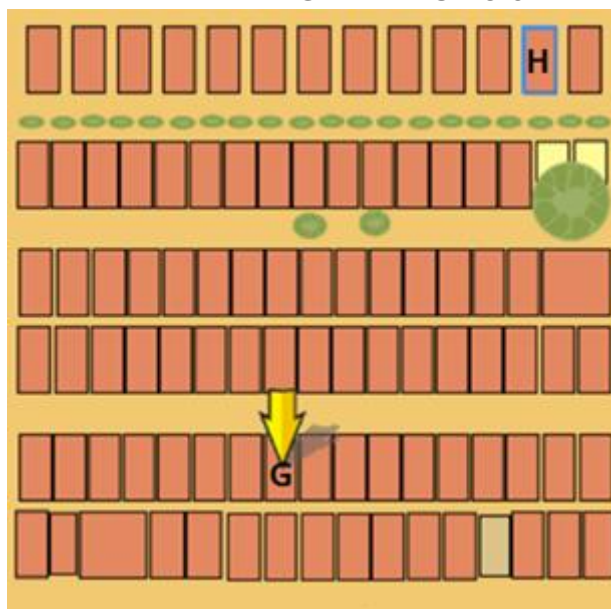
GROBY ZNANYCH OSÓB

W kwaterze znajdują się m.in. następujące groby:

Rzędy od dołu o numerach od 4 do 8

- A - Marian Wnuk C2-4-13
- B - Tadeusz Kuchar C2-5-3
- C - Leonard Buczkowski C2- 5-12
- D - Jan Brzechwa C2-6-4
- E - Stanisław Jerzy Lec C2-6-18
- F - Stanisław Grzesiuk C2-8-9

Rzędy od dołu o numerach od 9 do 13 oraz Tuje

- G - Jacek Woszczerowicz C2-10-8
- H - Józef Mroszczak C2-Tuje 12

Jan Brzechwa

Położenie grobu: kwatera C2, rząd 6, miejsce 4

Jan Brzechwa, właściwie Jan Wiktor Lesman, ps. "Szer-Szeń", Inspicjent Brzeszczot (ur. 15 sierpnia 1898 roku w Żmerynce, zm. 2 lipca 1966 w Warszawie) – polski adwokat i poeta pochodzenia żydowskiego, autor bajek i wierszy dla dzieci, satyrycznych tekstów dla dorosłych, a także tłumacz literatury rosyjskiej.

W 1926 roku ogłosił tom poezji *Oblicza zmyślone*. Pierwszy tomik wierszy dla dzieci – *Tańcowała igła z nitką* wydano w 1938 roku (w tym tomiku znalazły się takie popularne do dziś wiersze, jak: Pomidor, Żuraw i czapla czy też Na straganie). Rok po wydaniu pierwszego tomu z wierszami dla dzieci, w 1939 roku wydano tom *Kaczka Dziwaczka* (m.in. wiersze: Znaki przestankowe i Sójka). Na lata II wojny światowej przypada jeden z najważniejszych okresów twórczości bajkopisarza – napisał on w tym czasie takie utwory, jak m.in. *Akademia pana Kleksa* czy *Pan Drops i jego trupa*. Dwie książki kontynuujące *Akademię...* (*Podróże pana Kleksa* i *Tryumf pana Kleksa*) napisał kolejno w 1961 i w 1965.

[Szczegóły](#)

Leonard Buczkowski

Położenie grobu: kwatera C2, rząd 5, miejsce 12

Leonard Buczkowski (ur. 5 sierpnia 1900 roku w Warszawie, zm. 19 lutego 1967 tamże) – polski reżyser i scenarzysta filmowy.

Zadebiutował w 1922 roku niemym filmem *Szaleńcy*. Przed wojną zrealizował najdroższy polski film batalistyczny pt. *Gwiazdzista eskadra*, opowiadający o grupie amerykańskich pilotów, którzy sformowali w Polsce tzw. Eskadrę Kościuszkowską i walczyli w szeregach armii polskiej w latach 1918–1920 podczas wojny polsko-bolszewickiej.

Przed wojną zrealizował 8 filmów fabularnych, głównie adaptacji literatury odznaczających się wysokimi walorami warsztatowymi.

Zrealizował pierwszy po II wojnie światowej polski, pełnometrażowy film kinowy – *Zakazane piosenki* (1947). Był reżyserem pierwszej polskiej powojennej komedii – *Skarb* (1948). W 1954 wyreżyserował pierwszy polski film barwny *Przygoda na Mariensztacie*. Nakręcił też m.in. dramat wojenny *Orzeł* (1959) oraz film *Smarkula* (1963).

[Szczegóły](#)

Stanisław Grzesiuk

Położenie grobu: kwatera C2, rząd 8, miejsce 9

Stanisław Grzesiuk (ur. 6 maja 1918 roku w Małkowie, zm. 21 stycznia 1963 w Warszawie) – polski pisarz, pieśniarz (zwany bardem Czerniakowa), z zawodu elektromechanik. Autor autobiograficznej trylogii: *Boso, ale w ostrogach*, *Pięć lat kacetu* i *Na marginesie życia*. Popularyzator przedwojennego folkloru czerniakowskiego.

Podczas wojny działał w konspiracji. Po aresztowaniu podczas łapanki wysłany na roboty przymusowe w okolicy Koblencki, a następnie do obozu koncentracyjnego w Dachau i w końcu do obozu Mauthausen-Gusen, gdzie przebywał do końca wojny.

[Szczegóły](#)

Tadeusz Kuchar

Położenie grobu: kwatera C2, rząd 5, miejsce 3

Tadeusz Kuchar (ur. 13 kwietnia 1891 roku w Krakowie, zm. 5 kwietnia 1966 w Warszawie) – inżynier, major Wojska Polskiego, lekkoatleta, piłkarz, pływak, łyżwiarz, narciarz, działacz sportowy, kawaler Orderu Virtuti Militari.

Był współtwórcą Polskiego Komitetu Igrzysk Olimpijskich. Pełnił funkcję selekcjonera reprezentacji piłkarskiej w latach: 1923, 1925 i 1928.

Był pierwszym prezesem Polskiego Związku Lekkiej Atletyki, a w okresie od 29 czerwca 1945 do 16 lutego 1946 roku pełnił funkcję prezesa PZPN.

W latach 1946–1950 był dyrektorem Państwowego Urzędu Wychowania Fizycznego i Przystosowania Wojskowego (PUWFIPW), a następnie Głównego Komitetu Kultury Fizycznej (GKKF). Awansowany do stopnia pułkownika. Od roku 1960 do śmierci dyrektor departamentu budownictwa sportowego w GKKF.

Twórca hali Torwar, hali sportowej w Gliwicach, współtwórca Stadionu X-lecia w Warszawie.

[Szczegóły](#)

Stanisław Jerzy Lec

Położenie grobu: kwatera C2, rząd 6, miejsce 18

Stanisław Jerzy Lec, pseud. literacki Stach, właśc. baron Stanisław Jerzy de Tusch-Letz (ur. 6 marca 1909 roku we Lwowie, zm. 7 maja 1966 w Warszawie) – polski poeta, satyryk i aforysta. Więzień obozu hitlerowskiego we Lwowie na Janowskiej i w Tarnopolu. Po ucieczce w mundurze SS-mana z obozu w Tarnopolu był żołnierzem Gwardii Ludowej i Armii Ludowej, brał udział w walkach partyzanckich.

Budował wyjątkowo trafny komentarz do współczesnych zjawisk społecznych i politycznych. Autor tomów aforyzmów *Myśli nieuczesane* (1957) i *Myśli nieuczesane nowe* (1964), przetłumaczonych na kilkanaście języków.

[Szczegóły](#)

Józef Mroszczak

Położenie grobu: kwatera C2 Tuje, miejsce 12

Józef Mroszczak (ur. 11 maja 1910 w Nowym Targu, zm. 19 września 1975 w Warszawie) – polski twórca plakatów, uznawany obok Henryka Tomaszewskiego za twórcę polskiej szkoły plakatu. Był przewodniczącym na Polskę Alliance Graphique International i wiceprezesem International Council of Graphic Design Association.

Inicjator i współorganizator pierwszego na świecie Muzeum Plakatu w Wilanowie. Pomysłodawca i twórca Międzynarodowego Biennale Plakatu w Warszawie.

Najbardziej charakterystycznym rysem plakatów Mroszczaka jest ich ludowość, która nie była sztucznie przyjętą konwencją estetyczną, ale wynikała z osobowości i temperamentu twórcy. Jego plakaty, nasycone soczystymi plamami zieleni i czerwieni, błękitu i żółci, kojarzą się natychmiast z ludowym malarstwem na szkle i twórczością prymitywistów.

Wystawiał swoje prace m.in. w Paryżu, Mediolanie, Sztokholmie, Barcelonie, Wiedniu, Essen, Londynie, Berlinie, Caracas.

[Szczegóły](#)

Marian Wnuk

Położenie grobu: kwatera C2, rząd 4, miejsce 13

Marian Wnuk (ur. 5 września 1906 roku w Przedborzu, zm. 29 września 1967 w Warszawie) – rzeźbiarz, pedagog, działacz artystyczny.

Po zajęciu Lwowa przez hitlerowców współpracował m.in. z konspiracyjną Radą Pomocy Żydom. Od 1949 do końca życia był profesorem Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie, a w latach 1951–1954 i 1959-1967 pełnił funkcję jej rektora. Jako rektor powołał do życia Zakłady Artystyczno-Badawcze ASP (ZAB).

[Szczegóły](#)

Jacek Woszczerowicz

Położenie grobu: kwatera C2, rząd 10, miejsce 8

Marian Jacek Woszczerowicz (ur. 11 września 1904 roku w Siedlcach, zm. 19 października 1970 w Warszawie) – polski aktor charakterystyczny, teatralny, filmowy i radiowy, reżyser, wykładowca Państwowej Wyższej Szkoły Teatralnej w Warszawie. Jeden z wybitnych polskich aktorów teatralnych i filmowych.

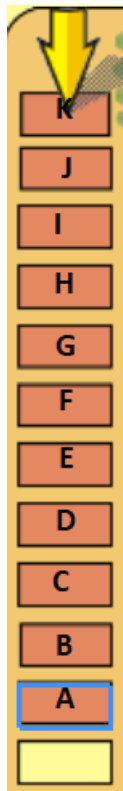
Występował m.in. w takich sztukach jak *Jarmark* Jeana Anouilha, *Martwa królowa* Henry'ego de Montherlant, *Za rzekę, w cień drzew* Ernesta Hemingwaya, *Ryszard III* Szekspira (główna rola monarchy), *Proces* Kafki (jako Józef K.), *Don Juan* Moliera, *Muchy* Sartre'a, *Kordian* Słowackiego, czy *Zemsta* Fredry (jako Józef Papkin). Jego ostatnią rolą teatralną był Davies w sztuce *Dozorca* Harolda Pintera.

[Szczegóły](#)

PUNKT 28
MAPKA Z POŁOŻENIEM MIEJSC

GROBY ZASŁUŻONYCH OSÓB

Poniżej przedstawiono informacje o 13 zasłużonych osobach w kolejności położenia grobów od lewej strony.

- A. Ryszard Kukliński
- B. Jan Lityński
- C. Barbara Marta Wachowicz-Napiórkowska
- D. Janusz Andrzej Głowacki
- E. Leszek Kołakowski
- F. Bronisław Geremek
- G. Jacek Jan Kuroń
- H. Adam Stanisław Hanuszkiewicz
- I. Zbigniew Romaszewski
- J. Karol Cyryl Modzelewski
- K. Henryk Wujec

Ryszard Kukliński

Ryszard Jerzy Kukliński, ps. "Jack Strong", "Mewa" (ur. 13 czerwca 1930 roku w Warszawie, zm. 11 lutego 2004 roku w Tampie) – pułkownik Ludowego Wojska Polskiego, pośmiertnie awansowany przez prezydenta Andrzeja Dudę do stopnia generała brygady.

Zastępca szefa Zarządu Operacyjnego Sztabu Generalnego Wojska Polskiego.

Od 1970 roku agent wywiadu amerykańskiej Centralnej Agencji Wywiadowczej (CIA), na krótko przed wprowadzeniem stanu wojennego (1981) ewakuowany przez CIA do Berlina Zachodniego.

[Szczegóły](#)

Jan Lityński

Jan Lityński (ur. 18 stycznia 1946 roku w Warszawie, zm. 21 lutego 2021 roku w Pułtusku) – polski polityk i publicysta.

Działacz opozycji demokratycznej w czasach PRL, uczestnik wydarzeń marcowych w 1968 roku, członek Komitetu Samoobrony Społecznej "KOR", działacz i doradca władz NSZZ "Solidarność", obrońca praw człowieka, dysydent i więzień polityczny, w 1989 roku uczestnik obrad Okrągłego Stołu. Poseł na Sejm X, I, II i III kadencji, w latach 2010–2015 doradca prezydenta Bronisława Komorowskiego ds. kontaktów z partiami i środowiskami politycznymi.

[Szczegóły](#)

Barbara Marta Wachowicz-Napiórkowska

Barbara Marta Wachowicz-Napiórkowska (ur. 18 maja 1937 roku w Warszawie, zm. 7 czerwca 2018 tamże) – polska pisarka, reportażystka, autorka biografii wielkich Polaków, fotografik, scenarzystka, publicystka.

Autorka reportaży, opowieści i gawęd o życiu, twórczości, miłościach i tajemnicach: Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego, Henryka Sienkiewicza, Stefana Żeromskiego, Tadeusza Kościuszki, a także o postaciach polskiego harcerstwa. Autorka scenariuszy filmowych i telewizyjnych, audycji radiowych, wystaw oraz widowisk scenicznych (np. *Wigilie polskie*).

[Szczegóły](#)

Janusz Andrzej Głowacki

[Szczegóły](#)

Janusz Andrzej Głowacki (ur. 13 września 1938 roku w Poznaniu, zm. 19 sierpnia 2017 roku w Marsa Alam) – polski prozaik, dramaturg, scenarzysta, felietonista i eseista.

Jego twórczość była tłumaczona na wiele języków (angielski, chiński, czeski, estoński, francuski, hiszpański, koreański, niemiecki, rosyjski, ukraiński, serbski, słowacki, węgierski, turecki). Był członkiem Stowarzyszenia Pisarzy Polskich, a także amerykańskich zrzeszeń literackich: PEN Clubu, Stowarzyszenia Pisarzy Wschodnioamerykańskich oraz Stowarzyszenia Dramatopisarzy. Szereg jego artykułów i esejów ukazało się w New York Timesie.

[Szczegóły](#)

Leszek Kołakowski

Leszek Kołakowski (ur. 23 października 1927 roku w Radomiu, zm. 17 lipca 2009 roku w Oksfordzie) – filozof zajmujący się głównie historią filozofii, historią idei oraz filozofią religii, eseista, publicysta i prozaik, kawaler Orderu Orła Białego.

Jego słynny esej *Tezy o nadziei i beznadziejności*, opublikowany w paryskiej "Kulturze" w 1971, stworzył intelektualny fundament dla strategii opozycji antykomunistycznej, inspirując powstanie KOR-u i Uniwersytetu Łatającego.

W grudniu 1975 roku był sygnatariuszem protestu przeciwko zmianom w Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (List 59).

Przypisuje mu się m.in. pomysł stworzenia w PRL wolnych związków zawodowych.

Współpracował z Polskim Porozumieniem Niepodległościowym w kraju.

W latach 1977–1980 był oficjalnym przedstawicielem KOR-u za granicą i odpowiadał za kontakty między środowiskiem KOR-u i emigracją.

[Szczegóły](#)

Bronisław Geremek

Bronisław Geremek (ur. 6 marca 1932 roku w Warszawie, zm. 13 lipca 2008 roku w Lubieniu) – polski historyk i polityk, profesor nauk humanistycznych.

Działacz opozycji demokratycznej w okresie PRL. Uczestnik obrad Okrągłego Stołu. Poseł na Sejm X, I, II i III kadencji (1989–2001), minister spraw zagranicznych (1997–2000), przewodniczący Unii Wolności (2000–2001), deputowany do Parlamentu Europejskiego VI kadencji (2004–2008). Kawaler Orderu Orła Białego.

[Szczegóły](#)

Jacek Jan Kuroń

Jacek Jan Kuroń (ur. 3 marca 1934 roku we Lwowie, zm. 17 czerwca 2004 roku w Warszawie) – polski polityk, historyk, działacz tzw. czerwonego harcerstwa, jeden z przywódców opozycji w okresie PRL, współzałożyciel KOR. Kawaler Orderu Orła Białego.

Posel na Sejm X, I, II i III kadencji (1989–2001). Dwukrotny minister pracy i polityki socjalnej: w latach 1989–1991 w rządzie Tadeusza Mazowieckiego i w latach 1992–1993 w rządzie Hanny Suchockiej. Kandydat na urząd prezydenta RP w wyborach w 1995 roku.

Na początku 1968 roku Jacek Kuroń i Karol Modzelewski byli współorganizatorami protestów studenckich, które rozwinęły się w wydarzenia marcowe.

W ogłoszonym anonimowo w paryskiej "Kulturze" w 1974 roku artykule *Polityczna opozycja w Polsce* postulował tworzenie szerokiego ruchu sprzeciwu wobec systemu, który określał jako totalitaryzm i brak suwerenności.

W 1975 roku współorganizował akcję przeciw projektowanym przez PZPR poprawkom w Konstytucji PRL. Należał do współautorów i sygnatariuszy Listu 59, podpisał też List 14.

Po wystąpieniach robotniczych 25 czerwca 1976 roku w opublikowanym na Zachodzie liście do Enrica Berlinguera informował o represjach zastosowanych wobec uczestników protestu i apelował o interwencję.

We wrześniu 1976 roku był jednym z założycieli Komitetu Obrony Robotników, a w 1977 roku współtwórcą Komitetu Samoobrony Społecznej "KOR".

W 1989 roku wziął udział w rozmowach Okrągłego Stołu w ramach strony solidarnościowej, był szczególnie aktywny w negocjacjach dotyczących reform systemu politycznego.

[Szczegóły](#)

Adam Stanisław Hanuszkiewicz

Adam Stanisław Hanuszkiewicz (ur. 16 czerwca 1924 roku we Lwowie, zm. 4 grudnia 2011 roku w Warszawie) – polski aktor i reżyser teatralny. Wieloletni dyrektor artystyczny Teatru Powszechnego w Warszawie, Teatru Narodowego w Warszawie i Teatru Nowego w Warszawie. W 1968 roku został dyrektorem Teatru Narodowego po usunięciu ze stanowiska Kazimierza Dejmka, którego inscenizację *Dziadów* uznano za antyradziecką. W Teatrze Narodowym wiele inscenizacji m.in. *Balladynę* w nowoczesnych kostiumach oraz z wykorzystaniem motocykli marki Honda.

W czasie stanu wojennego włączył się do bojkotu telewizji realizowanego przez środowisko aktorskie.

[Szczegóły](#)

Zbigniew Jan Romaszewski

Zbigniew Jan Romaszewski (ur. 2 stycznia 1940 roku w Warszawie, zm. 13 lutego 2014 tamże) – polski polityk, działacz opozycji w okresie PRL, doktor nauk fizycznych.

Wieloletni senator, sprawujący nieprzerwanie urząd przez siedem kadencji od czasu ponownego powołania Senatu w 1989 do 2011 roku (kadencje I - VII), w latach 2007–2011 wicemarszałek Senatu VII kadencji, członek Trybunału Stanu. Kawaler Orderu Orła Białego.

[Szczegóły](#)

Karol Cyryl Modzelewski

Karol Cyryl Modzelewski (ur. 23 listopada 1937 roku w Moskwie, zm. 28 kwietnia 2019 roku w Warszawie) – polski historyk mediewista, profesor nauk humanistycznych, członek Polskiej Akademii Nauk oraz dysydent, więzień polityczny i jeden z liderów opozycji demokratycznej w okresie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, senator I kadencji. Kawaler Orderu Orła Białego. Jeden z inicjatorów protestów studenckich na Uniwersytecie Warszawskim w marcu 1968 roku. Od listopada 1980 do kwietnia 1981 roku pierwszy rzecznik prasowy Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego "Solidarność", inicjator przyjęcia przez związek jego nazwy "Solidarność". Kilkakrotnie więziony i internowany ze względów politycznych w czasach PRL, osadzony łącznie przez osiem i pół roku.

W latach 2007–2010 wiceprezes PAN. W 2007 roku laureat Nagrody Fundacji na rzecz Nauki Polskiej za monografię *Barbarzyńska Europa* (2004), w której podjął kwestię powstawania tożsamości europejskiej pod wpływem tradycji przedchrześcijańskich. Autor wyróżnionej Nagrodą Literacką "Nike" autobiografii *Zajeżdżimy kobyłę historii*.

[Szczegóły](#)

Henryk Wujec

Henryk Wujec (ur. 25 grudnia 1940 roku w Podlesiu, zm. 15 sierpnia 2020 roku w Warszawie) – polski fizyk, polityk i działacz społeczny.

Działacz opozycji demokratycznej w okresie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, w tym organizator akcji pomocy represjonowanym uczestnikom wydarzeń czerwca 1976 roku, członek Komitetu Samoobrony Społecznej "KOR", członek władz Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego "Solidarność" Regionu Mazowsze oraz członek Komisji Krajowej NSZZ "Solidarność".

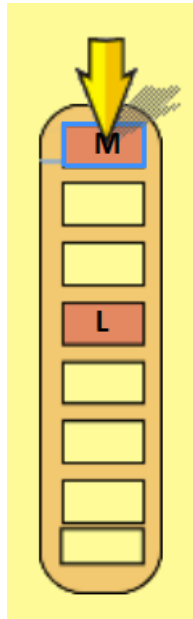
Więzień polityczny, członek Komitetu Obywatelskiego, uczestnik obrad Okrągłego Stołu.

Posel na Sejm X, I, II i III kadencji, w latach 1999–2000 sekretarz stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

W latach 2010–2015 doradca prezydenta RP Bronisława Komorowskiego ds. społecznych.

Pośmiertnie odznaczony Orderem Orła Białego.

[Szczegóły](#)

L. Jan Ferdynand Olszewski
M. Kornel Morawiecki

Kornel Morawiecki

Kornel Andrzej Morawiecki (ur. 3 maja 1941 roku w Warszawie, zm. 30 września 2019 tamże) – polski polityk, fizyk i nauczyciel akademicki.

Działacz opozycji demokratycznej w czasach PRL, założyciel i przewodniczący Solidarności Walczącej, poseł i marszałek senior Sejmu VIII kadencji. Kandydat na urząd prezydenta RP w wyborach w 2010 roku. Kawaler Orderu Orła Białego.

[Szczegóły](#)

Jan Ferdynand Olszewski

Jan Ferdynand Olszewski (ur. 20 sierpnia 1930 roku w Warszawie, zm. 7 lutego 2019 tamże) – polski polityk, adwokat i publicysta. Prezes Rady Ministrów w latach 1991–1992. Kawaler Orderu Orła Białego.

W okresie II wojny światowej i okupacji żołnierz Szarych Szeregów oraz uczestnik powstania warszawskiego. Działacz opozycji antykomunistycznej w okresie PRL, obrońca w procesach politycznych, jeden z założycieli Komitetu Obrony Robotników, w 1980 roku współodpowiedzialny za postępowanie rejestracyjne NSZZ "Solidarność".

W latach 1991–1993 i 1997–2005 poseł na Sejm I, III i IV kadencji, współzałożyciel Porozumienia Centrum, a następnie założyciel i przewodniczący Ruchu dla Rzeczypospolitej oraz Ruchu Odbudowy Polski, w latach 1989–1991 i 2005–2006 członek Trybunału Stanu, w latach 2006–2010 doradca prezydenta RP Lecha Kaczyńskiego. Kandydat na urząd prezydenta RP w wyborach w 1995 oraz w wyborach w 2000 roku.

[Szczegóły](#)

PIŚMIENNICTWO

1. Fajer Lucjan: Żołnierze Starówki Dziennik bojowy kpt. Ognistego, Wydawnictwo Iskry, Warszawa 1957.
2. Malczewski Juliusz Jerzy: Cmentarz Komunalny (dawny Wojskowy) na Powązkach, Krajowa Agencja Wydawnicza RSW „Prasa-Książka-Ruch”, Warszawa 1975.
3. Malczewski Juliusz Jerzy (red.): Cmentarz Komunalny Powązki dawny Wojskowy w Warszawie, Wydawnictwo Sport i Turystyka, Warszawa 1989.
4. Móravski Karol: Przewodnik historyczny po cmentarzach warszawskich, Wydawnictwo PTTK „Kraj”, Warszawa 1989.
5. Odrowąż-Szukiewicz Hanna: Mogiły żołnierzy polskich na Powązkach Wojskowych Przewodnik-Informator Turystyczny, Wydawnictwo Mikromax, Warszawa 1991.
6. Podlewski Stanisław: Przemarsz przez piekło, Wydawnictwo PAX, Warszawa 1957.
7. Poniatowski Zdzisław, Zelwiański Ryszard: Batalion AL. Im. „Czwartaków”, Wydawnictwo Sport i Turystyka, Warszawa 1971.
8. Szymański Michał: Tajemnicze Miasto Spacer po Warszawie Marymont, Sady i Powązki Wojskowe, Wydawnictwo Bookpres, Warszawa 2017.
9. 100 lat Cmentarza Wojskowego na Powązkach, Zarząd Cmentarzy Komunalnych w Warszawie, Warszawa 2012 [powazki wojskowe broszutura.pdf](#)
10. Cmentarz Wojskowy: <https://www.iwaw.pl/obiekt.php?p=696055788>
11. Cmentarz Wojskowy na Powązkach: <https://pogotowiepogrzebowe.eu/najwazniejsze-cmentarze-w-polsce-cmentarz-wojskowy-na-powazkach/>
12. Spis pochowanych na Powązkach Wojskowych: <http://www.cmentarium.sowa.website.pl/Cmentarze/spisPowazkiW.html>
13. Wikipedia
14. Różne strony internetowe

ZAŁĄCZNIK 1.
WYKAZ MIEJSC Z PRZYPORZĄDKOWANIEM DO PUNTÓW

NUMER MIEJSCA	OPIS MIEJSCA	NUMER PUNKTU
1.	POMNIK I KWATERA POWSTAŃCÓW ŚLĄSKICH I WIELKOPOLSKICH	1
2.	POMNIK „ORLĄT POLSKICH”	
3.	POMNIK "PAMIĘCI TYSIĘCY POLAKÓW ZAMORDOWANYCH W PONARACH K/WILNA W LATACH 1941-1944”	
4.	TABLICA "PAMIĘCI DZIECI OFIAR DZIAŁAŃ WOJENNYCH"	
5.	POMNIK I KWATERA WETERANÓW POWSTANIA STYCZNIOWEGO 1863 ROKU	2
6.	GRÓB STRAŻAKÓW, OBRONCÓW ZAKŁADU "CZERWONY PAROWÓZ"	
7.	SYMBOLICZNA MOGIŁA SYBIRAKÓW	
8.	POMNIK "PAMIĘCI POLEK I POLAKÓW DEPORTOWANYCH DO PRAC NIEWOLNICZYCH W III RZESZY W LATACH 1939-1945"	3
9.	POMNIK PAMIĘCI REPRESJONOWANYCH POLITYCZNIE ŻOŁNIERZY GÓRNIKÓW W LATACH 1949-1959	
10.	GROBY ZAŁOGI SAMOLOTU PLL, OFIAR KATASTROFY NA OKĘCIU W WARSZAWIE 14 MARCA 1980 ROKU	
11.	KWATERY OFIAR TERRORU HITLEROWSKIEGO	4
12.	GROBY ZAŁOGI SAMOLOTU PLL, OFIAR KATASTROFY W LESIE KABACKIM 9 MAJA 1987 ROKU	
13.	POMNIK "CHWAŁA LOTNIKOM POLSKIM"	
14.	GROBY SPORTOWCÓW I DZIAŁACZY	
15.	POMNIK I KWATERA ŻOŁNIERZY POLEGŁYCH WE WRZEŚNIU 1939 ROKU W OBRONIE WARSZAWY	5
16.	SYMBOLICZNY GRÓB JERZEGO LEWSZECKIEGO ORAZ INNYCH PATRIOTÓW ZAMORDOWANYCH W PRL W LATACH 1944-1956	6
17.	POMNIK PAMIĘCI OFIAR KATASTROFY RZĄDOWEGO SAMOLOTU POD SMOLEŃSKIM W DNIU 10 KWIETNIA 2010 ROKU 75	
18.	GROBY SŁAWNYCH OSÓB	7
19.	KWATERA ŻOŁNIERZY ROSYJSKICH POLEGŁYCH W I WOJNIE ŚWIATOWEJ	
20.	KWATERA NA ŁĄCZCE	
21.	PANTEON – MAUZOLEUM WYKLĘTYCH - NIEZŁOMNYCH	
22.	NAJSTARSZE GROBY I NAGROBKI	8
23.	KWATERA "DĄBROWSZCZAKÓW"	
24.	KWATERA KOMBATANCKA BYŁYCH ŻOŁNIERZY POLSKICH 1 ARMII FRANCUSKIEJ "REN I DUNAJ"	
25.	GROBY ŻOŁNIERZY ARMII CZERWONEJ ZMARŁYCH W OBOZACH HITLEROWSKICH W LATACH 1941-1945	
26.	GRÓB JULIANA KRZYŻANOWSKIEGO	9
27.	GROBY SŁAWNYCH OSÓB	
28.	POMNIK - ZBIOROWA MOGIŁA POLEGŁYCH W WALCE Z HITLEROWSKIM OKUPANTEM W OBRONIE ELEKTROWNI NA POWIŚLU	
29.	GROBY WYBITNYCH WOJSKOWYCH	10
30.	ALEJA PROFESORSKA	
31.	GROBY SŁAWNYCH OSÓB	11

NUMER MIEJSCA	OPIS MIEJSCA	NUMER PUNKTU
32.	VII ZGRUPOWANIE "RUCZAJ"	12
33.	II BATALION SZTURMOWY AK "ODWET" I 1. SZWADRON STRZELCÓW MOTOROWYCH	
34.	ODDZIAŁ "JERZYKI"	
35.	POMNIK PAMIĘCI POLEGŁYCH SYNDYKALISTÓW POLSKICH POLEGŁYCH W LATACH 1939-1945	
36.	POMNIK-MOGIŁA SANITARIUSZEK POWSTANIA WARSZAWSKIEGO POLEGŁYCH W DNIU 2 IX 1944 ROKU	13
37.	ZGRUPOWANIE "ŻYWICIEL"	
38.	7 PUŁK PIECHOTY "GARŁUCH"	
39.	PUŁK "BASZTA"	
40.	GŁAZ UPAMIĘTNIAJĄCY KATASTROFĘ GIBRALTARSKĄ	14
41.	POMNIK ŻOŁNIERZY PIERWSZEJ SAMODZIELNEJ BRYGADY SPADOCHRONOWEJ I CICHOCIEMNYCH	
42.	POMNIK I KWATERA ŻOŁNIERZY POLSKICH SIŁ ZBROJNYCH NA ZACHODZIE	
43.	TABLICE UPAMIĘTNIAJĄCE POLEGŁYCH Z OJCZYZNĘ 1939 – 1945 ORAZ W POWSTANIU WARSZAWSKIM	
44.	VII OBWÓD "OBROŻA"	15
45.	ZGRUPOWANIE "CHROBRY II"	
46.	BATALION "GOLSKI"	
47.	BATALION "GUSTAW"	
48.	BATALION AK "PIĘŚĆ"	
49.	ODDZIAŁ "OSA" - "KOSA"	
50.	NARODOWE SIŁY ZBROJNE	
51.	GROBY SANITARIUSZEK SZARYCH SZEREGÓW, ROZSTRZELANYCH PRZEZ HITLEROWCÓW W SZPITALU NA WOLI	
52.	GRÓB OFIAR OBOZU KONCENTRACYJNEGO W RAVENSBRÜCK Z LAT 1939-45	16
53.	POMNIK ŻOŁNIERZY POLSKICH POMORDOWANYCH PRZEZ NKWD W 1940R., POGRZEBANYCH W KATYNIU, MIEDNOJE K. TWERU I PITICHATKACH K. CHARKOWA	
54.	GROBOWIEC CZTERECH DOWÓDCÓW: SŁUŻBA ZWYCIĘSTWU POLSKI, ZWIĄZEK WALKI ZBROJNEJ, ARMIA KRAJOWA 1939 – 1945	
55.	ZGRUPOWANIE "RADOSŁAW"	
56.	BATALION "MIOTŁA"	
57.	BATALION "PARASOL"	
58.	BATALION "WIGRY"	
59.	SYMBOLICZNY GRÓB POLEGŁYCH KANADYJSKICH LOTNIKÓW RCAF POLEGŁYCH PODCZAS NIESIENIA POMOCY POWSTAŃCOM WARSZAWSKIM	
60.	BATALION "CZATA 49"	17
61.	BATALION "HARNAŚ"	
62.	PUŁK "JELEŃ"	
63.	BATALION "KILIŃSKI"	
64.	ZGRUPOWANIE "KRYBAR"	
65.	POMNIK "GLORIA VICTIS"	

NUMER MIEJSCA	OPIS MIEJSCA	NUMER PUNKTU
66.	SYMBOLICZNA MOGIŁA I GROBY ŻOŁNIERZY Z I KORPUSU WSCHODNIEGO GEN. JÓZEFA DOWBORA-MUŚNICKIEGO	18
67.	KWATERA BATALIONU AK "ZOŚKA"	
68.	POMNIK SZARYCH SZEREGÓW I GROBY DZIAŁACZY	
69.	GRÓB KRZYSZTOFA KAMILA BACZYŃSKIEGO	
70.	GROBY ZNANYCH OSÓB	
71.	PRASKI BATALION SAPERÓW "CHWACKI"	19
72.	PANTEON ŻOŁNIERZY POLSKI WALCZĄCEJ	
73.	MIEJSCE PAMIĘCI OFIAR PRZEWROTU MAJOWEGO W 1926 ROKU	20
74.	KWATERA ZGRUPOWANIA "RÓG"	
75.	GROBY ŻOŁNIERZY POLEGŁYCH W WOJNIE POLSKO-BOLSZEWICKIEJ	21
76.	SYMBOLICZNY GRÓB GENERAŁA GEN. AUGUSTA EMILA FIELDORFA	
77.	POMNIK I KWATERA POWIESZONYCH PIĘCDZIESIĘCIU PATRIOTÓW POLSKICH	22
78.	KWATERY ODDZIAŁÓW WALCZĄCYCH W POWSTANIU WARSZAWSKIM NA STARYM MIEŚCIE	
79.	POMNIK ŻOŁNIERZY BATALIONÓW CHŁOPSKICH	23
80.	POMNIK W HOŁDZIE POLEGŁYM POD LENINO ŻOŁNIERZOM I DYWIZJI PIECHOTY IM. TADEUSZA KOŚCIUSZKI	
81.	POMNIK ŻOŁNIERZY 1. WARSZAWSKIEJ DYWIZJI PIECHOTY IM. TADEUSZA KOŚCIUSZKI POLEGŁYCH W WALKACH O WYZWOLENIE PRAGI	
82.	GROBY ŻOŁNIERZY I ARMII LUDOWEGO WOJSKA POLSKIEGO	
83.	GRÓB GENERAŁA ZYGMUNTA BERLINGA	24
84.	POMNIK I GROBY ORGANIZATORÓW I PRZYWÓDCÓW ZWIĄZKU WALKI MŁODYCH	
85.	POMNIK I GROBY ŻOŁNIERZY BATALIONU SZTURMOWEGO ARMII LUDOWEJ IM. CZWARTAKÓW	
86.	POMNIK I GROBY LEGIONISTÓW	25
87.	GROBY ZASŁUŻONYCH OSÓB	
88.	GROBY SŁAWNYCH OSÓB	26
89.	ZGRUPOWANIE "GURT"	27
90.	ZGRUPOWANIE "KRYSKA"	
91.	ZGRUPOWANIE "LEŚNIK"	
92.	BATALION "BEŁT"	
93.	HARCERSKA BATERIA PLOT "ŻBIK"	
94.	POMNIK-MAUZOLEUM OFIAR OBOZÓW KONCENTRACYJNYCH	28
95.	GROBY ZNANYCH OSÓB	
96.	GROBY ZASŁUŻONYCH OSÓB	

ZAŁĄCZNIK 2.
INDEKS NAZWISK POCHOWANYCH OSÓB Z ZAMIESZCZONYMI ICH
ZDJĘCIAMI, ZDJĘCIAMI GROBÓW I KRÓTKIMI ŻYCIORYSAMI

Lp	Nazwisko	Imię	Nr punktu	Nr miejsca
1.	Abłamowicz	Andrzej Marian	4	3
2.	Ajewski	Eugeniusz	19	2
3.	Babiarz	Stanisław	13	2
4.	Bacewicz	Grażyna	11	3
5.	Baczyński	Kamil	18	4
6.	Bałuk	Stefan	14	2
7.	Barański	Wojciech	3	2
8.	Bartnik	Jerzy	15	4
9.	Bartosik	Sylwester	22	1
10.	Bączkowski	Andrzej	25	2
11.	Bentkowska	Maria	2	4
12.	Berling	Zygmunt	23	6
13.	Bernhardt	Włodzimierz	14	3
14.	Białous	Ryszard Mieczysław	18	2
15.	Billewicz	Gustaw	22	2
16.	Bińkowska	Hanna	12	4
17.	Bobko-Jankowska	Teofila	8	3
18.	Boerner	Ignacy August	25	1
19.	Bohusz-Szyszko	Zygmunt Piotr	14	3
20.	Bołtuć	Mikołaj	5	2
21.	Borys	Adam	22	2
22.	Brandys	Rudolf	25	1
23.	Bratny	Roman	19	2
24.	Brejnak	Zygmunt	15	2
25.	Brenneisen	Erwin	27	2
26.	Broniewski	Stanisław	18	3
27.	Brusikiewicz	Kazimierz	6	3
28.	Buchowska	Jadwiga	1	4
29.	Buchowska	Jadwiga Teofila	1	4
30.	Buchowska	Jolanta	1	4
31.	Buchowska	Maria	1	4
32.	Buczowski	Leonard	27	7
33.	Budzianowski	Jan	25	1
34.	Centkiewicz	Alina	25	2
35.	Centkiewicz	Czesław	25	2
36.	Cepa	Heliodor	1	1
37.	Chciuk-Celt	Tadeusz	19	2
38.	Ciechoński	Władysław	21	1
39.	Cybis	Jan	9	1
40.	Czapla	Kazimierz	27	4
41.	Czarnik	Henryk	10	3
42.	Czeszko	Bohdan	24	2
43.	Dąbrowski	Benedykt	4	3
44.	Dec	Władysław	26	1
45.	Dekutowski	Hieronim	7	3

Lp	Nazwisko	Imię	Nr punktu	Nr miejsca
46.	Dobrodzicki	Jerzy Kazimierz	25	1
47.	Duchliński	Stefan	8	2
48.	Falandysz	Lech	25	2
49.	Falski	Marian	11	3
50.	Ficowski	Jerzy	10	3
51.	Fieldorf	August Emil	21	2
52.	Fotek	Jerzy	23	5
53.	Frank-Wiszniowski	Tadeusz	20	1
54.	Frydrych	Marian	5	2
55.	Gałczyński	Konstanty	26	1
56.	Gawrych	Ludwik	15	4
57.	Geremek	Bronisław	28	1
58.	Gerhard	Jan	8	3
59.	Gertz	Wanda	14	4
60.	Giżyński	Lucjan	22	2
61.	Głowacki	Janusz Andrzej	28	1
62.	Gniady	Władysław	25	1
63.	Godlewski	Antoni Szcześny	14	4
64.	Gołębiewski	Marian	14	2
65.	Gordon-Górecka	Antonina	18	5
66.	Górski	Kazimierz	10	3
67.	Grzesiuk	Stanisław	27	7
68.	Grzmot-Skotnicki	Stanisław	5	2
69.	Halicka	Antonina	6	3
70.	Halicki	Bronisław	6	3
71.	Hanin-Pasternak	Ryszarda	25	2
72.	Hanuszkiewicz	Adam Stanisław	28	1
73.	Hasikowski	Lucjan	3	1
74.	Herc	Lucyna	23	5
75.	Hodbod	Kazimierz	20	1
76.	Horak	Alojzy	23	1
77.	Hubel	Jan	21	1
78.	Hynek	Franciszek	4	3
79.	Jabłoński	Henryk	25	2
80.	Jagas	Wacław Roman	2	3
81.	Jakubowska	Wanda	25	2
82.	Janaszek	Wacław	16	3
83.	Janicki	Jerzy	10	3
84.	Janiszewska	Aleksandra	2	4
85.	Jańczak	Leon	23	1
86.	Kaczyński	Zygmunt	18	3
87.	Kamiński	Aleksander	18	3
88.	Kamiński	Franciszek Wawrzyniec	25	2
89.	Kamiński	Jan Olimpiusz	14	3
90.	Kapuściński	Ryszard	10	3
91.	Karaś	Władysław	4	1
92.	Karp	Marek	10	3
93.	Kasznica	Stanisław	7	3
94.	Kawalerowicz	Jerzy	10	3

Lp	Nazwisko	Imię	Nr punktu	Nr miejsca
95.	Kieżun	Witold	19	2
96.	Kirchmayer	Jerzy Maria Józef	10	2
97.	Kłopotowski	Andrzej	18	5
98.	Kocerka	Teodor	25	2
99.	Kołąkowski	Leszek	28	1
100.	Komar	Władysław	25	2
101.	Komorowski	Tadeusz Marian	16	2
102.	Kontrym	Bolesław	7	3
103.	Konwicki	Tadeusz	25	2
104.	Korsakówna	Lidia	6	3
105.	Korzewnikjanc	Leon	14	4
106.	Kossakowski	Tadeusz	26	1
107.	Kozakiewicz	Mikołaj	25	2
108.	Krajewski	Henryk	17	1
109.	Krasicki	Jan	24	1
110.	Krassowska	Teresa	12	4
111.	Krawczyk	Marian	17	1
112.	Krawczyk	Władysław	23	5
113.	Król	Wacław	4	3
114.	Królicki	Stanisław	5	2
115.	Kryczewski	Jakub	23	5
116.	Krzyszkwowiak	Zdzisław	25	2
117.	Krzyżanowski	Julian	8	5
118.	Kuchar	Tadeusz	27	7
119.	Kulej	Jerzy	4	4
120.	Kurcyusz	Tadeusz	15	7
121.	Kuroń	Jacek Jan	28	1
122.	Kuryłowicz	Stefan	10	3
123.	Kutrzeba	Tadeusz	10	2
124.	Larysz	Rudolf	8	3
125.	Lec	Stanisław Jerzy	27	7
126.	Lewszecki	Jerzy	6	1
127.	Likiernik	Stanisław	19	2
128.	Lipiński	Eryk	25	2
129.	Lipowczan	Paweł	3	1
130.	Liszko	Stefan Juliusz Marian	25	1
131.	Lityński	Jan	28	1
132.	Lubański	Bronisław	21	1
133.	Lwow-Eberle	Lidia	19	2
134.	Łętowski	Stanisław	15	3
135.	Łuczycka-Melle	Wanda	6	3
136.	Macewicz	Gustaw	17	4
137.	Majcherczyk	Tadeusz	22	2
138.	Makowski	Jan	23	5
139.	Makowski	Wacław	4	3
140.	Maliszewski	Edward	5	2
141.	Maniak9	Maria	15	9
142.	Maszkowski	Karol Antoni	25	1
143.	Matawowski	Lech	24	2

Lp	Nazwisko	Imię	Nr punktu	Nr miejsca
144.	Maxymowicz-Raczyński	Włodzimierz	18	5
145.	Mazur	Czesław	23	5
146.	Mazurkiewicz	Franciszek	16	4
147.	Mazurkiewicz	Jan	16	3
148.	Mączka	Józef	25	1
149.	Meller	Marian	6	3
150.	Mięsowicz	Eugeniusz	20	1
151.	Mikulski	Eugeniusz	23	1
152.	Milewicz	Waldemar	10	3
153.	Modelski	Witold	16	5
154.	Modzelewski	Karol Cyryl	28	1
155.	Moraczewski	Jędrzej	12	4
156.	Morawiecki	Kornel	28	1
157.	Mroszczak	Józef	27	7
158.	Muzyczka	Ludwik	14	4
159.	Netzer	Zygmunt	27	1
160.	Niedzielski	Mieczysław	13	1
161.	Nurowski	Piotr	4	4
162.	Nycz	Wacław	4	3
163.	Ofierski	Jerzy	10	3
164.	Okulicki	Leopold	16	2
165.	Olechnowicz	Antoni	7	3
166.	Olszewski	Jan Ferdynand	28	1
167.	Olszewski	Mieczysław Leonard	5	2
168.	Orzechowski	Witold	14	4
169.	Osóbka-Morawski	Edward	25	2
170.	Ostapowicz	Gustaw	18	1
171.	Ostkiewicz-Rudnicki	Olgierd	22	2
172.	Paszczyk	Stanisław	4	4
173.	Paszkowski	Roman	4	3
174.	Pawlaczyk	Zygmunt	4	2
175.	Pawlikowski	Mieczysław	4	3
176.	Petelicki	Sławomir Jan	10	3
177.	Pilecka	Maria	19	2
178.	Pociłowska-Kann	Zofia	15	9
179.	Poniatowski	Mieczysław	18	1
180.	Popławski	Władysław	23	5
181.	Prandota	Wiktor	23	6
182.	Puczyński	Kazimierz	12	4
183.	Puszczyński	Tadeusz	1	1
184.	Rakowski	Mieczysław Franciszek	25	2
185.	Rawicz-Dziewulski	Stanisław	5	2
186.	Religa	Zbigniew Eugeniusz	10	3
187.	Rola-Żymierski	Michał	18	5
188.	Romaszewski	Zbigniew Jan	28	1
189.	Rowecki	Stefan Paweł	16	2
190.	Roycewicz	Henryk	17	2
191.	Runge	Tadeusz	17	1
192.	Samozwaniec	Magdalena	9	1

Lp	Nazwisko	Imię	Nr punktu	Nr miejsca
193.	Sandler-Romanowicz	Henryk	22	1
194.	Sawicka	Hanna	24	1
195.	Seroczyńska	Elwira	10	3
196.	Sikorska-Leśniowska	Zofia	14	4
197.	Skalski	Stanisław	10	3
198.	Skibiński	Franciszek Maria	14	3
199.	Skibniewski	Stanisław	10	1
200.	Sobociński	Piotr	25	2
201.	Sobolewski	Juliusz	12	2
202.	Sokorska	Bogna	25	2
203.	Sosabowski	Stanisław Franciszek	18	5
204.	Spalek	Władysław	1	1
205.	Szrednicki	Stanisław	14	4
206.	Strug	Andrzej	18	5
207.	Strzałkowski	Jerzy	12	3
208.	Sumiński	Michał	10	3
209.	Surmacki	Władysław Tadeusz	4	1
210.	Suski	Ryszard	24	2
211.	Szancer	Jan	9	1
212.	Szawleski	Stanisław	22	1
213.	Szewińska	Irena	4	4
214.	Szleyen	Mieczysław Edgar	8	2
215.	Szpilman	Władysław	25	2
216.	Szufa	Marek	4	3
217.	Szul-Skjoldkrona	Bogusław	25	1
218.	Szychiewicz	Juliusz	18	1
219.	Szynkarenko	Piotr	23	5
220.	Szypowski	Jan	27	5
221.	Ślusarski	Tadeusz	25	2
222.	Świdorski	Jan	25	2
223.	Świerczewska	Maria	12	4
224.	Święcicki	Henryk	22	1
225.	Taczanowski	Edmund	2	4
226.	Tarło-Maziński	Włodzimierz	18	1
227.	Tatar	Stanisław	18	1
228.	Teliga	Leonid	11	3
229.	Tessaro	Stanisław	25	1
230.	Thommée	Wiktor	10	2
231.	Tokarzewski-Karaszewicz	Michał Tadeusz	16	2
232.	Torańska	Teresa	10	3
233.	Tropaczyński	Józef Marian	2	3
234.	Trylski	Witold	22	1
235.	Turbiak	Tomasz	4	3
236.	Ulatowski	Tadeusz	10	3
237.	Ulrych	Juliusz August	25	1
238.	Wachowicz-Napiórkowska	Barbara Marta	28	1
239.	Wichniarz	Kazimierz	25	2
240.	Wielkopolanin-Nowakowski	Wiktor	25	1
241.	Wittek	Maria	14	4

Lp	Nazwisko	Imię	Nr punktu	Nr miejsca
242.	Wład	Franciszek	5	2
243.	Wnuk	Marian	27	7
244.	Woszczerowicz	Jacek	27	7
245.	Wróblewski	Andrzej „Ibis”	25	2
246.	Wujec	Henryk	28	1
247.	Wyleżyńska	Nina Janina	12	4
248.	Zajdler	Władysław	14	4
249.	Zalewski	Wojciech	15	2
250.	Zamiara	Walerian	21	1
251.	Zarugiewiczowa	Jadwiga	21	1
252.	Zawadzki	Tadeusz	18	3
253.	Zieliński	Marian	10	3
254.	Zumbach	Jan	14	3
255.	Żabczyński	Aleksander Bożydar	10	3
256.	Żebrowski	Edward	1	4
257.	Żukrowski	Wojciech	25	2
258.	Żuławski	Janusz	25	1